

LITTERÆ SOCIETATIS IESV

ANNORVM DVORVM,

CIↃ IↃC XIII, ET CIↃ IↃC XIV,

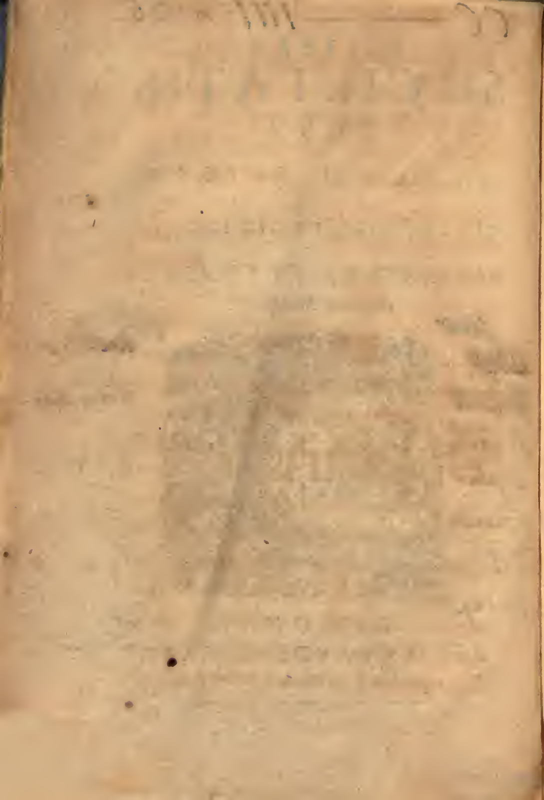
AD PATRES, ET FRATRES eiusdem Societatis.

LVGDVNI,
APVD CLAVDIVM CAYNE,
TYPOGRAPHVM.

CIↃ IↃC XIX.

LITTERÆ
SOCIETATIS
IESV,

ANNORVM

CIↃ IↃC XIII, ET CIↃ IↃC XIV.

Patribus ac Fratribus Societatis IESV
pax & gratia Domini.

N iterum ad vos adeo Reuerendi Patres, Fratrésque Carißimi, & longiore quidem interuallo, prohibitus nimirum valetudine, atque rediturum me credideram: duodecimo quidpe iam vertente mense, quàm ad vos primùm hoc genere legationis adij: sed vereor, ne quàm iucundarum rerum nuncius, tam iniucundus earumdem interpres aduemiam. Cuius inuidiæ tametsi non facile mihi fuit scopulum declinare, quod me ad id

muneris ipsa Præsidum imperia prorsus adigebant, temeritatis certè crimen, ipso impositæ necessitatis nomine, haud ægrè videbar depulsurus; vt eodem ipso ex telo, quod vulnus infligeret, medicinam meo vulneri peterem. Nam iußionis illam vim cùm vos cogitaretis, non dubitabam quin temerarij hominis culpa me velletis absolutum, quo vestro suffragio subleuatus, ego me grauißima suspicionum sermonúmque sarcina expeditum sentirem. Nibilo tamen minùs, qui vobis impudentiæ vitio suspectus esse desiissem, eximiarum rerum narrator inconcinnus & importunus fieri perseuerarem: vt inde quæ animi vestri moderatio, & æquitas, famæ pudoríque meo voluisset consultum liberaliter, eadem, alienæ causæ studiosiore patrocinio, auribus fastidium, molestiámque mentibus arcesseret. Quò mihi religiosiùs cauendum fuit, vt quæ iusto maior, sparsa iam esset toto dictionis genere materia odiosæ satietatis, ea ne grauiùs & putidius

tidius

tidiùs exaggeraretur alienarum rerum capitibus ingerendis. Cui nauseæ ab nostro scripto penitùs amoliendæ, non verear affirmare sedulam à nobis nauatam esse operam; condonandas autem meritò videri, si quæ tamen intereà eius generis residuæ sentientur in Annalibus reliquiæ, illásque necessitati non negligentiæ imputandas. Enimuerò in earumdem vel parium rerum inculcanda similitudine, cur frequentiores aliquantò fuerimus, quàm par esset, eóque molestam audientium animis satietatem inuexerimus, duæ sunt omnino causæ, ac eædem non modicæ necessitatis lege implicatæ, quam legem partim nostri Præsides, partim ipsa rerum natura iniunxit. Quod nonnulli aiunt præter historicæ narrationis decus fieri, & eapropter audire auersantur, Sociorum prouincialium, adeóque etiam cuiusque domicilij Collegarum numerum ac munera perpetuo recensita in fronte cuiuslibet annuæ litteræ; nihil iam disputo, recténe an secus ex

historiæ præceptionibus vsurpetur; dico tantùm, ab eis qui Societati præsident, vti obseruaretur recensionis ea formula, fuisse nominatim, & scripto quidem imperatum. Addo etiam & istorum auctoritatem, & res Societatis proprias eiusmodi esse, vti suo merito atque iure sibi poßint vindicare, in certis quibusdam capitibus, præcipuum quoddam scribendi genus, tametsi à vulgato historiæ more paullò alienius, cuius auditione vt assuescant, & acquiescãt etiam, aures Sociorum omnium, nemo sanus non iudicarit æquissimum. Alterius generis formulæ illi, quam nunc indicauimus, affines possunt incidere, ac reuera incidunt in huiusmodi Annalium scriptionem, ijs plerumque inuitissimis, qui ei muneri suas dant operas, quæ quoniam vitari possunt quàm ægerrimè, censoris nimium rigidi sit, eas dissimulare aut non posse, aut minimè velle. Nam Sociorum familiæ cuiuspiam & res, & nomen ipsum ea causa in Annalibus præteriri, quòd insigne

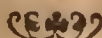
gne ad notam facinus nullum toto annò ediderit, tametsi omnium eius operarum labor in annua sua procuratione fuerit assiduissimus; seueritatis profectò cuiusdam est, ac inclementiæ, vt modicè loquar, non ferendæ. Atque haud paullò minùs iniquum te in Socios eiusmodi præbueris, cùm inurbani, odiosíque moris clausula, eorũ res annuas sic perstrinxeris: Quod Scribam, de huius Collegij rebus gestis, nihil admodum habeo; quo scilicet tuo dicto factóque, vt legentium & audientium delicatiori fastidio indulgeas morosiùs, ignominiæ quamdam notam innocentibus Fratribus temerè inusseris. Quarum igitur rerum lectio in vniuersa vita semel, & quidem super mensam adhibeatur, ea mihi solet videri & æquis & lubentibus audientium animis excipienda, tametsi rei gestæ narrationem haud vsquequaque scriptor exegerit ad illam seueram historiæ disciplinam atque normam; in quam grauiter etiam peccare, longè infinitis partibus sit to-

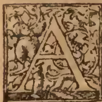
lerabilius, quàm eiusmodi legum superstitiosè retinentem Sociorum animos lædere, ipsorum rebus quadam despicatus specie notandis, aut earum memoria ingrato & odioso silentio obruenda. Quo in administrando negotio, sollicita quidem adhibenda cautione dedi operam, uti neutrius in partis offensionem incurrerem; non ausim tamen hoc mihi de me polliceri, nihil tota scriptione admissum esse, quod in eo genere secus accipi possit, quàm ego cuperem. Quoniam verò eos causæ huius disceptatores habeo, apud quos rei bene gerendæ facta pridem obses voluntas, eodem loco sit, atque ipsum præclarè, & ex fide gesti negotij munus; non verear mihi à vobis eius noxæ factum iri gratiam, quam etiam imprudenti & inuito humana inconsiderãtia expresserit. Valete. Lugduni, X *Calend. Ianuarias,* CIↃ IↃC XIIX.

Omnium in Christo seruus,
PHILIBERTVS MONETVS.

PROVINCIA AVSTRIA.

VSTRIAM obtinuerunt Socij, priore anno, quingenti vndecim; posteriore, tres & viginti eis ampliùs; in iisque Sacerdotes illo anno, centum nonaginta,& vnus; isto autem iis plures tredecim; Magistri priùs,vnus & nonaginta, posteriùs centũ; Discipuli antè,quinque ac septuaginta: pòst, vnus & octoginta; Tirones vtroque tempore septuageni singuli; Coadiutores, de summa illa omnes reliqui; Vita functi modò quattuordecim,deinde quindecim; Supplemento summissi primùm vnus & quinquaginta, inde verò de quadraginta alter minùs. Viennam porro coluerunt quinquageni singuli; centeni noueni deni, mox terni viceni supra centenos Græcium: Pragam vndequadrageni, vel quadrageni; bini & quinquageni antè, octonis posteà de numero illo demtis Olomucium; Crumlouium duodeviceni, tum septeni deni; Totidemque ferè Commotouium; Nouodomum singuli ac viceni; Totidem posteriùs, priùs vno pauciores Labacum;Glacium aliàs viceni, deni septeni aliàs;qui-

ni triceni ſeu Clagenfurtum,ſeu Clagenfurto obnoxiam ſedem Oberndorfenſem; Brunam octogeni ſinguli; Sedes verò, Zagabrienſem quaterni deni; vndeni Lincienſem; Paſſauienſem terni,aut quaterni deni; quaterni Niſſenſem; Milſtadienſem quini; Miſſiones denique, Alſolinduanam bini; totidem Turcicam; Moniorokerekienſem pariter bini;quini Ratiſborienſem;Hommonenſem, & cæteras eidem adiectas, octoni deni.

COLLEGIVM VIENNENSE.

VTERQVE annus peſtilenti clade funeſtus fuit Viēnenſibus; nobis verò ſeu ab re ciuili feliciter geſta, in grauiſſimo publicæ rei tempore, ſeu ab nobilium Sociorum funeribus, vtrimque memorabilis. Nam priore quidem anno quinis eorum ſelectis fermè capitibus orbati ſumus; poſterior annus vnū etiam abſtulit; horū tres ſuo certè ſunt exſtincti, ſed neque noſtro, neque ciuitatis tempore, quam vt ſibi multis & illuſtribus benefactis obſtrinxerant viuentes,ita mortui mœrore cumularunt. Funerum noſtrorum initium fecit Bartolomæus Scholtzius, ortu Sileſius, octo & quadraginta ſtipendiorum inter Socios, ætate ſexagenarius quinarius,cuius in omni vita incenſum fuerat & laboris, & orationis ſtudium, quarum perpetua viciſſitudine ad alterutrius exercitationem redibat vegetior; cum intereà cæteræ omnis Religioſæ virtutis eſſet ſtudioſiſſimus; quarum vſu aſ-
ſiduo

ſiduo eximiam nactus animi tranquillitatem, & ægrotationem leniſſimè tulit,& mortem obiit placidiſſimè. Illum extremo Ianuario vita functum, exeunte Aprili eſt ſubſecutus Pater Sixtus Eſpelbachius, Harlingæ in Belgio natus,annorum quinque & quadraginta, eorum vicenos ſeptenos in Societate verſatus, quattuor ſollemnia profeſſus Vota, quem litteræ Humaniores ac Philoſophicæ cum multo fructu diſcipulis traditæ, ac domeſticorum munerum adminiſtratio bene ſedula, ſtrenuum vtilemque in primis Socium noſtris Præſidibus per illuſtria documenta probauerant. Inſtituti omnem rationem magnopere ſemper eſt reueritus, etiam in iis, quæ tenuia vulgò putantur, vt qui multi laboris cum eſſet, atque aſſidui, eius tamen magnitudinem ſibi non pateretur eſſe obtentui, ad vllam commodi vllius indulgentiam. Trium reliquorum tametſi luctuoſiſſimum nobis accidit funus, pro eo atque ſingularis hominum virtus æuo longiore digna videbatur; ratio tamen glorioſi obitus noſtrum dolorem viſa eſt poſſe meritò lenire, quòd ſua capita cùm alacriter aſſerendæ ſaluti publicæ deuouiſſent,in Viennenſium grauiſſima calamitate, non antè occubuerunt, quàm meliore loco res periclitantis ciuitatis relinquerent, plurimoſque exitiali tabe contactos ab mortali vita in cæleſtem inducerēt. Dietmairus Stamvvert rei familiaris Adminiſter egregius, decem annorum in Societate, quam vicenarius iniuerat, cæteris in hoc defungendæ vitæ curriculo viam præmuniuit,qui princeps etiam hunc agonem fuerat

rat ingressus cum Sacerdote, quem dira lue grauiter tentatum Deus nobiliori alicui palmæ reseruauit. Hunc Fratrem ingenio ad omnia suæ conditionis munia peridoneo is finxerat, 'qui eum pridem Societatis membrum destinasset, quò eius opera fructuosior Sociis, ipsique adeò iucundior euaderet. Sed obsequendi præcipua laude cum floreret, arderet autem studio bene de omnibus merēdi, appositissimam suæ indoli palæstram nactus, in ea sic versatus est, vt eum paucis hebdomadis palma dignum summus Imperator decreuerit. Eum insederat pestilens, & magni modi vlcus, ex cuius grauitate cùm certā sibi mortem instare perspexisset, ne quid venenati halitus Sociis afflaret, cupiit dimitti ad insanabilium Nosodochiũ; sed eius curationem alienis delegare videbatur iniquius: quare in suburbanũ Collegij hortum iussus secedere, cùm eò iter intenderet, eumque familiariter Ianitor de via percontaretur, leniter arridens, vbi rediero, inquit, audies quod cupis. De suo nimirum casu, quo turbatum iri Socios cognosceret, nihil vltrà proloquendum ratus, quàm vt eius admoneret Præsides, cuius eos esse conscios satis in præsentia videretur; nam crastinus dies, qui ei vitæ fuit vltimus, cæteris omnibus satis superque rem omnem aperuit. Hunc Augustus mensis, insequens proximè September Patrem Ioannem Zehenderum, è Sueuia ortum, quattuor professum Vota, nobis eripuit vndequinquagenariũ, duodeviginti annos in Societate versantem. Egerat olim Prædicātem in Aula Durlacensis Marchionis, Lutherani, ex illu

ex illustrissima stirpe Principum Badensium, cumque vnius è Sacerdotibus nostris,& Doctoris Medici Ioannis Pistorij cum Smidelino, Erebrando, & Gerlachio,Lutheri præconibus,cógressus,ac relata ex eo certamine, conuictis Prædicantibus,palma,magnopere commouerat ; frequens deinde Pistorij disciplina & institutio facile eò pertraxit,quò ipsum Pistoriū nostri antè adduxerant, anno octogesimo octauo supra quingentesimum & millesimum, vt est in Collegij Spirensis, eius temporis, Annalibus. Erat in eo tum adolescente senûm vicenûmque annorum summa,& cum eo congrediētibus iucundissima,modestia,ac consuetudinis mira quædam suauitas, vt ille Sacerdos noster,qui ad disputandum venerat, & cuius congressu delectabatur Zehenderus: ei familiariter sæpe prænunciarit, non Catholicum modò, sed Iesuitam quoque ipsum breui futurum. Huic eius tantæ humanitati comitabatur ingenium singulare,vt hanc sibi ereptam prædam Prædicantes, quà communis causæ studio, quà sanguinis, & affinitatis suæ cum Zehendero memoria, cum primis dolerent. Quem ideo sollemni disputatione lacessendum sibi sumūt, si qua via reliqua sit eius ad se reducendi; futuræque pugnæ campum, Ementingam vrbem,vbi tùm Marchio Durlacensis versabatur, vndeuiginti Prædicāres edicunt castra,atque couueniunt, Ioanne Pappo,Argentinensium Ministrorum primario, Lutheranę causæ signifero,atque huius tumultuarij & concertatorij conuenticuli parum bene ominato auspice. Superioris disputationis Smideli-
no

no luctuosus fuerat euentus, ac duplici quidem ex causa,& quòd ab suo nuper milite Pistorio, quem nec suo congressu dignaretur, Lutheranarum partium summus velut Imperator,fractus fusúsque cũ infamia discesserat; & quòd Zehenderi, tum Prædicantium vnius, paucis post diebus ad nos transitus obtigerat, recentis nostræ victoriæ haud quaquam leuis accessio, sicut anno nonagesimo nostris Annalibus est proditum. Quod vtrumque vulnus Smidelino,cum tamen inane sibi Epinicion antè cecinisset, & tædium vitæ, & simul viuendi finem attulit. Pappus verò cum fida illa & amica manu,decem & octo auxiliariorum Prædicantium, haud paullò minùs infelicem nactus est prælij exitum, in quo ab adolescente adhuc,& inter Catholicos tirone Zehendero, ad dogmatis causæque perpetuum ludibrium profligatus est, toto certamine: atque præda, quam omnium maximè opimam haberet in castris, turpiter est exutus. Nam quo euentu illa Pistorij superior palma Zehenderum pepererat Ecclesiæ; hoc eodem planè,Zehenderi hæc victoria, Badensis generis Marchionem illum Durlacensem, adhuc Lutheri asseclam, mox Catholicorum partibus,incredibili aduersariorum mœrore, aggregauit. Cuius ex incensa cupiditate Romani ritus tota sua ditione strenuè cõstãtérque propagãdi, vt ne ille fructus in Ecclesiam rediret, quem omnes boni iam animo præceperãt, & cum eo Pistorius ac Zehenderus summa vi moliebantur, infelix ac præproperus vetuit eiusdẽ occasus, paucis hebdomadis quàm ille nostra in Castra trã-

fuerat, propinato veneno nefariè illatus. Demortui verò, sobole carentis, quòd hereditas in Caluiniani fratris veniebat manus, nihil habuit Zehenderus, cur ibi diutius hærendum putaret; quare se dedit in clientelã, comitatumque Austriaci Cardinalis Andreæ, Constantiensis Episcopi, apud quẽ factus Sacerdos, haud ita multò post Romam studio proficiendi delatus, rationem apud se tacitus inire cœpit, qua popularibus Hæreticis præstaret se omni reliqua vita fructuosum. Qua in deliberatione circumspicienti accuratè omnia, nihil oblatum est suis suorumque rationibus congruentius, quàm si nostro Instituto, cœtuique adiungeretur, cui propterea se magnorum consiliorũ plenus adrogandum dedit, sed illud in primis ingentibus animis moliens, vt magnas tota Germania Hæreseon strages ederet. Neque secus deinde rem exsecutus est, quàm mente destinauerat, Diuina gratia eius conatibus obsecundante, qua fultus non modicos Hæreticorum greges ad Catholicum populum traduxit; & eam prouinciam tam incitato ardore semper gessit, vt cùm frequentiùs in Hæreticorum ædes importunè se penetraret, nõ raró cum grauiore contumelia retruderetur; sic tamen vt per indignationem reiectus, alacrior postea, & ardentior eodem rediret. Cum alia pleraque pristinam suam conditionem recolẽti succurrebant, quamobrem eius eum pœniteret, tum illa cogitatio grauiter exulcerabat animum, quoties meminerat, suis institutionibus abalienatos olim non paucos à Catholici nominis studio: quam noxiam

xiam vt expiaret, nihil adeò in hac vita durum acerbumque duceret, quod non vltro sibi subeundum arbitraretur; & huius sui studij, Cassouiæ in Pannonia, Lincij & Viennæ in Austria, ad memoriam exemplumque posteritatis luculenta vestigia expressit. Lincienſem profectò Sedem cùm Præses administraret, & eà frequens Sociorum esset in Boemiam Stiriamque commeatus, ad cætera omnia studiosissimæ, beneuolentissimæque procurationis erga peregrinos Fratres officia, quæ, domesticis quiescere iussis, ipse sibi sumeret, illud semper adiecit, vt eis matulam inferret, ac vnus eamdem efferret, hospitibus quantumlibet repugnantibus; ac ipsam adeo leuandæ aluo sellam ministraret, quoties hospitum valetudo eam postulabat. Huic homini sollemne fuit, diurnas nocturnasque ægrorũ custodias domi forisque sibi velut iure quodam deposcere, ac perpetuas ferè obire: de nocte domesticũ tintinabulũ obseruare, simulac increpuerat, strato se eiicere, etiam cùm Rectorem ageret, & ad ægros iuuandos vel vocatũ, vel inuocatũ accurrere. Ex tam incenso amore grauia quæque tolerandi, quò cum & demissionis, & aliarum virtutum conspiraret studium, existebat ardens illud desiderium, vti quorumlibet arbitrio subesse optaret, nulli mortalium sustineret præesse, si suæ spontis fieri posset in eo negotio: cuius quoque rei æternam sibi, noui moris voto, legem esset impositurus, nisi religione, Præsidumque reuerentia prohiberetur. Quo in genere nihil omni vitæ decursu ei iucundius obtigit, quàm in procuratio

curatione lue contactorum ciuium, vbi decubuerat morbo Sacerdos, cuius illæ vices fuerant, deſiderari alium Sacerdotem, qui eaſdem expleret: quas certè partes Zehenderus tam cupidè, conſtanter, ac etiam importunè ſibi a Præſide Collegij depopoſcit, vt poſtulatis excludi iure non poſſe videretur. Simul igitur atque voti compos factus eſt, eo impetu, ac contentione animi formidoloſiſſimæ prouinciæ campum eſt ingreſſus, ita penitus ſe inſinuauit in malè affectorum intimas ædes, manifeſtaque tabe languentium retruſas caſas, omnes ſic penetrauit, vt quia nullius loci, neque rei haberet delectum, quibus aliunde perſpecta non erat multa hominis prudentia, eum vanæ, periculoſæque temeritatis inſimulare meritò poſſent putari. Sed ſagaciſſimi vir ingenij pridem perſpexerat, quàm multis, & ſæpenumero leuibus, ac nullis ex cauſis homines abducerentur ab exquirendis maturè animi ſubſidiis, quorum deinde vſu atque fructu complures, improuiſique caſus ipſos intercluderent. Enimuerò quoniam pleriſque ciuium ſeuerior videri ſolet Aedilitiæ animaduerſionis mos ille, vt obductis ædium foribus, propoſitaque multa, congreſſu omniũ, & publico arceantur, qui haud leui ſuſpicione contagionis laborant, declinandæ huiuſmodi opinionis & moleſtiæ, diſſimulata ſæpius inteſtina ſua clade, Sacramentorum, Diuinaque proinde gratia exſortes intereunt. Quod permultis Viennenſium vſuuenire cùm noſter primis ſuæ adminiſtrationis diebus didiciſſet, ſedulò ſibi putauit prouidendum, vt nemini dein-

ceps ciuium, quem haberet compertum, insanus ille pudor exitio verteret. Qui Patris Zehenderi minùs consultum ardorem scrutandi, noscendique omnium domicilia & secessus, reprehendi posse crederent initio, posteà deinde quàm multorum manifesta cum salute se prodidit eius tam auidæ curiosæque sollicitudinis fructus, flagrantissimæ caritatis in ciues, parisque gerẽdo negotio prudẽtiæ, illustre ab omnibus præconium tulit. Atque vti ne speciosior in vulgus hæc ratio alienæ salutis procurandæ forsitan esset, quàm ægrorum animis fructuosior, diligenter omnino cauit, adhibendis iis incitamentis, quibus ex conditione illius morbi defixa mens ægrotantium, obtusioresque vulgò sensus, erigerentur ad insigniores motus religionis pietatisque. Hunc etenim sibi perpetuũ morem indixit, vt, Eucharistiæ ac Extremæ Vnctionis administraturus Sacramẽta, neminẽ planè adiret, nisi eo apparatu, qui augustam eius rei aliquã preferret magnitudinem, eiusdemque, ac Dei cum primis, qui præsens iis symbolis inesset, eximiam venerationem in ægroti animum importaret. Priùs quàm subiret in ægri conclaue, ad fores eius sibi inducebat sacerdotale supparum, quod superpelliciũ vocant, stolam, quadrangulumque galerum; ac sinistra Christi ad crucem suffixi, dextra facem ardentem præferens, religioso sacroque verendus cultu, præsentis Numinis indice, multam derepentè venerationem erga Diuina in ęgrotantium animos inuehebat, fouebatque. His, atque huiusmodi pręclaris attribus suscitanda in omnibus aduersùs Deũ fide,

fide, reuerentia, & ardenti amore, multorum dubiam confirmauit salutem, neque pauciorum desperatam restituit: sibique apud Viennenses, cæterasque prouincias, quibus fuit vtilissimus, clarum nomen integerrimi, sanctissimique viri peperit, eoque clarius, quòd ex huius palæstræ ingressu, respirandi à perpetua fatigatione nullam sibi moram indulsit, quoad eum dira quoque lues abstulit. Funerum porrò nobis quies tandem fuit in Patre Ioanne Montano-mollense, Antuerpiensi; annos tres & quinquaginta nato; eorum degente tricenos ternos in Societate nostra: politiorum, grauiorumque disciplinarum apprimè consulto; Philosophica, Theologicaque laurea pridem claro; cuius vtriusque doctrinæ præcepta vicenos, eoque ampliùs, annos, vel nostro in Collegio, vel in Academia Viennensi, multa cum acuminis, perspicuitatis, & eruditionis fama tradiderat. Eum præcellentes animi dotes Præsidi Prouinciali consiliarium & admonitorem diu fecerant, huicque Collegio maximè idoneum Rectorem pridem adsciuerant: quo in munere cum iucundissima præsidendi suauitate, salubrem exigendæ disciplinæ seueritatem felicissimè, perpetuoque copulauit. Exemplo in primis suorum quemlibet ad sedulam muneris procurationem inuitabat; cum & ea, quæ multis communia sunt, vt audiendarum Confessionũ ac huiusmodi, princeps ipse obiret officia: & quæ certorum sunt propria, vbi esset opus, expleret sedulò; quam imperij formulam secutus, promta semper, feruidaque suorum est expertus

obſequia.Huius Collegij Prorectorem agebat,cùm acerba vitiati cæli labes Viennenſem ciuitatem haberet infeſtam, noſtrique Patres publicæ auertendæ calamitati, domi atque foris plurimum laboris haurirent; quorum fatigationem vti pro virili ſubleuaret, tametſi numquam à Rectoris procuratione feriatus, veniebat & ipſe in partem aſſidui muneris audiendarum Confeſſionum;inter quam obeundam prouinciam, tetro cuiuſpiam halitu creditur fuiſſe afflatus; multò autem grauiùs deinde,cùm tres horas in conferta multitudine Academicorum,Rectorem ſibi legentium,conſediſſet, quòd triduo poſt eum conſeſſum, immani tubere peſtiferum vlcus illi ſecundùm aurem intumuit, cuius malignitate, triduo vix toto expleto, exhauſtus eſt. Appetēte hora mortis,conſuluit vnū ex Patribus noſtris,contagioſorū Noſocomio præfectū,quàm procul abeſſe videretur ſuus à vita exitus;qui vt reſpōdit,iam planè inſtare:ad illā mortis ſuæ denunciationem,miro gaudio exſultauit,moxque iuſſo Fratre ſibi præire Litanias, nuncij magna perfuſus lætitia, piè ad ſingula earum capita reſpondit. Cùm autem ad eum verſiculum, qui eſt de Sacerdotibus, ventum eſſet, pauca interfatus, præcepit ad cætera ſuffragia & illud nouum inſeri, *Beate Pater Zehendere*, & quidem tertiò; ad quæ verba, ſummo cum animi motu, & hæc viciſſim tertiò addidit, *Ora pro me*, pto ea ſcilicet opinione, quantam de hominis ſanctitate conceperat: neque ita multò pòſt, placidiſſima in morte acquieuit. Haud fuerit,puto, hoc loco alienum, D. Ioannis

Curtij

Curtij, Zuethlensis Ecclesiæ Præpositi, Doctorisque Theologi, tamquam vnius è nostris funus adscribere, quem nostri Instituti multos annos percupidum, vbi tandem compos eius factus est, nosque ex Asse instituit hæredes, mors oppressit. Posteriore anno Patrem Bartolomæum Gorlichium, Silesium, non tam ipsa grauis senecta, quàm immensi labores, alacriter pro Christo exantlati, obruerunt. Quadriennio sexagenarium præcurrebat, annos vndetriginta inter Socios religiosissimè vtilissimeque versatus, multa cum laude variis exercitus muneribus; seu cũ subesset, seu cùm præesset, ęquè omnib. gratus; sed decẽ & octo ante occasum menses totos, affecta licèt annis & morbis valetudine, excipiẽdis Confessionib. tam assiduus, vt miraculo esset omnib. domesticis. Quẽ in eiuscemodi palæstra inuicto animo desudantem supra vires & annos, pridie Christi Natalis, frigidissima tempestate, cùm eum multus algor obsedisset, ipsa tamen nocte Dei filio nascenti sacris esset operatus, simulac in cubiculum se abdiderat, conquieturus aliquantulum, ingens pituitæ copia in fauces delapsa tantum ei concessit reliquæ vitæ, quoad satis fuit, ad vicinorum Fratrum exposcendam opem, excipiendamque Sacri Olei vnctionem. Viennensium ciuium plerosque grauissimè affecit eius decessus, quorum lacrymæ adhuc hominis testantur acerbum desiderium; quod ea modo solantur spe fore, vti absentis sibi prosint preces, cuius erat pręsentis adeò fructuosa opera; neque defuit, qui eius recèns mortui admonitu senserit se vehementer

vrgeri, ad excutiendam grauem peccatorum sarcinam; cuius vocibus ingenti suo bono & gaudio est obsecutus.

VTERQVE porro annus vix dimidiatus nobis ad sollemne opus liber esse potuit; quòd per Hibernos, Vernósque menses, ex agresti secessu, ac æstiuæ cladis fuga, non planè receptis ciuibus omnibus, cum ineunte Iulio, intendentibus se caloribus, contagiosæ labis plaga mox recrudesceret, exercendorum in vrbe munerum quà facultas, quà materia subtrahebatur; partim alio dilapsa ciuitate, partim nobis peregrè amandatis, aut ædiū septo iussione Præsidum coërcitis. Quādiu tamen per cæli clementiam in opere nobis esse licuit, nostræ industriæ fructum vberrimum tulimus: ac maximè per Bacchanalium quadragenariam orationem, cuius apud nos ea fuit frequentia, vt assiduò ciuium concursu nostræ scholæ, ac Socij pęnè ipsi, quorum diuersis manipulis statæ precandi vices in totum diem erant indictæ, per omne ferè triduū templo excluderentur. Inusitatus nimirum Diuini cultus ardor vniuersam ciuitatem ita occuparat, omniumque pectora sacro æstu incenderat, vt in rerum nouitate finitimi populi Viennam nō agnoscerent, ipsaque se planè aliam experiretur. In tanto autem animorum motu, cùm audiendarū Confessionum ipsum per se onus ab ingenti multitudine confluentium ciuium graue iam esset; fiebat tanto etiam grauius nostrorum paucitate, ac cæterorum Religiosorum absentia; hi enim strage suorum territi vrbe abscesserant; nosque ad de-

cem omnino Sacerdotes redieramus, cæteris in finitima loca dimissis. Eo quoque semestri prioris anni Catholicorum cœtus auctior factus est, trecentis ac tribus capitibus ex Hæretico grege detractis, quorũ plerisque multam nauseam Lutherani Euangelij pepererant sordes suorum Prædicantium in administranda sui moris Eucharistia. Vt enim de se, suisque sacris sublimè sentiunt nouo hoc Euangelio afflati homines; pari de ipso æstimationi apud populum ingenerandæ, hanc rationem Lutherano acumine dignam excogitarunt, vt non nisi auro priùs munerati, & carpento vecti ad ægros vel solatio, vel sacris reficiendos adirent, tametsi de vita periclitantes; vti ne aut vilitate pretij, aut facilitate suæ operæ, suo Euãgelio, ac videlicet ministerio, despicatum vltro in vulgus arcesserent. De hoc genere nundinariorũ Poparum, cùm inops & ægra muliercula vnum ad se inuitasset, licitata priùs quanti suum laborem, & sacra ipsa indicaret; ipseque meros craparet aureos nũmos; habeat, inquit illa, sibi, ac Lutheranis, suum Christum aureum; nam mihi ex hac hora certum est, Catholicorum frui nudo ac paupere Christo, in quo vno, quin sita sit mea salus, numquã deinceps dubitem; quod non secus exsecuta est, quàm dixerat; neque segniùs imitati sunt eius sapiens factum alij non pauci Lutherani. Agni Cerei aduersùs incendium inuicta vis, nobilem familiam, recèns ab Lutherismo receptã summopere affirmauit in Catholici ritus fide, ipsósque adeò Lutheri asseclas ad eam suspiciendam valde permouit. Eius

familiæ, quam dixi, quarto ab Vienna lapide, ardere cœperant ædes, eo ipso die, quo vir & mulier publicè Lutherum exſecrati, Catholico primùm ritu in Sacrorum communionem venerant; qua in trepidatione noſter Sacerdos cùm in tecti ſumma euaſiſſet, excitata in Deum fide, vt res admonebat, Agnos geminos ſerico tectos demittit in latè vagantes flammas: quos reſtincto poſteà incendio, ne leuiſſima quidem auræ ignis afflatos, inter carbones fauillamque reperit herilis famulus Hæreticus, &, hero cum religione oblatos, ſibi vtroſque condonari vehementer expetiit. Huius prodigij ſincera fide perſcriptam narrationem, & is, cuius in ædibus contigerat, & alter vir nobilis, chirographi, ſignique ſui auctoritate confirmatam, Sacerdoti noſtro, qui aderat, aſſeruandam tradiderunt. Noſtræ porro ſcholæ tametſi Æſtate, Autumnoque toto ſiluerunt, peſtilenti diſcuſſæ ſidere, ſeptenos tamen nobis, aliquot etiam cæteris Ordinibus, Tirones ſummiſerunt. Atque hæc de prioris anni rebus geſtis.

Poſteriore anno cum domeſticis iacturis leuiùs multati; tum compendiis adminiſtratarum rerum vberiùs impertiti ſumus. Toto triduo ineuntis Maioris Ieiunij, quà ciuib. quà peregrinis aſſiduiſſimè cōfluentibus, noſtra ædes religioſiſſimo conuentu celebrata eſt; quò etſi pleroſque ſpectandi cupido allexerat, religio tamen, ſuaui deinde captos illecebra, fructuosè diſtinuit, & ad Chriſtiani moris obeunda munera, ſalubri iniecta æmulatione, impulit. Celebrandi templi non mediocre inuitamen-

nitamentum fuit prægrandis pegmatis, in ipſo ædis ſanctuario excitati, magnificentiæ, artis, elegantiæque pleniſſima ſpecies. Alteram amplæ illius cellæ partem, quantum ea in ſublime, ac in latum patet, occupabat ea machina, quam triplex diſtingueret contignatio, ſuggeſtuum verò quemlibet ordinem commiſſæ ſuis epiſtyliis columnæ idoneis dirimerent interuallis. Columnis intermiſſa ſpatia, concharum ſpecie in cauum ſinuata, eximij operis, periucundique aſpectus & poſitus, ſtatuæ ac ſigilla implebant. Ad maieſtatem, & venuſtatem denique pegmati conciliandam, pretioſiſſimæ veſtis, argenti, auri, gemmarumque acceſſerat copia maxima, quorum omnium incredibilem fulgorem atque dignitatem exaggerabat ſummopere ignium vis ingens, triplici tota coronide, ima baſi, ac frequentibus prætereà cauis accenſa. Huius tanti apparatus & ſumtum & curam vniuerſam Mariana Sodalitas ſibi vni adrogarat, quæ prioribus annis in partem modò impenſarum cum Collegio noſtro venire conſueuerat. Hæreticorum interim caſtra ſeptingentis eorum commilitonibus, eoque ampliùs, infrequentiora fecimus: quodque ſit inſtar prodigij, par coniugum, ex Anabaptiſtarum impuriſſima fæce, hoc numero comprehendimus: quorum vir chirurgiæ conſultiſſimus, eoque nomine frequens in procerum ædibus, ingenti animo apud eos recèns adeptam fidem tuetur. In hunc quoque cœtū adſcripti ſunt Prædicātis filius: generis item nobilitate, atque rebus militiæ geſtis clarus Scotus; & ex illuſtri Comitum

familia princeps quædam femina. Dynaſtis aliquot bene Catholicis animos fecimus, vt ex vi ac ratione patriarum legum atque morum, Lutheranos, ſuæ ditionis homines plerosque, iuberent ad Catholicum ritum tranſire: quod eorum duobus, alteri Baroni, Comiti alteri, tametſi non ſine controuerſia, tamen ceſſit denique feliciter. Keuenhillerio certè Comiti acriter diuque pugnandum fuit, vti ruſticani generis numeroſiſſimas cliẽtelas ab Lutheri ſtudio traduceret: quod ad negotium, principio quidẽ periculi pleniſſimum, Comes vxorem ſuam, lectiſſimã feminã, nuper ab Lutheranis in Catholicos receptam, ad audẽdum, gerendũque habuit & ſapienter hortatricem, & fortiter ſociam. Etenim quæ agreſtiũ Clientũ veſana fuit audacia, & ſcelerata perfidia in ſuũ Patronum ac Dominũ, ſimul atque, parẽte Comite Hæretico mortuo, Comes filius Catholicus Paſſauienſi Antiſtite id exigente, iubenteque Cæſare, olim exactos Sacerdotes reſtituere aggreſſus eſt, non ſunt veriti Herum ſuum ad necem poſtulare, Cæſarianoſque Duumviros Principis, indicendo exſequendoque Reſcripto ad ſe miſſos, lapidatione furenter abigere. Quò minùs intolerandam ruſticæ plebis contumaciam, valido iam comparato equitatu, Comes ſeuerè meritoque vltum iret, noſter Sacerdos obſtitit, cuius ex ſententia viſum eſt, loco temporique, ac Catholicis rebus congruentiùs, ea de re ad vniuerſæ Prouinciæ Præſidem, tametſi Hæreticum referre. Is ſanè, vti publicæ paci ac fidei præfectum hominem omnino decuit, facinus ruſticanæ plebis in Cæſa-

Cæſarianos legatos, in ipſumque Comitem, Patronum ſuum, in Prouincialibus Comitiis ita deſcripſit, quamque nefarij moris, ac periculoſi exempli eſſet ea fraus obnoxiorum capitum in legitimos Dominos, iis momentis diſputauit, & expendendū omnibus propoſuit, vt ſummam indignationem audientibus concitaret. Fuit igitur omnium Ordinum ex toto Conuentu ea ſententia, quam vultu ac voce ſinguli apertiſſimè præferrent; Comprimendam ipſo in ortu, & quidem ſeueriùs, immanem Perduellium veſaniam, ne diſſimulata, peſſimo publico, Dynaſtarumque iure, mox gliſceret in vulgo, nouarum rerum nimio plus amante, inſana quadam ſpe falſæ libertatis. Quamobrem daret operam Comes, vt quam in plebem, auorum ipſius, & ſua eximia virtus, iis ei atque imperium peperiſſet, cælo terraque adiuuantibus cauſæ æquitatem, eius plebis contumaces animos, pro noxæ grauitate, retunderet, multaretque, legitimarumque iuſſionum patientes in poſterum præſtaret. Hoc vniuerſæ Prouinciæ iudicio, decretoque fretus Comes, in ſuæ ditionis arcem iter intendit, ſtipatus nonnullo equitatu, cuius auxiliariorum etiam Hæreticorum voluntaria fuit turma, atque hoc tectus præſidio, cum vxore incolumis, in caſtellum tandem euaſit. Poſtridiè quàm cò venerat, dato ſigno ex totis agris prouolant turbulentiſſimi quique Clientum, denſoque agmine trium millium circumſidentes Herum domi ſuæ, omni genere conuiciorum eumdem ad egreſſum conciere ſtudent, dilaniandum mox ſuorum manibus.

bus. Viri nobiles duo, Lutherani, ex iis qui Comiti præsidio venerant, perduellium rusticorum petulantia grauiter offensi, eos sibi sumunt blanditiis ac rationibus deliniendos: sed apud efferatum, suo ipsius scelere, vulgus iusta, salubriaque suadentium oratio, & opera inanis fuit. Cepit in re trepida Comes, suasu coniugis, consilium in speciem temerarium, sed quod Diuina prouidentia, cuius opę in primis nitebatur, in vtriusque partis bonum, mirabili euentu, vertit. Arcis portam aperiri iubet, obsidentisque turbæ bene amplum agmen intromitti, moxque claustra obduci reliquis seditiosorum arcem ineuntibus. Tota illa perduellium manus in Comitem atrocibus conuiciis fremebat, passimque furentium hæ voces audiebãtur: *Pereat proditor Papista: exstinguatur, obtruncetur.* Quem inter tumultum, insanamque vociferationem, armatus in medium prodiit Comes, stipantibus eius latera senis, ac validis vtrimque prælongarum fistularum Catapultariis: quo instructu septus, incenso vultu, grauibus verbis, erecto animo, ingentis spiritus orationẽ exorsus est, qua iubebat perduelles meminisse dicti nuper ab se in Domini verba sacramenti: eumdemque se esse cui suam nuper fidem obstrinxerint: num eorum quisquam sit ita sui officij oblitus, ac scelere omni adeò contaminatus, vt in Domini necem ferrum stringere audeat? Quò tamen si eruperit ferina, nefariaque ipsorum immanitas, vt Christianum, Catholicumque deceat, se in tam aperta, & tam iusta Christi causa, libenter alacriterque animam profusurum,

memo-

memorem vtique ſuæ vitæ ac ſalutis diris cruciatibus olim à Chriſto redemtæ, ſibi tamen certum eſſe in eo conflictu ſic occumbere, Deoque ſe victimam conſecrare, vt priùs ex illa ſacrilega perduellium ſecta eo, quem dextra præferret, gladio iugulatos, Orco plurimos deſtinaret. Ingenio ferocem, rebellatricemque turbam ſtupore omnino defixit generoſiſſimi, religioſiſſimique pectoris ſermo, vt dubia prorſus hæreret, quid in Comite magis miraretur, animíne infracti magnitudiné, in præſentiſſimo periculo, an in religione tuenda pietatem, vitæque pro ea ponendæ alacritatem, contrà atque ſuos Prædicantes meminiſſet ſolere de Catholicorum ſtudiis in eo genere diſſerere. Hac prima, breuique allocutione, vt reſtinctum in ſeditioſis furoris ardorem aduertit Comes, iterum ac tertiò ad iam pacatiores ita verba fecit, vt eorum denique mollitis, ac planè manſuefactis animis, ad officium omnes impelleret. Quibus recipientibus in Domini ſe futuros poteſtate, mox decem Prædicãtes Comitis ditione iubentur procul faceſſere, ſuas in ſedes reuocatis Curionibus, vnde exacti fuerant. Eius itaque rebellionis, cuius atroces exitus nemo prudens non metueret, in ipſos, auctores mali, Prædicantes vertit calamitas: & vt par fuit, in tredecim factionis principes, quos ſuum flagitium in carcerem, & vincula compegit. Ex Turcica porro impietate duo, totidemque Iudaica ex obſtinatione, in ſententiæ, ſacrorumque ſocietatem cum Eccleſia venerunt. In ter auguſto altaris Sacramẽto, Chriſti corpus omni cultu adoran-

randum esse, Catholici profitentur omnes, vt tametsi nulla priuata lex, nullumque votum noua quemquam religione obstringat, quoties tamē Diuinus ille panis circũfertur in publico, nemo non indignissimum putet, si non frequentissimus adsit comitatus, & cultus, qui pompam cohonestet. Verumtamē eiusmodi religiosi officij partes rarus est, qui suas esse agnoscat, aut, vltro sibi sumat, non oblatas: facile quiuis ad alienos delegat, adeò iidē mortales sunt in rerum honestarum iudicio alij, aliique in earumdem vsu. Huic negligentiæ atque socordiæ depellendæ, in omnium religionum præcellētissima religione, omni semper æuo, pij aliquot viri Sodalitatibus accurata legum, rituumque sanctione instituendis, diligentissimè cauerunt, vt Regum Regi maximo, quoties procederet publicè, triumphali pompa transuecto, summus honos haberetur; qui mos nisi posterorum ignauia obsolesceret, næ cum ignara plebs in Catholicis, tum Hæreticorum quisque, meliora de Deo, de Fide, de Catholicorum sacris, ac ritibus sentiret. Vienna certè vt Austriæ caput, ita religionum in eo toto principatu magistra, siue ab Hæreseon labe puram, siue contactam se fateatur fuisse in hũc diē, vtrouis ex suo statu, grauissimas habuit causas studiosæ piæque venerationis aduersùs Sacrosanctæ Eucharistiæ diuinum illud ferculum, quo Deus ipse, mortalis specie inter mortales inuehens, in locis sua maiestate indignissimis plerumque versatur. Quam cælestis cultus dignitatem, ipsi Deo, Viennensium Seruatori, Regique cælorum,

ita pridem Viennæ defuiſſe,vt in auguſtiſſima vrbe,ac pietatis alioqui retinentiſſima,regiones eius & compita quauis hora & tempeſtate peragranti, vnus modò Sacerdos amictu viliore tectus,aut ſolitarius, aut certè vnius pueri vmbra, fumoſa face, ac tintinabulo neutiquam comitatior, aliquot iam ſæculis,pro illuſtri pompa fuerit ac triumpho. Hanc ſui officij, hanc Numinis obliuionem,an neglectum ita diuturnum, ſupinum, ac fœdum in Viennenſium animis hæſiſſe; ipſorumque mentes in eo ſic occaluiſſe,vti vix eius eſſet vllus in ampliſſima ciuitate ſenſus;id adeò indignũ tali vrbe ac indigenis viſum eſt noſtro Concionatori, vt apud vniuerſos ciues,in æde primaria, ſuper cõcionem, hanc Chriſti Domini acerbam iniuriam & contumeliam quereretur vehementiſſimè. Cui quidem infamiæ luculentiùs audientium oculis & animis ingerendæ, atque ab illius ſenſu & verecundia excitandis mentibus ad tantam ignominiam veterũ Chriſtianorum imitatione detergendam, Friderici, eius nominis tertij, Imperatoris, ducenteſimo ab hinc anno, Chriſtianum, maximéque religioſum facinus ex hiſtoriæ monumentis petitum reuocauit in auditorum memoriam,vehementerque ad illud idem inſtaurandum excitauit. Euchariſticam pompam non ſatis idoneo apparatu Viennæ inferri ægrorum in ædes aduerterat Princeps religioſiſſimus, qua Paſtorum populique indiligentia, vti ne deinceps Numinis Maieſtas grauiùs minueretur,& religionis in plebe ſenſim fieret pernicioſa deceſſio, formulam apparatus & ritus deſcrip-

ſit,

sit, quem pium iustumque censeret obseruari, in Diuino Ferculo ad ægrotos inferendo, attributis nimirũ de suo in pompæ illius sumtum perpetuis vectigalibus. Nominatim verò cauebat vti ad rei tam augustæ celebritatem pius audiretur cantus; crebrum funale, ac Ecclesiastici moris adhiberentur vexilla; affectantis autẽ populi agmen, & elegãtẽ sacræ vestis ornatum, haud dubium quin &, eodẽ pietatis studio, huic quoque rei destinarit. Ad hęc antiquæ religionis instauranda, & ampliùs exaggeranda decora, cùm Sacerdos noster concionẽ suam impensiùs hortaretur; Christus, cuius tùm maximè diuinus honos, cum pari ciuium vtilitate agebatur, dicentis verba in audientium animos vi tanta intulit, vt mox vniuersa ciuitas veteris illius ritus atque pompæ restituendæ incredibili studio exardesceret. Ab hoc concepto pietatis ardore, derepentè itum est tota ciuitate in pecuniæ, sericæ vestis, cæterorumque donariorum copiosissimam collationem, qua paucis diebus magnificentissimus apparatus circumuehendo Eucharistico Ferculo instructus Viennam lætitia & admiratione compleret. Inusitatũ prorsus fuisse hunc in Viennensium pectoribus religionis motum, documento fuit non magnitudo tantùm, & copia munerum dubio procul mirabilis: sed ipsum quoque genus eorum singulare, atque nouum: vt quidquid auri argentique exquisiti esset in mulierum mundo, in crepundiis infantium, in curiosorum hominum vasariis, & antiquitatis nummariæ scriniis abstrusum, id plerique prolatum adornando huic sacro agmini

agmini dedicarent. Mirum porro quantis lætitiis tota Vienna primis diebus redintegrati eius sancti moris incesserit, qua religionis accessione profecerit, cùm summæ dignitatis prodire cœpit Christi in Sacramento, sub vmbellæ operto regificè inuehentis, sacer chorus, assectatorum sexcentenis capitibus, accenso funali, & multa oris ad eximiam venerationem compositione conspicuis. Archiepiscopus autem Strigoniensis, idemque E. R. Cardinalis, & de Austria nobilitate principes quique, cum captata omni eius rei occasione, in hoc, Christum honorificè deducentium, agmen se religiosos comites adiungebant, tum verò ingens pietatis sensus in plebeiorū exoriebatur animis, & eidem comes verecundia, si se in Christiani hominis officio à Cleri Nobilitatisve proceribus superari æquarive paterentur. In ipsa quoque Lutheranorū, marmorea tametsi, pectora cōmunis ille ciuium omnium motus peruadebat, vt non affici animis non possent, cùm in eos incurreret diuini ferculi augustum spectaculum, cui Catholicorum parem venerationem, vt ne denegarent in publico, sua conscientia vel inuitos adigeret. Campano ex ære grandioris modi cymbalum, in eadem S. Stephani æde principe, comparatum est, conciendo, ad frequentandam pompam, Viennensi populo, cuius æris noto ex cantu, tota ciuitate constet, proditurum pòst paullò Christi sacra vehentium agmen, ad ciuium aliquem ægrotantem; quo dato signo, derepentè prouolant, omnibus vrbis regionibus, incenso ardore, & numerosis ca-

C teruis

teruis Viennenſes,mox in ordinatam coituri aciē, quæ Cælitum beatos exhilaret globos, Tartari diras legiones mœrore compleat. Ne tamen,deferueſcente olim Viennenſium ardore, tempus aliquando aboleret, quod præclarè inſtitutum, magnis in dies incremētis Diuinorum venerationem cultumque amplificabat magnopere; opportuno conſilio eſt prouiſum, vti ne procuratio Euchariſticæ Tranſuectionis in incertum toti populo permitteretur, ſed cederet in delectorum hominum tutelam, quos iuſtæ leges ſuo munere ſanctiùs adſtringerent: quæ vna ratio animaduertebatur,ſacri moris in perpetuum propagandi. Viennenſis ergo Antiſtes Sodalitatem inſtituit honeſtorū ciuium, Euchariſtię præcipuum cultum ex indictis legibus ſanctè profitentium, quibus adminiſtrantibus, & agmen de ſuo corpore, cæteraque ciuitate cogentibus, Euchariſtica pompa, quàm magnificentiſſimè ac religioſiſſimè poſſet,deinceps procuraretur. His primordiis feliciſſimè cœpta res, in primore vrbis templo; pari quoque religionis æſtu, non modò in reliquas Viennenſium ſacras ædes peruaſit, ſed extra pomœria longè lateque tota Auſtria, & finitimis prouinciis, incenſo noſtra æmulantium ſtudio,diſſeminata eſt. Atque hæc fuit inſtituti, ſanè quàm laudabilis, ſub ipſum eius exordium tam longè latéque fuſa propagatio, quam ex inuſitato populorum ſtudio futuram diuturniſſimam, adeóque perpetuam, fas ſit interpretari. Per idem ferè tempus Beati Calliſti, Martyris ac Pontificis, corpus magna ex parte ab Hæretico-
rum

rum contumeliis vindicatum est, atque Lincij, in sacra Imperatoria cella, honorificentissimè collocatum. Eas Beati reliquias Imperatrix, heroina religiosissima; in sacello Crumlouiensis arcis, marmoreo tumulo conditas cùm obseruasset, verebatur ne Roscenses Reguli, Hæretici eius arcis domini, violassent, sicuti sacellum exaugurauerant: quamobrem apud Cæsarem Matthiam, coniugem suum egit, vti Crumlouio Lincium transuehendas iuberet. Sacerdotem igitur nostrum, concionatorem suum, eò destinat Cæsar, qui, omnibus antè sollerter exploratis, sacra ossa Lincium aduehat, si quidem constet ex integritate marmoris, loculorum, & ossium, eis Hæreticos abstinuisse manus impias, quod & constitit, inuiolato planè comperto marmore, ac iis multò magis, quæ illo conderentur. Hæc porrò Beati Martyris sacra pignora cùm noster iam inuecturus in aulam Cæsaream esset, multa cum fide ac religione procedit obuiam Imperatrix, sanctéque venerans, Cæsari coniugi, grauiter ex podagra laboranti, propitium aduenire Christi militem precatur. Inde ad eumdem Cęsarem properat, nunciatura tam optati hospitis felicem aduentum, à quo prospera omnia & poscere, & sperare quoque iubet ægrum Imperatorem, neque frustra: vbi enim Sancto Callisto votum piè nuncuparat, mox artuum dolor omnis discussus est, vt postridie, cùm in ornatiorē capsam Lipsana inderētur, ipse venerabundus, ac valens adesset. Multam porro auctoritatem, venerationemque ipsi Martyri, & Cæsari fiduciam rogandi conci-

ciliarat repentina Sacerdotis nostri sanatio ex grauiore febre, qua vrgente, mittenti Cæsari ad reliquias aduehendas, valetudinem fuisset excusaturus, nisi sacræ illius sarcinæ proxima vectura certiorem ei spem faceret sanitatis; quam sanitatem ipsi ex sepulcro sua ossa promenti munificus Martyr, etiam ante vectionis officium, liberaliter repræsentauit. Inter cætera verò aulicæ procurationis compendia non vulgaria, illud eiusdem Sacerdotis vnum fuit, vt ipsius opera Hæretici vnus ac septuaginta in Catholicæ Ecclesiæ disciplinam, fidemque coucesserint, quorum de manipulo fuit, qui, celebrium aliquot concionum illustri auctoramento, se suaque Predicantium Decuriæ iam addixerat. Turcico mancipio, alioquin rudi, duram seruitutem inter Hæreticos annis decem jam seruienti, Diuina bonitas luminis tantum infudit, vt planè dispiceret, quid Catholica sententia ab Lutherano dogmate distaret; quare neque frequẽti fustuario, nec aliis vexationibus sæuis diuturnisque, ab hero vmquam adduci potuit, vti ab Lutherano Prædicante Baptismum susciperet, etiam moribundus, cùm asseueraret, malle se Turcam, quàm Hæreticum interire. Cuius fortitudinis id à Deo præmium tulit, vt conualesceret, ac deinde optimæ Imperatrici dono daretur, cuius beneficẽtia est assecutus, vt mox allegeretur in Christianos & Catholicos, & Christiana libertate frueretur.

Suadorffium in oppidum, Templariorum olim tota ea regione arcem, quarto ab Vienna lapide. venerunt duo de nostris accersitu eius arcis præfecti,

fecti, quem Epiſcopus Paſſauienſis, Leopoldus Auſtriacus, ei oppido Catholicæ Religionis ſtrenuum aſſertorem præpoſuit. Eodem verò tempore cum noſtros aduocauit, tum ſuæ ditionis populo edixit, vti ad Sacramēta ritu Catholico frequētanda conueniret; cuius edicti cum habita non eſſet ea ratio, quam oporteret, grauius mox interdictum prodiit, & reuerentiam rerum ſacrarum ab trecentis, eoque ampliùs indigenarum expreſſit, quos noſtri piaculo Confeſſionis eduxerunt, ibidemque plus ducentenos diuellerunt ab Hæreticorum corpore. Aliquanto plus negotij fuit in debellandis Calixtinis, eiuſdem tractus oppidanis, maximè vbi ventum erat, ad Diuini ſang[illegible]is in Euchariſtia vſum laicis extorqu[illegible], quo ſe per ſummam iniuriam & nefas pro[illegible] querebantur, cum nihilo eſſent minùs Chriſtiani, quam ipſi Sacerdotes; impenſeque flagitabant, ſi quidem eſſent penitùs ipſo Chriſti calice abſtinendi, vti ſuo ſaltem ex poculo Sacerdos pro ara profanum vinum eis propinaret; vel ſi neque hoc eſſet licitum, argenteo certè ex ſcypho ſingulorum ora proluerct. Sed vt, ne quod erroris veſtigium, ſpecie cuiusquam boni, reſideret in populo, ſemel accepti moris tenaciſſimo, poſtulatorum ſpem omné in poſterum eis præſcindendam noſtri Patres cenſuerunt. Quibus autem nonnulla vis eſt allata, vt in Chriſti ouile compellerentur, offuſa deinde cælitus copiosa luce, ij nouæ conditionis rationem adamarunt adeò, vt pœniteret, cur non multò antè ad officium fuiſſent adacti.

GRÆCIENSE COLLEGIVM.

ABDITIORIS secessus salubrem quietem sibi apud nos delegerunt diuinis cum otio meditandis homines triginta, cuius exercitationis in partem venit ipse Principis Cancellarius, atque Religiosarum familiarum aliquot viri. Pertinaciam erroris sine ratione tuendi, ac errores denique ipsos, bene multi passi sunt ex animo sibi funditus euelli, quibus euulsis, cum sensum de re Catholica & Catholicis hominibus, deque Societate nostra, experti sunt, quem ipsi vetera sua iudicia [illegible]uis conferentes, demirarentur. Ex eo grege Baro vnus [illegible] Stiria illustrissimus, quadriennium solid[illegible]uersùs veritatem obstinatissimè luctatus, magno cum voluptatis sensu solitus est commemorare, ita se intimo animo erga Societatem affici, vt eius causa sanguinem vitamque summa sit alacritate profusurus, quam paullò antè cupiuerit non exsulare modò vniuersis terris, sed acerbo exstinctam leti genere. Huius verò ardentissima sunt & assiduissima studia in familiæ numeroso non tantum cœtu, sed stirpis ac cognationis etiam vniuersæ ingentibus cohortibus, ad Ecclesiam adiungendis. Princeps femina in Stiriensi tractu, Hæretici dogmatis consultissima, eique haud paullò minùs addicta, vt suæ sectæ Papissam, principatus quodam titulo, plerique omnes vocitarent: vbi Catholici moris saniora instituta eam suis momentis æstimare nostri accuratè docuerāt,

abdicata

abdicata confeſtim vana magiſterij prærogatiua, inter Chriſti diſcipulas animi demiſſionē profeſſa eſt. Quædam de triuio mulier adeò combiberat inſanam perſuaſionem ſalutis ſibi certò aſſerendæ, ex ſpecioſo vnius dumtaxat Fidei Chriſtianæ obtentu, vt cuiuſcumque probæ actionis ſimulacrum ab ſe procul amoliretur, ne qua rectè factorum labe tam potentis pollentiſque Fidei vim enernare videretur. Quoniam tamen, omnium virtutum ab ſe exigendis exterminandiſque actionibus, neque vel Fidei ſuæ dignitatem prædicare, vel ſalutis certam fiduciam ſtatuere ſe cumulatè ſatis arbitrabatur, dignum prætereà Hæretico pectore facinus adiiciebat, vt nullo in flagitij genere non ſtudioſè diuque volutaretur, quò auguſtiorem ſui dogmatis ſpeciem in animo ſuo deſignaret, acrioremque illius viuidæ Fidei ſenſum intimis præcordiis impreſſum defigeret. Impuriſſimum tamen hoc contaminatiſſimæ vitæ prodigium Deus optimus ab ſe non ita eſt aſpernatus, vt non tandem benigniſſimè ad ſe inuitaret, immiſſaque ipſi teterrimæ vitæ pœnitudine, per noſtrum Sacerdotem ex hæreſis ſcelerumque ſentina non educeret. Virgo ab ipſis cunis ad multam ſenectam, cum hęreſim, tum eius tuendæ ſummam obſtinationem protulerat, cui nulla vmquam nobilium de ſua ſtirpe virorum gratia, nullius mortalis auctoritas perſuaſerat, vti ſalubres de Fide ſermones vel ad aurem admitteret. Sed miſſa de cælo potentior machina mulieris peruicaciam fregit: cui grauiore morbo diu tentatæ, cùm acceſſiſſet vberior è

naso sanguinis profluentia, quæ paucis diebus ex summa debilitate certam perniciem induceret, in vltima delapsæ demum à propinquis persuasum est, vt data fide exuendæ hæresis, votum Magnæ Matri nuncuparet; quo nuncupato mox suppressum est narium profluuium, neque multò post reliqua sanatio subsecuta, quæ viam fecit Catholicæ fidei ad animum admittendæ. Summa capitum fuit centenûm octonûm, quæ ab hæresi desciuerunt, quem in numerum veniunt oppidani Hurekienses plerique, Hæreticorum Stiriensium nuper contumacissimi, quos, Principis edicto adiuti nostri, ad Catholicos pertraxerunt. Ex selecta frequentissimorum discipulorum iuuentute, quam multa celebriorem facit nobilitas, Religiosi Instituti curriculum ingressi sunt plures triginta, quorum senideni ad nos deuerterunt. Sanctissimo exitu religiosissimam vitam terminauit Baro annorum quatuordecim, gymnasij nostri alumnus, cuius ab ipsis incunabulis præclara fuit innocentia, & singulare omnium virtutum, ac Castitatis maximè studium. Ei ab prima pueritia sollemne semper erat, non feminarum omnium modò, ac matris quoque ipsius vel leuissimum commercium, sed puellorum quoque ætate suppatium studiosiùs declinare; ac ideò quinquennis adhuc cum esset, matris iussu acceptum in societatem lecti annis æqualem sic auersatus sit, vt integro ei concesso toro, seminudus ipse subter lecticam cubaret. Quo in facinore deprehensus, & increpitus à matre, lectulo quidem posteà non abstinuit,
sed

ſed eo tamen, ſuffixis aciculis, aut ſubſtratis calculis, & tabulis duriter aſperato, deinceps vſus. Hic pudoris amor ſic in eo cũ annis adoleuit, vt quinquẽni paullò grãdior, ſæpenumerò ſit auditus aſſeuerare, ferrũ ſe cuiuſcumque manus aduerſo pectore excepturum potiùs, quàm admiſſurum vllo pacto, quod vel vmbram præferret animi in Caſtimoniæ ſtudio minùs accurati. Virginum glorioſas in cælo palmas, Doctorumque ac Martyrum celebres laureas, ſic erat animo & cupiditate complexus, vt earum ingenti flagraret ardore, ſeque ad eas ſuis laboribus promerendas ſtrenuè compararet. Hoc igitur Diuini amoris æſtu ſuccenſus lectiſſimi pueri animus, cũm in ſingula momenta ſeipſo ſanctior euaderet, eam dignationem merito ſuo nactus eſt, vti iucundiſſimam cellulam ſibi Deus in eo legeret, in qua libentiſſimè aſſiduéque diuerſaretur. Inde puero diuina meditanti, vel participanti cæleſtis menſæ conuiuia, tanta ſe infundebat diuinæ ſuauitatis copia, vt iucundiſſimo eius ſenſu primùm totus diffluceret in lacrymas, ac vehementiùs deinde intendente ſe voluptatis æſtu, impares tam incitato deliciarum torrenti hauriendo, vires corporis, eum, diuino amore colliqueſcentem, penitùs deficerent. Frequens eius animum ſubibat, & cum ſtupore quodam admiratio, cur exiſterent inter mortales, qui, languidarum pecudum inſtar, toti effunderentur in eas oblectationes, quæ hauriuntur ſenſibus: vix autem milleſimus quiſque hominum adſpiraret ad puriſſimas mentis delicias, ex æternarum rerum

tractatione perfruendas : quæ humani moris ac ingenij propriæ ac condignæ sint; quarũque Deus cupientibus liberalissimè, ac vltro etiam sufficiat vbertatem. Hunc ei sensum, & diuinarum rerum tantam prudentiam in ea ætatula conciliauerat earumdem multa experientia, vt consultissimi more magistri de iis loqueretur & sentiret, iis vitæ annis, quibus reliqui puerorum vix prima pietatis elementa condiscere instituunt. Nimirum, qui ab infantia eum sibi secreuerat de multis vnũ Deus, nactus in eo cælesti disciplinæ planè congruentem indolem, eo genere institutionis magister optimus excoluit, quæ paucis annis puerilem eum candorem ad omnis virtutis sublime fastigium eucheret; vnde mox, vt, legitimè iam emeritis Christianæ militiæ stipendiis, ad cælestes perpetuosque triumphos in cælum euocaret. Leobij, octo milliaribus ab Græcio, Domus Probationis primordia instituimus, felicibus auspiciis, ac liberalitate in primis Ferdinandi Archiducis Austrij, & Atmotensis Coenobiarchæ; quorum ille suam ipsam Basilicam nostrorum domicilio, hic propinquam ei sacram ædem Sociorum obeundis muneribus attribuit, corollariumque munificentiæ adiecit dena Florenorum millia, vt hoc cumulo vetera sua in nos beneficia exaggeraret. Ei summæ terna Florenorum millia sunt adiecta beneficio Baltasaris Scrottenbachij, inter Ferdinandi familiares rei Aulicæ Præfecti; neque defuerunt, qui exemplo istorum nouæ domui, ædique instruendæ, argentea, & aurea vasa conferrent.

ALSO-

ALSOLINDVÆ Sacerdotibus noſtris duobus plus eſt negotij, quàm longè plures valeant exhaurire, quòd in eo non ſolùm oppido, ſed in eius ditionis,& finitimarum Satrapiarum circumiectis pagis, Curionum munera omnia in noſtros redeant, Catholicorum Sacerdotum penuria; vt facile ſit æſtimare,in frequentiſſimo populo,quàm non tranſigant dies vllos ab opera vacuos. Leuamentum verò laboris eſt non mediocre, quòd in dies conſtat, & bene amplum illius pretium, Catholicis ſinceram fidei ac morum diſciplinam ſtudioſe adſciſcentibus, vnde nuper non parum deſciuerant, diuturniore cum Hæreticis commercio. Ex quo autem animi magna ſimplicitate populus, falſitatem Lutherani dogmatis edoctus, ſeriò animum adiecit ad frequentem Sacramentorũ vſum, & Catholicos ritus amplectendos, ſui candoris,& integritatis luculentum à Deo præmium ferre cœpit,vt,ſollennibus Eccleſiæ vſurpandis ritibus, omnium ferè noxiarum rerum vim ab ſe procul amoliatur. Quod genus ſunt frequentiſſime, diræ Cacodæmonum inſectationes, per oblata horrendi aſpectus ſimulacra, & monſtra, reuocandis à recta fide idiotis hominibus, aut ad ſalutis deſperationem inducendis. Cuiuſmodi omnia pericula, vt etiam proteruos incubones, vel aqua luſtrica, vel cereo agno, ſincera cum fide adhibendis, plerique feliciter depulerunt: & quidem Lutheranis ſæpenumerò conſciis, atque ad idem ſalutaris auxilij genus ſibi poſtulandum non rarò ad nos adeuntibus, ſimulque in ſuos Miniſtellos palam, & aſperè

aſperè ſtomachātibus, à quibus præſidiorum eiuſmodi nihil vnquam aduerſis caſibus exprimi, aut exſpectari poſſit.

VNGARICÆ Miſſiones quaternæ magno ſtudio, parique fructu procuratæ ſunt. Hŏmonæ, Makouicæ, Vngarini, & apud Strigonienſem Cardinalem, quarum Hommonenſis beneficentia ſingulari, ac pietate oppidi eius Dynaſtæ, propediem in Societatis Collegium tranſitura eſt, deſignatis ab optimo Comite, quæ ſunt in eiuſmodi familiam neceſſaria, vt vna modò Præſidum noſtrorum auctoritas præſentiaque exſpectetur. Magnitudo meſſis operas plerumque ab ineundo ſuorum manipulorum numero auocauit, ei cogendæ quàm recenſendæ in multa eius frequentia intentiores. Certis tamen locis, vbi venit in mentem quotidiani lucri rationes nonnullas conficere, in codicem relata ſunt trecenta quadraginta & ſex capita, quæ noſtri Sacerdotes bene pauci vel hæreſeon, vel Ruteni ſchiſmatis ſeruilibus nexibus explicauerant. Et pretium quidem operę fuere non vulgare Predicans vnus, vnusque Rutenæ ſeceſſionis Epiſcopus, quos in ſacram Romani Euangelij naſſam feliciter induximus, altero item Prædicante tantum non in eamdem ingreſſo, ac proximi quidem introitus voluntatem præferente. Creberrimæ nobis, & peracres obtigerunt cum noui Euangelij buccinatoribus congreſſiones, quibus confutandis, vt illis ipſis pudorem ſæpe ac mœrorem incuſſimus, ita eorum ſectatoribus fidei ſuę ac magiſtrorum verecundiam, eorumdemque non

leue

leue odium, in frequenti nobilitatis corona conflauimus. Vnius certè Prędicantis ex ore, vbi compositiore verborum circuitu multa prolocutus, nihil planè dixisset, confessionem eam expressimus; vt non pigeret asserere, se falsa pro concione nonnumquam docere, adeoque ipsa Biblia, quibus vteretur, falsitatem multam continere. Templa sex, quæ maiore vi grassantes Hæretici Catholicis extorserant, nos iure postea vindicantes, iis licèt inuitis redhibentibus, demum recepimus, & in eis sacra instaurauimus. In illius agri perampla vastitate pauciores nostri versantur Sacerdotes, quã vt idoneæ culturæ satis esse possint, nisi Deus, cuius agitur causa, extraordinariis virium supplementis suos agricolas corroboraret. Omnes Curionum vices plerisque locis nostri solent explere, quòd fermè absunt earum legitimi curatores; atque vt inertes ab otio eis esse non liceat, certa regione duobus Sacerdotibus sua diœcesis in sex ac triginta vel oppida, vel castella, vel pagos, laxioribus terminis est definita. Rutenæ dissensionis labes Hõmonensem ditionem olim longè latéque peruaserat, cui abolendæ Comes Hommonensis Rutenum Episcopum Catholici dogmatis ex Polonia euocatum adhibuit, cuius industria, pióque studio, abalienatus errore populus à Christi Vicario, in eius iurisdictionem facilè concessit.

QVINQVECCLESIAS vrbem proximis annalibus memorauimus, binorumque Sociorum ad eam Turcarum vocatu appulsũ. Ea vrbs *Peuce* olim à Peucinis Sarmatiæ populis eius conditoribus dicta,

cta nūc vulgò *Petſzium*, & Quinqueccleſiæ appellatur; vna nuper, ſtante Vngarico imperio, ex clariſſimis Regiis, & muro cinctis vrbibus, aulica dignitate ac celebritate memorabilis. Paullo quidem ſuprà quàm Drauus, Vngaricorum fluuiorum rapidiſſimus, in Danubium amnem ſe inuehit, ad vitiferi montis latus, molliter decliui ſitu, poſita, ſubiectorum camporū amœniore aſpectu hilaratur, ſolo ad omnem frugum copiam, varietatem, ad pecoris & piſcis vbertatem cum primis illuſtri, vt indigenis valdè frequens, ita perquàm celebris aduenarum commeatu. Quinquageſimo ab hinc anno oppreſſa iugo Turcicæ tyrannidis ſacrorum, litterarumque amiſit duo præcellentiſſima lumina, quibus inter Vngaricas vrbes illuſtriſſimas vna maximè florebat, ſuo quondam inclyta Epiſcopo, & gymnaſiorum nobilitate ac numero clariſſima; in quibus ſelectiſſimę iuuētutis capitum terna quàternaque millia interdum recēſuit; & de quibus expediti adoleſcentes trecenti, Scholæ magiſtro duce, cum Ludouico Vngarorū Rege ſtrage Mochacenſi, ab Solimanno Turcarum Principe Vngaris illata, fortiter pro Fide ac patria depugnantes occiderunt. Exinde Mahometani muniţiſſimæ copioſiſſimæque vrbis multa opportunitate allecti, frequentes in eam, cum Sacrorum ſuorum inſtrumentis, ac poparum ingentibus familiis, commigrarunt, quam, perpetuandis Alcorani ritibus, vaſtis Moſquæarum molibus ita frequentarunt, vt vix vllis ſeu compitis, ſeu foris, ac vicis, vacui quidpiam fuerit, vbi non exſecrabiles

biles illæ aræ impietatis immani fastigio assurrexerint. Quinqueecclesias porro vrbem, accersitu Turcarum, vt nostri Sacerdotes duo adierint anno sæculi huius duodecimo exeunte, scripsimus quidem strictim annalibus proximis, sicut allatum erat, sed nacti hoc anno ampliorem eius profectionis commẽtarium, eiusdem narrationem vberiorem, & sequentis biennij res gestas in hunc annum illigabimus. Apud Dynastam Bamffium de nostris duo Sacerdotes Alsolinduæ, Vngarico in oppido, fructuosissimè versabantur, quot etiamnum versantur, vt suprà ostendimus; quorum pia, fideliqueopera, ac plebis ingenua simplicitate delectatus Deus, omnibus morbis factitatam ab eis Patribus, per vsum aquæ lustralis, cereiqne agni medicinam, ita ratam habuit, vt ea curatio infinitis propemodum ægris attulerit sanitatem. Harum curationum multitudo, & sanationis felicitas, cum admirabilitatem maximam habere cœpisset in vulgus, & fructum admiratione lætiorem ostenderet, ingentibus præconiis, ea omni regione, tum medici tum medicamenta celebrabantur, vt eius rei nuncios ad Turcas præsidiarios, Canisiam vsque, fama perferret. Canisia, militaris est munitio, in Croatię Vngariæque confinio, Turcica vi duodecimo ferè ab anno Christianis extorta; qua ex arce Alsolinduam tributorum cogendorum gratia, cùm ad Dynastam Bamffium, nostrorum hospitem, Turcæ frequentes ventitarent, quę Canisiæ audierant de nostris, ea præsentes diligentiùs percontabantur; neque ab certis auctoribus

bus accipiebant modò, ſed ſuis ipſi oculis aſpectabant, crebra eius generis miracula, quorum magnitudine ac crebritate vti attoniti ſtupebant, ita eorum apud ſuos periculum fieri cupiebant maximopere. Caniſienſes igitur Turcæ nonnulli poſteà quàm, non alienis dumtaxat, ſed ſuis etiam nunciantibus, qui ab ſe comperta, & oculis deſignata narrarent, de incredibili agnorum & aquæ facultate accepiſſent, Alſolinduam ad noſtros aduolant, eiuſmodi amuletorum aduersùs noxia quæque copiam aliquam ſibi fieri cupidiùs efflagitant, nullam non ſupplicandi genus interponunt, vt à noſtris earum rerum tantillum exprimant; atque vbi tandem impetrarant, ſuorumque ægris corporibus admouerant, mira illico vis rerum ſacrarum etiam in Mahometanæ impietatis hominibus eluceſcebat, impertienda ipſis ſubita ſanitate. Tantum porro aberat, vt, quod Lutheranus fortè non nemo faceret, expertam ſuo commodo ſacri agni & aquæ mirabilem efficacitatem maligno ſilentio ſupprimerent, vt etiam vbique & apud ſuos, & apud Chriſtianos prædicarent ſtudioſiſſimè, ac inuſitatis eueherent laudibus. Atque vti ne qua in parte officio defuiſſe viderentur, eximia grati animi ſignificatione, cum muneribus, acceptam gratiam repenſuri, ad noſtros Caniſia redeunt, neque vllam ſibi partem quietis indulgent, dum perdifficili aditu eò euaderent, vbi tum noſtri verſarentur, quos non ſemel ſibi conueniendos putarunt, vt idoneis gratiis agendis, & offerendis donis haud vulgaribus, aliquid ampliùs impetrarent. Eninuerò ab

rò ab

rò ab perspecta cælestium remediorum summa vi, facilè in eam spem venerant, vt, ignotis in vulgus, eorum Patrum potentissimis medicamentis nullum non, etiam insanabilis, morbi genus vinceretur; quamobrem aut illorum manu, aut nullius mortalium, Tribunum illum militarem, de quo superiore anno scripsimus, desperatæ valetudinis ægrum, denique persanatum iri. Patrum igitur in suos fines euocandorum causa honorificam legationem Turcicus Magistratus Alsolinduã destinat, luculentissimoque diplomate, principum Turcici nominis virorũm chirographis, anulisque consignato, nostrorum saluti & honori cauet amplissimè, quorum impetrata tandem à Præsidibus profectione, & superatis, quas Ariani graues interiecerant, difficultatibus, exeunte Septembri antecedentis anni Sacerdotes nostri duo iter Canisiã versùs ingressi sunt. Quarto ab Canisia milliari, Patribus venientibus, honoris gratia, procedunt obuiam Mahometani equitatus bene multæ turmæ, atque magnificæ, quæ medios assumtos eos honorificè in primis, ac beneuolè in Canisiensem munitionem deducerent, quibus introgressis cæteræ cohortes eam beneuolentiam venerationemque detulerunt, qua nulla maior inter Christianos potuit cogitari. Ibi confestim Mahometani ritus matrona oblata est, quæ flebiliter cum Patribus quereretur, numerosam prolem in cunis sibi adhuc ereptam, & eam, quæ infans superstes esset, grauiter periclitari; cuius è ceruicibus sacram ceræ plagulam cum nostri alligassent, inse-

quenti tota nocte infestissimæ laruæ vehementer connisæ sunt, vt sacrum amuletum puero auellerent, sed inani conatu; quo ex tempore earum vis penitus discussa cùm esset, infanti deinceps semper fuit optimè; quo genere item remedij aliis sanitas est reddita, & nostris tanto illustrior quęsita auctoritas. Canisia iter deinde Szigethum, aliam in arcem, Patres iter intenderunt, quò nominatim arcessebantur, ad Tribuni militum, quem diximus, curationem; qua in via prætergressis eis Baboczam castellum, subsecutus est cum amplo comitatu eius Castelli Præfectus Turca, Canisiensibusque præsidiariis sua in statiua retrogredi iussis, honorificè de nostris præfatus, eorum incolumitatem dignationemque curæ sibi deinceps futuram prolixè recepit; quibus Baboczam reductis, eius ægroto filio sacra imponenda cera repentè salus est allata. Szigethum inde ventum est, in arcem munitissimam, qua potiti sunt Turcæ ante annum quinquagesimum, cùm immanem stragem Vngarorum eddissent; qua in munitione, clarus militari gloria, Tribunus ille Mahometanus pridem à Cacodæmone vexabatur, quem populares medici anguem intestinis conceptum credidissent. Ei Cacodemoni, quòd vnus Patrum erat comminatus, vexatione deinceps abstinuit, donec Quinqueecclesias est reditũ, vbi nostri palam omnibus Catholicis, Mahometanis, Hæreticisque, in æde sacra, Exorcismos Energumeno adhibendos esse censuerunt, quorum diuina vi fractus Dæmon prima pænè congressione abactus est. Beneficij

neficij magnitudinem Mahometanus vti facilè animo perſpexit, ſic luculenta gratæ mentis ſignificatione, omnibus coram, in templo teſtatus eſt, cùm ex intimo ſenſu prætèritæ calamitatis, præſentiſque boni, præ lacrymis, & ingentibus ſingultibus, inter agendas grátias eloqui non poſſet. Feliciſſimè cecidit, & in rem non Patrum magis, quàm Catholicę Eccleſiæ in tota Vngaria, vti tùm primùm aduentantibus noſtris ad Romanam Fidem reſtituendam, luculentiſſimo planè exemplo Romani ritus auctoritas integritaſque aſſereretur, & quidem in Hæreticorum, & Mahometanorum auribus, oculiſque. Nam ex quo Petſzium Turcicæ iuriſdictionis factum eſt, præter Alcoranicæ impietatis frequentes Moſquæas, Arianum quoque ſacrilegium, Lutheranum Bacchanal, Caluinianaque perfidia eò inſanas vexillationes ſuas immiſerunt, ſed omnium numeroſiſſimis ac potentiſſimis Arianis, non infirmis Lutheranis, quibus vtriſque ſuum dogma publicè diſſerendo licet propagare, hac facultate prohibitis Caluinianis, tamquam Hæreticorum omnium, Mahometano etiam arbitrio, peſſimis, & formidoloſiſſimis. Atque vt Catholicorum Petſzienſium, quaternos inter coniuratorum hoſtium infeſtos exercitus, luctuoſiſſima pridem cœperit eſſe calamitas; eò tamen luctuoſior eſt multò, quòd innumerabilium ferè membrorum ampliſſimum corpus non habet caput, cuius auſpiciis, ductuque, aut intra Eccleſiæ ſtatiua Chriſtianam diſciplinam, aut extra caſtra in acie aduersùs ingruentes hoſtes fidem ſar-

tam tectamque possit tueri. Quod enim sit instar prodigij, etiam post quinquagenariam Petszienfis Ecclesiæ captiuitatem, seu veriùs cladem, vel ciues, vel rusticani etiamnum censentur ampliùs centies milleni, qui se Catholicos profiteantur, quibus omnibus vnus modò superstes erat Sacerdos, cùm eò nostri venerunt: sed, quod miserationis lacrymas audientibus, multoque magis rem ipsam periclitantibus excutiat, Sacerdos tam omnis rei Christianæ ignarus, ac stupidus, vt Sacerdotis meram vmbram, laruamque iure censueris. Nam alter quidam vicino præsidens pago, sic languidè omnia Ecclesiastici ritus munera, tam parū congruenter sacris decretis, obibat, vt ab Hæretico non procùl abesse videretur. Quod enim reliquum erat vnum solatium Christi gregibus, omni cætero animorum pabulo calamitosè destitutis, vt certè Confessionis Sacramentum cum multa cura eis administraretur; non singulis seorsum ab ignauo Pastore adhibebatur, sed turmatim & promiscuè, ad ipsius genua prouolutis, nullius audita noxa, nullo cuiusquam fructu, maximo omnium damno, absolutionis formula in confertam cateruam pronunciabatur. Vtque nihil deesset ad afflictissimam gentem quouis genere infortunij obruēdam, omnium flagitiorum fœda labe inquinatissimi, &, vt vno dicam verbo, scelere ipso sceleratiores, homines decem de plebe, quos incertum est, an inita cum Dæmone pactio, an dirum Numinis odium, an insita peccandi libido accenderat ad immanitatem teterrimi criminis, quo

huius

huius innocentis populi salutem nefariè pessumdarent. Idiotæ omnes erant, eoque ad audendum proiectiores, nulla vel infimorum Ordinum vmbra etiam initiati, qui non Sacerdotum ac Curionum modò, sed Antistitum pænè munere defungerentur in hac gente vniuersa, cogendis cœtibus, concionibus habendis, administrandis Sacramentis omnibus, ipsoque adeò altaris simulando per summum nefas Sacrificio: quos quidem adumbratos ritus Sacrorum, vt rudi populo imponerent splendidiùs, eumque facinorosiùs dementarent, vel superstitionum inusitatis vmbris, vel veneficiorum prodigiis, quasi mysteriorum recondita varietate quadam distinguebant. Vitam eos multa impuritate inquinatissimam viuere populi magna pars nouerat, sed, quod religionis studium præferre videbantur, conducibilius sibi esse putabant minimè mali homines, vel his contaminatissimis Popis auctoribus, ac magistris, Sacrorum nonnullam sibi copiam fieri, quàm eis exauctoratis in perpetua rerum diuinarum orbitate ac solitudine cōsenescere. Atque vt plerumque est rude vulgus felicitatis in re familiari asserendæ cupidissimum, & ad subeundas in hoc genere fraudes perquàm opportunum, subdititius ille Sacrificulorum manipulus, ardens auaritia, & ambitione clari nominis adipiscendi æstuans, idoneam ingenio ac studio suo materiam in stolida gente nactus erat. Ex eorum nempe cuiuslibet adytis, velut ex Delij Apollinis cortina, prodibant de suo facto consulentium sortes, prosperorum eventorum nun-

ciæ, quas falsis persuasionibus infatuata plebs grandi pretio redimeret. Cuius autem infaustius fatum ex abditioribus oraculi responsis Vati obscurè indicatum fuerat, eius fati depellendi vna erat ratio, si forte infausta damnatus positam in Diuini manibus felicitatem licitaretur magna fortunarum suarum parte, atque in Stygia membrana Tartareis apud Orcum verbis ac symbolis consignatam acciperet. Vt non deessent aliæ multæ, fœdæque religionis labes, in eo populo, ex diuturna scilicet Mahometanorum tyrannide, ac proiecta Hæreticorum licentia: nostris tamen ea visa in primis detergenda, quam tanto cæteris perniciosiorem, funesta simulatione pietatis, tetræ illæ Sacrilegorum fraudes incautis animis, ac rudibus insuerant. Ante omnia autem placuit tantæ in Christi cœtu ruinæ auctores appellare, ac eorum sensum periclitari de suo tam exsecrabili facinore: quorum altera pars admonitorum conspectum verita sustinere, cessit inde procul, sacrilegiisque operã dare porro pergeret, nisi fraudem edocta plebs, eorum declinaret cõsortia, impiaque sacra. Parti alteri, quinque ij fuerunt, sanior insedit sententia, vt nostros sacrilegiorum dissuasores admitteret priuatim; publiceque, quod impiè admissum erat, exponentibus Patribus, vt tam perniciosum aboleretur facinus; ipsi auctores mali apud totam concionem suum scelus exsecrati sint, postulataque delicti venia, se ab eiusmodi sacrilegiis longè abfuturos deinceps sanctè adiurarint. Hoc monstro satis feliciter confecto, ex Arianæ, Luthera-

theranæ, Caluinicæque pestis colluuie triceps Hydra exscindēda relinquebatur nostris Patribus, si Catholicæ plebi ab cæteris præsidiis destitutæ, vellent in posterum integritatem Fidei puram tutamque præstare; atque si per Turcicos Magistratus liceret, vt apud Petszienses ciues sibi, ac venturis eò deinde Patribus sedem constituerent. Lubentissimis autē Magistratibus Mahometanis degendi agendique cùm indigenis Christianis aduenisque, facta est potestas; qua supra spem indulta, nihil procrastinandum rati, quod reliquum esse poterat ab instituendis Catholicis otij, ad exagitandos Hæreticos traducebant. Arianismus toto illo tractu sua sponte nuper interibat, hominum damnatas eius stirpes propagantium penuria, cùm exstitit nescio quis ex Orco capularis senex, qui Arianæ procurationis assumtis Infulis, nemine refragante, permultis nouitatis studio applaudentibus, tribunal, & tantumnon Regiam Ario iis finibus statueret. Congruenter autem eius perniciabili instituto cùm res fluere in stolidissimo populo cœpissent, vt sui dogmatis studiosos propagatores posteritati sufficeret, arcessitos nuper inde ab extremis Getis seu Transsiluanis quindenos adolescentes Arianos, sua cuique regione in amplissimæ gentis finibus attributa, ad Arianismi emortuas radices suscitandas, ac propaginibus disseminandas allegauit. Huius hominis consuetudine amicitiaque nuper vsus alter Patrum, adeundum sibi putauit, ac pro veteris amicitiæ iure fiduciaque familiariter libereque admonendum;

 vti se

vti se pateretur fœdam hæresim dedoceri; ac eò maximè, quòd effeto iam viribus corpore, orboque luminibus, haud procul abesset vltima vitæ clausula, quam inire iis implexum erroribus funestum ipsi planè futurum esset. Sed eius animi cæcitatem haud paullò tenebricosiorem, quàm corporis deprehendit, ac in errorum caligine tuenda pertinaciam incredibili cæcitate maiorem: cuius duritiæ non modica ratio peti ex eo videbatur, quòd abdicando Arianismo, de sublimi dignitatis ac gloriæ fastigio exturbari se putaret, qui ab adepta Antistitis Ariani prærogatiua, suis auspiciis quadragenûm millium capitum Ario conflatum gregem videret. Quem igitur nullis rationibus, nulla humanitate ab nefario consilio demoueri animaduertunt, aduersùs eum, ipsiusque coniuratas partes iusto pioque duello grassari quouis loco, ac tempore, decernunt, & quidem tantò liberiùs, atque alacriùs, quòd ab Caluinianis, & Lutheranis erat maior quies, quibus scilicet in Persziensi ditione non licet sui ritus vsum, aut rituum curatores habere publicè, cum tamen Arianis, cæterisque nominis Græci Hæreticis, eius rei faciant potestatem Turcæ. Nostrorum porro industriam alacritatemque acuebat non mediocriter Turcarũ in eos liberalis humanitas, quibus, in cætero quolibet, ac Fidei maximè negotio, non beneuolis tantùm, sed approbatoribus quoque vtebantur Patres: quin eosdem rei bene gerendæ adiutores experiri sæpe contigit, vbi disciplinæ Mahometanæ sua opera nihil repugnaret. Aggressis igitur

nostris

nostris latissimè patentē apud Quinqueecclesienses curandorum animorum prouinciam, & magnis quidem animis, ac contentione virium,quantam res exigebat, auidissimè omnis ipsorum labor à Catholicis exceptus est, vti quorum animus diuturnissima eiusmodi operarum siti æstuaret, vt perbene multos dies incensæ eorum cupiditati non posset fieri satis. Concionum certè ipso etiam principio frequentia tanta fuit, eò confluentibus numerosissimis non modò Catholicorum agminibus, sed quorumlibet etiam sectariorum cateruis, vt ex eo concursu apud illum Arianum Antistitem, nuper suæ factionis auditoribus celebratissimum, desertissima sequeretur solitudo. Atque tametsi, vt est omnibus mortalibus nouarum rerum noscendarum ingenita cupiditas; ille ardor nostras conciones frequentandi plus quiddā stolidæ curiositatis, quàm consilij, ac vtilis studij præferre potuit forsitan videri: constantia tamen audiendi, etiam post iterata Præsidum interdicta, facilè probauit, consentientis cum recta ratione doctrinæ initio captos æquitate soliditateque, lubentes posteà concionanti adhæsisse, ac audire perseuerasse. Cæcus ille Ariani dogmatis præco, destitutum quidem se, vel à sui ritus auditoribus pænè omnibus, dolebat maximoperè; sed cum longè peius habebat maioris cuiusdam cladis formido, ne iidem qui suas conciones præ nostris negligerent, ab Arianismo quoque desciscerent; quare de suis satellitibus subornat fidissimos quosque, vt eis exploratoribus, nostrarum concionum

argumentũ & tractationẽ omnẽ articulatim percipiat, illo maximè animo, vt si quid secus dictum esset, quàm ratio publicæ trãquillitatis, & Turcica ferat disciplina, nostros confestim perduellionis reos ad Mahometanũ deferret magistratũ. Illi verò stomachũ mouit acerbissimè peracris maximeque ardens nostri Sacerdotis in horrẽdas & exsecrandas Arianorum, de Christo Domino sententias, pro cõcione inuectio, insectatióque, quòd eorũ cõcepta verba, impietatis immanitatisque in Christum Deum plenissima referebat, cum multa indignatione, ac eis acriter exagitandis indignationem ex summa rei atrocitate non mediocrem in audientium animis concitabat. Arianus Senatus, decrepiti Præsulis frequentibus querimoniis lacessitus, fustuarij & aliquot Talerorum multa suis sanxerat interdictum de Fidei capitibus cum quoquam nostrorum conferendi; non tamen ab eis expresserat plagarum metu, quò minùs congrederentur nobiscum, & excusso ab se Ario ad Catholicos transirent, vt erat cæteræ multitudinis Arianæ nostrum ad Concionatorem concursus mirabilis. Et certè illi vetulo, duodequinquagesimum annum suos Petszienses Arianos nihil sapere docentí, cùm, luminibus orbo, audientium se ratio non constaret, die quodam renunciatum est, vicena quina dumtaxat capita sibi verba publicè facienti adstitisse; quam sui, ac templi desertionem & tulit ægerrimè, & suarum partium imminentem ruinam interpretatus, vniuerso ad se aduocato Senatu, eius ordinis fidem auctoritatémque

obtesta

obtestatus, miserè occumbenti Arianismo eos suppetias per sanctissima quæque obsecrabat. Tam formidolosum suis partibus præsensque exitium vaticinante Antistite, discessit omnis Senatus in eam sententiam, vt ingentis fraudis in publicam rem haberetur reus, qui Iesuitam verba facientem ad populum ex ea die audiret, cuiusmodi noxam ea sequeretur pœna, vt illius conscius Ariano cœtu exterminaretur. Sæuitia & Episcopi, & Magistratuũ Arianorum in sui corporis membra, ædem nostram & conciones celebrantia, ingentis odij pridem in Patres cõcepti apertissimum argumentum fuit; cuius maleuolentiæ hoc erat acerbitas & impotentia maior, quòd diu iam collecto ad nocendum impetu, exeri tamen in nostros non poterat, Turcici Magistratus tectos reuerentia. Clandestinis consiliis Arianorum principes rationem sæpe inierant, vt ab Mahometanis Præsidibus nostrorum discessus prece ac pretio exprimeretur; quæ ratio cùm certò prospiceretur exitum non habitura, ex nota Mahometanorum procerum in Patres beneuolentia, & eorumdem in Catholicos ritus propensiore studio; interdum eò deliberationem conuerterat, maleuolentiæ diro veneno suffusus, Antistes, & qui Arium cum eo colebant impensiùs, vt de tollendis è medio Patribus funesta consilia caperent. Eius immanis decreti vis, vt ne in parricidarum sanguinarias manus erumperet, occultis quidem rationibus Deus, vt solet, prohibuit; eadem tamen Turcicorum Magistratuum veneratio multum, etiam ad impetum

tum reprimendum potuit; quibus scilicet egregiè in nostros animatis, non poterat non esse anceps & periculosus parricidij euentus, & in reos cædis atrox animaduersio. Enimuerò præter Bassam, qui Petszienſi regioni præerat cum imperio, & optimatum omniū, & iuri dicundo præfectorum, propensa in nos erant maximè studia; quorum studiorum vt se apertissimè prodebant illustres & quotidianæ significationes, ita nobis Arianorum diram conflabant inuidiam; sed aduersùs eosdem nos tuebantur, quorum odia in nos concitabant. Illa certè cogitatio Arianorū animos vrebat acerbiùs, cùm sacra sua, & vniuersus suæ factionis ritus, Mahometanorum iudiciis frigebat maximopere; nostra verò omnis ratio eis supra modum probabatur. Vbi autem in contentionem rerum gestarum veniretur, Arianis, qui Christum in primis exhorrerent, nulla vis in Dæmones, & morbos ex Iesu implorato nomine suppetebat: Iesuitarum contrà numerosæ, ac prodigiis claræ commemorabantur sanationes, quarum conscij atque participes ipsi Mahometani citabātur. Et reuerà ægrorū longa series cēsebatur, quibus, aqua, oleo, cera, Ecclesiæ ritu consecratis, aut idonea tantùm precatione adhibenda, nostri restituerant valetudinē: neque exiguus Energumenorum designabatur numerus, quos diuturna, sæuáque Cacodæmonis vexatione iidē Patres per Exorcismos vindicassent. Quarum rerum iucunda recordatione apud Turcas stabat egregiè nostrorum auctoritas & gratia, Hæreticorum contrà iacebat existimatio; quos

nullius

nullius rei gestæ splendor aut dignitas in vulgus commendaret. Pugnare interdum pro Hæreticis, quasi pro sociis ac fœderatis, Dæmon videbatur, cum in eos sæuiret iracundiùs, quorum opera essent ad nos adducti Hæretici, eiusdem seruitute liberandi; vti reuerà, & atrociter sæuiit in Catholicam matronam, cùm eo animo Arianum adolescentem ad nos perduxisset, cuius dominatu exactus, mox insiluit in piam feminam, vt impetu eam opprimeret, nisi à nostro vetaretur. Societatem sibi cum Hæreticis intercedere, quòd Dęmon nullis non argumentis indicat, ac testimoniis probat, ægerrimè omnino illi ferunt, nec facilè hanc iniuriam concoquunt, id tamen ab eo probri frequentissimè illis in os ingeritur, cum dolore dissimulantibus; quibus etiam & illa contumelia cadit ab eodem acerbissima, quòd Exorcismorum vim stringentibus nostris in Hæreticos ab Dæmone infessos, is non patitur se de statione, tamquam de sui iuris fundo, demoueri, quamdiu ab hæresi non desciuerunt: qua eiurata, facilè abigatur. Catholicorum quidem animos ad omne genus pietatis egregiè comparauerat Patrum assidua, & strenua opera; Hæreticorum verò ferocitatem cum nostræ æquitas causæ, tum Patrum apud Mahometanos gratia, compresserat, vt si perseueraret, qui tum erat, rei Catholicæ status, res Persziensium eo loco essent, vt eos suæ conditionis, nos operæ nostræ neutiquam pœniteret. Hanc felicitatem florentium rerum turbauit grauiter, ac tantum non euertit nostræ concio-

nis

nis argumentũ quoddam, ſua ſponte laudandum, & impugnandis huius ſæculi Hæreticis conſentaneum: ſed pro loci, temporis, ac perſonarum ratione nec vtile, nec neceſſarium apud Quinqueccleſienſes. Kalendarium vetus, repudiato Gregoriano; præfractè retinent Ariani, ac cætera fæx Hæreticorum, vt in hoc etiam capite diſſentiant à Romano Pontifice; cuius moris cùm incurriſſet mentio inter concionandum, noſter oſtendebat, quàm decentius æquiúſque fuerat, vti manipulus hominũ, tametſi ab Eccleſiæ decretis diſſidentium, in Kalendarij Catholici communionem veniret, cuius in rationem vniuerſus orbis Chriſtianus ſumma voluntate conſenſiſſet; ob eas vtilitates quæ inde proficiſcerẽtur. Cuius conſenſionis eos ſi pœniteret tantoperè, iniuria ipſos facturos, ſi non paterentur, Petſzientibus Catholicis eam eſſe libertatem Gregoriani Kalendarij nunc demum adſciſcendi, quam eis mater Eccleſia, & æquitas ipſa eſſe voluiſſet. Hanc cauſam pertractanti Concionatori, ſeu non venit in mentẽ negotium quoduis publicum priuatumque à Turcis adminiſtrari ex veteris Kalendarij ratione: ſeu id argumentum paullò vehementiùs agitauit, inſuperque Feſtum diem aliquem ex formula Gregoriana indixit Catholicis obſeruandum; ea certè concione non apud Hæreticos omnes tantùm, ſed apud Mahometanum quoque populum Magiſtratumque grauiter offendit; quam offenſionẽ vt impenſiùs accenderent, Ariani omnem lapidem mouerunt. Quòd ſublato Petſzij dumtaxat veteris Kalendarij vſu, & forenſis

forensis & nundinaria omnis conuellebatur ratio, in Europæo Asiaticoque Mahometanorum imperio; vt iam nullus dierum consensus intercederet Petszienſibus Catholicis, non modò cum peregrinis in quouis alio foro, seu emporio rem gerentibus; sed ne cum ipsis quidem suis ciuibus, vetus Kalendariũ retinẽtibus. Ea Concionatoris denunciatio non Hæreticis solis, Pontificij decreti aduersariis infestissimis, sed indigenis aduenisque mercatoribus, adeoque ipsis omnibus Turcis bilem acriter cõcitarat. Tametsi enim ad illum diem opinione integritatis, religionisque plurimum valueramus apud Mahometanos principes, populũque, aliæque causæ non leues interuenissent, cur nobis bene cuperent; tamen quòd arrepta ex hoc casu ansa, Vngaricæ nobilitatis nos esse satellites & emissarios Ariani iactabant, ad Turcicum imperium subornandis concitandisque ad rebellionem populis Petszium destinatos: quam calumniam mercatores inuidia commoti Kalendarij adiuuabant; facilè fiebat, vt Turcis veniremus in proditorum suspicionem, & eorum à nobis abalienarentur voluntates. Concitatis vehementius hac procella suspicionum animis, multorum ferebatur sententia, geminorum Sacerdotum supplicio conciliandas esse omnium popularium mẽtes, tranquillitatemque prouinciæ deinceps asserendã. Aestimanti rem ex gentis ingenio, & loci conditionibus, procliuius sit mẽte complecti, quàm mihi stylo exsequi, quantum moræ Christianis rebus, quantum molestiarum, ex ea diuini cultus mora

nostris

nostris Patribus pepererit huiusmodi turbatio. Refrixisse magnopere Turcarum aduersùm nos studia ob iniectam minùs opportunè Kalendarij mētionem, cum aliis argumentis, nostri deprehenderunt, tum ex subtracta sibi quotidianorum cibariorum annona, quam Patribus quotidie ostiatim cogentibus stipem illi olim subministrabant largiter, nunc pauci, & valdè modicam impertiunt. Impacta quoque nobis est alia non leuis calamitas, & alieno maximè tempore, cùm per eosdem ferè dies Bassa Perszienfis iurisdictionis, cuius in nos studio res nostra fouebatur egregiè, vita functus est, eiusque loco suffectus is, qui & ingenio suo, & aduersariorum occupatus calumniātibus delationibus, nobis esset infestior. Apud hunc, expostulantibus maximè Arianis, cæterisque Kalendarij nomine irritatis, causam dicere iussus est noster Concionator, raptus in iudicium ab eiusdem Bassæ apparitore, omnium opinione ac sentētiis priùs damnatus capitis, quàm Quęsitori sisteretur; Deo tamen insitam hominis sæuitiam demulcente, inflexit se Iudicis sua sponte animus in mitiorem sententiam, &, pro cruce ac palo, exsilium Patri edixit. Pater condonatam sibi ab eo vitam, agendis summisso animo gratiis, ingentis beneficij loco se habere ostendit, ac modestè percontatus quàm ad diem, profectioni adornandæ, sibi liceret, eius bona venia, in vrbe agere, hominis duritiem mitigauit adeò, vt ad suos conuersus diceret; arbitrari se illum vetulum, cuius dubia sibi probitas non esset, angi animo ne-

cessitate

ceſſitate ſui diſceſſus. Aderat tum in Baſſæ conſilio Gabriel Bethlhem, qui Tranſſiluaniæ Tetrarcham agit, vir à Catholico ritu nuper alienus; is nullius inuitatu, cauſæ tantùm æquitate ductus, Patrem damnatũ ſuo patrocinio ſtudioſè ſibi tegendum ſumſit, & quà rationibus, quà precibus Baſſam ab exſilij ſententia deduxit; cuius rogatu, adſtipulantibus quoque omnibus Catholicis, ſuaque capita, & liberorum ac coniugum, pro Patris incolumitate addicentibus, noſtro proſcriptionis pœna eſt remiſſa. Tantillum Patres ab formidoloſo turbine immanis tempeſtatis reſpirauerant, cùm aliunde ſuborta turbulentiſſima infamium ſuſpicionum procella nutantes res noſtras pænè funditus afflixit, allatis Roma ſcilicet Patris Ferdinandi Alberi epiſtolis ad alterum è Patribus, quibus ex litteris coniurationis clandeſtinæ coniectura petebatur. Suſpectiſſimum omne genus litterarum peregrinarum habent Turcæ; quibus ab recenti noſtro caſu, & aduerſariorum multiplici accuſatione, omnis noſtra res fiebat ſuſpicioſior; & graue pondus coniecturis accedebat ex Ferdinandi nomine; quaſi Ferdinandus Auſtrius hortator eſſet alicuius in Mahometanos conſpirationis, nos eius artifices & adminiſtri eſſemus. Huius fraudis probabile indicium petebatur ex minuta claui argentea, epiſtolæ immiſſa, quam arcis cuiuſpiam prodendæ argumentum interpretarentur. Arianæ Scholæ magiſter apud Skenderum Baſſam verſabatur, cùm reſignatis epiſtolis è faſciculo emerſerunt & clauis, & ſacri agni cereæ plagulæ, quem

magiſtrũ vt eſt percótatus Baſſa de cereis paſtillis, & claui, reſpódit is, videri ſibi ea comparata morbis,& dæmonib.ex malè affectorũ corpore depellendis.Quæ reſpóſio Ariani hominis nõ mediocriter minuit Turcarũ ſuſpectiones,Basãque mitigauit;cuius miſſu illde idem Arianus alterũ ex Patribus cũ adduxiſſet,illeque modeſtè ac cãdidè, quod erat, indicaſſet, factum ſibi ſatis Baſſa iudicauit, & retenta claui, cætera omnia reddidit. Sub idem tempus, Hæreticis calumniæ architectis, litterarum ac nunciorum ſignificatione apud exteros noſtro Cócionatori crimen adulterij eſt inuſtum, cuius flagitij compertus, ideoque in carcerem actus, & pecuniaria multa damnatus, ferebatur. Sed huius contumeliæ iniuriæque ipſos & Turcas & Arianos habuimus officioſos vindices,quorum, ac maximè Iudicis luculento teſtimonio, noſtra publicè aſſerta eſt innocentia. Catholici prætereà veriti ne infamia, maleuolorum diſſipata nunciis, longiùs in Vngariam ſerperet, datis ad Cardinalem Forgatſchium, & cæteros Vngariæ Dynaſtas, in eam rem accuratè perſcriptis litteris, fraudis aperuerunt auctores, noſtroſque omni ſuſpicione abſoluerunt. Satis diuturna, grauiſque vexatio nos in hunc diem tenuiſſe poterat humano iudicio videri, niſi aliud eſſet plerumque à noſtro Numinis arbitrium, quo decernente Baſſa ille,quem infeſtiorem nobis rati eramus, iniuncta ſibi legatione procul in Tranſſiluaniam, vrbanæ præfecturæ vicarium reliquiſſet in nos longè ſæuiorem. Is ad gubernacula vix manus admouerat,cùm pu-

blici ſtatus perturbati redintegrata criminatione, ad exſilij pœnam iteratò apud eum poſtulamur; tantaque fuit aduerſariorum poſtulantium violẽtia, vt mox in concionatorem proſcriptionis decretum extorquerent; quorum impotenti libidini ac furori Vicarius Baſſæ, vt cumulatiùs gratificaretur, intentatis Patri acerbiorum plagarum grauibus minis, ni pareret, edixit vti eo ipſo die vrbe excederet; quod facere cogebatur, niſi forenſis Prætor auctoritate ſua interpoſita, tridui modicas inducias impetraſſet. Intereà ciues Catholici eiulatu vrbem complere; flebiliter cum noſtris queri; lamentari, & rogare, cur in articulo ipſo Chriſtianæ rei apud ipſos conſtituendæ, omnis præſidij expertes ab noſtris deſerantur; ſupplicitcr obſecrare, vti Patres de ſuo iure in cauſa Kalendarij Romani nonnihil in præſentia remittant, qua remiſſione, lenitis aduerſariis, calumniarum in eos ſit futurus finis, & Catholica res ſuum curſum ſine offenſione habitura. Huic iuſtiſſimo optimorum ciuium dolori Patres indulgendum rati, recipiunt eis de Kalendario ſe condonaturos tantiſper, dum ab Vrbe reſponſum afferatur. Ab Patrum ſponſione ciues exſultantes gaudio, vt eo exſoluti nodo, qui ſuum negotium diſtineret, rectà, erectoque animo, ac ſpei pleno, adeunt ad Baſſæ Vicarium, ab eo tricenis quinis Taleris paciſcuntur noſtris Patribus exſilij condonationem; quod pretium ſuæ libertatis cùm non paterentur Patres dependi pecunia ciuium, ſed diuendita ſua ſupellectile, ipſi de ſuo numerarent; tùm verò no-

ſtrorum in ſe inuſitata caritate Petſzienſes attoniti, felices ſe iis Christianæ vitæ doctoribus prędicabant. In iis porro durioris vitæ incommodis, laborumque grauitate ac multitudine propè infinita Patrum alter, Concionatoris ſocius, grauiore cœpit tentari valetudine, quàm vt eius breuis exitus, & idonea curatio in omnium rerum inopia ſperari poſſet. Capit igitur vterque ab imminente pernicie conſilium, vt æger quà expeditius iter pateret, euadere tentaret in proximum quodque Societatis domicilium. Et habuerunt etiam aduerſarij, quod criminarentur in ægroti hominis laborioſiſſima profectione; quaſi, noſtro periculo, acuti homines certarent, ambitione oſtentandæ ſollertiæ, in comminiſcendis criminationibus, noſtroque nomini adſcribendis. Quod enim fraudis vterque Quinqueeccleſiis, in rem Mahometaná animo ſtruxiſſe inſimularetur, illud eorum alterũ cum ſimul coniuratis Vngaris, tota regione circumfuſis, in via communicaturum, & auxilia concepti ſceleris patrandi petiturum, ex ingenio ſuo mentiebantur. Nimirum mallent Hæretici vtrumque exceſſiſſe, ac in terras quidem vltimas, quàm ab reſide altero Catholicum ritum Quinqueeccleſiis promoueri, & ingentibus in dies incremẽtis propagari. Quem certè animi plenum, & illuſtribus operis clarum, non amplæ modò ciuitatis fines, ſed agreſtis quoque plebis immenſitatem ſuo ſtudio & induſtria complexum cùm viderent, ne latiùs emanante ipſius opera, tantumdem ſuæ cupiditati ſpeique detractum poſteà dolerent, prohibendum

bendum penitùs vrbis egressu sibi esse decernunt. Bassæ igitur absentis nomine Præfectum prouinciæ falsis in Patrem accusationibus occupant; esse nempe diligenter prouidendum, ne Iesuita, peritus vtique rerum Turcicarum, atque in eorum gentem & ritum pessimè animatus, sermonem misceat cum vicina gente Vngarica, cuius auxiliariis copiis ei facile sit, Turcicarum arcium aliquam, præsidiario milite oppresso, inuadere, viamque maiori calamitati aperire. Haud difficile fuit barbarum, præcipitem, stolidum, atque flagrantis auaritiæ hominem, proposita spe alicuius prædæ illò adducere, quò nostri aduersarij cuperent; extemporali ergo interdicto vetat nostrũ pomœrio excedere, ratus fortè hanc seruitutem ab eo pecunia redemtum iri, qua ductuscupiditate freqũeter in cũ præcipitata & iniqua iudicia pronũciarat. Acqui porro speciẽ quamdam suis prætentã criminationibus calũniatores videbãtur interpretari, quòd frequentes Mahometani totis campis per eos dies trucidabantur ab agresti Vngarorum turba, vt publici tumultus funesta quædam initia in Petsziensi territorio metuerentur, cuius exempla deinde, mali contagione quadam, in finitimas regiones emanarent. Ex eo itaque speciosior ansa oblata est Bassæ Vicario in Patrem, suo ex ingenio, sæuiendi, ad pecuniæ prædam exprimendam, cùm is per absentiam eiusdem Vicarij, legitimo commeatu ab vrbano Magistratu accepto, procurandorum funerum gratia in agrum exisset; cuius profectionis, vt Edicti violati, reus ab æmulis factus, ex ipsa

concione tractus est in carcerem, ibi cum cane pernoctaturus, nisi Catholicorũ ardentissimæ preces, datis vadibus, & vicenûm quinûm Talerorũ collato pretio, eum è vinculis exemissent. Grauiter anteà in vulgus offenderat illius publici prædonis fœda, crudelisque rapacitas, toties in Patris inopiam debacchata; sed ab illo proximæ prædæ immani flagitio, inuidia tanta sordes ipsius flagrare cœperunt, vt conuiciis in eius auaritiam publicè iactandis ciues non abstinerent. Propolarum certè in mediis foris & compitis passim audiebantur dicteria in prætereuntes eius satellites, quos procaciter percontabantur, numquid essent licitaturi manubiaria illa pecunia, quam de senis illius Sacerdotis summa penuria tam frequentibus compilationibus expressissent. Velut iniecto in auidi canis hiantem gulã osse non opimo, ad sedandã eius præsentem iugluuiem, pasta pertenui vigintiquinque Talerorum quæsticulo argentaria duri latronis fames, tantisper acquieuit, dum vberioris faciendi compendij alicunde se ostenderet ratio; quã breui non tam casus aliquis obtulit, quam illa nũmaria hirudo nusquam oblatam arripuit, aut potiùs excogitauit. Quinqueecclesiensi Episcopo vectigales olim trecenti ac sexaginta pagi, Mahometanorum permissu, etiamnum veteres pensiones Antistiti suo numerant; quarum exigendarum ius locauerat Episcopus Dynastæ Vngaro; cuius litteræ, adiuncta pagorum vectigalium descriptione, ad Skenderum Bassam destinatæ, vt eius auctoritate pensiones cogerentur, Bassa in Transsiluaniam

ſiluaniam profectò, in illius prædonis manus deuenere. Iis lectis litteris, tot pagorum recenſione offenſus, bruti homo & truculenti ingenij, ac præcipitis iudicij; eius autem moris, qui annorum quinquagenûm perpetuo vſu firmatus eſſet, aut ignarus, aut diſſimulator malignus; quaſi ea pagani populi commemoratio iuriſdictionem dignitatemque Turcicã minueret, noſtrũ Sacerdotem eius deſcriptionis mox ſuſpectũ habuit, & in eum furenter exſcanduit. In Patrem igitur repentino decreto pœnam capitis edicit, niſi locupletes ſibi vades ſiſtat, qui ſponſione ſe obſtringant, nullam eius fraudem in ea paganicæ gentis cenſione interueniſſe. Huius rei noxam ab ſe depellere, vt facillimè poterat, cùm Pater tentaſſet, non eſt auditus, ſed ingeminatas compedum & ferri comminationes tulit, ni mox ſponſores adeſſent. Hominis barbara crudelitas Chriſtianos deterrebat, & acriter dehortabantur Ariani, ne ſua fide noſtro ſalua omnia iuberent; qua in ſuorum deſtitutione noſter cùm anxius laboraret; ecce tibi Turcarum globus, de Caniſienſi præſidio, qui Patrem, pro veteri familiaritate & beneuolentia peramanter complexi, vna voce alacriter omnes profitentur, ſuo ſe, ac vniuerſi Caniſienſis Præſidij nomine, fortunas, capitaque ſua pro ſalute ac dignitate Patris, in hac cauſa, & cætera qualibet, eius meritorum gratia, perlibenter obligare. Ad hanc tam liberalem, beneuolamque Mahometani manipuli profeſſionem, Catholicis, qui grauiter obtorpuerant, rediere animi, móxque proceſſere ob-

sides aliquot, quorum vadimonium ea lege admisſum eſt, vt, quaternis illico promtis Talens., ea gratia redimeretur; quam rapinam ea totis compitis conſecuta ſunt in prædatorium Prætorem elogia, quæ in eius ſordes maximè conuenirent; Patris intereà innocentiam, voluntariamque inopiam omnibus digna laudatione ac commiſeratione proſequentibus. Sed non defuit tamen ex ea corona Mahometanus, qui Patris merita ſtuderet aſſentando exaggerare, ab adſcripto ipſi ſtudio quodam ſingulari Turcici dogmatis; ſimulque ſui ritus nobilitatem aſſerere ab Patris honorifica de ipſo ſententia; quam ſententiam ſuam, vti omnibus coram Pater apertiùs profiteretur, ille aſſentator hortari videbatur ex eo, quòd in Mahometiſmo putaret exiſtere certiſſimas ad æternam ſalutem rationes; quarum Pater adhuc incertus, in multa ſenectute, ac grauibus ærumnis, orbe toto anxius vagaretur. Alius Turca, longè iniquiore in noſtrum animo, vt ei ſumma fraude certam perniciem crearet, clam eum aggreſſus, ad conferendam de Mahometiſmo capitalem diſputationem pellicere conatus eſt, cùm velut arrepta anſa ex ſolitudinis commodo, diceret; Nemo nos audiet, effare modo liberè, quæ ſentis de noſtræ legis capitibus. Hanc veteratoriam, importunamque nefarij proditoris ſollicitationem breui ſollertique reſponſo eluſit Pater; vt cùm eum ſuiipſius captum vinctumque artibus, ſine offenſione tamen, ab ſe dimiſiſſet, ille deinde profiteretur, ſe incidiſſe in neminem hominem, cuius in agendo loquendoque

doque sapientior esset, quàm illius veteli Sacerdotis cautio. Expeditiones instituerant nostri ad finitima, summotaque loca, fructu non modico; vbi paucis diebus centenos homines ex variis erroribus in Catholicum agmen redegerũt. Coloca, nobile olim oppidum, Archiepiscopi sedes fuit, quod bellorum iniuria iam rediit ad quadragena non ampliùs domicilia; quibus in oppidi ruinis sũt Catholicorum quædam pastore destitutæ reliquiæ, ac veteres thermæ. Illò igitur venit noster Sacerdos per causam valetudinis vsu balneorum instaurandæ; sed maiore studio Catholici nominis affirmandi, vbi res ei cessit ex sententia. Vulgato enim per Catholicorum ædes de aduẽtu Vngari Sacerdotis nuncio, cuius opera fierent postero die sacrorum participes, si vellent adesse; oppidani frequentes accurrunt, & Patrem vrgent, vti publicè in templo sacris operari ne grauetur; quibus ille huius rei periculum grauius excusat; hortatur tamen, vt Diuinorum in eadem copiam fieri sibi ab Caluiniano Iudice postulent. Mox ad ipsum eo nomine adit Catholicorum, quæ tum aderat, manus: quorum ille postulatis est adeò irritatus, vt si pergerent eius facultatis mentionem facere oppidani, eis dirissima quæque minitaretur. Ea repulsæ acerbitate vehementiùs accensi Catholici ad suæ possessionis ius persequendum, quòd per eos dies acciderat commodè, vt vterque adesset cum Prouinciæ Prætor Mahometanus, tum Iudex primarius, ad eorum æquitatem prouocant; & quando suorum sacrorum exercitatio nihil officiat Ma-

hometano Imperio, vti ſibi, pridem imparatis ab omni Sacrorum & Sacerdotis ope, eius hominis opera, quem Deus afflictis inſperatò ſummiſerit, vti magno ſuo bono liceat, vehemẽter obſecrãt. Se illius eſſe ritus, qui ſit omniũ orbe toto antiquiſſimus, ac religioſiſſimus, cuius nomine ſint exſtructę omnes ædes ſacrę, quę appellatione Chriſtiana cenſeãtur; quamobrẽ æquũ non eſſe, in Mahometano Imperio, deteriore ipſi conditione ſint, quàm Caluiniani, nouæ ſectæ homines, quorum ipſo loco, quo de ageretur, ſui moris & dogmatis tolerarentur neſcio quæ profana myſteria. Magiſtratus vterque Turcicus, cùm capita contuliſſet, animaduertit Catholicos æqua cenſuiſſe, atque poſtulaſſe: quamobrem Colocenſis oppidi Caluinianum Iudicem, qui ſua petitione tam præcisè Catholicos excluſiſſet, ad ſe illico accitum Prouinciæ ſummus Iudex in hæc verba increpuit: Quid eſt, homo temerarie, ac partium tuarum malè cõſultę; quamobrem iſtis antiquæ Fidei oppidanis vſu ſuorum ſacrorum interdicas, acerbaſque inſuper intentes minas, cum fugere te non poſſit; toto Mahometano Imperio, adeoque in ipſa Imperij vrbe principe Byzantio, Romani ritus Chriſtianis fuiſſe olim, eſſeque in pręſentia Diuinarum rerum liberam poteſtatem? Deprẽhenſum in manifeſta iniquitate ac iniuria vt ſe vidit Caluini aſſecla, conatus eſt docere, non damni afferendi cupiditate, ſed tuendæ ſectæ ſtudio ſe prouectum paullò ardentiùs, cuius ſtudij teſtes, eſſe vellet ſuas lacrymas, expreſſas, vt intelligi optaret, ex pio

ſenſu

ſenſu, ac mera caritate, ſui dogmatis. Eum fletum vbi Recuperator Mahometanus & conſilium totū ludibrio exceperat, Caluinianū Iudicem permoleſta interrogatione ita laceſſunt; Veſtrane an iſtorum, qui ædem ſuam vindicāt, Fides eſt antiquior? tum, vtræ autem partes, illorum an veſtræ, hanc controuerſam ædem fabricarunt? Illorum quidem maiores, inquit Caluini diſcipulus, templum id ædificarunt; quid inde tamen ſibi ſumunt? nos ab illis pridem fabricatum, aliquot annorum poſſeſſione poſteà vſurpauimus, & iam poſſidemus. Tum Recuperator, vel veſtra ipſorum confeſſione; rem alienam mala fide occupatis, veſtro ipſi teſtimonio, ac iudicio repetūdarum, plagiique vos ipſos damnatis; Colocenſis ergo Catholici populi ea ædes propria eſto, ex Mahometani Iuris formula, Imperiique moribus; ſin vno laterculo eam meliorem feciſtis, quod veſtrum fuerit, inde id eximite: ſed ædem integram Colocenſibus extemplo reddite. Quid apud me diuturnitatem poſſeſſionis neſcio quam, veſtræ prætexitis iniuriæ, ac violētiæ? Quaſi ego neſciam, quibus cuniculis, quámque recenti fraude, irrepſeritis in hanc plagam, qui Szolnaki per id tempus iuri dicundo præeſſem; vt mihi perfacile ſit ex ephemeridibus meis vel ipſum deſignare diem, qui princeps vobis fuit ad Catholicorū templa inuadenda, & per iniuriam vindicanda. Ex interuallo igitur repetant Catholici Colocenſes, quod ius faſque ipſorum eſſe decernit, iſque Sacerdos, cuius nunc vſura ſe offert, Catholici moris in eo templo munera obeat tantiſper

tiſper, dum ego cum Vizire agam, cuius auctoritate Quinqueccleſiis huc ille allegetur, cuius ſint deinceps perpetuæ omnium ſacrorum functiones. Caluinici ergo ſacrilegij curatoribus & ſectariis Colocenſi templo exactis, Catholici ſuis illud ſacris denuo inaugurarunt, noſterque Sacerdos rem Diuinam fecit, & ad concionem Chriſtianis Turciſque miſtam dixit publicè, cuius oratio & Emingio, eius prouinciæ Dynaſtæ, & Mahometanæ militiæ primoribus Tribunis accidit iucundiſſima. Inde verò cùm Mahometani proceres exceſſiſſent, proximo die Dominico ab Caluiniano conuenticulo turbarum exſtitit plurimùm in Catholicos, & aduersùm nos comminationum; ſed petulantię ſuæ haud ita multò pòſt grauior eos cepit pœnitudo, cùm certis nunciis audiſſent Turcas, & Raſcianos Catholicis præſidio repentè adfuturos, ſi quid ab Caluiniano aduerſario increpuiſſet, vt Catholico nomini omnia deinceps libera & tranquilla fracti Hugonotti eſſe ſinerent. Per hanc quietem, Colocenſibus ſedula nauata eſt opera, omnibus Chriſtiani moris exſequendis officiis, ſtudioſè adlaborante omni eius oræ populo, vt ſuas præteritas iacturas opportunitate Sacerdotis, cuius ope breui eſſent carituri, ſarcirent cumulatiùs. Enimuerò Pater in Auſtriam, Prouinciam ſuam, à Præſidibus reuocabatur, qui nuncius, vt ad aures Catholicorum allatus eſt, non ſit procliue ſcribēdo exſequi, quam multis, quàm lugubribus lamentis ſuum noſtri deſiderium, futuramque ſuam orbitatem proſequerentur, quibus Patrem non dedu-

deduci à ſententia profectionis cùm intelligerent, ausi ſunt Turcicæ gentis principes viros interponere, vt eorum potentia Pater, niſi lubens maneret, coactus diſtineretur. Sed graui denunciatione adhibita ſignificauit certum ſibi omnino eſſe decedere, quando id Præſides ſui decernerent, quorum voluntas, ex Societatis Inſtituto, ſibi eſſet inſtar Diuini oraculi; cæterùm haud dubiis argumẽtis adduci ſe vt crederet, ipſos Diuinæ Prouidentiæ cordi futuros, qui ſe ac ſocium aduenientes, tamquam cælo ad ſe miſſos Angelos honorificentiſſimè accepiſſent, ſuorumque capitum periculo aduersùs ingruentes calamitates eſſent religioſiſſimè tutati; ac in pietate huiuſmodi proceſſus habuiſſent, quos nefas ſibi eſſet putare, apud Deum eo loci poni, vt ſufficere nollet curatores, qui eos fouerent. Eiuſmodi Patris ad mœrentem populum ſermone, turbatis grauitèr animis eſt reddita tranquillitas, indeque ſunt conuerſa Catholicorum ſtudia ad Mahometanos Magiſtratus demerendos, vt bona ipſorum venia Patribus liber eſſet in poſterum reditus; quod vbi erat impetratũ, noſter cum pace dimiſſus eſt, incredibili Hæreticorum omnium lætitia, qui ſe Patris deceſſu leuatos ingenti calamitate cenſerent. Exinde ad Cardinalem Forgatſchium, cæteroſque Vngaricos Satrapas, datæ ſunt populi Quinqueccleſienſis nomine litteræ, quorum auctoritate ac gratia, vt idem ille Sacerdos, qui nunc abibat, adiunctis ſociis tribus aut quattuor, à Præſidibus noſtris ſibi denuò impetraretur, impenſe ſupplicabant; cuius mul-

multiplices,ac præstantissimæ virtutum dotes cõmemorabantur,quarum nomine gratiosissimus esset apud Mahometanos proceres. Igitur non alia lege missionem à principe Bassa obtinuisse, quàm vt reuerteretur; quam legem ipsa in commeatus formula, iussu Bassæ, disertè adscriptam fuisse, factosque Petszienses ciues eius conditionis ad Bassam obsides. Diuinæ porro beneficentiæ summum illud erga se donum fuisse, vt Patres Societatis, quorũ strenuissima opera esse nulla poterat afflictissimis suis, iam quinquagesimum annum, rebus congruentior,nulla nec magis,nec etiam ęquè salutaris,quòd simul populo Petszziensi tam cari ac fructuosi,simul apud Mahometanos ipsos,sub quorum grauissimo dominatu seruitutem ipsi seruirent, ab opinione ac experientia summæ probitatis & modestiæ, tam gratiosi accidissent. Quo duplici tam fausto euentu audere se sperare in centenûm millium capitum populo suo, qui iam nullos haberet Sacerdotes, rei Christianæ paucis annis statum florentissimum, si Patrum Societatis quaternæ quinæve operæ,iis similes, quarum proximis laboribus culti essent, ad se delegarentur. Rogare autem maximopere, vt iidem ipsi Patres, quorum salutaribus institutionibus meliores euasissent, quod commodo ipsorum, ac Præsidum bona venia fieret, ad eorum cupidissimos homines, cum aliquot aliis Sacerdotibus, iteratò mitterentur. Atque hæc quidem de Missione Quinqueecclesiensi, quam inierant nostri anno huius sæculi duodecimo, Septembri exeunte, prouexerunt-

runtque ad medium Martium anni decimi quarti.

IAVRINI, seu Iauarini, quæ eadem est Alba Græca, & Belgradum, nostri Patres suas operas ciuibus præstant fructuosas. Inferioris, seu Australis Vngariæ vrbs est, positu manuque munitissima, in ipsis Saui Danubiique mediis confluentibus, ab Mahumetis, Turcarum Principis, qui Constantinopolim vi ceperat; fuso fugatoque Coruini auspiciis immani exercitu, quondam celebratissima. Quadraginta dumtaxat eo in oppido numerantur Christianorum capita, quibus, siue ab ingenio loci est insita durities, siue Mahometanum, Hæreticumque iis inussit commercium, culturæ sunt perquàm difficilis, vt satis multò tempore nostri pretium operæ haud amplum se tulisse putent, quindenis modò ciuibus reuocatis ab hæresi. Spes tamen se ostendit inferendæ per assiduos labores maioris mansuetudinis in eorum animos, ac vberioris posteà frugis colligendæ. Iaurino Moahtzium traiecimus; quo ex oppido Sacrificium altaris octogenos fermè annos exsulauerat, vbi tanto ex interuallo nos, gaudio ciuitatis incredibili, quod faustæ acclamationes vberibus mistæ lacrymis testarentur, primùm publicè litauimus. Gabriel Bethlem, qui nunc pro Transsiluaniæ Dynasta gerit, de quo proxime diximus, nuper nostrum Sacerdotem Iaurino accersebat, quo ad Catholicos Transsiluanos iuuandos vteretur, Sed nō visum est de illa statione, licèt minùs adhuc fructibus læta, decedere, vt quæ sit summi momenti futura, vbi eam Deus largiore suæ benignitatis pluuia imbuerit.

MONIO

MONIOROKEREKIVM, Satrapia est in Vngariæ finibus versùs Austriã, satis ampla, quam Thomas Erdeadiẽsis Comes, Dalmatiæ, Croatiæ, ac Sclauoniæ Prorex, quinquagenariæ litis iudicio tandem ex Hæreticorum manibus extorsit, in eamque, recepto gentis iure, Catholicum ritum, exactis septem Prædicantibus, mox inuexit, opera duorum de nostris, quorum princeps industria versata est per pagos tricenos octonos, quaterna oppida, & quinque castella, templis, arisque instaurandis; qua quinque mensium excursione duceneni homines ex Caluinismo & Lutherismo recepti sunt. Frequentioribus locis gemina est concio, Germanorum prior, posterior Vngarorum, vtraque amplissima, quarum hæc illius exitum sub dio præstolatur auidissimè, huius autem & illius vniuersæ audiuntur crebræ acclamationes, legitimam esse doctrinam, quæ ab nostro traditur Concionatore: optimæ item plebis vberes interdum sentiuntur lacrymæ ac gemitus, quæ doleat se à Prædicantibus in negotio Fidei tamdiu & tam turpiter delusam. Matrona nobilis Hæreticè vixerat, cui ex improuisis vulneribus, per viam inflictis, moribundæ in mentem venit, vt Confessarium postularet, ex eóque postulato inter cognatos venit in dubium Lutheranóne an Catholico more humaretur; cuius cõtrouersiæ id arbitrium fuit, vt Lutherani ad Cœmeterij Catholici terminos efferrent cadauer, non vltrà progressi, vbi à Catholicis sumtum in ædem induceretur. Sed Lutherani rati sunt minùs fortiter se facere, si non

in ædis

non in ædis quoque intima irrumperent; Prædicans verò nisi ostentandæ suæ alacritatis ac eruditionis in Catholicum suggestum illico inuolaret; quem parantem ad adstantes proloqui, noster Sacerdos è medio populo elata voce admonuit, ne facinus tentaret, cuius eum caperet sera pœnitudo; qua voce perculsus, & increpitus à suis, citiùs exscendit, quàm adscenderat. Vidua ætatis ac formæ dignitate præstans in tenuitate fortunæ virtutem egregiè colebat, cuius cubantis in torum nobili familia vir cum ex insidiis arrepsisset, omni genere blanditiarum, munerum, ac violentiæ denique castum pectus ad stuprum sollicitare frustra conatus, amore deinde in odium verso, multis plagis ferro incussis, eam seminecem reliquit. Virili animo conseruatæ castitatis ei mulieri iustum præmium Deus esse voluit, ab religiosè obita Confessione, non modò certam contra peritorum iudicium, sed subitariam propè sanitatem, vt hac eximia fortitudine virtutum opibus nobilem animum pergeret exaggerare.

GRÆCIENSI familiæ alter annus duos Sacerdotes abstulit, septem & viginti egregiæ frugis adolescẽtes Societati adiunxit, quorum septem ex Cõuictorum familia, duodecim ex Ferdinandeo Seminario exstitere. Pater Ioãnes Hermanus quattuor annos vltra septuagenarium vixerat, in Societatis palæstra quinquagenarius, ab instituto Græciensi Collegio, ei semper domesticus, litterarum Græcarum laude celebris, cùm magistrum agerẽt, neque minoris præconij concionator: quo

ex munere, fractis iam ætate, ac magnitudine laborũ viribus, in laudabili, ac fructuosissimo Confessariorum puluere consenuit, ac æternitatis palmam inuenit. Pater Dauid Lang, Coadiutor Formatus duodequinquagesimo vitæ anno multorum laborum in Conuictorum Collegio, & ratione nostra domestica procuranda, egregię pietatis, & candoris in omni re agenda increbilis, cæterarumque virtutum præmia, regio exstinctus morbo, est assecutus; maturus scilicet ad felicitatem, cum ętate adhuc, & viribus floreret. Ne quis temerè intercessum ab se deinceps vellet, quò minùs liberè quis ferretur ad diuinæ seruitutis iugum subeundum; documento fuere vir & adolescens, luctuoso funeris genere, in eiusmodi temeraria procuratione absumti. Adolescens resciierat suum æqualem, Societatis studiosissimum, ei se velle dedere; cuius rei factus index illius adolescentis matri, quo animo incertum est, sic tamen vt eius ab scholis nostris retrahendi causam præberet; quo ab scelere admisso, ei tam funesta omnia ceciderunt, vt manibus suis exitium ipse sibi consciseret, ac deinde à canibus discerperetur. Adolescentis autem parens, illius alterius vsus indicio ad detegenda filij consilia, posteà quàm ipsum inuitum Græcio domum abduxerat, dum accubiturus lauat manus, repentè mortuus corruit. Septuaginta capita hæreseon, flagitiorumque funestis auspiciis Orco auctorata, exitiali sacramento absoluta, Ecclesiæ asseruimus; atque in his familiarum claritudine insignia quædam, vti Barones & huiusmodi; sed inter

inter cætera mulierem propemodùm octogenariam, quam Græcium, studio salutandæ cognationis, è Suevia venientem, morbus lecto afflixit, secundùm quem nostrum Sacerdotem audire cupiit, moxque manus dedit, congratulantibus propinquis omnibus, ipsa verò suam veterem cæcitatem profusissimis lacrymis prosequente. Millenis, & ampliùs, discipulis censetur Græciensis Academia, & illis quidem ex præclaro iuuentutis flore selectis, quem, veluti lucentem stellarum chorum, grandiora, illustrioraque astra, è prima nobilitate, Barones, Comites, Marchionesque non infrequentes, suo splendore mirificè cohonestant, & augustiore dignitatis radio exornãt. Austriæ Principes, Ferdinandum, & eius coniugem, redeuntes peregrè in vrbem, Academica iuuentus, vti Apollinem & Palladem, studiorum suorum præsides, ac fautores, augustissima specie triumphãtium excepit, non minore accipientium honorem voluptate, quàm alacritate deferentium. Tametsi verò intelligeremus, nullo, etiam honorificentissimo, genere officij, Principibus iis parem ipsorum in Societatem benefactis gratiam reponi posse, idque nos præferremus apertissimè, & res ipsa loqueretur; vterque tamen Princeps agendis publicè gratiis eam sedulitatem adhibuit, quasi à nobis tùm in se collatum esset beneficium, cuius obrueretur inusitata magnitudine. MONIOROKEREKII duo Sacerdotes nostri decurrenda ea regione, quam priore anno indicauimus, mille admodùm Hæreticos Catholico agmini adiunxerũt,

ALSOLINDVÆ tricenos hæreſeon labe perpurgatos Catholicis ſacris impertiuimus: duos ex iis tergiuerſantes acrioribus aduentitiorum morborum verberibus Deus ad officium concitauit, & adegit.

LEOBII, vt paullò antè diximus, in Principis Ferdinandi Baſilica, Tironibus noſtris domicilium captum eſt, quam familiam Parochorum liberalitas, frumentaria, vinariaque annona, & pecuniȩ ſubſidiis perbenignè ſubleuauit, tribus etiam Florenorum legatis millibus Clarius, in Stiria celeberrimi nominis medicus, maximopere iuuit. Operæ in proximum collatæ, per hæc exordia inſtruēdæ nouæ domus, primitias Deo ſacrauimus Hæreticos nouem Eccleſiæ reſtitutos.

PRAGENSE COLLEGIVM.

AB Iulio menſe ad anni exitum, & latè, & crudeliter, ſi quo vmquam aut loco, aut tempore, in Pragenſes peſtilitas ſæuiit, vix vt vlla familia, familiȩve menbrum vllum tabo immune abiuerit, aut plus triduo fuerit ſuperſtes, ex quo teter halitus afflauerat. Inde nobis allata eſt neceſſitas & ſcholarum, & noſtri contubernij diſſoluendi, emiſſis in agros Sociis, quorum labor vrbi neceſſarius non fuit, aliquot Sacerdotibus in ciuitatis ſolatiū reſiſtentibus, quorum vni, cum Adiutore ſocio, expetita ſorte obtigit lue contactorum in vniuerſa vrbe procuratio. His duobus non potuit non eſſe negotij ſatis, ampliſſima in vrbe, ac ciuibus fre-

que-

quentissima, domiciliis pæne omnibus pestilenti sidere afflatis: sed acriores adiiciebantur ad sollicitudinem stimuli, & grauius laborum pondus ex insitati moris tabe, cuius ea fuit sæuitia, vt biduo, aut summùm triduo, affecta corpora exstingueret; nullus vt esset interdiu noctúve finis animorum procurandorum, aut funerum. Sacerdotes reliqui, publico prohibiti, nihilo quietiorem vacationem ab opere domi sortiebantut, quos quotidianus, aut habétium rectè, aut habere existimãtium, concursus, anni eius altero semestri, cessatione penitùs abstinuit. Non enim modò vrbis regionibus omnibus, sed ædibus ferè totis perpetua erant, & manifesto veneno pereuntium, & eorum quos nec leuiter afflatos crederes, frequentia subitariaque cadauera; vt cùm nemo compertæ sanitatis fidem sibi faceret, omnes se pro depositis haberent; tota ciuitas Sacramenta iniret, tamquam præsidia extremæ dimicationis. Quibus verò felici præter spem euentu obtigerat, proximam vt hebdomadam sine labe decurrissent, quòd insequentis ratio tantò videretur incertior futura, vix quisquam esse volebat sui tam immemor, vt non & ista, & sequentibus hebdomadis, ad vltimam se vitæ aleam per Sacramenta communiret. Ad hunc modum comparatis Pragensium animis, nullus dies Patribus nostris suo in templo abibat non satis operosus, periculique plenus, cùm promiscuè ciues adirent, bene maleque habiti: eorum plerisque pestilentem corporis sui affectum aut ignorantibus, aut dissimu-

lantibus; quem bene multorum inexſpectatus patefecit occaſus, vbi primùm noſtra ex æde, Chriſtique menſa, domos eſſent regreſſi. Aduerſùs eiuſmodi pericula eò funeſtiùs, quò tectiùs in noſtrorum caput graſſantia, quoad humana prouidere potuit cautio, Patres ſe intactos præſtiterunt, vt diuturniore tantò, ac fructuoſiore ipſorũ opera, ciuitas vteretur; ſed vigilantiſſimam curam in vno Patrum, eius palæſtræ valentiſſimo pugile, ſupergreſſa eſt vis mali occultior, potentiorque. Huic quaterna iam laborioſiſſima æſtiua in hoc certaminis genere, hoc eſt funeſtis Pragenſium ſuo periculo depellendis cladibus agenti, vertens hic annus, deterſa iam fermè peſtiferæ exſpirationis labe, glorioſum finem laborum attulit, & præmia virtutis aſſeruit. Patri nimirum Marco Soldano, in Italis nato, annorum vnius ac viginti cùm Societatis militiam ſortiretur, ſexaginta cùm defunctus eſt, in cuiuſlibet virrutis exercitatione illuſtrium palmarum viro. Italici nominis conuentum, Pragæ negotiationis cauſa degentem, iam pridem procurabat, quem frequentibus concionibus, omnique alia diſciplina, ſic inſtituerat, vt ex auditorum virtute, magiſtri nobilitatem facilè agnoſceres; quàmque illuſtrì erga Numen religione imbuti eſſent, vel ex ipſius ſacelli ſui auguſtiſſimo cultu, ornatuque ipſi apertiſſimè indicarẽt. Italicũ Noſocomium Pragæ inſtituit, excipiendis curandiſque illius gentis ægrotis hominibus egenis, cui præter idonea vectigalia, ædium amplitudinem, quantam vel miniſteria, vel ægrorum ratio ad ſalubrita

lubritatẽ exigeret, percommodè attribuit,ex corrogata gentilium ſtipe,ipſius ſingulari virtuti omnia deferentium. Cuius Noſocomij egregia diſciplina, optimi Patris perquàm appoſitis temperata legibus,magno ægrotantium emolumento,Pragenſiſque ciuitatis multa approbatione, ſic hodie perſeuerat, vt perpetua quoque futura videatur. Huius Patris plurima illuſtriaque in Pragenſes ciues merita ipſum pridem eis vnicè carum, gratioſumque apud omnes Ordines fecerant; ſed illa prouinciæ procuratio, quæ hominem tandem exhauſit; in qua per continentes diro tabo ciuium pereuntium clades, ſuæ ſalutis oblitus, alienæ ſeruiebat ardentiſſimè, ac plures quidem annos, quòd incenſæ in ipſos caritatis argumentum erat, & inuſitatæ virtutis exemplum; incredibilem ciuitatis amorem aduersùs eum, paremque venerationem concitauerat. Neque illa tam operoſa vniuerſorum iuuandorum ſolicitudo poterat obeſſe, quò minùs alterius cuiuſdam generis cura priuatim deriuaretur in egentium neceſſitates,tota vrbe ſubleuandas,quo nomine pauperum pater ab omnibus ac,meritò quidem,audiebat. Ei ergo vt iam eximia illuſtrium virtutum facinora felicitatem inſequentis vitæ aſſeruiſſe viderentur, quò tamen illius certior ei ſpes fieret,paucis ante occaſum diebus, Beati Patres Ignatius, Xaueriuſque, cæterorum Cælitum de ſua familia lætiſſimo ſepti choro, ei ſe, auguſta claritate fulgentes, ſpectandos præbuerunt,ipſique inſtantem ex hac vita exitum, aditumque in æternam beatitatem nunciarũt. Bimeſtri fe-

ſtri ferè interuallo hũc Patrem Matthias Pleicher, ex Logicæ ſtadio eſt conſecutus, octo annorum in Societate, inter viuos vicenarius ſenarius, cuius ſingularis in florida iuuentute moderatio, multarũ eximia cuſtos, nutrixq́ue virtutum, eius inter beatos accepti non mediocrem nobis ſpem reliquit. Vetiti calicis non legitimum vſum eripi ſibi triginta homines paſſi ſunt; octingenti, eoque amplius Hæretica ſententia communioneq́ue ſe auocarunt. Ex hoc grege decumbentem anum, in exuenda hæreſi cunctantiorem, cæleſti ſpecie adoleſcens per quietem hortatus erat, ad exitialis peſtis euomendæ concipiendum ardorem, cuius viſi non fermè aderat exitus, cùm tetri cuiuſdam Aethiopis, alia omnia ſuadentis, imperantiſque, ſpectrum dormienti oblatum eſt. Sed eius ſermo vt vetulæ auribus non excipiebatur libenter, dilapſo humano ſimulacro, mox ingentis molis, horrendique aſpectus adſtitit porca, feræ ſimilis, numeroſis, & lacte plenis turgens vberibus, quæ derepentè toto corpore ſupra iacentem ægram ſtrata, fœdas papillas in vetulæ, ſumma vi obnitentis, manus ingereret, ad eaſque adigeret emulgendas, vnde, natum Erebo, mulieris adactæ manibus expreſſum lac tam acriter volam adurebat; vt in triduum acerbus doloris ſenſus pertineret. Quæcumque tandem fuerit Cacodæmonis ſententia, iis mammis, eoque lacte obtrudendis, ſic eſt interpretata mulier, peſtiferæ illum hæreſis venenatum eſſe ſuccũ, quo incautos mortales ſimul demẽtaret Lutherus; ſimul exſtingueret; quare primi nũcij

cælo

cælo missi dictis obsecuta, hæreti se absoluendam, Sacramentisque muniendam tradidit. Feminæ, in ciuis familia pro ancilla gerenti, primùm inusitatę diuturnæque tristitiæ grauis molestia incesserat, postéaque ipsius vitæ fastidium tantum; vt festinati obitus causam sibi optaret obiici; quam, sic animo affectam Dæmon, humana specie oblatus, subitò correptam, in perangustam, obscurissimamque domus latebram præcipitat. Heris famulam aufugisse ratis, nulla eius perquirendæ cura quemquam deinde subiit, quoad, tricesimo quinto pòst die, molliter atque ex abdito ingémiscentis sonus, ad patris familiæ aurem delatus: rei certiùs explorandæ cupidinem iniecit, inque abstrusum domus angulum, vnde missus erat gemitus, eum adduxit; vbi humanæ vocis non dubiâ sunt agnita vestigia; sed latebram claudente pariete, non nisi angusta & sublimi fenestella peruio. Eo ex antro educta puella cùm esset, mortuæ simili, ad reficiendas inedia exstinctas vires, instillãda fuit calida sorbitio quinque nimirũ iam solidas hebdomadas nulla gustãti cibaria, præter aquæ vrceolũ, quẽ ipsa vicesimo primo suæ secessionis die, de nocte, clàm omnibus, sibi noto ex loco sumserat, moxque in speluncam se iterum abstruserat. Ei verò posteà quàm idoneis cibis ac fomentis integratũ est robur corporis, animæ itidem per Sacramentorum vsum reddita est sanitas, ac triste illud vitæ detersum planè est tædium. Obeunti nostro Sacerdoti oppidanas, paganasque Boemici agri expeditiones, certum erat die quodam diuersorij gra-

tia notum ad pagum adire, cùm per viam cupido ſubit deflectendi ad oppidum, Hæreticis affluentius, vt per cauſam ſalutandi Parochi, eius de recta fide ſententiam periclitaretur: cuius in ædes, Dei ſe vocantis occulto inſtinctu, adductum pòſt paullò deprehendit. Octogenaria Curionis mater, grauiter ægrota decumbebat, cuius frequentia per morbum, ac pridie illius diei maximè, fuerant ad Deum ſuppliciter miſſa vota, vti ne ſua infinita benignitas pateretur afflictam mulierem decedere Catholici Sacerdotis ope deſtitutam; cui, de Diuina prouidentia bene ſperanti, tamquam cælo miſſus noſter Sacerdos accidit, & quidem in tempore. Pia prudenſque mulier beneficij diuinitus in ſe collati magnitudinem, ex loci, temporis, morbique ſui, ac ætatis ratione, ſapienter æſtimauit, ac Numini grates habuit, pro eo atque debere ſe intelligebat; ſed, quod caput erat, Sacerdotis ſalutari opera cupidiſſimè vſa, quod reliquum vitæ fuit, in aſſerédo ſibi cælo religioſiſſimè collocauit.

ALTERO ineunte anno, Kalendis Februariis, aperto Gymnaſio diuturnius Iuſtitium litterarium ſolutum eſt, & eo quidem ardore diſcipulorum, nihil vt offecerint Scholarum ſemeſtri vno longiora ſilentia, quò minus è Philoſophico ſtadio prodierint anno vertente vnus & viginti adoleſcentes, laurea corona inſignes. Quinæ toto anno conciones in vrbe ab Noſtris habitæ, ac illæ quidem omnes ad auditorem bene frequentem; ad Boëmos geminæ, ſingulæ ad Italos ac Germanos, ſua quibusque lingua; & ad Academiæ noſtræ alumnos

alumnos Latina. Sollemnem Euchariſtici Ferculi triumphum quàm apparitiſſima magnificētia, eleganteaque, tum agminis ſupplicantis, tum carminum emblematúque, tota veteri Praga, oculis variè iucundeque blandientium, celebrauimus: in vtraque verò recentiore Praga, repetito, alternis per hebdomadam diebus, triumphantis pompæ agmine, ac eius panegyricorum ſcripto, pictoque apparatu, quo genere argumenti nihil pridem Pragenſibus Catholicis auguſtius, optatiuſque contigerat, vt, lætitiæ religioniſque intimo perfuſa ſenſu, ciuitas ad ſpectaculum vniuerſa effunderetur. Honorem per eos dies quantum oportuit ab ſincerè Chriſtianis hominibus Chriſto habitum, ſoli Picarditæ, ac Caluiniani ſuam iniurioſiſſimam ignominiam, contumeliamque malignè, pro ſuo ingenio, interpretati, cætero omni Pragenſi plaudente populo, rabidarum canum inſtar, publicè priuatimque ringebantur, eiuſque Comediæ, vt vocabant, actoribus Ieſuitis malam crucem precabantur, & verò etiam deſtinabant, ſiquando Pragæ rerum potirentur, vt reuerà ſexēnio deinde potiti, Ieſuitas Praga, & quattuor inſuper Boëmicis vrbibus, per ſummum ſcelus, exegerunt. Ex adulterinis Hæreticorum plantariis, vbi iam altas radices egerant, euulſi centum duodequinquaginta, in Chriſti hortis, tanto ſalubriore atque pinguiore ſolo, volentes ſunt inſiti: à Sanguinis, in Chriſti calice, vetita participatione ſeptem & viginti ſe abducendos permiſerunt. Ab teterrimo ſacrilegio Hæreticus, ſumma Chriſti beni-

benignitate, quod omnium minimè voluerat, & cogitauerat, ad Catholici dogmatis veritatem agnoſcendam, ambiendamque ſibi viam ignarus patefecit. In Catholicorum pio cœtu ſcelerata mente accubuerat ad Chriſti menſam, vbi Diuinam Hoſtiam impuro cùm excepiſſet ore, in linteolum poſteà clam demiſit, periclitaturus ferro, quid in ea tam Diuinũ ineſſe Catholici vẽditarẽt; in quam ſimulac domum rediit, cultri cuſpidem cum validè ſtrinxiſſet, cruoris guttæ ab illata plaga derepentè fluxerunt. Mitiſſimi verò Ieſu benignitas non modò dirum vulnus infligi ſibi paſſa eſt impunè, ſed, altero quoque, ac maiore beneficio, cum immanis feritatis pectore ſibi certandũ eſſe duxit; enimuerò ab aſpectu innocentiſſimi ſanguinis tantum manſuetudinis ac lucis in brutum cæcumque iniecit animum, vt mox ſe reũ atrociſſimi flagitij agnoſceret, Chriſtumque totum Sacræ Hoſtiæ intimum ineſſe fateretur, vt ei nulla mora fieri poſſet, quò minùs ad nos eueſtigio Catholica Sacra ſuſcepturus accurreret.

OLMVCIENSE COLLEGIVM, ac ex eo Miſſiones.

FAMILIÆ Olomucienſi penè vniuerſæ priore anno peſſimè fuit à grauiore valetudine, ex qua tandem recreatis cæteris, Pater Villianus, Anglus, Coadiutor Spiritalis, quinquagenarius in Societate, inter viuos ſeptuagenario maior annis quattuor, ſic tentari perſeuerauit, vt, interclu

cluſo ad ſanitatem regreſſu, tandem occumberet. Sinceræ Fidei ſtudio adoleſcentulus è Britãnia patria profugerat, immiſſaque deinde cælitus noſtri Ordinis cupiditate, vt ei ſe valentiſſimum ſiſteret militem ad duriſſima quæque toleranda, ſic aſperiore cubatu, multos dies ſtratis in nudo ſolo mẽbris corpus ſibi durandum ſumſit, vt id tantum non obtereret. Ab tam generoſis ac ſanctis primæ adoleſcentiæ inſtitutis facilè ſecutum, vt deinceps in Societate omnes animi corporiſque motus perpetuò habuerit egregiè domitos, & ad Religioſæ vitæ omnem rationem percommodè temperatos: Tam ſerena, iucundaque omnibus fronte ſemper oblatus eſt, vt non affatu modò, ſed ipſo etiam contuitu mœrorem triſtiſſimo cuique detergeret: incredibili verò cum excelleret morum ſuauitate, iucundiſſimæ conſuetudinis illecebra, nobis ſua ſponte beneuolos, præſtaret beneuolentiores; odij verò acerbitatem omnem ex mãleuolorum animis facilè diſcuteret. Quæcumque Diuini cultus ſacra ſunt munera, obibat altiſſimo quodam pietatis ſenſu, ſed auguſtum in primis aræ Sacrificium; quo in obeundo ſiquem Sacerdotem aduerteret, præcipitanter ferri magis, quàm ex Diuini myſterij dignitate, offenbebatur non leuiter, vt ex illata Chriſto permagna iniuria: Flagrantiſſimo in puerum Ieſum amore totam vitam traduxit, cuius ab picta imagine vix oculos abduceret, quo nomine, ardentiſſimo erga Matrem Virginem, Cæleſtemque ipſius prolem ſtudio, ſollemne Diuini Aduentus ſacrum, in ara ſuauiſſimè, reli-

religiosissimeque pronunciabat, & ab aliis pronũciatum quàm attentissimè audiebat. Cuius religionis, inter cætera multa, hoc præmium à Deo tulit, vt eum modò diem, qui ei supremus fuit, exsortem à sacrificio perpetrando viderit. Hæretico Sacrificulo, quas Diris & Orco, nesciens fortè, destinabat victimas, quinas & sexagenas excussimus è manibus, & Catholico ritu, mysteriis initiauimus. Eorum vni, militari viro, periculosè decumbenti, Tartareæ voraginis inusitata supplicia per visum oblata sunt, in quæ suo merito abripiebatur, cum circumstante, ad pœnarum incrementa, Cacodæmonum numerosa multitudine. Quo ex tam horrendo insomnio vt redeunte vigilia paullisper recreatus est, nostrum Sacerdotem derepentè acciri ad se iubet, cuius opera dogmatis impietatem mox exuit, neque ita multò pòst morbum ab se depulsum singulari Dei miseratione sensit. Recentis Euangelij artifices ea munus suum, seque ipsos dignatione esse autumant, vt non nisi rheda vectos adire ad ægrotum quemquam, & bene muneratos inde redire, aut iustum, aut decorum esse putent; cuius honoris & annonæ si nulla spes affulgeat, suam præsentiam operamque sectariis quibuscumque, vt suo dignum est dogmate, fortiter negant, & subtrahunt. Huius Euangelici moris bene consultus Hæreticus, ab re familiari tenuissimè instructus, cùm aduersa valetudo ei spem vitæ non faceret, nec Prædicantis sua inopia, consilium init Eucharistiæ auspiciis suis, ac ritibus, sibi adornandæ; aridi nimirum panis pauxillum, ac pro

ac pro præſenti copia, frigidæ tantumdem ſibi apponit, atque huiuſmodi epulas à propitio Numine poſtulat, immo ipſe decernit, inſtar arcanorum, ſalutariũque myſteriorum ægro futura, ex hac vita proxime migraturo, ratus, neque iniuria, ſibi adeſſe hoc genere Sacri, de cæleſti ope, quantum ipſe Miniſter impertiuiſſet. Dedignantium, quę ſui muneris ſunt, Miniſtrorum faſtus & veſanus tumor, ſicut alios Hæreticorum pleroſque nobis non tam relinquit, quàm obtrudit procurandos, ita & hunc tradidit noſtro Sacerdoti, cuius ope is dedidicit mox hæreſin; & iis Sacris refectus eſt, ſuo ingenti gaudio, quæ, aliam vitam paullò pòſt ineunti, ſalutem aſſererent.

POSTERIOR annus Patri Georgio Ebellio poſtremus fuit, quem duodequadrageſimo ætatis, duodeuiceſimo anno quàm noſtræ militiæ nomen dederat, hydrops & tabes exſtinxerunt. Ei viro ætate, viribus, animiſque florenti, vitæ filum, medio in curſu, immodici labores, in Chriſti vinea fortiter ſuſcepti, videntur ſuccidiſſe, cùm Miſſiones varias, poſtremamque in eis Linhartouienſem, nauiter obiret. Idoneum ſolum eximiis virtutibus inſerendis, ſingularem ingenij docilitatem, facilitatemque morum Deus in eo ſibi finxerat; quibus itidem dotibus valdè opportunum alienæ vitæ formandæ curatorem, magiſtrumque parauerat. In tutelaribus Cælitibus, præter cæteros, Beatam Catharinam Aegyptiam ſibi adſciuerat, cuius patrocinio mirificè delectabatur, eiuſq; Natali die optabat ſibi diem extremũ obtingere, quod

&

& magna ſua voluptate,nec minori ſpe conſequẽdæ ſalutis impetrauit.Septeni adoleſcentes de noſtro Gymnaſio, eiuſmodi iacturæ olim ſarciendæ in noſtrum corpus adoptati ſunt;quorum, ſeu natalium, ſeu pugnarum in hoc puluere obitarum claritudine,familiam duxiſſe viſus eſt illuſtris Dynaſtæ filius, cùm patrem ſuo inſtituto maximè repugnantem, mortuoque patre,cognationẽ vniuerſam, cuius ipſe caput eſſet, aduerſariam experiretur. Neque Numini dignus eius maieſtate honos habebatur in carcere, nec vinctis vlla illecebra ſuppetebat, vel anſa Diuini cultus ſtudiosè amplectendi, quod anteà Sacrum fiebat in cæca & perangusta ergaſtuli latebra, nulloque aut perexiguo are cultu & ornatu. Sacerdos noſter luſtrãdis cuſtodiis præfectus, vt ne tam neceſſariũ captiuis ſolatium deeſſet, piorum hominum largitionibus ſacellum à fundamentis centenûm hominum capax excitauit, ſacraque ſupellectile ad ſacrificij vſum percommodè inſtruxit, cuius dedicationẽ,ſollẽni Eccleſiæ ritu procuratã, excepit copioſum epulũ carcere damnatis omnibus ab ipſo Capitalium Quæſitore datum, ſuam in eo ſacello conditionem gratulante. Gymnaſium noſtrum numeroſa celebratur iuuentute,ſed propenſo in primis cum ad cæteram virtutem, tum ad religiosè colendum Numen ingenio ac ſtudio; qua in palæſtra primarum ſunt partiũ Marianæ Sodalitates quattuor. Cilicini ſaguli, flagellorum, longioris inediæ, inter hos adoleſcentes frequentior, ſeueriorque intercedit vſus, quàm vt facilè

credi

credi possit, sed ad Christi sepulcrum fuêre ipsorum in varias turmas partitorum diuerberationes maximè celebres; quas eorumdem armatorum, ardentique cereo lucentium, solidæ noctis ad Domini tumulum exciperent excubiæ, ingenti vrbanæ iuuentutis, ac ciuium omnium stupore atque approbatione. Conuictoribus omnibus pridie natalem Beati Parentis nostri ardor pietatis in ipsum insedit eiusmodi, vt nemo vnus fuerit, qui non eo die sibi arctiorem inediam iniunxerit, suoque tergo flagellum adhibuerit, Natalem verò ipsum Sacrorum participatione celebrioré ac sanctiorem nó egerit. Discipulorum vnus nuper Hæreticus, eiurata apud nos hæresi, tantam ex eo die combibit domandi corporis sollicitudinem, vt ferrea mox catena præcingi ad cutem voluerit, quam deinde numquam posuit; mero autem tametsi à pueritia cósuefactus, adduci tamen nullius auctoritate potuit, vt toto quadragenario ieiunio, eius guttulã ore admitteret. Pusioni ex Elementariorũ nostra schola parens grauiores quotidie intentabat minas, vt ab Catholico instituto puerilẽ animum auocaret: cumque inter cætera, illud iactaret frequentiùs, peruicaci filio se id impositurũ pœnæ, vt exhæredẽ olim faceret, nunc verò sui consortij expertẽ, cùm eum exegisset ex ædibus. Sed neque illa vox patris, tam seuera edicta in puellũ detonantis, diuina manu consignatã in puerili pectore constãtiam fregit, vel etiã leuiter concussit; cui nempe sedato animo, paucis, grauiterque ita retulit; nihil quidẽ in humanis rebus sibi esse parẽte suo carius,

& sanctius, eo tamen, nedũ ipsius fortunis omnibus, tota vita cariturum se potiùs, quàm vt à Catholico ritu tantillum deflecteret. Intrepidum, simulque sapiens pueri responsum, paternæ iræ ita sopiuit æstum, vt neque tùm, neque posteà eius argumenti comminationes vllas incuteret filio, sed placatior ei deinceps esset in omnibus.

CREMSIRII plurimùm degit Cardinalis Dietrichstheinius, idéque Olomuciensis Episcopus, vbi stabilem nostris, ex Principis aula in priuatas ædes traductis, positã superiore anno proximis Annalibus scripsimus, quo anno, summissis duobus subsidiariis, erat instituta quaternorũ Sociorũ familia. Eo de numero consequẽs annus, huius sæculi tertius decimus, Patrẽ Petrum Ederũ subtraxit, ætatis anno tertio & octogesimo, altero & quinquagesimo Societatis adeptæ, tertio ac vicesimo quàm in Spiritales Coadiutores erat adoptatus. Cuius illud pridẽ eximiæ virtutis documentum; eum vicenos continentes annos in Scholarũ puluere Grammaticæ tradidisse rudimenta. Collegium Sodaliũ ex ciuibus Olomuciensibus, sub Beatæ Annæ tutela olim condidit, cuius exemplũ in cætera pietate, ac Fidei maximè retinenda constãtia, reliquæ Sodalitates hodieque libenter propositũ sibi esse patiantur. Eum verò multos abhinc annos Cardinalis suæ conscientiæ curatorẽ à Præsidibus depoposcerat, & apud se habuerat in Cremsiriensi aula, iis micantem religiosissimæ vitæ argumentis, quæ venerationem caritatemque omnium ipsi promererentur. In Aulica illa copia & splendore paupertatem

tamen adeò feuerè coluit, vt mortuo veſtes omnes fuerint ſuperſtites, quas vix mendiculus humo ſuſtuliſſet. Multa ſummi amoris ſignificatione Cardinalis demortuo, & perſeipſum, & per ſuos bene multos Sacerdotes non ſemel parentauit.

BRVMOVII modò tres, modò quattuor fuerũt Sacerdotes in aula Ioannis Kaſkæ, illius regionis prępotentis Dynaſtæ, vnde perpetuę ſunt noſtrorũ excurſiones in oppida duo, & circumiectos vicos plurimos, quibus excolendis, vt priores annuæ docuerunt, opera non leuis, & plerumque irrita ponitur, adeò ſunt ruſticanorum peruicacia ingenia in Hæretico dogmate tuendo. Quæ tamen eſt Dynaſtæ ſedulitas, & animi conſtantia in clientũ procuranda ſalute, non paucis hoc anno euulſa eſt ex animo hæreſis, quorũ de numero cenſi ſunt, in nobiliore oppido, Senatorij ordinis quinque, nuper omnium tota regione hominum ſui dogmatis retinentiſſimi. Ex Brumouienſi porro Satrapia in aliam ei finibus conſortem tranſiuimus, vbi nobis agentibus Caluiniani Catholico templo cedere coacti ſunt, quod iniuria vſurpabant; ex interuallo autem ad ſua Sacra reuocati Catholici, ſuum gaudium inuſitatis argumentis teſtabantur. Quòd templo, Catholicique ritus Sacris aliquamdiu caruerant, ſibi viſi ſunt, per illud triſte ſilentium, ex animo diuinarum quoque rerum memoriam penitùs obliteraſſe; hocque nomine Sacerdotis noſtri omnem in templo, & foris geſtum motumque curioſiùs obſeruabant, & imitando exprimebant, vt quod ipſis imprudentibus exciderat

derat de religione, hoc eius exemplo in ſeipſis reſtituerent, & aduersùm ſimiles caſus ſuis animis altiùs imprimerent. Inde finitimam in Parœciam ventum eſt, tanto cum populi gaudio plauſúque, vt beneuolentiſſimarum conſalutationum in templo finis non inueniretur; cumque multi non ſibi temperarent, quin amplexantes Sacerdotis collo bracchia implicarẽt;ab eius ceruicibus auelli priùs ſe paſſus non eſt centenarius, antiquæ probitatis homo, quã ſibi Pater bene comprecaretur.Fuit eo loci Chriſtianarum frugum omnis generis bene ampla meſſis, eaque facillima, vt metentis falcem ipſa pæne ſeges ſua ſponte anteuerteret; cuius in prædæ portione non leuiſſima cenſi ſunt Hæretici duodeſexaginta. Poſteriore anno itum eſt Brumonio in Trinchinienſem Vngariæ Comitatum, vbi nauata eſt fructuoſiſſimè opera triũ Satrapiarum Catholicis populis, Paſtore deſtitutis,quibus ſingulari eorum lætitia, compendióque facta eſt Sacramentorum copia.

Linhartoviensis agri quam ſit malignum ſolum, Lutheranis nimirum eò ſe pridẽ infundentibus paludibus, aſſiduè maceratum, & dilutum,vix vt Catholicæ ſtirpis vlla fibra ſuperſtes hæſerit, proximis Annalibus ſignificabamus, cùm ſcripſimus præcellentiſſimi Baronis,Caroli Haugvvichzij, Morauiæ Subcamerarium appellant,accerſitu noſtros eò veniſſe, illiſque principiis perparũ inter obſtinatos homines promouiſſe. Conſtantia tamen laboris,multaque comitate loquendi & agendi noſtri, Deo adiutore, peruicerunt, vt aſ-

vt aſperrimæ gentis erga nos odium denique in beneuolentiam verteret; vt iam non ægrè domos ſuas admittant noſtros, officij cauſa ad ſe adeuntes, ſed perbenignè, ac vltrò ipſi ſuas in ædes inuitatos, cum Miniſtellis de Fidei controuerſiis certaturos committant. Quibus ex congreſſibus duodeſeptuaginta meliores facti hoc anno priore, in hiſque octogenarij quattuor, ab Lutheri cœnoſo lintre in puriſſimam Chriſti cymbā tranſiere, quo ex trāſitu ægra mulier cuius vita periclitaretur, corollarij loco etiam eſt adepta ſanitatem, puellaque tantùm hauſit conſtantiæ, vt nullis parentum minis aut vexationibus ab Catholico ritu potuerit auocari. Hæretico, viro nobili, per quietem geminorum Angelorum ſpecies oblata eſt, præcisè iubentium, vti noſtros vel adiret, vel euocaret, eorúmque vſus opera planè deſciſceret ab hæreſi; cuius viſi non eſt veritus omnem rationem euulgare, ſeque obſecuturum polliceri.

LVTHERANIS, Caluinianiſq; infenſiſſimis cohortibus obſidetur vniuerſa Linhartouiana ditio, vnde imminet perpetuò noſtræ agricolationi non aliqua modò labes, ſed vltima vaſtitas. Atque tametſi calamitoſa eſſe ſolet huic ſegeti Lutherana vel carbūnculatio, vel pruina; præ Caluinianæ tamen peſtis atrociore clade, illa nō tam videri debet noſtrarum frugum calamitas, quàm calamitatis vmbra quædam, vel hebetior imago. Iagendorfenſis, ſeu Carnouienſis Principis, qui eſt Brandeburgenſis Electoris germanus, huic Satrapiæ vicina Tetrarchia tota merum Caluinum ſpirat,

exemplo, institutis, & auctoritate sui domini, qui Caluinicum virus, ingeniumque ipsum intimis combibit medullis; quorum hominum vt sunt mirabiles artes, studiumque inexhaustum, & incredibilis moliendi audacia obstinatioque, ad animorum instituendam corruptelam, nostris dubium esse neutiquam potest, quin ex tanta tam funestæ pestis vicinia, sibi sit grauis imposita necessitas pro suo grege attentiùs excubandi. Et certè ita excubarunt, vt, suis saluis manipulis, centenos duodevicenos Lutheranæ factioni asseclas detraxerint, ac nonnullos etiam Caluinianæ; sed vnum in primis, quo ductore, numerosæ paganorum cohortes, in Caluiniana gurgustia veneno potandæ, frequenter ventitabant; cuius nunc salubrioribus auspiciis ductuque ad Cófessionis Sacra libentissimè adeunt. Eximium par virorum nobilium nostri piscatores ad hamum suum cùm studiosè pellicerent, nihil fuit antiquius illis corruptoribus, quàm omni adhibita fraude prohibere, vti ne sincero Dei verbo inescarentur; sed eis vix ęgriùs vmquã fuit, quã cũ illi gemini primæ notæ pisces sua sponte capti, trahentis sequerentur linũ, & in eius manum prona voluntate concederent. Trãssiluanus miles, cædis compertus, in Linhartouiana ditione, nostros sibi adhibuit ad expiandum noxiis omnibus animum, vehementerque ab Linhartouiensi Dynasta contendit, vt sibi, capitis pœnas luituro deinde in Caluinianiritus oppido, Iesuitam summitteret, idonea præsidia inter cruciatus allaturum; sed noster ab illis Euangelicis homini-

minibus admiſſus non eſt, quàntumvis rogante Satrapa, vt ſibi ea gratia ingentis beneficij loco apponeretur. Eò deductum reum Miniſtelli adeunt in vinculis, nec latum vnguem exin diſcedunt ab homine, dum animam in ſuppliciis efflaret, quem licet mentiti eum ab Ieſuita contemni, ſe autem, tantò potiores animorũ medicos profeſſi, ſalutarẽ operá ipſi nauaturos, tantillũ de Catholica ſentẽtia non demouerunt. Caluinianorum quàm proiecta ſit audacia impudentiaque in ſtabiliendo ſuo dogmate, vel per cuiuſcumque impietatis, & ſacrilegij apertam profeſſionem, noſtri Patres magno ſuo ſtupore frequenter experti ſunt, cuius impudentiæ hoc vnum eſto documentũ. Inaudierat noſter de Caluiniani Prædicantis iactantia, & faſtu frequentiſſimè, cuius concionantis erant illæ ferè perpetuæ aſſertiones; nõ Papiſtico ex more ſe, ineptis gloſſematis deprauatum, verbum Diuinum auditoribus propinare, ſed purum putumque, vti ex Chriſti ore prodierat. Aureum purumque iſtud os, Diuini eloquij, hunc cæleſtium oraculorum tam conſcium, peritumque præconem, noſter Sacerdos ſibi conueniendum compellandumque ratus, vbi primùm eius facta eſt copia, ex eo percontatur horum Chriſti verborum, *Hoc eſt corpus meum*, enucleatam penitùs, ſine vllo gloſſemate, ſententiam; tùm ille Blatero intrepidè, tumidéque, quaſi Pythia de Phœbi tripode, percontanti refert; Sub pane, vel in pane, vel penes panem, eſt corpus meum. Contrà noſter, atqui abunde hic, inquit, & nimio plus gloſſarum eſt,

 quæ nec

quæ nec Sacra Scriptura expreſſæ ſint, nec illius verbis vllo pacto nitantur; quinetiã eius, Chriſtique adeò ipſius, apertiſſimam ſententiam corrumpant fœdiſſimè. Hìc autem furcifer ille, vbi eum ratio verbaque deficerent, ex Caluiniano planè ingenio, ab impudentia, ſummaque impietate, qualecumque ſubſidium expetiit, atque procaciſſimè; Enimuerò quoniam olim Deus ignorauit, Ieſuitas cum Orthodoxis de huius clauſulæ ſenſu aliquando eſſe diſceptaturos, ei non venit in mentem ipſius vim enucleatiùs explicare, facturus alioqui, ſi animo prouidiſſet veſtras ea de re controuerſias, aliquamque ex iſtis voculis, in, ſub, ſuper, ſubter, ponè, penéſve, commentarij gratia, ſubditurus.

THESSINVM, in Sileſiæ oppidum, Ducatus Theſſinenſis caput, ab ineunte anno huius ſæculi decimo quarto, miſſi ſunt duo noſtri Sacerdotes, perpetuæ Miſſionis, quæ temporaria fuerat, inſtituendæ gratia, Theſſinenſis Principis rogatu; cuius conſilij noſtri vt vulgata eſt finitimos inter Catholicos ratio, tum illi pro ſuo in nos ſtudio, conditionem noſtram miſerãtes, acerbiſſima queque cœperunt illo ex oppido nobis denunciare. Eorum ſcilicet plerique, ſuo incommodo ſæpius edocti, didicerant, quàm atroci odio oppidani Theſſinenſes in omne Catholicum nomen æſtuarẽt; cuius odij tantò infenſiorem acerbitatem aduersùm nos inde interpretarentur, quòd præſentibus noſtris, &, vt iactabant Hæretici, auctoribus, Princeps Lutheranos Prædicantes duos oppido

nuper

nuper exegerat. Cur porro nobis ab Theſſinenſi, paucis aduenis exceptis, prorſus Hæretica ciuitate, grauiter eſſe metuendum videretur, illa quoque ratio accedebat, quòd à Principis arce tranſlatum erat Patrum domicilium in vrbanas ædes, & quidem ad vim defendendam adeò infirmas, vt, velut in mediis hoſtium caſtris, inermes perpetuæ maleuolorum pateremus iniuriæ, atque contumeliæ. Noſtri tamẽ haud ignari, intutum vſquam poſſe eſſe nihil, vel inter infenſiſſimos hoſtes, quod Diuinæ prouidentiæ tutela nitatur, proximique ſalutem ſua vita potiorẽ recordati, haud vllius deliberationis interpoſita mora, futuri domicilij, deſignata vrbis maleuolæ regione, locum capiunt, etiam inter petulantiæ militaris frequentia eo in oppido contubernia. Neque Deus de ſuo bene ſperantibus auxilio deeſſe voluit, maximè vbi ſuus in primis honos agebatur; Patribus ſiquidem ex prudentiæ præceptis conſilia ſecundùm Deum petentibus, omni ſcilicet adhibita ſermonis comitate, reique gerendæ cautione, nequa vſpiam exiſteret iuſtæ offenſionis materia, paucis Theſſinenſes deliniti, noſtros priuatim publiceque reuereri maximopere, atque amare cœperunt. Noſtræ igitur conciones æquiſſimis non modò auribus, ſed beneuolentiſſimis quoque animis, audiebantur, earumque exceptarum ille fructus fuit principio, vt plurimi oppidanorum errores ſua ſponte damnarent, quos paullò antè tuerentur obſtinatiùs; iamque tota vrbe illæ voces audiebantur, controuerſis capitibus reliquis nuncium

ſe facillimè remiſſuros, ſi vtraque ſpecies in Eucharistia ſibi permitteretur. Quin eò res quoque proceſſerat, vt plerique aſſererent, vnam ſibi ſpeciem videri, & eſſe ſatis, ſeque in ea perlibenter acquieturos; eius tamen ſingulatim vſurpandæ, nec eſſe, nec dici velle auctores, aut principes. quo fiebat, vt in eius Fidei, atque ritus, quem vniuerſi palam ac ſinguli vehementer approbarent, participationem nemo vnus toto anno veniret, eo nimirum prohibitus metu, ne ſuſceptæ in Religionum cauſa, mutationis cuiuſpiam caput deinde proderetur, quod ignominioſum fore ſtolidi homines arbitrarentur. Sed, præter hanc metus ſtoliditatem, obſeruatum etiam eſt, inter oppidanos vel omnes, vel pleroſque, animorum conſpirationem, ſacramenti religione confirmatam, interceſſiſſe, vti eorum nemo ciuibus ſuis ducem ſe præberet nouitatis in religionem inuehendæ; qua iureiurandi lege diutius vetiti ſunt aliquot mendiculi, præmiis à principe prouocati, exſilij pœna etiam, ni parerent, territi, vt ne ſe paterentur ad Euchariſtiam ritu Catholico ſumẽdam adduci. Exeunte itaque anno quinquagena tantùm capita, ex aduenis paucis, & illis conflata mendicis, Euchariſtico epulo, ex Romana formula, excepimus, ciuibus vniuerſis interim animo ſuſpenſis, dum quis ex ſuo corpore, ad audendum promtior, viam patefaciat Sacræ Hoſtiæ Romano more ſumendæ. Per anniuerſaria Dominici Corporis ſollemnia, Principe abſente cum vniuerſo ferè Catholico conuentu, verebantur noſtri, ne honori-

honorifica pompa circumuehendæ Eucharistiæ deesset, magno rei Catholicæ probro: aut si eis copiis, quæ tùm adessent,ea institueretur, ne alicunde seditio ab Hæretica factione, aliò auersis Domini oculis, existeret. Cùm tamen ipsi Patres eius rei opportunam mentionem apud aliquos ciuium iniecissent,sua quisque regione vicos, compita,& forū,festa fronde conuestierunt,frequētesque puerorum albatos choros, auro & argento radiantes, summiserunt matresfamilias, quorum composita, longáque acie,ac vernaculo carmine Eucharistiæ celebrantium præconia,Christo triūphanti splendor magnificentiaque longè maior accessit, quàm quis esset ausus eo loco sperare. Quidquid autem per Religiosi Principis absentiam ei triumpho decesserat, cùm ante octauum eorum Sollemnium diem reuertisset, ex votiua peregrinatione ad B. Mariæ Czastochouiensis in Poloniā, id ipse tanto augustiore amplioreque apparatu,repetita die octauo eiusdem triumphi pōpa, magna Catholici gregis lætitia suppleuit.Cæterùm,quin ad alterius modò speciei Communionem perducendi sint, proximo quoque die,omnes oppidani, Patribus nostris dubium vix esse potest, si huius adsciscendi moris viam suo exemplo aperiat de ciuium proceribus aliquis; quo in negotio Princeps, vniuersi Senatus ciuibus fructuosam operam,sibi non defuturam sperat, quorum imitandorum auctoritate nemo ex oppidanis ad eiusdem ritus Sacra continuò non sit aditurus.

BOSCOVITIVM Morauiæ nobilissimum est oppidum

oppidum, ſex milliaribus ab Olomucio, Boëmiam versùs, quò nos aduocauit eius oppidi Satrapa VVenceſlaus Morkovviskius, Catholicæ Religionis tota ſua iuriſdictione inſtaurãdæ gratia. Natus erat parente, Picarditici dogmatis æmulatore ſtudioſiſſimo, iisdemque inſtitutis perquàm accuratè imbutus, Viennam tamen puer noſtras in Scholas miſſus, Grammaticæ præceptis informandus, ſed domeſtico curatore inſigniter Hæretico; cuius vigilantia, prohibendo ab diſcipuli ſenſibus Catholico ſemine,, tam efficax eſſe non potuit, eius vt radices tenaciùs non hærerent in puerili pectore. Quem ſinceræ pietatis ſuccum libens hauſerat puer, eum deinceps fouit ſtudioſiùs, & adoleſcẽs guſtauit cum voluptate ac fructu, ac grãdior poſteà, quantumuis repugnãte genitore, quod interiore ſenſu occultarat de Romana Fide iudicium, expromſit intrepidè, Catholicumque palam omnibus, paucis annis antè mortuum patrẽ, profeſſus eſt, nec ita multò pòſt demortui quoque fratris hæres ampliſſimum nactus eſt patrimoniũ. Boſcouitianis erudiendis adhibiti noſtri mox ad templorum cultum ſplendoremque reuocandum, quem Picarditę aboleuerant, conuerſis ſtudiis, cæteraque omni procuranda Catholici moris inſtitutione, ſenſum pietatis in populo concitarunt, ex quo Romani ritus ac dogmatis penitùs percipiendi fructuoſa ſequeretur curioſitas, & deinde ſtudium eius amplectendi. Parando etiam ſolo, Catholicæ velut arationis & ſementis, tanto molliori obſequẽtiorique, in pueritiæ ac adoleſcentiæ ani-

animis, Picarditæ Miniſtelli Gymnaſiorum procuratione procul abacti ſunt; qua ſedulitate adhibita, quinquageni ciues, & in his nobili loco nati aliquot, paucis menſibus, ritus & Sacrorum communionem inter Catholicos ſibi adſciuerunt. *Capitaneus* more gentis appellatur ſummus tota Iuriſdictione magiſtratus, cui ſecundùm Principem cum poteſtate imperioque præeſt; quo munere fungebatur antiqua nobilitate, ſcientia adminiſtrationis, rerumque geſtarum gloria clarus vir, cæterùm natura ſeuerus, & aſper moribus, cùm eò venimus, cuius tamen haud laborioſa fuit expugnatio, quòd apertè oſtenſam veritatem non ex Hæretico ingenio auerſatus eſt, aut præfractè impugnauit, ſed agnitam continuò arripuit. Is de ſe, cum Catholicorum Sacrorum, & ingenij ſui etiam admiratione, libens frequenſque commemorare ſolet, quemadmodum cum natura eſſet ad fletū minimè procliui, tamen inter obeundam apud noſtrum primam omnium Confeſſionem, ipſe in lacrymas ſolutus derepètè ita eſſet, pænè vt totus diffluerèt. Pro ea verò prudentiæ ac grauitatis opinione, quantam ea omni plaga pridem nactus eſt, vti, nec leuitate animi, vel ignorantia, nec cuiuſquam adductus gratia, creditus eſt à Picarditis defectonem iniuiſſe, ita eius ad nos tranſitio maximis momentis eius populi animos ad Catholicam Fidem videtur incitatura. Per eos dies funeſtus caſus Viennenſi mercatori, Caluinianæ ſectæ, accidit, quem Boſcouititius Dynaſtes in memorabilium euentorum capite, ſuis ephemeri

meridibus consignatum, frequenter solet recensere, nosque quoniam eius testes fuimus, tantò certiùs memorabimus. Vienna mercium quidpiã Baronis iussu aduexerat, ab eoque quasi Catholicus, mensæ fuerat adhibitus, cùm exorto de Fidei capitibus sermone, damnatoque ab cæteris Caluinismo, ipse acriter illius partes tueri cœpit, vsque eò dum eum rationes, & verba deficerent. Tum verò caput suum deuouere, tertiumque ab illo diem optare sibi fieri extremum, nisi Caluinicum dogma cum recta ratione, atque illo Euangelio, cuius Christus esset auctor, penitùs conueniret; nostro autem Sacerdote, qui simul accubuerat, increpante hominis insanam exsecrationis formulam, is errore, ac studio Caluini amens, deuotionis carmen in se ingeminare tantò asseuerantiùs, atque audaciùs. Propiùs aberat ab homine scelerate impiéque temerario Diuina vltio, quã ipse fortè cogitaret; qui postera die sub prãdium, vbi non comparebat in Dynastæ Basilica, ipseque percontaretur, quid eo factum esset, nunciatum est eum habere pessimè, multoque peius deinde sub vesperam; postridie autem constitit concubia nocte temere deuotam infaustæ morti animam efflasse.

CRVMLOVIENSE COLLEGIVM,

PERPETVATÆ toto anno conciones geminæ, Boëmica altera, altera Germanica, & cætera Hæreticis strenuè nauata opera, priore anno, de ipso-

de ipſorum corpore tricenos ſeptenos; poſteriore binos ac vicenos nobis, hoc eſt Eccleſiæ peperit, non pœnitendo in tam obſtinatis ingeniis compendio; quodque à Boëmis impetrare arduum ſit non minùs, quàm Herculi clauam excutere; hoc anno, quinis ac quadragenis; illo, quaternis & quinquagenis ſacrum Calicem de manibus extorſimus. Ex his vnus, ætate grauis, ac auctoritate præcellens, annos iam multos preſſam ſilentio hæreſin, ſpecioſo retinendæ Vtriuſque Speciei tegumento, callidè celabat, cùm in Catholicorum cœtu Diuinam Hoſtiam participaret, noſtris eum frequenter exitialis ſibi fraudis, officiíque ſui commonentibus, ſed euentu ſemper irrito; quem tamen interpellandum ſibi ſumſerunt, quoad obſtinatam voluntatem conuellerent. Et ſuus denique conſtitit perſeuerantiæ labor, vt is aliquando palam omnibus in templo, pro ipſa ſumma ara Sacerdotem noſtrum euocaret, cuius ad genua procumbens, ipſe ſe reum egit noxarum omnium, quibus à puero Numen læſerat, quarum abſolutus, animo iam planè Catholico, Cæleſti menſæ accubuit, factum eius demirante, ac approbante vniuerſa ciuitate: nihilo autem minùs ipſo ſuum ſibi facinus gratulante, ciuibúſque ſuis lucem, quam ſequerentur, libenter præferente. Picarditæ cuidam ciui, ex grauiore valetudine lecto pridem affixo, incidebant diuinitus afflati quidam inſtinctus, Beatæ Virginis Caiouienſis, prodigiorum laude celebris, in roboris ſubſidium, & leuamentum morbi per preces adhibendæ; quam animi mo-

mi motionem, vt rem ſe indignam auerſabatur, Sacerdotiſque noſtri, quem ea de re conſuluerat, verba, de Magnæ Matris, in eo genere præclaris dotibus audire neutiquam ſuſtinebat. Caiouium tamen ad Dei matrem excurrit, quo animo non conſtat; ſed eum non puduit reuerſum vxori aſſeuerare, longè ſibi meliùs factum eſſe ab ea peregrinatione, ad Mariam Dei Parentem inſtituta; & quidem eiuſmodi teſtimonium, erga ſe immeritum, beneficæ Virgini dediſſe Numine adigente viſus eſt, qui vt antea putarat impium tribui vim ſanitatum Dei Matri, ſic pòſt redditam valetudinem Hæreticus tamen perſeuerauit. Imperator, Imperatrixque, Boëmicæ gentis Comitiis, Buduïcum proximam in vrbem edictis, Crumlouij tantiſper ſunt verſati, geminúmque noſtrum drama in vrbis arce ſpectarunt; quorum actores omnes Cæſar Imperatoriis vel rhedis, vel equis triumphantium ſpecie, lituis, tympaniſque pompa vniuerſa concrepante, vltimo ex oppido in arcem traduxit; Imperatrix verò primarum partium adoleſcentes quinque muliebri cultu prodituros, ſuis manibus veſtiendos comendóſque depopoſcit, eiſque mirabilem dignitatem, & argumento maximè congruentem affinxit. Ex illuſtriſſima Roſeenſium familia, quæ Crumlouium olim condidit, huius quoque Collegij conditorem habuimus, Societatis amantiſſimum; cui deinde mortuo ſucceſſit Hæreticus frater, is de cuius obitu priore Annali ſcripſimus, tantò ab omnibus Catholicis, & noſtro in primis nomine alienior, vt

ea cauſa

ea causa nos excluderet attributis olim ab germano familiæ huic annuis quingentorum florenorum vectigalibus. Eius iniuriæ supplice libello admonitus ab Collegij Rectore Cæsar, beneuolentię in nos pleno Rescripto annuam illam pensionem Collegio deinceps numerandam edixit ab iis, qui Rosecensium amplissimam hæreditatẽ gentilitatis iure adierant.

COMMOTOVIENSE COLLEGIVM.

SINE noxa cuiusquam de nostris, & tota ciuitate, circùm ipsasque Collegij ædes, & in nostris ferè penetralibus sæuiit pestilens virus priore anno, exstinctis duobus de pauperum contubernio, cui nos præsidemus. Quo amplior illustriorque per eam calamitatem offerebatur de Commotouiensibus bene merendi materia, eò insederat nostrorũ animos alacritas maior deferẽdæ illis suæ operæ, ac fortiter in malè affectos conferendæ. Verum partim ab insita ingenij duritie, partim ab errore, quem in eis studiosissimè fouent & Prædicantes, & earum partium capita, per nostros oblata sibi animorum subsidia neglexerunt; vt in tanto ciuium numero, septenis dumtaxat, operam nostram vel deposcentibus, vel admittentibus, vtiles esse potuerimus. Ab Luthero ad Christum octo translati, atque illi quidem non maiorum gentium homines, sed quod in Commotouiensi agro satis esse videatur, pro eo rerum statu, qui est in præsentia. Enimuerò Commotouiensi cui-

ſi cuipiam de Lutheri conuentu cum Ieſuita collocutum eſſe, tam capitale ſit, quàm parricidio manus inquinaſſe. vbi ad Prædicantes fama rei emanarit; cuius noxæ anno poſteriore apud eos factus reus ludi magiſter tantum non ſuo excidit magiſterio. Nihilominus, quibus arguti aliquid ſub læua papilla micat, conciones noſtras, frendentibus licèt Lutheranis Popis, palam adeunt, neque deeſt, quod obgannientibus ignauis canibus appoſitè referant, quo illorum os obducant; vt ea meſſis, quæ nunc hiberna in herba eſt, ſuam aliquando æſtatem habitura videatur. Lecti ſunt hoc anno manipuli ex tam infecundo agro non quidem plures, quàm priore, ſed potioris notæ; nobilis ſiquidem matrona, ipſiuſque filiæ aliquot, clari nominis miles, Huſſita celebris, & ſupra hos capita deinde quattuor, Prædicantium iras & minas ſuſque deque habentes, alacriter in Petri cymbam conceſſerunt. Quæ verò anſa non ſuppetit in vrbe operę in ciues conferendæ, tanto hęc luculentior in agro ſubminiſtratur, ex circummiſſis oppidis pagiſque, vnde terna hominum millia profecta, piæ peregrinationis nomine, ad Beatæ Mariæ Crupnenſis, quattuor Sacerdotes noſtros aliquando pæne obruerunt, tricenis licèt Sacerdotibus extraneis ſuppetias ferentibus, cum toto ex illo ingenti agmine vix vllus eſſet, qui non aliquem ex noſtris Confeſſarium ſibi depoſceret.

DVXOVIVM vocati ſumus ab illuſtriſſimo VVenceſlao Popelio; in oppidum ditionis eius, ad fines Boemiæ, verſus Miſniam, vbi libentibus oppidanis

pidanis, & paganis oppido finitimis, ea omnia administrata munera,& erga omnes hominum ordines, quæ huiusmodi excursionum sunt propria, nec maiore nostra, quàm illius populi totius voluptate, cui Dynastes ipse, coniux, & omnis omnino familia, illustri exemplo ad omnia pietatis officia præibat. SCHRECKENSTÆNIVM deinde, cùm pestilenti aura campestis regio afflaretur, secessimus, in editam supra rupes arcem, ad Albin fluuium, vbi eadem pæne concionum, exercitationumque cæterarum munera, erga Dynastæ amplam familiam, atque in Duxouienses oppidanos, obseruata sunt. Quæ disciplina ybi eò vsque tenuerat, dum sua sponte currentes in pietatis stadio Dynastę familiares, poterant ad tẽpus suę ipsorum tutelæ cõmitti, ac institutoris carere pręsentia in vicina montiũ iuga degressi sunt ex arce nostri, suam quoque industriam siluestribus hominibus, cultura tantò egẽtioribus, cõmodaturi; vbi accidit peropportunè, vt ad maximè volẽtes, & attẽtos de Fidei rudimentis, loco & auditoribus congruẽs haberetur oratio, quattuor ex eo conuẽtu, prima tẽtatione, ad Ecclesiæ sinũ redeuntibus. Ex illis iugis in plana camporum, & frequentissima incolis oppida descensum est etiam, sed longè vberiore laborum compendio; nam, apud Austenses vulgatis sollemnibus Missionum nostrarum Indulgentiis, incredibile dictu est, quibus lætitiis incesserint Catholici, quamquam rari deinde ad earum fructum hauriendum Confessione se compararunt; non tam quòd plerique non vellent, quàm quòd

extra Pafca Confeffionis mos eo loci nondum increbuerat, & longa eius rei defuetudo initij faciendi rufticanum pudorem plerifque omnibus inducebat. Ea tamen voluntatum propenfio, qua publicè priuatimque noftri, eorumque habita verba ad populum excepta funt, lucris etiam ingentibus eft apponenda, quando in oppidanorum animis paratum eft folum idoneæ deinceps culturæ inferendæ. Nam concionantibus noftris Hæretici frequentes fua fponte adfuerunt, & indicta magiftratus imperio maximè follemni omnium Ordinum, Tribuumque fupplicatione, placando in peftilenti calamitate Numini, fuam præfentiam Lutherani neutiquam illi fubtraxerunt. His, eiufmodique aliis, & fuorum excitatus emolumentis Popelius Dynaftes, ordinariam fuæ ditioni noftrorum Miffionem à Præfidibus Societatis depopofcit, & obtinuit.

NOVODOMENSE COLLEGIVM.

QVATTVOR & quadraginta res fuas, feque ipfos ad hærefin, velut ad tutiffimũ portum, appulerant, quos commonefactos imminentis inde naufragij, retrò ad Ecclefiæ fidam ftationem reduximus; quo de numero cenfentur & primaria Virgo, & Prædicans factionis Vtraquifticæ, qui eodem tempore bene viuere, rectéque mori nobis auctoribus didicit. Hunc criminis cuiufpiam peractum reum indicat huius anni decimi tertij commentarius, nofque reuocat ad eius rei memoriam ex pro-

ex proximo Annali refricandam; in cuius tamen anni Nouodomensibus capitibus nulla planè illius exstat vel Prædicantis vel criminis mentio. Compertum certè flagitij grauioris esse oportuit, cum eum sui pessimè habuerint ante supplicij diē, qui Prædicantium alioqui scelera dissimulare solent studiosè, atque ne,qua eorum fama in vulgus efferatur, omni cautione prouidere. Cui ergo capite luendum scirent, quod in leges admisisset, eum,suis sacris priùs exaugurandum Praga destinant ad summum Vtraquistici dogmatis Antistitem; ne qua scilicet labes ex hominis nefarij, non exaugurati, sanguine in suam sectam aspergeretur; atque vti hoc suo facto hebetis populi stolidam mentem infatuarent cumulatiùs,falso persuasi sacerdotium suis inesse Popis, quod eis illo ritu detraheretur, vindicatis interim ipsorum sacris turpiore ignominia. Eius porro exsecrationis sic habet ratio, vt in mystico fraterculorum conciliabulo, præsidente supremo Antistite, reus ex vinculis audiat coniecta in se acerbè ab obiurgantibus collegis probra omnium scelerum, quibus communes cum ipsis ordines turpissimè inquinauit; eisque maledictis pro rei grauitate exaggeratis; velut deradendo penitus Ordinis characteri nuper impresso, concerpuntur publicè, quas Formatas vocant, litteræ, quibus eius olim eruditio, probitas, ordoque commendabantur. Hac igitur, Vtraquisticæ germanitatis stirpitus exscindendæ nouacula velut desquamatum, delibratumque, suo gradu ac ministerio misellum Prædicantem,

ſuo exedrio, Pontificiaque curia,proturbant veteres Collegæ, Nouodomenſem in carcerem denuo raptandũ dedunt. Non aderant vincto ſui ordinis & ritus Prædicantes, qui conſolatoriam operam ægritudini leuandæ adhiberent; has igitur partes Orco legatus Tartareus Popa ſibi ſumit, libertatemque captiuo, ſi ſe audire velit, pollicetur. Ea igitur ſiue familiaris ſolatij deſtitutio, ſiue præſentis exitij formido, & ſalutis alea, cùm eius animum non leuiter affeciſſet, Sacerdoti de noſtris in cuſtodiam aduocato Cacodæmonis fraudem aperit, cuius mortiferas petitiones vti certiùs eludat, Sacri Agni poſtulat ſibi amuletum; quo inſtructus Tartaream belluam ita eneruauit, vt ſe illi præſentem ſiſtere non auderet, ſed procul ex abdito loco tumultus modò aliquid excitaret. Hoc aditu in eius animum patefacto, cùm noſter opportunè inſtaret, vt cuius ſummam vim ex re inter nos neutiquam primæ notæ, recèns, & ſuo ingenti bono perſpexiſſet, eius Fidei cæteras opes, numero & magnitudine ſingulares, & notitia & ipſo vſu ſtuderet ſibi facere cum Catholicis communes; eum principio non valdè repugnãtem habuit, ac paucis etiam diebus penitùs conſentientem. Quam in ſententiam vt ne quo ſe metu, errore, aut neceſſitate adductum Prædicans apertè demonſtraret, eius Fidei, palam, & ſæpius quidem profitendæ,quam toto animo eſſet amplexus,nullam non occaſionem ſtudioſiſſimè arripuit. Eò etiam operam contulit, & ardentiore quidem animo, vti Nouodomenſes ciues, qui ſe falſitatis do-
ctore

ctore nuper à veritatis linea procul deerrassent, nunc se, salutarium dogmatum longè consultiorem magistrũ, audire, ac præeuntem sequi animũ inducerent; quã in sententiam vt eos pertraheret, vernaculi sermonis eloquentia, qua eximia pollebat, elaborauit, quàm fieri poterat, vehemẽtissimè. Quo autẽ ductus est die, vbi ad patibulũ ventum erat, audiente vniuersa ciuitate, ac peregrinis, qui numerosi confluxerant vndique, Catholicam fidem ex Tridentina formula perquàm alacri fortique animo professus est, vt quot Romani ac Hæretici ritus aderant auditores, testes haberet totidem, suę, in Romana sententia tuenda ad extremum vsque spiritum, constantiæ. Cuius Fidei, eius in mente haud leuibus vestigiis consignatæ, illud fuit argumentum luculentissimum, quòd, exspectando excipiendòque supplicio legibus imposito, æquitatem animi singularem, parémque fortitudinem prætulit continenter.

Anno altero tribus ac viginti Nouodomensibus vel hęresin vel Sacri Calicis vsum dissuasimus; mulierem Iudæam Christianis institutionibus ad Baptismi sacra comparauimus; eius prolem, ipsa cupiente, salutaribus aquis imbuimus; tertio ab vrbe milliari, Hussitæi ritus oppidum adiuimus, vocatu Dynastæ illius loci, concionibus, cæteraque Catholica cultura imbuendum, vbi pretium operæ non leue habitum est, vt septena capita ciuium ad Christi sacrum epulum inducerentur, binaque ex iis Sacro Calice abstinerent, quod in ea gente sit planè prodigio simile. Monumentum

suæ impietatis Hæretici parietibus ædis ſacræ inſcripſerant, hoc eſt, eius diei memoriam, quo ſe Papiſticis, vt loquuntur, exſoluerant ſacris, quo ſuo facinore, vt omnium honoratiſſimo triumpho impenſius gloriabantur; quam felicitatem vt ſibi perpetuam à Deo precabantur, ita Papiſticum ritum, & Papam diris omnibus deuouebant, ſiquando quis animum adiiceret Romano ritui apud ſe inſtaurando. Fœdum illud Hæreſeos, ſacrilegia ſua prædicantis, elogium noſter Dynaſtæ ſignificauit obliterandum eſſe, vbicumque tandem fuiſſet exaratum; ſed ex eo maximè loco, vnde ipſi etiam Deo Hæreſis inſultaret: Dynaſta, vt Patrem audierat, confeſtim ſacrilegam tabulam abolendam curauit.

LABACENSE COLLEGIVM.

VT ciuibus fructuoſiſſima, ita Labacenſi Epiſcopo iucundiſſima cùm eſſet noſtrorũ omnis opera; quò pluribus prodeſſemus, nos bis priore anno vocauit Oberburgum, ad totius regionis promiſcuã multitudinẽ, feſtis Aſſumtæ ac Naſcentis Virginis confluentem, concionibus, & Pœnitentiæ Sacramento excolendam. Ad quaterna hominũ millia, cupidiſſimas aures concionanti præbentia, dictum eſt de hominis Chriſtiani officio tam vtiliter, vt omnis concio mox ad Confeſſariorũ genua conuolaret, vt iis audiendis frequentium Sacerdotum opera, duobus pæne diebus, & interiecta eis nocte, continuanda fuerit. In ipſa

porro

porro vrbe, ciuium frequentiæ ad Sacra, & conciones commodiùs laxiusque accipiendæ, amplioris templi fundamenta iecimus, cuius determinandis finibus, sacrandaque area, Labacensis Antistes, pluuio quantumvis cælo, aliquas horas summa religione consumsit, Ferdinãdus verò huius Collegij conditor, cùm sui copiam facere non posset, inscripto lapidi demittendo suas vices Siticensi Abbati delegauit.

POSTERIOR annus familiam Labacensem triplici multauit funere, ac earum quidem operarum, quæ gerendis rebus vtiles iam fuerant, vtilioresque deinde sperabantur. Martino Feldkirchen, Morauo, Adiutori familiarium rerum, duos & triginta nato annos, nouem in Societate versanti, felicissimi exitus prima sors obtigit, cum eum ex continenti & immodico labore permolesta corripuisset Pleuritis, eamque mortiferam ipse conieciſset, omniumque id primùm prouidisset, vt semel, iterumque vniuersam vitam ad Sacerdotis aures excuteret: contraque medicorum sententiam cætera adhiberet Sacramenta, non multò pòst vitæ in strenuis laboribus religiosè ac fortiter exercitæ præmia percepturus excessit. Septimo ab huius occasu die Andreas Lanscha, Labacensis, ætatis quarto & vicesimo, tertio Societatis initæ, Pleuritide quoque absumtus, ab docendi vltima in schola, & viuendi munere absolutus est, paucis annis religiosissimi certaminis gloriosum, & virtutum palmis celeberrimum stadium emensus. Patre autem Eustachio Tunzlero quòd

per idem ferè tempus orbati sumus,tanto eius decessus visus est Collegij,Prouinciæque rebus alienior; quòd ipsius erant eximiæ, supra vulgarem notam, indolis, ingenij, eruditionis, Religiosique moris dotes, præstásque cum ab natura,cum ab arte mortalium animos conciliandi, quoque res exigeret, pelliciendi facultas. Vixerat annum quintum & tricesimum, inter Socios decimum sextum, in Istria natus,cuius ad cæteram eruditionem, & trium principum linguarum notitiam,celebriora etiam Europæi generis idiomata corollarij loco accesserant; vt priuatim publiceque dicēdi vtilibus de rebus expedita semper copia suppeteret, ingenti audientium emolumento. Magna spe illustrium rerum olim gerendarum Istricam Missionem attigerat, vnde affectū permolesta febri corpus retulit, iam debilitatum longiore alio, perdifficilique itinere, cum Praga huc contendisset: vt morbi violentia fractas vires tametsi fortis animus ad destinatos labores integrare niteretur, illæ in ipso conatu hominem deficerent, ac,studio nobilium coronarum præclarè currentem, in mediò stadio exstinguerent. Vt quinque à pertinacia hæresis tuendæ profitendæque demoueremus,non segniter desudandum fuit; quòd genus prædæ his locis eiusmodi est, vt propemodum æquare possit iusti triumphi materiam. Sed in Hæreticis tamen censentur nonnulli,tametsi sententia & ritu à nobis longissimè discrepantes, qui voluntate, ac beneficentiæ studio nequaquam alieni esse velint; nam copiosa ex eo genere familia, integēdis templi

li nostri geminis turribus,æris Cyprij maximam
vim nobis liberaliter subministrauit, accessio-
nis loco adiunctis centum & quadraginta Taleris,
ad eamdem ædem pleniore ornatu instruendam.

Pletriaci hoc biennio toto Lutheranis
societatem renunciarunt octo, quorum vnus, ge-
nere nobilis, & opulentia clarissimus, condonan-
tibus nostris, vt principio Catholica Sacra priua-
tim adiret, eam gratiam, vt sua conditione indi-
gnam, aspernatus est, professus veri patris fami-
liæ partes in rectè factorum exemplo potiùs, quàm
in potestate ac imperio esse positas; quamobrem
vt ne iis obesset dissimulando, quibus omni sua a-
ctione prodesse deberet, luce palam quæcumque
Catholici hominis essent munera, in cõmuni æde
vsurpaturum. Altero anno huius biennij decessit
Georgius Bartolich, Slauus, domesticæ rei nauus
curator, duodequinquagenarius, vndeuiginti sti-
pendiorum in Societate, quem Ariani Claudio-
politana Transsiluaniæ clade securi contusum, ru-
ptis duabus in pectore costis, semianimem reli-
querant, qua ex carnificina, quod reliquum ei vi-
tæ, ac diuturnæ quidem fuit, in perpetuis crucia-
tibus transactum est, in quibus eximia Christianæ
tolerantiæ, cæterarumque virtutum documenta
perpetuò edidit.

CLAGENFVRTENSE COLLEGIVM

LVTHERANA causa vicenos senos erroris
sui adstipulatores anno priore amisit, quo de
grege

grege vnum ſua vxor triceſimo ab hinc anno in baratrum impietatis ſecum detruſerat, ex quo ipſa deinde cùm ſalua emerſiſſet, non deſtitit virum reuocare, quem præcipitarat, dum illum quoque in ſalutis portum aſſereret. In multo ciuium torpore, ſingularis Scholaſticæ iuuentutis, frequenti eximiaque nobilitate florentis, emicat feruor tanto ardentiùs, quanto eis impenſior adhibetur cura, Numiniſque ſolet in hoc genere liberalitas eſſe cumulatior. Et verò Ferdinandus Princeps, cùm nos inuiſeret, hanc Deo ac Religioni, ſibique, tantum nobilium adoleſcentium numerum, tamque compoſitos ipſorũ mores gratulatus eſt.

ALTER annus manubiis ex Lutherano exercitu opulentior diſceſſit quadragenis militibus ipſorum ex acie, iuſto certamine, detractis, & quidem virgine ac viro nonagenariis vtriſque, nihil vt eſſet ampliùs, cur tranſitionem differrent, iſto præſertim & animi & corporis orbo luminibus.

EBERNDOFFENSIS SEDES.

CARINTHIÆ, Stiriæ, finitimarúmq; prouinciarum oppida & pagos, ſeu Labacenſis, ſeu Bambergenſis, ac Seccouienſis Epiſcoporũ iuriſdictioni obnoxios, Sacerdotes ſuæ Probationis trieniũ exſoluentes, per eam ſilentij & quietis opportunitatem luſtrare aggreſſi ſunt, eiſque populis, vel Lutherana labe turpiter inquinatis, animorũ maxima ſubſidia importarunt. Expeditionum prima ſuſcepta eſt Pleiburgũ oppidum versùs, & in agrũ oppido finitimũ, quò Labacenſis Antiſtitis litteræ,

cuius ditione ille tractus est totus,quoniā erant ntegressæ,nobis aduenientibus,apud Parochos & Vicarios prona cedebant omnia;indeque sequebaur plebis ad officiū Christianum adducendæ summa facilitas. Nobilitatem principio minùs æquam xperti sumus,abalienatis nōnihil ipsorum animis umore quodam aduerso maleuolorum, non eius opuli salutē,sed commodam sedē nostrorum coloniæ quæri,vulgantium;destinatā scilicet esse illā otius oræ lustrationem, priuatorum explorandis pimis prædiis,quorum possessionem ambiremus; ed eam calumniā facilè discussit nostrorum breui erspecta innocentia. Vbi autem publicè constitit, am inuidorum fuisse criminationem, cleri, nobilitatis, ac plebis vniuersæ animus, tùm se in nos alam effudit maxima significatione beneuolētię, emoque fuit de numerosissimo populo, qui notrum aduentum sibi, vt maximè salutarem, non ratularetur; vt præter Catholicos, omni genere æleſtium auxiliorum, duobus oppidis, pagis pluibus egregiè curatos, quattuor etiam Lutherani b hæretica labe sanarentur. Ab istis ritè procuratis translata est opera in frequens incolis oppidum Carinthiæ Feldkirchium,ac eiusdem agrum,Bambergensis diœcesis,indeque in quaterna Stiriæ oppida grandiora,in Seccouiensi diœcesi,pari,ac maiore quoque oppidanorum compendio, vtroque Antistite per se ac suos nostrorum laboribus amãtissimè obsecundante; vbi ad cæteræ messis ingentes aceruos, ille quoque accessit cumulus vnius ac viginti Hæreticorum, Luthero ac Ministris eius

suas

suas res habere iubentium. Ab his oppidis in aliud *Sanctum Vitum* appellant, cùm demigrassemus, seueriùs à Parocho ac ciuibus accepti, non nisi pro ara dicturi ad plebem admittimur, & quidem circumscripta dictione intra breues quadrantis angustias; sed felicior nobis, populoque iucundior & fructuosior, cecidit ea conciuncula, quàm Curio futurum credidisset; vt ad eius dictionis auidas plebis aures, & primariorum deinde ciuium, ac Senatorum denique, crebriùs iterãdæ fuerint conciones, adiunctis reliquis nostræ consuetudinis functionibus, tota confluẽte ad nos ciuitate. Cum ad Hæreticorum conuincendos errores publicè aut priuatim conuersa esset opera, omnium pugnacissimè nobis obsistebat coniuratus feminarum globus, sacramento sæpius iterato adactus à factionis principibus caput obstringere, ab Luthero nulliusse imperio vel auctoritate discessurum; singulis funestissimas sibi diras imprecãtibus, si adamati dogmatis eiurãdi principes vnquã existerẽt; vt palmaris victoriæ loco fuerit, quod tres illas ex coniuratione potuerimus diuellere. Audaciores in scelere faciebat, obstinatioresque, contumacis sua sponte ingenij mulieres, sacerdotum nonnullorum sacrilega perfidia, quorum flagitiosissimi mores ad omnem impietatem aperirent facillimum aditum, vti pecunia redemti à feminis, vtramque ipsis Eucharistiæ speciem clamculum porrigerent. Celebri Virginum Cœnobio nostri, Sancto Vito digressi, appropinquabant, cùm eius loci seu de Clero, seu de Populo curatores omnes, aut ædibus

bus suis tenere se, aut aliò dilabi cœperunt, Curio etiam morbo decumbere, cunctis inani terrore perculsis, venire nostros Pontificiis, Regiisque instructos diplomatibus, quibus eius regionis Sacerdotalia quæcumque prædia Societati attribuebantur; quo eodem metu percita Monasterij Antistita, hortatoribus maximè Sacerdotibus, nostros aditu prohibendos statuit. Ei mulieri sic animo affectæ, cum error auelli coram non posset, aliò deuertentes Socij ad tempus, litteris procul ad eam datis, rationem suarum expeditionum sic aperuerunt, ac probarunt, vt quos auersata esset, mox expeteret cupidissimè; quibus ex interuallo redeuntibus, illa Virgines omnes, ac se ipsam sacris institutionibus excolendam permisit, totos septem dies, de Monastica disciplina quotidie verba facientibus nostris ad vniuersum Cœnobium, singulisque priuato congressu necessaria præcepta suggerentibus. Vna dumtaxat Virginum excepta, reliquæ omnes, iteratis à prima pueritia Confessionibus, recoluerunt apud nostrum quidquid vmquam se admisisse meminerant, intimo pietatis sensu; inter quos animi motus, vberesque lacrymas, profitebantur vniuersæ illos se dies in summis suis bonis ducere, cùm tam salutari nostrorum opera fruerentur, quos vt Angelos sibi è cælo missos suspicerent. Hoc etiam gratior noster aduentus Virginibus omnibus obtigerat, quòd, auctore Deo, ipsarúmque annuente votis, nos eò destinatos arbitrarentur; cui supplices sæpenumero se fuisse meminissent, vti Sacerdotem de Societate

cietate ad se aliquando allegaret, cuius piaculari bene vsæ opera, pacem Superûm impetrarent, quietémque animo, ac salutem sibi deinceps asserent. Villacum Carinthiæ oppidum, Hæretici nominis nuper asylum, seditiosorum arcem, ac noui ritus augustissimum fanum, Bambergensis Episcopus, illius oræ Dynasta, duplici iam clade per immissum exercitum afflixerat, vt contumaces ciues, quà rationibus, quà ærumnis ad Catholicorum partes inflecteret; tertiámque calamitatem in scelere obduratis minabatur, cùm eò nostri sese appulerunt; vt consuetudine impietatis Hæreticæ occalescentibus Villacensium animis, & cladium exasperatis memoria; vix vlla spes melioris frugis inde affulgeret. Coniuratarum mulierum eius generis, cuiusmodi modò significabamus, tanta erat peruicacia, procacitas, & pœnarum à Principe imminentium aspernatio, vt eius sexus contumacia & ferocitas satis animorum facere videretur Hæreticę factioni, ad omnes eludẽdos conatus Antistitis. Ea verò Catholicorum manus, quæ ab Hæreticis diuulsa, paullò antè coaluerat, Principis reuerentia; & multæ metu potiùs, quàm Religionis studio, haud multò sanior vel sententia, vel moribus erat eà parte, vnde antè desciuerat. Quò autem minùs erga nos afficerentur, incertis auctoribus rumor increbuerat, Iesuitarum omnem esse tetricam, asperam, inclementem, ac superstitiosam rationem agendi, qui hominum mentes acerbissimis scrupulis enécarent; crudelissimamque exercerent animorum car-

carnificinam. Sua igitur ſponte Villacenſes iam auerſi ab noſtro more, his ſermonibus ſic alienati ſunt, vt ſuas functiones noſtris obeuntibus in ſacra æde, mira eſſet ab oppidanis ſolitudo; vt niſi ſingularis quædam noſtrorum induſtria exacerbatis mentibus deliniendis ſuccurreret, ſummiſſiſque à Principe vir pius ac potens, Aerarij Tribunus, ſollertem ſtrenuámque operam promouēdo negotio contuliſſet, vacuis omni manipulo nobis ab illo agro redeundum foret. Sed poſt aliquātum temporis, non vulgari arte ad conciliandos ciues adhibita, incredibilis facta eſt animorum conuerſio, nullum vt argumentum teſtificandæ beneuolentiæ ac venerationis erga Socios à Villacenſibus vſquam omitteretur, & mox conciones tota hebdomade auditoribus frequentiſſimæ, catecheſes puerorum globis numeroſiſſimæ, ac diſcendi ſtudio flagrantiſſimæ obſeruarentur. Confeſſionum, ante illud tempus, apud oppidanos vicanoſque finitimos rara erat mentio, vſus etiam infrequentior; quo de argumento cùm accuratè noſtri pro concione diſſererent, audiebantur tota ęde gemitus teſtes impenſi doloris animo concepti, vnde ſequebatur acris noxarum in vniuerſam vitam inquiſitio, quam confeſtim exciperet diligentiſſimum ſtudium Catholico more confitendi; quo in munere verſati ſunt quadruplo, aut quintuplo etiam plures, quàm ſolerent. Hæretici dogmatis nouitas, diuerſaque ab Catholicis inſtitutis ſententia, nonnullorum animis ita lenocinabatur, vt in ſummis ſuis bonis ducerent hanc ſuam exi-

ſtimationem de Fidei capitibus ſingulariter ſentiendi, &, vt interpretabantur maximam gloriam. Tam inani, tamque peſtilenti ambitionis vento ſufflatas mentes cùm ſibi curandas ſumſiſſent noſtri, patefacto ambitioſæ opinionis errore, quaſi putridi abſceſſus in tumoré immiſſo ſcalpello, illam ſtolidæ inanitatis veſicam momento difflarunt, & quattuor ſupra ſexaginta de illo veſano cõciliabulo ad Catholicæ demiſſionis ſaniora cõſilia, velut in quietum portum, ſubduxerunt: ducentenos ac tricenos, qui hæreſi occultæ ſpecioſum Catholicorum nomẽ ſimulationemque prætenderent, ad Fidem glorioſo nomini conſentientem pertraxerũt. Ad illam porro diſciplinam, quæ inducebatur ex Eccleſiæ præceptis ac ritibus, acceſſit & alia ex legum ſeueritate aduersùs quoſdam refractarios, nequaquam leuis momenti ad compeſcendam peccati licentiam, indicta grauiore multa vetitos cibos venales habẽtibus, & vſurpantibus; cuius noxæ rei Senatores quattuor, præter cæteram animaduerſionem, Senatu quoque moti ſunt; aliquot alij eodem nomine octingentorum Florenorum pœna multati; vt vel hoc ſuppliciorum terrore inuitis conciliaretur mentis ſanitas. Miniſter ſex & quinquaginta natus annos, triginta ipſos magiſtrum erroris profeſſus, octauũ ab hinc de Catholico dogmate cogitarat, commotus lectione orthodoxi codicis; cuius veritatem dum ſtudioſiùs examinat, adhibita collatione Caluiniani commentarij, eodem argumento ſcripti, eò demum ex ea veri explorandi palæſtra eſt delapſus, vt ſi

ſus, vt ſi ſanus eſſe vellet, ſublata Fidei memoria, putaret ſibi credendum eſſe nihil. Hunc deinde noſtrorum auditæ conciones incitarunt, vt ab eis quædam de Fide percontaretur frequentiùs, quibus in congreſſibus errata ſua edoctus planiſſimè, poſt diſcuſſam falſitatem Caluinici codicis, qui dogma illud inſanum Bellarmini auctoritatibus conſtitui iactaret; multis lacrymis ſuam infelicitatem lamentatus, quòd pridem in tam peritum, planumque doctorem non incidiſſet, noſtro Sacerdoti ſe penitùs regendum multa canitie ſenex, & in Catholicorum corpus adoptandum, ſerò licèt, tradidit. Quod ſuum bonum cum vxore participandum cùm cenſuiſſet, illa & noſtrorum, & viri auctoritate ſe permoueri paſſa eſt, ſubſecutura pòſt paullò viri exemplum; de cuius inſtituto vt fama diſſipari cœpit, tota ex Carinthia concurrêre ſpectatores, quibus impensè demirantibus Sanctioris Hebdomadæ feria quinta, luce palã, ſacra in æde perpetuũ Anathema hæreſi pronũciat, tamque fortis propugnator Catholici ritus nunc perſeuerat, quàm impudens nuper fuit aſſertor Hæretici dogmatis. Hac veluti erroris colũna, & firmiſſima quidem, feliciter deiecta, Bambergenſis Epiſcopus, vti certè debuit, maximoperè lætatus eſt; tam celebri nimirum Prædicante noſtras in partes traducto, ac illo etiam non ignobilis Prædicantis filio, dubium nemini eſſe potuit, quin ad hæreſim profligandam planiſſima inde via ſterneretur. Hunc igitur ſemel iterumque accerſitum omni genere comitatis ac beneuolentiæ proſecutus, vltro ei detulit, quod

poſtulaturum noſſet : quamque non peteret, frumentariam annonam bene amplam , perpetuamque ipſi liberaliter attribuit. Acerba quidem fuit labes , tranſitione huius Prædicantis , aduerſariorum illata partibus ; ſed plaga neutiquam leuiore cauſam eorum multauit nobilibus maioribus orta matrona,de illa coniurata ſodalitate indigenarum mulierum , quam noſter procaciorem in congreſſu expertus, placidè monuit , vt ſepoſito pertinaciæ conſilio, de non adhibenda paſſim,& à quolibet vtraque Euchariſtiæ ſpecie , in templo ſe diſputantem audiret. Vbi eius argumenti concionem excepiſſet , cùm multis lacrymis ad noſtrum adiit, profeſſa ſuæ obſtinationi cumulatiſſimè ſatis factum eſſe, vt ſtipitem ſe dici oportuerit , niſi tanta vis,luxque rationum errorem ab ſe omnem depelleret ; quamobrem nihil ſe tergiuerſari,ſed in Catholicorum cœtum cupidiſſimè tranſire ; ſeque ad id impelli diuino quodam oraculo. Nam pridie quàm noſtri ſuas in ædes veniſſent , candidiſſimas duas columbas in quiete ſibi obuerſatas, quas ſuis manibus cepiſſet ; ſe verò interpretari columbarum ſpecie noſtros deſignatos,qui ſe coruino atrore nigriorem dealbaturi eſſent , & Chriſto ſponſam copulaturi. Ea de muliere vbi ad fœderatum nuper ipſi agmen illud muliebre vulgi ſermonibus allatum eſt , in eius ædes prouolant, furiarum inſtar,de conuentu inſaniſſimæ quæque, ac in eam dicunt , & moliuntur, quæ impotentiſſimè bacchãtium furor ſuaderet. Quibus illa paucis , ac ſedato animo in hæc verba retulit ; Quin

vos,

vos, ſorores, eamdem mox initis viam, quam ego prima ingreſſa ſum, vti vobis ſequentibus præmunirem? An non ſatius è probi Sacerdotis manu, cuius integri mores cum ſana doctrina conſentiant, Chriſtum ipſum ſumere, quàm Vtriuſque Speciei vmbram neſcio quã ab nefario Prædicante? Nam quid attinet dicere, qua ſint religione veſtri Prædicantes, quos minimè pudeat, non ſuppetentibus hoſtiis, deciſos cruda ex rapa orbes corporis Chriſti loco porrigere Euchariſtiam cupientibus: quod ipſi tibi, (vnam certam eo de cœtu alloquebatur) ante biennium memini accidiſſe. Generoſo quidem reſponſo pia matrona tumorem furioſarum Mænadum contuderat, non molliuerat tamẽ peruicaces animos imitandi exempli datum ſalubre conſilium; ſed interpoſitæ ab Epiſcopo Bambergenſi ſeueriores imminẽtium pœnarum minę, quantumuis refractarias mentes, ad officij iuſta compulerunt. Expeditionis autem noſtræ cùm terminus inſtaret, & profectionem adornaremus, adfuerunt de Magiſtratuum decuriis clariſſimi quique, vniuerſæ ciuitatis nomine, cum ampliſſimis muneribus, quæ magnopere admitti cuperẽt; publicè item ſcripta, exſignatáque accedebat auctoritas, omnium Societatis munerum rectè atque ex ordine à noſtris adminiſtratorum, additis magna beneuolentiæ ſignificatione, illuſtribus eorum elogiis. Teſtimonio ſuæ integritatis admiſſo, noſtri cætera modeſtè remiſerunt, morem Societatis mirantibus ciuibus, & abſtinentiam donorum prædicantibus; qua moderatione ampliùs etiam

nobis conciliatos prohibere nequaquam potuerunt Patres, quin iidem Magistratus, adiuncta reliquorum ciuium turma, honoris gratia procul vrbe se discedentes assectarentur. Roma per eos redierat dies Bambergensis Antistes, Cæsaris missu legatione functus, cuius mirum est quanta lætitia perfuderit animum nunciata res Bambergensis longè lætior, quàm mente olim præceperat, vt agendarum Patribus gratiarum finem nullum faceret, quos perhonorificè semper habitos, ea etiã veneratione dignatus est, vt vltimo digressu, ad eius pedes cùm se abiicerent, pacem postulaturi, procumberet ipse quoque in genua, peramanterque amplexatus oscularetur. Eodem porro cùm reditum esset à nostris, atque illius plagæ Rectori, Vicedominum appellant, insedisset consilium hæreseos ab vrbe penitùs exterminandæ, adnitentibus suo more nostris, Rectore autem in contumaces exsilij pœnas seueriùs infligente, sumto initio à principibus matronis, nobilium virorum coniugibus, obstinatissima peruicacia hęresin tuentibus, cœpere ipsi etiam refractarij nostros interpellare, vt ipsorum disciplina Catholicis præceptis imbuerentur; quibus vesanum ritum eiurantibus, illæ quoque damnati fœderis auctores matronæ resipiscerent, atque omnis reliqua fæx hæreseos detergeretur.

VVOLFFSPERGA oppidum amplissimarum Satrapiarum caput, Bambergensis quoque Antistitis ditione continetur, frequens olim Episcoporũ sedes, in Lauantina Carinthiæ valle amœnissima

ſima vberrimaque, ſtationem Hæreticis acceptiſſimam olim præbuerat, diutiúſque erat præbitura, niſi Princeps, Ferdinandus decimo ſexto ab hinc anno, tenebrionum impiam legionem inde flammis abegiſſet. Sed inſigni nequitia Parochi, quos inter Sacerdos pater filiuſque, perditiſſimis vterque moribus, alter alteri ſuffectus, cùm deprauatam aliunde plebem regendam ſuſcepiſſent, rudibus ab Chriſtiana inſtitutione ciuibus magiſtros ſe atque auctores ad omne flagitium obtruſerunt, quorum ſcelere factum eſt, vt oppidani Catholici exiguo poſteà diſcrimine ab Mahometanis diſtinguerentur. Eam vineam noſtri frequenter ſibi per litteras excolendá depopoſcerant, impetratum tamé nihil erat ab iis, quorum maxime intererat, ſuas operas in eam culturam diligenter conferre, alienas non prohibere, ſed potiùs aduocare. Quamobrem eò cum adiiſſemus, & ſeriò commonefaceremus Parochum, vti ne adſpernaretur homines, ſuam in tanti momenti negotio deferentes induſtriam, de ipſius auctoritate ac iure nihil decerpturã, expreſſimus denique quod cupieramus, triduumque publico abſtinentes, dum deliberamus vnde ſimus initium facturi operæ in ciues conferendæ; quo triduo ſuſpenſa conſiliorum noſtrorum exſpectatione ciuitas mirificos de nobis, & ſumma varietate, ſermones habuit. Ea tandem ſententia placuit, vt ab concione illius agri colendi exordium caperemus, cuius ea frequentia fuit, quam laxiſſimi templi ſpatia non complecterentur, quocumque ſeu diſcendi, ſeu explorandi ſtudioſa túm ducere-

tur; quod ſtudium ſi minus liberale fuit initio, certè poſteà in bonum vertit, nam eadem celebritatis ratio feſtis diebus perſeuerauit; vt ne autem profeſtis diebus paucitate auditorum eſſet in æde ſolitudo, quæ iure timebatur, Magiſtratus ſedulitas diligenter prohibuit. Aſſiduitate deinde catecheſeon & concionum, cum paucis diebus vehementiùs incaluiſſent ciuitatis animi, accenſis ſtudiis vulgò itum eſt in crebræ Confeſſionis, & Euchariſtiæ vſurpationem, inter quæ pietatis officia vberibus lacrymis obeunda, non ſibi temperabant ciues, quin amoris quodam æſtu ruerent in colla Patrum noſtrorum, quos peramanter amplexantes, ſuæ ſecundùm Deum, auctores ſalutis appellabant. Quod prodigij loco fuit in tanta morum corruptela, de illo populo terna millia, iis initiis, ſacram Pœnitentiæ tabulam inſcendentes, ex animorum naufragio emerſerunt; ducenteni triceniique ab hæreſeon ſcopulis in tutam Eccleſiæ ſtationem enauigarunt. Eò corruptæ vitæ licentia euaſerat, etiam inter Sacerdotes, vt eorum vnus, ſuper ſacerdotium Parochus, ſociam tori haberet publicè, atque ex ea liberos, cui, vt Curialium matronarum principi, dignum tam auguſta prærogatiua duxerat ipſe Curio Maximus, peculiarem ſellam, ab turba muliebri ſecretam, in æde collocare. Hic verò, quaſi de Aaronis ſtirpe aliquis inter Iſraëlis nepotes, Sacerdoti noſtro per familiaria colloquia ſacrilegum eius concubinatum obliquè perſtringenti, non eſt veritus Sacerdotalis caſtimoniæ religionem contumaci riſu eleuare;

uare;

nare; Canonum eas nuptias vetantium auctoritatem, quasi desuetudine abolitā, minuere; exemplo viri primarij de Clero, qui Romæ sibi factā coniugis potestatem, ritu Græco, assereret, suum factu liberiùs tueri; matrisque familiæ societatē Sacerdoti, rustica prędia possidenti, necessariam affirmare. Posteà verò quàm noster omnem eius cauillationem rationibus dissiparat, seuereque sui officij admonuerat, crimen agnouit, cōcubinam procul ablegauit, & sobolem; & noster vtriusquē, salutari piaculo Confessionis procurati, rationes in posterum constituit, vti sine noxa & offensione ciuium viuerent. Lutherana virgo, cùm Principis edicto sectarij ad Ecclesiæ Sacra adigerentur, Catholicam simulans cælestis agni epulis accubuit, exceptamque ibi hostiam, ex ore in chartam demisit, madefactamque concerpsit in minutas portiones, Catholico deinde nupta viro, factum suū ei aperuit, & chartam tradidit. Vir ratus haud satis tutum committere huiusmodi rem Sacerdotibus, qui tùm aderant, parum prudentibus, minusque religiosis, sacrum thesaurum apud se reuerenter habuit, posteaque in nostrorum fide ac manu deposuit, quibus omni cura integritatē sacri depositi explorantibus, post vicesimum annum ab admisso sacrilegio, sacri pignoris omnes portiunculę deprehensæ sunt tabis expertes. In Venetiam quoque penetratum est, decimam olim Italiæ regionem, Hadriatico imminentem mari; *Taruisanam Marcham* nunc vocant, ab Taruisanis montibus, ac principe oppido Taruisia, in quo & aliis tribus

quattuórve, quidquid Hæretici nominis residuum fuit, quinquagena ferè capita Lutheranam perfidiam dedocta sunt.

GLACIENSE COLLEGIVM.

ANNIS, inualetudine, sed ante omnia meritis rectè factorum grauis, Antonius Catana, Formatus Coadiutor, anno priore ineunte ab hac Familia in cælitum societatem demigrauit. Discipulorum prouehendis ad altiores facultates ingeniis, Rhetoricæ schola cæteris adiuncta est; dictúque ab adolescentibus in funebri pompa Christi demortui tam apposite ac efficienter ad dolorem simul & amorem conciendum, vt ipsi Hæretici dictionem omnem excipientes auidè palam profiterentur, nihil eiusmodi piorum affectuum erga Seruatorem Christum ab suis solere commoueri. Qui Prouinciæ cum imperio præest, gentis præcipuo vocabulo *Capitaneus*, tametsi ab ritu Catholico alienus, nullum erga Socios Glacienses beneuolentiæ, ac benefactorum genus prætermittit, deque Catholicorum publico ita benemereri solet, vt Magistratus de ipsorum corpore Hæreticis Magistratibus libenter substituat. Hac gratiæ ipsius obsecundante aura Catholicis rebus felicem nauigationem polliceri nobis possumus, faciliorem que Lutheranæ sectæ nostras in partes transitionem, vnde Romano gregi decem & septem accesserunt priore anno, posteriore sex dumtaxat; sed non vulgare tamen pretium operæ, cura Prædicantium

cantium exedriis circumsideamur vndique. Fundum nostrum Collegio continens vi vsurpabat multos annos nescio quis, cuius demortui hæres re aliena spontè cùm decessisset, destinatas pridem eo in prædio scholas exædificare cœpimus; in eamque fabricam Carolus Austrius, Vratislauiensis Episcopus, trecētenos annuos Florenos, donec imponatur operi fastigium, liberaliter attribuit; Hæreticis quoque studio & fauore id ædificium promouentibus in scholasticæ nostræ disciplinæ gratiam, quam nobis magnopere gratulantur.

Nissæ duo Socij apud Carolum Austrium, Vratislauiensem Antistitē, in Aula; duo in ipsa vrbe, solo sanequàm difficili vtiles posuerunt operas, duodeuiginti Luthero subductis assectis; quodque non minoris sit negotij, tricenis ab Sacri Calicis vsu retractis: nam qui se ab eo sinant auelli, haud leuioris culpæ apud suos rei fiunt, quàm vt morte digni censeantur; adeò sibi persequendos eos ferro putant, è templo egredientes, si quid tale commiserint.

RATISBORIENSI Missioni ansam præbuit sceleratus Curio, ex Lutherana disciplina, in ganeis & lustris clamculum educatus, cuius clandestinis institutionibus trecenta ciuium capita Lutherū egregiè combiberant, anteà in oppido incognitum; quibus tandem patefactis, audaciæ tantum insedit, vt Silesiis indultam facultatem Lutherani dogmatis assumēdi, rem in hac vrbe prorsus inauditam, suo veluti iure sibi deposcendam putarent. Eò igitur aduocati quidam de nostris ab

Vratis-

Vratislauiensi antistite, Carolo Austriaco, Augustanæ Confessionis recens exortam luem, & Vtriusque speciei veteres quosdam propugnatores, confutandos aggressi, Deum suæ doctrinæ adstipulatorem, vrbis verò Senatum industriæ fortem adiutorem experti, aduersariorũ partes haud modica labe affecerunt. Cum enim sectarij sibi sumsissent, vt Hæreticum Prædicantem repugnantibus Catholicis in vrbem inducerent ipso Pentecostes die, Senatus edicto portis triduũ occlusis, ciues interdiu noctúque in armis fuere, nec mediocriter Hęreticã compressere audaciã; quam pæne fregit, aliud deinde Senatus decretum, nostris auctoribus factum, vti ciues per suas tribus in curiam euocati, auitæ fidei tuendæ sacramento adigerentur; quibus adactis, trecentorum Augustana illa manus mox ad sexaginta rediit. Tertium quoque illud à prudente pioque Senatu accessit Romanæ Fidei præsidium, vt veterum vrbis prærogatiuarum, Cæsareo diplomate accersito, instauraretur vis & auctoritas, quarum vnum caput est, vt nemo Hæreticus, nec Vtriusque Speciei sectator, ciuium numero censeatur: quibus subsidiis firmata Religione, aduersarum partium vires animique conciderunt. Prodigiorum verò quoddam ab Deo profectum genus terruit Hæreticos, Catholicos in suo ritu magnopere affirmauit. Maioris Ieiunij primo Dominico die, noster pro Concione quæstionem de non attingendis vetitis opsoniis agitarat acriter, quo ipso die primaria matrona, æternæ Lutheri memoriæ pollucibiliter opsonatura,

lanienã

lanienā ſuis ipſa manibus inſtituerat domi, multæ bubulæ ac vitulinæ diſſecandæ ampla imminens ſecuri,quaſi eodem ferro Catholicā abſtinentiam, Prophetæ ſuo victimam,iugularet, concionatoriſque argumenta conuelleret; cùm ſecurim molienti deſubitò bracchium diriguit,conantique nihilo ſecius, quod deſtinarat, exſequi, epilepticus mox affectus toto inſedit corpore, qui atrociter vexatam biduo confecit. Alio die noſter Lutheranæ cœnæ ineptias, & inſulſam commentationem populo explicabat tam apertè, vt qui aderant eius aſſectatores complures, impatientia illatæ myſteriis ſuis ignominiæ, de concione palam ſe ſubducerent,vt feruido iure aſperſi canes; quorum duo maximè vbi concionatorem fœdiſſimis probris tota vrbe lacerauerant, fortè ſibi obuium in publico, quemadmodum in proximum profluentem demergerent, funeſta ipſi conſilia ita inter ſe agitarunt, vt facinus decernerent. Sed nocentes vltor Deus à tergo ſequitur;eodem certè momēto vterque ardentiſſima & letali correptus febri,paucis diebus, nullo concepto noxarum dolore, infeliciſſimo caſu interiit, quorum alteri morienti ſedulam operam noſter, ſed irritam præſens detulit.

ZAGRABIENSE COLLEGIVM.

DECISVM de huius Familiæ corpore membrum robuſtiſſimum, vtiliſſimumque, cæterarum partium vires haud mediocriter imminuit; Pater

Pater ſcilicet Ioannes Miſlenouicz, ob eximia virtutum decora ciuitati vniuerſæ iucundiſſimus, fructuoſiſſimuſque, Societati noſtræ perhonorificus; quò eum prouexerat Diuini honoris flagrātiſſimū ſtudium, & nō minùs incenſa ſalutis animorū ſollicitudo. Quantus verò æſtus amoris erga Deum atque homines ardēbat in hominis pectore, tantū fortitudinis ad profligandas quantumuis arduas prouincias, eadem caritatis illa flāma ſubminiſtrabat, vt quæ facinora ingentis cuiuſdam difficultatis formidine alij exhorreſcerent, ipſe arriperet cupidè, inuictoque animo vnus exſolueret. Diuinę gloriæ perpetuò ſollicitum animum, & in aſſidua quadam venandorum animorum indagine defixū, nulli hoſtium, tota licet regione graſſantium, terrores vnquā prohibere potuerunt nocturna æquè & diurna peregrinatione, locis etiā formidoloſiſſimis continenter obeunda. Concionantis ex ore velut igniti globi, ex intimi pectoris ardenti quadam fornace promti, tanto impetu ferebantur in audientium animos, vt eo dicente auditor, odio ſui, & Numinis ſuccenſus amore, totus æſtuaret. Ei mortuo tota ciuitas piis votis lacrymiſque officioſiſſimè parentauit; funus quàm amantiſſimè ac honorificētiſſimè proſecuti ſunt, Ciuium lectiſſimi quique, Magiſtratus, Clerus; neque ſuam præſentiam funebri pompæ ſubtractam eſſe voluit Veſprinienſis Antiſtes, qui eum in vrbe caſu verſabatur. Expeditionum aliquot in agros ſuſceptarum ſupra manipulos alios ea meſſis fuit, vt quinquaginta in Fide vacillantes, deſertionique proximi

mi roborarentur in eius fortiter retinendæ propoſito: quique ſaginata aluo venire conſueſſent ad nocturnas Naſcentis Chriſti vigilias, damnato veteri more, totum ante triduum piis exercitationibus exculti, & inedia domito abdomine ad Diuinas epulas ea nocte accumberent: ægrotis duobus pæne deſperatis perſuaſum Confeſſionis antidotum citam facilemque ſanitatem attulerit. Inſequente anno Zagrabiæ Lutherani toxici virus ex intimo pectore duobus & triginta expreſſimus, in quibus fuere aliquot viri nobiles, ac de ciuibus homines honorati, quorum error pridem latuerat, ſed cum audiendarum concionum vſus expromſit: in iſtorum quoque ſocietatem captiuus Turca venit, Baptiſmo inani Circumciſioni appoſito.

LINCIENSE COLLEGIVM.

PRIOR annus totam hanc Familiam grauiori valetudine conflictatã, reliquis Sociis demum conualeſcentibus, trium Sacerdotum funere multauit, primùm quidẽ Patris Valentini Klinckardt, Fuldenſis, annorum vndequadraginta, ingreſſi Ordinem noſtrum decimo quinto ab hinc anno, cuius cætera opera vtilis, triennium verò totum fidelis exſtitit, in huius Sedis adminiſtratione. Patri Ioanni Kadlouio, Niſſæ in Sileſia nato, ſecunda ſors obtigit, anno vitæ altero & quadrageſimo, impetratæ Societatis decimo tertio, cui & traditæ

traditæ in Scholis Humaniores litteræ, & Procuratoriæ functionis, aliquot locis obitæ, Religiosa ratio, vtilis operæ inter Socios nomen pepererant. Pater Henricus Dregenus, Vvestphalus, vnum & tricesimũ ætatis annũ in viuis degens, & in Societate decimũ, dum iuuẽtute sanctis moribus ac litteris imbuenda occupatur assiduè, studioséque, ad laborum stipendia in cælum aduocatur. Seu turpes vernæ, geniti seruis parentibus, in Lutheri familia, seu fœdo mancipio in eamdem ære libráque suo ipsorum vitio adsciti duodequinquaginta in Ecclesiæ sanctam libertatẽ asserti sunt, posteàquàm conditionis suæ indignitatem eis patefecimus; tres è vinculis, imminentibúsque scelerum suppliciis, nostra opera exemti sunt. Altero anno, iis, quos nunc recensuimus, duo plures Luthero sectatores extorti sunt; celeberrimi, & amplissimi Cœnobij disciplina pæne funditus collapsa, omnium primo Antistite sacris commentationibus per quindecim dies exculto, in antiquum splendorem, magno plurimorũ bono, est restituta.

PASSAVIENSE COLLEGIVM.

LEOPOLDVS Austriacus, Ferdinandi frater, cùm huius sæculi anno vndecimo Passauiensis Sedis infulas iniret, pro eo quantum Societatem amauit semper, & coluit, indignum fore suo in eam amore putauit, nisi eodem tempore Sociis ac sibi perpetuam domum Passauij collocaret.

Antiquius

Antiquius ergo nihil habuit, quam vt ex quinquagenis Florenorum millibus, quæ Ferdinandus frater ipsi annua patrimonij nomine numerabat, coemto fundo perpetuum caput annuarum mercedum Societati, loco idoneo, constitueret, quo ex capite terna Florenorum millia vectigalis annui futuro Passauiensi Collegio penderentur. Quem fundum vbi emerat, Societatíque emtum attribuerat; Ferdinando, & reliquis duobus germanis consciis auctoribusque, suo, fratrumque signo munitas emtionis tabulas nostræ Prouinciæ Præsidi, cũ plenissima suę in nos beneuolétiæ prefatione, in manus dedit; optionemque fecit deligendæ tota vrbe areæ domicilio nascentis Collegij excitando. Quoniã verò dum, exædificantur nobis ædes, voluit nos esse Passauij, suam intereà Basilicam bene amplam, & instructam, Sociis cómodauit, vt ne qua munium Societatis exercendorum mora ipsi, & ciuitati fieret; quamobrem eiusdem anni Martio exeunte, septuaginta non amplius coëuntibus discipulis, duæ sunt omnino institutæ scholæ, in quibus docendi exordia caperemus; quibus scholis, insequenti anno, aucta iuuentutis multitudine, duæ superiores aliæ accesserunt. Dirutis eodem anno vetustarum ædium parietinis, positisque nouarum fundamentis, strenue cœptum est ædificium nostrum promoueri, vrgentibus nostris negotium non ardentiùs, quàm ipso Principe optimo, cui rerum Societatis cura suarum studio vix potest esse posterior: cuius prouinciæ administratio assidua duodecimum & se-

quentem ab ſexcenteſimo annum bene operoſum habuit, animorum verò tota vrbe, egregiè Catholica, ſicut facilem noſtris operis laborem, ita laboris fructum locupletem peperit. Proximo autem ab illis anno, ex Paſſauienſibus Collegis deceſſit vndequadrageſimo vitæ anno, viceſimo quàm Socius nobis eſſe cœperat, Pater Gaſpar Franck, Sileſius, Rhetoricæ hoc anno inſtitutæ Profeſſor, cuius breue illud, ſed honorificentiſſimũ proditur elogiũ; Viua fuit totius Familiæ Religioſè viuendi regula; qui ſuam operã docendo, concionandoque cum Societati diu commodarit, non potuit, ex ea virtutum officina proficiſcens in externos labor, non eis eſſe maximè ſalutaris. Ex Principis ædibus, ſplendidis quidem, ſed noſtræ rationi parum opportunis, demigrauimus in longè commodiores, noſtroque vicinas ædificio, cuius tertia portio cum abſoluta ſit, & reliquarum acceleretur opus, proximum eſt vt in eas cum ſcholis, vniuerſoque inſtrumento, tranſeamus.

HOMMONENSE COLLEGIVM.

GEORGIVS Drugethius, multarum illuſtriumque Satrapiarum in Vngarico regno Dynaſtes, nobilitatis antiquitate, auitæque Fidei ſtudio, inter ſumos regni proceres celebratiſſimus, inſtaurando, ab Caluiniana vaſtitate, per Hommonenſem ditionem, Catholico ritui, quinquennium totum Hommonæ apud ſe aliquot de noſtris

ſtris habuerat. Quòd autem Fidei Catholicæ am-pliùs ſe debere crederet, quàm vt illatas ipſi Cal-uiniano ſcelere plagas in præſentia modò obliga-ret, futura vulnera non prohiberet; perpetuum ei præſidium Hommonæ, valido expeditoque mi-lite inſtructum, collocandum ſtatuit, aduocata So-ciorum Familia, quam Catholicæ militiæ arci, quotidianiſque ex illa expeditionibus, præficeret. Vetus Monaſterium ſolo æquauerant Caluini aſ-ſeclæ, ſacram Monaſterij ædem ſuperſtitem peco-ri ſtabulando addixerant; qua æde repurgata, ædi-ficioque in Cœnobij ruinis inſtituto, Societatis Collegio domicilium deſtinatum, ſumma Dyna-ſtæ cura cœpit aſſurgere, incredibili Catholico-rum voluptate, Caluinianorum, & Schiſmatico-rum, quibus hîc nihil eſt frequentius, mœrore nō diſpari. Exactis tota regione bene ampla Mini-ſtellis, quòd cæterorum Sacerdotum vix adhuc vlla ſuppetit copia, noſtri Patres in vicis pagiſque Curionum vices interim explere ſolent, perluben-tibus ruſticanis, ſuamque conditionem, præ illa, quæ ſub Caluinica tyrannidẽ, ignorantia, & in-ſulſitate fuit, cum multo gaudio anteferentibus. Tenebrionum huiuſmodi oratio quàm ſit hebes, quàm nullius roboris ad ingenerandos in animis auditorum pietatis, pœnitudinis, cæterarumque Chriſtianarum motionum ſenſus, vel vna mere-tricula potuit diſpicere, quæ illis monitoribus ad reſipiſcẽdum momenti cùm nihil hauriret, delap-ſa deinde ad noſtros; vbi ſeriò ſuarum partium eſt commonita, ſua ſponte in triennium ſolidum, per

ternas cuiuslibet hebdomadæ ferias, aridum panem ac frigidam, iisdemque diebus ieiunium non sibi modò indixit, sed certorum quoque dierum verbera, & bene magnum precum, ac peregrinationum numerum, quorum omnium obseruantissima etiamnum perdurat. Mille, quadringentis, triginta & septem, aut Caluinismo, aut Ruthenico schismate illigatis, funesta detracta sunt vincula, vni etiam Turcæ Mahometismus excussus est. Batskores, Ruthenici seu Russiani Schismatis Sacerdotes sunt, singulari omnes ignorantia, quæ deprehenditur ex ingenti stupore illius plebis, quæ ipsorum diuturno magisterio docta est nihil omnino sapere, cuius sũt apud nostros de suis, magistris graues querimoniæ, quoties suam ipsi altissimã rerum Fidei peregrinitatem exprobramus. Eius generis Sacerdotum ducentenis plures sunt in Hommonensis Satrapæ ditione, quibus auctoritate Pontificia præest, qui Munkazio in Cœnobio celeberrimo Basilianorum Caloierorum, sedẽ habet, idemque Munkaziensis Episcopus appellatur, quocum frequentes nostris intercesserunt congressus, vt is cum vniuerso Clero suo ad Ecclesiæ Romanæ communionem adduceretur, sed euentu in hunc diem irrito. Eo igitur descensum est, cum alia nulla suppeteret eius communionis iungendæ ratio, vti Dynastes Hommonensis appellaret eius controuersiæ disceptatorem, Russorum Vladicam, hoc est Ruthenicarum partium Archiepiscopum vltima ferme in Russia degentem; quem Ecclesiæ Romanæ sententia & volun-

tate coniunctissimum, nemo dubitaret Munkariensibus Ruthēs societatem cum Catholico nomine facilè persuasurum. Hic est ille Vladica, Societatis nostræ amantissimus, Athanasius Krupetsky, Præmisliensis Antistes in Russia, de quo superioribus Annalibus scripsimus in Sede Prȩmisliensi Polonicæ Prouinciæ, qui Comitis Drugethij litteris ad hanc conciliationem inuitatus mox è Russia Hommonam aduolauit. Eius nec conspectum nec aduentum sustinuit Munkariensis Episcopus, conscius sibi noxæ cuiuspiam; citati nihilominus Basiliani omnes Caloieri, Ruthenique Sacerdotes reliqui, Vladicæ rationibus & auctoritate adducti iurarunt in nomen Romani Pontificis, id vnum modò veteris moris sibi reseruātes, vt Græcanico ritu Sacris operari liceret. Cœnobium Religiosa nuper disciplina florentissimum, ædemque Cœnobij Magnæ Matri sacrā, quotidianis pæne prodigiis illustrissimam tertio ab Hommona milliari, Caluinianus aliquis, de gente Drugethij Comitis, odio Catholici nominis euerterat funditus, populariumque sollemnes peregrinationes ad illius ædis ruinas indicta pœna vetuerat; sed cùm nullius supplicij metu coërcita plebis Fides ingentibus venerantium agminibus sacri loci vestigia celebraret, longè vberiore cælestium munerum fenore cum officiosis Clientibus beneficentissima Patrona certabat. Hommonensis igitur Dynasta, & fouendæ indigenarum, aduenarumque religioni, & suæ in Cæli Reginam magis magisque declarandæ, in ipsis ædis afflictæ

ruinis, miraculorum quoque crebritate ac magnitudine inclytis augustum Virgini templum anno superiore instaurauit; quò ex Polonia, Russia, & longinquioribus etiam prouinciis, huius sæculi anno quarto decimo, ipsis Pentecostes diebus, affluxerunt Virgini piè supplicantium tredecim millia, sub vexillis mille quingentis, & ampliùs. Eò cùm antecessisset singulari erga Virginem religione vir, Vladica, qui Hommonæ adhuc versabatur, subsecutus est deinde Comes, cui appropinquanti totus ille supplicantium exercitus, instructa sub vexillis acie, gratulabundus venit obuiam, cum multa grati animi significatione, & commemoratione meritorum, ob restitutam tam sancto loco religionem, & cum religione dignitatem, Sacrorumque Diuinorum augustam maiestatem. Is erat Pentecostes sacer dies, quo post rem diuinam mensa Comitis acceptus Vladica narrabat, pridie sibi ad Virginis ædem venienti, cùm vno abesset milliari, speciem elegantissimi templi, purpureis parietibus, & coruscantibus, in sereno cælo esse oblatam, quo spectaculo se attonitum, id comitibus ostendisse, comitésque eiusdem prodigij spectatores fuisse. Interpretationem eius ostenti, aliud alij coniectantes, ex aliquo euento suspensi præstolabamur, vnum in primis veriti ne quis aduersus casus Ecclesiæ prænunciaretur; quem ille ipse dies, neque multò pòst eam horam, nobis indicauit. Conuestiendis ad maiorem dignitatem, religionémque interioribus ædis, Vladica sericæ vestis & argenteorum vasorum bene magnam copiam

piam à Comite sumserat, rectáque in templum à mensa venerat, vt præesset ædem ornantibus, suáque ipse manu ornaret, quo munere vt tanto expeditiùs quietiúsque defungeretur, tumultuantem turbam tantisper iussit è templo facessere, foresque occludi. Erant in aduenarum Russorum agminibus sacerdotes aliquot, nuper Schismatici, quibus etiamnum dolebat, Vladicæ imperio se ad Romani Pontificis communionem adactos; cuius rei nonnulla facta mentione inter turbam, vbi ad pronas aures accidisse sua verba obseruassent, Vladicæ cœperunt liberiùs maledicere, indigenas monere, indéque hortari, ne tam graue iugum sinerent ceruicibus suis iniungi. Illo temerarij sermonis flabello in circumstantium indigenarum animis suscitata mox est odij ac iracundiæ flamma in Vladicam, & ex eo quod tum gerebatur in templo clausis foribus, quasi ex funesta indigenis coitione, captata est seditionis occasio, itumque est tumultuosè ad ædis valuas, & insolentius postulatum, vt eæ recluderentur, sinerentúrque populus religioni operam dare. Quòd non aperirentur e-uestigio, sed vrgentibus responderetur, non esse absolutum negotium, cuius causa essent obductæ; moræ impatientia, & iracundiæ impetu, ad portas moliendas se furiosorum manus conuertit, iisque reuulsis, ferro in Vladicam, eiusque comitatum, grassari cœpit. Tranquillo animo, comi vultu, atque oratione ferocitatem æstuantis turbæ delenire cœperat Episcopus; cùm verò sibi manus intentari sentiret, suæque familiæ, vim ferro defen-

denti acerbissima quæque à furente turba immi-
nere aduerteret, quà eniti potuit, in sacrarium se abdidit, sed vbi per fenestram à circumfusa multitudine telis atrociter impeteretur, læderetúrque. Domesticorum vnus aliquis, ægrè, cùm se subduxisset parricidarum manibus, euadit ad Comitem templo iam fortè appropinquantem, nunciátque quantum periculi Vladicæ impendeat, nisi sacrilegorum manu iam occubuerit. Comes cum armata satellitum manu accurrit in ædem, ferro sæuientem turbam indigenarum momento disiicit, templo exactos prehendi, & in vincula trahi grassatores iubet, Vladicam saucium è sacrario recipit; cuius illa prima vox ad Comitem audita est, qua rogabat, vt suæ innocentiæ violatoribus ignosceretur. Latronum sanguinaria illa factio, quòd sceleris conscientia, & militaris cohortis, immissæ à Comite, perculsa metu in proximos montes siluasque concesserat, ad Vladicam reconciliationis studiosum retrahi non potuit; is ergo, cætera multitudine in propatulum aduocata, vehementi, animíque plena oratione sui facti rationem eam reddidit, quæ magnopere ab auditoribus probaretur; cùm verò perquàm hilari fronte, humanissimísque verbis pronunciaret, se omnibus, quorum iniuria læsus esset, Christi causa, lubentissimè noxam remittere, tum certè vniuersæ concionis mirificè exhilarauit animos, ac sibi conciliauit in perpetuum. Ab eo sermone Comitem & nostros in ædem ipse cùm intromisisset, certum locum suo, ac familiaris Sacerdotis cruore aspersum indicauit,

dicarit, tum hæc Latinis verbis effatus cùm esset, sanguine fundata est, sanguine assurrexit, & diffusa est Ecclesia Dei, sanguis, inquit, hic meus testis est, eritque posteà, quanti mihi steterit communio cum Catholica Ecclesia, cuius nomine deliberatum mihi est, ipsam etiam vitam inter cruciatus profundere. Hinc ab omnibus summa itum est alacritate ad vespertinas preces sollemni ritu concinendas; cuius alacritatis ea vis fuit, & pietatis contentio in omni multitudine, vt totam insequenté noctem, posteræque lucis dimidium continentibus precibus in æde traduceret. Cuius suæ constantiæ, & ardoris, religiosus in Dei Parentem populus id præmium merito suo tulit, vt quaternis cæcis lumen, totidémque mutis vocem, per eos dies suarum precationum feruore impetraret.

VNGVAR est arx, arcique substratum oppidum, Hommona celebrius, & incolis frequentius, in aliá quadam Satrapia Drugethij Comitis, vbi Caluinianæ luis multæ ac fœdæ reliquiæ, quibus detergendis Sociorum duo vtiliter occupantur, vicenis quinis ciuium ab ea colluuie in hunc diem exemtis.

BRVNENSIS PROBATIONIS Domus.

BIENNII huius altera pars ex Hæreticorum corruptela integritati Catholicæ octogenos ternos alumnos Brunæ peperit, centenos, hisque plures altera. Picarditæ Ministri petulátia nobilis

matronæ animum offenderat, quòd Diuinæ potentiæ multum in concione detraheret; vnde ab eo, & dogmate quoque abalienata, nostrorum institutionem in Fidei rebus expetiit, secundùm quã Catechesin morbus in eam inuasit, qui ad vltima deduceret, quam ægrotationem non sunt veriti Hæretici asseuerare Picarditici ritus neglecti esse inflictam pœnam diuinitus, eoque importuniùs matronæ instare, vt rediret, vnde discesserat, si exemtam se grauiore supplicio cuperet. Diuturnæ fuerunt cohortationes istiusmôdi, sed inanes apud feminam constantis animi, quam ingrauescens in horas valetudo admonuit, vt se nostris permitteret Catholicis initiandam sacris, & eo quidem tempore, vt Pœnitentiæ ac Extremæ Vnctionis animo eius adhibita fomenta decumbentis occasus continuò exceptutus, quinetiam antegressurus putaretur. Præter tamen omnium spem, ab ipsa Sacra Vnctione derepentè melior longè facta est, ac non ita multò pòst penitùs conualuit; quod beneficium sanitatis vtriusque memori gratoque recolens animo, Deo acceptum referre perseuerat, & secundùm Deum Societati adscribit. Anno priore Collegis tribus orbati sumus, totidemque Tironibus; omnium quidem primo Patre Petro Torrentio, septuagenario, huius Domus Rectore, Vota quattuor professo, inter Socios quadragenario. Eximia in homine morum sanctitas, quam impensè venerarentur extranei quidam, vitæ integritate clarissimi: singularis in præsidendo suauitas, prudentiaque incredibilis; vexationum corporis

poris grauium, perpetuarúmque tolerantia tanta, vt in dissimulante vestigium vix appareret cruciatus, licet acerbissimi; arctissima cum Deo, & Cælitibus, assiduáque familiaritas, & quæ his virtutibus aliæ dotes comitari solēt, hunc verò magnũ virum inter domesticos externósque prodiderant. Leonardi Puchler funus haud longo deinde interuallo subsecutum est, cui sexagenario, quinque ac triginta annorum in Societate, rem domesticam strenuè gerēti, nequaquã inopinata mors obrepsit, sed longè antè, ac semper præuisa; quem nimirum operi licèt intentissimum, perpetua comes assectabatur animi summi tranquillitas, testis vtique hominis ad omnes euentus rectè comparati. Pabulum huic quieti iuge subministrabat pia, inter faciendum opus, cælestium rerum commentatio, quæ maximè operoso laboris omnes leniret, abstergerétque molestias, & in summa corporis animique contentione summum cōciliaret otium. Petro Grossoto, Vallisliensi, curatori quoque rei familiaris, sexagenarium supergresso, par quoque fuit in grauioribus laboribus, morbique cruciatibus, mentis ab rectæ vitæ conscientia iucunditas, cuius hilaritatem in sedecim annorum assidua fatigatione curandæ Fabricæ, non domestici magis, quàm extranei demirari solebant. Eius in ore numquam pium exaruit canticum, quod inter opus frequentaret, si aberat arbiter; quod mussitaret, si testis aderat; sermonum verò de cælestibus rebus, vel audiendorum, vel miscendorum, sitis quædam ardentissima in eius animo insidebat,

& ea

& ea quidem perpetua. Voluntarias corporis vexationes eo impetu animi obibat, quo feruentissimi quique ac validissimi Tirones, qua ætate, ac fractarum virium ærumnis, octauo ante obitum die, verberibus dorsum in cœnaculo acriter cecidit, prædixítque sibi eam vltimã diuerberationem fore, quasi præsagiens instare sibi obitum, qui ex præcipiti casu ei paullò pòst accidit. Operis nescio quid curabat in recentis ædificij summo tabulato, cùm fallente pedem substrato solo, præceps in terram ex loco sublimi corruit, suóque pondere grauiter humi afflictus vtramque coxendicem supra genu fregit, letali secundùm ceruices insuper accepta plaga; quo infortunio multatus, vbi se collegerat, ex incusso stupore toto vultu pristinam hilaritatem prætulit. Viginti dies illi ruinæ superstes fuit, in perpetuis & atrocissimis cruciatibus, quorum immanitas nihil vnquam aut insitæ serenitatis ex vultu, aut æquitatis ex animo illi decerpere potuit. Ex Tironum familia duorum prior decessit Daniel Kragius, Danus, quarto & vicesimo ætatis anno, mense decimo octauo ab inita probatione, quem longiore vita dignum singularis virtus, litteræ, ingeniúmque præstans, & ab his dotibus spes cumulatissimæ frugis, ostendere videbantur, nisi satius multo esset, optimè mori, quàm incerta exitus conditione, diutissimè viuere. Alter Ioannes Nouakh, Silesius, altero & vicesimo anno, quàm occœperat viuere, quinto mense quàm in Nouitiis censebatur, magna item sui exspectatione concitata, tranquillo

genere

genere mortis solutus est, quam mortem ipse præsagierat, & sodalibus in Tirocinium secum adeuntibus ita denunciarat vt inter eam significationem plenissimæ gaudio lacrymæ vberiùs eum perfunderent.

* *
*

PROVIN

PROVINCIA RHENANA.

FAMILIIS vicenis quaternis Socios quingentos vndequinquaginta priore anno censuimus in Rhenana; posteriore quingētos vndeoctoginta vicenis quinis domiciliis: Collegio Coloniēsi binos tricenos toto biennio; vicenos octonos, aut tricenos singulos Treuirensi: Domo Probationis eiusdē vrbis octogenos singulos priùs, posteriùs sexagenos quinos: Moguntino sexagenos senos aliàs, alias ternos his ampliùs: vicenos, & vicenos singulos Spirensi: Herbipolensi quinquagenos binos, ac etiam quaternos; senos vicenos modò, mox quoque quinos & tricenos Fuldensi: Heiligenstadiensi vndeuicenos, ac vicenos; quaternos & tricenos, posteà singulos & tricenos Molshemiensi: Confluentino vndeuicenos: binos ac tricenos primùm, deinde quinos & quinquagenos Paderbornensi: Monasteriensi vicenos quaternos: vicenos binos, aut quaternos Hildesiensi: Embricensi singulos vel binos vicenos: vndenos, duodenosque Aquensi: Bambergensi nunc denos

nos nouenos, mox vicenos ſingulos: Vvormatienſi vtroque anno denos: nouenos Hagenoenſi: Erfurtenſi Sede vel ſeptenos, vel octonos: ternos Bomienſi: Aſchaffenburgenſi quaternos: binos Miſſione Sanctenſi: Eſſendienſi binos: binos, aut quinos Mappenſi: quorum Sacerdotes tum centeni octogeni quini, tum iis ampliùs ſeni; Magiſtri octogeni bini quaternive: Diſcipuli octogeni, aut paullo pauciores: Domeſticæ operæ adminiſtri denique fuerunt centeni triceni ſepteni, vel his tredecim frequentiores. Quo de vniuerſo corpore integrum biennium vicenos quinos abſumſit, ac ferè quadruplum eorum loco reſtituit.

COLONIENSE COLLEGIVM.

ALVMNOS octo Societatis Tirocinio pepererit hæc Familia, duos ex ſuis anno priore cælo donauit, Ioannem Theodorici, & Conradum Hungenium, vtrumque ex familiaribus Operis, ac ætate grauem. Prior ſeptuagenarium exceſſerat, vixerat in Societate annos quadragenos, & his ampliùs, ac eos omnes ingenuæ ſummiſſionis erga vniuerſos Socios, obſequij in Præſides, auſteritatis in ſeipſum, aſſiduorúmque laborum gloria inſignes, nec minús orandi ſtudio, vt ad terminandum Religioſiſſimæ vitæ ſtadium vna optanda videretur mortis felicitas, quá ei quoque liberaliter Deus impertiuit. Sexageſimũ annum alter propè attigerat, vitæque duas tertias Societati ſicut fidelissi

delissime, ita vtilissimè commodarat, vt virtutis tam diuturnæ, tamque accuratæ, conscientia freto nuncij mortis graues esse non possent: quos nũcios, adeóque ipsam mortẽ, ei stupor Apoplecticus attulit. Hæretici dogmatis inter se pugnantes, & impias sententias, vbi nobis earum interpretibus dispexerunt euidentiùs septuaginta, sibi penitus consentientem, & sanctam, Ecclesiæ Romanæ Fidem auidiùs amplexi sunt, quorum in numerum venit Anglus, Academiæ Cantabrigiensis Doctor Theologus, Regique Britannorum à concionibus. Ei humanarum diuinarúmque litterarum apprimè perito frequentes erant in manibus de Fidei Controuersiis Catholicorum commentarij, quibus studiosè volutandis hausit in multis capitibus Catholicam sententiam, itaque defixit in animo, vt publicè, quoad pateretur loci conditio, Romani dogmatis fundamenta stabiliret; Catholicorumque vel metu, vel ignorantia fluctuantes mentes in veteri proposito confirmaret. Hoc vsurpando instituto cùm tamen ea quies non affulgeret, quã spe præcepisset, migrandum sibi omnino putauit è Britannia, vt liberior cum Catholicis viris congressus certo limite se in rectæ Fidei claram apertamque lucem induceret, ad quam, tenui duntaxat fulgore deprehensam, ipse sibi dux, & magister esse non valeret. Regio igitur, per caussam curandæ apud Spadana balnea valetudinis, expresso commeatu, in Britannicæ Principis, Palatino Comiti per eos dies nubentis, comitatu profectus venit primùm ad Spadanas aquas, & inde Colo-

niam

niam, vbi noſtris ab nobili viro Britanno commendatus, paucis quibuſdam explicatis capitibus, de quibus ambigeret, facilè perſuaderi ſe paſſus eſt, vt ex Tridentina formula, ſectarios exſecratus, Catholicum palam in templo profiteretur. Ex eo die non deſinit amicos & notos, in Regia Britannica relictos, priuatis ſcriptionibus docere ac cohortari ad eamdem inſpiciendam & amplectendam lucem, quæ ſibi copioſa inueſtiganti affulſit: luculentum intereà parat commentarium earum rationum, quę ſe non inuitarint modò, ſed adegerint etiam, vt in Romana Eccleſia ſalutem ſibi quæreret, quam mortalium nemo alibi nanciſcatur. Caluiniana mulier, pertinaciſſimi animi, in tuendis ſuæ ſectæ pronunciatis, curioſiùs penetrarat in ædem Capuccinorum, ſtudio noui concionatoris audiendi, vnde poſteà inter confertiſſimam turbam non patuit exitus, cùm ſub concionem cœptum eſt fieri ſacrum, quo nihil eius oculis animoque odioſius poterat obuerſari. Loci ergo ac rei neceſſitudine cogitur inter Catholicas mulieres in genua procumbere, ac earum exemplo, aræ, Diuiniſque myſteriis, quam minimè vellet, adhibere venerationem; & tum quidem maximè, cum Sacra Hoſtia ſupra verticem ab Sacerdote ſublata, circumſtantibus adoranda proponeretur. Porro inter eam Chriſti corporis elationem, nec Sacerdotis ſurrecta brácchia, nec ipſius reliquum corpus, tametſi valdè ipſi propinqua, Hæretica femina diſpicere potuit, ſed eius loco ei ſe obtulit vultus hominis cuiuſdam, eo habitu, quem ipſa non

L poſſet

poſſet exprimere,ſed cuius aſpectu grauiſſimè cõcuteretur,vnumque ſuo pauori ſupereſſe remediũ crederet,ſi eueſtigio ad Sacræ Pœnitentiæ confugeret ancoram. Domum ſuam certè vbi ſe receperat,multis cum lacrymis, acerboque fletu. marito aſſeuerat,nec cibi nec potus quidquam ſe priùs adhibituram,quàm ritu Catholico apud Sacerdotem omnes noxas expiauerit: quare ad noſtrum aliquẽ perducta diligentiſſimè recognouit quidquid vmquam deliquerat,ac deinde Cælesti epulo recreata,mox ardens imbibit Religionis Catholicæ ſtudium, in quo lætiſſima perſeuerat. Peregrè quoque itum eſt ad finitima oppida, in quorum vno, quattuor Hæretici, quattuordecim in alio nouum Lutheri Euangelium veteri ac Romano commutarunt: duobus perilluſtribus Virginum Cœnobiis,quorum alteri præfuerant Hæreticæ aliquot Antiſtitæ, alterius iuniores Virgines hæreſim docebantur,& Religioſa diſciplina,& ſana Fides opportunè admodum ſunt reſtitutæ.

Alter annus duos item Collegas huic Familiæ ſubtraxit, quo tempore ipſorum opera domi erat fructuoſiſſima.Patris certè Martini Thomęi,quinquagenario haud multum maioris, alterum & triceſimum ſtipendium in Societate merentis, & tredecimum inter Spiritales Coadiutores, tum exemplo tum reipſa Sociis extraneiſque vita erat apprimè vtilis, pro eo quantum eximiis virtutum laudibus inſigniter eminebat. In hoc laborioſæ vitæ ſtadio fortiter conſtanterque decurrentem violenta mors intercepit, copioſo ſanguine per fauces

fauces eiecto, ex antegressa vehementiore tussi, qui affectus cum viribus & anima triduo exhausit. Stephanus Ruperti, sexagenarius, Collegij opsonator, vbi fortem fidelemque operã Societati nauarat triginta & sex annos totos, œconomicis rebus administrandis, quasi nunc primùm negotiosæ procurationis palæstram ingressus, cùm opus vrgeret ardentiùs, vt suæ conditionis hominem decebat, in operosa contentione occubuit. Horum duorum vacua loca non leui compendio impleuerunt adolescentes sedecim, omnes ferme ex Marianis lecti manipulis. Epicurea ganea nihilo saniorem sanctiorémque Lutheri disciplinam, admonitoribus nostris, agnouere duodeseptuaginta; qui nec momentum putarunt sibi hærendum in ea vitiorum sentina, quam rectis moribus ac Fidei exitialem senserant. Essendiensis Monasterij Antistita in Principibus Imperij censetur, ampla ditione, clientelarúmque numero ac nobilitate potens: de cuius Cœnobij dignitate multùm proximis annis decesserat, quòd & oppidani Essendienses, & illustre Comitum Collegium, adeóque ipsæ Antistitæ nonnullæ dogma Hæreticum amplexatæ fuerant. Quæ verò proxima post illas Cœnobio præsederat, nobilitate præcellenti, parique religione femina, ingentibus animis exorsa Fidei, disciplinæque Monasticæ instaurationem, nostros eius consilij adiutores euocarat superiore anno, vt nunc indicabamus; cuius præclarè cœpta præproperus interpellauit occasus, nostrosque tãtumnon Essendio exturbauit, oppido toto acriter fre-

mentibus Hæreticis, vt Iesuitæ, importunum genus hominum, mox dimitterentur. Interim ab vniuerso Virginum Collegio itum est in suffragia legendæ Cœnobiarchæ, conspiraruntque omnium sententiæ in designandam eam Præsidem, cuius vnius auctoritate ac gratia res nostra per eos dies stabat; tum illius, & nostra studia strenuè conuersa sunt ad Catholicum dogma stabiliendum, restituendamque Religiosam disciplinam. Cui negotio ne qua mora iniiceretur, vti assolet, ab ipsis domesticis, ex ipsius Antistitæ, seu Principis familia exacti omnes Hæretici, quos multos adsciuerat superiorum annorum corruptela, recèns autem demortua Princeps, victa iniqui temporis cõditionibus, tolerauerat. Exinde Principis familiæ bonorum morum vsus, ædi splendor, veneratio sacris, odeo psalmorum cantus, idonei pastores curiis, sacra tractantibus sui muneris religio, populo rectè sentiendi agendique scientia, felicibus exordiis est inducta; quæ nimirum omnia Lutheranæ petulantiæ diuturnus dominatus aboleuerat. In alia quinque Monasteria inuaserant Hæreticorum manus, vberioris prædæ cupiditate, in quibus exstinctam Hæretico afflatu religionem, exsuscitauimus, postquàm eorum possessio ad Catholicos rediit. Antistitæ nuper demortuæ testamento septingenti Cæsarei Taleri, pensionis annuæ, nobis sunt attributi, ad perpetuam Sociorum Sedem Essendij collocandam, vbi nuper ædes in eam rem coemtę sunt ab Cœnobij optima Præside, cuius singulari fortitudine, industria, & pietate

tate ſperamus Lutheraniſmum breui hac vniuerſa plaga exterminatum iri.

TREVIRENSE COLLEGIVM, *& Probationis Domus.*

ALterum tantum iuniorum Sociorum noſtro corpori adiunximus, quantum veteranorum extulimus, ſed iacturæ diſpendia non ſatis æquante fenoris compendio; nam tametſi ratio accepti numero maior; expenſi tamen potior æſtimatione fuit, pro eo nimirum, vt Triariorum Velitumque militia longè eſt diſſimillima. Patrem Henricū VVerh, Vota quattuor profeſſum, quattuor annis ſexagenario maiorem, quarto & quadrageſimo anno quàm in Societatem venerat, letalis morbus otioſum deprehendere non potuit, occupatiſſimo tamen, Sanctioris Hebdomadæ diebus, tanta vi ſe intulit, vt ex æde, audiendiſque confeſſionibus detraheret, ac quinto die acutiſſimis laterum doloribus conficeret. Summa in vrbis æde concionatorem aſſiduum agebat, quantumque ab ea opera reſiduum ipſi erat temporis, Virginum Cœnobiis maximo Religionis ſenſu inſtituendis, cæteraque animorum procuratione vtiliſſimè tranſigebat. Incenſo ſtudio Religioſæ diſciplinæ propagandę, pietatiſque in omni hominum genere exaggerãdæ, illi iugiter animus ardebat: atque vti vehemens in eiuſmodi certamine illius erat contentio, par quoque inſidebat conſtantia, & in frangendis

grauissimis quibusq; difficultatibus animi magnitudo; quæ ipsum facerent plurium insigniumque victoriarum compotem. Patri Sebastiano Cleméti pestifer afflatus certos mortis nuncios attulit, ipso Christi scandentis in cælum die, cuius admonitu vbi seipse Sacra Hostia, eo nomine seposita, communierat, sponte secessit in suburbanum, ne qua contagionis labes ab ipso in cæteros Socios dimanaret, quo in secessu reliquum breuioris vitæ traduxit eo ardore Diuini cultus, qui sollemnis ei semper fuerat. Annos decem vixerat in Societate, iis ingenij, eruditionisque clarus dotibus, quarum opimæ fruges olim exspectarentur, vel eò maximè quòd in hominem, Theologicis, Philosophicisque doctrinis, ac variarum linguarum cognitione apprimè instructum, confluxerant singularis animi demissio, parque obsequendi studium, ex quarum præceptis omnem actionem moderaturus, nihilnon laudabiliter gesturus videretur. Ioannes Schmidt, Faber Murarius, triennium quidem inter Socios nōdum expleuerat, cùm decessit, sed hac paucitate annorum ea se Religiosarum virtutum copia instruxerat, quæ nostra non modò militia, sed cælesti etiam domicilio dignum ostenderent. Mulier, violati pudoris impatientia, voluntaria morte infamiam illius labis sibi eluendam statuerat, eoquè nomine de summa ædium contignatione semel iterumque se deiecerat, Dei Matris priùs implorata ope; qua ex duplici ruina cùm incolumis superfuisset, tertiò summa domus conscendit, vt maiore vi præcipitans corpus elideret;

nec

nec multum abfuit, quin grauissimè afflicto ad pauimentum capite, in ipso sceleris vestigio interiret; sed ei, licèt immeritæ, vitam in eo discrimine seruauit Dei Parens; nostraque opera factum est, vt deinceps nollet insanæ fortitudinis existimationem perpetua ignominia, & æternis cruciatibus emere. Pestiferum Lutheranæ luis spolium exuerunt quindeni siue hoc, siue posteriore anno, quo vtroque vt minùs multi, minusque frequẽter nos suis animis adhiberent, fecit perpetuus pæne ciuium toto triennio secessus, pestilitatis funesto halitu Treuirẽses vel inuitos suis ędibus exigente.

EMISSI ex Tirocinio in finitimos agros Catechistæ magnum ardorem in suis auditoribus cõcitarunt frequentandarum eiusmodi dictionum, quarum auditione non eruditiores modò, sed probiores fieri se animaduerterent, vt suis magistris abeuntibus vltro pollicerentur, tam vtilis doctrinæ, ab illis haustæ, altè in suis mentibus, ac perpetuò hæsuram memoriam. Euangelicæ porro sementis, opportunissimè per vicos ac pagos ab Catechistis disseminatæ, famã magnis præconiis rusticani longè lateque dissiparunt, vt eius deinde rei multa mentio fieret inter Senatores Treurenses, atque Consules, Senatus autem suum Decretum interponeret, de allegandis aliquot Senatoribus ad Collegij nostri Præsidem, qui Curiæ nomine vrbanis templis Catechesis Interpretes ab eo postularent, quibus adhibitis, auditorum cõcursus tota ex ciuitate factus est, qui etiamnum perseuerat. Fridericus Busch, domesticæ rei Ad-

iutor Formatus, primo ac vicesimo anno aditæ Societatis, vitæ autem quadragesimo quinto, finem viuendi fecit, cùm eum Domus hæc, strenuè ac constanter administrando munere, iam quindecim annos fructuosissimum sibi experiretur: ciuibus verò non vtilē magis quàm iucundū modestia, comitate, religione, ac probitate singulari, quæ Societatis decus tuebatur egregiè, omniumque hominum conciliabat gratiam. Paderbornensis Probationis Domus instituendæ gratia, ex hoc Tirocinio missa est duodetriginta Nouitiorum colonia cum suis Præsidibus, vti Rhenanæ Prouinciæ sua esset aliquando virtutis ac Religiosæ disciplinæ officina, in qua candidatos Societatis adolescentes nostri moris Tirocinio imbueret.

MOGVNTINVM COLLEGIVM.

MAGNIS cladibus inter Moguntinos grassante pestilentis afflatus labe, nos intactos seruauit Diuina Clementia, non tamen omnino funerum expertes, quando Patrem Ioannem Michaëlis Apoplecticus stupor triduo exstinxit, quo in morbo feliciter est consecutus, quod sæpissimè in vita diuinitus sibi concedi obsecrauerat, vt ne diuturna ægrotatione Sociis molestiam crearet, atque ante obitum fieret Sacramentorum particeps. Duodeseptuagenarius occubuit, quattuor & quinquaginta stipendiorum in Societate, tria Professus Vota, concionum insigni plausu, & pari

fructu

fructu per tricenos continentes annos celebris, Heiligenstadiensis Collegij olim fundandi auctor Danieli Principi Electori, cùm eius ditiones, in eiusdem circumeuntis comitatu lustraret, ac Diuini Verbi semente consereret: quam deinde lustrandi prouinciam, magno annorum interuallo, iterũ in aliis satrapiis fructuosissimè, cum Adamo Principe, Danielis propinquo & successore administrauit. Octoni adolescentes ex huius Collegij palæstra, & in his Artium Magistri sex, sufficiendæ nobis stirpi, atque operarum supplemento, in locum demortui venerunt. Licentioris vitæ perniciabili auctoramento in Statiuis Lutheranis exitialem militiam militauerant duo & septuaginta, atque inter eos aliquot viri principes, qui se mortis sacramento nobis exauctorandos tradiderunt.

FVIT & posterior annus vnius funere parum felix, exstincto Michaële Krull, Herbipolensi, altero tricesimoque anno ætatis, cùm in Theologico stadio processus haberet non vulgares, sed in Religiosarum virtutum puluere haud modico maiores. Ei vita omnis exacta ex Instituti norma, summam animi tranquillitatem pepererat, vt de suo decessu verba faceret, quasi de re sibi familiarissima; lentæ autem ac diuturnæ tabis molestias, quæ stomachum funditus vitiauerant, tam pacata mente ferret, vt eas vix vnquam sensisse, aut etiam aduertisse, putaretur. Quot anno superiore ab importuoso hæreseon oceano enauigarunt, totidem quoque insequente, duo nempe ac septuaginta sa-

lutarem tenuerunt ſtationem Eccleſiæ: neque veritus eſt in hanc ſcapham Prædicans vnus pedem ponere, vel inter eos, quorum mentes, vicenis & quaternis annis totis, in vltimos errorum ſcopulos inuexerat. Is poſteàquam fateri coactus eſt in rebus Fidei longiſſimè ſe alucinatum fuiſſe, noſtris ſuaſoribus Diuinarum rerum commentationes aggreſſus in abdito, ita eis permotus eſt, vt mox ad ſollemnem exſecrationem hæreſis magno ferretur impetu, ſeque vſurpandis ritè Sacramentis incredibili voluptate perfundi ſentiret. Oppidanus miles legendo Veteri Teſtamento Iudaiſmum ita imbiberat, vt inſana ambitione Iudæum palam profiteretur, coniugemque ac liberos templo, precibus, ſacriſque Chriſtianis prohiberet, ac ſi poſſet, oppidanorum familiares & amicos in eamdem errorum naſſam indueret. Quadriennium iam hæreſin profeſſus, nequidquam auocantibus à tam fœda noxa Magiſtratibus ac notis, cùm iuſſu Principis Moguntini raptus in vincula, indeque in Quæſitorum conſeſſum adductus, Iudæum ſe venditare auſus, & aſſerere, iucundiſſimum ſibi fore hoc nomine illatum qualecumque ſupplicium, quo ſibi, Martyris videlicet corona inclyto, cælum mox pateſieret. Diu ſeduloque laboratum eſt à pleriſque, vt ne in quo plus cæteris mortalium ſapere ſibi viſus eſſet, in eocontra ſapientũ omniũ ſententiam, & Eccleſiæ præſertim auctoritatem, diutius inſanire vellet: quæ vbi nihil mouebant obſtinatum hominem, Moguntia euocati ſunt auxiliarij manipuli ad contundendam inſani capitis

tis duritiem. Venit inter eos vnus de noſtris, qui ab arbitris eum ſeductum ardenter rogare inſiſtit, vti ab Iudicum conſilio, damnationis formulam mox pronunciaturo, aliquot dierum inducias poſtularet, quibus eius animo fieret bene, diſcutiendis errorum tenebris, quæ ipſius imbecillam mentem inuoluiſſent: ſed tum ab eo nihil impetratum eſt, qui ſibi gratularetur, pro recta religione tuenda, impendere ſupplicium, quo ei nihil poſſet obtingere fortunatius. Eò quoque inuocati accurrere duodecim Prædicantes, veluti cadaueris odore afflati totidem vultures, quorum coruinam vocem nec ad aures admiſit Iudaiſmi æmulator, ſed conuitio ab ſe procul cum multa indignatione adſpernatus eſt: Egóne, inquit, vos pecudes audire ſuſtineam, poſteà quàm Sacerdotis Ieſuitæ rationes preceſque contemnere potui. Imminebat miſero ſupplicium, cuius ipſe præ multa inſania horam vrgebat, vti quæ ſe triumphantem ſacris Martyrum globis eſſet inuectura: cùm noſter, vt extremo malo, vltimum inuſitatumque remediũ adhibendum cenſuit: quare ad veſanum illum conuerſus, graui vultu, ac ſeueris feruidiſque verbis; Ego, inquit, pro te miſer, meã ſalutẽ deuoueo, meque ab ſupremum iudicium exercente Chriſto pœnis omnibus mactandum addico, niſi, quam tu amplexus es doctrinam, ea falſa eſt, atque ad exitium via; quam autem te doceo, ea certiſſima eſt, in qua vna ſita ſit mortalium ſalus. Ad tam acrem, tamque liberam Sacerdotis conteſtationem, quam reus ex incenſo amore profectam non ambigeret,

emolli

emollitus, exuit derepẽte veterem illam duritiam, iudiciumque ampliari cùm impetrasset, seriò adiecit animum ad Catechesin, qua perbene imbutus, Iudaicam perfidiam eiurat publicè, cumque vniuersa familia Sacramentis piè obeundis adhibetur, inusitata oppidanorum gratulatione, cum ipse idemtidem inclamaret, Iesuitam salutis & vitæ auctorem sibi fuisse.

SPIRENSE COLLEGIVM.

1

PATER Henricus Schurenus, duodeseptuagenarius ætate, in Societate quadragenarius, Vota quattuor professus, multorum annorum Rector, cæteraque variorum munerum administratione clarus, prior decessit è vita, posterior Pater Gaspar Khnem, dum tertium Probationis annum exigit, pestilenti auræ tetro spiritu improuisò exstinctus. Centum sexaginta quattuor ex dissimillimarum hæreseon cloaca educti, quos inter Anabaptista, quattuor & viginti annos natus, Baptismique expers, in bene ampla clarorum virorum corona, repudiata hæresi, ad salutares aquas adiit. VVebstadiensibus oppidanis illata est insignis iniuria, proximis annis, arte violentiaque Hæreticorum, vesani dogmatis Pastore per vim ipsam in Catholicorum vrbem intromisso, si qua via posset Romani ritus studiosissimos ciues ad suam impietatem pellicere. Ipsorum integritati conseruandæ, augendæque, quoad licet VVebstadium accur

accurrimus, ſumma oppidanorum voluptate, qui ſe nobis auidiſſimè curandos permittunt, & in hunc diem intactos ab tetri Prædicantis contagione cuſtodiunt: quibus ſi non fiat noſtrorum Sacerdotum copia, circumiacentes vrbi Curiones de animi ſui rebus adeunt, conſuluntque frequentiſſimè.

PARIBVS nos vtroque anno iacturis Sociorum mors affecit, nam, & hac altera biennij parte, vnum Patrem, Fratremque vnum, ambos iſti familiæ perutiles, ſuſtulit. Patrem Ionam Kinbergerum, animis adhuc valentiſſimum, niſi labores immodici egregias corporis vires ante tempus fregiſſent, longiore vita digniſſimum, Apoplexiæ vis quinque horis oppreſſit, ſexto & quinquageſimo ætatis anno, cùm altero & viceſimo in Societatem veniſſet. Quòd eum impensè caligantes oculi ſollemnibus Sacerdotum muneribus arcere cœperant, paullò ante obitum, ſupplex obteſtari ſolebat domus Præſidem, vti ſe portis Collegij ianitorem addiceret, ne quod omni æuo ignoraſſet otium, vel in ipſa luminum caligine, ſtantibus, vt ipſe quidem rebatur, viribus, cogeretur experiri, magna vtique ſua & calamitate, & infamia. Homini ſcilicet quattuor ac triginta continentes annos in perpetuis ac maximis laboribus ardenter exercito (tanta vis eſt honeſtæ conſuetudinis) nihil poterat videri longius, nihil fieri moleſtius, quàm momentum temporis ab glorioſæ palæſtræ adamatis functionibus ſummoueri. Ab Hæreticis ciuibus domi, foris ab omniū

ſectarum

ſectarum propugnatoribus; quòd aperto Marte impugnabat, errorem nec aliis, quàm Diuinæ Prouidentiæ præſidiis, tectus incedebat, perpetuæ ſtruebantur inſidiæ, vt numquā non pernicies eius oculis obuerſaretur, ipſamque adeó in ſinu pæne geſtaret; inter quæ diſcrimina iugiter verſatus, ſeptenis maximè ante obitum annis, cum ſuam ipſe ſalutem negligeret, mille capitum ſaluti Deus per eum caueri voluit, totidem enim per eos annos ex hæreſi auulſos ipſe Deo iucundas hoſtias redegit. Huic certè bellorum Dei egregio bellatori præcipua ferè præda fuit ex iis præliis, in quibus pugnantium vulgus clypeum abieciſſet; vt ſi cuius vel obcæcati errore, vel ſcelere obdurati, refractaria contumacia ſalutem in vltima deduxiſſet, Pater Ionas hanc extremam dimicationis aleam ſibi vulgò depoſceret, neque certamen adiret alacriùs, quàm feliciùs indomitos alioquin animos debellaret. Tantam ipſius verbis efficacitatatem Deus Optimus, iuſtum & ſollemne præmiū, rependebat ardentiſſimi erga ſe, & omnes mortales amoris, incredibilis in Præſides obſequij, inuſitatæ ſeueritatis in domandis ſenſibus, atque flagrantiſſimæ in orando aſſiduitatis; quibus virtutibus ſtrenuiſſimè adhibendis, quàm proximè ad Cælitum conditionem ſe admouebat. Ab hoc deinde obiit Guillelmus Binck, duodeſexagenarius, œconomiæ rei nauus adminiſter, quā quattuor ac triginta annis geſſerat, fideliter verſatus in quolibet illius muneris gradu, nec minùs impigrè, ſed ea inſuper dexteritate, quæ vt erat omnibus

omnibus Domesticis iucundissima, ita negotio cuilibet rectè administrando quàm opportunissima. Quod porrò fortium operarum est commune genus leti, ex vehementi, longaque laborum contentione, id ei tandem obtigit ab grauissimo Asthmate, quod, acerbis diuturnisque carptim intercisi anhelitus cruciamentis, vbi eum magnopere diuexauerat, duriter posteà oppressit. Lutherano quattuordecim annorum puero, Saxoni, subiit animum scrupulus, num falsa essent de Fide præcepta, quibus esset imbutus ab incunabulis; quamobrem decernit ea de re sibi Cælitum aliquem consulendum, nec alium ex eis quàm ipsam Dei Parentem: mox igitur nixus in genua, rogat ardentissimè, vt si fortè in negotio Fidei adhuc deerrarit, ipsa ne dedignetur suo supplici viam veritatis & salutis indicare. Ab ea oratione incessit eum cupido nostrarum scholarum Spirensium, ad quas sibi aditum impetrauit ab Lutheranis licèt parentibus, vbi paucis diebus auidissimè adiecit animum ad Catholicam Fidem, quam & arripuit incredibili sensu pietatis, vt inter obeunda prima Catholici ritus mysteria totus præ gaudio diffflueret in lacrymas; deinde verò quoties ad imaginem Beatæ Virginis se daret in preces, eum repente inundantibus cælo affusis deliciis, suauissimo fletu planè colliquefieret. Deus hanc sibi rosam ex Lutheranis vepretis legerat, quam odoris suauissimi, æternùm fragraturam in cælestes puluinos maturiùs educeret: nam paucis hebdomadis quàm Spiram aduenerat, singulari puer innocen

innocentia, & indole ad virtutem penitus comparata, integritatem animi summis exaggerauit incrementis, moxque genere mortis lenissimo è viuis subductus est. Septem & nonaginta ciues Fidei ac Deo decoxerant, inita cum Luthero sacrorum, fortunarumque exitiali societate, quam vbi nostro consilio resciderunt, eodem loco ab Ecclesia sunt habiti, ac si paria semper cum creditoribus fecissent. De his vnus fuit eruditissimus eloquentissimusque Iurisconsultus, multis nominibus oppigneratus Lutheranæ sectæ Dynastis quibusdã, Hæretici dogmatis retinentissimus, natus insuper parente Lutheri quondam addictissimo discipulo; quibus rebus fiebat, vt nec Catholicorum cuiquam, nec ipsi sibi vmquam in Romanæ sententiæ communionem concessurus videretur, tametsi nec infrequens, nec leuis, eum subibat cupiditas Catholici ritus cognoscendi, si quid eo melius, quàm Lutherano contineretur. Huius suæ cupiditatis cùm in familiari sermone mentionem fortè sereret apud illustrem Baronem, neque huius responsa facerent satis grauiora explicatioraque audire cupienti, hominem acriùs cœpit hortari Baro, vti vnà secum ad Iesuitas Spirenses veniret: proficere magnopere illum posse conferenda sua coràm cum illorum sententia, & doctrina: futurum porro ipsorum congressum ei longè iucundissimum. Nam quod secus asserere de Patribus Societatis Prædicantes solent, id odio veritatis ac virtutis eis vsu venire, sicut omnibus improbis, quorum iam alioqui obscurissimis luminibus valde offi

de officit aliena probitas. Apud hominem animi dubium, & consilij anxium valuit amicè suadentis oratio, vt continuò Spiram ad nostros contenderet, deque Fidei capitibus eos adhiberet arbitros, quorum hortatu domi nostræ dierum aliquot sibi secessum indixit ad deliberandū, Deúmque consulendum. Abesse non potuit, quin lucem studiosè inuestiganti, probæ indolis viro, atque perspicaci, ea in tempore copiosa oboriretur, suauique fulgore animum eius perfunderet: & reuerà, paucis diebus quàm secesserat, liquida ei affulsit veritas, vt iam dubium ipsi esse non posset, quid se amplecti, quid sequi oporteret. Vt ne in blandientis, vocantisque Veritatis gremium festinus accurreret, velut totidem obiectis repagulis, duo quædam incommoda prohibebant, & impendentia Lutherum abdicanti ex nuper amicis probra, & de complurium Dynastarum largitionibus opimorum stipendiorum decessio, quam vtramque calamitatem, quòd pænè præsentem cerneret, eius metu non mediocriter commouebatur. Aduersùs istiusmodi formidines, noster Sacerdos hominis anxium pectus cùm sibi visus esset opportunis ad quietem instruxisse præsidiis, hunc ab se cum bona pace dimittit, cui accepta à Patre monita attentiùs animo versanti, recurrentibusque identidem prioribus illis nugis, turbulenti molestissimarum cogitationum fluctus acerbam integræ noctis insomniam attulerunt. Prima verò luce, cadentibus intestinæ procellæ flatibus, rediit homini sua tranquillitas, eoque post asperam di-

micationem incubuit eius animus, quò eum Deus antè impulerat, vt totus esset in Patrū nostrorum potestate, quibus eodem ipso tempore se totum permisit, paulloque pòst piaculare Confessionis Sacramentum obiit, largiter continenterque fluētibus lacrymis, vt charta vnde noxas recensebat, vestisque anterior, tota madesceret. Quod autem auctore Deo ingressum se putaret vitæ genus, flagitiosè facturum se ratus, nisi luce palam profiteretur, cum opportunum quoque videretur, eadem opera occupari, frangique mox erupturam veterum amicorum impresionem, Spirà egressus, mox toto itinere disseminauit suam transitionem ad Catholicos, vt eius nuncij suum ad domesticos aduentum anteuerterent.

HERBIPOLITANVM Collegium.

FREIDENBERCHAM oppidum Franconiæ, pridem acceptum ab Episcopis Herbipolitanis, beneficiariò iure possederant Freidenberchani Comites, quorum omni nuper exstincta stirpe, ad nostrum Antistitem oppidi possessio iure Caduci rediit, sed Hæretica lue prorsus contaminati. Eò cùm missus esset Sacerdos noster imbuendis Fide Catholica oppidanis, quòd eius rei edictum nullum, vt moris est, à Principe antecesserat, nec vllæ quoque litteræ huius decreti nunciæ afferebantur; diu pugnandum priùs fuit, quàm noster

ad

ad concionandum admitteretur, maximè quòd eius oppidi mœnibus, vt fera bellua siluestri latibulo, Prædicans se occultabat, cui aduentus Sacerdotis formidolosus accidebat. Oppugnationem porro hæresis ab ipsa eius arce, hoc est ab Senatoriis viris,& principibus ciuibus,cùm noster instituisset,multo licèt ac diuturno labore,tandem tamen expressit,vt vniuersus pæne Senatus Fidem Romanam alacriter amplexus,eam in summa ęde palam obeundis Sacris profitendam sibi ad cęteros ciues permouendos existimaret. Quod exemplum momenti tantum habuit ad vniuersam plebem concitandam, vt iam oppido toto Hæreticus nullus deprehendatur. Per illa autem felicia primordia hæresis in ciuium primoribus debellandæ,cùm non nemo coniiceret ex animorum motu qui cōcitatior cernebatur, vniuersam ciuitatem breui ad Catholicos ritus sese appulsuram; Senator quidam, Deus, inquit, omen auertat tam infaustum, ac potiùs pestilentis halitus dira tabe nostrum conficiat caput. Seu assensere, qui aderant, impiè ciuitatem Orco deuouenti, seu agnitam Numinis offensam contemsere, reorum certè capitibus haud ita multò pòst tetra insedit lues,quę paucis mensibus sexcentos de plebe,ac inprimis sacrilegum illum, nefariæ Deuotionis auctorē, de medio sustulit. Lutherani ritus Confessionibus audiendis, per eos dies,operam dabat Prædicās Freidenberchensis, qua defunctus opera, cerebri animique leuādi gratia,properabat in popinam,quòdque auribus exceptas noxas curialium suorum vel

mentis angustiore sinu capere, vel frigidiore stomacho concoquere non poterat, inter pocula plenis buccis eas apud suos compotores, proditis auctoribus, eructabat. Inter numerosam recensionem alienorum delictorum, accidit vt euulgaret oppidani cuiusdam adulteria, & parricidium in vxorem admissum, vt, ea sublata, mœchandi maior tutiorque libertas esset; quo Prædicantis sacrilego indicio ad parricidam delato, is, grauiore suppliciorum concepto metu, voluntaria strangulatione iudiciorum seueritatem anteuertit. Ferro flammaque piandum facinorosi Curionis flagitium in id tempus incidit, cùm Lutheranæ sectæ turpitudinem ab nostro patefactam, eò fœdiorem ostenderet, faceretque ea impotentis linguæ procacitas, quæ Sacrorum arcana cum scurrili ganearum petulantia confunderet; vt, vel furciferi vnius inexpiabili sacrilegio, suam insaniam edoctos Lutheranos eius aliquando pœniteret, puderétque. Per Maioris hebdomadæ sollemnia Mariani Sodales, animi acriùs ad pietatem inflammandi causa, in supplicantium pompa Christi patientis mysteria solent exhibere, interque cætera cruciatuum Seruatoris simulacra, prægrãdis Crucis gestationem vsurpare. Anno superiore matrona suum coniugem receperat ab supplicatione fatigatum fractumque, ac sudore totis membris diffluentem, posteà quàm gerulum Crucis inter Sodales egerat; quem, animo egregiè comparatum hoc anno ad idem onus humeris excipiendum, vxor non destitit obsecrare, dum eum ab senten-

tia

tia deduceret. Rediit ille quidem immunis ab laborioſa geſtatione, ſed longè deteriore valetudine, quàm nuper ab ſacra ſarcina reuenerat, adeò ſcilicet debilitato corpore, quaſi mulcatis contuſiſque omnibus membris, vt pedibus non inſiſteret; quæ inualetudo quartumdecimum continentem diem ita tenuit, vt ſingulis momentis efflaturus animam putaretur. Ignotam medicis morbi cauſam mulier facilè agnouit, ſuæque mollitiæ ac inſano in coniugem amori dolens meritoque attribuit; cui Numinis benignitas culpæ ſupplicium deprecanti ſalutem mariti condonauit, vbi ea ſanctè adiurarat, coniugis animum ab officio Chriſtiano nunquam ſe auocaturam.

ALTERO anno Sacerdotes duos veneranda ſenecta, & rebus geſtis claros, funebribus iuſtis proſecuti ſumus. Pater Sebaſtianus Kollerbnam ſexagenarius obiit, cùm quadragenarium inter Socios ageret; quòd omne tempus religiosè vtiliterque vel Humana in ſcholis, vel Diuina Sapientia in primariis templis tradenda, impenderet. Pater Gerardus Phien duodeſeptuagenarius, Spiritalis Coadiutor, quadragenos ſeptenos in perpetuis frugiferiſque laboribus Societati commodarat, & quidem ſingulari ſemper Diuini cultus promouendi ardore, quẽ ardorem fractæ annis & perpetua laborum contentione vires tantum abeſt vt exſtinguere potuerint, vt etiam viſæ fuerint in vltima ſenectute accendere. Peſſimè affectis pedibus, vt vix conſiſteret, numquam domi acquieſcebat, quin aut de ſuperiore loco ad concionem

diceret, & quidem sæpius in die, aut salutarem operam alicui ciuium nauaret; nullus vt Collegarum eo frequentior adiret peste aliáve contactos labe; aut sua præsentia & industria egentibus cõmodanda esset occupatior. Insitam natura, diuturnoque studio & vsu auctam, propensionem sublenandæ inopum mendicitatis, nouis argumentis ac stimulis in se quotidie acuebat, vt cum sua benignitate omnium egestatem complexus magnopere solaretur, non in ciuitate modò, sed Franconia vniuersa pauperum ideò haberetur parens, quoniam reuera esset. Singularem in eo vitæ sanctimoniam Deus sic adamauerat, vt eam eximiis ornaret prerogatiuis, cuiusmodi fuit potens in Cacodæmonas imperium, quibus exigendis procul ab Herbipoli frequenter aduocabatur. Eius funus cum multa luctus testificatione celebrarunt viri ciuitatis principes, ac in primis Episcopus, qui secundùm exsequias seipse apud nos ad prandium inuitauit, & à mensa, nostris omnibus conuocatis, longum disertumque panegyricum dixit demortuo, cuius inter cæteras plerasque laudes, illam commemorauit, & extulit, huius Patris industriç deberi magna ex parte Fidem Catholicam in hac prouincia restitutam. Septuaginta seu ciues, seu exteri, adulterino patre Luthero repudiato, Romanam Ecclesiam, vt germanam parentem, agnouerunt, in eiusque familiam & Sacra commigrarunt.

FVL

FVLDENSE COLLEGIVM, & Heiligenstadiense.

PATRI Iodoco Barloë viuendi finis fuit tricesimo & altero anno, quàm Societati fuerat auctoratus, cuius militiæ omnem rationem cum principio egregiè combibisset, & subesse ducibus, & præesse Sociorum ordinibus, ita solebat, vt eximij ductoris ac militis omnes numeros insigniter expleret. In Seminario degebat, vbi cùm anniuersarij secessus, & piæ commentationis octonarium religiosè decurrisset, venerat in Collegij cœnaculum, pro more deprecaturus erratorum veniam, cui muneri studiosiùs intentum vehementioris Apoplexiæ stupor sic incursauit, vt eum septenis horis, sed mentis semper compotem, exstinxerit. Andreas Bettendorffius, indolis optimæ ac Religiosi animi adolescens, dum studia decursa intentiùs recolit, in diuturniorem tabem delapsus est, quæ cælestis vitæ cupidissimum eò denique deduxit, quò multis præclarisque nobilium virtutum edendis facinoribus pridem aspirauerat. Ab hæreseon fœdissima seruitute in Euãgelij certissimam splendidissimamque libertatem duodecim ex multis asseruimus, cæteris eiusdem iniecimus non vulgarem cupiditatem.

POSTERIORE anno duos iis plures eadem sanctæ libertatis prærogatiua donauimus. Duodetricesimo ab hinc anno decesserat de potestate

mentis Pater Ioannes Huckelus, dum se ardentiùs ad concionatoriũ munus comparat, ad quod ingenij, eruditionisque facultatem eximiam allaturus videbatur. Ante aditã eiusmodi calamitatem, super cæteras Religiosi hominis laudabiles dotes, insigni perpetuò fuit in Præsides obsequio: ab illa verò mentis aberratione ad hunc annum, qui ei fuit vltimus, tractabili perseuerauit ingenio, vt ei dementia non videatur fraudi fuisse ad salutem.

HEILIGENSTADIANA plebs exemplo, consuetudine, hortatuque triplicis Sodalitij nostri, eam morum probitatem indepta est paucis hisce annis, ad quam nulla legum seueritas eam vmquam adigeret, tantoque studio in Christianas virtutes hoc vtroque anno incubuisse obseruata est, vt tam lætam sanctorum morum frugem ei meritò probi omnes gratulentur. Duodeseptuaginta seu Lutherum seu Caluinum sibi exitialem, eorumdemque sacra fuisse pestifera, eiurarunt; quibus certæ salutis spes in Ecclesiæ gremium venientibus est constituta. Paralyticum linguæ vsus cum destituisset, auriumque sensus, multipliciũ noxarum index in charta longo descriptus ordine ipsi à nostro Sacerdote oblatus est, vt inspiceret quarum sibi esset conscius, digitoque indicaret: qua industria rectè vsus, apertis signis ostendit, quid quantumque in eo genere criminum deliquisset, incussa identidem ad pectus dextera, vt se admissorum significaret pœnitentem; quibus edendis argumentis absolutus ab Sacerdote, Christianè vita functus est.

MOLSHEMIENSE COLLEGIVM.

MICHAEL Senheem, altero Theologici studij anno, diuturna Phthisi contabuit, adolescens orandi, ac cæteræ pietatis, patientiæque laude insignis. Hæreticis Popis suas sibi res esse iusserunt vndeuiginti, atque in his tres nobilissimi adolescentes, ex honorario comitatu Hæreticorum Dynastarum, quibuscum acriter depugnarũt huius libertatis adipiscendæ gratia. Puer in Germanis perillustri loco natus, annis duodenis paullò major, idiómatis Francici gratia in Aulam Lotharingi Principis missus, aleam exercebat cupidè, lucróque ardentiùs studebat, cui ludus die quodã infelicior loculos cùm excussisset penitùs, & alieno ære apud collusores obstrinxisset, aduerso casu mœrens, déque sarcienda iactura sollicitus, in propinquũ hortũ egressus est. Ibi solitarius inter inambulandum, pecuniæ qualibet via nanciscendæ, vehementiore studio elatus, apud se in hanc sententiam loquebatur: Si mihi nunc Cacodæmon legitimæ monetæ, quantum opus est, concrederet, admitterem libens, eóque nomine cum eo ius perpetuæ societatis contraherem. Vix tantum effatus erat miser, cùm ex Orco se illi sistit ad latus veterator argentarius, puerili specie, cultuque ac ornatu eodem propè, qui erat se vocantis, cui exhorrescenti alterum humerum concussit Tartareus Danista, bonoque animo esse iussit, ac pecuniam ab se sumere, quam ille sumturum se negat, nisi pro-

bam, & qua ſumenda nihil à Dæmone in ſe noxiæ contrahat : à quo vtrumque pollicito nummos accipit, repetitaque alea, colluſoribus nomina diſſoluit, & amiſſam pecuniam nullo negotio recuperat. Inde, lætus facili, vberique compendio, ad condictum ſibi à Dæmone locum regreditur, cui fortunatam aleam deinceps ſpondenti, eiuſque felicitatis mercedem corporis mẽbrum depoſcenti, aut ſchedulam iis conceptam verbis, quæ ipſe Dæmon dictauerit, prius poſtulatum abnuit, poſterius pæne vltrò detulit. Pueri cruore faciendum erat ſcriptum, & ex illius ſiniſtra eliciendus ſanguis, quam puer, nonnihil tergiuerſatus, porrexit aſſerenti dolorem abfuturum, ex qua longiore ductu tenuioris muſculi ſine ſenſu euellitur ic.-uſculũ, vnde fluens cruor iuglandis exceptus cortice cùm eſſet, eò deſcribit puer partim Græcis, partim ignotis litteris, manũ dirigente Diabolo, ſchedas geminas, alteram minutiſſimã, paullò ampliorem alteram. Priorem Dæmon in reciſi muſculi plagulam indidit, qua indita, mox obducta eſt ſua ſponte cicatrix; cuius ſchedæ vis fortunatura erat dedititij pueri aleam, cæteramque omnem actionem: poſteriorem teter animorum licitator ſibi ſeruauit, obſides nempe tabulas, capitis æterno mancipio ipſi ab demente puero dati, cuius mancipij dies ſeptimo pòſt anno exiret. Poſtridie adhuc decumbenti ſuo diſcipulo adſiſtit ad lectulum, precationum libellum ab eo ſibi tradi poſtulat, ſuadet à precando abſtineat, ſic enim meditato, quod gereret, ſcripto adfuturam multo potentio

tentiorem efficacitatem. Quo ex die, cum ei factus esset familiarissimus, vt quouis loco cupienti se sisteret, cæteris quidem aspectabilis, sed ignotus, sua disciplina paucis diebus puerum ita deprauauit, vt eorum flagitiorum, quæ eam ætatem habere solent infestam, ille nihil non auderet, & ad vicesimum vitæ annum perpetraret impunissimè. Vicenarius ex aula Principis Lotharingi domum cùm reuertisset, apud sororum natu maximam, virginem honestissimam, genere vitæ cum primis illiberali, mox offendit grauissimè; cui familiariter cum eo expostulanti, ex tam religiosæ aulæ sancta disciplina tam flagitiosos mores, clarissimo loco natum adolescentem, retulisse; paucis, ac præcise sorori retulit, ac deinde matri, necessitate adactum sceleratam se vitam agere, his legibus, scripto cruento chirographo, Cacodæmoni adstrictũ se octauum iam annum viuere. Ei parum præsidij fuit in matre, Schuuenckfeldiani dogmatis assecla, cuius multa in eo fuit opera, vt natum, certam iam Orci prædam, damnatæ item hæresis mãcipium faceret, nec alienum ab suo sensu calamitosi adolescentis animum offendit, cuius per id tempus certum instabat exitium, cum traditæ Dæmoni syngraphæ, ac deuoti capitis dies exisset. Quamobrem ex eo tempore Tartareus ille mango acerrimè vrgere adolescentem, vti Deum ac Cælites exsecraretur; vtrumque parentem, duos ex famulis, oblato puluere medicato, exstingueret; arcemque parentis sibi dederet delendam incendio; ipseque sibi denique mortem consisceret;

cui

cui, minùs properè obſequenti, atri leonis figura, in matris ac ſororis oculis ſęuos intentans vngues, diu multumq́ue vexato tantumnon exitium attulit. Inde patri eius, Catholico viro, neceſſitas impoſita, grauiter querentibus cognatis, dilata in eum diem remedia, adoleſcentis Molshemium ad nos deſtinãdi, ſi qua ratio apud nos ſuppeteret imminentis cladis ab eo auertendæ; quò cùm adductus eſſet catenis ligatus, iuſſit eum Pater Rector ſolutum vinculis in cuſtodia certi Sacerdotis inter noſtros agere, adiicere animũ ad ſubſidia idonea ſuo malo capeſſenda, eumdémque ad ſpem ſanitatis cum Diuina ope erigere. Primis diebus, dum adoleſcentis cuſtos Pater cum eo agit, auditi ſunt in propinquo grunnitus, & peregrinarum belluarum fremitus: vbi verò de ſeria Confeſſione cœptum eſt agi, miſero Dæmon inquietos dies creare, hoſpitij noſtri, & ſacræ Pœnitentiæ ingenerare faſtidium. Eas hoſtis fraudes dum ille diſſimulat, tametſi vultu triſtitiam prodente, Cacodæmoni animos facit, & ad ſe aditum parat, vt auderet, inambulanti in pergula, hirſuti, ac ſilueſtris Fauni habitu, ſe cõſpicuum dare, atque ſuadere, vti adulterinum chirographum ſuo cruore deſcriberet ei ſimile, quo ſe nuper Dæmoni mancipaſſet, quod humi abiectum, & à nobis inuentum, nos pro legitimo haberemus, rati ab ſeruitute Tartarei prædonis liberum adoleſcentem, quẽ ſic deluſi, vt ſanum dimitteremus. Expreſſo igitur ex manu cruore, Cacodæmone argumentum dictante, peregrinis notis ſimulatus ſyngraphus

exara

exaratur, pro verò substituendus, cuius clandestinæ scriptioni cùm famulus interuenisset, & ab scribente abigeretur, suspicionem sagaci homini mouit quæsita ad scribendum latebra, ansamque præbuit scrutandarum vestium dormientis hominis. In femoralium perula exitiale syngraphum cùm deprehenderetur, ad aspectum cruenti, peregrino idiomate, scripti famulus exhorruit, exploratum tamen in eãdem peram abdidit, ne hero ferociori stomachum moueret, admonito interim Sacerdote, adolescentis curatore, cũi visum est rem dissimulare, quoad se idonea occasio aperiret. Posterum diem egit ille dissolutissimè, vt facilè constaret, in gratiam cum Dæmone, atque ad ingenium rediisse; ad quem sub vesperam cùm adisset Sacerdos, seueris verbis castigauit hominis, in grauiore suo periculo, negligentiam atque proteruiam, deque recèns exarato chirographo percontatus, rationem eius iussit reddere. Asperioribus verbis denunciata veritas continuò abalienati ab sua salute adolescentis contumaciam emolliuit, culpamque libenter agnoscentis expressit lacrymas, promissumque frugis melioris, cuius argumentum illud esse, quòd illa ipsa hora veniret in Patris potestatem, in qua perpetuò esset futurus: syngrapham auctore Diabolo, decipiendis Patribus scriptam à se, mutato tamen consilio certum in locum abiectam, quem indicaturus esset, vt tolleretur, vnde & sublata est. Quòd autem animum, ex eo die, seriò appulerat ad salubria consilia exsequenda, infestiorem sentire cœpit

pit hostem, eoque solitudinem minimè ferre, vt cui, absentibus arbitris, consuesset incursare molestissimè. Depellendæ igitur tam periculosæ incursationi, recipiendisque geminis chirographis, cœpimus homini dedititio adhibere exorcismos, in B. Patris Nostri sacello, quos confestim secuta est adolescentis maior tranquillitas, & ab Cacodæmone leuior molestia. Diu tamen pugnandum fuit, vt ad Pœnitentiæ Sacramentum adduceretur, quod occulta fraude aduersarij repugnantissimè inibat, cui tandem id ingresso frequentes grauesq; horrenda forma aspectabilis Dæmon incutiebat terrores, paullatim tamen minùs formidabilis, vt in dies Confessionis vsus iterabatur. Quoniam verò haud satis diligenter videbatur sibi cauere ab aduersario, cuius instinctu impotentiùs in famulum efferebatur iracundia, multaque frequenter peccabat vitio impatientiæ: data occasione Pater Rector hominem sibi sumsit libeliter obiurgandum, quam obiurgatioñe hic paullò pòst agnouit sibi vtilissimè cessisse, vt quæ se multiplicium noxarum admonuisset, quas, nondum animaduersas, in Confessione tamen recensëri oporteret. Inde ad Eucharistiam participandam cœpit studiosiùs comparari, cuius tamẽ sumtioni ipse præuerteret sollemnem Catholicæ Fidei professionem, eodemque tempore Cacodæmoni ex scripta formula inter Sacrum renunciaret, quam formulam legendo decursam sacrificanti Sacerdoti traderet, tota nostra familia orationibus, & afflictationibus corporis, futurum eius

certa

certamen ardenter adiuuante. Inter illud ſacrum adoleſcenti quieta fuerunt omnia vſque eò, dum Cæleſti epulo refectus eſſet, atque Pater Rector ab eo acceptum renunciationis ſcriptum in ara deponeret: quo ipſo tempore in eum repentè irruit animi tanta perturbatio, quantam non meminiſſet expertum ſe eſſe, vt, ſolatij accerſendi gratia, tremebundus ad Sacerdotem, curatorem ſuũ, ſe applicaret. Adſtabant Cacodæmones duo, caprina effigie, in poſteriores erecti pedes, alter præ altero ad altare conuerſi, quorum prior ſublatis anterioribus vngulis vtrumque adoleſcentis ſyngraphum præferret, oſtentaretque impensè perturbato; cuius terrori, & Dæmonibus amoliendis, cùm adhibitus eſſet exorciſmus, adoleſcens ſibi reſtitutus eſt, hoſteſque fugati ſunt: quibus exactis, alterum chirographum, ſiniſtræ pueri nuper à Dæmone inſertum, humi, ad læuum cornu altaris, ab ſtudioſè veſtigantibus nobis inuentum eſt. Læta de Orco ſpolia ſpem haud leuem ſplendidioris victoriæ, acrioreſque animos ad reliquã pugnam fecerunt. Semel itaque, & iterum exorciſmorum vis grauiter in Tartareum raptorem intorquetur, quorum primum impetum fuga eluſit, alterum declinare non potuit, quin ciconiæ figura ſe ſiſteret, ſed, vt ſemper, vni ipſi iuueni aſpectabilis, cum pendula ex roſtro altera cautione, conſpicuis etiam ſingulis eiuſdem verſiculis, vt facilè numerari poſſent, quam & victus ſuper aram depoſuit, illo ipſo veſpere, quo exorciſmis fractus eſt, vbi poſtridie manè illam Sacerdos,
adoleſcen

adolescentis custos, deprehendit. Nihilo tamen minùs per Sacra omnia visus est adigendus Dæmon; vti præsens coram adesset, ac proderet, si qua ei reliqua potestas esset in adolescẽte: sed, post iteratos summa vi exorcismos, nihil Tartarei vmquam comparuit, neque vlla iuueni residua deinceps fuit ab hoste periculi, vel formidinis suspicio: cuius animo intereà validiùs sanctiúsque muniendo, adhibitum est Confirmationis Sacramentum. Excisi verò musculi cicatrix, in adolescentis læua manu, olim eminula, vt præteritam plagam argueret, post eductam inde, sine iuuenis sensu, auspicata illa schedula, sic etiam obliterata est, vt oculos fallerent tenuissima eius vestigia.

INSEQVENTIS anni fuit non leuis plaga ex decessu Patris Ioannis Hertingij, viri planè ex germano Societatis ingenio, qui ex suæ parentis alto quodam sensu iudicaret omnia, & strenuè ageret, ad vltimum vitæ spiritum, quem quinquagenarius efflauit, primo ac tricesimo anno, quàm in nostrum Ordinem concesserat. Multiplex eum, ac politissima litteratura diutissimè in scholis exercendis attinuerat, quòd eximiæ illius eruditioni comitaretur singularis industria iuuentutis vtiliter educandæ: qui ex eo stadio ad cõciones honoratis locis habendas translatus, posteà quadã propensione libẽter deuolutus est ad rusticanorũ animos catechismo imbuendos, qua in palæstra dici vix potest quàm fructuosè sit versatus. Is tametsi occupatissimus domi, euolabat in agrestium cœtus quàm ardentissimè, atque in idem studium, sum

summa arte, ac inusitatis blanditiis, traducebat de familia quàm plurimos poterat. Quidquid autem operosissimo homini vacui temporis suppetere vmquam potuit, id sollertissime ab eo collatum est in fructuosos Latini sermonis codices vernaculè reddendos, cuius ingeniosa & elegans interpretatio, & argumenti dignitatem ornaret non mediocriter, & cupiditatem legendi magnopere acueret. Adiungendorum itaque Christo animorum quòd pleræque ac singulares in eo dotes emicabant, de illo inter omnes Collegas vox illa increbuerat, Patri Hertingio promtum expeditumque perpetuò hærere in manibus hamum, quo callidissimè homines Christi amore inescaret. Eum decumbentem Princeps Leopoldus cùm amantissimè inuisisset, viri sanctitate recreatus maximoperè, non potuit, quin apud cæteros Patres tantæ virtuti multam cælo quæsitam felicitatem pronũciaret. In silua erranti sub vesperam adolescenti, viri nobilis famulo, Cacodæmon specie canis aliquantulum viæ præcucurrit, dum ad Danubij ripam peruentum est, vbi assumta desubitò figura pullati hominis, iuuenem interrogat, numquid suus esse velit, secumque viuere, si e vestigio amnem traducatur: cuius imprudenter assentientis præceps responsum vix intercesserat, cùm derepentè adfuit scapha, quæ priùs nulla toto eo littore fuerat. Versabatur temerarius adolescens in medio amne, cùm nauicularius ille carnifex, qui esset, apertè professus, summa vi eum adigit, vti se sibi deuoueat, Deum, & Cælites sollemnibus

verbis exſecretur, mox fœdo gurgite abſorbendus niſi pareat; quibus minis deuotionem ab territo extorquet. Tam impio naulo traiectus miſer, vix ſæuiſſimi prædonis manibus ſubducere ſe potuit, quin, eo ſtipulante quadrimæ diei certam fixamque corporis & animi deditionem, conceptis verbis, ſuum exitium ipſe reſtipularetur, ac repromitteret: ſed interuenere prætereuntes arbitri, qui, euaneſcente Diabolo, ſtipulationem dirimerent. Huius addictionis tã ſceleratæ cùm eũ deinde pœniteret, eiuſque rationem piis viris exponeret, adhibiti ſumus, ad facinoroſum eius cum Orcino Tyranno diſſoluendum commercium. Ei, cùm ſuadentibus nobis, ſe obſtrinxiſſet voto certorum dierum ſacræ Confeſſionis ac inediæ, perque Pœnitentiæ Sacramentum ritè procuratus eſſet, adhibiti ſunt exorciſmi, tribuſque continentibus diebus inter Euchariſtiam ab eo ſumendam, excepta eſt ſcripta eius ſyngrapha Sacerdotis ſacris operãtis manu, qua ſyngrapha Deo ſe totum dederet, Dæmonem habere res ſuas iuberet. Eiuſmodi triũ Miſſarum, eam quę Beati Ignatij fuit propria, quòd eius ſuffragia maximè poſcebantur in hoc negotio, Cacodæmon mirificè interturbare conatus eſt, vt interim apud ſe vix eſſet Sacerdos, tetra ipſi oblata ſpecie, quæ proxima feneſtra irrupiſſet, fœdè fluentibus, etiam nulla ſpirante aura, cereis, moleſtiſſimiſque intemperiis circùm aram obſtrepentibus. Sed qui dies plus habuit certaminis, is fuit & nuncius, & obſes impetratæ victoriæ, nam ab eo die adoleſcenti, nuper dedititio quietiſſima

ma & iucūdiſſima fuere omnia. Alterius pueri, ex noſtro Molshemienſi gymnaſio, plures, grauioreſque fuerunt cū eodē graſſatore pugnæ, ſed tanto illuſtrior & glorioſior de eodem triumphus. Tenuitatem fortunarum eius crediderat ſibi profuturam ad eius animum expugnandum, quamobrem variè priùs tentato vim magnam pecuniæ defert, cuius abſtinentiam vbi labefactare nequiit; ad atroces minas, & immodicos terrores conuerſus, non die non nocte illum quietum eſſe ſinit. Fortiter obluctantis probi pueri conſtantia Dæmoni vt grauis ſemper fuerit, nihil ei tamen grauius, quàm quòd nihil ſuo, ſed noſtrorum omnia conſilio gereret, in eo certamine; cuius noſtrę opis vſu in pręſentia, in poſterū ſpe, vt eū deiiceret, nihil nō eſt molitus, ac die quodam propemodū deiecit, vt ad nos deſperanter adiret, inaniaque deinceps noſtra præſidia ſibi futura tantumnon arbitraretur. Sed Sacramentis religiosè procuratum, vis exorciſmorum, porrectaque inter rem diuinam Sacerdoti noſtro ſyngrapha ſua, cuius verbis ſe antè Deo conſecrarat, Dæmonis conſortium deteſtatus, Dei beneficio, cætera omni vexatione illum abſoluit. Alteri quaterdenûm annorū puero, quem ſua mater Lutherana, & ſagarum regina inter populares, pænè infantem Orco addixerat, Beati Patris Noſtri ſuffragia exemerunt ſæuiſſima Cacodæmonis ſeruitute. Multa interuenerant eius promiſſa, cum matris ſuaſu, tum violento hoſtis imperio, ac diris vexationibus, quibus ſe & ſua omnia crudeli Tyranno deuoueret: ſed perſcripta ipſius cruore

atque manu cautio, sollemni magorum ritu, eum Tartaro certiùs addixerat. Ei deinde iam pubeſçenti, cùm truculentus ille dominus matrem horrendo leti genere ſubtraxiſſet, mendicitaſque peregrinationem ſuaſiſſet, oppida varia temere obeunti, tandem VVormatiæ puer eius æqualis perſuaſit, vt ab Luthero deſciſceret; vbi res ſuas noſtris aperuit, quorum litteris commendatus eſt Molshemienſibus Sociis, Beati Ignatij patrocinio ſanandus. De via tamen Molshemienſi volens deerrauit, Dæmoni obſecutus, quem ferè comitem habuit tota peregrinatione, atque ad vetera flagitia in patriam rediit. Haud multò pòſt tamen, vbi Molshemium rectà contenderat, litteras Patribus reddit, quæ vt rem non aperirent, ſic ipſe puerili ſimplicitate reticuit, quoad eum conſcientia periculumque tandem adegit per colloquij occaſionem cuidam Patrum exponere: qua ex die infeſtiſſimum paſſus eſt Dæmonem, à quo, per illius ſilentij tempus, acciderat mira tranquillitas. Septenas totas noctes ea pugna tenuit, nouum deditionis chirographum imperioſiùs exigente Tyranno, & ab monſtroſiſſimis laruis pueri terrorē exaggerante, à quo tamen extorquere nihil potuit, niſi vt, poſt grauia incuſſa verbera, nocte quadam, nudus in medio veneficorum choro, ſaltaret, vapularetque, qui vt ad ſe rediit, dum inter plagas recitat ſalutationem Angelicam, chorus & choragus, vt fulmine icti, momento dilapſi ſunt. De die in noſtris ædibus attinebatur, vt, memoria recolens, quæ ſibi horrenda ſcelera contigiſſent

in ſacri

in ſacrilegis olim cœtibus, ea deſcriberet, inter quam occupationem, non rarò ſe illi ſiſtebat nefarius ille flagitator, noui aliquid poſtulans, à quo viciſſim puer ſuam repetebat ſyngrapham, & quod mirum ſit, per ipſa etiam terrorum ac verberum diſcrimina, frequentiſſimè, ac intrepidè repetiuerat. Septima demũ nocte teterrimæ formæ bellua decumbenti oblata eſt, quæ deformi ac productiore roſtro ſuſpenſum gerere videbatur cruentum chirographum, quod pridem exigeretur, quo ex oſtento puer venit in ſpem eiuſdem recipiendi, vt illud pridie, Virginis roſarium decurrens, cum multis lacrymis ab Numine impetrare ſtuduerat. Porro adhibendis exorciſmis frequenter interiecta fuerant Beati Ignatij ſuffragia, proq́ue imperio iuſſus erat dolorũ artifex, quem flagitio ſtipulatus eſſet ab incauto puero ſyngraphum, eumdem ad pedes ipſius Beati, ſuper aram exſtantis, ſine dolo malo ſiſtere. Nec igitur ſua fiducia puerum fefellit, nec irritæ fuere Sacerdotis iuſſiones de reſtituendo chirographo, & quidem quo loco deſignabat: nam poſtridie quàm fœdum illud viſum puero ſe obiecerat, Sacerdos, hora pomeridiana tertia, ingreſſus Beati Ignatij ſacellum ad iterandos ſumma vi exorciſmos, cum multo ſuo horrore incidit in cruentam ſchedam, ad pedes Beati Patris aræ impoſitam, quam puer, omnibus indiciis & argumentis exploratam, illam ipſam eſſe agnouit, qua ſe nuper, à matre deceptus, Orco addixerat.

CONFLVENTINVM COLLEGIVM, & Paderbornense.

ACERBITATEM superiorum annorum hic annus videtur quodam modo mitigasse, cum magnis cladibus, grassante licèt in populum lue, omnib. nostræ familiæ, ac gymnasij capitibus, eam Diuina benignitas arcuit.. Singulare autem illud accidit ad memoriam, atque ad exaggerandam religionem erga Dei Matrem, vt quamdiu Litaniæ sub vesperam ei sunt à Discipulis decantatæ, nemo vnus ex eis, in tam inquinata ciuitate, contingeretur: simulatque verò abesse res periculo videbatur, ab litaniarũ cantu discessum est, illo ipso die, quo pium illud carmen desiit, discipulorum vnus letali vlcere decubuit, moxque alij duo exstincti sunt, magno terrore vniuersæ iuuentutis; quo documento perculsi, ad litanias nos reuocauimus, & in annum totum protraximus, quo anno toto iuuentus vixit incolumis.

Alter annus paullò liberaliùs nos admisit in familiaritatem cum ciuibus, & aduenis, pestilenti iam discusso afflatu, vt etiam licuerit Lutheranos in rem præsentem manus cõsertum vocare, atque Ecclesiastici fundi possessionem, perpetuis auctoritatibus probatum, ex eorum vindicare manibus; qua vindicanda vndeviginti ex ipsorum grege, vbi didicerant, apud ipsos Ecclesiæ nullum residere vestigium, ad nos libentes transiere.

PADERBORNENSES scholas pestifero contactu

contactu prohibuit eadem religio, quæ Confluentinas, inter creberrimas ciuitatis plagas, & quotidiana funera, vt in mediis veluti bustis periclitantes, tamen litterariæ palæstræ suas exercitationes nihil intermitterent. Qui aliena omnia de Fide sentirent cum Catholicis nihilominùs communem sepulturam in vrbe ambiebant, & reuera etiam adhuc obtinuerant, nimia magistratus indulgentia: sed hoc tandem anno euicimus, vt hac prærogatiua excluderentur, extra pomœrium in agros exportatis eorum cadaueribus: quam ignominiam plerique Hæreticorum veriti, ex ea sumserunt ansam Catholici dogmatis sub exitum vitæ amplectendi; cuius generis homines vndetriginta in Ecclesiæ sinũ admissos, ad sacræ sepulturæ iura lætissimos proueximus. Quo ferè tempore Christianam fidem, disciplinámque accuratiùs edocti Iudæi duo, cum alterius infante filiola, nostris Sacris, magna sua voluntate, ac ciuium gratulatione, imbuti sunt. De horum altero, sibi noto ac familiari, cùm inaudisset Lutheranus, familia nobilis, ad Catholicos breui migraturum, conatus est eum traducere ad suum gregem; sed respondenti libentiùs se in Iudaismo perstaturum, quàm vt Lutherismo inquinaretur, hanc hominis ingenuam libertatem Hæreticus acerba contumelia iniuriáque vltus est. Per summum enim Catholici ritus ludibrium, barbam, capillúmque ipsius, ex Monachorum formula, tonderi ad cutem iussit, & eiusdem caput ab aure ad aurem, atque à fronte ad occiput decussari: suo insuper equo

impoſitum malè multari verberibus, ac dimitti. Sed tam contumelioſo probro Iudæus ab inſtituto neutiquam deterritus, quod animo deſtinarat, eſt reipſa exſecutus fortiter, alacritérque, noſtrámque deinceps ædem perſiſtit religiose frequentare. Scholarum noſtrarum eximia celebritate ac diſciplina permotus Antiſtes noſter, pridem de Academico inſtituendo ſplendore apud nos cogitarat, cuius conſilia nunc eò prouecta ſunt, vt, de futuræ Academiæ ampliſſimis prærogatiuis, apud Germanici Imperij Catholicos proceres ſeriò iam actum ſit, quindenáque Dalerorum millia in eam rem ab eo nuper aſſignata, in Daniſtarum menſis, luculento cenſu annuo in dies exaugeantur. In vicinam Satrapiam peramplam, Hæretico veneno peſſime affectam, ſæpius itum eſt ab noſtro Sacerdote, ac tam felici demum exitu, vt principem feminam viduam, eius Satrapiæ Dominam, ipſius filiam, ac de clientibus complures Hæreticos, Catholicis adiungeret, in cámque conſtantiam Romani tuendi ritus induceret, qua ex conſtantia, cognatorum, licèt præpotentium nemo; ſed ne Imperij quidem Princeps aliquis, ei loco vicinus, ſua auctoritate potuerit eas feminas demouere.

Poſterior annus Academiæ, cuius modò mentionem intuleramus, feliciſſima dedit primordia, neque minùs fauſta Domui Probationis, cuius vtriuſque auctorem conditorémque ſe præbuit Illuſtriſſimus Antiſtes Paderbornenſis, pro ſua in Societatem eximia beneuolentia, de cuius Præſulis manibus, Pater Prouincialis ex ipſa ara, vbi faciebat,

faciebat, sollemni ritu scriptam quindecim millium Dalerorum cautionem excepit, caput scilicet annui vectigalis, Theologicis, Philosophicísque Magistris perpetuò fouendis, ab ipso destinati. Hoc eodem igitur anno factum initium est Academicarũ exercitationum ab Logicis præceptionibus. Quo item anno exordium cepere cum Ecclesia sentiendi quinque ac triginta Hæretici.

MONASTERIENSE COLlegium.

LVTHERANAS copias in vrbe vno vicenûm capitum manipulo infrequentiores fecimus, altero item manipulo tricenûm hominum, propinquo in oppido: cæteris locis aliquem etiam numerum detraximus. Extremæ huius Diœcesis tractum, versùs Frisios, Emslandiam appellant, septuagesimum annum Lutherana tabe perditum: sed hôc anno exactis ab Antistite, eodemque ditionis Principe Prædicantibus, nos, cum aliquot Curionibus, ad Hæretica lustra repurganda, missi sumus duo Sacerdotes, qui Meppenæ, principe in oppido degeremus, vnde in circumiecta oppida & pagos fierent excursiones. Meppeniis oppidanis, hominibus nequaquam malis, Lutherum dissuadere laboriosum non fuit, nisi existimationem suam in eo agi putarent, & Catholici moris Confessio paullò durior videretur. Tricena tamen capita se abduci passa sunt ab rustica eiusmodi ve-

recundia, vt iam cæteris, cateruatim ad conciones & Sacra confluentibus, ea res non adeo salebrosa videri cœperit. Celebrarunt vtroque anno gymnasium nostrum frequentes discipuli, ac posteriore quidem duodecies centeni, quorum non pauci, Hæreticis orti parentibus, ea sunt constantia in suscepto semel Catholico dogmate tuẽdo, vt vitam quàm Fidem potiùs sibi patiantur eripi. Ciuium quidam, apud nos Deiparæ Sodalis, nundinariis diebus, ac Maximi Ieiunij tempore, hospitum magnum numerum domi suæ acceperat, quorum nonnulli carnem sibi apponi postularent, quos ante accubitum iussit eo nomine suis ædibus excedere, quòd nullo iure hospitij posset adduci, vt in diuinas leges fraudem admitteret: qua denunciatione hospites illi se ad licitos cibos accommodarunt. Ex alia centuria sedecim non escas modò vetitas, sed vniuersum Lutherismum funditus à se abdicarunt.

HILDESHESEMIENSE COLlegium.

CALVINIANVS Friso, apud suos maiorum gentium Theologus, ad nos deductus ab amicis, vbi coram congressus est, haud erubuit fateri, suam Theologiam nostræ longè inferiorem esse: vtque se ostenderet haud alienum ab nostris rationibus, germanum suum ab Lutheranis, suis olim magistris, auocatum, nostræ disciplinæ, tan-

tò, vt

rò, vt ipse censet, potiori, tradidit. Castellana nobilitas, Hildeshemio propinqua, Lutherani licèt dogmatis, vt primùm cœpere nostri eam visere, atque officiis colere, continuò se non tantùm beneuolam, sed beneficam quoque in Societatem ostendit: vt fuerit ex ea vir primarius, qui salarium vectigal annuum Collegio attribuerit, nullumque finem faciat egregiæ in nos voluntatis exhibendæ. Eiusmodi generis homines nonnulli auidè ad nostras adeunt conciones, & vt affici cœperunt, Prædicantium nænias auersantur: cuius alienationis causam proferre quidam rogatus familiariter ab æquali, etiam ipso Prædicante coram, ac Senatoribus aliquot, liberè professus est, Iesuitarum dictione se ad pietatem commoueri summoperè, apud suos nullam guttulam hauriri posse pietatis. Cum altero, simulatque noster est congressus, sermone captus est mirificè, vt, super cætera beneuolentiæ argumenta, non temperaret sibi, quin digredientis in sinum, atque repudiantis, duodenos Daleros effunderet. Per hæc initia reuiuiscẽtis in hoc agro verbi Euangelici, eo disseminando ex Lutheranis ergastulis septuagenos in Ecclesiæ liberam, iucundamque custodiam transcripsimus.

SECVNDVS annus totus grauiùs habuit totam pæne Familiam, duosque Socios ad vltima deduxit, quos conclamaueramus, nisi de cælo præsidium adfuisset, etiam extra ordinem. Alterius pestilens vlcus suppurare cœperat, cui præsentem tulere opẽ religiosiùs acciti Cælites ipsi tutelares

ab al

ab altero ſuſpenſa de collo Beati Patris Ignatij manu ſcripta epiſtola,cum precibus &voto, Tympaniten ſemeſtrem , eoque diururniorem , cum omnium ſtupore depulit. Claro loco natam virginem Hæreticam malus Dæmon inſederat , multaque pertinacia obtinebat , cuius expugnationem fruſtra ſæpius tentatam Prædicantes noſtris relinquere ſunt coacti , quorum opera,ex Eccleſiæ ritu adhibitis exſecrationibus,de veteri ſtatione deiectus eſt , poſteà quàm illa deſciuerat ab hæreſi, vnde deſciſcere ſoror eius maior quia noluit,perſtitit in ſua poſſeſſione Cacodæmon. Decem & octo Prædicantes , numeroſa vtique Moloſſorum caterua, è Tartari luſtris immiſſam geminam hanc feram , cùm ſibi ſumſiſſet potenti latratu exigendam , alius alio tempore , & loco, aliaque latrandi formula , plurimùm inanis operæ , cum multo ſuo dedecore perdidit. Enimuerò vel ipſis Lutheranis ſpectatoribus tã inepta inſulſaque ratio ſuorum Poparum , in oppugnando Dæmone, viſa eſt, vt miſeros cachinnis ac ſibilis obruerent, ac pleroſque,vel hoc vno argumento , ſui dogmatis pigeret , puderetque. Longum ſit recenſere , quàm longè petitis , quàm alienis & frigidis ſermonum ambagibus , non impeterent Cacodæmonem , ſed obſeſſis puellis ſomnum conciliarent, auditoribus ſtomachum mouerent. Triumphabat ſcilicet vtraque illa Orci bellua , ſuis in latibulis , oblatas ſibi ad certamen meras latrantium canum laruas, metumque ac fugam ſimulabat interdum,acuendę aduerſariorum ferociæ , quam eueſtigio ad dicteria &

ria & sannas erecta obrueret. Nihil salsorum conuiciorum fingi potest, quo illi, omnis proteruiæ architecti, dicacissimè non aspergerent huiusmodi Bœoticos Lyciscas; nihil verorum probrorum tam occultum in Prædicantibus esse potuit, quod non palam retegerent, quibus lacessentium ora cum rubore non perfunderent. Hianti ore Ministellorũ vni cùm Dæmon aliquando illuderet, Sacerdotes nostros, fiducia sui Ministerij, stolidè imitatus nebulo, sacrilegos digitos immisit in hiatum, quos non nisi pænè concisos retraxit. In parentis ædibus cùm Euangelici Precones has puellas curarẽt, quasi Lutherani flagelli acerbitate fractus veterator, exclamauit sibi excedendum, aperirentur mox fenestrę, inferri sibi vim, cui par nõ esset: decursũest certatim ad fenestras recludendas; tum ille sublimẽ elatã vnam virginũ, formidoloso volatu, diu tota aula circumuexit, Prædicante interim efficacitatẽ verbi sui demirante, quasi alterius Elisæi, cũ de subitò puellam pænè deficientem humi demisit, ingẽti Prædicãtis ludibrio. Quidquid sacrosancti suis in adytis fuerat, quidquid in armamẽtariis Lutheranis validi & infracti, expromserant magna vi & inusitata ambitione Martinianorũ Mystarum proceres, vt Martini veterẽ infamiã detergerẽt, longéque Martino se venditarẽt sanctiores, sed Tartarea Viuerra de suo scrobe tamen trãsuersum vnguẽ nõ moueri; ignauarum canũ intermortuos latratus deridiculo habere, iis illudere, ac insultare. Collatis itaque inter se capitibus, maiorum gentium Popæ disquirere sedulò, quod tantæ suæ imbecillitati,

litati, quod fœdæ ignominiæ honestum tegumentum prætexerent; & venit in mentem præalte meditatis ingeniosissimum, & Lutherano acumine dignissimũm inuentum, vt apud vulgus, velut ex tripode oraculum proderent; Sacræ Scripturæ aduersari obsidentium corpora Cacodæmonum oppugnationem. Quærebatur tamen, quando tam modestum & sanctum genus hominum, Prædicantes, religione prohibebantur hoc curationis munere, ab instructissimis ipsorum nartheciis, atque auspicatissimis manibus, ab huiusmodi Diuis Aesculapiis, ad quos tandem Machaonas infelicissimæ virgines amandarentur. Hic Hippocraticæ Decuriæ Patres gaudere, ac sibi gratulari non mediocriter, cùm suus Senatus de integro consuleretur, in re admodum perplexa: ad consultandum itaque denuo considere; qua in deliberatione sententiis variatum est, alij enim Adscriptitiorum Patrum censere, curationibus abstinendum, idque mali cum tolerantia permittendum Diuinæ Prouidentiæ: alij sanationis accersendæ gratia, si quorum mortalium adeundæ manus essent, videri conuenientius ad veneficos & magos, quàm ad Iesuitas confugere. Vnus tamen & alter de hoc Prophetarum choro, & quidẽ inter consilij principes, non est veritus dicere, vitio non esse vertendum, si demum ad nos decurreretur: quam sententiam ipsa necessitas persuasit, cùm iampridem vis omnis, ars, consiliumque sagacissimam Prædicantium gentem, cùm Lutherani nominis infamia, defecisset. Euocati ergo nostri ad eas virgines,

gines, rem difficultatibus haud leuibus implicitam cunctantiùs aggrediendam rati, suam operam vt non negarent, eam tamen differebant, ne res Catholica Hæreticorum ludibrio exponeretur, si in Lutheranis puellis, & apud Lutheranum populum, euentu minùs felici cum Dæmone pugnaretur. Aduentum itaque suum proferentibus nostris, puellas ad eos adducendas sibi sumserunt cognati; sed iter detrectante Tartareo prædone, virium inopia Hæretici adacti sunt, ad Catholicorum, Ecclesiæque opem flagitandam, vt Sacerdotibus Stolis constrictæ virgines ad nos traherentur, nullis viribus alioqui perducendæ; quibus tamen iniectis vinculis, impotenter furentis Dæmonis sæuitia omnis resedit. Hoc argumento vel ab inuitis Lutheranis iam exprimebatur confessio, Iurisdictionis Ecclesiasticæ apud solos Catholicos vigētis, eáque præsagitio credebatur fausti certaminis, nostræque victoriæ; sed quanto cū pudore, doloreque Prædicantium! Vbi se nostro Sacerdoti stiterunt virgines, is graui oratione ostendit, quantum præsidij, ad debellandum clandestinum ipsarum hostem, in Catholico esset dogmate, in Lutherano quantum obstaculi; proinde si per Catholica remedia sibi meliùs esse cuperent, ad nostrum ritum cupidè adiicerēt animos, fore alioqui spem salutis exiguam: quibus verbis minor puellarum ad Catholicos voluntatem libenter appulit Quaternûm denûm dierum sedula Catechesi ad induendum Catholicum nomen præparata est, interimque Tyranni eam insidentis compressa ferocia

rocia Beati Patris adhibendis reliquiis: quem sic edomitum decimus quintus dies secundùm rem Diuinam, atque exorcismos, debilitatum penitus fractumque, de aliena possessione felicissimè depulit, ingenti Romanarum partium existimatione. Hanc veluti Marpesiam cautem, ad quam Lutheranæ sanctitatis Heroes suæ temeritatis alliserant rostra, obtriuerantque, tam nullo negotio à nobis fuisse deiectam, & in illorum quidem oculis, quos testes suæ infirmitatis Prædicantes habuerant: perinde quasi fuit atque ipsum Lutherismum imis radicibus, in ea regione, conuellisse, ac eadem opera, Lutherano in solo, asseruisse Catholici ritus dignitatem, sanctitatemque. Quò autem minùs ambigere possent aduersarij, Ecclesię Romanæ propriam esse prærogatiuam potestatis in Cacodæmones, percommodè accidit, vt per eosdem dies, ab eodemque Sacerdote nostro, puella, decimum & septimum abhinc annum Energumena, sanaretur, quam rumor proximè collatæ sanitatis procul ad simile subsidium exciuerat, simul & puerum veneficiis teterrimè affectum, cui allatũ remedium salutare fuit. Tam felix leuandis corporibus euentus ansam præbuit quàm plurimis, salutis animorum expetendæ, atque consequẽdæ, quem in numerum allegi voluerunt Hæretici plùs sexaginta. Principis Corbeionis propinquus adolescens, in Hæretica familia, ipsi nomine Catholici ritus infestissima, integritatem morum ac Fidei sanctissimè fortissiméque tutatus est, sed in morbo præsertim; qui ei fuit vltimus, cùm piè

piè oranti, petulanter familiares illuderent, ipse contrà hoc ardentiùs frequentiusque precaretur, Catholico more, Fideique suæ professionem, ex formula, vernacula lingua, vti omnes caperent, idemtidem pronunciaret. Eius demortui corpus per densissimos Hæreticorum cuneos Sodales nostri extulerunt, illustri ac numerosissima pompa, tetrùm frendentibus Lutheranis, tamque audaci Catholicorum facinore suæ sectæ grauem imminere plagam præsagientibus.

EMBRICENSE COLLEGIVM.

PATRI. Nicolao Stein hic annus vitæ postremus fuit, at ille quidem, sicut ab consuetudine ipsius religiosissimæ vitæ, præclararum actionum laudibus insignis; ita diuturni molestique morbi conditione singularium virtutum edẽdis facinoribus perillustris. Aetatis mediã ex æquo partem Societati fidelissimè ac vtilissimè commodarat, natus, cùm obiit, annos quadraginta, decimum autem agens ex quo in Professorum cohortem allectus erat. Viginti annorum adolescens Anabaptista, contra sui gregis morem, cùm de nostro audisset, quod omnium grauissimum est periculorum, imminere sibi periculum, nondum Baptismi aquis expiato, consilium salutaria suadentis cupidè arripuit, & Catholicis perlibenter aggregatus est. Embricensi cuipiam Caluiniani Popæ annos nouem iam imposuerant, cui apud

illius sectæ proceres de sui dogmatis capitibus cōsultanti aliquando accidit sciscitari, numquid ipsi apud Deum, agentem olim seuerum omnium mortalium iudicem, pro se, in ea secta morituro, sponsores intercederent. Homines alioqui præfidentes, suæque nihil non tribuentes causæ, terruit ea percontatio, perplexæque mentis conscientia spondendi fiduciam ademit, vt præcisè negarent, eo se genere sponsionis certaturos. Vanitatem dogmatis, paullò antè anxio, facilè persuasit ea suorum magistrorum diffidentia; quamobrem ille ne momentum quidem in eo luto sibi hærendū ratus, ad nos confestim adiit, & cum Christo sponsaque ipsius Ecclesia reconciliatus est. Opimi stipendij lenocinio illectus noster quondam discipulus, bene Catholicus, eò fuerat delapsus, vt apud Hæreticos ecclesiasten ageret, animo tametsi Catholico; cui hoc anno cùm formula quędam Catechismi auditoribus explicanda obtruderetur, quòd eâ forsitan disertiùs exprimerentur atrocia hæreseon capita, huiusmodi sacrilegio abstinendum sibi ratus, discessionis ab illis partibus inde ansam arripuit, neque se vllis vel precibus, vel donis distineri passus est, quin ad nos aduolaret. Eum cupidè adeuntem cupidiùs etiam excepimus, piisque commentationibus per dies aliquot excultum domi, magna ipsius voluntate, Deo Ecclesiæque restituimus, cuius in societatem alij quinque ad triginta ex Hæretica gente concessērunt. Ex itinere ad nos diuertit Mauricius, Comes Nassauvius, cùm esset in comitatu filiæ Britannici Regis

çi Regis

ci Regis, Palatino desponsæ, cui ad nos adeundi non aliam, quàm beneuolentiæ fuisse caussam, facilè ipsius ex vultu, sermonibusque perspectum est, quòd quàm familiarissimè, ac humanissimè versatus est nobiscum, atque in digressu suam operam prolixè detulit, seque amicum futurum vltrò est professus. Ea beneuolentiæ significatio vt sermonibus vulgi hoc toto tractu dissipata est, Hæreticorũ ferociã ergà nos, & petulantiã repressit summoperè, vt eo velut improuiso telo perculsi, abstinuerint obtrudẽdis Comiti supplicibus libellis, quibus summa quæque indulgeri sibi, Catholicis sua iura valdè minui, postulabant.

SECVNDVS annus duodesexaginta Catholicos Ecclesiæ peperit, ex contumacissima licèt schola Sectariorum, & in iis quidem Iurisperitum haud ignobilem, celebris gymnasij apud suos Rectorem, cuius scripta, propediem vulganda, non parum auctoritatis habitura creduntur ad persuadendam Hæreticis veritatem. Eximiç pietatis tredecim annorum puellam, inter ipsa religionis officia sedulò apud nos obeunda, morbus contumax ita lecticæ affixit, vt paucis hebdomadis, præter fœdè inflexam dorsi spinam, crurum etiam vsu misellam mulcaret; non tamen de pietate illius quidquam detergeret, sed vehementer accenderet potiùs, vt furcillis, ægrè licèt, innecta nihil quoad niti posset, veterum officiorum erga Numen omitteret. Ei sua mater cùm pridie natalem Beati Laurentij auctor fieret, vt tam acerba passo, Martyri sanctissimo, affinitatè quadam pœnarum

velut consors, fidenter supplicaret, noxis diligẽter expiata, neque vereretur erga se tam gratiosi apud Deum patroni sperare voluntatem propitiã, & opẽ salutarẽ: & pridie Natalis, & ipso Natali die, nostrã in ædem Sacramentorum causa venit. Sed, vt erat egregiè pia, eum supplicandi modum adhibuit, qui non potuit Cælitibus non gratissimus accidere, ac Numinis non sibi conciliare benignitatem. Nam cùm laboriosissimè ad sacram mensam nixa fulcris adrepsisset, cælestiquẽ recreata epulo, haud minùs incommodè in suum se recepisset locum, diutiùs intentiúsque orauit, ægrè licet nitens genibus, & sensibus propemodum alienatis; qua ex aberratione vbi ad se rediit, valetudinis & furcillarum oblita, vti se erigeret, connixa est, quem inter conatum crepitus & fragor ossium in ea est auditus ab circumstantibus, ipsa verò valida insistens pedibus domum abiit, deinceps incolumis. Vesaliam, nobilissimum oppidum, Cliuiensis ditionis caput, expugnante Marchione Spinola, Batauicus exercitus, vt damna damnis compensaret, toto Montensi tractu, finitimisque locis, acerbam, & fœdam intulit vastitatem, ciuesquẽ Embricenses ad deditionem adegit; qua ex deditione facilè intelligi potest, quantum incõmodi nostris exercitationibus, quantum periculi omnibus nobis, accesserit. Hæreticis nimirum castris ad vrbem considentibus, frequentes militum cohortes oppidum ineuntes, visendi studio ad nos adibant; quos inter vt multi quidem nos perhonorificè haberent, plerique tamen ex Hæreticorum ingenio, ac ca-

ac castrensi petulantia, negotium, periculumque non mediocre facessebant. In ea certè militari proteruia, vna nos, secundùm Deum, Mauricij Comitis reuerentia tutabatur, quòd rumoribus acceperat miles, ipsius erga Socios apertam esse beneuolentiam, nosque illius nomen, auctoritatemque aduersùm petulantes fidenter appellabamus. Huiusmodi tutoris nostri frequens appellatio pudorem metumque infensissimis quibusque iniecit, vt vltra minas & conuicia eorum indignatio progredi non auderet.

AQVISGRANENSE COLlegium.

GEMVERVNT & hoc anno Aquenses Catholici sub ciuium suorum Hæretica tyrannide, vt vna modò spe cælestis præsidij afflictos animos solarentur; cui præsidio faciliùs promerendo, sedulam dedimus operam Catholicorum animis multa caritate inter se deuinciendis, vt superiore anno cœperamus. In eam rem iis indictę sunt Ianuariæ kalendæ apud nos, Sacramentis vno in cœtu publicè obeundis, quod vbi concordissimis animis, & inusitata religione fecerant, prandium ipsi, summa voluntate, domi nostræ nobis lubentissimis condixerunt, interque lætissimè agitatum frugale conuiuium, de ciuili concordia fouenda sanctissimè pacta conuenta renouarunt. Nihil æquè connitentibus Hæreticis, quã

vti suis partibus perpetuum vrbis dominatum asserent, eoque nomine, quàm plurimos Catholici ritus ciues ad se adducerent: nostris Patribus desudandum fuit magnoperè, vt ne quam ouium de Christi grege paterentur elabi. Acre telum Hæreticis subministrabat, ad plerasque familias expugnandas, extrema rerum omnium inopia: quibus familiis, vt ne ab sua egestate crearetur infame Fidei naufragium, Patres nostri, de sua tenuitate, quam non mediocriter auxerat captiuitas vrbis, suppeditare non destiterunt; quo subsidio, ac beneficentia opulentiorum ciuium adiuti sunt ita inopes, vt nemo vnus ad aduersarios muneribus pellicientes adspirarit. De illorū verò castris, quòd eos sui dominatus felicitas longè arrogantiores fecerat, vt sibi hanc perpetuam faustitatem ominarentur, suoque Euangelio incrementum mirabile, vix vnus & alter passi sunt transitionem sibi ad nos persuaderi.

SED alter annus, recentis Imperatoris auspiciis, ductuque, opera verò Marchionis Spinolæ, huc ab Augusto cum imperio & mandatis destinati, omnes Catholicorum molestias feliciter abstersit, cùm publica res Aquensis ad veterem reuocata statū, de Romani dogmatis corpore ad sua gubernacula rectores de integro adhibuit. Marchioni Spinolæ, legatus Coloniēsis Electoris gerendę rei comes aduenerat, cuius vtriusque in nos eximia beneuolentiæ argumēta cōstiterunt, atque hoc luculētiora, quòd, ad multā propensissimi animi significationem, insignis quoque accessit libe-

rali-

ralitas, quingentis Philippeis ab Archiduce Belgico in ſcholarum fabricam attributis. Reſtitutis porro in integrum Catholicis, ſapientiſſimus Senatus animum ſollerter ac fortiter appulit ad ciuitatis partes integras cōſeruandas, errorumque cōtagione prohibendas, maximè quod Anabaptiſtarum propè infiniti greges, per turbulenta Hæretici principatus tēpora, in vrbem irrepſerant, vt ſexcentæ iam familiæ huiuſmodi peſtis numerarentur; quas, vbi nulla dabatur ſpes melioris frugis, omnes edicto adegit è ciuitate procul faceſſere. Adoleſcens, mulierque ſæuiore Cacodæmonis dominatu apud nos, ſollemni exorciſmorum adhibita formula, vindicati: & conclamatæ valetudinis grauida femina Beati Patris Noſtri admotis reliquiis ad optatiſſimum adducta puerperium.

BAMBERGENSE COLLEGIVM.

LVTHERANIS, ac cæteræ fæci Hæreticorū, mirum quantum doluit hactenus, nihil ſe vmquam ſalutatis opis nactos eſſe, aut poſſe hodie nanciſci, ſuis in morbis, quantumvis leuibus, apud ſui dogmatis venerandos Antiſtites: quam ſanitatis conferendæ impotentiam, vt ſuis Prædicantibus cum ſtomacho non exprobrent, interdum nequeunt abſtinere. Hac igitur ſuorum Sacrificulorū deſtitutione haud leuiter perturbati, ad imitanda Catholici moris vota, peregrinationes, ac huiuſmodi alia, vrgente valetudinis incommodo,

velint, nolint sæpius delabuntur: quibus, licèt immeritis, Numinis benignitas haud infrequenter indulget sanitatem, vt ea beneficentia inescatas impiorum hominum mentes ad veritatis amorem alliciat. Bambergensem ciuem sontica vexatio habebat pessimè, ac eo peiùs, quòd ex sui ritus Sacris leuandæ valetudinis spes nulla planè affulgebat, quamobrem ad alienæ, atque alioquin inuisæ, gentis religiones animum sibi appellendum statuit, nuncupato ex Romani ritus formula voto, depellendæ sæuientis pestis gratia. Vbi verò Deus profani hominis preces neutiquam erat auersatus, sed, in supplicantis obsecrationes propitius, Comitialis tabis venena ex eius corpore penitùs abstersérat, tanto beneficio ab Numine occupatus Hæreticus, credidit integram animi salutem inde sibi hauriendam, vnde tam facili negotio membrorum abstulerat salubritatem. Igitur, reclamante quantumvis matre, se, suaque omnia, magna voluntate, incensoque Catholici dogmatis studio, ad Ecclesiæ partes, Lutheranis tantò sanctiores, honorificentioresque se transtulit: quam in eiusdem transitionis nauem alios vndeseptuaginta imposuit consciētia rei malè gestæ nouitios inter Euangelicos. Iniectam ab nostris religionem fouēdarum cærimoniarum Ecclesiæ tam auidè arripiunt plerique Catholicorum, vt earum obseruationem in nullo capite sibi patiantur auelli; quo de genere singulare illud fuit in femina, cui ex nostra disciplina ingens studiū Catholici ritus insederat. Quosdam sui corporis, tametsi rectæ Fidei

dei

dei studiosos, deprehenderat ferri paullò licentiùs in vetitos cibos, quæ gulæ infamis labes ne suū quoque virum contagione affiniū inquinaret, ei finitimos mercatus, negotiandi causa, continenter obeunti, perpetuum viæ comitem se adiunxit, vsu religiosarum escarum inhibuit, sicubi opus esset, Romani moris opsonium instruxit, nec ab huiusmodi officio vllis sui comitatus dicteriis, contumeliisve potuit auocari, quin maritum ab nefaria hac esculentorum ingluuie immunem præstaret.

POSTERIOR annus infaustior nobis excurrit funere Patris Ioannis Hommart, huius Familiæ, ab ipsa primùm instituta, in hunc vsque diem, Rectoris, ea insignium laudum celebritate clari, vt, si & domesticos, & extraneos consulas, vix potuerit desiderari eo quidquam absolutius, & apud Principem nostrum, totamque adeò ciuitatem acceptius. Ad cæteras præclari moderatoris eximias dotes accedebat comitas tanta, & flectendis quibuscumque ingeniis dexteritas, nihil vt eius imperio, tametsi nec de disciplina quid remittētis, esset optabilius. Concionibus frequentissimis apud ciues habendis erat consecutus, vt eos, quacumque incubuisset dicentis oratio, facillimè inflecteret; fuit autem eius sermo huiusmodi, qui non oblectaret modò auditorem, sed aculeos in animis altè defigeret. Confessionibus excipiendis tametsi negotiosissima cæterorum munerum functio eum meritò absoluebat, iis tamē & frequēter, & diutissimè distineri se patiebatur, incenso iuuandorum ciuium studio; quibus officiis, & eius

generis compluribus, totius ciuitatis voluntates ita sibi demeruerat, vt in oculis omnium ferretur. Eius funus omnes non modò ciuitatis ordines, sed & Princeps, incredibili mœrore ac lacrymis celebrarunt; cùm palam prædicarent, magno suo incommodo periisse germanum Bambergensium Apostolum; cuius exitus in quadragesimum ætatis annum, & aditæ Societatis decimum sextum incidit; vt pænè viridi iuuenta occidisse videatur. Ipse Antistes, & idem Princeps noster, saluberrimũ piæ commentationis secessum suo, vt asserit, summo bono expertus sæpenumero, non desinit principibus de Clero, & populo illius vsũ cõmendare magnopere, & suadere, quẽ plurimis quoque sua auctoritate facilè persuadet; vtque omnium ciuiũ mentes tanti boni notitia imbuerentur, iussit de superiore loco à Concionatoribus eius rationem disertius explicari. Virgo Norimbergensis honestis & copiosis nata parentibus, Lutherano in ritu, Angelicæ Salutationis formulam ex Catholico didicerat, eamque Dei Matri studiosè recitabat, quo genere officij assecuta est, ignara licèt, vt Deiparam sibi conciliaret; cuius per quietem admonitu iussa est Bambergam proficisci, erudienda Catholicis institutionibus ab eo de nostris Patribus, qui designabatur. Cuius nocturni visi vt maior constaret fides, ille idem Sacerdos à Beata Virgine iussus est aduenientem puellam excipere, iis indicatis argumentis, vnde posset agnosci, adiectis etiam ad cæteras notas singularibus euentis, quæ virgini Lutheranæ omni vita obtigerant, vel iis quo-

iis quoque, quorum vnum Deum conscium haberet. Huic deinde in Ecclesiæ sinum admissæ, cùm singulari sua voluptate res sacras obiret, & Deiparam veneraretur, sollemne fuit, Dei Matris crebram mentionem inducere, atque asseuerare, nulli Hæretico posse accidere, vt cùm hæresi è vita decederet, cui Cælorum Regina fuisset in honore. Coniugata mulier quinquennium totum incuboni Dæmoni se substrauerat, cuius nequitiæ, atque intemperiarum trucis mœchi denique pertęsa, flagitij rationem marito aperit; vsura eius consilio atque ope, quo etiam percontante Prædicantis super ea re sententiam, sacrilegi hominis scelerata perfidia, crimen adulteræ mox ad magistratum defertur, cuius decreto ad Bambergenses Quæsitores vincta perducitur. Nulla mora fuit, quin sua confessione damnatam, Iudices securi, ac deinde rogo addicerent; cui Hæreticæ id boni contigit in extrema vita, vt nostrorum ope Catholicis instructa præsidiis morte plecteretur. Mulieri de vita periclitanti, & minimè omnium sollicitæ de animi salute, repudianti etiam obstinatissimè familiarium salubria in eo genere consilia; noster Sacerdos, ægerrimè licet, post multas preces, atque intentatas de cælo graues minas, persuasit tandem, vt sibi medicum animi adhiberet. Tum illa, quoniam hæc caussa non admittit arbitros, quotquot adestis, hinc facessite properè; cui vt mos gestus erat, vt primum loqui exorsa est in auribus Sacerdotis, eius coniux, assistens ad cubiculi fores cum Sacerdotis socio, fidetato similis

milis derepente corruit, Iesum, & Mariam cum horrendo ciulatu inclamans. Ad vociferantis intensum, lugubremque clamorem, tota vicinia cohorruit, accurritque in ipsius ædes, ex quo tandem recreato audiit, vbi primùm cœpisset labra diducere sua vxor, exstitisse ipsius ex ore immanem draconem, igne micantem, fluentemque cruore, qui suos oculos, fulminis instar, prætervolasset, & circumfusum aërem incendisset longè lateque, vt eius aspectu, afflatuque crediderit vitam sibi ereptum irj. Alteri feminæ, ad mortem decumbenti, longè peius consultum ibant Tartarei veteratoris insidiæ, nisi nostri Sacerdotis sollertia,& constàns assiduitas,opportunè occurreret. Ea nempe vt Confessionis, ita precum abiecerat consilium, vt benè suadentibus conuicia procacissimè ingereret, nostrumque Sacerdotem obscęnis dictis ab se amoliretur. Cui vrgenti vt spem omnem sui conatus vno verbo preciderat,sibi certum esse illo statu emori denunciabat, neutiquam verita digito indicare adsistentem ad latus Cacodæmonem, quem, blandiore voce, suum appellaret, triduoque se cum eo migraturã assereret;interimque illa horrendum in modum exclamare, vetare vti nemo sibi Pœnitentiæ, nemo precationis faceret mentionem: edicere domesticis, Iesuitam ex ædibus exigerent. Hic noster prouolutus in genua Deo ardentissimè pro emotæ mentis femina supplicare,orandoque vsque eò prouehi, dũ se aliquid profecisse crederet;sed obdurabat impotẽs sui mulier hoc animũ magis,obsurdescebàtque

vehe

vehementiùs, vt cùm omnia iam deficerent nostrum, ipſe demum ad Beati Patris Ignatij reliquias, vt ad vltimum amuletum, duritiæ auertendæ deuolueretur. Eius ſcilicet meritis atque gloria hanc palmam Deus reſeruarat: enimuerò cùm primùm ſacra impoſita Lipſana caput furentis attigerunt, lætum ipſa vultum induit, hilarique voce exclamauit, en Cacodæmonē, metu perculſum ſe propere hinc ſubducentem: euge, nunc, nunc tēpus eſt orare; vos modò mihi precationum verba præite: ſed vti proficiant preces, flagitia, quæcumque memini ab vltima pueritia, huic ipſi Sacerdoti, contrà atque pernegaram, in præſentia retegere certum eſt. Confeſtim ergo, adhibito noſtro Patre, magna intimi doloris ſignificatione noxarum omnium recenſionem inſtituit, qua defuncta cum fide, ſacroqúe inſtructa viatico, ſpei plena placidiſſimè deceſſit.

VVORMATIENSE COLLEGIVM.

OBSTINAVERANT animum Hæretici, vt quacumque arte ac vi poſſent, Vvormatiæ aditu nos prohiberent, aut certè vt, ne inſtitueretur admiſſis perpetuum domicilium; ſed vtroque ſuo conatu deiecti Antiſtitis, eiuſdēque Principis, ſumma in nos beneuolentia, & in res Catholicorum ſtudio; vt hoc anno licuerit nobis publicè oblato inter rem diuinam cereo legitimi Collegij eum conditorem agnoſcere. Hæretica quidem plebe

plebe adhuc infestiore in nos vtimur; sed Senatorij Ordinis viros, & primarios ciues eiusdem dogmatis, multo æquiores experimur, vt nostro triclinio accipi se interdum, neque inuiti, permittãt. Frequentes ad nostrum Concionatorem Hæretici confluunt, atque in his, Caluiniani, omnium à nobis alienissimi: sed frequentiores multò Catechesibus solent interesse, ac maiore inde suo compendio, quàm ex ipsis concionibus. Huiusmodi commercio sensim demitigantur eorum mentes, & aboletur vetus odium, vt multò æquiores arbitros rerum nostrarum se præbeant; interimque apud eos eruditionis ac probitatis existimatione haud mediocriter proficit Societas, cuius virtuti suum testimonium quandoque non subtrahunt. De Cacodæmonibus exigendis ex Energumenorum corpore, apud omnes huius tractus Hæreticos in confesso est penitus, vnis Iesuitis concessam esse hanc prærogatiuam; nam Prædicantibus quidem formidationem minimè leuem incutit hoc dimicationis genus, siue Lutheri etiamnum terret eos infortunium in ea palæstra, siue ab hoc puluere arcet miseros sua infamiã, qui meminerint, se illi Tartareo mimo ludos in hunc diem fuisse, quoties in hoc certamine cum eo manus conseruerint. Per hos certè dies cùm paganum agricolam senem intemperiæ quædam exercerent, in ditione Comitis Hæretici, acclamatum est ab omnibus indigenis, præcipuam nobis hanc delegari prouinciam; quamobrem & Satrapæ ipsius, & Ministrorum commeatu aduocamur ad eam curationem

tionem; deprehensum tamen est à nostris, debilem senem aberrare modò sensibus, non autem insessum esse à Dæmone; quam in rem, cùm opportunis præsidiis eum nostri communissent, suam operam Hæreticis magnopere probarunt, cum in cæteris, tum eo nomine, quòd perlibenter, & quidē gratis, suū laborem cōferebāt ægro. Hæretici magistratus seuero decreto vetiti sunt, non minùs Euangelici præcones, quàm vniuersus populus, cum Iesuitis venire in colloquium, tum vt transitiones ad Catholicum institutum prohiberent, tum vt ne Ministrorum inscitia, dogmatisque infirmitas, à nostris deprehensa, deinde palam proderetur: nihilo tamen minùs vicena septena capita eiusmodi edictorum septa sic transilierunt, vt lubentibus animis in Ecclesiæ quoque nassam subierint. Theatralem nostri gymnasij laudem æmulari studebant Hæreticæ iuuentutis magistri de triuio, ex Sacræ Scripturæ historia sumto argumento, quod quià, licèt luculenter pro suo captu, reuera tamen frigidè ac ineptè tractauerant, vetuit eos Senatus Hæreticus in scenam actores producere, ne priuato suo dedecore, ac probro, existimationem causæ totius inquinarent. Suis quidem castris summâ vigilantia incubant & Prędicantium decuria, & magistratus, quò minùs tamen satis amplas inde manubias anno altero auferremus, non potuerunt euincere; nam, præter integram familiam, sexagenos hinc inde illis extorsimus.

HAGENOVIENSE COLLEGIVM.

HAVD procul occasu suo aberat hæc Sedes, cùm ei nomen, prærogatiuam, ac prope idoneum iusti Collegij vectigal Imperator, Austrij Principes duo, Hagenouiensesque ciues, decimo quarto huius sæculi anno, attulerunt, quamquam eius ab Societate admissi auctoritas non adfuit Roma ante kalendas Ianuarias anni proximè insequentis. Opimam olim nobis futuram messem ex bene amplo in hac vrbe agro Hæreticorum, rectè nos sperare iubet plebis Hagenouiensis incensa cupido nostri Concionatoris audiendi, à quo celebrando eam auellere nequeunt vlla Prædicantium interdicta: quo de grege quinque ac triginta vel isto vel superiore anno, nihil sibi deinceps cum Lutheranis fore cõmercij sanctè ac palã spoponderunt. Leonardum Scheffer, rei familiaris nostræ curatorem strenuum, sexagenarium, horis non ampliùs vicenis quaternis vexatum Apoplecticus stupor exstinxit, quem multa virtus & industria vt Sociis vtilem & carum, ita extraneis fecerat acceptum, vt eius obitu dolerent, funusque celebrarent frequentes, & officiosissimè.

ERFVR

ERFVRTENSIS, ET BONNENSIS sedes.

HARVM Sedium prior nunc quindenos, nunc vicenos quinos, Catholicæ Adrogationis benefico iure, Christo adoptauit, ex variis Hæreticorum familiis, quorum duo eruditione celebres, haud vulgari iactura suos olim tribules hac destitutione affecerunt. Alterius certè vehementer tentata est integritas, atque constantia, cùm ei, Gymnasiarchā cum laude annos aliquot agenti, Mansfeldianam in Aulam, stipendiis bene amplis delatus est gradus honoris, vt pro Nouati Verbi Præcone apud illustres Comites gereret. Sed homini, nequaquam ad lucrum auido, salutis potior longè cura, quàm compendij fuit, quantumvis opulenti; cuius verè Christiani animi documentum præbuit sanequàm illustre, modesta simul, & religiosà eius responsio; saluo nempe Dei honore, animique integritate, illius se doctrinæ præconem non posse agere, cuius de veritate non solùm ambigeret magnopere, sed apertam quoque falsitatem perspiceret. Duobus aliis tantum insedit suæ conditionis gaudium, in adepta recta Fide, vt, inter aduersariorum minas vexationesque, haud modica voluptate perfunderentur, nec paullò minore afficerent molestia sectarios, quorum opera commissi cum iis Prædicantes, rationum telis confossi, concisique, cum sua multa ignominia excesserunt è prælio.

-- BONNÆ Catechetica pueritia grassantem magnis stragibus luem, instituta, in aliquot hebdomadas, ad sacra loca extra pomœrium supplicatione, ciuium capitibus penitùs auertit, vt pluribus mensibus occideret nemo, prętter primarij ciuis filiam, cuius scilicet parens supplicantium studium damnauerat, ac nonnullos de suis eo nomine malè multauerat. Virginē ante initam Cœnobiticum institutum procus amauerat, nec deinde insano amori temperabat, sed importunis nunciis Christi sponsam menses aliquot ab Votis emittendis inhibuerat, cui suum aduentum in vrbem, & nuptias denunciabat. Sacerdoti nostro perplexa Virgo cum suam anxietatem aperuisset, iussit ille Dei ancillam se totam ipsi permittere, proci nec nuptias nec litteras tantillum morari, Deum vindicem libertatis & castimoniæ ipsi affuturum; & affuit reipsa, illis ipsis enim diebus, in singulari certamine amasius ille membris ita mutilatus est, vt præ pudore amatoris personam exueret. Marianorum Sodalium vnus septuagenarius, cùm humanis Diuinisque subsidiis procuratus propè abesset ab discessu, summa sua voluptate ad adstantes Sodales verba faciens, sibi ac ciuibus suis Bonnensibus gratulabatur ingentem Bonnæ religionem, præ ea, quæ nuper fuisset, cùm specimen aliquod pietatis edidisse publicè, non modò non haberet commendationem in vulgus, sed offensionem atque inuidiam apud conscios & arbitros, quorum conuicia contumeliasque in te præclarè factis concitares. Iam verò tota vrbe sic feruere

Diui

Diuini cultus ſtudium, vt in eo genere palæſtræ Bonna facilè cum religioſiſſimis vrbibus certaret, cuius Diuini beneficij cogitatione ac gaudio elatũ ſe triumphantis in morem ex hac vita decedere.

ASCHAFFENBVRGENSIS ſedes.

SAGARVM, quæ ſe horrendis flagitiis lubentes Orco conſecrarent, amplam meſſem prior tulit annus, idemque nonnullarum maleficia ſic prodidit, vt, grauiſſimorum criminum compertæ, rogo addicerentur. Sed duarum in primis vt inſignia fuerant ad omnem impietatem facinora, ita ſingularis ad notam exſtitit ſacrilegiorum pœnitudo. Altera quidem, quò maiorem iniret ab Auerni Principe gratiam, exceptam ore ſacrilego Diuinam ei detulit hoſtiam, quam ille, gaudio exſiliens, mox iubet ab impia muliere procũlcari, cui parere tergiuerſanti multa ingerit verbera, dum ad exſecrandum facinus inuitam adigat. Sed proh ſcelus! ter obtrita pedibus Christi Diuiniſſima caro, ter tota maduit cruore; cuius aſpectu ſic inhorruit infelix, vt ab eo momento deinceps numquam eius conquieuerit animus, vt ipſa erat ſolita dicere, dum adfuit tempus eius ſacrilegij ſupplicio eluendi. Hoc ſuæ impietatis ſingulare argumentum, inter cætera multa, palam pro tribunali venefica ſponte profitebatur, & inuſitato cum gemitu, eiulatuque, damnabat, qui

acerbitatem doloris ex admissis abunde testaretur. Alterius animo tam tetras offuderat tenebras Tartareus canis, tamque cæcam noxarum obliuionē, vt id vnum posset effari, omnibus suppliciis se dignissimā esse, nullam verò flagitiosissimę vitę culpā sibi succurrere, vel maximè cupienti, quā in auribus Quæsitorū deponeret: optare tamē sibi acerbos adhiberi cruciatus, expiandis inquinatissimæ vitæ flagitiis. Quæ vt in tam aperto salutis discrimine sibi nequaquam deesset, ad preces assiduissimas, ardentissimasque adiecit animum, quibus Dei Parentem sibi propitiaret, eiusque patrocinio eliceret ab Numine anteactæ ætatis recognoscendæ memoriam. Huiusmodi precationis, studio defixa, cùm per alta noctis silentia, & densas carceris tenebras, Virginem Matrem sollicitaret impensiùs, derepentè copiosissima lux se oranti circumfudit, cuius aspectu recrearetur mirificè, multò tamen iucundiùs interioris claritatis sensu, qua subeunte in animum eius, velut in apertissimo speculo, per omnem ætatem commissa ipsius memorię obuersarentur. Eo illapso in eam cælesti lumine, vix præ gaudio sui compos, desubitò inclamat custodes carceris, admonet infusam sibi diuinitus lucem, & recordationem vitæ præteritæ, eapropter euocetur sibi & magistratus & Sacerdos, cupere se rationem flagitiosæ ætatis apud eos explicare; qua exponenda postridie ratione, palam in ipso tribunali, admiratione sui, & commiseratione, audientium defixit animos, cùm Deo, Deiparæ Virgini, Iudicibusque destinati sibi gra

bi grauioris supplicij nomine gratias haberet, & ageret. Sed affusæ de cælo alacritatis ad cruciatuũ carnificinam non tolerandam modò, sed cupidè optandam, illud manifestum fuit argumentum, quòd est audita vox illius, sanctissimè asseuerantis, si procul inde, ac sui quidem iuris & arbitrij abesset, sponte tamen ad supplicia redituram fore, vt, expiandis admissis in Deum sacrilegiis, se illi victimam ardentissimo studio consecraret.

ALTERIVS anni manubiæ de victa hæresi non quidem numero amplissimæ, sed genere ipso fuere satis illustres, per quas etiam futurus gradus speratur ad illustriores; cum præsertim illustrissimus Elector eò suam ardentissimè conferat operam, vt huius rei studio lacrymæ ac gemitus ipsius apud Deum inter incensam orationem exaudiantur. Cuius studiosissima erga Diuinam gloriam cura, & propensissima in nostram Societatem, spẽ nobis ingentem facit, nostræ operæ hoc vniuerso tractu fructuosissimæ olim futuræ.

SANCTENSIS SEDES.

SANCTIS sexagenos annos totos, eoque ampliùs, Sacrorum vsus, & Catholicæ consuetudinis ritus ita iacuerant, vt iam instar miraculi videatur, ipsis etiam Catholicis, cùm reuocatur aliquid istiusmodi, quod desuetudine obliteratum erat. Inde illi ciuilis & agrestis multitudinis concursus, ad inauditum rumorem proditura aut per

vicos vrbis, aut extra pomœrium pompæ supplicantium; inde quoque grandi natu ciuium, nobis ac Sanctensibus gratulantium, nostra opera redintegratum priscæ pietatis morem sanctissimum. Marianorum porrò Sodalium singularis virtus incensumque studium propagandæ in suos ciues integritatis morum, ac religionis, ingens affert momentum ad nostræ procurationis institutum promouendum, quòd & omnes ciues sunt, nec obscuri plerique nominis, inter se agunt concordissimè, & vniuersæ ciuitatis rationem perspectissimam habent: Caluinianis autem Lutheranisque, numero & robore inferioribus, solent esse formidini. Hæreticorum autem hanc cuiusmodicumque cohortem, detractis ex ea quadragenis quinis capitibus, & nostro numero adiunctis, tantò infirmiorem fecimus, quibus initiis freti non dubitamus fore, vti vnus rectè sentientium ex omnibus sectis conuentus breui coalescat, quando vel ipsa Sodalium existimatio, & quorumdam ex eo cœtu congressiones cum Hæreticorum deprauatissimo, quem omnium turpissimarum hæreseon fœditas inquinauerat, ad sanæ Fidei, atque sodalitij societatem adiunxerunt. Sanctensi cuidam tãtũ Catholicæ doctrinæ odium occuparat animũ, vt superioribus diebus cũ vigintiquinque paris animi & sectę hominibus, adiecto iureiurãdo, fœdus iniret, numquam se, vel intercedente grauissimo periculo, in Papistarum partes concessurum; quo tamen ex consilio vt per grauioris morbi molestias desciscerct; inque verba Ecclesiæ tantò sanctiùs

ctiùs iuraret, noster Sacerdos rationibus opportunis impetrauit.

De altero insequentis anni fuit longè celebrior triumphus, quòd is ingenio, & natalium claritudine inter Caluinianos Gueldrios facilè princeps, vt longiore acrioreque dimicatione contra veritatem depugnauit, ita nobiliorem peperit certaminis exitum. Errorum auspices ac magistros habuerat, apposito ad combibendam pertinaciam tirocinio, Bezam, Pappium, Paræum, Grynæum, aliosque insignes animorum, ac Diuini Verbi corruptores: quibus præsidiis septus, factoque insuper natura, & arte ad dicacitatem, & acerbos sales ingenio, quibus Romani ritus homines nusquam non configeret, Catholicæ nobilitati se formidolosum præbuerat. Ei, vicenis quaternis horis ante decessum, noster Sacerdos Catholicũ dogma persuasit, per diuturnas de Fide pugnas, eodemque tempore totius vitæ noxas recolentem audiuit, cuius sacro ritu expiati fuit illa, grauibus expressa verbis, asseueratio apud nostrum Patrem, coniugem, liberos, familiamque vniuersam, nunc, exhausta noxarum ex Catholico instituto sarcina, animi sui conscientiæ longè tranquilliùs ac suauiùs esse, quàm vel tota vita fuisset, vel ipse dicendo posset exprimere. Eius demortui, transitionem ad Catholicos, quòd paucis horis ante obitum acciderat, propinquorum Hæretica factio conata est inficiari, vel certè ambiguam in vulgus facere: sed eorum oppressit impudentiam funebris oratio, qua, vti verè Catholicus, in

amplissimo nobilissimorum equitum consessu semel, iterum, ac tertiò diuersis diebus laudatus est: & adiecerunt huic lætitiæ cumulum alij vndetriginta, quorum facta est ad Romanum gregem accessio.

***

PROVIN

PROVINCIA GERMANIA SVPERIOR.

DOMICILIIS decem & nouem, hoc est, iustis Collegiis vndecim, vna Probationis domo, ac septem prætereà Sedibus diuisi, hanc Prouinciam gesserût Socij omnino quadringenti, nonaginta & septem, priore anno; posteriore his plures tres ac viginti eamdem administrarunt, quorum toto biennio sedecim occubuerunt feliciter, sexaginta in demortuorum stationem successerunt.

INGOLSTADIENSE COLlegium.

IN Mariæ clientela, pietatem studiosè colentium Sodalium corpus triplex religiosarum actionum gloria floruit, vt cùm maximè: nec enim, quod ciuili ex cœtu nuper coaluit, fas putauit Veteranorum laudibus concedere: adeò nouitius ardor,

& suo ipse impetu, & alieno exemplo incensus est, vt sæpenumerò publicè spectatus insignem virtutis commendationem habuerit. Facile sit, de aliis duobus veteris, & laudatæ disciplinæ, illustria documenta ponere, sed in præsenti vnius dumtaxat commemoratione facinoris res tota intelligetur. Sodalis adolescens veteratoris propolæ fraudem odoratus, cuius nefario præconio passim exercebatur clancularia nundinatio tabellarum turpissimo argumento pictarum, paucis horis tam strenuum licitatorem egit, vt exitialem mercem, quasi eius annonam suo emolumento compressurus, vniuersam non exigua pecunia redemerit, eademque opera libidinosis oculis certam flagitij materiam subduxerit. Hac sua emtione, auersam, turbatamque Stygij mangonis negotiationem, lætatus summopere, simulque exsecratus sceleratam pictoris manum, ne cuius animum illæ tedæ libidinum exurerent, de pudendo artifice & opere, vna eádemque flamma supplicium sumsit. Pueruli tres rusticani conceptam ex Catechismo religiosorum opsoniorum abstinentiam mordicus tenuerunt, etiam aduersùs Hæreticæ matris sæua imperia, terribilès minas, duráque verbera; quorum constantiam visa sibi est aliquando fractura crudelis, impiaque parens, si alteri mucionem cultri furibunda intentaret, alterum, noctis appetentibus tenebris, mensa & tecto prohiberet; sed crudelitatem muliebrem vicit puerilis fortitudo, impietatemque matris filiorum intacta religio. Capita quædam de Fide ore Catechi-

stæ

ſtæ interpretantis ruſticus hauſerat auidiùs, quæ in Hæreticum deinde tanta ſollertia & vi contorſit, vt eo telo adigeret ad infantiam, neceſſitatemque ad nos adeundi, quibus magiſtris hæreſin dedoctus, eamdem quoque eſt exſecratus. Vni de Sociis vehementiſſimè condoluerat caput, cui feliciter obtigit, vt per eoſdem ferè dies ſortiretur Beatum Patrem Ignatium proximo Quintili tutelarem menſtruum, cuius dies extremus, Parenti Noſtro ſacer vtrique, cùm illuxiſſet, quaſi ex condicto, deſæuire cœpit capitis æſtus, quàm aliàs vmquam, atrociùs, & exaggerari pænè in momenta ſingula. Multa incurrebant eodem tempore, quæ hominem ſimul admonerent familiaris, auſpicatique præſidij expetendi ex Laribus ipſis, cùm ille Beato Parenti ſupplicare cœpit impenſiùs, & ſalutarem ſchedam inter multas eius generis ſibi legere, quam ægro cerebro imponeret; ſed fallente ſimilitudine manum, oculoſque, admota capiti ea eſt, quæ non quærebatur; vnde nihil quoque manabat leuamenti. Errorem deceptæ manus patefecit medicinæ imbecillitas; arceſſito igitur certiore oculorum arbitrio, inuenta eſt ſchedula doloris legitima expultrix, quam adhibitam fronti morbus neutiquam tulit, ſed momento ipſo dilapſus eſt, vt æger tam repentina mali fuga defixus obſtupeſceret. Egregiè pio militi ſua vxor ægra & grauida geminam vno funere iacturã minabatur, & caræ coniugis, & immaturi fetus, cui trimeſtre ſolidum in vtero adhuc debebatur. Periclitanti ergo religioſæ feminæ ſuggeritur, vt, Beato

Igna

Ignatio deprecatore, ipsa sibi ventrique suo cautum velit, quod consilium arripuit auidè, perque morbum illi patrono frequenter supplicauit, nihilò tamen minùs oppressa vehementiore malo interiit, cùm medicus & chirurgus adstarent, qui ex defunctæ aluo fetũ mox eximerent. In tempore autem adfuit Beatus Pater, cùm minimè adfuturus putaretur; nam, ipsius ope salutari, exspirantis ex ventre fetus emersit sua spontę, ac ille quidem viuus, euentum supra naturæ leges maximopere demirantibus medicis, vt dubium nemini esset, quin pueri ex mortuo vtero viuentis salus Beato Patri meritò adscriberetur; simulque illud breue tempus, quod superstiti datum est, ad Baptismi beneficium consequendum. E Collegio Ingolstadiano prodiere lucubrationes non paucæ, tempori accommodatæ, quibus Hæreseon variarũm iugula ictu haud inani peterentur, & Prædicantiũ opportunè reprimeretur fastus & audacia.

EYSTADII cũ ipso Principe duo de nostris fructuosam posuere operam, dum constituendi Collegij negotium Princeps optimus vrget studiosissimè; traducta etiam Catecheseon & Concionum exercitatione ab oppido in vicinos pagos, non exiguo rusticanorum emolumento. Cùm autem Paschę appeterent sollemnia, ex perspecto oppidanorum ingenio Princeps prudenter interpretatus eorum à nostris inurbanam auersionem, qua prohiberentur adire ad ipsos Confessionis gratia, vt hanc moram in perpetuum discuteret, salubri planè inuento, iubet nostrum Sacerdotem summa

in æde palam omni populo aſſidere, cuius ad genua mox ipſe accidit, Pœnitentiæ piaculo eiuſdem opera procurandus. Vix inde aſſurrexerat, & ei exſpectatus facti ſui euentus luculenter comprobauit, quantum valeat Principum exempla: enimverò, Decanus ipſum imitatus, apud Patrem mox procubuit, cuius ſtudium alij deinde complures ſubſecuti promiſcuè, ad trecentos & quinquaginta peruenere; quæ tam læta initia is poſteà progreſſus excepit, vt noſtri Sacerdotes nulla ſua aſſiduitate audiendis oppidanis ſufficerent.

Pater Ferdinandus Krendelius, hydrope ac ſtranguria excruciatus acerbum in modum, altero anno nobis deceſſit, vir Græcis Latiniſque litteris, & omnis antiquitatis diſciplina excultus quàm accuratiſſimè, ſed qui alieno iudicio peritiſſimus, ſuo valdè imperitus ſibi videretur; quod autem ſcire credebatur, quantumcumque illud eſſet, beneficij loco duceret, ſi quis ab docendi cupientiſſimo vellet condiſcere. Votorum formulam animo volutabat aſſiduè, cuius ex verbis diuino ſe conſpectu indigniſſimum ita cogitabat, vt nihil vel iniuriarum, vel contumeliarum putaret ſibi à quoquam poſſe contingere, quod animo non ferret æquiſſimo. Cuius rei perpetua meditatio tam ſingularem ipſius animo ſenſibuſque indiderat moderationem, vt non nemo ſtudioſè contemplatus optimi Patris omnem in dicendo agendoque rationem, pronunciaret, vix ſe incidiſſe in tam compoſitæ modeſtiæ Ieſuitam. Quod Religioſi hominis eximium decus, quantum fuerat integra

ægra eius valetudine, clariùs eadem pessimè affe-
cta potuit deprehendi, cùm resciri non potuit,
quibus remediis, quibusve opsoniis recreari se
potiùs agnosceret. Inualescentis deinde hydropis
summa vi, cùm occuparentur iam præcordia, &
infestis in aquis periculosè natarent, cruciatuum
immanis & illa facta est accessio ab vndecim die-
rum ardentissima stranguria, quibus totis diebus
lotij nulla stilla flueret: per quam dolorum carni-
ficinam, vir, animi summa disciplina temperati,
nec voce nec vultu cruciatus vllam significa-
tionem edidit. In quo Religiosæ patientiæ ac
tranquillitatis clarissimo triumpho, cùm Sociis
breuissimè, at multo cum sensu mutuam commẽ-
dasset caritatem, non quæ verbo vsurpatur, sed
reipsa exercetur, animam exhalauit, anno ætatis
duodesexagesimo, aditæ Societatis vndequagra-
gesimo. Istius mortem excepit obitus Patris Se-
bastiani Heissij, Votorum quattuor Professi, quem
tres & quadraginta modò annos natum, tertio ac
vicesimo, quàm Societas eum sibi adoptarat, in-
tempestiuè sibi ademtum vniuersa meritò dolet
Prouincia. Nam singulare ingenium, doctrina
eximia, & par vtrique, virtus de homine pollice-
bantur, quo ne plus Societas de suorum quoquam
exactura videretur. Eius ætatis homini, magno
planè Theologo, vix vllum scripti genus occur-
rere poterat, quod legendo non accuratè excus-
sisset; quodque non meminisset, legere non
contigerat. Luculentis disputationibus editis,
suorum temporum hæreses exagitarat, eruditorum
rum

rum approbatione ſingulari: affectos prætereà reliquit commentarios, ſibi poſtumos, ex quibus liceat coniecturam facere, quantus olim futurus fuiſſet, cùm diuturna exercitatio & ex ea iudiciũ abſolutius hominem denique perpoliuiſſet. Eius ardorem aduersùs litteras ſi velles intueri, crederes illum, non interdiu, non noctu, ab libris tantillum auelli: eumdem tamen deinde tam aſſiduum in publicis priuatiſque precibus, omniq́ue officio obeundo deprehenderes, vt ad libros ne addiicere quidem oculos meritò poſſes ſuſpicari. Quo certè tempore apologeticum pro Eccleſia eſt cõmentatus, quantum quotidie Sacrorum ſumma in ara factum eſt, eis omnibus interfuit, per illud ſaltem interuallum, quo Diuina veneraturis attollitur hoſtia, cuius adorandæ finem nullum ſibi modumque ſtatuebat. Per ægrotationem, infirmos licèt pedes, ad cætera officia, iubebat ſibi ſacrificaturo validos àd id munus ſufficere, ac deinde genua debilia miniſtrare audituro alterius Sacerdotis facientis ſacrificium; quam legem ſibi perpetuam indixit, quoad ſemianimem Socij ex ara auulſum compoſuerunt in lectulo, vnde poſteà non aſſurrexit. Priùs verò quàm eò compelleretur, gemino morbo pertinaciter obluctatus eſt; nam neque noxio humori, cuius vis mollitam ſpinam dorſi perincommodè inflexerat, neque ſuccedenti paullò poſt hydropi vſque eò conceſſerat, vt non aſſiduè aut precaretur, aut ſcriberet, dum eum ſumma virium imbecillitas lecto perinuitum affixit, atque è viuis ſuſtulit. Innocentiæ ſimul

ſimul & auitæ Religionis ſtolam auſpicatò aſſumturi ſeptemdecim homines, Lutheranæ lepræ infames exuuias abiicere.

EYSTADIANA SEDES.

QVOD in Eluacenſi Sede anno ſuperiore ſignificauimus, ad infulas vocato illius ciuitatis Antiſtiti, & Principi ad Eyſtadianũ Pontificatũ, familiare fuiſſe aſſerere, vbi Pontificiũ tribunal ſibi decerneretur, ſedẽ quoque noſtrę Societati omnino futurã, id reipſa exſequẽdum ſibi ſumſit, ſimulatque Eyſtadij pro Pontifice gerere occœpit, & perfeciſſet eveſtigiò, niſi Canonicorum Collegium, in negotij ſocietatem ab ipſo adſcitum, minùs idoneis conditionibus interpoſitis obſtitiſſet. Quamobrem is aliam per ſeipſe rationem ingreſſus, dum à Canonicis deliberatur, ſuper duos Patres, quos ſecum principio habuit, alios idemtidem aduocare, nunc hos, nunc illos, per cauſam verò alicuius negotij apud ſe diſtinere, dum eis vacua ſedes in VVilibaldino gymnaſio comparatur, vnde dimiſſis Ludimagiſtris, ipſorumque alumnis, continuò decem de noſtris eò introduxit, quo ex die Grammaticæ, Humaniorumque litterarum ſcholæ omnes ab eis ſunt inſtitutæ. Exinde quæ iuſtorum Collegiorũ ſollemnia ſunt, vniuerſa per noſtros & nauiter procurata, omnibus ciuitatis ordinibus Sociorum induſtriam mirè collaudantibus, eorumque opera lubentiſſimè vtenti

vtentibus; inter quæ initia vicenos ſenos lætiſſimis Catholicæ rei auſpiciis, hæreſeon implicitos laqueis explicauimus.

DILINGANVM COLLEGIVM.

PRincipis, eiuſdémque Antiſtitis Auguſtani, qui multus Dilingæ verſari ſolet, niſi aliunde perſpecta eſſet in Socios beneuolentia ſingularis, vel eo documento pateſieret, quòd nullam non exercitationum Religioſi noſtri moris ſtudioſiùs æmulatur; proinde diurni otij partitionem, accuratè conſueuit obſeruare, vt ſua cuique tempori functio tribuatur; ſed matutinam inprimis quietem ſacræ commentationi dedicat, quã ſit nefas ab interuentoribus interpellari. Quem verò nondum acceperat ſemeſtris noſtræ Confeſſionis ritum, vbi primùm nuper fando inaudiit, mox ad eam ſe comparauit imitandam, ipſaque nocte, Chriſto Natali, Collegium iniens, eius anni facta ſua omnia cũ noſtro Sacerdote recoluit. Inter inauguratos ab eo noſtra in ędc Sacerdotes, ipſe quoque Princeps Eluacenſis, iam ſexagenarius, in Diaconũ eſt conſecratus, cuius tum illa vox audita eſt, teſtis eximiæ in nos voluntatis: Repudiaturum ſe omnino fuiſſe Pontificiam prouinciam, niſi conſilio & ope Societatis in ea adminiſtranda in primis niteretur.

INSEQVENTI anno Princeps & Antiſtes noſter optimus, ad conſuetam piarum functionũ

Q accu

accurationem hoc corollariũ adiecit, vt anniuersaria secessio, diuinis per dies octo contemplandis non iam domi, vt olim, quæreretur, sed, assumto de nostris vno Socio, vbi solitarium in Cœnobium concessisset, denos dies solidos strenuè animum in res cælestes intenderet, sensibus intereà egregiè maceratis, multa tenuitate, & asperitate victus, vt mens liberior in Deum assurgeret. Cuius præclarum facinus cum ad alia multa contulit, atque collaturum est, tum ad exemplum in primis, vt de Cœnobitis & Clero primarij viri simili secessione animum salutariter excolerent. Othonis Truchsessij, Rom. Eccl. Cardinalis, Augustanique Antistitis, Dilinganæ Academiæ pridem conditoris beneficentissimi, cineres hoc demum anno attulit Roma Bambergensis Præsul, nostraque Academia quàm ornatissimo potuit apparatu recepit, & honorificentissimè condidit, Romæ in eum diem asseruatos ab anno septuagesimo tertio suprà quingentesimum.

ELVVACENSIS, DONAVVERdana, & Fuessensis sedes.

NECDVM finis est ELVVACI expiãdis immanibus sacrilegiis veneficorum sanguine, vt eorum numerosi exercitus reuiuiscere penè videantur ex aceruatim congesto bustorum cinere; adeò nulla Lerna vmquam hydrarum capitibus feracior fuit, quàm Eluuacensis ager pestifera veneficorum

neficorum ſegete, vt vel hæc vna prouincia cruciaria, hoc etiam toto biennio, Sacerdotem vtrumque, inibi agentes, bene negotioſos habuerit. Permirum autem pleriſque, rem ſeriò æſtimantibus, nec immeritò videri ſolet, quanta ex multitudine atque atrocitate ſcelerum, ad quantam quoque flagitioſiſſimæ vitæ pœnitudinem Diuina bonitas id hominum genus reuocet frequentiſſimè, atque in his pueros puellasque, immanium criminum reos. Et deprehenſum eſt plerumque, crudeliſſima Stygij carnificis tyrannide, dominatum impotentiſſimè in hanc ſeruorum fæcē exercentis, eò adigi quàm plurimos, vt præ illius ſuperbiſſimo imperio iudiciis indictos ſibi cruciatus anteponant. Puellæ certè, vix ſedecim annorum huius biennij principio contigit, vt excutiendo intolerabili Diabolicę ſeruitutis iugo, quòd ſe miſerā opprimeret, cùm nefandi cōſortij pleroſque, quibus ſeptimum annum iam aſſueuerat, viuos in rogum raptari videret, & eius nomen adhuc detuliſſet nemo, ad Quæſitores veneficiorum adierit, ipſa ſe ſponte ream eiuſdem maleficij fecerit, ſupplex poſtularit, vti lege in ſe ageretur, magni beneficij loco habituram, ſi darent operam Iudices, vti vel ferro, vel igne irrogandis ſibi ſuppliciis, ipſam è ſæuiſſima Cacodæmonis tyrannide in libertatem, ad quam adſpiraret, aſſererent. Atque, vt conſtaret, non vitæ odio, non deſperatione, non furore actam, ad tormenta properare, admiſſorum flagitiorum eum dolorem Chriſtiano ex more præferebat, & animi ſui, conſiliique

adeò ſe compotem probabat, vt eam volentem Quæſitores in reos eueſtigiò referrent,& in cuſtodiam abderent. Ex eo momento, vt quæ Tartarei tortoris exiſſet dominatu, ad Chriſtum, ſuauiſſimum Principem, cogitatione, ſtudiis,ſermone, precibus ſe totam conferre; pueritiæ ſuæ dictu, audituque horrenda ſcelera dies noctéſque cum lacrymis exſecrari; decuſſatis ante pectus bracchiis Chriſti Seruatoris acerbiſſimos cruciatus, ſibi peramanter ab eo impenſos, aſſiduo cum gemitu recenſere; vt ne ſua ſacrilegia illorum ſalutari fructu immunem ſe facerent, ardentiſſimè Chriſtum parentem optimum obſecrare. Iam verò cùm exiſſet legitimæ pœnæ dies, & vincula conſortibus ducendis illigarentur, eorum vicem, quaſi triumphantium, æmulata, cupidè appetiit eius generis torques ſuo collo inſeri, quibus adſtricta forti animo, vultuque alacri prodire cœpit ad patibulũ,quaſi ad nuptiales epulas; ex qua cùm aliquis percontaretur, eſſétne, deteſtandorum ſcelerum gratia, conſtanti, æquoque animo ſupplicium perpeſſura: ſi vno, inquit,corpore multiplices gererem ceruices, vniuerſas eo nòmine ſanequam libenter ſecuri ſubiicerem. Et certè quã prolixè voluntarias pœnas fuerat profeſſa, tam liberaliter etiam carnifici iugulum porrexit; Quæſitores nimirum, & ab puerili ætate, & ab ingenuo eius candore, rogum abſtinendum cenſuerunt. Vicenario adoleſcenti, ab corporis & ingenij dotibus bene parato, & alteri feminæ, criminum eorumdem ſocietate infamibus, Deus, infinita

nita sua clementia, parem quoque doloris sensum de admissis, & in luendis cruciatibus, æquitatem animi non dissimilem tribuit.

DONAVVERDÆ nondum satis condocefacti ciuium animi, vt ab eorum plerisque æquis animis audiamur; quamobrem leniter agendo, perdurandoque nobis eos conciliare studemus, interimque suburbana excolimus, vbi procliuior res est ad messem, quod dum agimus, & in aliis multis fructus operæ constitit, & ab Lutheri ganeis ad Christi salutares exedras sex & quinquaginta lubentes trãslati sunt, priore quidã anno, posteriore autem quadraginta. Istorum vni ferro arcessita, per impotentiam animi, præpropera mors sanæ Fidei & salutis nanciscendæ occasionem attulit. Cùm in potestate mentis non esset, incidit in gladium temerè, quo furenter vsus in seipsum, luculenta plaga ventrem sibi aperuit, momentoque multam profudit copiam sanguinis, in quo dum turbulenter volutatur, ex propinquo exciuit, qui casum eius miserati, rogãt num velit accersiri Iesuitam, quo annuente, mox noster adfuit, cuius opera & hæreseos, & noxarum virus ex animo eiiceret. Vembdigam aduocati vt extraordinaria pœna plectendis reis & animos, & medicinam faceremus, fecimus eorum tribus peroptimè; sed vni præsertim, latrociniorum grauitate in paucis claro, cuius membra, substratę rotæ implexa, radiis cũ altera desuper impacta rota, præferratis canthis sæuum in modum per interualla elideret, eodemque tempore subiecti torrerent ignes; inter atro-

cem ferri flammarumque carnificinam, gemitum non edidit, vocem non emisit, nisi qua Christum & Mariam religiosè appellaret, & animo suo postularet esse propitios.

FVESSENSEM rē tres Socij gerunt quàm fructuosè, populo siquidem vtuntur bene docili, & comparato ad excipiendos Christianæ legis satus, quod aliquando Concionator felici euentu expertus est, cùm vehementiùs inuectus in temulentiã, ostensa grauitate huiusce flagitij, seueras quoque pœnas ei legibus diuinis infligendas indicauit; ad eiusmodi nempe minas sensit illacrymantem concionem, & ex ea plerosque auditores exscendenti sibi ex suggesto vidit aduolutos, vt eo apud Deum interprete veteres noxas eluerent. Cæteris porro ciuibus Concionatoris sententiam studiosè amplexis helluo quidam nobilis discessit in alia omnia, ne quid de largiore cupæ demenso in diem sibi deperiret; sed eius insanæ cupiditati atque contumaciæ frenum repentini morbi Deus opportunè iniecit, neque strenuus potator non facilè agnouit, eam pœnam sibi refractario diuinitus, & quidem merito suo, inflictam; quamobrem, Diuinæ vindictæ grauioris auertendæ, voto se adstringit feriæ Confessionis, cuius voti nuncupati exitus, exordium mox fuit consequentis sanitatis. Neque minùs feliciter concionum flabello dissipatæ, penitusque discussæ sunt, impiæ superstitiones quæ vtilitatis specie in vulgus magno Christianę disciplinæ, animorũque damno, inueterauerãt; quòd, depellẽdis morbis veneficio contractis, venefi

veneficia impunè, passim, & quidem religiosorum amuletorũ nomine, adhibebãtur ab iis, qui suo facto prætexerẽt, non obesse posse animo, quod corpori certã, præsentemque conciliet salubritatem.

MONACHIENSE COLLEGIVM.

DIVTVRNA valẽtudo vnius è domesticis illi abunde procurando commodum fecerat otium; sed alterius præcipitatus morbus, atque violentus, nec medicinæ, nec consultationi locum reliquit. Pater scilicet Christophorus Ostenberger, Spiritalis Adiutor, dum moribundi extremum spiritum, incenso iuuandi eius studio, excipit, venenum letale hausit, vt, post paullò magnitudine doloris, à mente; atque à se ipse discederet, quam inter aberrationem animi, concepta intimis visceribus mors, hominem Societatis muneribus idoneum, ac bene vtilem, breui exstinxit, duobus annis quadragenario maiorem, vno autem & viginti in Societate versantẽ. Noëmo Leoni, septuagenario, in familiaribus operis annos duodequinquaginta, longè productior lucta, eoque laboriosior fuit cũ importunissimo hydrope; cuius hominis, ætate florentis, vt erat singularis commẽdatio ab membrorum firmitate ac robore, sic eximia laus, toto vitæ decursu, ab ingentis animi multa magnitudine, quam ad Religiosi moris capessendas virtutes ardẽti studio cõtulit. Magnanimitatis eiusmodi, ab exordio ipso ambiendæ Societatis, edidit illustre documentum, cùm facta

eius adipiſcendæ nonnulla ſpe, ſi litteras condiſceret, quarum planè rudis erat, ætate virili homo, ſumma ſe alacritate, ad elementa legendi, pueriles inter greges, publicè demiſit. Sed hanc mentis celſitatem haud lætior & promtior hoc aditu Religioſorum carcerum prætulit, quàm toto ſtadio conſtantior exhibuit. Adeò Præſides hoc eius animi robore, cui ſocia eſſet multa prudentia, nitebantur, vt eo laboris adminiſtro nihil non effecturos ſe confiderent, atque hoc quidem magis, quòd accedebant ad geminas eas laudes, in omni negotio gerendo, ſed erga ſuos Antiſtites in primis candor mirus, fideſque ſingularis. Vultus hominis totus, atque habitus eam ſpirabat comitatem, quæ vt index erat egregiæ in omnes voluntatis, ita omnium, quibuſcum congrederetur, beneuolentiam, non ſibi conciliaret modò, ſed blandiſſima violentia raperet. Mutuam inter ſocios caritatem, ex maiorum noſtrorum, quibus olim aſſuerat laudatiſſimo inſtituto, & perpetua formula, ſolebat exigere, quam non lectis quidem atque compoſitis verbis deſcriberet; ſed rebus ipſis expreſſam tam luculenter adhiberet, vt, eo per exempla quàm illuſtria doctore, facilis claraque euaderet tanti boni diſciplina, plus iuſto plerũque neglecta. Ex nobiliſſimæ virtutis liberaliſſima indole ſuauiſſimum illud eius ſtudium exiſtebat in ægros Socios, quorũ procurationẽ accurabat tam ſedulò, tãque hilariter, quaſi hoc adhibendo miniſterio lautiſſimè epularetur. Sed infracti pectoris illã firmitudinẽ, vti cæteris quibuſ-

que

que casibus egregiè ostenderat, ita in diuturnis, ac perquàm molestis longioris morbi tentationibus adeò serena fronte, pacatoque animo præ se iugiter tulit, vt nisi aliunde nosses, ægrotum minimè agnosceres. Aqua certè inter cutem cùm tãtopere iam exundaret, vt præcordia ei mergerentur, prohibereturque omni accubatione, quo nuncio intelligeret, mortem stare in insidiis ad ianuã, eam præsenti, ac imperterrito non tantùm animo, sed placido etiam vultu, in sella exspectauit, & excepit. Magnis itineribus ad exitum vitæ, animique exitium properabat ciuis Monachiensis, tamen salubria monentibus aures occluserat adeò, vt Sacerdoti nostro conuicia ingereret hoc nomine, ac domo sua exigeret. Non tamen fuit abigẽtis ab se medicum obstinatior pertinacia, quàm fortior medicinam ægro animo facturi constantia: octauùm enim, & cum stomacho reiectus noster, haud est veritus, vt perniciosè insanienti prodesset, nonùm etiam ac decimùm inferre se infensas in ædes, vnde tandem non excessit, quin obduratum animum pertunderet, eiusque fœdam vomicam exsecaret.

NOSTRAM militiam fortiter fideliterque professus, vnumque & quinquaginta emeritus stipendia, Pater Melchior Vitrimontanus, gente Boëmus, altero & septuagesimo ætatis anno, sufficientibus adhuc, & ad laborem vigentibus in senili corpore animis; sed diuturno molestoque fastidio stomachi omnem cibum respuente, ita confectus, vt in perpetua inedia eum denique vita

deficeret, anno altero huius biennii. Is humilitatem munerum in Societate principio ardenter amplexus, quibus sciret à Christo magnificentissima præmia rependi, numquam passus ab iis se auelli, quoad Præsidum venia licuit, vt eis occuparetur. Vicenarias operas continentes dedit in Elementariorum, neglecto aliis quibusdam, puluere, ipsi autem adamato, supra summas Academicorum exedras. Qua ex palæstra, Designatorum iussu, cùm in Confessariorum decuriam commigrasset, mediæ ac vltimæ ætatis dies in ea sic trāsegit, vt, ab assiduissima illa cura, quidquid residui esset temporis, recognoscendis prælo destinatis libris fructuosissimè impenderet. Internecinum scilicet odium bellúmque ipsi cum otio intercesserat, vt nisi morbus, quasi societate bellorū cum aduersario inita, fortem athletam omni commeatu intercluderet, validis etiamnum viribus, sed præsentiore tamen animo, is ad cessationem deditionémque vitæ non adduceretur. De Sociis nonnullos alios vis morbi cùm adegisset ad extrema periculorum, tamen visum est Diuinæ Clementiæ ad spem sanitatis, adeóque ad ipsam sanitatem eos reuocare, quorum deinceps vteretur opera. Ad id boni momentum singulare contulit omnis Boïcorum Principum familia, quæ inusitata se humanitate in nostros, per ægrotationem procurandos, effudit, vt satis non ducerent, si summissis ad quemque cibis exquisitis, non & ipsi quoque frequenter iacentibus assiderent; & sermonis idonea fomenta suggererent humanissimè.

Senior

Senior certè Princeps vni ægrotantium tam assiduus, tam sollicitus affuit, vt si omnes sui periclitarentur, nihil vltra videatur ad sollicitudinem adiecturus fuisse; nempè qui perquàm anxiè medicos in singula pænè momenta de ægroto consuleret, quos, de sua cohorte adhibitos, non interdiu non noctu pateretur ab illius lectica discedere. Atque, vt tanto humanis validiora subsidia è cælo arcesseret, peramplis largitionibus egentium animos ad precum officia studiosè inuitauit eo nomine, publicéque nuncupatis pro ægri salute votis, superos officiosè adeò sollicitauit, vt decumbentis sanatio perdifficilis ipsius obsecrationibus, vt cælestibus quibusdam euocata tandem machinis, meritò sit credita. Luthero, & aliis Fidei morúmque corruptoribus, vndeseptuaginta sacrorum, omnísque commercij, ac vsus Societatem renunciarunt: in qua censione professi sunt Dynastæ Boëmi, duo fratres, genere perquàm illustri, quibus mater ab infantia Hæreticum venenum ea cura instillarat, vt intimis sensibus virus adhæresceret. Ei maculæ tam tenaciter insitæ, nostris artibus abolendæ, adolescentium pater, Boëmiæ regno cũ potestate præfectus, ad nos Monachium filios adduxerat, eadem opera quoque litteris imbuendos; nostrámque sollicitudinem in fœda rubigine puerilis animi detergenda impensiùs expetiuerat. Quæ parentis auctoritas tametsi validum telum subministrabat nobis ad expugnandas adolescentium voluntates, haud tamen sine certamine se passi sunt à praua opinione abduci: maior præsertim

prę∫ertim fratrũ,cuius in mente,quòd hæresis callum iam obduxerat, is eam pugnaciùs tuebatur. In eam mentis duritiam emolliendam, cum nostri peculiares preces adolescenti suaderent, vt consilium non est aspernatus, ita non irrita Deo vota fecit, cuius sacro instinctu ad veritatis studium continuò se sensit adeò permoueri, vt eam aperto sinu exciperet.

EBERSPERGENSIS SEDES, & Oetingensis.

GVILLELMVM Riausz, Græciensem, viceenos annos in Sociorum numero versatum, vi Epilepticum vitium administranda schola nuper auocarat, ita quinquagenarium quinarium, repentino casu infeliciter eliso capite exstinxit, Spem non vulgarem sui concitarat, dum in scholis erudiendę adolescentiæ vtiles operas daret; sed vbi, publico exemtum munere, grauis ille corporis affectus eum priuatæ vitæ addixit apud Ebersspergam, multiplicium virtutum, earumque illustrium, laudes facilè indicarunt, innocentem hominem cælo pridem destinatum. Principio nimirum sui à publico secessus, ita se animo comparauit, eamque sibi dixit perpetuam legem, vti se omnium Sociorum vile mancipium duceret, atque reipsa præberet. Vnde illud factum est, vt, omni reliqua vita, cuiuscumque domestici verba pro legitimis haberet imperiis, quæ non modò excipe

exciperet lubens, & alacriter exsequeretur, sed auidè quoque præciperet, ac præriperet. Sollemne ipsi, perpetuumque fuit ab obuio quoque studiosè percontari, numquid curatum vellet; siquam verò sollicitudinē ex incessu ac vultu illius deprehenderet, non desistere hominem inquirendo fatigare, dum resciret, in quo suam illi operam cōmodaret. Totos dies lætissimus transigere solitus in abiectissimis rei familiaris operis, si quid aliquando superabat otij, conferebat id laboriosissimè in vberrimos bibliothecarum instruendos indices, quorum multos iam absolutos habebat. Rerum deinde ab Sociis gestarum exempla collegerat ingenti numero ex nostris libris, rerumque huius generis copiam maximam, quibus digestis, & exscriptis, qui vellent domesticorum vterentur. Iam verò tametsi eius operæ quotidianæ fructus constabat, & quidem luculentus; si eius in precando assiduitatem spectares, vix posses suspicari, ad opus ei superesse quidquam residui temporis: quem numquam non ad Virginis aras nudatis nitentem genibus obseruares. Si cuius Sociorum valetudini factum esset deteriùs, aut cum casus alius malè haberet, sollicitus & anxius præstò aderat, & cùm in cæteris suam industriam ei prolixè commodasset, deferebat vltro suarum precum subsidium, curriculoque in templum, & quidem sæpius per diem, eo nomine aduolabat. Quo etiā officio defungebatur quotidie, in reliquorum Sociorum gratiam, qui eadem familia quoque censebantur. Vt autem multa essent, & magna, quæ palam

Iam exerceret in Fratres ardentiſſimo caritatis ſtudio: longè plura tamen, & illuſtriora in eoſdem ab eo clam profecta beneficia, eius tegebantur diſſimulatione: quibus celandorum benefactorum artibus tacitus in ſinu magnopere lętabatur. Voluntariæ inediæ, cilicini ſaguli, cæteræque aſperitatis ad diuexandum corpus arceſſendæ, vt huic homini fuit vſus frequentiſſimus; ita ſemper adfuit, quantulæcumque maculæ ab animo prohibendæ, ſtudium perquàm ſingulare; vt Sacerdos, qui erat à Confeſſionibus, perſpicacitatē incredibilē in diiudicandis, in auerſādis tenuiſſimis labeculis, animi teneritudinē impensè demiraretur. Sed eximiæ planè virtutis illud fuit, & verè Chriſtianæ Sapiētię argumentum illuſtriſſimum, quòd vulgò creditus eſt ab Sociis, violenti morbi crebris diuturniſque vexatus cladibus, nonnullam aberrationem mentis incurriſſe, vt qui plerumque prudenti homine aliena loqui videretur. Quam ſui exiſtimationem, ab eo multum aberat, vt ex Sociorum mentibus cuperet euellere, qui tantò maiorem in dies creare ſtuderet, ſuumque intereà conſilium tegeret quàm ſollertiſſimè, vt vix, niſi attentiſſimus, eius artes quiſquam diſpiceret. Neque verò hanc ſui deſpicatus opimam frugem ſuo dumtaxat compendio dirigebat, ſed ex ea non exiguam vſuræ partem tranſcribebat in Sociorum commoda. Enimuerò inter familiarem congreſſum, ſi cuipiam Fratrum excideret eius rei mentio, quæ ſilentio premeretur rectiùs, tum Guillelmus in eam rem interfari quidpiam, verbiſque ſuis

suis consultò nubeculam amentiæ obtendere, vt absurda locutus, effusum audientibus risum cieret,& omnium animos,sermonemque ab eo,quod non satis cósideratò dicebatur, auerteret.His gradibus Guillelmus, inter vilissima quæque familiarium munerum, euectus est ad eiusmodi Religiosæ sapientiæ fastigium, quò rari adspirant eorum,qui celebrium functionum clarissima in luce versantur. Tamen, quæ occulta fuit Numinis sententia, per omnium virtutum præclara facinora in dies magis ac magis clarescentem acerbus exitus, non tamen incautum, imparatumve oppressit; vt quem attentissima, perpetuaque mortis meditatio semper occupatum haberet. Et quidem pridie quàm occubuit sacro pastus erat epulo, cuius diei postridie, pium iuxtà ac longum carmen de morte legendo decurrerat, cùm inambulare cœpit, interque ambulationis spatia Mariam ex corolla salutaret;cui vt quinquagies id officij detulerat, Comitialis affectus vis maior ità corripuit, vt humi affligeret grauissimè, substratoque saxo ruentis illideret caput tam vehementer,vt diffringeretur caluaria, & ille mox exspiraret. Exploratior tamen nobis sanctitas hominis fuerat, quàm vt ei tam infaustum occasum fraudi futurum putare possimus. Sociorum alter febris iactationem, se permolestè,ac tertiùm ex interuallo incessentem, adoptato in valetudinis tutelam Beato Patre Ignatio, tertiùm quoque ab se depulit.

Vt superiore anno Maximilianus Austrius suã fami

familiæque ſalutem Beato Sebaſtiano, tutelari noſtro, acceptam retulit, cùm per Comitiales conuētus, graſſante lue, periculoſiſſimè laboraſſet: ita hoc altero anno Principes Boïci, ſimili ex cauſſa, huc ad eiuſdem Martyris aras veneratum adierunt. Manus altera viro cuidam pænè computruerat, vt iam chirurgis certum, decretumque eſſet, prohibenda bracchij contagione, inutile noxiumque membrum amputare. Imminentis carnificinæ horror acuit in periclitante orationis ſtudium non mediocriter, vt eapropter ſedulus verſaretur noſtra in æde, propitiando ſibi Martyri; & habuit ita propitium, vt tabida manus planè conſaneſceret. Peregrè huc aduecta erat virgo deſperatæ valetudinis, accerſendi à Martyre auxilij cauſa, quam vis morbi ſic afflixerat aliquando, vt ſenſibus deſtitutam cuſtodes haberent pro depoſita; qua in trepidatione aduocatus noſter Sacerdos nihil habuit, quo propemodum exanimi puellæ bene faceret, niſi vt rem diuinam pro eius ſalute voueret. Redit igitur domum, & ad aram mox adit votiuis operaturus ſacris; quibus dum defungitur, ſui compos fit puella, vireſque colligit, & quidem paucis tam validas, vt eodem die ſana Monachium reuerteret.

OETINGENSIVM Sociorum induſtria creuit Catholicorum cœtus, nunc octonis, nunc tricenis capitibus, ad Chriſtum traductis ex vario Hæreticorum conciliabulo. Duorum de noſtris aduenientium in propinquum oppidum fama indenefarium Sacerdotem, Noſocomio præfectum, exegit

exegit, quod sacrilegij sibi conscius, eorum præsentiam, censuramque verebatur. Quas enim habebat ad rudem plebem conciones, sic pridem instituerat, quasi Lutherani verbi præconium facturus, vt, præter viuendi licentiam, superstitiones insanas prono ad hauriendum venenum populo propinaret: ac super cæteras fraudes, edendæ carnis in Quadragesimæ dimidium, vltro faceret gratiam. Propiùs nihil factũ est, quàm vt ex damnato semine pestifera seges se profunderet, nisi erumpentes iam fibras nostri opportuna runcatione radicitus exstirparent.

AVGVSTANVM COLLEGIVM.

HVIVS familiæ res, trium capitum iactura, deterior facta est, quibus saluis illustrium operum futura erat ingens accessio. Primæ cladis vulnera sensimus in Patris Christophori Amani decessu, quem tribus annis quinquagenario maiorem exstinxit febris, tricesimo quàm Societati se adrogandum dederat. Strenuissimæ operæ insignem nauitatem, vel hoc vno documento, cæteris in rebus possis coniicere, quòd hominum millia quindecim ille vnus anno vno Confessionis piaculo nuper lustrauerat; & hunc numerũ ferè de plebecula, quod genus ambitiosiùs ille consectabatur, quasi ea in humilitate conditionis Christũ clariùs agnosceret. Deducendis damnatis, stipe corroganda egentibus, Catechesi pueris tradenda, is

da, is ardor animi, & ſenſus pietatis hominem agebant, quem accenſæ verborum faces, & omnis habitus corporis vehementer teſtaretur. Numquam viſus eſt cogitaſſe, quo loco domi haberetur; ſed negotio continenter impenſeque intentus, id vnum ſtuduit, vt exemplo ac reipſa domeſticis extraneiſque prodeſſet quàm plurimum. Per ſæuientis morbi initia cùm vniuerſę vitę commiſſa ritè recenſuiſſet, placido quodam genere alienationis diſceſſit è poteſtate, quod triduum cùm teneret, illa ipſa perpetuò dixit fecitque, quorum illi ſollemnis vſus fuerat erudiendo quàm accuratiſſimè populo, vel concionibus, vel catecheſi. Poſt triduũ diſcuſſa phrenitide, impendẽtis exitus è vita nuncios excepit ab domus Præſide, animo ſedato lætóque, vnam modò ſtipulatus dieculam, induciarum nomine, qua ſe compararet ad æternæ quietis commeatum. Et ratas habuit Deus tantulæ moræ inducias, quarum cùm exiſſet hora, exiuit & ipſe corporis vinculis quàm placidiſſimè. Philippo Caſſano, vndeſeptuagenario, in familiaribus operis cum ſingulari fide fructuque annos vndequinquaginta verſato, quàm fuit laudatus vniuerſus tranſactæ apud nos ætatis curſus, tam ſuauis & fauſta mors obtigit. Egregiè ſuo animo in omnibus moderantis argumentum in eo perpetuum fuit, quòd è litteraria olim palæſtra traductus ad domeſticæ rei procurationem, deprehenſus eſt numquam vel meminiſſe, vel cogitare rationem conditionis præteritæ. Romanum iter frequenter emenſus in comitatu Procuratorum Prouinciæ

nunciæ induſtriam, ſtrenuitatem, fidem germani Socij omnibus probauit ſemper vt maxime, quam domi perpetuò gerendis rebus oſtenderat. Innocentiam hominis, ſub deuexam ſenectam repueraſcentis, apertè indicabat morum ſimplicitas eximia, perſetendiſque linguæ aperte ſtupeſcentis hæſitantia, & cæteris morborum aduentitiorum iniuriis, haud immutata mentis tranquillitas. In pari quoque Religioſæ vitæ laude, ſpatia ætatis decurrit, abſoluitque. Pater Ioannes Volkius, Boïus, tria Vota Profeſſus, quinquaginta ipſos annos, per varia Societatis munia, continenter exercitus, & perquàm fructuosè. Iniuriarum & periculorum quæ imminerent ab Hæreticorum fraude ac odio, quaſi ad eum nihil pertinerent, erat inſita homini contemtio tanta, quantum hoſtibus ſtudium nocendi, atque audacia. Veri & æqui religioſiſſimus æmulator pro vtroque pugnabat ſtudioſiſſimè, atque hoc ſæpenumerò feliciùs, quòd in eiuſmodi cauſa idonea inerat libertas dicendi, & facultas. Eis, qui in Sociorum conuentu multis laboribus & vita defungerentur, ſuam ſortem cum ſingulari voluptatis ſenſu gratulabatur identidem, quàm felicitatem, vt ei tantò liquidiùs ipſa experientia Deus exiſtimandam præberet, tridui dumtaxat morbo tentata leniter eius valetudine, integerrimis fruẽtem ſenſibus ad ſe in quietem aduocauit. Hæreticæ peſtis ſibi paſſi vlcus pertundi exſecarique, quattuor & quinquaginta, ea exciſa tabe allecti in iura Catholicorum, conſuetudinemque. Ex variis opificum collegiis nu-

per apud nos coaluit Mariana Sodalitas, insigni iam, per ipsa huius militiæ rudimenta, pietatis ardore, ac virtutum studio; vt fuerit, qui setosi cilicij asperitatem duos menses totos non posuerit: alius qui solido bimestri durum asserem sibi substrauerit per quietem: tertius, cuius humeri bis quotidie concrepuerint incussis flagris per menses totidem.

ALTERO item anno haud multo pauciores eo de genere persanati sunt, pari confossa vomica; euulsaque penitùs ex pestiferè affecto pectore. De his vnus Lutherum auidè hauserat, cui deinde periculosè decumbenti fidem salutis facere non poterat Lutherani dogmatis auctoritas, vt sibi nõ temperaret, quin nocte intempesta posceret ab Lutherana coniuge, vti mox Sacerdotis de Societate copiã faceret;cui libentiùs obsecuta vxor,quã sperari poterat, nostrum euocat, qui properè,læ-tusque aduolauit. Concitati diuino instinctu animi, ad detestanda eluendaque ritu Catholico facinora, indices fuere abruptæ crebris singultibus voces inter confitendum, & anteactæ vitę cætera omnis exsecratio,quæ pium erga Numen animum planè indicaret. Ea verò parte Catholici hominis rectè defunctus æger, cum Diuinam quoque Hostiam; cupidiùs expeteret, ad Christiani officij tantò ampliorem cumulum, arrhamque salutis eò certiorem; neque huic bono moram vllam attulit Hæretica vxor, sed Parochum sedula ad id munus accersiuit, haudquaquam ex reliquarum mulierũ, & Lutheranarum maximè,ingenio.Primarum partium

tium vir quidam, vel potiùs sine consorte primarius in æde principe, Augustanoque in territorio, quàm longe porrigitur, censuræ morum præfectus, vbi apud nos per otium diuina erat commentatus, sic se affici hoc genere disciplinæ sensit, iisque stimulis ad Christiani hominis perfectum officium commoueri, vt in eam rem leges ipse sibi priuatim diceret, scriberetque, quas ad Sacerdotem nostrum, arcanorum ipsi conscium, afferret ea mente, vti obsignatis tabulis secum ageret, exque syngrapha se compelleret ad officium, si quid earum vmquam legum ab se præteriti animaduerteret. Marco Fuggero, non patriæ magis, quàm religioni auspicatissimè nato viro, Augustana Respublica, importuno occasu tanti hominis iure merito lugens, funus se facere maximo opere indoluit. Haud facilè tota Germ nia quisquam alius in causa bonorum depugnauit acriùs, constantiúsque, vel insaniam Lutheri validiùs refutauit. Pares autem Regiis pænè copiis opes, & clarus in paucis fortunæ splendor, cum summa eius modestia coniunctus, raro inter mortales fœdere, plenum Numinis sensu & amore pectus arguebant. Et reuerà cælestium desiderio sic efferebatur, vix vt humana cogitare posset putari. Valetudinem, quę in bonis prima ducitur, præ Dei gloria, quo loco haberet, grauis morbus, qui hominem confecit, apertè ostendit, cùm inter acerbissimos dolorum morsus, non ingemuit, non sibi meliùs fieri optauit, sed tolerandi eam constantiam, & quietem prætulit iugiter, ad quam adstantes obstupescerent,

cerent. Animi arcanis arbitros Sacerdotes nostros viuens moriensque perpetuò adhibuit, quorum qui extremum eius legit halitum, oculosque clausit, & funebri panegyrico rogatus celebrauit, ad moriendi felicitatem in eo desiderari nihil posse asseruit. Beati Parentis pileolus apud nos religiose asseruatur, quem adolescens, piè Beatum veneratus, imposuit capiti, cuius diuturnis doloribus fere adigebatur ad insaniam, neque mora facta est, quin euestigiò sensu doloris absolueretur.

OENIPONTANVM COLLEGIVM.

PRINCEPS noster, qua religione est in Beatum Parentem Ignatium, eius reuerentiæ tributum id esse voluit, vt cùm securi feriendus esset capitalis noxæ reus, nunciareturque ipsi dictam supplicio lucem Beato Patri festam esse, ducendo mox reo promeritæ infamis necis perlubens gratiam faceret. Inter Fidei desertores nimium quantum emanserant quinque, suo ipsorum scelere non leuiter multati, cùm, aduerso Numine, iis nihil ex sententia cederet, quibus tandem ad Christi salutaria castra est patefactus reditus. Pestifero tabo contactæ mulieri euocatus Curio, cui non liceret tùm pedem domo efferre, suam opem cùm nauare nequiret, per nuncium suaserat, vt, intimis sensibus concepto noxiarum suarum dolore, cætera Diuinæ prouidentiæ permitteret: quod ei cùm satis non videretur, ipsa nouo

religio

religionum genere animum ſuum ſibi procurandum ſumit. Inaudierat Lutherano ritu comparatū eſſe, vt priuatorum quilibet ſuis ſibi auſpiciis Sacra faciat, cùm Prædicantes quod frequenter accidit, præſentiæ ſuæ, ſacroſanctæ ſcilicet, non faciunt copiam: qua ex formula mulier de eadem fidelia ſe,& ſacerdotio initiat, &,ſine fumo, præcipui ritus operatur Sacris. Enimuero, deſecta ex anguſto penu cibarij panis ofella, & menſulæ impoſita, ore profano carmen concipit in ſubſtratam buccellam, quod eam Lutheranæ Præficæ docuerant, ea fiducia, quaſi effanti myſtica ſua verba, pateſcente cælo, ſibi, ac turundæ ſuæ, diuina quædam vis ſe deſubitò infunderet. Non erat miſeræ cella vinaria, cuius de cupa meracius vinum ad familiarem libationem promeret; eius itaque penuria cyathum frigidæ haurit vicino de puteo, quem arcanis itidem verbis impertit,moxque fauces, ac mentem etiam, vtriſque Lutherani myſterij ſymbolis animoſa perfundit. Non viſum eſt clementi Numini ab inceſtis operata Sacris flagitij pœnas repetere, à qua etiam prohibuit ſæuè graſſantem vim peſtilentis vlceris:ex quo vbi conſanuiſſet, adiit ad Curionem ſuum, & perpetratorum ab ſe Sacrorum rationem expoſuit:fortè vt eorum inuſitatam efficacitatem ipſi venditaret. Acerbè increpitæ mulieri, ſtolidæ ſimul atque audaci,Parochus noxiarum ſedulam & feſtinā Confeſſionem imperat, ac minimè quidem reluctanti, niſi quod, in recognoſcenda vita anteacta, illam Sacrorum vſurpationem præteriit, quam for-

taſſe in delictis non duceret. Hoc erroris, & inanis fiduciæ iniecto veluti hamo, mulierculam ſuæ aſſertam ſeruituti Dæmon credidit, vt ad eam incautam apertè ac liberius iam poſſet adire, & adiit reipſa, cùm eam ſua egeſtas acerbiore morſu, die quodam, laceſſeret, ſecundùm cœnulam omni opſonio deſtitutam. Mœrenti enim, & ſuam inopiam impotentiùs querenti, derepentè adfuit laqueo inſtructus parricida, oblataque reſte, patibulum ipſi de proxima trabe ſuggerebat, vt, ſemel eliſis faucibus, multiplicis miſeriæ ſenſum in poſterum aboleret. Hac intentata ſibi ad perniciem machina, ſenſit imprudens mulier, quò malorum ſua ſe temeritas prouexiſſet, cui Ieſu nomen inclamanti adfuit de cælo præſidium, vt mox ſanguinarius ille euaneſceret, ipſaque curriculo Oenipontem ad nos aduolaret, apud quos animo ritè luſtrato, ſubſidia inueniret, quæ ſe ſartam tectam aduerſus Acherontica faſcina præſtarent.

POSTERIORE anno Pater Ferdinandus Melchiorius, gente Tridentinus, cùm ſecundo Danubio Ratiſponam veheretur, magna nauicularij culpa naufragio periit. Dum enim ſui ac nauigij nimium ille ſecurus, portorij à conuectoribus exigendi ſtudio intentiori elatus, à clauo abeſt diutiùs, in ſublicium pontem tranſuerſi fermè antè delabuntur, quàm ad clauum rediret gubernator, qui, vt cum magnitudo periculi ſeriùs aduerterat, vbi redimere impetu ſtudet tarditatem, clauũ diffringit, victuſque fluminis violentia, cymbam fluctibus permittit, quibus vrgentibus ſemel iterum

rimque ad pontis fublicas allifa, effufis triginta vectoribus, derepente vorticibus haufta interiit. De toto illo numero, vix tres quattuorve, immanes inter undas eluctari diutiffimè, tandem enauigarunt, quibus, quantum meminiffe poterant, renunciantibus, de illius naufragij ratione aliquid accipi potuit. Patris autem Ferdinandi fedulitatem, animique conftantiam, hominis alioqui parum audentis, prædicabant, & quidem fingularem; vt ab eo nihil prætermiffum afsererent, quo vectores egregiè animarentur, ad imminentem cafum forti, Chriftianóque pectore fuftinendum. Eius cadauer, procul vnde merfus erat, vndarum impetu delatum, ac deinde in glaream eiectum, multis poft diebus, eius ripæ accola fortè inuenit Curio, quem minimè agnitum ei prodidit familiare Sociis flagellum è refticulis; digna teffera, quæ Ordinis atque virtutis indicium faceret. Annos feptem & triginta, & in Sociorum quidem grege, vndeuiginti expleuerat, Humanioribus litteris tinctus, Rhetoricā fcholā profeffus annos bene multos cū laude: in fummo femper modeftiæ ftudio, quæ multarum fida cuftos virtutum effe folet: cui comitaretur fingularis manfuetudo, idonea conciliandæ alienæ beneuolentiæ illecebra. Mariano Sodalitio gerendo planè à natura factus videri potuit: vt cum cætera munera rectè atque ex ordine adminiftraret: hæc tamen vna cenferi poffet eius ingenio præcipua functio. Magnam Matrem eo cultu femper habuit, quem decuiffe crederes Marianæ familiæ affiduum cura-

torem, ac magiſtrum, vti ſit fas piúmque ſperare, tam mitem patronam clienti ſuo funeſta in clade periclitanti propitiam adfuiſſe. Præter Oenipontem vrbem ibat Hæreticus, aliò cogitans, cui, quò intenderat, iter perſequenti ad aures accidit clara vox, incerto tamen auctore, qua iuberetur Oenipontē rectà inire, atque à noſtris diſciplinam veri haurire: quod vbi fecerat diligēter, eā ſibi vocē ſalutis nunciam fuiſſe deprehendit. Eadē ſenſerunt alij octo Hęretici de iis, quos ad agnoſcendū Catholicum dogma auctores, magiſtroſque habuerant. Pridie ſalutatæ ab cæleſti nuncio Virginis, in ſuburbano viculo, cui Milium nomen eſt, ſub veſperam, occupatis iam poſteræ diei religione animis, famulus iubebatur ab hero caupone, iuncto equis plauſtro, fimum in vicinum agrum ſubuehere. Cui aliena tempore ac loco imperanti, cùm miniſter, recepto more illius veſperæ, Cælitū hominumque futuram offenſionem modeſtè excuſaret, neque harum rationum fides hero fieret: paruit, inuitus licèt, famulus, onuſtóque plauſtro in herilem fundum perrexit: ſed non tam facilè, quam equos induxerat, ex agro reduxit. Conuerſo ad regreſſum vehiculo, per eumdem heri fundum ducturus erat, cùm ad eius limites terram præ ipſis equorum pedibus derepentè ſubſidentem animaduertit, eodemque momento priores equos ſubitario hiatu aurium tenus demerſos ſenſit; quo euentu grauiter primùm attonitus; deinde ne qua & equos, & ſe vaſtior labes abſorberet, connixus omnibus viribus iumenta contendit

dit educere, ſed conatu penitus irrito. Adhibita pluriũ hominũ manu,terra pænè obruti cùm expedirentur equi,res miraculo viſa eſt ſimilis,eo loco ſolidioris vtique ſoli, terram nulla antegreſſa naturali cauſa, e veſtigiò diſceſſiſſe: procul autem concurrentium indigenarum,ſpectandi explorandique ſtudio, ſententia, longeque diſſipatus ſermo, præter vſitatum naturæ ordinem illi agro ſubitum ſpecum accidiſſe vulgauerat. Princeps ipſe rumoribus permotus de ſua cohorte allegat peritos, qui de illa cauſa cognoſcant, & diſceptent; quam in controuerſiam noſtri quoque diſceptatores adhibeantur. Re accuratiùs explorata, eò incubuere omnium ſententiæ, vt inuſitatus euentus ille iudicaretur, quique à ratione portenti nequaquam aberraret. Ad affirmandam veſpertinæ illius vacationis religionem caſus eiuſmodi valuit in vulgus plurimùm, cui Mariani cultus violati vindex illa vorago ante oculos iugiter verſabatur. In Vennonibus, Vinſcouiam nunc appellant,hoc biennio verſati ſunt duo Socij, Curienſis Antiſtitis accerſitu,quo præeunte indigenis exemplo ſuo ad omne pietatis officium, multoque noſtrorum labore factum eſt, vt qui durior ad culturam admittendam ager viſus eſt initio, ſationem, adeoque meſſem feliciorem polliceatur in poſterum. Atheſinam vallem, Tridentinis ſubſtratam Alpibus, ab Atheſi fluuio irrigante dictam, occulta hæreſis ita occupare cœperat, vt, niſi maturè obuiam iretur,graues ſequerentur animorum clades. Maximilianus igitur Auſtrius, & Cardinalis Madrucius

drucius, posteà quàm id resciuerant, legatis cũ eruditis ac piis viris, qui morum ac librorum seueram censuram exercerent, conati sunt grassantem contagio pestem auertere. Censorum certe decreto magnus noxiorum codicum numerus in foro deflagrauit: plerique indigenarum iussi sunt temeritatem legendi Confessione eluere: alij dicta multa vetitis coacti abstinere opsoniis: vt fuerit, qui iactaret se duarum librarum carnis intempestiuum esum redemisse aureis quinquaginta: nónullis ne inflicto quidem exsilio praua sentiendi studium ex animo auelli potuit. Quòd ea cura non proficiebatur, quántum res visa sit expetere: duo illi Principes de nostro conuentu sex operas postularunt, quarum industria & assiduitate gliscentis mali detergeretur labes: duæ tamen dumtaxat in præsentia mitti potuerunt, quibus sua sedulitas, multis licèt difficultatibus implicita, satis cumulatè respondit, ac secuturæ frugis exspectationem non leuem concitauit. Sub reditum administratæ prouinciæ rationes relaturi, Tridentum ad Cardinalem contenderant, quas, ipso absente, deposuerunt apud ipsius Vicarium, magna eius approbatione. Inde ab summo Forensis rei Præside Bolsanum ad prouincialia Comitia deducti, eius rogatu publicam tabernam librariam recognoscendam suscepere: oblato posteà librorum indice, quos probos iudicassent. In digressu deinde cum delatam ex communi ærario vim magnam pecuniæ respuissent, abstinentiam ipsorum mirè collaudantibus indigenis, desideriumque huiusmo

iuſmodi hominum cum ſingulari beneuolentia teſtificantibus, deceſſerunt.

HALENSE COLLEGIVM.

BEATO Parenti noſtro colendo impensè addicta mulier duorum menſium importuniſſima febri vires amiſerat, quarum iactura non tam dolebat, quàm, quòd appetente illius Natali, præuidebat obfuturam ſibi corporis imbecillitatem, quò minùs pridie ſacri diei anniuerſarium ieiunium, ſollemnéſque preces obire poſſet. Roboris tantumdem ſibi precario ad tempus commodari cupiebat, quantum modò ſatis eſſet, ad religioſæ inediæ, orationíſque interuallum: plus tamen multò impetrauit ſuo illo voto, quàm optare auſa eſſet: illo enim ipſo momento diſcuſſa febris perſanatam eam in poſterum reliquit. Trimeſtres dentium, eóſque continentes, cruciatus patiebatur vir claro cum primis genere, ac exigua quidem ſpe ſanationis, cùm adhibuit vota Beato Ignatio, & reliquias eiuſdem ſibi admouit, doloríſque ſecuta eſt nonnulla mitigatio: adſcitis ſociis ad opem tutelaribus ædis noſtræ Martyribus. Intereà Sacerdos noſter Ignatiana in ara rem Diuinam facit, adſtante, ad demerenda Beati ſuffragia, ægroto: & ſecundùm illud Sacrum vis doloris, quaſi diuina manu detergeretur, ſubitò diſcuſſa eſt, nec deinde vllum eius veſtigium reſedit.

Altero anno quidem ad nos cùm equo vectus conten

contenderet, hæresis spolium domi nostræ sibi detracturus, manifestas, molestasque sensit sibi ab Orci tyranno insidias strui: nam iumentum multis annis sine noxa ipsi perpetuò probatum, euestigiò tam vehementer occœpit furere, vt aduersùm frenos & calcaria contumaciter refractarius, sessorem fœdè excuteret. Non excussit tamẽ equus indomitus, nec eius agitator Cacodæmõ, sui consilij certo viro voluntatem ineundæ vrbis, & male sani dogmatis exuendi: tametsi ædem nostrã ingresso manũ occultã iniiceret, prohiberétque ab Sacerdotis tribunali: sed cõstans in cœpto suo vir animi fortis repugnantem vim vi maiore perfregit, nec nisi positis infamibus exuuiis ab æde discessit.

RATISPONENSE COLLEGIVM.

NON dextantario tantùm, quod etiam graue futurum erat, sed quadrantario quoque fenore, nostram familiam mors exercuit, sublatis continenti funere, de vicenario cœtu quinis capitibus: & quidem omnium primo domus strato ianitore, quasi exstinctis vigiliis, & occupatis foribus, in sui iuris arce liberioris dominatus potentiam vendicaret. Is fuit Ioannes Grintgrer, Boïus, quem suspicio erat contagione adeuntium ad Collegij fores hausisse aliquid pestiferi halitus, sed in mortui membris nulla eius mali signa comparuerunt. Fide aduersùm Societatem fuit insigni, parique ardore in omnes iuuandos, quibuscum congrederetur, quorum permultis egregie carus

ab

ab ſincero candore,ac ſimplicitate morum eximia, ſui deſiderium reliquit, quadrageſimo ſeptimo anno ætatis mortuus, quartoque ac viceſimo, quàm eum Societas ſibi adiunxerat. Ab hoc deinde interiit Pater Chriſtophorus Schenk, natus annos quattuor ac triginta, quorum duodenos perquàm laudabiliter in Societate poſuerat. Frequentiſſimus autem & ciuium & aduenarum ad nos commeatus, per generalium Comitiorum tempus, cùm eum implicaret omnis ordinis hominum neceſſariis congreſſibus, declinare non potuit, vt tetra aſpiratione non perfunderetur ab aliquo,cuius veneno etiam exſtinctus eſt.Hunc iam puerum omnes virtutes viſæ ſunt educandum ſuſcepiſſe,atque cum eo adoleſcere, traditumque Societati longè auguſtiore comitatu perpetuo cinxiſſe, vt de illius ſanctimonia facile iam eſſet principio coniicere, hocque minùs dubitandum ſit, quia cælo maturum Deus ad ſe, vel hac ætate, traducere voluerit. Nicolaus Milcher, Landſpergenſis, deceſſit tertius, quinto anno quàm eum Societas conſcripſerat, ſubmiſſione animi, & obſequio clarus in primis, quem venenati quoque halitus malignitas excepit, confecitque, dum emtionibus, & oeconomicæ rei fideles dat operas. Huic quartus acceſſit Simon Lecfelder, item Landſpergenſis, huc Landſperga miſſus ex Tirocinio, ſuppetias impeditæ huic familiæ laturus; cui adhibito ad ægrorum procurationem, ardens, ſed incautum ſtudium obeundi miniſterij,exitium attulit, dum ægrotantium veſtes colligit, contrectát

trectatque inconsideratiùs. Caritate in Socios, officiosaque sedulitate promeritus est, vt, nuncupatis votis, in Societate decederet, quam nuncupationem præpropera mors pæne intercepit. Adamo Sander quintus atque vltimus actus datus est, vt tragicum drama clauderet, vno ac vicesimo anno aditæ Societatis, cui operis insignibus, & virtutum egregiis monumentis, sui desiderium non mediocre reliquit. Tota prouincia notissimus, carissimusque, cuius pleraque Collegia, non leuiter ad memoriam impressis rectè factorum vestigiis, mirabiliter affecerat, vt expeteretur vndequaque, numquam sine dolore amitteretur: vti omnium munerum suæ conditionis perquàm idoneus administer, quæ cùm scienter in primis, expediteque gesserat, tamẽ sibi videretur, nihil scisse, ac gessisse nihil. Aderat homini huic prætereà, summa comitas, ingens omnibus gratificandi studiũ, multa prudẽtia, fides, obsequium, religio, quibus dotibus erat assecutus, vt absoluti Adiutoris verus canon haberetur. Tam impigrum operarium in puluere atque sole non moriturum, haud fuerat vero simile iis, qui eius animum & virtutem nouerant: nec conditionem ipse potiorem vllam duxerat, quàm vt, inter vilissima quæque officia Sociis adhibenda, viuendi vltimo munere defungeretur: quibus in officiis aura pestilẽti afflatus paucis diebus interiit, annos natus vnum & quadraginta. Cætera familia, vno quadrante deminuta, non destitit tota vrbe, malè affectis corporibus plena, versari, lue contactis frequenter adsistere,

confi

confitentes passim audire, ipsa tamen incolumis: vt visus sit vnus periculi contemtus periculo nos abstinere: Numine suarum operarum alacritatem prærogatiua salutis inter ipsa funera remunerante. Ad sartam tectam nostrorum incolumitatem, & illud honorifici corollarij accumulauit Deus, vt, per id quoque temporis, tres & quinquaginta subductis de grege capitibus, rem Hæreticorum deteriorem fecerimus. Eorum vni cuidam, defectionem à Zuingliano sacrilegio meditanti, nocturnæ laruæ obiiciebant spectra horrifica, lectoque octies exturbatum, & domo, eius consilij religionem intentabant: quibus cum terriculamentis absoluerunt sacer Agnus, & Sebastiani Martyris reliquiæ. Coniugem Catholicam Hæreticus coniux bis collo tenus immersit Danubio, aquis præfocaturum denuncians, nisi Catholica esse desineret: quæ nec responso ferum carnificem dignata, Fidei animique plena, Iesu ac Mariç piè appellatis nominibus, incolumis euasit. Demerendæ Numinis benignitati, vti Comitiorum consilia & psephismata omnia vellet Ecclesiæ fortunare, quadragenarum horarum supplicatione indicta nostro in templo, & indigenas, & aduenas cum primis, perfrequentes habuimus, & ei negotio, quod gerebatur, animis studiisque maximè intentos: cui non intererant modò assidui, sed exemplo quoque præerant, Apostolicus Nuncius, Elector Moguntinus, aliique de Clero, Imperatoriaque Aula viri principes. Ipse certè Imperator huius familiæ Rectori ad colloquium adhi-

bito, ſuper alia pleniſſima humanitatis reſponſa, ſe Societatis cauſa ſemper cupiuiſſe hactenus, neque animum deinceps mutaturum perbenignè aſſeuerauit.

Alterius anni ſpolia de victa hereſi fuêre homines duodequadraginta, quorum nonnullis, velut capitalis fraudis eo nomine compertis, magno ſtetit huiuſmodi tranſitio apud Hæreticum magiſtratum. Primarius nominatim ciuis, quòd propenſioris animi aduerſùm Catholicos notabatur, in carcerem actus eſt, ibique ſeuerè de ipſo exercitis quæſtionibus, ad ſingula capita iuratus reſpondit: quorum vnum illud fuit, quonam eius tam familiaris vſus cum Catholicis ſpectaret. Prudenti reſponſo cùm omnem criminationum materiam Quæſitoribus præſcinderet, ſuſpiciones tamen non abſtergeret ex eorum mentibus, abſolutus quidem eſt clauſtris carceris, ſed iuſſus tamen vrbis pomœrio vti pro libera cuſtodia. Alter Catholicæ Fidei poſthabuit honeſtam conditionem in Palatini ditione, vnde cum tota familia exceſſit, ne qua vis eum adigeret in Religionem delinquere: cuius exceſſum conſecutæ graues ærũnæ animi conſtantiam minimè infregerunt. Voluntarij exſilij cauſa ſolum vertit adoleſcens, locupletis ciuis filius, vbi eum tota familia conuiciis atrociter, atrociſſimè deindè plagis acceperat, acerbius prætereà intentans quidpiam, niſi, proximis Natalibus, ſeſe impuris Lutheri Sacris perfunderet: quo ſcelere ne ſe contaminaret, maluit ipſe ſibi patria interdicere. Iniquiore Senatu

Ratiſ

Ratiſponenſi, penitus Lutherano, vſi eramus: ſed hoc demum anno cùm importunioris ad ædificationem areæ neceſſitas nos ad eius implorandam humanitatem adegiſſet, facilem & propenſum illico experti ſumus. Petebamus liceret nobis, areæ noſtræ paullulum prolatis finibus, publico inædificare, vt obtuſioris anguli deformitas ædificio ſublata, tantumdem hortuli anguſtias laxaret: cui rei diiudicandæ Senatus mox dixit, & allegauit arbitros, quorum decreto, quantum ſoli neceſſe fuit, attributum eſt, coemendæque materiæ facultas, quæ anteà negabatur, eſt conceſſa liberaliter.

LVCERNENSE COLLEGIVM.

MICHAEL Victor, Boïus, Monacenſis, ex Adiutorum manipulo naturę conceſſit, quadragenario tribus annis maior, agens in Sociorum cœtu quartum annum & viceſimum, cui adoleſcenti Societatem ineunti fiebat optiò litterariaſne mallet, an familiares operas profiteri: quod tutius videbatur, quoniam abiectius, id prudenter optauit. Inde ſuam induſtriam, ſollicitam omnino ac fidelem Societati commodauit ianua Collegij, & culina procuranda, cæteriſque obeundis miniſteriis, cum approbatione omnium, cuius cum multa in agendo prudentia ſemper obſeruata eſt, tum ſingularis cautio, vt Societatis decus integrum in omnibus tueretur.

NEQVE ſecundus annus funere fuit immunis,

quo elatus est Pater Christophorus Rheinardi, Oenipontanus, Adiutor Formatus, tricesimo anno adeptæ Societatis, vitæ initæ primo ac quinquagesimo, tertio & vicesimo quàm huic familiæ suas operas addixerat. Domi ac foris laboribus infractus vir, mitissimi ac lenissimi congressus, atque ingenij, quo nomine, iucundus æquè omnibus exteris, ac domesticis: quidquid ab assidua intentorum laborum palæstra ei superabat otioli, fructuosè conferre solitus in pios libellos, conscripserat, quod aliis quoque prodesset, speciatim verò in Surij libros vberrimum indicem,quẽ Sociis magno compendio vtendum fruendum legauit. Matrona, nostri Ordinis amantissima,ætatis ad multam senectam deuexæ, frequenter animo agitauerat quemadmodum omnis antegressæ vitæ rationem confessione sedula recognosceret: sed eam ab hoc consilio alię res super alias auocarant inuitam; cùm eam suus Confessarius domi ea cogitatione defixam aliquando deprehẽdit, cuius tamen ignarus, inter cæterum sermonem, id etiam suggessit, vt id ætatis admissa omni æuo recolenda quàm primùm susciperet. Id sibi meditatum pridem illa respondit, & propediem eo se officio studiosè defuncturam: Quin in præsentia, retulit Pater, præstat ea exponere, quorum succurrit memoria, cæteris in proximum diem reiectis. Diuinitus iniectam Patri mentem, vt id matronæ, bene alioquin habenti, suaderet,quæ tertia hora quàm ei fuerat obsecuta, velut funesto icta sidere, apoplectico affectu strata obmutuit

penitùs

penitùs, postridiéque animam exhalauit. Mulieri algoris tanta vis, & malignitas pedes adusserat, vt, iis vsu suo pænè destitutis, insideret grauis dolor; & fœdi puris multa sanies, qua iam aliquot menses flueret, accessione interim acrioris cruciatus & adustionis: cùm casu inaudiit vincendorum morborum magnam vim Beatro Paréti nostro esse Diuinitus attributam. Ei ergo quidpiam vouet, interque vota dolor ei omnis abstergitur, ac triduo proximo pedes penitus consanescunt. Pari remedio vsis, Sacerdoti moribundo, vita: feminæ ab cruris dolore; adolescenti, ab diuturna febri, salus est restituta.

FRIBVRGENSE COLLEGIVM.

RECENS templum magnifico apparatu inauguratum ab Lausanensi Episcopo, cuius in iurisdictione sunt Friburgenses, tutelarique adscito, Beato Michaëli est dedicatum: in quo tridui gratulationem Cælitibus habitam religiosissimè celebrarunt ciues frequentissimi, vt eo triduo tria hominum millia cælesti mensæ accubuerint. Constituendæ scholasticæ disciplinæ politicis quoque sanctionibus, siquando vsus exigat, nostram in gratiam intercessit Senatuconsultum, vt quibus adolescentibus Præsidum nostrorum auctoritate interdictum esset gymnasio, iisdem etiam nefas esset intra pomœrij fines versari. In vrbe septemdecim, sex in Landeronensi expeditione do-

gma Hæreticum dedocti sunt, & exsecrati.

POSTERIORE anno tres item ac viginti, vrbe in ipsa, seu à Caluino, seu ab cæteris blateronibus recepti, ad Castra Ecclesiæ instructiores ab Catholicæ rei commeatu rediuerunt. Quod nequidquam anteà tentatum erat, hoc demum anno est perfectum, vt singulis scholis adhiberentur magistri Gallicè pariter ac Germanicè periti: feliciterque accidit, vt ex scholarum vna prodirent tres ac viginti adolescentes, qui totidem omnino, id est vicenis ternis linguis Sācti Spiritus persequerentur elogia. Friburgensis ciuitatis duo perillustria lumina, pessimo publico, hic annus exstinxit, alterum de Senatorio, de Clerico ordine alterum. Ioannes VVildtius eorum vnus, Friburgensium Prætor, totius gentis eximium columen, vir apprimè nobilis, & clarissimarum rerum iis instructus ornamentis, quæ hostibus æquè ac suis essent admirationi: vix apud nos, Liberalibus ipsis, admissorum à pueritia rationes cum fide retulerat, cùm domum regresso insidens molestior epiphora, eum grauiter habere cœpit. Postridie igitur nostrum Sacerdotem ad se aduocat, iteratoque totius ætatis labes apud eum detergit, cælestis epuli extremum viaticum vltro sibi deposcit, & quia instare decessum aduertit, religiosè ad eum se comparat: imminente autem obitu, ad adsistentem sibi Senatum ea verba fecit, quæ omnium lacrymas exprimerent. Hunc ipsius postremum sermonem, ea sapientia, eoque sensu amoris ab parente patriæ habitum, censuit omnis Senatorius

natorius ordo, vti de eo in publicas tabulas totidem referendo verbis, decretũ intercesserit. Suam in nos beneuolentiam, quam illustribus benefactis egregiè olim ostenderat, nunc etiam centum Ducatorum legato piè testatus est. Per idem tempus alterius luminis occasus accidit, Sebastiani Verronij, celeberrimi Theologi, cuius vel vnum hoc præconium satis sit attingere: fuisse ipsi Patrē Canisiũ perfamiliarē, huius verò illum imtatorē, & imitatorē perfectũ, in cuius eximias dotes obseruãdas, nisi fuisset intẽtissimus, quas nobis deinde cõsignaret, earum pleræque, ac insignes quidem, nostram ac posteritatis fugissent notitiam. Dixerat hic in funere Canisij de illius laudibus quàm copiosissimè: hunc rursum noster pro suis meritis panegyrico celebrauit: quæ honoris prærogatiua his ferè duobus Friburgi tributa perhibetur post hominum memoriam. Magnam sanctitatis opinionem de se viuus concitauit, demortuus maiorem quoque reliquit: vt populus cadaueri venerabundus accideret, atque ad rapiendas ex eo reliquias se certatim compararet. Diutissimè vixerat in amplissimis honoribus, cuius tamen mortui ex lauto quondam peculio ad egentes, præter meras lacrymas, nihil peruenit. Viuus scilicet omnia benignè contribuerat, ne, quod residui esset, aliena fraus post eius mortem auerteret. Qui certè in hoc, præ aliis multis, sapere visus est, atque commisisse, cur ex hoc vno facinore, pleræque ipsius aliæ virtutes facilè æstimentur. Fregerat crus alterum puer, lapsus ex imprudentis ancillæ

S 4 mani

manibus, cùm mater, & infantis malo, & multò magis mariti offensione grauiter anxia, positis humi genibus, Beatos Ignatium & Xauerium impensè institit rogare, vt iracundiæ mariti auertendæ puerum sibi præstarent incolumem: quæ vt exsurrexit ab illis precibus, sollicito adhuc animo, crus infantis explorat, idque, modò truncum, coaluisse, planeque consanuisse deprehendit. Alteri mulieri emortuus partus enitenti, qui ab concurrente vicinia tota immobilis aliquandiu exanimisque versaretur, quoad vna è conuentu feminarum priuatim supplex facta Beato Ignatio, Patri Canisio, Mariæque Matri, tribus simul appellatis, effecit, vt post paullò motus ac sensus expers infans moueretur, atque in hunc diem superstes perseueraret. Tertię cuidam examines fetus omnes effundebantur, cui rosarium Patris Canisij appensum mox felicis puerperij faustitatem attulit.

BRVNTRVTANVM COLLEGIVM.

A VOLATICIS Hæreticorum castris in tantò tutiora Ecclesiæ Statiua tredecim transcripti sunt, & in iis quidem copiosus mercator, multos annos incertus, quibus notis veræ religionis bona internosceret: quam in rem assiduas preces Deo fundebat, vt caliganti sibi facem pręferret. Interea verò auditione accipit Fauernensis Hostiæ inusitatum illud prodigium, de quo in

Dola

Dolano Collegio Lugdunensis Prouinciæ, litteræ anni sexcentesimi octaui capita quædam maximè illustria prodiderunt: quam Hostiam sibi oculis sumit lustrandam, vt eius prodigij fidem testimonio sensuum in animo suo certiùs consignaret. Siue autem rei veritas oculis vsurpata seipsam obstinato Hæretico non satis probaret, siue is dissimulabat, quod crederet, Bruntrutum redit incertus consilij, multosque dies prętereà velitari quadam dimicatione cum nostro pugnauit: ad extremum tamen, datis manibus.coniugem,licèt principio valdè reluctantem,secum ad Catholicos traduxit. Sacerdoti nostro in agrum prodeunti ad rusticanas conciones, Natali Beatæ Magdalenæ, germanus Basileensis Antistitis, eiusdemque Brũtrutani Dynastæ, dat se viæ comitem inuito licèt, & multa excusanti, ne illa conditione vir, ipsius causa, itineris huiusmodi se molestia fatigaret. Quòd tamen ille instaret vehementiùs, & causam comitatui obtenderet suam Confessionem, aliaque pietatis animo destinata officia, Sacerdos vltrà tendere non ausus, eum comitem accipit. In pago religiosè defunctus Pœnitentiæ ac Eucharistiæ vtroque Sacramento, cælestibus plenus incedens lætitiis, redit cum nostro Sacerdote Bruntrutum, totoque itinere piis de rebus, nominatimque de contemtu mortis, mirificos sermones miscet: Deo scilicet eius animum comparante ad proximè secuturum euentum: eodem enim ipso die, violentia morbi, quo deinde confectus est, è potestate mentis exiit: sic tamen vt omnis ser-

mo delirantis eſſet pia cum Magdalena, & reliquis cælitibus collocutio.

Secundo anno Beati Patris Noſtri ſegmentum veſtis fuit oppidò ſalutare vni è Fratribus, cui ad acerbos renum, & lateris cruciatus, peſtilens facta erat acceſſio, vt contagionis metu omnes domeſticos ab eius congreſſu ſecluderet medicus. Qua ille familiarium ſeceſſione perculſus, ſe planè depoſitum cùm putaret, arceſſenda humanis potentiora è cælo præſidia ſibi eſſe conſtituit: quãobrem Ignatianæ veſtis breuem laciniam lateri admouet, cuius contactu victus lateris dolor abigitur ad humeros, eodemque amuleto inde pulſus, alias & alias quaſi fugæ ſuæ latebras occupans, tandem toto corpore extruditur, quatriduoq̃ue pòſt æger incolumis exiſtit è lectulo. Vir militaris, genere illuſtri ortus, clariſque naturæ atque artis dotibus inſignis, hęreſis dediſcendæ conſilium cepit ab acerbo illudentis Cacodæmonis in ſe, vt Hæreticum, iactato conuicio. Spectator fortè aderat in Italia, cùm ex Energumeni corpore aduẽtitius Orco inquilinus exigeretur exorciſmis: inter quam pugnam, veterator ille obuios quoſque de circumſtantibus dicteriis figere, atque in aliis multis, hunc noſtrum, ei negotio curioſiùs intentum, ludibrio habere, ſalſis mordere ſcommatis, patria ipſius lingua Teutonum vocitare, ſed, illiberali adiuncto, Hæreticum. Ab Acherontio ludione notatum ſe publicè, ac eo quidem probri genere, inhorruit videlicet militaris vir, eiuſmodi contumeliarum inſolens: hoc vno

vno interim ſuum dolorem ſolatus, quòd circumſtantes Germanicè loquentis circulatoris verba non ſatis caperent: cuius proiecta dicacitas, ne qua grauiore plaga ſuum nomen conuulneraret, alia omnia ſimulans, è corona properè ſe ſubducit. Ex illa hora, quòd erat ſua ſecta ei facta ſuſpectior, creberrimè cum Theologis de rebus Fidei congreſſus, multa ſolitus eſt ponere, quibus agitandis veritatem apertiùs diſpiceret, donec ad noſtros Bruntrutenſes deuolutus, & de paucis quibuſdam velitatus aliquantiſper, in deditionem lubens venit. Et nunc quidem eò prouectus eſt ardore Fidei Catholicæ, vt importunas Hæreticorum, ſe hoſtiliter appetentium, inſidias non modò nihil moretur, ſed feriò meditetur etiam de Sacerdotio, vt tantò meliore loco ſit res ipſius in Religione: hocque illuſtrioribus argumentis ſuam ipſe Fidem, cùm res tulerit, oſtendat.

CONSTANTIENSE COLLEGIVM.

PATRI Michaëli Eiſelino, Sueuo, quattuor Votorum Profeſſo, ſex annis quinquagenarium antegreſſo, duodetriceſimum agenti apud nos, funebria iuſta hoc anno perſoluimus. Ab ipſo Tirocinio Philoſophiã publicè docuerat, inde Theologiã vicenos binos cõtinẽter annos explicauerat, ingenti plauſu, parique fructu, nec intercalares alias operas, quæ in eius conditionis hominem incurrerent frequentes, intereà omittebat. Vnde neceſſe

necesse fuit hominem diuturnis laboribus, ipsisque annis iam fractum, viribus tandem debilitari non mediocriter, maximè cum duobus illis malis accessio fieret affectus molestioris asthmatis, ex eoque insomnia, vt vix iam suis pedibus insisteret. Eum verò, cum Præsides, si Superis ita videretur, multos annos saluum cuperent, de medicorum sententia, cæli mutatione subleuandũ decernunt: sed qua via lecto se subducit, in leti laqueos impegit, apoplexiæ tendicula irretitus, quæ imbecillum corpus non integro biduo exstingueret, vix octo progressum ab Constantia milliaribus. Hæreticus senex inuitari se ab nostris ad ponendas errorum exuuias ferebat ægerrimè, vt eapropter nostrum conspectum auersaretur: sed eum Dei clementia vel repugnantem adegit, vt eorum præsentiam, & allocutionem vltro ambiret, quorum vel nomen oderat. Immisso etenim grauiore morbo, quo se, vt intentatis verberibus, diuinitus intelligeret officij admoneri: certum quempiã de Patribus accersiri iussit, cuius nomen, quia vis morbi linguã præpediuerat, creta suo nuncio descripsit, cum effari non valeret. Hic igitur, serò licet, ac pænè coactus, in Petri nassam inductus est, neque solitarius, sed, adiunctis aliis in eumdem piscatum, septimus ac vicesimus. Superioribus annis ab Magistratu contenderamus, vti Lutherani Ludimagistri, quibus doctoribus pueriles greges legendi vernacula discunt elementa, cogerentur scholarum suarum pueritiam ipsimet ad nostras deducere Catecheses: quod demum hoc anno, frementibus

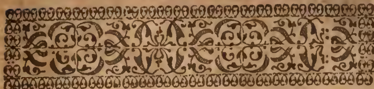
tibus licèt aduersariis, impetrauimus. Nobis quoque adlaborantibus decretum eſt, ne Hæreticorum pupillis, quorum quotannis ferè magnus eſt numerus, ciuitatis ius quaſi hæreditate cederet, niſi Catholicæ Religionis capita legitimè profeſſis. Qua vtraque lege facilis planaque ſternitur via Romanæ Fidei amplificandæ: Lutherano autem ſupplemento ſoboles idonea ſubtrahitur.

HVIVS biennij annus poſterior viuendi fuit vltimus Michaëli Heller, Adiutori domeſtico ex Formatorum decuria, ſexagenario, quartum & triceſimum ſtipendium inter Socios merenti, quē cæli clementia, ſpe iuuandæ valetudinis, Bruntruto huc allexerat; ſed ſiue ſenij, ſiue morbi vis ea fuit ad corrumpendam ſanitatem, quæ cæli bonitate nō vinceretur. Huius animo natura indiderat rei mathematicæ quædam elementa, vimque præcipuam ingenij ad eius diſciplinæ perſcrutandos intimos receſſus, vt, illiteratus planè, ad eius artis recondita arcana peruaſerit, quæ periti ſuſpicerent. Geneuenſis Miniſtri filius Caluinianum dogma exſecratus apud nos eſt, tanto ardore Catholici ritus, vt quam ſuorum inſtitutis alieniſſimam noſſet Caſtitatem, eam in noſtris moribus adamaret quàm maximè, adeóque ſe illius vinculis, nuncupato voto, illigaret: quattuor & viginti aliis in eamdem Eccleſiæ nauim ex hæreſeon fœda lacuna tranſgreſſis. Conſtantienſis Senatus luculentiſſimo reſcripto aduersùs famoſum libellum in Socios vulgatum, tam honorificè teſtimonium dixit pro Sociis omnibus, & hac nominatim Familia,

milia vt meritò videri potuerit optanda calumniæ plaga, quæ adeo illuſtrem innocentiæ noſtræ auctoritatem expreſſerit. Luſtrandis tota ferè vicinia oppidis, ad cæteram bene opimam laborum meſſem, acceſſit vndecim Hæreticorum in Chriſti conuentum tranſitio.

LANDSPERGENSIS DOMVS Probationis.

VNvs & triginta Tirocinium priore anno ineuntes, ſtratis per vias & compita magnis ægrorum & egentium gregibus, amplum operoſumque campum ſtatim nacti ſunt, in quo prima ſtipendia vtiliter glorioſeque ponerent. Et certè huius Familiæ ardor in ea ſibi palæſtra vindicanda, quam nullus iniret ex tota ciuitate, Marianos Sodales in eiuſdem operæ ac laudis ſocietatem, inſigni ægrotantium bono, euocauit: inter quam corporum procurationem, & animorum quoque ratio eſt habita, eaque multò maior, vt ſex etiam ab hæreſi abducerentur. Beati Patris Ignatij admotæ reliquiæ feminis duabus, aut veneficiis, aut alia peſte, toto vultu deformatis, repentinam attulere ſanitatem. Noſtris ex oppugnanda hæreſi præda octonûm ceſſit capitum, quæ ſe auelli ab ſceleratis caſtris non abnuerunt.

PROVINCIA FLANDRIA.

RIOR annus in vniuerſa Prouincia, domiciliis ſedecim, quingentas ſeptuaginta duas operas occupauit: his pauciores quattuor annus alter; illo vndecim, iſto ſeptem deceſſere: adlectorum in Societatem non eſt ſatis apertè inita ratio.

LOVANIENSE COLLEGIVM.

PROPVGNATIONE poſitionum de vniuerſa Philoſophia defuncti ſunt duo de noſtris, ea eruditionis & induſtriæ commendatione, quam plerique negarent vllum anteà vmquam Louanij eſſe promeritum. Letifero vulnere ab riuali appetitus adoleſcens, in aduerſarij perniciem tanta obſtinatione conſpirauerat, vt eum tota Gallia Italiáque fugientem, infeſtis animis, armíſque perſequeretur iam ſolidum biennium, nec cuiuſquam

cuiusquam vel auctoritate, vel precibus pateretur se ab vindictæ studio auocari. Deo tamen auspice, nostrorum vnus furentis odio pectus ita emolliuit aduersùs hostem, vt ei adducto in conspectú, præsentibus testibus, osculum amplexumque peramanter tulerit, perpetuam quoque necessitudinem sibi cum eo fore iurarit in posterum. Vrbani Cœnobij Virgines omnes ab Antistita sua, & inter se singulæ infestis odiis dissidebant, neque cuiusquam industria vel dignitas ei malo medicinam facere potuerat in eum diem, cùm Archiepiscopo venit in mentem nostris multam inesse tractandorum animorum facultaté. Quamobrem ad se vocatos ei componendo mulierum cœtui adhibuit, quorum operam Deus ita fortunauit, vt mox gratia vniuersarum in Præsidem, & singularum mutua reconciliaretur: cuius euenti felicitate Antistes optimus, sua & nostra causa, lætatus est adeò, vti se non tenuerit, quin nobis tantum bonum peramicè veniret gratulatum. Hagam missu Antvuerpiensis Antistitis quattuor nostrorum per Paschæ sollemnia versati, Batauicæ ditionis in oppido miserè habito, locupletissimam segetem ex Catholicorum ignorantia, Hæreticorumque peruicacia collegerunt.

LEODIENSI nostro in Collegio accensis ciuium studiis recèns excitata Philosophia posteriore anno, Louaniensibus Academicis turbãdi multam præbuit, & sine causa, materiam: ratis nimirum, aut se ratos simulantibus, hanc quantamcumque nostri Gymnasij Leodiensis accessionem fore

fore non decessionem modò, sed interitum quoque suæ Academiæ. Illa igitur seu ex opinione, seu ex opinionis vmbra, æmuli nos de scholarum templorumque pulpitis lacerare acerbiùs, & indignos asseuerare illius vrbis domicilio, quā clandestinis consiliis euersum ire studeremus: ideoque suos nostra æde, nostro congressu arcere. Atque vt maleuolis sermonibus suscepta temerè odia hærent contumaciter interdum, flagrántque vehementiùs; hac inusta nomini nostro calumnia, cœpimus vno tempore inuisi esse tota ciuitate, vt ciuiũ vel maximè anteà necessarij, amicitiam nobis apertè ac præcisè renunciarent. Quæ inuidiæ tempestas maledicorum hominum flabris delata, sic vniuersam prouinciam occupauit, vt nos iniquorum consiliorum apud Principē insimulatos, omnium pænè mortalium excluderet patrocinio. Eas machinas intenderant, & multa quidem arte, aduersarij, quas ad causam nostram euertendam intelligerent esse omniũ validissimas, cùm sic egerunt apud Principem, vt ei persuasum esset, nostro facto suam peti procaciùs, violarique auctoritatem, quasi ei, de Leodiensis Philosophiæ primordiis ampliùs pronuncianti, parere præfractè respuissemus. Criminationibus ita nos traduci, vt earum calumnia optimi Principis aures defensioni nostræ occluderentur, vulnus certè fuit priore vulnere tantò nobis acerbius, quantò indignius est hoc te nocentiorem iudicari, quo tu sis innocentior. Dandus tamen fuit inuidiæ sanguis, & æquo animo excipienda calamitas, quando &

T aduer

aduerſarij & iudex ſic animo cōparati, ad cauſam deſcenderant, vt illi ius ſuum nulla æquitate metirentur: iſte de ſuo non mediocriter deminui putaret, ſi nos cauſæ dictione non prohiberemur. Vt ciuilis odij aduersùm nos flamma exarſerat, per hujus turbulenti motus initia, nemo peritus non planè crederet, ab vrbanis hominibus multos in menſes vaſtam futuram in noſtra æde ſolitudinem: triduo tamen Liberalium, & tota Sanctiore Hebdomada, inuſitatæ frequentiæ ab amicis eſt adnimaduerſa celebritas, vt eorum nonnulli mirabundi tantę celebritatis felix omen nobis gratularentur. Octoni variarum hæreſeon exſoluti vinculis, & Catholica libertate donati. Adoleſcens, perilluſtri natus familia, inter Tirones Societatis ex eius formula peregrinatum dimiſſus, cognatum, laſciuis moribus adoleſcentem, qui ei ſe comitem vix dū adiunxerat, opportunis ſermonibus perpulit ad Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ Sacramenta: quo in munere hic tā ſeriò verſatus eſt, inito ſanctioris vitę conſilio, planè vt aſſeueraret, antè ſibi quouis cruciatu vitam ereptum iri, quàm rectè viuendi decretum. Sed, ô adoleſcentiæ rationem, ſtatimque lubricum! ſapiens ille noſter admonitor, dignus in quem illud veteris Comici: Qui ſibi ſemitam non ſapiunt, alteri monſtrant viam: ab eo rectè factorum calle, quò induxerat propinquum ſuum, turpiter ipſe deuertit, vel ante ipſius peregrinationis exitum. Veterum enim ſodalium ad ſe viſentium ſuaſionibus, & clandeſtina matris epiſtola nequiter fractus, octauo ferè die quàm in

Tirocinium reuenerat, causariam missionem à Præsidibus expressit: moxque sceleratis meretriculæ amoribus, & coniugio, ac pæne etiam hospitis sui cæde, pauculis se post diebus inquinauit. Alij duo, clarissimo genere iuuenes, ineundæ Societatis, quò diuinitus vocabantur, aut prolato, aut abiecto consilio, procliues ruebant in eius ætatis ac moris vitia; & qui coniunctissimè vixissent adhuc inter se, vt non nisi fratres mutuò appellarent, dum, ex diurna compotatione vino pleni, cœnant in caupona, alterque potus largiùs propinanti alteri non satis respondet exhauriendis liberaliter poculis, orta ex eo rixa, super mensam ab sodali confossus exanimis corruit. Percussori verò, intempesta nocte latebras quærenti, nullum est visum tutius, quàm nostri Collegij effugium, vbi tantisper delituit, suæ desertionis scelus manifestò incusans, dum ad munitius asylum transiret, vbi etiamnum mœrore confectus iacet, percussi propinquis nullam satisfactionem admittentibus. Bataui adolescentis grauiter hoc quoque anno cõcussa est constantia, quem scripsimus, anno sexcentesimo duodecimo, matris fraude Antvverpia extractum in Batauos, pio postea dolo in Mechliniensem Probationis Domum aufugisse. Is primùm matre & auunculo ad priuatum colloquium Louanij admissis, & suadere conantibus, vt secum rediret domum, interque suos versaretur, dũ vicenario quinario factus maior, quid è re sua foret, certiùs diiudicaret: acutè constanterque retulit, ad neutrius conditionis, aut eius, in qua es-

ſet, aut illius à qua deſciuiſſet, rationem periclitandam receſſu illo ſibi opus eſſe: cum & illam, nimium quantum ſibi perſpectam, exhorreret: & hanc, magno ſuo bono exploratiſſimam, haberet vita ſua cariorem. Deinde verò, quod ſibi abſurdius ab iis proponi poſſe conſilij genus, quàm vt Religioſæ vitæ caperet experimentum extra Religioſorum hominum contubernia? Numquid matrem & auunculum, vt Religioſæ palæſtræ idoneos Agonothetas, iſtius gymnadis familiarẽ diatribam, priuatos inter parietes, ſua cauſſa excitaturos eſſe? His, ſiue reſponſis, ſiue percontationibus, poſteà quàm vtrique os ita obduxerat, vt pudore ſuffuſi verbum deinde nullum mittere auderent: ſe ad parentis pedes abiicit, rogatque ſupplex, vt ea & conſcia, & auctore, Religioſis Votis ſeſe Deo filius obſtringeret: quod nec ea, nec poſtera die, quintùm ipſi ad genua prouolutus, cùm poſſet euincere, illius expugnandæ obſtinationi potentioribus telis ſibi graſſandum eſſe decernit. Nixus ergo genibus, intenta in Chriſtum ſuffixum dextra, per ſacra ipſius vulnera matrem obteſtatur, vti ſe lubenti animo patiatur in Chriſti Societatem venire, vbi ſit futurus parenti ſuæ, ac ipſe ſibi vtilior, honoratiorque: quæ ſi pergat crudeliùs, quàm matrem deceat, ſecum agere: ſicut illa exuat animum, conditionemque matris, ſic ſe filij rationem prorſus à ſe abdicturum, inque Virginis, & Magnæ omnium Matris, filio eius fraternitatis ius vltro deferente, adrogationem derepentè conceſſurum. Flecti videbatur dura parens,

victa

victa præclaro filij facinore, vt eius votis obsecundaret: sed à fratre seducta seorsum, & ab eo instituto auocata, filio præcisè suum assensum denegauit: cuius ille veniam nihil ampliùs moratus, pòst paullò æternis se Votorum nexibus Deo illigauit.

ANGLICANVM COLLEGIVM Louanij.

AD Britannorum circumfusam nostra in æde coronam Britannicè verba facta sunt, tum cæterorum auditorum multo compendio, tum histrionum in primis quorumdam, quos siue curiositas, siue fors eò appulerat: vt post excepta Cōcionantis documenta, suæ artis pertæsi, ab ea, velut saluti suæ aduersâ, continuò desciscerent. Musicæ artis callidissimus Anglus, eoque nomine, Doctoris Musici prærogatiua donatus in Oxoniensi Academia, cùm huc siue casu, siue consultò delatus, de Religione Catholica inaudiisset, quę ipsius afficerent animum; vel opulènti honorarij, apud Britanniæ Regem attributi iactura, Fidem Catholicam, cum inopia coniunctam, redimere nihil est veritus. Christiano tamen eius studio Diuina prouidentia in tempore non defuit, qua factū est, vt Archidux Belgij Albertus eum in Symphoniæ suæ corpus allectum, idoneo stipendio prosequeretur. Ex primaria Britanniæ nobilitate perillustris adolescens, Montacutij Vicecomitis frater, per illa ipsa tempora, quibus alia omnia

meditaretur, hausit è cælo missas cogitationes, quæ se ad nostrum Institutũ allicerent, quibus obsecutus, se nobis adoptandum singularibus virtutum experimentis dedit. Totus erat in Venatoriis operis, ac ludicris militaribus, & derepente insedit eius animum cupiditas, venerationis ergò, adeundæ Lauretanæ Virginis; cuius cupiditatis ea vis fuit, vt, canibus & seruitiis inter amicos illico diuisis, è Britannia traiiceret in Franciam, indeque rectà contenderet ad Audomarenses, Italicæ peregrinationis mox facturus initium. Ibi Sacerdos noster cogitatæ viæ studio æstuantem ægerrimè potuit tantisper distinere, dum Confirmationis muniatur Sacramento: quo impertitum eum adduxit eò etiam, vt itineri suó ad Diuina meditanda secessionẽ dierum aliquot domi nostrę præuerteret. Huius quietis feriati quàm appositè dies multam eius animo lucem, summum rerum caducarum tædium intulerunt: vt ex eo pietatis tirocinio egrederetur, certus omnes præsentis vitæ curas exuendi: quo animo confestim, ad componendam rem domesticam, in Angliam regressus est. Sanctaudomarum postea vt reuerterat, ab heroico facinore sanctioris instituti felicia ducens auspicia, maxima pecuniæ vi coemtas peramplas ædes Britannicis Virginibus fugitiuis, ad Religiosæ vitæ palæstram adspirantibus, benignè attribuit. Tum suam secum ipse rationem putans quã studiosissimè, adscito in primis eius arbitro Numine, ab altissimæ demissionis fundamento salutis suæ negotium sapienter instituit. Honorificæ

condi

conditionis oblata ansa, hoc est Sacerdotij prærogatiua, Benedictini Ordinis Patres ei receptum apud se vltro deferebant: quibus tamen eum honorem modestè renunciauit, meritorum suorum ac virium præfatus tenuitatem. Ad nostrum deinde sua sponte conuersus institutum, adamauit in eo, quod ab luce, atque oculis hominum animaduertit esse remotius, familiaris rei ministerium, in cuius parte sortem sibi expetiit, quam adeptus pergit in dies insignibus eximiarum virtutum illustrare monumentis. Alter adolescens, reclamantibus nequidquam amicis, ineundæ Societatis sponsione fidem suam obligarat, adscita etiam promissi sui Dei Matre arbitra, cuius consilij ardor valdè refrixerat, & memoria pænè aboleuerat apud Belgas Hispanosque, inter obeunda studia litterarum. Coi excutiendo torpori, morbus è cælo impactus hominem adigit ad instaurandi Voti officium, adoptato Beati Ignatij patrocinio, cuius tum erat Natalis, tam felici euentu, vt non tum consequeretur sanitas. Verùm quàm citus deinde rediit languor animi ergà voti religionem, tam velox adfuit ægrotatio, quæ iteratæ perfidiæ reum acerbiùs tantò multaret, quàm anteà, inque vltima vitæ deduceret. Hoc secundo verbere admonitus æger, vnum è Patribus nostris aduocat, supplexque contendit, tametsi minimè promerito, id solatij sibi moribundo indulgeatur, vt se legitimis Sociorū Votis Numini obstringat. Quod postea quàm impetrarat, exiit è potestate mentis, vitioso huiusmodi affectu in multos dies prolatō,

per quem vix alia eius est audita vox, quàm, se Religiosum esse: in cuius scilicet meditatione defixum, cum phrenitis occuparat. Tandem, mirantibus medicis, & menti & sanitati redditus, rectà iter intendere cœpit in Tirocinium: sed vbi viæ nonnulla interiecta est mora, euestigio in cessatorem febris ex condicto incurrit, vt aliquando is condisceret, eis modò legibus precaria se vsurum valetudine deinceps, si cum fide se promissis exsolueret. Quinquagenarium manipulum Hæreticis cohortibus detractum in Catholicas copias transcripsimus: in illo autem errantium cœtu, facturum mox Noui Euangelij præconium, eò adduximus, vt concrematis multa cura descriptis conciunculis, ipse salubriorum fieret auditor. Transfuga ex Ecclesiæ Statiuis, Sacerdos, dignò suis sacrilegiis auctoramento cohonestatus apud Hæreticos, strenuum agebat vexatorem Catholici ritus hominum, adeóque lictorem etiam, si quis eius nominis ducendus erat in compedes. Sed in eâ scelerum profundâ voragine demerso affulsit Diuinæ bonitatis lumen, quod vt ipse in animum admiserat, eo duce ad nos delatus, & domi cum cura sacris meditationibus exercitus, vitam Sacerdote dignam seriò inire instituit. Ex comitatu Britannicæ Principis, ad Palatinum recens coniugem, iter intendẽtis, plurima Anglicana nobilitas, Romani & non Romani ritus, promiscuè ad nos adiit peramanter salutatum: quibus in congressum nostrum familiariter venientibus valdè probabatur nostri moris Religiosa disciplina. Documentum

mentum eius rei esse possit, quòd Nouitio, per id tempus domus ianuam procuranti, accidit cum torquato Equite, nobilissimæ arcis apud Anglos præfecto. Percontabatur hic nescio quid, paullò curiosiùs fortè, ab ipso ianitore, qui se vt respódendi officio honestè absolueret, id modò sciscitanti modestè retulit: se, vt Tironem, iniussu Præsidis prohiberi legibus, sermonem cum extraneo miscere. Quo responso Eques mirificè delectatus, cœpit palæstræ nostræ rationem palam efferre magnificis laudibus, eamque seueriori bellicæ disciplinæ planè consentientem cum voluptate asseuerare.

IISDEM parietibus clausæ, vnoque iunctæ contubernio duæ familiæ, Sociorum scilicet huius Collegij, ac Tironum, non sine aliquo vtriusque corporis incommodo, huius tandem biennij altero anno, ędium varietate dirętę sunt, Tironibus in propinquum domicilium, fornice nobis iunctũ, migrantibus. Hanc habitationis laxitatem, conciliauit nobis vir Anglus perillustris, annuis censibus octingenûm aureorum huic Collegio in perpetuum attributis: quam domesticæ rei commoditatem, alacritas maior obeundarum functionũ, vt par erat, in vnoquoque Collegarum mox est consecuta; & hanc alacritatem operæ vbertas messis amplior continuò excepit. Anglorum huc ad nos confluentium benè multi recta de Fidei rebus sentire ac proloqui demum edocti sunt, quos puderet tamdiu falsa pro veris & censuisse, & turpiter venditasse. Dubia multorum & perplexa Fi-

dei ratio perspicuis solidisque præsidiis ita affirmata est, vt deinceps fluctuaturi minimè videantur, neque suas mentes allisuri ad inanium dubitationum scopulos. Concionatorem Britannici Regis egerat Beniaminus Caterius, quem Fors fortuna cùm ad nos appulisset, Cardinalis Bellarminij de Fidei Controuersiis libros is auidè percurrit, proque ingenua indole non dissimulauit, vinci se illius commentarij momentis, in quibus nudam germanamque sinceræ Fidei veritatem agnosceret: vti datis ad eumdem Cardinalem litteris deinde lubens professus est. Cuius veritatis studio elatus mirificè, nihil habuit antiquius, quàm vt eius se alumnum primò, ac deinde defensorem assertoremque palàm omnibus proderet. Quamobrem regressus in Angliam, nescio quid residuorum in Belgis negotiorum caussatus, ab Rege impetrat diuturnioris temporis commeatum, moxque ad nos reuolat, euulsurus scrupulos, qui reliqui in animo residerent: quibus exemtis ad Collegas nostros Louaniensis Collegij clam transiit, vbi Fidei Catholicæ mysteriis, magna sua voluptate, initiatus cùm esset, denuò ad nostrum contubernium rediit. Æmulorum quorumdam crebro inuitatu fatigatus, vt à nobis demigraret, nunquam se persuaderi passus est, nostro semper hospitio, consortióque vsus, singulari sua lætitia, vt eo nihil sibi iucundius accidere frequens contestaretur: cùm interea totus in eam incumberet curam, vt simul excipienda docentium institutione, simul singulorum præclarè factis studiosè notandis

notandis, Christiani hominis omne officium, sanctosque mores ipso vsu combiberet. Non facile dictu sit, quam frequentibus, & officiosis contestationibus; quamque luculentis argumentis suam beneuolentiam, acceptique per Socios beneficij memoriam nobis perspectam fieri contenderit: a quibus se diuelli non sustinuit, quoad accersitu Cardinalis Perronij transiit in Franciam, vbi haud ita multo post sanctissima morte acquieuit.

ANTVERPIENSE COLLEGIVM.

PATRI Ioanni Dauid huius sæculi annus decimus tertius, primus ac tricesimus initi nostri Ordinis, septimus & sexagesimus ætatis, & vitæ supremus, quattuor Vota professo, fuit. Magni nominis, & sanctæ vitæ Curionem Cortracì olim egerat, in natali vrbe, vnde illum eximia sua virtus, quod Hæreticorum luminibus obstrueret, tertio iam exactum, exulare cogebat, cum Societati se adiunxit, quo totius suæ ambitionis occupatum pridem adiecerat. Sic familiæ rationem compositam Parochus habebat, vt, ne matris quidem admisso contubernio, domi omnia dirigerentur multa morum seueritate: cuius ipse austero viuendi exemplo, lex mera verius, quam legislator esset. Vilissimum perinde atque durissimum ei fuerat perpetuo stratum, secundum quod iaceret sepulcralis ex asseribus loculus, extremæ horæ moni

monitor assiduus, &, siquando substratæ cubanti duriores paleæ mollius blandiri viderentur, desultorius lectulus, in quem ex quotidiana stibade transiliret. Cæterum instructissimo solidarum virtutum choro eius animus celebrabatur: quarum indices erant, atque fideles administræ macerandi corporis istæ, quas diximus, exercitationes tam sedulæ: vt ei ad Societatem accedenti, non modò subactum esset iam pectus ad illustrium facinorum excipiendos satus: sed multa etiam præclarè agendi facultate, ac rectè factorum vberi messe fecundum. In Tirocinij nostri vmbra versabatur, cùm Cortracensis Senatus, sui olim Dauidis destitutus præsidio, Societatem nostram expetiit: cui Senatui vt idoneas suppetias ferrent nostri Præsides, è domestico otio in puluerem aciemque mox productum Dauidem Cortracensibus suis summiserunt, qui eo loci familiæ nostræ præsideret, & contra perduelles in Christi causa sacrum bellum administraret. Caput familiæ Cortraci octonos annos, inde Bruxellis, post Gandaui egit, atque iterum Cortraci, magna cum sua laude, omniumque, quibus præfuerat, approbatione. Gandaui cùm pro Rectore gereret, concionibusque ad ciues pænè occuparetur assiduè, non destitit in fœdam sacrarum statuarum cladem, ab Iconomachis Caluinianis illatam, acriter dicere, quoad frequentibus tota vrbe basibus signorum suorum pignore orbatis, aut publico, aut priuato sumtu, suæ statuæ de integro inducerentur. Ei porro in Dei castris plurimarum nobiliumque palmarum bellato

latori, cùm, fracta laboribus ſenecta, regendarum Familiarum & munerum cæterorum vacationem demum impetraſſet, Antverpiam capeſſendæ quietis miſſus eſt: vbi, paucorum menſium iucundiſſima conſuetudine, ſolidiſſimæ virtutis expreſſam ſpirantemque effigiem in Sociorum animis conſignauit: hocque defunctus extremo erga nos officio, ad euocantem ſe Imperatorem, palmam accepturus accurrit. Beata Virgo Aſpricollina, Fratris noſtri, diris tetri morbi cruciatibus conflictati, votis ſollicitata, eum derepentè perſanauit, in quem ſumma Medicorum ars ſuam vim omnem fruſtra expromſerat. Ei, ad ſtrāguriæ, cruentique vomitus & laterum acerrimos dolores, acceſſerant atrociſſima frequentium conuulſionum cruciamenta: vt ex copia fœtidi puris ab ore manantis, & intolerabili immanium dolorum carnificina, medici coniicerent ei omnia viſcera fœdis abſceſſibus, aut gangrænæ peſtibus, tabida fruſtillatim decidere: vnde nulla vis humana eum ad vllam ſpem ſanitatis vmquam excitaret. Itaque quò minùs præſidij ſibi reliquum factū vidit æger in mortali ope, hoc acriùs & confidentiùs animum erexit ad immortalium patronorum exoranda ſubſidia: ſed nominatim Magnæ Matris Aſpricollinæ: cui, bona præſidum venia, cùm vota nuncupaſſet, eueſtigiò conſanuit. De cuius morbo & ſanatione iurati Medici ſcripto ſuo & chirographo deinde reſponderunt: grauitatem multiplicis mali eam fuiſſe, cuius efficiendæ ſanationi, non repentinæ modò, ſed cuiuſcumque, ars nulla hu

la humana par esse potuerit. Quinis conuentibus dispertiti, variorum Ordinum, ætatumque, Sodales milleni quingenteni, eoque amplius, non magis numerosi agminis celebritate, quam in assidua virtutum palæstra, præclarè factis, Sodalitij germanum decus tueri perseuerant. Ex Virginibus, quæ bene multæ perpetuam castitatem, abiecto vestium cultu, in parentum ædibus sibi indixerunt; vnius ad stuprum atrociter appellatæ, fortis ac eximia in primis fuit constantia. Huius insidiatus solitudini amator nequam, inopinatò inuolat in imprudentem: plenaque manu oblatis nummis aureis, ad flagitium studet pretio allicere: cui, cum indignatione tetrum scelus auersanti, stricti mox pugionis mucronem nudo pectori admouet, ad exprimendum terrore assensum, quē preces & pretium non euincerent. Hic virgo, non animis perinde consilioque, ac viribus defecta, intentis in cælum oculis, clara voce Christum appellans: Per ego te, inquit, quæcumque iura spōsis sponsas iungunt, Castitatis suasor vindexque, precor quæsoque, hoc ferro mihi pectus hauriri, & hanc animam exigi, patiare potiùs, quàm vt tuis Hymenæis sacrato pudori labecula vlla inferatur. Diuini amoris plena vox, de casto promta pectore, occulta vi, vim parantis tetrum furorem inhibuit euestigiò, succēsamque Tartareo igne flāmam libidinis, instar glaciatæ aquæ subitò affusæ oppressit: voluntatemque insuper proterui hominis, virtutis admiratione, ita demeruit, vt qui erepturus pudicitiam venerat, eius conseruandæ

in puel

in puella institutum nunc contrà mirificè prædicaret. Fregisti, inquit ille, fortissima Virgo, libidinosi hominis ardentem impetum tua castimonia: & eius certè hominis, qui hoc genere pugnæ nunc se mauult, & tuis quidem auspiciis, victum quàm victorem. Perge igitur, inuictis his animis, & mei similes, & teipsam, perpetuata victoria, debellare: cui ego maximo opere cupio Superos hanc triumphorum gloriam fortunare. Sed interea, quod vitiando purissimo corpori comparatum erat pretium, tu præmium sume pudoris heroico facinore propugnati. Quibus dictis, proiecto ad pedes auro, se properè subduxit, victricique Amazoni, & prælij campum, & triumphi gloriam fruendam reliquit. Honoratissimæ matronæ, ventrem gerenti, sancta cupido incesserat, illo ipso die fundendi sui partus, nono vertente mense, quo die, in eam rem fortunandum, apud nos Diuinam sumserat Hostiam: cuius optatis obsecundante Deo, commodùm reuerterat domum, cùm feliciter peperit. Auctam deinde mulierem cupita prole subiit hæc cogitatio: satius longè fuisse non suscepisse liberos, quàm peccaturos aliquando in Numinis sacras leges eduxisse: quamobrem ex ea hora institit Deum supplex orare mater, vt si quidem sua filiola commissura quidpiam esset in eum facta grandior, vti adhuc praui rectique nesciam maturè ab se raperet. Atque vti biennis puellæ animus, antegressis ætatem, viuendique cupiditatem desideriis, occuparetur, cœpit parês puellulæ auribus occinere frequentes narratiunculas

de An

de Angelorum choris innocentium animos in cælum lætanti pompa euehentibus: cuius lenocinio & assuetudine carminis pellecta filiola, quam mater studuerat, combibit melioris vitæ cupidinem; & in cælitum beatos cœtus adspirare ardenter instituit. Non alienam Diuino consilio fuisse matris filiæque cupiditatem euentus proximè intercedentis morbi ostendit, quo vt vehiculo elatum iri ad cælos natam suam rata parens, post aliquot dies nostram in ædem venit supplicatura secundùm Diuini Epuli mensam, vti eo die, si Deo ita videretur, ægrota è carcere corporis euolaret. Vbi autem suas in ædes regressa, visit ad decumbentem, & cum ea queritur, longiorem videri Angelorum moram, puellula, quæ sextum iam diem, superante morbo vires, siluerat, iis quæ locuta erat parens, respondit: Ita est mater, atque inter eam responsionem, suauiter matri arridens, placidissimè animam exhalauit. Vtriusque porro anni opera, domi forisque, reconciliandis Deo Ecclesiæque non paucis Hæreticis variorum dogmatum perfructuosa fuit.

BRVXELLENSE COLLEGIVM.

TRICENARIVM, ac maiorem eo, concionatorem cùm ageret, & quidem inter eius muneris principes viros, Pater Ioannes Gaudanus, Votorum quattuor Professus, pænè ab pueritia prima in Socios allectus, ex corporis erga stulo-

stulo absolutus est. Felicissimo ingenio decurrerat multa cum laude omnium disciplinarum gradus, euaseratque in earum fastigium clarus, quibus deinde vteretur appositissime in procuranda salute mortalium. Huic cum aliæ quamplures inerant egregiæ dotes, quæ hominum conciliarent gratiam, tum ea iucundissima, quòd animo & fronte perpetuam lætitiam præferret: quæ vsque eò perseuerauit, vt non desereret letali morbo affectum: vt nec ipsi, nec valetudinarij administris molestiæ morbi graues esse possent. Vicesimo fermè ab hinc anno Sacerdos ab nostra Societate defecerat; Leodij adhibitus ad Sacrarum rerum exercendas Quæstiones; pòst variis locis Parochum egerat, nusquam animo acquiescens, vt tandem ad Bernarditarum familiam transiret, si quo pacto mentis iugiter oblatrantis tumultus sedaretur. Eius Ordinis cùm esset, negotij gerendi gratia Bruxellas venit, vbi grauior eum insedit ægrotatio, secundùm quam Patrem de Collegio nostro aduocat, quem palam omnibus aduentantem, ita compellauit cum gemitu, lacrymis ore toto fluentibus: Heu Pater mi, heu miserum me: cur ego imprudentissimus istam vestram, tam sanctam Societatem, bonam meam olim parentem, meo magno malo, deserui! Studui ego quidem, quoad licuit, hoc inito Ordine, quem nunc profiteor, sarcire illam meam culpam, qua temerarius excidi è Societate: sed pacis ac quietis nancisci nihildum potui. Et quidem omni asseueratione tibi affirmo, nulla cogitatione angi me tantopere,

quàm dum obuersatur animo, & obuersatur perpetuò, ille supremi iudicij consessus, meæ causæ arbitris, Iesu & Ignatio, vtrisque olim parentibus meis optimis, à quibus, infelix, turpi defectione desciuerim. Certè illud me terret, cùm memini, ex quo à vobis defecerim, etiam post initum, exque formula studiosè obseruatum, Beati Bernardi hoc Institutũ, liquidæ voluptatis nullã me particulã Diuinis in rebus haurire potuisse. Iam verò, si Numini visum erit, ex hoc morbo me fieri aliquot dies superstitem: qui mihi non sapui, dabo sedulam operã, vt alij meo exemplo sapiant. Scribam vestris Tironibus, & scribam disertè, vt intelligant, discantque meo periculo admoniti, excludere omnes omnino ab se cogitationes, alienum quidpiam ab Societatis Instituto, quacumque specie boni, suggerentes: ne perniciē suã emant inutilem olim futuram pœnitentiam.

Annorum quattuor & sexaginta viuere desiit, posteriore anno, Pater Ioachimus Arents, Bruxellensis, in Societate agens quartum & vicesimũ, ab singulari vitæ innocentia, & religione, iam inde à puero, celebratus inter suos. Obsecutus olim amicorum consiliis, Iurisprudentiæ laureã insignis in Causidicorum Decuriam venturus videbatur: sed potioris fori studio ductus ad Sacerdotium se conuertit, & quidem opportunè Bruxellensium Catholicorum bono, quos perduellium iniuria publico Sacrorum vsu orbauerat. Per illud enim Hæreticæ dominationis tempus, occultis habendis rerum sacrarum conuentibus, in ciuium animis

nus Catholicam Fidem vehementer affirmauit, quoad pio eius dolo rumoribus manante ad aures aduersariorum, vrbis pomœrio carere iussus est. His in alienam salutem procurandis muneribus, solum in eius mente idoneum parabatur inserendo posteà Societatis Instituto: cuius deinde factus particeps, incensum illud iuuandorum animorum studium exaggerauit magnopere, acerrimo flagelli, & continenti pænè inediæ ac cilicini saguli vsu adhibito, quibus comitabatur iugis, & ardentissima precatio. Religiosissima ei perpetuò fuit Obedientiæ lex, vt iniussu Præsidum, nihil eorum sibi omnino indulgeret, quorum vel pessimè affecta valetudo ei multam necessitatem imponeret: vt sæpenumerò sit obseruatus, multo manè, pluuio aut niuoso cælo, plus centenûm passuum via, Patrem Ministrum Collegij adire, cuius bona venia nocturnæ insomniæ graues molestias aliquantula quiete in lectulo mitigaret. Vilium in Societate munerum non patiens modò, alacerque administrator, sed flagitator quoque ambitiosus, ætate ad seniũ deuexa, quinque fratrũ ex eadem familia in Societate maximus natu, vnus diutissimè vescentibus ad mensam Collegis egit anagnosten. Princeps Arausionius Guillelmus, prouocatus Beati Guillelmi sibi cognominis, in scenam producti, quàm lepido dramate, millenos aureos templi nostri fabricæ donum misit.

GANDAVENSE COLLEGIVM.

VNDEQVADRAGESIMVS ætatis annus, tertiuſquedecimus ſuſceptæ noſtræ militiæ, Patri Philippo Noorman initium vitæ melioris in cælo fuit, quem eximia innocentia, ſingulariſque morum candor, viſa ſunt meritò Beatis adſcripſiſſe, quoad humana rem tantam diſpicere ac diiudicare poſſunt arbitria. Antiſtes Gandauẽſis, propagandis tota diœceſi, ad Eccleſiaſticã rem rectè adminiſtrandam, idoneis Theologis, Seminarium Clericorum in vrbe inſtituit, eidemque adiunxit ſcholas, quibus noſtrorum duos præfici doctores voluit: admiſſis in auditorum numerum, præter alumnos Seminarij, nonnullis ſelectis adoleſcentibus, quorum aduentitio manipulo lectiones fiunt celebriores. Quod mirum cenſeri iure poſſit, in tanta gentis obſtinatione, Zeelandiana integra familia, noſtris facem præferentibus, lucem veræ Fidei aſpexit, atque amplexa eſt.

GRANDI natu venerat in Societatem, ę familia nobili, Pater Petrus Iſerhendricx, qui tamen, quod reliquum fuit apud nos, tam fructuosè poſuit in ſua, & cæterorum ſalute vindicanda, vt paucorum dierum compendio multas annorum centurias adæquarit. Cum cætera omnis functio Religioſi hominis in eo fuit eximia, tum illa inter paucos ſingularis, quòd egentium imbecilla vel morbo vel fame corpora, ſed animos in primis

mis ſeu ignorantia ſeu noxiis affectos adminiſtrauit tam ſollicita cura, vt infinitos, pænè ab omni humana ope deſertos, vnus credatur in ſalutis portum inuexiſſe: quò & eum ſperamus appulſum eſſe, anno huius ſæculi quartodecimo. Ex Hæreticæ ſeruitutis nexu emancipati duodecim, ingenuitatis eo iure, quò optimo, in Eccleſiæ regno donati ſunt. Herniam pueri nulla medicorum induſtria ſanabilem, poſt multorum annorum inanes curationes, ſimulac eius mater Beati Patris Noſtri aræ, voto ei obſtricta, ſtitit puerum, puer ipſe ſenſit perſanatam eſſe, ab cuius ſanationis die annus iam proceſſit, teſtis penitùs affirmatæ valetudinis.

BRVGENSE COLLEGIVM.

QVINDECIM nobis auctoribus Hæreticam infamiam deterſam illuſtri perinde vt fructuoſo Catholicorũ nomine commutarunt. Vnus aliquis, noſter olim diſcipulus, ingentis contumeliæ loco habuit, alieno die illatas ſibi ad menſam carnes ab hoſpite, vt calidas iurulentaſque in os apponentis impingeret; cui ſuo, haud planè liberali facto, hanc intereà ſpeciem æquitatis obtenderet: Non iis cibis, tali die, ab Ieſuitis magiſtris ſe nuper aſſuefactum eſſe. Coniugem adulterij compertum vxor implacabili furens odio, exſtinctum velle cœpit tam impotenter, vt magna pecuniæ vi comparatum ſicarium ei contrucidando

cidando apponeret:cuius flagitio iugularetur omnino, nisi Sacerdos noster,conciliata maturè gratia coniugum, percussorem ab meditato scelere auertisset. *Damnis*, in propinquo oppido, præsidiariis ex militibus Sodalitium Marianum excitauimus, cuius iam se ostendunt vberes fructus,& exspectantur vberiores,ipso maximè cohortis Præfecto familiam ducente in hac pietatis palæstra. Desponderat sibi Hæreticam puellam, quàm diutissimè adamatam, ritu Hæretico ducturus Catholicus adolescens, spe illius ad Romanum dogma olim pertrahendæ: quæ vt ante nuptias in hæresi occubuit, mirè cruciari sponsus,ac pro ea, si forte morientis animum pœnitudo falsitatis cepisset, preces ardentes fundere. Sed ei rosarium ea causa enixè decurrenti vltricibus flammis circumfusa visendam se præbuit, denunciauitque arbitranti gloriæ indices illas esse flammas, sibi vt Hæreticæ perpetua esse inusta supplicia, pariaque sponso indicenda fuisse, si eos copulasset vnà Hugonotici moris triste matrimonium.

IPRENSE COLLEGIVM.

EXAVCTORATVM se Monastica militiæ vir nefarius, veluti augustioris cuiusdam sacramenti castra initurus, armatum satellitem nescio cui cùm se addixisset:qui abiecto pridie cucullo caput suum exaugurauerat, credidit sanctiùs se inauguratum iri, vbi adscita concubina scelus

ſcelere nauiter exaggeraſſet. Hunc, octona iam ſtipendia in Martis, ac Veneris vtroque exercitu, pari conſtantia merentem, ſui Ordinis Præſides in flagitio deprehenſum, vti pium faſque fuit, Monaſtici Sacramenti ſceleſtè violati reum in cuſtodiam & compedes dederunt. Ad quem, immanis ſacrilegij pœnas luentem, noſter aliquis adhibitus perfecit ſuadendo, vt nullũ non ſupplicium ſacrilegio ſuo deberi lubens agnoſceret, perpetuamque ſanctioris vitæ legem ipſe ſibi vltro imponeret. Quinûm dierum intolerabiles in moliendo partu dolores ab matrona depulit, felicemque nixum impetrauit, B. Ignatius.

Altero anno Iprenſis adoleſcens, in Hieroſolymitana peregrinatione captus ab Turcis piratis, ſemel iterumque ad Mahometanæ Circumciſionis, Turcicique coniugij nefanda ſacra pretio pœnaque appellatus, Terram Sanctam, cuius in conſpectũ iam veniſſet, Chriſtique conteſtans veſtigia, prædonibus fortiter denunciauit, aditurum ſe lubentiùs quorumvis ſuppliciorum carnificinam, quàm vt Mahometiſmi ſacrilegiis ſeſe inquinaret. Religionem hominis Numini iucundam cecidiſſe inexſpectatus docuit euentus, cùm truculenti homines ad oblatas ab adoleſcente conditiones deſcenderunt, qui ſibi vitam libertatémque ab eis pactus trecentis quinquaginta florenis Belgicis, Ipras miſit, qui ſuis neceſſariis rationem ſuæ captiuitatis nunciaret. Ei redimendo pretium, viaticumque reducendo ad ſuos, Collegij noſtri Rector ab Iprenſi Magiſtratu cùm eſſet promeritus,

postea è nautico ergastulo reducem,& Societatis nostrę beneficium inusitatis gratiis prosequētem, ad Magnæ Matris Sodalitium idem Pater Rector valdè cupientem admisit. Casleti, ad occasum oræ Flandricæ, quaternis Sociis, eam agrum cul turis deinceps, sedes constituta est, magna spe messis longè vberrimæ. Ballioli quoque, tertio ab Ipris milliario, in possessionem fructuosæ missionis venimus, repugnantibus tametsi auctoritatis multæ viris non paucis: quorum vim perfregere pari auctoritate gratiaque alij municipes. Horum vnus,in suadenda publicè huiusmodi Missione, rationum pondere, atque ardore dicendi eò prouectus est, vt stuporem audientibus incuteret: quibus, vt sumtuum eximeret sollicitudinem,tergiuersationisque omnes ansas amputaret, prolata syngrapha, fortunas suas omnes Missioni fouendæ obligauit. In quam excipiendam incumbentes municipum animos, ab ea oratione quam diximus, Benedictini Ordinis in propinquo Cœnobiarcha, peramicè suscepta causa Societatis, omnino perpulit

CORTRACENSE COLLEGIVM.

GENERIS egregiam nobilitatem maiore virtutum exornauit claritudine, tum viuens tum moriens, Pater Philippus Zueuesccl, Flander, quem Adiutorem Spiritalem quinto & quadragesimo ætatis anno extulimus, in nostro cœtu vi

ta vicenarium quinarium. Ad Religiosi hominis proprias dotes, plurimas & singulares, corollarium ei Græcarum litterarum pernobile amplumque accumularat sua industria: quibus tradendis disciplinis multos annos celebrem doctorem egit: sed quem cætera omnis virtus, magis etiam, quàm rara doctrina, commendaret. Anxietate conscientiæ tantum non perditæ matronæ, vt mole angoris oppressus animus ad desperationem vergeret, pacem salutemque peperit triplex votiuum Beato Ignatio sacrificium, & ad cenotaphium, pridie Natalis ipsius, pia oratio. Alteri feminæ in vitæ periculum adductæ grauiore febris æstu, altero die, quàm pro ea Beati Parenti est supplicatum, incolumitas planè restituta est.

VINOCIBBERGENSE COLlegium.

QVADRAGESIMO altero quá viuere, decimo sexto quàm esse noster cœperat Pater Ioannes Canisius Neomagensis, rationes cum vita supremas putauit, casdemque probauit Numini, vt vita eius acta ex virtutis norma, & Religiosi Instituti formula, nos sperare iubet. Moralis Theologiæ idem magister, ad ciues Concionator, auditorque Confessionum pænè assiduus, cùm hæc munia obiret strenuè, residui tamen temporis aliquid nancisci solebat, vt ad agrestes excurreret. Biennium versatus in castris frequenter

conſeruit manus cum Hæretico, & vbicumque ſors tulit; vt in hoc hominum incideret genus, acri eos animo ſemper agitauit: qua ex acie, vt copiis inſtructior perpetuò redibat, ita paratior induſtriis ad impugnandos hoſtes, quos & ſcripto volumine confutauit: Petri illius Caniſij dignus pronepos. Caniſius alter, cui Petro nomen, Gandaui natus; agens inter noſtros annum ſeptimum, tricenarius cùm ad nos adiit, ſingulari pietate in Dei Matrem, quæ non vana eſt probitatis nota, eodem pæne tempore deceſſit. Duobus Martyribus excipiendis Gerontio, eiuſque ſocio, aduectis ad nos Roma, Bergenſes ciues pios ſe iuxta & magnificos præbuerunt: nominatim verò, in huius triumphi cohoneſtanda liberaliter pompa, Mundarum Abbas ſuam Bergenſibus Societatique beneuolentiam impensè commendauit; cùm Sacrarum ab ſe obitam reliquiarum tranſuectionem terminauit ſplendido epulo, domi noſtræ, Clero ac Magiſtratibus dato, poſtridieque diſcipulis noſtris, lepido dramate hanc vrbi fauſtitatem gratulantibus, munificè præmia diuiſit.

Annus ſecundus, idem funeſtus huic familiæ, duorum iactura Patrum: idem lætus iis quos continenti pænè funere abſtulit. Pater Matthæus Euchronius, Iprenſis, vndeſeptuagenarius, aſſiduis eximiiſque annorum quadragenûm quinûm laboribus in Societatis ſtadio clarus, non potuit non felicem iucundumque ducere ſui exitus diem. Tricenaria ei fuerat concionum opera: Confeſſionum vicenaria ſenaria: quibus muneribus, induſtria ſingu

ſingulari, nec abſimili religione obeundis, cum cæteris, quorum animos excoluerat, tum Hiſpanienſi militiæ in primis, gratiſſimus euaſerat. Præferuido impetu cùm natura eius ageretur, ſic domitos habuit omnes animi motus, vt eo nihil tẽperatius, obſequentius nihil fingi poſſet: multa ſcilicet, ardenſque oratio, qua potentior nulla eſt machina frangendis, quæ virtuti obſunt, impedimentis, hanc ei moderationem, veluti natiuam adſciuerat. Thomas Hallæus, Hibernus, octonûm dierum intermiſſa ab exſequiis ceſſatione, ad integrandum funus nos reuocauit, octauo anno quàm in noſtris cenſus erat, quinto & triceſimo ab ineunte vita. Theologicũ penum quàm inſtructiſſimum in pectore ſibi viderat, ſed omnium virtutum refertiſſimam in primis apothecam, vt, hoc vtroque præſidio validè ſeptus, popularibus ſuis iret ſuppetias. Huius tam prolixæ voluntatis eamdem atque ipſius reipſa geſtæ prouinciꝫ rationem Deus habuit, exemitque moleſtia Hiberniæ, ac reliquæ omnis palæſtræ ineundæ, vt compendiaria via in meditatæ victoriꝫ triumphos induceret.

TRAIECTENSE COLLEGIVM.

NEQVE funebris officij & narrationis hic factus adhuc modus, quãdo duo quoque Socij hanc familima operis ſuis in perpetuũ orbarunt: quorũ vnius non editur nomen: vbi de eo memoratum eſt, otij minimè patientem fuiſſe, ac eum

qui

quidem inter familiaris ministerij Adiutores. Sacerdos alter Pater Remerus Rysvvyk, septenarius in Albo nostræ familiæ, cui se vicenarius addixerat, omnium maximarum virtutum studio ardens inusitato, vt iam plurimarum studiosa cura eum faceret compotem, factura cunctarum, si vita longior suppeteret. Precationis ardentissimæ quotidianus vsus, diligentissimeque perscripta ratio omnium beneficiorum, quæ oranti sibi diuinitus acciderent, momenti multum afferebant in dies ad minimè vulgares virtutum processus: vt est scilicet diuinis donis promerendis expeditissima via, eorum recordatio perpetua, gratique animi testis commemoratio. Mentis cum Numine coniunctissimæ, ergaque illud inusitatæ reuerentiæ index in illo fuit cogitatio tam potens sui, vt inter orãdũ, vix aberraret tantillũ ab eius obtutu, quem nusquã non sibi præsentẽ veneraretur. Gemino argumento colligi potuit, alũnum Ignatij, vt cælo maturum, euocari ad pręmia, suique occasus præmoneri; quando & ipse Beati Parentis Natali ægrotare cœpit; & bimestri pia lectione ante obitum, quidquid duplici codice legendum incideret, alterutram induceret, aut morbi aut mortis mentionẽ. Rheni alueo fermè insidentia oppida quattuor, Grollã, Rhenobergam, Olderaliam, Lingã, ab Marchione Spinola perduellibus Batauis nuper erepta, Patres duo restituenda in integrum, ab hæresis vastitate, susceperunt, opera primùm difficili, sed læto tandem fructuum prouentu. Fuit vbi non admitterentur principio, aut acciperentur

tur cum indignatione: ſed poſteà ex fructu animorum cùm operæ ratio conſtare cœpit oppidanis, illa prior abalienatio mentis vertit in beneuolentiam venerationemque, vt priuatim publiceque noſtri colendi ac prædicandi finem nullum facerent. Vnde, tametſi res geſtas, & lætos expeditionis euentus, ſingulatim ſcribendo non perſequamur, intelligi tamen facilè poſſit, quanta labes & vaſtitas ab nobis illata ſit ignorantiæ vitio, hæreſi, annum iam quintum decimum ea tota regione bacchantibus.

SILVADVCENSE COLLEGIVM.

LVSTRANTI, ex Societatis formula, Prouinciam hanc eiuſdem Præſidi, Patri Guillelmo Verannemano, quaſi eius aduentus bona huic Collegium inuideret morbus, in via ipſi hoſtiliter inſidiatus, peſtilentis affectus labem inuſſit, quæ viceſimo ſexto die corpus ægrum conficeret. Cuius viri, planè magni, vt perdifficile ſcribenti fuerit, eximias laudes ſubiicere legentium oculis, ita erit ei quidem procliue, audientium verò conditioni opportunum, quo præclaræ huius hominis comprehendantur vniuerſæ dotes, vnum modò eius facinus, quod poſtremum in vita edidit, ponere. Ab inuſitatæ cuiuſdam demiſſionis animi ſtudio ſingulari, & intimo ſenſu, hanc ex ſuis familiis vnam, cuius in oculis occumberet, exemplis quàm verbis inſtituere ratus longè fructuoſiùs,

ſius, hoc dumtaxat allocutionis genere moribundus affari voluit, vti nos erratorum ſuorum veniã ei daremus. Prouincialem deinde cum ſibi ſubrogaſſet, mandatorũ ei nihil aliud iniunxit, iniunxit autem quàm accuratiſſimè, vti tota Prouincia ſcriptis ſuo nomine litteris, ab Sociorum ſingulis noxarum ſuarum ſibi gratiam flagitaret ſtudioſè, impetrarétque. Quæ optimus Pater, cùm faceret, ingenio ſuo, atque penitùs inſitæ modeſtiæ tantum obſecutus, aliud omnino agens, & quod omnium minimè cogitaret, ſeipſe qualis quantuſque eſſet, quàm appoſito, ad deliteſcentium ſuarum virtutum exprimendam ſpeciem, penicillo figurabat. Quadragenarium contumaciæ callum obductum erat cuiuſdam animo, vt nullius Confeſſarij aut iudicium, aut etiam vultum ſubiret, cuius duritiæ molliendæ vt religioſa coniux, propinqui, & amici, rationes plurimas excogitaſſent, nulla proceſſerat adhuc, cum neſcio cui venit in mentem, vt eius vxor eum quacumque machina induceret ad Concionatorem noſtrum audiendũ. Vt id ſaltem daret rogantibus, perſuaſus tandem eſt, nec citiùs aures dicenti præbuit, quàm ex oculis ſe profuderunt copioſæ lacrymæ, colliquefacti pectoris teſtes, vt mox quadrageno ſitu concretam mentis illuuiẽ apud nos detergeret. Eodem remedio factum meliùs eſt adoleſcenti nuper Lutherano, cui, ab deterſa hæreſi, multo vſu inoliti mores profligati ſic adhæreſcebant, vt nihilo probior, quin improbior eſſet, quàm fuerat, nondum poſita hæreſi: quem illico ſibi diſſimili

ſimillimũ fecit vna auditione Cócionatori nauata opera. Beneficentia Geisberti Maſij, Siluaducẽſis Antiſtitis, huic Collegio in perpetuum contributa ſunt ruſticani Cœnobij octingenûm Florenûm vectigalia annua: cui Epiſcopo, eidemque Sodalitatis, ab Viſitantis Virginis myſterio dictæ, apud nos Præfecto, inſequenti anno mœrentes parentauimus, cùm, euocante ipſum Patrona Maria, ipſo die ſacro eius cognatam Eliſabetham viſentis, ſuauiſſimo leti genere deceſſiſſet.

RVREMVNDENSE COLLEGIVM.

ANQVISITVM eſt capite in bene numeroſam mulierum decuriam, veneficij compertam, de maiore ſeptingentarum cohorte, quæ, infandarum Mænadũm ritu, ſanctioribus diebus profligatiſſimæ impuritatis Bacchanal celebrarent, ex ſectæ ſuæ inſtituto, ad myſteria noſtra ſi fieri poſſet, ſacris religionibus ſuis exauguranda. Quòd autem Orcus diuturna eis flagitiorũ communione conſueuerat, vt inuſta deprauatis animis ſcelerum cõtumacia diſciplinam recti ſanctique non admiſſura timeretur: adhibiti ſumus ſtudioſè, ad prætẽtandas idoneo ſermone abalienatas ab ſua ſalute mentes, ſi qua induſtria eius neglectæ cupido eis ingenerari poſſet. Vna vel altera in ſua pernicie occupatũ Cacodæmonis faſcino pectus obdurarũt, reliquus tamẽ numerus, quò impellebamus, ſe adduci denique paſſus eſt, luendiſque deinde ſuppli-

ciis

ciis æquitaté mentis prætulit sibi salutaré. Armatæ ab nobis cereo agno, Cacodæmonis vim fraudemque in carcere facilè ab se auertebant, quæ sacro amuleto non se exuerent: sed vna Tartarei amatoris studio adhuc implicita, cùm ille arceri se fateretur virtute cereæ plagulæ, ne propiùs adiret, orabat vti eam, velut suis naribus fœtidã, abiiceret: quæ vt ei obsecuta est, mox integrato inter ipsos amatorio fœdere, quod sacra cera abruperat: miseræ illi factum est peiùs, quàm anteà fuerat. Aliæ quinque sagæ attinebantur eadem custodia, quibus vt ille sanguinarius prædo suadere non potuit, vt salutari se clypeo exarmarent, ita quoque illo arcente inhibitus est, quò minùs in mulieres inuaderet.

Ad insequentis quoque anni partem non minimam pertinuere frequentes de veneficiis quæstiones, vt hoc biennio plus sexaginta sagæ, immanium scelerum damnatæ, in accenso busto deflagrarint, plurimam partem nostra opera expiatæ. In hoc maleficij genere formidolosissima est eorum factio, qui, lupina specie ac ingluuie sanguinarij, dentibus furenter grassantur in mortales: quo de grege ad vnum, supra cæteram improbitatem, etiam Hæreticum, cùm propinquo in oppido ægrotaret, euocati sumus. Ei grauissimorum flagitiorum reo noster tam acres admouit orationis faces, vt eum vehementissimè concitaret scelerum suorum pudore ac odio: quæ non est veritus in frequenti Hæreticorum corona singulatim exponere, atque detestari, vnaque falsum dogma,

indigna

indignatione frementibus Hæreticis, atque hoc grauiùs, quòd ad reliquæ vitæ exitum constanter in recta Fide perseuerauit.

TIROCINIVM MECHLINIENSE indigenarum, & Anglorum Louaniense.

CAROLVS Bosso, Bruxellensis, annorum vndeuiginti, per multas longioris morbi molestias insigni patientiæ laude, cùm ad suos curationis gratia remittendus esset, virtute sua promeritus à Deo videtur, vt antè decederet è vita, quàm è fratrum contubernio domum ablegaretur. Duodesexaginta Tironibus aucta domus est priore hoc anno, & eorum quidem nonnullis apertissimo Diuini vocatus testimonio concitatis. Senserat vnus aliquis eum Numinis instinctum, cui ne obsequeretur, ipse sibi obtendebat sinistri oculi quoddam vitium: sed pilæ ictus cùm dextri acië ferè præstinxisset, intellexit calumniandi caussa diem se frustra exemisse: Deo siquidem non posse imponi. Octauum tamen annum prætereà comperendinatus, in æquales personatos bacchantium ritu tota vrbe inuehens, prehendentis morbi repentino incursu audit se diuinitus ad vadimoniũ citari, quod se obiturum, votis per inualetudinis graue periculum Beato Ignatio nũcupatis, spopondit. Adeptæ tamen nouo beneficio sanitatis

iucundior vſura & benefacti & ſponſionis obliterabat memoriam, niſi potentiore machina durum pectus Deus ita cõcuſſiſſet, vt ad obſequium propè adhuc repugnantem adigeret. Ab altero parens promiſſum expreſſerat, vt ne ante decurſum Philoſophiæ ſtadium iniret Societatem; intereà verò adoleſcenti penitùs refrixit animus ab Religioſæ vitæ inſtituto; cùm ecce tibi, anno euoluto, eadem ipſa die, horaque ſponſionis, ab ſtipulante patre expreſſæ, quinque graſſatorum gladiis infeſta manus adoleſcenti, domum veſpere redeunti ac inermi, tantam vim affert, vt momento conficeret, niſi vicinas in ædes fortè patuiſſet effugium. Neque ipſius parenti ſors illo ipſo die felicior obtigit, ſub veſperam in equo ſuburbanos hortos adeunti, cui præceps grauiorque lapſus ex iumento plagam eam inflixit, vnde pòſt paullò interiret, cuius tanti infortunij acerbiore nuncio perculſus filius, ne ſalutatis quidem neceſſariis, eueſtigiò in Tirocinium conuolauit. Puerulus Societatis antè cupidus, quàm eam noſſet, ſcholarum noſtrarum à parente impetrauerat poteſtatẽ, in quas quo primùm die pedem intulit, moleſtiſſima rauis eius inſedit fauces, quæ trienniũ teneret, eumque ſuis votis excluderet, ardentiùs ſollicitato precibus piis Beato Ignatio, & huius Prouinciæ Præſide, ab illo ſuauitatem reſtitutæ vocis, ab hoc Societatẽ impetrauit. Zelanda puella, cũ Hęretici dogmatis tuendi inaudita peruicacia, tantum noſtri horrorem combiberat, vti nec nos audire, nec etiã videre ſuſtineret. Eam Catholicus frater Mechliniæ

niæ degentem, per cauſam viſendorum amicorum, deduxit in noſtras ædes, certumque Patrem euocauit: ad cuius illa conſpectum, vocemque ita inhorruit, vt, in fletum effuſa, oculos & aures obduceret manibus, quaſi verita, nequid ad ſuos ſenſus ex eo emanaret. Quoniam igitur nullam factura videbatur congreſſus copiam, reducenda domum fuit; vix tamen ædium ſuarum limen ſuperanti Deus tanta vi mentem illuſtrauit, & emolliuit, vt eumdem Patrem, quem non erat alloquio dignata, mox arceſſeret, quocum leuiter velitata, manus animumque dedit Fidei Catholicę.

E Louanienſi Anglorum Tirocinio tres in Britanniam, honorificentiſſimo iuuandorum popularium commeatu, dimiſſi: quattuor pænè ante initam noſtræ militiæ ſollemnem dimicationem ad præmia emeritorum ſunt euocati. Roberto Campiano prima ſors obtigit, cui adſcitum id cognomen erat, eius gentilitio ex cauſa ſupprimendo, & denuo ſuſcitandæ iſti appellationi, claro in adoleſcente, illi olim Campiano moribus non abſimili. Excellentis indolis, magnarum virtutum, eruditionis pro ætate ſingularis, luculentum in Audomarenſi ac Romano Seminario ſpecimen dederat: vt cùm probatiſſimos mores, & naturam compoſitiſſimam in Tirocinium intuliſſet, ſtudio autem ingenti perfectiſſimæ vitæ duceretur; non potuerit paucis diebus ſummos in virtute non habere proceſſus. Quam viam ardenter ingreſſo febris inceſſit, cuius æſtu vehementiore

grauiter exercitus, incredibili ſemper æquitate animi, atque moderatione; quamdiu autem violentia mali abrepta mens deliraret, ea ſermonis modeſtia, quæ ſummam argueret innocentiam; ſed, florente licet adoleſcentia, morbo ferendo impar, tandem exſtinctus eſt. Ab huius funere itum eſt, interuallo aliquo, ad exſequias Patris Nicolai Harrington, duodetriceſimo ætatis anno, Probationis ſuæ primo, quem litteris ac ſanctis moribus expolitum dederant Audomarenſe Hiſpalenſeque Seminaria, eumque obſequij aduersũ Præſides, & Religioſæ diſciplinæ, quàm obſeruantiſſimum faciebat multus amor erga ſuum Inſtitutum. Pridiè illius diei, qui fuit ei ſupremus, ſanctiſſimo exarſerat odio in admiſſas omni ætate noxas, vt diffluens lacrymis, magna vocis animique contentione audiretur, Deum per quæque ſacra obteſtans, vti admiſſorum ſibi veniam daret, recipienti, ſi ſuppeteret vita, ærumnoſiſſimæ cuiuſcumque afflictationis optionem, in promouẽda Numinis gloria. Quo die hunc extulimus, eo ipſo interiit Chriſtophorus Michaël, abſoluto Tirocinij biennio, emiſſiſque votis, anno vitæ ſuæ vndetriceſimo; cuius erat omnis agendi ratio Præſidibus multò acceptiſſima, & magno quidem ipſius merito, adeò, in ſumma vitæ innocentia, factum fictumque ipſi erat ingenium ad omnem exercitationem cæteræ virtutis, in primis verò ad Religioſi Inſtituti egregiam functionem. Funebrem rem & pompam clauſit Pater Henricus Lamannus, annorum octo inter Socios, triginta

inter

inter viuos, nullis viribus, nulla valetudine homo, ſed animi robore, vigilantia, ſollicitudine, alacritate tanta in ægrotis, quibus præerat, vt vnus omnes eorum moleſtias ſuſtinere, animique ægritudines leuando planè obliterare videretur. Summam in eo lenitatem naturæ, comitatemque agendi, iucundiſſima ſuauitas oris, hilaritaſque perpetua, condiebat, mira congredientium voluptate: quas naturæ dotes iam per ſeipſas impensè amabiles, cum ſtudio etiam & arte quadam excoleret, eius conſuetudo ſuauis in Sociorum animos influebat mirabili quodam ſenſu iucunditatis, qui vel inuitos raperet in hominis inuſitatam beneuolentiam. Tam ſuauium morum homo, ingeniique tam lepidi, quanto eſſet leuamento malè affectis vel corpore, vel animo Tironibus, vix dici aut etiam cogitari poteſt; cui tam validas mentis vires, in ſumma imbecillitate corporis, Deus reſeruatas vſque eò eſſe voluit, dum, ſuæ procurationis Nouitiis, aut recreatis ex morbo, aut eius vi exſtinctis, ipſe nobilium palmarum medicus honeſtiſſima morte defungeretur. Recentem è Batauia Hæreticum adoleſcentem, pictorem, vbi Antverpiam ſeſe appuliſſet, ſectarij vetabant ſeuerè omnino cum noſtris in congreſſum venire, hominibus ſcilicet factis ad incautos præſtigiis illaqueandos, quorum fraudibus, qui captus teneretur, ſe poſteà numquam expediret. His occupato documentis adoleſcenti viſum per quietem offertur eiuſmodi, quaſi ædem is ingrederetur, auditoribus frequentiſſimam, ad quos noſtrûm vnus

verba faceret, cuius ipse dicta ponè columnã primũ exciperet, quæ vt placere valdè cœperant, propiùs audiret: ac demum nostros priuatim conueniret, cum eis mox eadem in Fide sentiret. Postridie cùm eius animum valdè vrgeret obiecta dormienti species, repugnantibus nequidquam contubernalibus, domo se eiicit, mox incurrit in templum in somnis oblatum, animaduersum nũquam anteà: ingreditur, respondent cætera, quæ occurrerant quiescenti: audit dicentem, eius hamo capitur, venit in congressum: hæresim ab se abiudicat, inque Societatem se cooptandum impetrat: tumque sua fides somnio fuit: nec eum posteà iis se dolis ductum, quibus se non explicaret.

CASTRENSIS MISSIO.

HÆRETICIS, & Caluinianis maximè, princeps sanctioris Fidei caput est, quin & ipsius religionis summa, quoque iure, quaque iniuria, suarum partium rationes ita promouere, ac eò vires adducere, vt dominatum in alios quosque ipsi exerceant, aut certè in nullius cogantur esse dominatu. Ex illo sollemni pronunciato, tamquam principe ex fonte, huius generis existunt multiplices cognatarum sententiarum veluti quidam riui: vt sibi sumant pacis, fœderum, induciarum iura, ea modò religione metiri, quæ suis asseruiat commodis, aut obsit, aut non prosit alienis. Ab hac consiliorum disciplina egregiè parati

Bata

Batauicæ factionis coniurati Hæretici, simulata quadam induciarum reuerentia, in Belgio per hosce annos aperta quidem vi abstinuerunt, hostilibus tamen seditionibus & armis vicina omnia perturbarunt, vt Belgij Principibus in alieno periculo damnoque incommodarent. Ab hinc triénium obiectam Coloniæ vrbem arcemque, in aduersa Rheni ripa, moliti sunt: Aquensem inde magistratum Catholicum, Societatemque nostram suis sedibus per factiosos Lutheranos exegerũt, nostras expilarunt ædes: Neoburgensẽ Ducẽ, odio Lutherismi ab eo nuper eiurati, suis ditionibus excludere tentarunt: Rheno finitimis cæteris, ac de Clero maximè Principibus, ita sunt insidiati, vt animis armisque comparati, iam imminere prædæ viderentur. Atque hoc tanto audaciores acrioresque inuehebantur in aliena, quòd Belgij Archiducibus rarum esse sub signis militem animaduertebant, vt non vererentur, quin, legitimi exercitus aduersùm conatus suos cogendi, tempus insigni aliquo facinore anteoccuparẽt. Quam eorum opinionem frustrata est Marchionis Spinolæ, digna clarissimo Imperatore, celeritas atque industria, qua factum est, vt, delecti militis iusto exercitu paucis diebus educto in conspectum hostium, proiecta prociter exsultantium copiarum mox inhiberetur audacia: &, qui nunc ludibundi alienas incursarent possessiones, inopinato casu attoniti, suis protegendis finibus multa iam sollicitudine distinerentur. Adsciti verò de nostris in eam expeditionem Sacerdotes quinque, Adiutor

vnus, & voluntariæ operæ duæ, nostri Ordinis candidatæ; castrensibus concionibus lingua quintuplici habendis, cæteraque omni ratione procurando exercitui, prô Societatis instituto. Religionis studio egregie comparatis nostris copiis, & ab omni commeatu copiose instructis, cuius in primis agebatur causa, eam Imperatori militique studiosissimè propugnanti, Deus secundissima ope adfuit, & omnes conatus abunde prosperauit. Enimuerò, vt Aquas ventum est, vrbs confestim recepta est, & eius dominatu deiecti Hæretici, Catholicis magistratibus in integrum restitutis, admotisque ad ciuilis administrationis gubernacula, vnde iniuria partium aduersarum exciderant. Quæ rerum commutatio bonis quidem omnibus, etiam priuatim, commodè; Societati tamen percommodè cecidit, quę compilatis nuper ædibus suis exacta, vrbis tametsi pomœrio non prohibebatur, domesticæ tamen rei molestas sentiebat angustias, & in perpetuo grauioris fortunę metu versabatur, seditiosissimæ plebis cincta manipulis, & quotidianis obiecta tumultibus. Imposito autem vrbi ab Spinola, coërcendis Hæreticorum motibus, valido militari præsidio, sicut reliquis Catholicis ciuibus, ita Sociis quoque, in ea vrbe ab hostili violentia peropportunè cautum fuit in posterum. Aquensibus rebus ad eum modū compositis, profectus inde cum exercitu Prætor, & munita, & muniendo idonea castella oppidaque, illius tractus capere occupauit, & præsidiis sibi adstringere, nequa vis aduersa iis, velut arcibus, in Aquenses &

fini

finitimas Catholicorum vrbes vteretur. Progredienti verò ab ea castellorum expugnatione Cliuiam versùs, Rhenus medius intercurrebat, quem pedum millenûm & sexcentenûm ponte iunctum, ad oippdum Rinsberkam, traiecturus Imperator, iubet nostros Patres celeri commeatu vniuersas copias anteuertere, araque ad aduersam ripam excitata, eis præstolari, quas inibi sacris operatas, ad Vesaliam, Cliuiæ vrbem oppugnandam, rectà traduceret. Vesalia ciuibus frequentissima, mercaturis celebris, locuples opibus, ædificiorum bonitate ac pulcritudine amœnissima, sed hæreseon turpitudine, annis iam octogenis propemodùm, valdè infamis, omniũ toto Belgio ea lue contactorum commune fuit receptaculum. Eam, siue deditione, siue oppugnatione captam, obtineret Spinola, intelligebat se aduersariorum rebus maximoperè incommodaturum: quamobrem positis inopinatò ad eam castris, oppidanos iubet se mox dedere, aut acerbam oppugnationem continuò exspectare. Quibus, per causam ciuilis consultationis, bellicas interim machinas ad aggeres molientibus, Spinola pluribus locis oppidi mœnia & portas verberare acriter instituit, vt paucis glandibus, vna portarum conquassata, irrupturo militi pæne iam idoneus pateret aditus: quo periculo tam repentino admoniti Vesalienses deditionem honestis conditionibus fecere: Validæ cohortes ibi collocatæ, quæ oppido præsiderẽt: excitataque munitio firmissima ad vrbis latus, quod Rheno alluitur, comprimendis ex ea seditionum motibus: tum re-

liquus exercitus in ſtatiua propter vrbem eductus, ibique in tabernaculis habitus, dum ſeſe aduerſariorum conatus clariùs aperirent. Embricam enim & infirma quædã alia oppida, cõtemtim ab noſtris deſerta, inuaſerant, & caſtra, caſtris noſtris haud ita magno interuallo diſſita, poſuerant, omnique incurſione militẽ abſtinebant. Per eam igitur quietẽ nos Veſalienſem populum, demta vna Patrum Carthuſianorum familia, Hæreticum penitùs, adorti, animos eorum à nobis tam abalienatos, vt congreſſum declinarent, demitigare commoda oratione tentauimus. Quam inter ciuium peruicaciam ſtudioſè molliendam, peritus Iuris medio foro vnum de noſtris aggreſſus variis interrogationibus appetere, quibus expeditiùs ſatisfieri, quàm vellet, vbi animaduerterat, & eum iam fortè tela deficiebant, mox incuſſo ſibi protrahendæ dimicationis pudori prætexuit conditionem Iuriſperiti, non verò Theologi. Sed cùm illigatus eorum defenſione, quæ temere antè profuderat, eò tandem adactus eſſet, vt fateri cogeretur, Biblia eſſe oportere animo prædita, quo iis velut arbitris, quod volebat ipſe, omnes Fidei controuerſiæ diiudicarentur: idque ineptiſſimè admiſiſſet, circumfuſæ plebi opiparè deridendum ſeipſe propinauit. Obſtinatis Veſalienſium animis medicinam in præſentia facere nequaquam potuit, facturũ fortè ex aliquo interuallo, ſpectaculum eis manſuefaciendis in ipſa vrbe comparatum. Commiſerãt duo milites de noſtro exercitu, cur laqueo plecterentur, quibus ad Chriſtianè moriendum egregiè

giè animatis, visum est, in oculis Hæreticæ ciuitatis, legibus sancita supplicia eis infligere, si quid ea res prodesset contumacibus, maximè verò cùm illi rei religiosè morerentur, interque cæteram Catholici moris professionem, caput illud magnopere inculcarent: felicissimam eò se sortem suam ducere, quòd in Catholicorum cœtu obirent, extra quem nec esset, nec posset esse vlla spes salutis. Indignatione non modica perculit ea vox morientium animos populi Vesaliensis, vt ad eam auditam, ex ipso patibulo, fremens corona & aures & oculos manibus obduceret.

BATAVICA MISSIO.

HOLLANDICÆ coniurationis ciuitatibus omnibus idem vsuuenit, quod cęteris populis solet, opes aduersùs legitima imperia quauis ratione anquirẽtibus, vt, aperto quibusque aduenis asylo, bonorũ morum, adeóque religionis ipsius disciplinam, in ea hominum colluuione, amittant. Nam ex quo Batauicę genti ea incessit cupido, amplificandarum quacumque ratione fortunarum, Amsterodami quidem excitatum est emporiũ è celeberrimis locupletissimisque tota Europa vnum: reliquis autem eius oræ vrbibus, vt quæque fuit opportuna mercaturis faciendis, rerum omnium paucis annis facta est ingens planè accessio: sed tãtam viuendi corruptelam secum inuexit illa fæx deprauatissimæ multitudinis, eò confluentis, vt maxi

maximis animorum impendiis insulani omnes redemerint illa exaggeratarũ opum cõpendia. Amsterodamẽsibus certè vnis Caluiniana secta trium infensissimarũ sectarũ inter se capita peperit, Arminiorũ, Gommarorũ, Mediorumque inter istos, implacabilibus odiis vicissim pugnantiũ, quę sæpenumerò in atrocissimas dimicationes ęrũpant, vt hęc vna triceps Hydra, vel aliis sectis fermè infinitis quiescentibus, ciuitati funditus euertendæ satis superque futura sit. Ingenium porrò his inest hominibus siue natura factum, siue fictum quodam mali studio, ad comminiscendas in momenta singula nouas hæreses: neque, aut aliunde susceptis, aũt inuẽtis suo Marte, peruicaciter tuendis minor adest vel impudentia vel contumacia. Quamobrẽ nostris hãc prouinciã sortitis, tã multiplici arduoque difficultatũ nexu implicatam, hoc impensiore opera his perrumpendis enitendum fuit, quò se infesta vis mali acriùs intenderet. Et verò, contentis ipsorum laboribus benigniùs obsecundante Numine, vel ex asperrimo solo plerumque fructus existunt lætissimi: vt vnus Patrum, priore hoc anno, in oppido Delfensi, nouem integras familias ex Hæreticorum damnato Albo exemerit, præter alios bene multos, quos singulatim variis detraxit conciliabulis: centum verò & triginta idem audiit, qui cum Deo rationes vitæ totius inirent quàm accuratissimè. Aliis Patribus istius generis permulta vsu venerunt, etiam vbi quis minimè crederet. Mulieri nuper Hæreticæ praui dogmatis iustissimum odium est inustum

aui

aui ſui Hæretici funeſto caſu, quo in eum ſera licet Numinis vindicta non acerbiùs quàm æquiùs deſæuiit. Sacerdotem egerat annos aliquot, qua in functione, cùm neceſſariæ caſtitatis eum nimio plus tæderet, conſortem tori adoptauit mulierculam, vtque omni re gerenda ſtrenuum præferret nouitij Euangelij aſſertorem, eius præconium in vicino pago factitare cœpit. Per Sanctioris autem Hebdomadæ dies, ore impuro cùm eius temporis ſacroſancta myſteria violaret, reiecta inter dicendum linguæ portiuncula, vocem deſubitò amiſit, póſtque paullò inſigni ſcelere pollutam animam efflauit. Tam illuſtris ſupplicij cogitatione mulier, illius ſacrilegi hominis ex inceſta filia neptis, ſe factam grandiuſculam ita commoueri animo ſolere, ita exhorreſcere, narrabat, vti nuſquam conquieſceret, quoad ab impura ſacrorum conſortione deſciſceret. Lugduni Batauorum vir quidam peſſimè vitam exorſus, nulla religione, niſi quòd cum Catholicus non eſſet, eum qualis qualis foret, Hætici ſibi vltrò vindicabant, in multos iam annos prouexerat impietatē, grauique morbo conflictatus, Numinis ac ſui, penitus immemor, ruebat præceps in Tartara. Ei noſter, quà opportunè quà importunè, non deſtitit, etiam refraganti, medicinam facere, tanta induſtria, & aſſiduitate, vt, ſe de cælo copioſa infundente luce, Deum, ſeque ipſe agnoſceret æger, rituque Catholico ſacris inſtructus, mirantibus probis, improbis frendētibus, è vita decederet. Harlingæ in Friſia vir inter ſuos claro nomine, cùm anno ſuperiore dumtaxat in

Catholicorum partes transisset, per ea primordia Catholici ritus initi, eius quocumque suo periculo tuendi ardens studium præ se tulit, & quidem perillustri singularis magnanimitatis, prudétiæque facinore. In eius ædibus, celebri quodam die, Catholicorum conuentus habebatur ab Sacerdote rei Diuinæ gratia: cuius coacti cœtus cum in suspicionem venisset Hæretico Prætori, derepentè in ædium ipsius intima irrumpitur, tâque improuisò, vt, vix bene occultato Sacerdote, reliquus ferè Catholicorum globus in conclaui deprehenderetur. Prætor singulorum nomina posteà quàm retulerat in codicem, eam omnem turbam contumeliosè traducit per ora plebis illudendam, ab Catholici nominis hostibus infensissimis: postque dies paucos Familiæ patrem vocat in Curiam, de suo facto rationem Hæretico magistratui redditurum. Interrogatus primùm an Sacerdotem domi suæ tùm habuisset, Quæsitori retulit: Nulla se teneri lege, de se ac suis ea prodere, quibus prodendis, periculum sibi apud iudices crearet: ipsos enim studiosè omnia domi suæ inspexisse, quàm sollerter esse scrutatos, nullis tamen vestigiis Sacerdotem comperisse: eis autem se cogitandum relinquere, an potuerit, sine Sacerdotis opera, Catholicum gregem conuocare. Edicti autem violati eum insimulantibus Magistratibus, & multæ hoc nomine commissæ illum admonentibus, alacriter respondit: Compertas sibi fuisse huiusmodi pœnas, procellasque iis tantò grauiores, suo imminentes capiti, antè multò

multò quàm ſe Catholicis adiungeret, non eſſe veritum in eas ſcientem incurrere, qui animi ſalutem quouis pretio ſibi eſſet redemturus: ſibi autem conſtare, illius aſſerendæ nullam omnino, niſi Catholica in Eccleſia, ſuppetere facultatem. Quæſitum deinde ab eo cùm eſſet, quam Fidei formulam profiteretur: ipſeque, pronunciato Apoſtolorum ſymbolo, nihil adieciſſet præterea: vnuſque conſidentium Iudicum eodem ſe vti quoque ſymbolo excepiſſet: Iam verò nos, inquit ille, Fidei noſtræ rationem non nudo verborum ſono, ſed ſenſu quodam interiore, altioreque, metimur. Contendentibus poſteà eum grauiore culpa & ignominia non vacare, qui ſe adrogandum in ſanguinariorum hominum peſtiferam ſectam imprudentiſſimè dediſſet, quorum ſceleratæ manus innocentium multorum cruore, religionis cauſſa trucidatorum, eſſent turpiter inquinatæ: paucis indicauit, iure cæſos à Principibus Catholicis perduelles, qui per inanem religionis cauſam, omne ius humanum ac Diuinum funditus euerterent. Atque de ſanguine ac cædibus ſi agitur, piget dicere, quàm veſtra ſit longè grauior noxa in hoc genere: pacis & beneuolentiæ, velim dicatis, ſintne vlla veſtigia, in quopiam corpore variorum dogmatum cum Eccleſia Romana toto Belgio pugnantium. Mihi verò ſalutē, extra tam fœdas de Fide cōtrouerſias, inquirēti, quis veſtrûm, amabo, indicauerit, vbi conſentientis ea de re populi futura ſit copia, niſi in Catholicorū tutiſſima ſimul & tranquilliſſima caſtra cōceſſero

ceſſero

cessero. His grauiter prudenterque pronunciandis responsis vir probus ita vniuersum consilium defixit, vt alto silentio diu taciti sese circumspicerent, alij aliorum sermonem quasi præstolantes: cumque nihil cuiquam in rem occurreret, alio deflexere orationem. Ad extremum, subridens consilium ex eo percontatur, præsentem mallet irrogatam ipsi patria lege multam dependere, an, producta eius die, suo deinde numerare commodo: acutè, ac facetè cùm dixisset, gratiùs casurum, si ea sibi condonaretur, cum bona pace dimissus est, nec vmquam deinceps aut Fidei aut pœnæ nomine interpellatus. Quam profitendæ Religionis fortiter ingenuam libertatem familiari & illustri beneficio Deus continuò rependit, impertienda eius filio, grauissimè affecto, inusitatæ rationis sanitate. Decennis pueri morbo periculoso erat accessio facta furiosa phrenitis, quæ illam ætatulam ad horrenda verba, & impias exsecrationes, nusquam fando auditas, adigeret. Pius pater adeò nouis intemperiis filii perculsus non mediocriter, Patrem è nostris accersit, cuius consilio & ope vtatur in sua calamitate. Cui de puero nonnulla sciscitanti, vbi renunciatum erat, eum neutiquam adhuc Baptismo tinctum esse, haud dubius, quin ea tanti præsidij destitutio, morbi princeps causa putari deberet: continuò lustrare instituit, lustratumque patri reddit corpore prorsus incolumem, ac mentis functionibus longè expeditiorem. Honestissimæ matronę tanti momenti nostrorum opere in eo tractu videbatur, qui omnium

qui omnium bonorum itidem est sensus, vt ipsa se Deo victimam dedicaret pro salute nostri Sacerdotis, periculosissimè decūbētis, supplexque instaret apud Numen, vti deriuaret in se priuatam, sua morte incommodaturam nemini, grauiorem Patris valetudiné, in cuius incolumitate tam multorum salus, in morte verò pernicies esset constituta. Ratam Deo fuisse hanc precationem, ipse precationis exitus indicauit, cùm mox ea malè, noster bene habere cœpit, ac eo quidem vtrimque progressu & vicissitudine, vt vbi nostro meliùs, illi deteriùs in dies fieret: cumque tandem conualesceret hic penitùs, pia femina honestissimo leto defungeretur. Clementiùs habuit Catholicum virum, quàm huius ipsamet vxor, Minister Hæreticus, vt est ingenium muliebre sui plerumque impotens. Aegrotabat ille vehementer, nec vllis precibus ab vxore Hæretica euincebat, vt Sacerdotem subsidio sibi venire pateretur, cuius missu contrà Minister aliquoties adiret ad decumbentem, quasi ad suarum partium hominem. Is verò quoties ægro adstiterat, perquàm comiter ab eo dimissus, intellexit, quod nesciebat, sibi rem fuisse cum Catholico; cuius moderatione delectatus, cognita vxoris illius inurbanitate, animum libenter adiecit, vt, ea ignara, marito Sacerdotis copiam ipsemet sufficeret. Itaque Catholicum priuatim admonet, vt, condicta die, adhibendi Sacerdotis arriperet opportunitatem, quā esset ipsi conciliaturus, vxore, adeoque tota eius

familia, per variarum officiorum causam, seuocata. Quam operam ægro nauauit, etiam maiore, quàm receperat, fide, vt Sacerdoti & ægro transigendi perutilis negotij, magna vtriusque voluptate, amplissima facultas daretur.

ALTERO quoque anno in Batauis felicissimæ fuerunt nostrorum operæ, qua in felicitate nihilominus de capite interdum periclitatum est, sed vel humana industria, vel ope diuina declinata est, quæ videbatur imminere certa pernicies. Roterodami certè ipso Natali Christi, noster Sacerdos nocturnum conuentum habebat, eumque frequentissimum, ad quem vt verba fecerat, aram iniuit Sacris operaturus, cúmque iam Euangeliũ pronunciaret, irrupit vrbanus Prætor in confertissimam turbam, & instructam aram, & pro ea facientem Sacerdotem animaduertit. Verumtamen siue dissimulauit, siue Deus alio auertit eius animũ, priùs vicina conclauia hominibus referta, quàm illud ipsum, vbi fieret, lustrare aggressus est: quæ ipsius mora exuendæ sacræ vestis otium sacrificanti dedit, quasique vni de populo, in conferta turba loci occupandi. Recensenti demum magistratui huius exedræ singulos homines, Sacerdos incidit in manus, ab eo, vt quidem creditur facile agnitus, sed quem tamen vt ignotum præteriret, nec molestię prætereà quidquam reliquis afferret, quàm vt à duobus eius conuentus principibus viris multam sibi eius cœtus nomine depacisceretur, testatus pœnitere se, quòd eò pedem intulisset. Sed aliud quiddam cecidit eodem

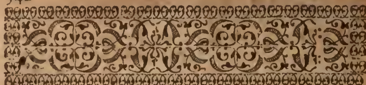
tem

tempore in gratiam eius conuetus peropportunè, quod sit illustre in suos documentum Diuinę prouidentiæ. Posticam faciem earum ædium, quæ cœtum exceperant, alluit Rotta fluuius, vnde vrbi nomen est, cuius ad ripam cymba vacua cùm deprehensa esset ab fugientibus Catholicis, &, quàm multos ceperat, vno commeatu transmisisset in aduersam ripam, inde iterum, ac tertiò, nullius impulsa vi, sua sponte rediit, ad excipiendos reliquos donec omnes traiicerent. Non veritatis modò fulgor Hæreticorum ita discutit cęcitatem, vt eá ab Catholicis stantem per medias etiam tenebras agnoscant, & vel inuiti venerentur: sed multa quoque morum probitas, propria Catholicorum tessera, sic infensissimos quosque aduersariorum demitigat, ac eorum denique animos demeretur, vt non defugiant aperta beneuolentię argumenta. Lugduni Batauorum Catholici magnificum apparatum in Beati Parentis Nostri natalem instruebant, inque ipsius aram ornandam, pridie Consulis vxor, nuper Iesuitis infensissimi, flores legebat: cui suus vir, eccui Festo ij pararentur: tum illa, Pater, inquit, & certum quemdam appellauit, me ad Beati Ignatij Natalem inuitat. Quibus auditis Consul calathum sibi sumit, florum lectissimos quosque carpit, & vxori porrigit, suũ ei apparatum ac pietatem gratulatus. Auctiores non tantum factæ sunt Catholici ritus partes accessu transeuntium ex castris aduersariis, sed illustriores etiam conditione principum è nobilitate virorum, se nobis adiungentium. Ioannes qui-

dem Nassauius, Comes, Mauricij Comitis propinquus, clam nuper ab Haga Comitis ad nos Leidam profectus Sacramentorum participandorum gratia, nunc ex Italia recens, Hagam Leida Patrem de nostris arcessiit, quem sibi adhiberet in consilium de grauissima sua cum Batauicis principibus viris, ac maximè gentilibus Nassauij nominis, dimicatione. In inuidiam scilicet, crimenque vocatur, Catholici ritus adsciti nomine, quasi hoc suo facta contumeliosissimā ęternę ignominię notam genti Nassauiæ inusserit, cuius iam nemo vnus non aliena Romano dogmate sentiat, loquatur, & studeat. Vt tamen Comes acutè ac prudenter vidit, quantum in Catholicis sacris inesset boni: quod clarè perspectum cupidè amplexus est, id quoque generosis animis, vti sua stirpe dignum est, tueri destinat. Et verò primariis Batauorum per hos dies in eo criminantibus illud dedecus, quod crederent ab eo illatum Nassauiorum generi, ad rem quàm apposite retulit; se, contrà, in auitam Nassauiorū gloriam primum de suis postliminio pedem posuisse, qua primus exciderat, secumque traxerat posteros, qui primus nouitiam sectam ingressus Arausionensium Princeps, nuper & ab Rege suo, & ab ipso Deo desciuerat, quo flagitio, is vnus maximè Nassauiæ gentis splendorem obscurasset. Nam, per, ego vos, generis vestri claritudinem, & maiorum reuerentiam, obtestor, quid æquius, gloriosiusque fuit, me de solidæ Religionis suscipienda formula sollicitum, amplecti & sequi, an hominum nouorum, &, si

fas

fas eſt dicere, quorum hominum, numquam ſibi cohærentem ſententiam; an maiorum meorum,& totius antiquitatis, vniuerſo diffuſam orbe, nulla dogmatum anxietate vacillantem doctrinam,& in Romana Eccleſia ſemper coniunctam cum eximia morum ſanctitate? Atque vti perſpectam conſilij mei rationem habeatis, videte, obſecro, quàm non leuiter adductus ſum, vt ad Catholicos tranſirem: En vobis Leonardi Leſſij, eruditi hominis, eo de argumento accuratè ſcriptam conſultationem. Eum commentarium de Italico in Germanicum verterat, politiſſimeque ſua manu deſcriptum aſſeruabat, vt eius lectione ſubirati parentis animum leniret,ipſique probaret, meritò ſe iis rationibus perſuaſum in auorum Fidem remigraſſe. Porrò ſtudia in contraria, inque maximè pugnantes ſententias, diuiſis nuper, vt perpetuò, Caluinianis, cùm,odio aduerſi dogmatis, in eius fautores ſtylus viciſſim diſtringeretur acerbiſſimè, ac partiũ ſtudioſiſſimi quique mutuis ſe conuiciis conſcinderent, in vnum aliquem ardentiſſimè in ea dimicatione verſatum, grauis morbus incurrit, qui letalis crederetur. Hic autem, tametſi acerrimè pro Caluino erat digladiatus,vbi ſe manus cõſertũ vocari nominatim ad extremã palæſtræ contentionẽ animaduertit,antiquius habuit nihil,quã vt noſtrũ Sacerdotẽ accerſeret,à quo hæreſim dedoctus, inque Catholicorũ allectus cœtum,Sacramentis inſtrueretur, multa indignatione fremẽtibus Hæreticis, qui, quem pridie ſuarum partium pugnaciſſimum aſſertorẽ nouerant,nunc experiantur ab ſe alieniſſimum.

PROVINCIA
BELGICA.

FAMILIIS primùm denis ſeptenis, deinde octonis denis, biennes ſuas operas dederunt huic Prouinciæ, nunc quingenti octoginta & duo, nunc ſupra quingentos nonaginta & nouem Socij, quorum priùs tredecim, totidem poſteriùs deceſſerunt, adoptati ſunt aliunde duo & triginta.

DVACENSE COLLEGIVM.

SCOTICÆ iuuentutis Seminarium priore hoc anno excitauimus, atque cum eo incolere cœpimus ædes, idoneo vrbis loco, Catholici Regis ſumtibus exſtructas: quarum alioqui læta nobis auſpicia, Dauidis Chriſti, Fratris noſtri, acerbus exitus pæne funeſtauit. Is componendis ad vſum commodiorem nouis ædibus trabium quiddam exportabat per apertum tabulatum, vnà cum duabus operis, qua multum degrauante ſarcina,

cina, & deerrante pede, lubrici ſoli vitio, ad marginem tabulati, præceps in caput corruit, fractaque caluaria, vulnus accepit, ex quo paucas poſt horas interiret. Huius improuiſi occaſus formidoloſiſſimam alcam Diuina Prouidentia benignè præuerterat, quòd triduo antè Sacramentis erat munitus, &, quod caput eſt, totos decem annos vixerat in Societate ſingularium virtutum nomine illuſtris, quarum nos recordatio mœrore tam funeſti caſus eximeret. Alius itidem Adiutorum, Venantius Mille, de hac familia, Inſulis obiit, quò venerat, ſalubrioris cæli hauriendi gratia, de quo poſteà dicemus. Terruit deinde vniuerſum Collegium, ſed nihil aliud quàm terruit, grauis cuiuſdam ruinæ labes, vi Auſtrorum priùs excitata, quàm potuerat animo prouideri. Theologicæ, Philoſophicęque, ac ſollemniū exercitationum ampliſſimæ exedræ, vix annum ipſum ſteteranr, magnis Aquicinctini Præſulis exædificatæ ſumtibus, cùm prima luce ab Auſtro ingruens tempeſtas turbulentiſſima ingentem adificij molem luculenta ſtrage derepente afflixit, antè tamen quàm diſcipulorum quiſquam eò coiuiſſet. Quæ verò in nos Præſulis optimi beneuolentia & liberalitas, vbi de labefactato gymnaſio inaudiit, mox adiecit animum ad illud idem, ampliore acceſſione adiuncta, inſtaurandum, vt qui cum eo, quod nuper fuit, nunc velit contendere, vt in hanc excreſceret ſpeciē, exiſtimare poſſit ſuam ipſi ruinā profuiſſe. Relata in codicem ab noſtris omni ciuitatis pueritia, vt eius per Catecheſeon palęſtram erudien-

dæ apertior constaret ratio: eam nobis suorum liberorum tam impensam curam Magistratus, & ciues vniuersi mirificè gratulati sunt, seque huic nostræ adeò frugiferæ ac liberalis operæ subsidio venturos prolixè receperunt, nec defuit ex inopum mulierculàrum cœtu, quæ suam egestatem defraudatura, menstruæ pecuniolæ quidpiam, coëmendis Catecheticæ scholæ præmiolis, si audiretur, addiceret. Amuletum, auertendis inter peregrinandum latrociniorum periculis, adolescens alicunde nactus, quoad secum habuit, tametsi cum cura educatus ab optimis parentibus, in perpetuis flagitiis volutatus est, quod tandem vbi nostro auctore, abiecit, mox eum incedit tam ardens pietatis studium, vt iam rectè viuendi normam quàm optimam cæteræ omni adolescentiæ præferat. Graui ęre alieno Collegium obruebatur, cùm Dei Prouidentia liberalitatem in nos suscitauit hominis locupletis, filium Sacerdotem habentis in Societate, cuius supremis tabulis hæredes facti ex asse, vetera nomina feliciter explicauimus.

VIXERAT ad annum huius biennij alterum Pater Ioannes de la Haie, Seruius, Votorum quattuor Professus, annos quattuor & septuaginta, inter Socios vndequinquagenarius, cùm eum confecit trium dierum ægrotatio. Hunc inter maximè illustria Belgicorum Patrum lumina, multæ ac eximiæ virtutes claris in Societate muneribus assiduum ferme admouerant, toto Belgio principum virorum adiunxerant beneuolentiæ, nominatim

verò

verò Collegij Duacensis conditori, qui eius singulari prudentia, innocentiaque delectaretur maximoperè, ac consilio valdè vteretur. Huius Patris ingentibus laboribus Duacense Collegium sua primordia, progressionem, & hoc sui splendoris Fastigium in primis acceptum refert, deincepsque referet quàm lubétissimè. In tempora verò difficillima cùm incidisset eius ista procuratio, & eò tamen res proueherentur, quò non facilè quisque sperare ausus esset, quæ summa ei viro inerat Numinis fiducia, angustis sæpe rebus se apertè prodidit cùm ea fretus nihil quantumvis ardui non susciperet alacriter, feliciterque perficeret. Cur autem rebus maximè dubiis tantopere Diuina ope confideret, obsides habebat domesticos, & egregiam vitæ innocentiam, & ardentissimum Diuinæ gloriæ studium, quibus comes accedebat iugiscū Numine per assiduas preces veluti cõsuetudo, vnde tam certam prosperorum euentuū fidem eius animo afflari solere, sit quàm probabilissimū. Mirati frequentissimè sunt Prouinciæ Præsides in eo liberum prorsus omni sollicitudine animum quamdiu administrauit numerosissimam Duacẽsem familiam, nullis propemodùm certis nitentem vectigalibus vnde aleretur, vt angustiarum familiaris rei mentionem numquam sit auditus intulisse: id modò causatus silentij sui argumentum Præsidibus percontantibus: Non solere Numinis beneficentiam ipsius ope confidentibus alumnis vmquam deesse, qua vna cogitatione mẽtem suam diceret planè acquiescere. Hominis &

litterarum & negotiorum bene prudentis, exercitatiſſimi præterea in tractādis hominum quorumlibet ingeniis, inuſitata modeſtia ex eo vno perſpici poteſt, quòd epiſtolas ad viros graues dare nō ſolebat, quin Spiritalium rerum Præfecto excutiendas ita detuliſſet, vt nihil niſi eius arbitrio liberum ſibi ſua in ſcriptione vellet. Quo de homine illuſtria queque dixiſſe tametſi minùs quàm pro eius meritis videatur: quoniam tamen facilè cætera ex his capitibus æſtimabuntur, plura ſcribere in præſentia ſuperſedemus. Iacobo Leſlæo, Scoto, & hic annus vitæ ſupremus fuit, quartus in Societate, quinarius vicenarius ex quo in hanc lucem venerat, Braunsbergæ in Pruſſia vnum annum litteris manſuetioribus excultus; vnde Romam cùm veniſſet, Aronam Tirocinij cauſa, poſteà Duacum miſſus, in Philoſophiæ ſtadio ætatis curriculum multarum virtutum laude terminauit. Sacra corpora Beatorum Terentiani, eiuſque Socij, Martyrum, Roma huc ad nos ab Reuerendo Generali noſtro Præſide tranſmiſſa, ſplendidiſſimo inſtrumenti apparatu, lectiſſimaque pompa omnium Ordinum ciuitatis noſtram in ędem religioſè inuecta ſunt, & ibidem condita.

AVDOMARENSE COLLEGIVM.

ILLVSTRIVM pariter atque fructuoſarum operarum functione clarus inter Socios Pater Chriſtianus Dalmerius, vota quattuor profeſſus, annis

annis quattuor ſeptuagenario maior, laudatiſſimam ætatem honeſtiſſima morte concluſit. Alterum & viceſimum annum huic familiæ præſedit, approbantibus omnibus eius rationem magiſtratus: quadraginta dixit annos, & hoc ampliùs, è celeberrimis pulpitis, eo ſpiritu plenus, qui non afflatur niſi diuinitus, quod, incredibili fructu audientium, vehementes animorum commotiones teſtari perpetuò conſueuerant. Multa ſenecta, immodicique longioris vitæ labores, tametſi acerbos artuum dolores, aliaque incommoda, nec pauca, nec leuia ipſi arceſſiuerant, ſanctæ hilaritatis iucundo ſenſu & fructu eum tamen numquã defraudarunt, quod vnum eſſet inter multa innocentis animi argumentum non mediocre. Ei aduersùs Beatam Vrſulam propenſiſſima ſemper fuit religio, quòd in eius ſacrario prima ſemina Inſtituti Societatis eius animo Deus inſeuerat, cuius beneficij numquam ſatis pro ſuo ſenſu poterat exaggerare magnitudinem, tanto autem ipſi iucundiorem nobilioremque, quòd ipſo eiuſdem Virginis Vrſulæ Natali Deus ipſum ex corporis ergaſtulo ad cæleſtes epulas euocauit. Patribus noſtris agreſtem expeditionem longè lateque prouehentibus, vni ex eis contigit excurrere in alieni Principatus pagos, vbi lubentiſſimo populo, quæ huiuſmodi functionis ſollemnia ſunt officia, exercebantur fructuosè, dum quibuſdam inceſſit non bene ſana æmulatio, qui alieni hominis aduentitia opera offenſi, eum exigendum curarent cum ignominia. Commodè tamen incidit per hoc ip-

ſum

ſum tempus, vti ſuam diœceſim obiret Antiſtes, qui eius rei à probis commonefactus, Patrem humaniſſimè appellatum, gratulatus tam fructuosè nauatam ſuo gregi operam, honorificè apud ſe habuit, rogauitque, vt ſuſceptam Spartam ornare perſeueraret. Poſteà verò, in ampliſſimo indigenarum conuentu, grauiter queſtus iniuriam Patri, omnem beneuolentiam humanitatemque promerito, contumeliosè illatá, edixit & rectiſſimè feciſſe anteà, & quod deinceps faceret, auctoritate ac nomine Antiſtitis, qui probaret eius dicta factaque, legitimè facturum: quamobrem eum nemo ſua opera prohiberet, contra omnes recta ſanctaque præcipienti dicto audientes eſſent. Inter quam dictonem, manu apprehenſum compellauit beneuolentiſſimè, apudque auditores mirificè collaudauit, proborum, qui Patris concionibus profecerant, ſummo gaudio & approbatione, ſed Hæreticorum tanto acerbiore inuidia. Grauelingam quoque vrbem, ac munitionem maritimam delatus eſt ardor miſſionū, vbi militares inter manipulos vehemens animorum commotio in multam pietatem exarſit, cuius fouendæ iniecta Sodalitatis ſacræ cùm eſſet mentio, nomina mox dabat vniuerſum præſidium, ſed, potiorum delectu habito, coaluit illico numeroſus iuxta & pius conuentus Sodalium. Vrbis Præfectus, Centuriones cohortium militarium, honoratiſſimi quique ciues, ſe gregario militi ea in dignatione poſthabitos doluerunt grauiſſimè, aditoque Patre, querribundi expoſtulabant, nec futuram expoſtulatio-

num

num finem aſſerebant, donec eodem loco & honore inter Sodales, quo turba ſaltem militaris, haberentur: quibus facere ſatis nequaquam fuit difficile. Oppidanorum omnium ardebant odia in ſuum Curionem, vt peſſimum exitum res habitura videretur: cui malo Sacerdos noſter vt occurreret, ſingulorum ciuium obiuerat ædes, & ad communis pacis ſtudium adduxerat eorum animos: quæ ne, omnibus expugnatis, conciliaretur, qui vnus reliquus erat mitigandus, odiorum auctor, veſperi adit ad oppidi primarium virum, & orando adigit, vt ſecum craſtina die rus venturum polliceatur, quò ſe ſubtrahat Patris noſtri oculis & precibus. Sed fugientes Sacerdos aſſecutus, quà rationum, & precum momentis, quà Diuinæ iræ ac vindictæ grauibus denunciationibus interponendis, nihil omittit quo mollire vel ſaxea poſſit pectora, vel frangere: irrita tamen per eum diem opera. Quamobrem Sacerdos & ſocius, vbi humana vis tantæ moli euertendæ infirmior erat, ſupplices fuſi in vota, opem de cælo potentiorem expoſcunt, nec fruſtra: poſtera etenim die bene manè, ad noſtrum adit vir ille princeps, heſternæque contumaciæ veniam impensè rogat, ſe in Patris poteſtate recipit futurum, cuius opera mox vſus noſter, habito omnium diſſidentium conuentu, æquis conditionibus conciliatur pax, & eius perpetuandæ in poſterum idoneæ leges perſcribuntur. Diuturno, acerbiſſimoque ex morbo receptum nonnullum ſæpe impetrarat puella, Beati Aloiſij noſtri expetito cum fiducia præſidio, denique

nique verò cùm periclitaretur grauissimè, haustis Beati cineribus, eò angustiarum adducta est, vt iam conclamaretur eius salus, cùm ei fortè cinerū sacrorum quidpiam infusum secundò est, optanti quidem, sed ad postulandum defectæ viribus: quā alteram sorbitionem consecutus caloris, & virium regressus sanitatem prænunciauit, postque paullò integram restituit.

TORNACENSE COLLEGIVM.

EXIMIÆ artis opificium exercuerat in Germania Batauiaque ciuis Tornacensis, vbi Caluinianorum animos commouerat cupiditate artis artificisque in suas præsepes traducendi, quò & improuidum traduxerunt. Decimum ferè annum venerabatur, & colebat insulsa illa Caluinici mysterij prandia, cùm nos eum tantò augustiora Sacra & sapere & amare docuimus, quibus ille probatis vsuque perspectis lubens adhæresceret. Popis Caluinianis, Poparumque tribulibus, permolesta cecidit eius hominis ad nos transitio, cuius vt animum demererentur, blanditiisque ad se pellicerent, omni arte, operaque adlaborarunt, toto biennio. Validæ admouebantur machinæ homini, quàm tenuiter parato ab re domestica, expugnando, quòd annuus commeatus deferebatur appliter: sed nulla copiarum illecebra opibus tenuem, multa Fide diuitem hominem potuit demulcere. Sollertis animi atque constantis argumenta prætulit

tulit omnis illius ad Caluinianorum conditiones cauillationemque responsio: quam Tornacensis Magistratus perspectissimam habuit, mirificeque in huiusmodi homine comprobauit: porrò de illius virtute iudicij documentum id exstare voluit, vt is amplo congiario publicè donaretur, quò Fidem tueri pergeret alacriùs, & artificium, quo excellebat, luculentiùs factitaret. Nostra autem in æde Sacrorum vsum constanter ac religiosè obire perseuerat, ex quo desciuit ab Caluinico conciliabulo.

BIENNIO pænè vertente demigrauit è viuentium contubernio Pater Antonius Dautroult, sexagenarius, annos ab hinc quattuordecim allectus in Societatem, quod omne tempus quàm vtilissimis transegit operis, ac præter cæteras quidem, Historico Catechismo instruendo, cuius editione auctiore diuulganda, dum tertium volumen prelo subiicitur, grauis eum sopor mẽbrorũ occupat, & imbecillitas memoriȩ, vt omnium repentè obliuisceretur. Tres circiter hebdomadas tenuit ille stupentium sensuum, & labantis memoriæ affectus, quo deinde paullulum discusso, senecta morboque victus, bonus Pater religiosè animam exhalauit. Totos nouem annos bis quothebdomadis virorum Cœnobium adire solitus excipiendis ipsorum confessionibus, magnis incrementis disciplinam Monasticam apud eos, pietatemque promouerat. Sanctorum statuas hac regione quàm multis locis, Hæreticorum scelere, aut deturbatas, aut comminutas, vti publica auctoritate, impensaque

pensaque restituerentur, effecerat suadendo, magna proborum voluptate, diuini cultus propagatione non mediocri.

LEODIENSE COLLEGIVM.

CREVIT decreuitque alternis mutationum vicibus Collegarum numerus, vt addita gemina Logica perueniret ad quinquagenarium vniuersa familia: ex qua deinde Patres duo, Frater vnus, aut senecta, aut morbo, demerentur. Septuagenario iam, & sua sponte ad obitũ vergenti, Patri Ioanni Hallenio, pulmonũ exulceratio, pituitęque profluentia non parum anticipauit extremæ diei sortem, quietemque. Eum nuper è Gallia communis Sociorum proscriptio Montes, Hannoniæ in vrbem emisit, vbi Sociis præfuit sexennium; tandemque suos ad ciues Leodienses cùm deuenisset, quam sollertiam sedulitatemque adhibuerat iuuandis extraneis, eamdem, adeoque maiorem popularibus impertiuit. Hic cum arderet alienæ salutis studio, eamque animo combibisset de Catechetica institutione opinionem, quam Decem-primorum Patrum res gestæ præferunt prædicantque, incredibili cura eò suam mentem appulerat. Tam impensæ verò curæ par frugis euentus respondebat, quòd mirificæ industriæ artifex cùm esset, insinuando rudium ingeniis Catechismo, vrbana rusticanaque plebè vtebatur admodum docili, cui videlicet sui Doctoris discipulorum

torũ tarditati se tam amicè seduloque accommodantis, iucunda in primis erat humanitas. Quoad senectus corporis vires non penitùs infregit, omni tempestate agros æquè vt vrbem salutari disciplina imbuit: degrauante postea senio membra, tum Hiberna ciuili plebi, Aestiua modò agresti addicebat: quo genere saluberrimæ institutionis beneuolentiam omnium tota regione popularium incredibilem collegerat, sibique ac Societati, adhibendo gratissimo indigenis officio, nomen clarissimum fecerat. Magister Stephanus Massæus, Leodiensis, annorum sex & viginti, à vicesimo ætatis, seu erudienda iuuentute, seu debellandis se iugiter impetentibus morbis, exercitus variè, tandem horum vi maiore oppressus interiit. Patrē denique Anselmum Deschamps, pessimè affectum Spadanæ aquæ, quibus aduersùs grauiorem valetudinem vsus erat, non prohibuere, quò minùs domum inde regressus malo succumberet: nulla tamen vis morbi, vel etiam mortis, hilaritatem vmquam ex illius animo, vultuque, depulit. Secundo Numine, hominibusque iuuantibus, Summo scilicet Pontifice, Coloniensi Electore, eodemque Leodiensi Episcopo ac Principe, Leodiensium magistratu ac ciuitate vniuersa, eodem conspirantibus, Philosophicam scholam hoc anno instituimus, centum & quadraginta mox frequentem auditoribus, quam si aduersa vis nulla disturbet, lætis inchoatam auspiciis, fructibus vberrimam futuram speramus. Hoc Collegio Philosophicis initiando disciplinis mysteriisque interesse voluit

Antiſtes ac Princeps noſter, ſuaque præſentia, & inſigni religione cohoneſtare Sodalium conuentum, ac deinde, remiſſo cuncto comitatu, & ſatellite, priuatus apud nos prandere. Præter inuſitatæ beneuolentiæ aduersùs omnes ac ſingulos Socios luculenta argumenta, mirabilem tanto in faſtigio auguſti natalis honoriſque modeſtiã perpetuò prætulit, vt nullo nec ſellæ, nec vaſarij diſcrimine à nobis diſtingui voluerit: quin, & detergendis poſt lauationem manibus, ad Sacerdotum inuitatus lintea, ſe non Sacerdotem cauſatus ad penſile Fratrum mantile, ductus religione, tranſierit. Non parum valuit huius Principis graue teſtimonium, ad comprimendos æmulorum iniquos ſermones aduersùm Societatem, quòd ipſius in eam criminantes huiuſmodi exceptum eſt reſponſum: Alieno vel iudicio, vel auctoritate nihil ſibi opus eſſe in Societatis æſtimanda innocentia, cuius à puero haberet quàm exploratiſſimam probationem. Spadanæ aquæ communis vſus cum Britannici Regis medicorum decuria noſtrum Sacerdotem frequentibus de Fide diſputationibus illigauit, ac peropportunè quidem affirmandis Romano ritu Catholicis, qui fortè aderant, quòd ex iis medicis non nemo veterum Patrum aciem vniuerſam, velut ſuo dogmati fauentem, obiiceret. Sed adfuit in tempore qui cornicũ oculos ita configeret, vt ne deinde acutioribus luminibus vellent videri, quàm eſſent, neque rudioribus imponere auderent. Agendi verò comitas, quam perpetuam tota concertatione noſter

Sacerdos

Sacerdos adhibuit, ita ei conciliauit Hæreticorũ hominum animos, vt huius mansueti moris laudandi[illegible]em nullum facerent: in Angliam verò postea renauigaturi, ad eumdem Patrem nostras in ædes officiosissimè venirent salutatum.

EXARANDO Hæretico solo, tametsi, præter inanem sudorem, nihil plerumque compendij fiat, posteriore tamen anno denos septenos inde manipulos sustulimus, & nonnullos memorandis impulsos ad Fidem euentibus. Dictis gestisque proteruiam gloriabundus factitabat aliquis de Clero, multa cum offensione ciuitatis, quem vt nulla proborum monita deducerent à flagitio, funestus tamen casus auocauit. Per nocturnam concursationem, in qua multus esse consueuerat, cùm cinctus gladio expeteret auidè sibi occurrere aduersarium, vel ex Orco ipso, si non suppeteret aliunde, quîcum ferro congredi ad satietatem posset; inclamaret porrò intenta voce, vti prodiret in medium, cui esset animorum satis ad conflictũ, de Tartaro prouocatus duellator mox exstitit. Sed acuendæ in aduersario cupiditatis ad pugnam maioris, inuolutus pallio simulauit ex metu fugam; passus tamen haud multos emẽsus, sibi acriùs instantem ab tergo prouocatorem, euestigiò conuersus, stricto ense repressit, paucisque digladiandi satietatem intulit. Nam, cæsim punctimque congeminandis validè petitionibus, vti stolidi hominis defatigarat vires, artẽque hebetauerat, graui confossum ictu ad ædis propinquæ fores humi afflixit, vt in re desperata, salutare nomen Iesu lu-

gubri voce appellantem, qua nomenclatione perculsus victusque, Tartareus bellator, momento euanuit. Sauciato posteà noster Sacerdos adhibitus interiorum plagarum vulnerarius, tam appositè animum eius versauit, ex recentis cladis summa opportunè ansa, vt eum accenderet studio vitæ sanctioris, quam exorsus deinde in hunc diem egregiè promouet.

INSVLENSE COLLEGIVM.

FVNERE Socios duos priore anno extulimus, Sacerdotem alterum, alterum recentem ex Tirocinio adolescentē. Patris Henrici Huberti annorū triū super quinquaginta, Boscoducensis, Professi Votorū quattuor, priores fuerunt exsequię, ciuium extraneorumque mœrore insignes. Cum cætera virtus multiplex, tum congressus, morumque incundissima suauitas, ei conciliauerant, quidquid hominum ferè vmquam viderat, animos, ergaque ipsum sic affecerant, vt ei gratificandi ansæ omnes vndique captarentur. Quare, quòd eius in mendicos singulare multis notum erat studium, vel ex ipsa vltima Hollandia destinabātur ad eum ingentes pecuniæ, in egentes eroganda. Documentum, eius in hoc hominum genus beneficentiæ, petatur vno ex capite panis distributi: cuius nomine vna dumtaxat pistoria officina ei accepta retulit terna Florenorum millia. Qui tam profusæ benignitatis affectus in alienam egestatem, ex incenso

incenſo videlicet Diuini amoris æſtu expreſſus, quàm frequenti, quámque honorifico præcellentium virtutum comitatu cingeretur, ad exiſtimationem fidemque pronius eſt, quàm vt longiore ſermone ſit explicandum. Arnoldum Deſchamps, Inſulensē, menſis ſextus ab Tirocinij exactis ſtipendiis, hectica febri tabefecit, eximiarum virtutū inſignem laudibus. In Numinis de ſe ſuiſque arbitrio totus acquieſcebat quàm pacatiſſimè: ſi liceret tamen aliquid ſuo iudicio in cauſa ſua optare, longiorem vitam libenter ſibi ab Deo paciſceretur, vt ingentiū laborum inter Socios exantlandorum ei copia fieret: quorum materiam ſibi ante tempus præripi doleret. Gallo mercatori Hęretico, dum in claſſe Turcica hoſtium potiretur, conſtantia repudiandi Mahumetani ritus, multarum blanditiarum illecebra ſtudiosè propinati, vtramque & mentis & corporis libertatem ipſi à Deo promeruit. Poſt ſeptennem quidpe captiuitatem è vinculis exemto feliciter, perque Belgium iter ad ſuos intendenti, Catholicorum ædes ſacrę pio elegantique ornatu, & cærimoniarum auguſta maieſtate, ſtuporem incuſſerunt non modicum, ſed maiorem multò ad Beatorum reliquias edita miracula. Exinde igitur is animo vehementer angi, & aſſiduis compungi ſcrupulis, num ab Caluinianis falſitas, veritas ab Catholicis facerę̨t: quo angore vt animum abſolueret, noſtrum adhibuit arbitrum, apud quem vt rationes expoſuit, quæ ſe in Caluiniſmo adhuc diſtinebant, & earum vanitas fuit oſtenſa, quàm lubentiſſimè amplexus
 eſt,

est, quam venerari & adamare iam cœperat Catholicorum Fidem.

ALTER annus viuorum numero exemit Patrem Stephanum Fouaquierum, Atrebatensem, senio grauem, in Societate quadragenarium, excipiẽdis Confessionibus strenuũ, assiduũ, industriũ cũ primis hominem, in se penitùs inclementem, in alios omnes mansuetissimum. Nosocomio vrbano, & ei præfectis Cœnobitis Virginibus annorum quattuordecim culturam saluberrimam contulit, ex quá Diuini cultus, disciplinæque Religiosæ quàm optima ratio deinceps existeret. Ex vicenis septenis Germaniæ prouinciis frequentissima hic versatur adolescentia, varij ex causis variis, ad quos, suo ipsorum idiomate, statæ sunt nostro in Collegio conciones: quibuscum seriò actum hoc anno, ac perfectum etiam, vt quæ semina pietatis auribus solerent excipere, obeundis cum cura & religione frequenter Sacramentis, ea in animis altiùs ad spem frugis secuturæ defigerent. In Batauico exercitu, Embricam Resamque, Cliuienses vrbes, expugnante, merebat Hæreticus miles, quem capta Embrica incessit cupido visendi nostri ea in vrbe templi, vt aliquando nosset, quid rerum ageretur in Catholicorum sacris ædibus. Ingredientis animum affecit illico multa sacri loci dignitas, & omnis instrumenti elegans venerandaque compositio. Maximè verò placuit frequentis populi summa modestia; silentium altissimum; incensa precandi religio: veneratio ergá res Diuinas singularis; quibus argumentis sensum pie

ſum pietatis non vulgarem animo ſuo iniici mox animaduerteret. Eam ob rem de ritu Catholico ſublimia quæque cogitare, ac exiſtimare cœpit, tũ etiã fermè perſuaderi, apud eius ſectæ homines reſidere ſinceræ lumen Fidei, quos tam ſancta diſciplina Sacrorum imbuiſſet: cuiuſmodi nec tenuiſſimum veſtigium deprehenderat vmquam in pudendis Caluinianorũ luſtris, vbi omnis petulantia, velut in caſtris impiorum dominaretur. Hæc per aliquot dies meditanti, non decernenti tamen, quod optimum videretur, incidit velut à tergo morbus, qui reſtitantem adigeret, quò Deus benignè vocabat. Opulento ſeni mediis Batauicæ perfidię tenebris immerſo, inter obſtinatiſſimas in errore cognatorum phalanges, Deus inſpirauerat venerationem cupiditatemque Catholici dogmatis, adeò vehementẽ, vt niſi ſe illi adiũgeret, in nulla re ſperaret ſe poſſe acquieſcere. Neque tamen erat ipſi dubium, quin vt eò adſpiraret, quò cupidinem adiecerat, & patria, & opimum patrimonium ſibi eſſet prorſùs abdicandum. Hæc tamen viliora ei viſa ſunt, quàm vt, ipſis conſeruandis, Fide Catholica excluderetur, cuius Sacrorum experti nulla ſpes ſalutis fieret reliqua. Sollicitudine igitur caducarum rerum expeditus recta Inſulam contendit, noſtriſque ſibi adhibitis religionum magiſtris, animi ſui rem omnem tuto loco conſtituit.

MONTENSE ET LVXEMBVRgense Collegia.

QVASI à grauissimo flagitio procliuior, propinquiorque fieret gradus ad sanctimoniam, sic mortalium nonnullis vsu venit, vt insigni aliquo scelere implicati sub vitæ exitum, insuetatæ pœnitudinis gloriosissima clausula ætatem concludant, viamque sibi ad æternæ felicitatis epulas fruendas aperiant. Sapientissimum vtique Diuinæ Prouidentiæ consilium est, eos non prohibere casu turpissimo, qui suæ ex ruina generosiorem impetum capturi sint, ad virtutem suis in animis validius posteà, magnificentiusque suscitandam. Hoc euentus genere profligatissimè ruit Montibus anus septuagenaria, cui suam fortunam, ab inopiæ angustiis fortasse, lugubri querimonia in hortulo querenti, adstitit ex improuiso Acherontius Danista, & aliquot nummulis nescio quid ab vetula licitatus, eam ipsam sibi pactus est, quo voluit pretio, vbi ea se Sacrorum, Deique omni abiudicarat commercio, porrectoque crine Tartareæ militiæ auctorauerat. Ab tam sacrilegis impiorum initiorum carceribus, laxis habenis decursum est ad quorumuis flagitiorum consuetudinē, incubone Dæmone nihil non per impuram veneficam audente, perficienteque, quoad eam vulgatissimorum scelerum atrocitas in neruum, ac in bustum deinde compegit. Posteà verò quàm in vincu

vinculis eam conſcientia criminum imminentis ſupplicij commonefecit; æquitate animi ad luendas pœnas,& religione in Deum inaudita,ſe comparare inſtituit: vt qui alacritatem properantis ad paratum incendium,& inquinatiſſimam ſenectam exſecrantis, lacrymas gemitusque animaduerterent; fletibus ipſi præ miſeratione non poſſent temperare. Porrò in tolerandis accenſæ pyræ cruciatibus, fuit in muliebri animo tantum roboris, & in effeto corpuſculo tantum virium, præ interiore Diuini amoris flamma, vt ſpectantium corona planè obſtupeſceret, tamque felicis occaſus ſortem turpiſſimę nuper mulierculæ gratularetur, vti & nos quibuſdam aliis gratulati ſumus exutũ Hæreticæ ſuperſtitionis ſpolium.

LVXEMBVRGENSIBVS Sociis templum exædificare inſtituit priore anno Epiſcopus Azotenſis, Suffraganeus, vt vocant, Treuirenſis Archiepiſcopi, mirabili concurſu indigenarum: ad deſcribendorum finium, & inaugurandæ areæ ſollemnes ritus propiùs cognoſcendos,affluētium. Cui fabricæ auſpicatiùs inchoandæ, ac fortunatiùs promouendæ,architectus, vir planè probus, ab religioſiſſimæ legis ſanctione pium opus aggreſſus eſt,: conuocata ſiquidem omnium operarum turba,& pauca in rem præfatus,docuit; non ad profanos vſus mortalium cuipiam inanem ſubſtructionem apparari, ſed Regi Regum immortali Deo exſtructum iri templum, vbi, quotidie incruenta hoſtia crebriùs immolanda, Numini litetur. Quamobrem intelligerent omnes puris

corporibus animiſque huic ædificio dandas eſſe operas: ſibi quidem certum eſſe laborem nullius admittere, qui non iuraret in verba ſuæ ſanctionis. Dicti autem factive noxa grauior Dalero, hoc eſt aureo dimidiato, ſanciebatur in cæteris; in ipſo autem architecto, tot Daleris, quot noxiæ ſuæ conſcios teſtes ille habuiſſet, cuius legis conditionibus vbi fabri vniuerſi, operæque omnes ſe volentes adſtrinxerant, conſpirantibus omnium animis, in opus itum eſt vndique. Poſtridiè admiſſa in legem fraude à quopiam, eius lator depenſa multa minimè contentus, reum à ſe ablegauit, dum Sacramento Confeſſionis eſſet expiatus, cuius perſoluti officij ſyngraphum ab Sacerdote cùm hic afferret, quindecim tamen dierum ignominioſa miſſione plectebatur inſuper, niſi Patris Rectoris ſuffragiũ interueniſſet. Seueritate ſcilicet ſupplicij adhibenda principio, amputare ſtuduit bonus Architectus effrenatam plebeiorum hominum in peccando licentiam; neque ſpe ſua fruſtratus eſt, nam cætera omni æſtate ſectorum ſtructorumque numeroſiſſimam officinam ſibi obſequentem, & egregia modeſtia compoſitam habuit. Siquid minùs ex artis diſciplina, vel non ſatis ſedulò à quoquam adminiſtraretur in opere, non iracundè peccãtem vltus, non conuicio, vt fit, appetiit negligentem operarium: ſed iniicienda religione caſtigauit: Opus videlicet Magnæ Matri dicatum eſſe, in quod diligentiã fidemque quiſquis non contuliſſet, graui ſcelere ſuum caput obſtringeret. Quibus verbis identidem inculcandis fa-

cillimè

cillimè impetrabat, vt quidquid operarum fabrilia inibi mereret ſtipendia, pro ſe quæque negotium ſuum ſtrenuè accurarent. Pueri puellæque quàm alacriter, vel inuitis parentibus, ſe adiunxerant Catholico gregi, tam fortiter aduersùm machinas & vim ſuorum in cœpto perſtiterunt, vt neque familia exacti, nec appetiti, conuulneratique ſaxis à ſuis fratribus, in Fide vmquam vacillarent. Poſteriore anno exeunte, quà ſenio, quà laboribus fractus, migrauit è viuentium commercio Pater Antonius Haëck, annorum ſexaginta quattuor, vnum & quadraginta Socius noſter, ex Spiritalium Adiutorum Decuria, cui diuturna plaga grauiter obliſi lateris, inter audiendas aſſiduiſſimè confeſſiones, letalis fuit. Ei erat imis inſitus medullis Diuini cultus amor, & intima cum Numine per continentem allocutionem conſuetudo: vnde naſcebatur eorum omnium quàm ardés ſtudium, quæ Deo grata eſſe vel noſſet, vel coniiceret. Hominum abiectiſſimæ conditionis, quorũ vel ab ſuo, vel ab alieno neglectu, ſalus plerumque periclitatur, nempe rerum ſalutarium ſupina ignoratione: peculiarem ſibi delegerat inſtitutionem, & curam in omnibus quàm ſedulam; in huius ſuæ tutelæ cauſa commemoranda libenter pręfatus: ſe curare videlicet ipſa Dei membra, ei quã coniunctiſſima, cariſſimáque, quorum ideo conſuetudine delectaretur mirificè. Fœdis, & inſanabilibus affectos morbis, ab contagionis metu ferè in ſolitudine deſertos, humanoque deſtitutos ſubſidio, ipſe ſuæ clientelæ proprios ducebat, ima

vrbis

vrbis regione abditos, præcipiti asperrimoque descensu, grandi licèt ætate, incommodaque valetudine, visebat sæpenumerò. Quibus laudibus & diutissimè, & quòd caput est, ad extremum vsque diem floruit, vt eius meritorum memor ciuitas, eius funus vniuersa sibi cohonestandum putaret. Patrum vnus, aliquot Missionibus, pænè septies millena hominum capita Confessionis Sacramento expiauit.

VALENCENENSE COLLEGIVM.

MATTHÆVS Accobt ętatis anno quinquagesimo tertio, suæ in Societatem adoptionis decimo septimo, ab ianuę domus religiosissimè obito ministerio facilem in cælos aditum sibi visus est patefecisse. Perillustri siquidem multipliciũ virtutum coronæ hanc gemmam scitè sapienterque illigauerat, qua cæteræ omnes connexæ tantò ampliùs ornarentur, vt insigniter pius erga Numen esset, cuius quàm accuratissimo cultui, ad venerandum pęgma Sacrosanctæ Hostiæ tribueret quotidie, quidquid otioli supererat ab sollicita fo[illegible]ium procuratione. Grauioris fraudis in Deum admissæ reus, ita cæteras omnes expiabat Confessione, vt hanc soleret obstinato silentio præterire, interim tamen, animum dilaniante conscientiæ carnificina, Beatæ Mariæ Hallensi vota faciebat, procul abse amoliendis exulceratæ mentis molestiis. Sed voti exsoluendi gratia cùm ad

Hal

Hallense templum adiret, occulta vi sensit prohiberi se aditu ædis, & agnouit illico sacrilegi hominis votũ præsentiáque integerrimæ Virgini fuisse inuisum: quare apud nostrum exhausta fœdi pectoris sentina, studuit redire in gratiã cũ Virgine Matre, ac verè rediit, & per eam cum filio. Batauorum, Zelandorum, Anglorumque bene magnus numerus nostrâ opera in Ecclesiæ, Sacrorumque communionem receptus est. Beati Seuerini, eiusque Socij, Martyrum, Sacra ossa, è Priscillæ cœmeterio eruta, & ad nos transmissa, incredibili ciuitatis, finitimique populi concursu ac religione, magnificentissimo triumphi apparatu, Atrebatensis Episcopus nostram in ædem inuexit. Eos Valencenensium ciuium perpetuis Tutelaribus Senatus adscripsit, nostrisque Patribus significauit sibi fore gratissimum, vt, bona ipsorum venia, veteri ciuitatis more, horum quoque Martyrum, cum cæteris Valencenarum Præsidibus, esset anniuersaria die transuectio. Secundùm hoc tempus ardebant piæ cuidam matronæ artus intolerandis podagræ doloribus, & iis tantillum leniendis Medicorum ars, pharmacorumque vis hebescebat: vouit igitur mulier festos sibi futuros, omni vita horum Martyrum, & Beati Ignatij Natales, continuoque, stupentibus inusitati euentus miraculo domesticis, è sella incolumis exsiliit. Ciuium animos strenuè fructuoseque curantibus Sociorũ aliis, alij peregrè sunt profecti, magno indigenarum compendio. Ventum est in lapicidinas subterraneas, conditione loci hominumque inibi degentium

gentium planè horrendas, vt Orci facies veriùs, quam humani moris contubernia victuſque cerneretur: ſic omnem humanitatem religionemque aboleuerat diuturna vitiorum conſuetudo, & culturæ negligentia. Ideò enitendum fuit multa Catechiſmi frequentia, vt Chriſtiani officij vehemens religio efferatis pridem animis primùm induceretur, ac deinde Sacrorum vſurpatio; quæ hominibus, operi ac lucro acriùs intentis, niſi eas in ſpecus aliena cura inueheretur, ipſi numquam per ſe accerſerent. Erectum eapropter in propinquo ſacellum Dei Parenti; cultus quotidie Deo adhibendi ſcriptæ leges; indicta multa religionem Numinis, & rectam morum diſciplinam violantibus; qua cura ſalubriter perfectum eſt, vti à ferino vitæ genere ad ciuilem Chriſtianumque reuocarentur vilia nuper ſcelerum Dæmonumque mancipia. Virginis Matris elegantiſſima è Sichemenſi quercu efficta ſigilla, variis ea regione templis, noſtrorum hortatu, collocata, continuò celebrari cœpta ſunt multiplici depulſorum morborum prodigio.

ATREBATENSE COLLEGIVM.

PAR quoque Martyrum, Beatum Florentium, & commilitonem ipſius, Generalis Præpoſitus Societatis ad nos Româ delegauit, quorum aduentu Atrebates omnes, luculentiſſimo impenſæ lætitiæ, ac religionis argumento, effudere ſe in omne genus

genus sumtuosissimę simul & splendidissimę pompæ, vt intra extraque mœnia vrbis nihil, ad varietatem, elegantiam, magnificentiamque celeberrimi triumphi, posset desiderari. Heroïbus suis, sibique delatum honorem, tam incensis animis, tamque profusa sumtuum liberalitate, Deus iucundissimam suæ maiestati accidisse, procul etiam vrbe ipsa degentibus Martyribus, excitando vno alteroque prodigio, Atrebatibus compertissimũ esse voluit. Intra ipsas vrbis portas, confertissima turba, pio contingendi studio, sacræ transuectioni destinatum pilentum circumsidente, duodenûm annorum puer à proximè vrgentibus in rhedæ orbitam deiectus est, cuius rotæ renes, dorsum, & scapulas ipsius antè decurrêre, quàm adstantium clamore admonitus auriga incitatos equos inhibere potuit, quibus repressis quòd dextrum pueri tempus vna rotarum iam inscenderat, eidem toto carpenti degrauante pondere insistebat. Atque quod vsu solet venire in rebus trepidis, vt impedita magis ipsimet implicent, qui nituntur expedire: de turba iubent alij rhedarum habenas adducere, alij remittere, cuiusmodi ad imperia pugnantia dum hæret anxius, puetuli malæ insistens rota eum obterebat. Sed demum interuenit animi plenus Sacerdos, qui omnibus connitens viribus, rotam & cisium molitus puerum præsentissimo exitio subduxit. Obuersa solo mala liuoris nonnihil, altera impressorum clauorum vestigia, corpus aduersum totum scatificatæ cutis purpuream lineam dumtaxat prætulere, incolumi cæterùm

cerùm puero, vt meritò prodigiosi euentus exemplum vniuersi conclamarint. Alio quoque documento idem Beatorum par, se, maximè propitium, huius populi clientelam sumere prænunciauit, cùm imponenda rhedæ triumphali sacra sarcina, frequentissimus populus rei spectaculo defixus teneretur, in quem bene stipatum, magni modi quadratus lapis è proximæ domus fastigio periculosa ruina delapsus est, sine cuiusquam pernicie ac vulnere. Ex quo autem augustissima excepti cella iuge sibi apud nos domiciliũ delegerunt, arsere perpetuò votiui cerei ad ipsorum aram, & affigi donaria perseuerarunt, aperta symbola multis ægris impertitæ per eos sanitatis. Princeps matrona, recens nupta, primarij apud Atrebates Præsidis filia; Medicis ab sua arte & spe destitutis sacro inuncta oleo, deficientibus iam omnibus sensibus, extremo conflictu cum morte luctabatur; & ad Martyres, nouos hospites, velut ad sacram ancoram, visum est confugere: quorum ex sacris ossibus puluis de iusculo cùm in semianimis os instillatus esset, mox receptis sensibus, iudicio, ac voce; stupente adstantium corona, Collegij nostri Rectorem, proximè nitentem genibus, cœpit affari. Ab eo igitur iussa postulare opem Beati Florentij eiusque comitis, vt ipse Rector, cæterique adsistentium pro ea tum postulabant, eorum sæpius appellato nomine confestim habere cæpit meliùs, postridieque diuturna insomniâ liberatur, suaui eam complectente sopore. Cùm primùm ad aram Martyrum Sacerdos pro eius salute facere

instituit

instituit: inualescentibus exinde in momenta viribus, donec planè consanesceret.

In annum quoque insequentem iidem Sancti beneficia sua in clientes ciues propagarunt, conclamato Curioni restituta valetudine, ac mulieri emortuam prolem effundere solitæ, felici deinceps partu impetrato. Duodecim annorum puellę ad gressum nixumque crura & pedes prorsus erant inutiles: cuius vterque parens, inter alia, nouemdialis precationis ad Beatorũ capsas voto se obstrinxere, quas preces quo die instituere filia niti suis plantis, altero progredi cœpit, tertio, ac semper deinceps, pedibus cruribusque valentissimis vsa est.

CAMERACENSE COLLEGIVM, atque Namurcense.

SOCIIS Cameracensibus cum ex ciuili, tum ex agresti opera, rusticanam plebem, numeroso agmine, frequenter in vrbe accipientibus, peramplos vtroque anno fructus rediit, quòd adducti sunt plerique vti hæresis exuuias, numquam repetituri, ponerent, hisque multò plures Christiani hominis officium, quod vel ignorarent, vel negligerent, vsu magis, quàm nomine profiterentur. Ciui cuidam decimum tertium iam diem obstructi renes seu calculo, seu alio vitio, post diros cruciatus, sæuissimæ mortis necessitatem attulerant, vt Medici decernerent duodecima pòst

hora eum ſuperſtitem non futurum. Ad vim mali tam importunam exigendam, quiddam reliquiarum Beati Patris noſtri admotum tandem eſt, poſtque horam vnam, patefactis renum cauis, dolor ſedatus eſt; & erupit geminus calculus mediocris modi, cuius emiſſione collocata deinceps in tuto ſanitas videretur.

QVO vno argumento ad ſeditionẽ maximè concitari poterat Namurcenſis ciuitas, eo vſi ſunt aduersùm nos calumniatores, vt tantò acerbiorẽ nobis conflarent inuidiam. Vnum menſem vrbe iam aberat Collegij Rector, opportunè aduerſariorum conſilio, ad captandam ex abſentia huiuſmodi anſam calumniæ, quibus inde liberum fuit aſſerere, ipſum Bruxellis verſari, ſuis artibus exprimentem à Principe ius ampliſſimum tributi Namurcenſibus imponendi, ad magnificam Collegij noſtri fabricam abſoluendam. Simile vero commentum fiebat ex eo, quòd citaretur teſtis neſcio quis, cuius in manus incurriſſet illius tributariæ facultatis obſignatum diploma, in ipſo Principis tabulario: atque Bruxellenſis cuiuſdam accederet auctoritas, quam ſuper ea re ſcriptis ad Namurcẽſem familiarem litteris conſignaſſet. Genere autem tributi, quod iactaretur, Namurcenſes hoc omnium maximè offendebantur, quo ſcilicet indicendo, eorum vna libertas conſultò peti, affligique videbatur. Belgicarum ciuitatum ſola Namurcenſis hoc iure vtitur, proprio ſibi præcipuoque, vt ciuium quilibet vniuerſæ familiæ ceruiſiam domi de ſuo coquat, eiuſque nomine genus vectiga

vectigalis nullum Principi dependat: qua videlicet prærogatiua libertatis Namurcenses gaudent mirificè gloriantúrque, vt acerbiùs iis possit accidere nihil, quàm si ea parte quis vel minimum læserit. Principio quidem in plebeiorum modò circulis iste rumor iactabatur: qui, posteà quàm inualuerat vehementiùs, primariis quoque ciuibus nostra pridem causa cupientibus, occasionem sermonum præbuit, & cuiusdam abalienationis materiam subministrauit. Vt tamen nulla esse potest ad veritatis imitandam speciem callidè adumbratæ calumniæ vis tanta, vt eam tempus non aliquando discutiat: ita huic, ignotis disseminatæ in vulgus nunciis, non fuit diuturna fides, quòd eius proferendæ in medium principes, nullo scilicet testimonio freti, criminationum suarum auctoritatem studiosè defugerent. Prætor igitur, & populi optimates quique, omnibus vestigiis harum accusationum originem persecuti, vbi nihil omnino compererant, plebem esse iusserunt sine sollicitudine: Patribus enim nihil vmquam rei eius in mentem venisse: quorum virorum testimonio cùm plebs acquieuisset, illa criminationis procella momento dissipata est. Concionum in vrbe, ac in agris, sed Catecheseon in primis fructus toto priore anno longè vberrimi constiterũt. Posterioris verò anni & plures expeditiones, & momenti maioris fuere, oppidanæ vicanæque, plebis ingenti gaudio, compendio neutiquam minore; vt plerísque locis magistratus publicè nostris suum aduentum & operam amplissimis ver-

bis gratularetur. Honestissimo loco natus adolescens amplissimum patrimonium, luxu & ganea, paucis mensibus, concoxerat, cui repentina penuria grauius acuebat amissarum opum desideriũ, & ardentiorem quærendarum sitim, vt ea cupiditate accensus ad magorum subsidia decurreret. Ab iis in tenebricosissimæ siluæ abdita detrusus, Plutoni ærariæ rei potentissimo sistitur, cuius hortatu facilè adducitur, vt Numen velit exsecrari, sed Beatam Virginem minimè omnium, tametsi nisi eam detestatus, venire non poterat ad omnium fortunarum felicitatem, quam Dæmon iis conditionibus deferebàt. In tam facinoroso homine, ac vix expiabilis sceleris reo, deprehendit tamen Numinis benignitas, quod placeret: Matris Dei habitam esse ab impuro adolescente rationem, quæ vel ipsius Dei non esset habita: hocque argumento exorari se passa est infinita bonitas, vt resipiscenti condonaret maiestatis noxam, & eumdem ad pristinas rei familiaris copias eueheret.

DIONANTENSE COLLEGIVM.

CIVITATIS huius in Cælites egregia pietas, impensumque aduersùm nos studium, tametsi prodiderat se anteà luculentissimis sæpenumerò argumentis: quoniam tamen per hosce dies negotiũ eiusmodi obtigit, in quo quantũ vellent possentque seu Cælitũm, seu nostra causa, quã facillimè esset ostensura: vbi primũ à nobis est eius rei facta significatio, & magistratus, & ciues vniuersi propensissimis animis, quod cuperemus

amplexi sunt, & prolixiùs etiam perfecerunt, quàm ausi essemus vel postulare, vel cupere. Templo nostro idoneis Tutelaribus instruendo ad nos Roma summittebantur Beatæ Polychroniæ Virginis Martyris, & Sociæ ipsius, veneranda corpora, iamque haud procul Dionanto aberant: quibus triumphantium honore in vrbem, ædemque nostram, inducendis, Dionantensis populus, quidquid ipsi opum, animi, virium, industriæque potuit suppetere, non magnificè modò, sed regificè quoque, ac summa quidam alacritate contribuit. Cuiusmodi liberalitate munificentissima vti nostram Familiam sibi deuinxit in perpetuum, ita speramus Sacrarum Virginum ciuitati suæ demeritos eam esse beneuolentiam, quæ tutissimum ipsi præsidium, æternamque sit conciliatura felicitatem.

Elector Ferdinandus, anno altero, cùm vnum modò diem esset futurus Dionanti, eumque grauibus operosum negotiis, asseruit tamen nobis ab se negari non posse, quò minùs principem ædificio nostro fundando lapidem poneret. Qui nostra causa nihil cuperent, eumque sibi occupare studerent, ambitioso agmine, supplicantium instar, prodituro præstolabantur ad fores arcis, si possent aliò auersuri: sed is neminem salutantium moratus, ad nos per mediam rogantium aciem citus & rectà cōtēdit. Vbi adfuit, perhumaniter singulis porrecta manu, ita est prolocutus: Multorū se precibus, ac ferè manib. distinere conātibus, aduolasse tamē, quò se animi voluntas cupidissimū impelleret:

 pelleret:

pelleret: moxque, posito galero & chirothecis, inscriptum suo nomine lapidē imis fundamentis, operi bene precatus, collocauit.

HEDINENSE, AC ARIENSE Collegia.

HEDINVM oppidum est, situ, aggeribus, militari præsidio, munitissimum, in Atrebatum, septemtrionalisque Franciæ, seu Picardiæ, finibus, nostra memoria, id est, superioris sæculi anno quinquagesimo octauo & nono conditum, vno fermè lapide ab eo loco, vbi eiusdem nominis oppidum per eos dies deletum fuerat. Hedinum vetus, Teroannam Morinorum, & aliquot alias arces bene firmas, tormentis quassatas, vi ceperat, funditusque deleuerat Emmanuel Philibertus, Dux Allobrogum, cùm Caroli Quinti auspiciis, suo autem ductu, bellum in ea regione administraret: eodemque tempore, propulsandis hostibus Atrebatum ora, idoneo loco, amplum castellum, munitionibus validissimum, cùm exædificasset, Hedinum fert de veteris arcis nomine, suoque gentilitio symbolo, appellauit. Eò cæli solique bonitas, habitationisque tuta conditio, paucis mensibus, frequentissimos incolas conuocauit, vt pro modicis pomœrij finibus, in celeberrimum oppidum euaderet. Huius præsidij ciues ingenti Societatis desiderio tenebantur, sed in præsentia facultates eis non suppetebant, vnde nobis para-

rent

rent & annonam perpetuam, & domicilium, fuit tamen eorum in petendo tam incensus ardor, tantaque importunitas, vt pro eis copiosis, quæ ipsis tùm essent ad manum, trium scholarum magistri, & Sacerdotes aliquot, concederentur sub sacri Paschæ sollemnia, quibus duæ prætereà sunt adiunctæ proximis Remigialibus. Ex trecentis gymnasij auditoribus mox aliquot Sodalitia coaluere, ac rectam morum, pietatisque disciplinam, auidis hausere mentibus. Statis quidem habendis concionibus, ciuium præsidiariorumque militum animi ad Christianum officium incitati sunt vehementer: omnium tamen fuit vna sententia, & procerum oppidanorum in primis, familiarem Catechistæ institutionem cuicumque auditori cęteris omnibus præceptionibus esse longè salubriorem: ad eam itaque accurrunt toto ex oppido vniuersi ordines quàm cupidissimè, fatenturque plerique animi anxietatibus molestissimis ea se audiéda esse absolutos. Pauculis excursionibus refrenata circumsidentium nos Hæreticorum audacia, & ad ius suum, munusque tuendum, egregiè animati Catholici, ac inter eos, toris agris rusticani, quorũ numerosi greges in vrbem confluere cœperũt, Christiana munia religiosè ac frequẽter obituri. Nobilis matrona, in agro degens, propinquis nostrorũ freta subsidiis, Caluinianorum conuenticulum ausa est suis ædibus exigere, vbi olim suus vir Hæreticus sedem eis destinarat: ad quam ægrotam Sacerdos noster, procul ex pagana æde, Diuinam Hostiam, spectantibus, & frendentibus Hæ-

reticis, attulit. Militaribus autem manipulis apud nos Catechetica opera commodè nauari non potest, quòd eorum ferè assiduam præsentiam frequentes aggerum portarumque stationes exigunt: quamobrem festis diebus ad ipsos adimus centuriatim coactos ipsis in excubiis, & eo quidem cũ eorũ emolumẽto, quod se prodit posteà, cùm cateruatim ad Sacramenta participanda confluunt.

SECVNDO autem anno, vt par fuit, de ignorantiæ, vitiorumque compilatis castris copiosiores manubias tulimus. Et quidẽ triduo ante Cineralia, promulgatis moris nostri sacris Indulgentiis, præter Hedinenses oppidanos, præsidiumque vniuersum, exciuimus omnibus ex agris integros & frequentes pagos cum suis Curionibus, supplicantium instructa acie accurrentes, vt Sacerdotum, quod erat in vrbe, ac ex agro confluxerat, id tamen satis non fuerit, pro numero confitentium. Vrbanis Sacerdotibus prodigiosum videbatur, posse nostros tam diuturno molestoque labori audiendorum pœnitentium sufficere, quo per eos dies quererentur se fermè obrutos. Oenopolæ verò diram perniciem suis tabernis metuebant, si pergerent istos Sacrorum conuentus frequentiùs agere, quibus nec peregrinus nec ciuis suas cauponas vel aspectu dignaretur. Non piguit octogenarium Francum, cum vxore anu, excitatos fama Pontificiæ Indulgentiæ, itinere pænè diei vnius ad nos contendere tanto fruituros beneficio: quibus, serò licèt aduentantibus, abunde tamen factum est satis, quam in rem & ipsi strenuè

viciſſim

viciſſim adlaborarunt. Studio perdiſcendæ Catecheſis, rationiſque de ipſa reddendæ apud nos, publicis in conuentibus, ardent ruſticani, vt denſis agminibus hoc nomine in vrbem adeant, rectáque in ſtadium ipſum huius concertationis egregiè comparati conuolent. De hoc grege vnus audierat, ex noſtris per Catechiſmi explicationem, de Cerei Agni dotibus, auditorumque memor, ſibi detraxit ex collo, quem pretium ſuæ induſtriæ acceperat, magnaque fide coniecit in latiſſimè ſparſum incendium, quo ampliſſima granaria frumento refertiſſima tantumnon abſumebantur, prævalido vento flammas eò impellente: idemque cùm feciſſet alius ruſticus, mox ſublimis elata vis flammarum ſeſe à proximis tectis auertit, ac tantiſper impetum ſuſtinuit, dum frumenta omnia exportarentur. Mulier annos pleroſque fœdam noxam in ſacra Confeſſione præterierat, rata eius labis memoriam, ſenſumque, diuturnitate ſilentij tandem obliteratum iri. Sed quò tempore procederet longiùs, hoc acerbiùs eius animum conſcientia laniabat: vt deſperatione ſanitatis decerneret Confeſſionis vſu penitùs abſtinere. In hac ſententia obfirmatæ, feſtoque die ſub auroram in lectica quieſcenti, adoleſcens adſtitit, qui, laqueo in eius vlnas inſerto, ſe inuitam pertracturum ad præſtolantes in publico matronas aſſereret, niſi ſponte ipſa ſequeretur: habitura nimirùm religioſas feminas ſuæ ſalutis duces. Ea vis fuit opportuni admonitoris, vt, qui ad manum fuit, vulgari amictu raptim aſſumto, ipſa prodiret, &, du-

cibus matronis noſtram ingreſſa ædem, veteres animi ruinas quàm digentiſſimè ſarciret. Patri Aegidio VVrincre, Inſulano, ætatis primo & triceſimo anno Hedini parentauimus, cùm eum maligna lues febris, occulta tabe viſcera depaſcentis, nono die confeciſſet. Ei religioſiſſimè apud nos traducti octo anni, cum apud domeſticos, tum apud externos caritatem omnium conciliarant, atque venerationem. Hoc ſe ſtudium tota in ciuitate prodidit, cùm renunciato eius pio deceſſu, iacturam noſtram ſibi communem querebantur officiosè, poſteáque ipſius funus frequentiſſimi cohoneſtabant.

ARIAM, in Atrebatenſis agri vrbem, Francię ad Auſtros finitimam, acciti ſumus ineunte huius ſæculi anno decimo tertio, atque in ternis modò ſcholis, exeunte Quadrageſima, docere inſtituimus. Nobiſcum inductæ ſunt in oppidum ſtatæ Dominicis diebus per totum annum conciones, quarum vſus anteà non fuerat, moxque inuitati ſumus ad ſacri Aduentus, maioriſque Ieiunij concionum ſollemne munus, & quidem ad nos confluente bene frequenti, honoratiſſimoque auditore. Hæreticum virus hauſerat mulier in Batauis multos annos verſata, vnde cùm reuerteretur, canis rabidi peſtifero morſu ſauciata grauiter, ad Beati Huberti, proximè Ariam, adibat remedium ſuo malo petitura, vt eſt mos indigenarum huius prouinciaæ. Sed, Ariæ cùm eſſet, audiuit de Catholieis, nihil opis à Beato Huberto, cæteriſque Cælitibus, Hæreticos impetrare: quare mox venit in

nit in nostram ædem, palam, & ex sollemni formula, exsecratur hæresin, sacra Confessione accuratè animum expiat, quo perfuncta munere, illati vulneris diram luem discussam esse illico deprehendit.

TORNACENSE TIROCINIVM.

PATREM Tironis è Francia Tornacum nuper fuga elapsi, nobis tandem conciliauit aduersa valetudo, cùm eius violentia se ad mortem appeti, non inanibus coniecturis, credidisset. Vnum iam annum, hocque ampliùs, Rothomagensis, Parisiensisque Curiæ decretis nos vexauerat, sed, ex suo ingenio, non satis grauiter; quare auctoritatem Reginæ per Aulicos proceres moliebatur, vt, ea suam in causam inflexa, citiùs validiúsque negotium conficeret. Cui machinæ in nos intendendæ impensiùs defixo grauis morbus derepentè insedit, cuius inopinata impressione territus animum planè ab suis conatibus, consilioque, auocauit. Eum Rothomagi decumbentem noster quidam visere cupiit, eius filij olim præceptor, vt infensissimum sibi placaret, de cuius cupiditate vt inaudierat, id verò significauit fore sibi iucundissimum: adeuntique, manantibus vbertim lacrymis, suum factum excusauit diligentissimè, causatus vim paterni animi aduersùm liberos, sed in primis amicorum importuna cõsilia studiaque, quibus se passus esset inconsideratiùs abripi. Vix se domum

domum receperat noster, post adhibita ægro idonea fomenta consolationis, cùm ab eodem reuocatur, oraturque, vti ne grauetur vltimum, maximeque amicum officium morienti tribuere: se videlicet doceat Christianæ vitæ rectam, salutaremque clausulam, qua studiosè adhibenda superioris ætatis omnes negligentiæ suppleantur: maximè verò sibi noxas à puero per Confessionem recognoscenti aures beneuolè præbeat. Qua parte Christiani hominis religiosè defunctus cùm esset, extremæ voluntatis tabulas descripsit, quarum princeps caput fuit, quo peteret sepulturam sibi concedi apud nostram Rothomagensem Probationis Domum: tam scilicet acerbiùs alienati paullò antè animi erat immutata ratio. Simō du Forest Nouitius, editis per vtriusque valetudinis, firmę, affectæque, religiosarum virtutum luculentis facinoribus, migrauit è viuis, quo die optauit magis, quàm quo aut medicus credidit, aut ipse sperare potuit. Sacris Magnæ Matris diebus insignia diuinitus ei ceciderant beneficia, & illud nominatim, quòd Salutatæ Virginis festo venerat in Societatis Tirocinium, quo itidem die, si Superis videretur, cuperet dimitti è corporis ergastulo. Cùm igitur Sacramentis semel iterumque procuratus, vt affectis erat viribus, in momenta exspectaretur eius obitus, orabat sibi prorogari diem octauum, Virginis è cælo Salutationi sacrum, vt eadem Dei Mater ineunti Cælitum choros dux fieret, quæ fuerat Societatem adeunti. Ratum fuit eius votum cælorum Reginæ ac Deo, nam eo ipso die

ſo die tranquilliſſimè obiit, cùm eius vires ita medico probarentur, vt perſtaturas in aliquot præterea dies crederet.

PATRIS Oliuerij Manaræi, viri planè magni, exeunte anno poſteriore, funus mœrentes duximus, primo & nonageſimo anno quàm natus erat, ſexageſimo quarto quàm Societati ſe addixerat, quæ ipſum ad Vota quattuor admiſerat anno ſui aduentus decimo: fractum autem ingentibus laboribus ſenem effetæ vires toto quadriennio lecticæ affixerunt, vnde ſuborta cruris gangrena languentem paucis diebus exſtinxit. Quo de homine vbi plurima ſummaque dixeris, fateare tamen neceſſe eſt, imparem tuam dictionem eius æquandis meritis, quem Deus vnum ex Societatis Heroïbus eſſe voluerit: cui tamen vt videaris adſcripſiſſe, quod omnium inſtar eſſe poſſit, elogium, ſatis erit aſſerere: qualem, quantumque inter Socios futurum Beatus Pater Noſter præſagierit, talem eum, ac tantum ab eodem paucis pòſt annis agnitum, probatumque. Videlicet is fuit omnino noſtri conditor Ordinis, qui quos homines ſuo Inſtituto idoneos animo eſſet complexus, ac ipſe reipſa exprimeret, vnus poſſet ſua inſtitutione conformare, ſed exemplo in primis abſolutos numeris omnibus fingere: cuiuſmodi hunc, quo de agimus, figuratum expreſſumque ſua ex officina emiſit, aliis ad eamdem perfectæ diſciplinæ normam expoliendis futurum olim cis Alpes archetypum. Ob quas igitur præcellentium virtutum dotes Beatus Pater eum poſteris

ſteris magiſtrum diſcentibus, imitantibus exemplum præſcribebat, ob eaſdem quoque Deo inſigniter carus, ſummè familiaris, multarum magnarumque rerum, luculento Diuini erga ſe amoris argumento, factus erat conſcius, vt, quod pertinet ad Socios, amicoſve, priuatim aut publicè, nihil futurorum euentuum ipſum lateret, poſtquàm ſe orationi ea cauſa dederat: nullus eum caſus perturbaret, quòd huiuſmodi eſſe conſilium Dei nouerat. Laureti cùm Sociorum Familiæ præeſſet, horæ quadrante ante prandium, Promus eum admonet, panes perexiguos quinque dumtaxat in penu ſibi reliquos eſſe, quos ſexaginta & quinque accubituris apponat: eam ob rem ſe non audere, niſi ſecus ipſe iubeat, dato ſigno vocare Socios in cœnaculum: cui, domeſticas anguſtias trepidè nuncianti, nihil aliud reſponſi dedit, quã vt domeſticæ partitionis horas ex more ſeruaret, de cætero nequaquam ſollicitus. Suo igitur tempore, prodeunt omnes in triclinium, ignari penariæ tenuitatis, & menſam ineuntibus adfuerunt in ſingulorum quadris vnius modi panes integri, quos mortalium nemo in menſam intuliſſet, vt nullus dubitare potuerit, quin nota Rectoris virtus, ſummaque apud Deum gratia, hoc beneficij ſuę familiæ, conſueta vi precum, momento impetraſſet. Ex eodem Collegio emiſit aliquando ſuum Oeconomum ad facienda cum creditoribus nomina, veſtemque mutua pecunia procul emendam, Recinetenſibus nundinis, cùm notiſſima ſcilicet omnibus noſtra inopia omnem Oeconomo ſpem
fidei

ſidei creditique apud homines copioſos adimeret. Eum tamen iubet Pater, certus Diuinæ Prouidentiæ, plenum ſpei adminiſtrare negotium eorum hominum, qui ſe totos Diuinæ curę permiſiſſent: quo dicto non tam animauit Procuratorem, quàm perfecit, vt is quantum æris opus eſſet, ab obuio creditore mutuum facillimè obtineret. Vix autem Oeconomus veſtiaria ex annona redierat, cùm Neapolitanus quidam, Societatis candidatus, inter obeundam peregrinationem Lauretanam, Patri Oliuerio, de Numine omnia bene ſperanti, aureas Hiſpanienſes Duellas ferè trecentas in manum liberaliter coniicit, vnde creditori mutuum repræſentaretur, & domus anguſtiæ multiplices opportuniſſimè laxarentur. Fuit & illud, erga Patrem Eleutherium Pontanum, cùm in Tirocinio adhuc ageret, facinus hominis futurorum præſcij, & apud Deum longè gratioſiſſimi, quòd imminentes ipſi acerbiſſimas animi moleſtias diſertè prænunciauit, &, cùm eis obrutus, adigeretur ad deſperationem, adhibito breuis, ſed incenſæ, precationis officio, in tricenos reliquæ vitæ annos, eſt ipſi promeritus à Deo quàm maximè liquidam mentis tranquillitatem. Cuius calamitatis non priùs ſe deprecatorem profeſſus eſt, quàm grauiſſimè laborantem docuiſſet, per eiuſmodi luctarum acerbitates, breuiore via perueniri, ſecundiſſimo Numine, ad illuſtrium virtutum ampliſſima compendia, quarum ſublimi faſtigio ſolerent procul abeſſe, qui huius dimicationis aſperitate terrerentur. Animi videlicet ſui Heroica illa

illa magnitudine, cuius esset, summa facere, maximaque pati, cæterorum animos, viresque metiebatur: aut certè quos minùs valentes cernebat, iis quacumque ratione poterat, ad excelsissima quæque pro Deo audenda, vires addebat, & alacritatem.

***

PROVIN

PROVINCIA POLONIA.

SOCIETAS, latissimis huius Prouinciç cõprehensa finibus, in solẽ eduxit, vel in vmbra exercuit operas, anno priore quadragenas denas, posteriore plures illis quinas vicenas; quarum Sacerdotes priùs centeni septuageni terni; pòst centeni octogeni septeni; Sacris nondum initiati nunc centeni triceni septeni, nunc his plures septeni; Adiutores rei domesticæ primûm centeni, deinde supra hos quaterni; Nouenos singulis annis amisimus; tricenos anno altero, altero tricenos septenos accepimus; vniuersum porrò numerum perpetuis domiciliis quattuordecim, non perpetuis tribus distributum.

CRACOVIENSIS PROFESSORVM Domus.

STANISLAVS VVoiciechonich septimum annum suæ apud nos nauiter decursæ militiæ,

 singulari

ſingulari exemplo diuturnæ patientiæ, religoſiſſimaque morte terminauit. Tribus ab Eccleſiæ capite fœda ſeceſſione diuulſis; vni ac triginta dogmatis nouitate ab ipſo Chriſto diſſentientibus, eæ ſunt intentatæ concionum, colloquiorumque machinæ, quibus victi, deinde volentes ad officium redirent. Horum vnus, ſeptuagenarius ciuis, olim inter primos hæreſis venenum in hac vrbe cupidiùs hauſerat, quem, quò propiorem tumulo, eò ſibi cura impenſiore ſtudebat aſſerere noui Euangelij artifex Acherontius, ipſiuſque ſatellites Miniſtri: ſed potentior veritas, dicentis Concionatoris ardenti ſermone vibrata, obſtinatæ mentis duritiam perrupit, fraudulenterque obnitentium Prædicantium calliditatem diſſipauit. Non modò enim adductus eſt, vt, id ætatis, & prudentiæ vir, in tam aperta re fateretur ſe lapſum eſſe: ſed vt, in principe quoque vrbis templo, frequentiſſima ciuium corona, ſuum errorem agnoſceret, cúmque indignatione deteſtaretur, vniuerſo plaudente populo. Ad Slauos in fines Vngariæ traiecimus, accerſitu Hommonenſis Dynaſtæ, Georgij Drughettij, aduentitiam eius ditionem repurgaturi ab hæreſeon funeſto lolio, quod annis aliquot diſſeminandum curarat eius regionis Satrapa, cuíus occaſu res Catholicorum facta eſt longè melior, ſucceſſoris pietate ac diligentia. Duo Patrum eo cùm veniſſent, hoc eis amplior campus, & operoſior offerebatur, quòd nulli Sacerdotes operę adiutores, aut ex Cracouia, peſtifero halitu afflata, aut ex vniuerſa Vngaria,

bellis deflagrante, deduci poterant, quibus postcà Parochis populus vteretur. Id tamen feliciter effectum, vt nullius Hæretici Ministri vox toto eo tractu deinceps audiri posset, vno ex iis, iam septuagenario, ad bene sentientium partes transducto, cæteris silentio perpetuo, & Ministerij sui gestione, multatis. Plebs minimè mala, reuocatis sedulò, & cum splendore simul, ab longiore interuallo sacris cærimoniis, cùm in antiquæ pietatis possessionem vsumque denuo mitti se animaduerteret, exsiliebat videlicet gaudio, & grauem earum iacturam lacrymis itidem prosequebatur. Momentum verò habuit non leue, ad suscitandum in populo amorem & venerationem Catholici ritus tantò vehementiorem, funus matronæ frequenti ac religiosa pompa procuratum, habitaque insuper concio de Catholica sepultura, de prærogatiuis morientium in Ecclesia, deque infelici obitu à Fide aberrantium, cuius auditione plebs suum sibi reditum ad Catholica Sacra mirificè gratulata est. Intereà casus incidit, quo Hæreticorum ferocia, & in Catholicam plebeculā petulanter grassandi libido, validè contunderetur, erigerentur Catholicorum animi ad suum ius liberiùs fidentiusque persequendum. Ex Euangelicæ factionis primoribus vnus, vt potens opibus, sic insolentia, superbiaque facilè princeps, plebeium Catholicum, tenuis fortunæ hominem, verberibus mulcarat atrociter, suoque scelere ita gaudebat, vt eius noxæ citatus ad Capitales Quæsitores reus, non modò crimen non inficiaretur,

ſed gloriabundus etiam apud conſidentes iudices ſuum factum venditaret. Sed decreto conſilij eius humeris liberaliter incuſſum fuſtuarium, ad ipſas Curiæ valuas, tam proiectam, oſtentandæ iniuriæ ab ſe illatæ, compreſſit in homine contumaciſſimo alacritatem, &, opportunè inhibita eius gregalium petulantia, Catholicis multam libertatem, quietemque aſſeruit. Ruthenici diuortij Popas quinquagenos, (ſunt eius gentis Sacerdotes) Eccleſiæ ſummo capiti volentes adiunximus, & ſuo Vladicæ, hoc eſt Epiſcopo, fecimus in poſterum obſequentiores, cuius primum id documentum fuit, quod publicè operanti Sacris, in cætero canentium choro, ipſi quoque canentes adſtiterunt. Iis porro, quòd, extra ædem ſacram, nullo veſtis, aut tonſuræ diſcrimine internoſcebantur à reliquo plebis vulgo, perſuaſum eſt, vt Clericis idoneo amictu, tonſuque vterentur, qui eos ſecerneret à plebeiis, & ab quotidianis contumeliis, iniuriiſque vindicaret: quo nomine honorificas immunitatum prærogatiuas ipſis optimus huius oræ Dynaſtes impertiit.

Secundus annus Schiſmaticos binos, quindenos Hæreticos ſalubriora ſapere ac profiteri docuit. Sodalium quidam, captato leui offenſionis erga nos argumento, decem & octo menſes pio ſociorum conuentu & exercitationibus abſtinuit, intereáque, coactis variarum criminationum in Societatem vndequaque centonibus, & adhibita in calumniandi ſocietatem ſtudiumque maleuolorum manu, nobis maledicendi finem faciebat nul-

lum

lum: maledictorumque suos commentarios, adscripto nomine, idemtidem ad nos per contumeliam summittebat. Vna nostris visa est suæ conditionis, & hominis ingenio congruens respondendi ratio, nihil procacissimo conuiciatori respondere: sed, tacentibus non sibi consciis, Diuina non siluit vltio; inopinatus enim morbus, grauisque, iniuriosum hominem deiicit, cui noxam pœnamque dissimulanti acerbior plaga mox ingruit, quæ vel nolentem adigeret fateri, suo sibi merito inflictam Numinis manum vindicem. Quãobrem Sacerdoti nostro, qui Sodalibus præsideret, aduocato, palam omnibus enunciat, quantum sibi mali, & quã grauibus, quamque frequentibus suis culpis accidisset: sibi enim, sæpenumero noua crimina in nos comminiscenti, admonitorem, vltoremque Deum perpetuò adstitisse, qui, tentata variis modis valetudine, à flagitio, quoties peccaret, voluisset abducere: se itaque qui vltro debuisset, Diuino iussu coactum, omni iam criminatione absistere.

CRACOVIENSE TIROCINIVM.

SECEDENDVM nobis fuit, vel cum familiaris rei non exiguo incommodo, vti vrbanam luem rusticana excursione declinaremus, vnde in agrestem multitudinem, Christiani officij maximè rudem, superstitionum præstigiis perniciosè implicatam, Hæreticorumque assidua consuetudine, ac fraude, in plerisque Fidei capitibus la-

bantem, deriuata sunt admodum opportuna subsidia. Multiplici tamen sollertia, nec dispari constantia, certandum fuit cum populo, vel sua sponte minùs docili, vel Ministrorum artibus à nobis abalienato, vt vltro gratisque salubris sermonis commoda inuehentibus se attentum præberet. Posteà verò quàm & Veterani & Tirones eam inurbanam rusticitatem multa patientia vicerant, & demulserant humanitate, non modò non captabant siluarum latebras, quod factitarant principio, sed aduenientibus Sociis in pagos & vicos suos officiosè prodibant obuiā, inque sacras ædes & priuatas domos deducebant amicissimè. Cecidit & illud perbellè, ad eiusmodi negotium tantò fructuosius promouendum, vt agrestium Satrapiarum Dominis, tametsi Hæreticis plerūque, parū iniquis vteremur tota istiusmodi expeditione, quibus procurationē nostrā vel tacitè prebātibus, vel dissimulātibus, paganos, eorum clientes, longè obsequentiores haberemus, &, in salūtis causa, rei suæ multò meliùs gerentes. Non sit procliue scribendo persequi, quàm densas inscitiæ nebulas, quàm crassam, fœdamque superstitionum illuuiē detergendam præbuerit nobis rusticana multitudo, præter insitam ingenij duritiem, multos iam annos idoneis rerum sacrarum magistris destituta. Quod vsu venire solet vbiuis gentium, pueritiam, simulac Fidei rudimentis sedulò imbueramus, eadem, veluti magisterij vicaria subroganda, feliciter vsi sumus, ad parentum auorumque, ac cæteræ familiæ ignorantiam expugnandam: quòd tenella

nella ætas, quæ ſemel animo combiberat, ea puerili more domi, quodam genere intercalaris næniæ, ita interdiu noctuque canendo frequentabat, vt toties audita domeſticorum, etiam aliud agentium, memoriæ penitùs adhæreſcerent. Porrò, in multa, diuturnaque aduersùm Hæreticos opera, id dumtaxat in præſentia ſumus aſſecuti, vt Caluinianos duos à perfidia vindicaremus: cæterorũ animis ij ſtimuli ſunt ſæpenumero iniecti, vnde olim exſpectari poſſit veterum errorum pœnitudo.

POSTERIORE anno adoleſcens, Inſtituti noſtri cupidiſſimus, paternarum aurium duritiem inclementiamque ſæpenumerò expertus, quæ nullam eius rei mentionem planè admitterent, vbi parentis animus tempore obſequioque nihil manſuefiebat, eius miſſionem non moratus, parato ad conflictum animo, ſi res poſtularet, contendit in noſtrum Tirocinium. Eò haud ita multò pòſt venit pater, filium, quacumque ratione volentem aut nolentem abducturus: & reuera, vt filius venerat in eius conſpectum, valida iniecta manu, eum conatus eſt ſubducere: ſed obnitente, qui prehendebatur, conſilium alio conuertit. Multa primùm diſſeruit, noſtris audientibus, vt filio diſceſſionem perſuaderet, quem vt nihil commouebat, ſine arbitris ſibi compellandum cenſuit, ratus ſuas petitiones apud ſolitarium validiores futuras. Bona igitur Præſidum venia Tiro cum patre ſecedit, qua in ſolitudine, prolis amore impotens ſui homo, vbi nullum blanditiarum genus

cedebat ex sententia, descendit ad infima quæque ac parente indignissima, vt etiam ad nati pedes pronus & supplex aduolueretur, suam miseriam fœdis lacrymis, ac muliebri eiulatione contestatus, & omni humana infelicitate acerbiorem calamitatem, nisi filius ad commiserationis studium aliquod sibi pateretur animum emolliri. Vim paternæ caritatis in liberos ex potentissimo illo naturæ ductu ęstimabat quidem suis momentis adolescens, parentisque indignum factum excusabat eo nomine: quòd tamen eo facinore formidolosissimæ tegebantur insidiæ, obdurauit mentem eò magis, vt omnino ad postulata patris nihil inflecteretur; quod eius decretum vbi aduertit parens, à precibus ad inclementiam conuersus, desubitò gladium stringit, constantiam filij tetro parricidio multaturus, nisi è propinquo nostri Patres accurrissent. Postero die ad instaurandum certamen cùm rediisset homo iracundus, sui copiam, tam iniquis conditionibus vt faceret, Tiro iustum non censebat, nec æquum videbatur eius Præsidibus, vti ad id compelleretur imperio, qui suæ virtutis luculentum alioquin experimentum præbuisset: ille igitur cum bona pace dimissus abiit, cui meliorem mentem natus non cessat precibus, voluntariisque flagellis, è cælo postulare.

POS

POSNANIENSE COLLEGIVM.

RERVM caducarum graues iacturas cælestium opum tanto vberiore compendio, priore huius biennij parte, fenerauimus. Periit nobis, sibi sospes esse instituit, Pater Stanislaus Grodiicius, singulare Societatis ornamentum in tota Polonia, ex quo inter mortales agebat, anno septuagesimo & altero, inter Socios tertio & quadragesimo. Is Romæ Theologicis apud nos instituebatur, illiusque stadij attigerat calcem, adhuc incertus quod esset genus vitæ sortiturus, cùm Beato Kotstkæ, ipsius populari, felix obtigit obitus, cuius ipse funus officiosè piéque comitatus, seriò secum de reliquæ vitæ statu consilium iniit, subductisque rationibus omnibus, animum ad Societatem hanc, seque ipsum totum studiosè appulit, assumta iussu Præsidum Theologici Doctoris laurea. Tirocinij palæstram iis eximiarum virtutum gradibus decurrit, quæ illum ad opinionem prouehèrent multæ olim sanctitatis, quo nomine, Pater Claudius Aquauiua, eorumdem tum rudimentorum commilito, eum singulari beneuolentia est complexus, ac in magnis viris semper habuit. Eius autem reditus Roma in patriam incidit in calamitosissima Lithuaniæ tempora, cùm laxissimæ prouinciæ, ac Religionis olim florentis laudibus, Caluiniani, Lutheranique incendij funestissima labe, omnis ora miserè deflagraret. Vt nouarum rerum

da esse solet experientia, rudibus facilè imposuẽrant Hæretici, delinitis præsertim licentioris vitæ illecebra, quam Erebo missi, Epicurea ex disciplina, Euangelij specie, propinabant sycophantæ, vt numerosos confestim sectariorum greges ex Ecclesiæ castris abducerent. Vbi verò Patris Stanislai singularis eloquentia, eximia éruditio, & vtrisque clarior potentiorque vitæ probitas, pro auito Romanæ Ecclesiæ tuendo ritu, acre ex aduerso certamen concionum instituit, & Lithuanos popularis sui luculenta vehemensque aduertit denunciatio, quæ admonebat, ruere vniuersos in certissimum exitium, tùm quasi frenis iniectis, plurimorum est inhibita curiositas, cupiditasque noui ritus cognoscendi experiendique, atque ad Patrem audiendum repentina facta est animorum conuersio. Non difficile fuit homini apprimè docto conuellere fundamenta impiorum dogmatum, & ea dicendo scribendoque Lithuanis vt exsecranda, sic deridenda quoque proponere, quorum apertè reuincenda falsitate, ac exagitandis ineptiis, est feliciſſimè consecutus, vt Lithuaniæ gentis copiosas multitudines, sed illustrium in primis virorum bene amplas decurias, ád Catholicæ sententiæ studium reuocaret, ea popularium gratulatione, vt vulgò totius Lithuaniæ audiret Apostolus. Vilnensi nostræ Academiæ cõplures annos Theologicas quæstiones dum interpretatur, magno ingenij, eruditionisque præconio, quam concionibus non mediocriter stabiliuerat Catholicam Fidem, eamdem, luculentis

com

commentariis, pro re nata diuulgandis, magnopere affirmauit, & eius profitendæ, ac retinendæ cóſtantiùs,alacritatē multis indigenis attulit.Octo eius exſtant cócionū volumina,quibus ingenioſiſſimæ ſimul & religioſiſſimę ſe prodit mētis inuſitata induſtria, pietas, eruditio, & erga ſuos caritas, in Chriſtianorum morum aſſerenda diſciplina,& integritate Fidei vindicanda, aduersùm Caluinianæ Lutheranæque veſaniæ perduelles. Nam qui ſe incomparabili ſedulitate diuinis muneribus excipiendis compararet,proque modo capaciſſimi pectoris,affuſam Diuinæ auræ copiā iugiter hauriret, non potuit non abundare omnium rerū penu apparatiſſimo,quē, in Chriſti cauſa,pro veritate,ac popularium ſalute aſſiduè propugnantem,deceret. Qui Sacerdotalis prærogatiuæ inexplicabile beneficium, in participanda quotidie Sacroſancta Hoſtia, exque huius beneficij magnitudine, numquam ſatis diligenter expenſum, Sacerdotis officium ſuis momentis æſtimaret, interpretareturque, vbi religioſiſſimè Sacris fuerat operatus, homo negotioſiſſimus, numquam habendis agēdiſque gratiis loco excedebat, quin horā ſolidā in genua pronus expleſſet. Vnde cùm exſurgeret,merum pietatis ignem verbis animiſque ſpirabat. Studium ſummæ demiſſionis in eo perpetuum licuit obſeruari, ac in duobus quidem nominatim, quòd domi eius erat omnis ferè conſuetudo cum Fratribus Adiutoribus, neque vmquam deſtitit multa vi precū & lacrymarum Pręſides vrgere, vt ne ipſe aliis præeſſet, aut præſidendi prouincia,

uincia, ſiquando eſſet iniuncta, liberaretur. Contumelias & iniurias, in Chriſti maximè tuenda cauſa, quàm auidè appeteret, exciperetque alacriter, vel vno documento, eoque ſingulari, procliue ſit oſtendere. Publica vrbis via ei tranſeunti Hæreticus puer, ſiue ab inſito petulantiæ ſtudio, ſiue ab odio Catholici ritus, & notæ virtutis in homine, os ei fœdiſſimè conſputauit, ſed tam æquo animo, placidoque vultu cõtumelioſum ludibrium accipienti, quàm tenellus puſio impreſſum à matre ſuauium. Non perinde tamen accidit ad oculos Catholicæ matronę tam indignum facinus, quæ ſancta æſtuans iracundia, pro ſceleris grauitate vltum ibat importunam pueri procacitatem: quod dum exſequi contendit ardentiùs, ſeditionem in vicinia pænè concitat, accenſis contra eam, adeoque ipſum ius, aduerſarum partium ſtudiis. Bonus verò Pater, cuius vnius agebatur cauſa, cum pia muliere ſupplex agit, vti honeſto ſtudio ſuſceptam ſui honoris defenſionem, honeſtiore contrà Diuini ac ſui etiam honoris ratione deponat: Nam ſi honoris cauſa huiuſmodi ęſtimanda ſit, nihil ſibi honorificentius, nihil ſuæ profeſſioni congruentius poſſe obtingere, quàm vt Chriſti nomine contumeliis obruatur: qua ſui animi teſtificatione, & mulierem admiratione virtutis defixit, & naſcentem in plebe tumultum momento compeſcuit. His affectum ſublimium rerum ſenſibus & ſtudiis hominem, inque horas ſingulas ad maxima quæque decora ſe concitato curſu prouehentem, id excepit genus mortis, quod
inſigni

insigni sanctimonia transactum longioris ætatis curriculum præsagiret. In ipsis regni visceribus residentium Hibernorum militarium diuturnitas, sæuitiaque, barbaro quodam vexandi genere, non acerbissima dumtaxat, sed propemodum funesta & agris, & ipsis fuit vrbibus, quòd eorum tota ratio, castrensis moris commeatibus exigendis, hostili vastationi propior erat, quàm quæ meritò timeri debuisset ab indigena exercitu, tametsi petulantissimo. In tam aspera prædiorum villarumque populatione, cum rusticana plebs spoliaretur funditus, necesse quoque fuit nos, cum villicis nostris direptos, omnibus fundorum mercedibus destitui; cui calamitati & aliud infortunium accessit, vt frumentaria nobis annona, quanta erat domum coacta, in horreis inopinato incendio deflagraret. Miles porro, parum bene de nobis meritus in agris, nostram operam opemque exoptauit in vrbe, ac beneficam sensit, cùm minimè cogitaret. Enimuerò vrbana plebs, præter factas domi forisque iacturas, quotidianis in vrbe vexata castrensis turbæ molestiis iniuriísque, vbi eam tædere cœpit tam diuturnæ nefariæque crudelitatis, signo dato concurrit ad arma, factoque impetu in palantes incautasque decurias, diram momento carnificinam vrbe tota excitauerat, cùm nos prodiimus, multosque militum certo exitio subtraximus, nec sine capitis nostri periculo. Fœdam profectò morum corruptelam inuexit militaris licentia, manipulis otio, ganeis, in vrbana copia, solutis: nostris tamen Scholis sua in hunc diem

sarta

ſarta tectaque manſit diſciplina,& eluxit nonnullorum inſignis probitas, animique fortitudo in propulſanda proteruia. Præcellenti forma & pudore adoleſcens diuertebat ad honeſtum ciuem, cuius parum pudica coniux multos dies inuſitatis blanditiis inſidiata iuueni, vbi aduertit caſtum pectus non emolliri lenocinio, apertè importuneque ad ſocietatem ſtupri eum appellat. Ille procacitatem impuræ feminæ demiratus, nihil aliud, quàm modeſtè retulit, ſi quidem de amoribus agatur, vni Cælitum Reginæ ſuos amores ſe addixiſſe, cæteris feminarum abdixiſſe in perpetuum: quibus verbis Circem illam funeſtam ab ſe ablegauit, moxque in conclaue abditus, duram verberum grandinem ſuis incutit humeris, amoliendæ ab ſe procul damnati ſcorti flagitiique memoriæ, ac inde rectà in Collegium adit,ſuum periculum Confeſſario nunciaturus. Noui Euangelij futurus olim præco ſedulam apud nos operam litteris nauabat, quibus aduersùm magiſtros aliquando vteretur: atque, vt tectior eſſet perfidia, ſacrilego animo,quæ ſunt Catholici hominis officia omnia,in noſtra æde obibat,dum inter audiendam cohortationē,ad diſcipulos certo die habitã, Deus ita eius animum perculit,vt diuturnum flagitium exſecratus, mox ſeſe aperiret noſtro Sacerdoti, & germanum Catholicum deinceps ageret. Ex variarum Sectarum colluuie octogena capita in vnam, & eadem vbique ſentientem Eccleſiam coaluerunt. Beati Koſtkæ ſuos inter populares frequentia ſunt prodigia, & Poſnaniæ quidem

dem hoc anno ſeptena obſeruari contigit, de quibus illa maximè inſignia, quòd Matronæ perpetua laboranti abortione felicitatem partus attulit, ternoſque ægrotos inſanabili morbo abſoluit.

REI familiari nuper afflictæ grauiter, acceſſit inſequente anno labes Florenorum quinquies millenûm, amico, indigenaque exercitu, hoſtilem in modum graſſante totis agris: leuis tamen hæc plaga cenſeri poſſit præ ea, quàm inflixit & nobis, & maioris Poloniæ incolis, occaſus Patris Ioannis Conarij, ſeptuaginta & quattuor annorum ſenis, cuius quinquagenaria opera fructuoſiſſimè vſa erat Societas, digni certè, qui æternùm viueret, ſi & eius merita ſpectarentur, & Polonicæ nobilitatis vniuerſæ vota audirentur. Huius Collegij Rectorem vicenos, Gymnaſij Præfectum plurimos annoa egerat, Concionatorē fere perpetuū, quibus adminiſtrandis muneribus vniuerſi Cleri, Nobilitatis, cæterorumque Ordinum, animos ita ſibi deuinxerat, nihil vt apud eos eſſet toto regno carius, nihil gratioſius, honoratiuſve; ſed nominatim viri nobiles, ac mendici, honoris & amoris indice vocabulo, ſuum patrem, cætera nomenclatione tacita, vulgò appellabāt. Facilè nequeat iniri numerus pacificationum, quarum arbiter feliciſſimus fuit, & quidem grauiſſimis in rebus, primarios viros inter, & conuentus, periculosè diſſidentes. Quidquid fermè Dynaſtarum ad Catholicos ex Hæreticis rediit, tota regione, id eius induſtriæ acceptum eſt ferendum: quam in recenſionem veniunt & oppida ipſa quædam integra,

quæ

quę cum ſuis Satrapis Eccleſiæ reſtituit. Extremam porro vitæ clauſulam egit apud noſtrum Antiſtitem, qui eum ſibi à Confeſſionibus præfectum legerat, vbi cùm die quodam Sacris religioſiſſimè vt ſolebat, operatus, curru veheret, inter decurrendum Marianum roſarium, pæne ſine ſenſu animam exhalauit. Eius obitu indoluere vniuerſi Ordines acerbiùs quàm dici poteſt, ſed nobilitas omnium grauiſſimè, cuius illæ voces diu auditę ſunt: Luctuoſum hunc annum duris calamitatibus ſibi accidiſſe, ſed eius viri occaſu probis viris nihil potuiſſe cõtingere calamitoſius. Triginta ex lutulentis hæreſeon lacunis emerſerunt, quos inter nobilis virgo, vna pediſſequa conſcia, ementito veſtitu clam ad nos adiit, vt graue ſibi hæreſis ſpolium exueret.

CALISSIENSE COLLEGIVM.

VT vix indigenarum quemquam intactum hac vniuerſa regione reliquit militaris violentia, ſic neque huic Familiæ condonauit, tametſi longè mitiùs cum ea egit, quàm cum vllo Caliſſienſium ciuium. Regni rebus perquàm turbidis, huius Prouinciæ fluctuantem ſtatum conuulſura videbatur duorum ex Proceribus diuturna ſimultas, quæ in hoſtiles, apertaſque inimicitias eruperat, popularium que ſtudia in geminam pugnantium factionem diſtractum ibat. Eis reconciliandis primarij quique prouincialium in priuatis amicorum cœtibus,

tibus, publicisque totius gentis Comitiis, omnes industriæ, auctoritatisque neruos sæpenumero, sed frustra intenderant: quibus pacificationis spem abiicientibus, huius Collegij Rector, Diuina ope fretus, negotium ab aliis desperatum aggredi non est veritus, singulisque seorsum conuentis, post diuturnas velitationes, demum persuasit, vt nostra in æde mutuum in conspectum venirent, vbi, principum virorum prudentia sublatis dissidij caussis, tota plaudente ciuitate, ipsorum reconciliata est gratia. Reuerso ab expeditione Moschouitica Polono milite, atque hic in Hibernis aliquot mensium stipendia exspectante, ne quid molestiæ ab eo discipulis nostris, quocumque nomine, inferretur, Nobilitas, ex Comitiis missa ad cohortium Præfectos legatione, diligentissimè admonitum voluit, professa, præ adolescentiæ institutione, se reliquas suas iacturas facilè contemnere. Sebastiano Chodeliensi, vndecim annorum in Societate, hic annus extremus fuit, vnde fecit initium capiendæ mercedis, quam ei fortis fidelisque opera curandæ rei familiaris, in cælo pepererat.

Insequente anno ex secunda Grammaticæ schola, cui præsidebat, in cælum euolauit Ioannes Schiidloroski, annorum modò quattuor in nostri Ordinis militia, sed pro stipendiorum paucitate, multiplices eximiarum virtutum palmas adeptus. Per octonûm mensium Hiberna militem assidua opera excoluimus, effecimusque, vt illatas rustico iniurias vel pecunia compensaret, vel cer-

tè ab se læsum esse doleret, cui non posset rependere :seruitiis autem plerisque iniecta est religio rapinæ herorum iussu contrahendæ, vt auderent iniusta imperia, in huiusmodi flagitiis, detrectare. Quinquaginta seu Hæretici, seu Schismatici ab sectariorum fœdo commercio penitùs abducti Catholicis se adiunxerunt.

LVBLINENSE COLLEGIVM.

SACRA Martyrũ trium ossa, Roma huc ad nos transmissa, magnificentissimæ pompæ perquàm læto triumpho per vrbem circumueximus, indeque honorificentissimo condidimus loculo, gestiente gaudiis vniuersa ciuitate Futuræ transuectionis nuncius vti erexerat Catholicorum animos exspectatione iucundissimi spectaculi, sic factionem sectariorum mœrore graui afflixit, vt publico decreto sibi aliquot dierum inediam indicerent, spectaculo eiusmodi auertendo, rati eam gratiam sibi concessum iri diuinitus, vt, turbidum per eos dies cælum, impensiùs turbaretur, & nos sæuæ tempestates sacrilegio, vt ipsi loquebantur, & impietate prohiberent. Sũa illa insana spe, ac sceleratarum precum fiducia, tantisper sunt elusi, dum illuxit triumpho sacro dictus dies, qui ex turbidissimo repentè vertit in serenissimum, vt vix meminissemus pridem tam claram lucem huic vrbi affulsisse. Graui pœna sanxerant Hæretici, nequis sui ritus pompæ sacræ interesset, neu etiam

oculorũ curiositatem eò adiiceret: quamobrẽ Senatoria matrona peregrino habitu velata, ne proderetur, vt cupiditati faceret satis nostram in ędem penetrauit, cui cum omnia nostri ritus valdè probarentur, futuræ transitionis spem nobis fecit nõ modicam. Equestris Ordinis Hæreticus, audiente Catholica, non potuit linguam tenere, quin conuicia per iracundiam iactaret in Martyres, quẽ pia mulier admissæ noxæ subitò admonuit, adiecitque illam ipsi non futuram impunè, nec inania præsagiuit, morbus enim properè inuasit in conuiciatorem, qui haud immemor denunciatæ diuinæ vltionis à matrona, Patrem de nostris aduocauit, moxque abdicata hæresi, religionis in Cælites plenus, ad Catholicos transiit. Lublinensis ciuis coniux, desperatæ per eos dies valetudinis, ab supplici cõiuge, secundùm ægræ lectulum, Beatis Martyribus commendata, pòst paullò penitùs conualuit.

ALTERO anno asperi creditoris vexationum, atque inde ipsius vitæ, pertæsa mulier, crudele in semetipsam parricidium destinabat, eoque animo conclaue ingressa, præ multo mœrore se dedit in lacrymas, postque paullò, degrauante corpus tristitia, corruit in lectulum. Continuò ei adsistunt ad latus Erebo missæ, laruæ geminæ, Monachorum ornatu, quarum altera; Torqueris, inquit, alieni æris magnitudine, & acerbitate creditoris, sed tu mihi caue tua syngrapha, & hic meus Frater numeratæ pecuniæ, quoad satis sit, mox afferet, vnde nomina dissoluas. Inhorruit

misera, & Tartarei grassatoris agnouit insidias quibus vt se expediret, porrecta ad frontem manu, impressura erat Crucis signum, & filium è propinquo inclamatura, nisi dexteram laruæ distinerent, & os occluderent. Filij nomen ei reuocat in memoriam Beatum Paullum, cui sacer ille dies erat; & ad opem eius expofcendam animos facit, quem vt magno enixa conatu tandem appellarat, vti fulmine afflatæ pestes illæ, desubitò assumta equina specie inde auolant. Hic aduersus casus illius tantò funestioris mulierem admonuit, in quo versaretur, cùm impatientia molestiæ suam necem meditabatur: quamobrem rectà nostrũ ad Sacerdotem accurrit, eius ope, grauiter saucio animo factura medicinam. Viduæ non aderat vnde pupillos aleret, ad Arianos igitur trãnsitionem cogitat, vt inde stipis aliquid corrogeret, egestatis suæ solatium; & eius rei gratia subitò contendit ad conciliabulum Arianę factionis. Ad fores iam peruenerat, & ingressum parabat, cùm occulta manu est incussa ipsi alapa tam validè, vt quattuor ipsos menses in affecta mala liuor adhæresceret: vt ei iam dubium esse non posset, quin, inuito atque vlciscente Numine, grande scelus fuisset exorsa. Afflicto igitur animo, & inopiæ & grauis noxæ memoria, domum regreditur, perque viam obruente animum tristitia, se humi abiicit, cuius calamitatem miseratus Deus, septenos nummos, ex officina recentissimos, ei iacenti apponit ad latus, quo beneficij genere disceret, quò sint angustiæ maiores, eò certiùs esse Diuina

ope

ope confidendum. Vndeuiginti variarum hęreſeon pedicis explicati, tanto ſanctioribus, ac lætioribus vinculis Chriſtianarum legum ſe volētes adſtrinxerunt. Septuagenario ruſtico ſemel dumtaxat per omnem vitã, & adoleſcentulo quidem obtigerat Confeſſionis piaculo animum curare, cui vicinũ in pagum accerſito accidit, audita vnius de noſtris concione, ad Confeſſionis ſtudium vehemēter commoueri; ſed ne ſtimulanti Deo in præſentia obſequatur, à ſeipſo petit inducias, &, repugnante licèt conſcientia, etiam extorquet, domũque iter intendit. Ei vadenti adoleſcens peregrinus fit obuiam, manuque prehenſum percontatur, velitne iam noxas confiteri, vti ſenem decrepitũm deceat, atque Chriſtianum: tum ille, Cælum, inquit, voluitur, diemque ducit de die, & ducet deinceps, vt mihi liceat facere, quod poſtulas: iam enim negotioſo non ſatis mihi licet. Contrà iuuenis, niſi exſequeris actutum, quod iubeo, ecce in lacunam hanc te præcipitem ago: erat autem præalta lacunæ foſſa, & liquatis ad ſummum plena niuibus. Periculi metu perculſus ſenex, Ieſu nomen inclamat, cui adoleſcens: Quin tu, ſtolide, ſacri nominis tutela ſtudioſiùs vteris in ſalute procuranda? quibus verbis à ruſtico Cõfeſſionis obeundæ promiſſum expreſſit, continuoq́ue euanuit. Eo ex oculis ſublato, promiſſorum immemor vetulus domum abibat, cùm aliquantum progreſſo ſe iterum ſiſtit, ſubirato vultu, idē peregrinus, iniectaque in perfidum manu; Num inquit, mihi pergis, Deoq́ue illudere? inter quæ

verba miſerum in profundam cloacam, pæne ipſo metu exanimem, proturbat. Illi tamen, Ieſu nomen appellanti, manum porrigit, è foſſa grauiter perculſum eximit, iuſſumque confeſtim adire ad nos in vrbem, ab ſe dimittit, quo, adhibita coniuge comite, venit adeo territus, vt vix vel pedibus conſiſteret: cui maximè ſalutaris fuit illata vis ab homine ignoto ad vniuerſam vitam feriæ Confeſſionis ſpongia detergendam. Vngaro, nobili viro, inceſſerat cupiditas cum Sacerdote noſtro congrediendi, vt ei ſe probaret fortem peritumque ſuæ ſectæ propugnatorem: cui noſter condicit in craſtinum, ſuas eo die cauſatus occupationes audiendis Confeſſionibus, monito intereà ſi cuperet felicem exitum eius congreſſionis, vti vnius veritatis ſtudio iniret certamen: quare, memor cultus Deiparæ Virgini à maioribus ſuis impenſi, eam ſibi agnoſcendæ veritatis per preces magiſtram adſciſceret. Secundùm hæc verba digreſſus, codicem ſibi mutuum ſumit Hæreticus à Miniſtro, eiuſque lectione ad dimicationem ſe comparare inſtituit, priùs tamen in abdito conclaui, vt iuſſus erat, Mariæ Matris opem in genua prouolutus expoſcit, inde aſſidens ſuam lectionem aggreditur. Sed ei, vix oculos in apertum volumen demittenti, auguſti oris formoſiſſima virgo adſtitit, excuſſitque procul è manibus damnati argumenti codicem, intentatis minaciter pœnis, ſi pergeret porro legere: qui tamen ſiue audaciæ oſtendendæ, ſiue ab impotentia mentis, librum humi colligit: quam ad contumaciam, excande

candeſcenti ſimilis Virgo iterum, ſed aſperiùs, librum deiicit, additque ſeueræ expoſtulationis hęc verba: Hæccine promiſſorum fides, quibus te adſtrinxiſti, cùm inter precandum me conſuleres? Tantum verborum locuta cum indignatione, lumen exſtinxit, & abiit, vehementer emollita hominis contumacia, cui Numinis opem intentiùs appellanti, tota nox, inſomnis fermè in eodem veſtigio effluxit, vt qui ſacro horrore defixus, pedem è conclaui efferre non auderet. Poſtera verò dies vix illuxerat, cùm accurrit ad noſtrum, ad eiuſque pedes abiectus, vbi paucis rem geſtam perſtrinxerat, accenſo animo hæreſim eſt exſecratus: quem ſi reliquis adiungas, vel domi, vel foris quadraginta omnino Hæretici aut Schiſmatici eſſe deſierunt.

LEOPOLIENSE COLLEGIVM.

DECEM & ſeptem annos meruerat in noſtris caſtris Pater Petrus VVrede, Pruthenus, ferè duodequadragenarius, cùm eum febris ardentiſſima, in medio honeſtiſſimæ contentionis curſu, oppreſſit. Pruſſiæ laxiſſimi fines ipſius induſtriæ campus obtigerant affirmandis in auito ritu, & probitate morum Catholicis, Hæreticis à falſitate abducendis, quam prouinciam incenſo animi ardore, multaque dexteritate, ac paribus vtrorũque commodis obibat. Præter quattuordecim ab Schiſmate, ſex ab Hæretico cœtu abductos, Ha-

liciensis diœcesis Rutheni omnes magno numero Popi vnum in conuentũ coacti, persuasi sunt rationibus idoneis, vti desciscerent ab Schismatico Episcopo, concederentque in iurisdictionem & Sacra consentientis cum Ecclesię capite Antistitis, quod & reipsa fecerunt. Anno biennij huius altero, Andreæ Galczinski, optimo adolescenti, obitus accidit felicissimus, cùm exspectationem concitaret singularis virtutis, & magnorum facinorũ in Societate, si diutiùs vita suppeteret: sed iis meritis; quorum præsens esset copia, contento Deo visum est eum maturiùs ad præmia euocare. Secessionem à Christi Vicario quinque & triginta nobis auctoribus damnauerunt, prauam in Fide sententiam vndecim. Profecti de nostris nonnulli cũ exercitu ad regni tutandos fines, aduersùm ingruentes Scythas, præter altam rei Christianæ ignorationem, in milite deprehenderunt perpetuam rerum sacrarum cum Schismaticis communionem, & cætera vitia, quæ huic confusioni comitari solent, quibus abolendis haud mediocriter desudandum fuit.

IAROSLAVIENSE COLLEGIVM.

SEXAGESIMVM alterumque natus annum Pater Stanislaus Alandus, in Sociis quadragesimum agens, Spiritalis Adiutor, nisi vicenariæ herniæ grauior ærumna vires affligeret, neque senectæ, neque assidui laboris vlla vi fractus, nobis

bis tandem decessit cùm eius industria esset maximè frugifera. Sicut ardentem animum attulerat Russis ad vnum Ecclesiæ Caput adiungendis, sic erat in eam rem Diuino munere singularem nactus industriam: vt hos non minùs quàm Catholicos, quà priuatis congressibus, quà concionibus publicis, maximopere commoueret. Insitam sibi naturæ ductu misericordiam aduersùm infimę sortis egentes homines, assiduo studio ita prouexerat, vt in eis procurandis miraculo proxima ei quædam succederent, dum sua manu parata herbarum medicamenta ægrotis adhibet, vnde grauium sæpe morborum vis omnis profligaretur. Eorum greges alebat sua industria, qua beneficentiæ illecebra parabat sibi animorum docilitatem, vt se doceri salubria paterentur, quod animi pabulũ vt eis instillaret, mirum erat, quàm tetri halitus loca quotidie subiret, quàm tabidis, quàm cadauerosis, & vel ipsa specie horrendis cum hominibus perpetuò consuesceret. Prodigio simile fuit in homine, qui tam acerba iugiter pateretur, tantum superfuisse virium, vt tam assiduam, tam difficilem ipse morbosis operam nauaret, cui Deus, pro ea scilicet ferendorum cruciatuum alacritate, qua multum valuit, id prærogatiuæ loco tributum esse voluit, vt in sæuissimis herniæ doloribus, quasi vnus de Martyrum decuria, vitæ muneribus tandem defungeretur. Patri Ioanni Buconio lõgè breuior fuit cum morte dimicatio, cui letalis febris biduum dumtaxat reliquum fecit, ad viam in cælum præmuniendam, diem neutiquam

breuem ei, qui se vndecim annis totis in Societate studiosissimè comparasset, sed valdè compendiariam tam diuturnis, tamque certis bonis in cælo perfruendis. Homini Valacho tam hebes ingeniũ obtigerat, tamque praua educatio, vt eius mentem nulla vel Numinis vel religionis subiret vmquam cogitatio; cùm tamen frequens iniret nostram ædem in Principis comitatu, concionibus audiendis, & obseruanda cum ciuium, tum iuuentutis nostræ multa erga res Diuinas veneratione, & assiduitate precum, cœpit non mediocriter commoueri, suique status deplorandam rationem agnoscere, ac eam denique cupere fortunatiorem. Heræ igitur suæ, Principi cum primis religiosæ, supplex accidit ad pedes; oratque vti hominis infelicissimi curam suscipere ne grauetur, tradatque alicui salutaribus documentis imbuendum. Nihil famulo poterat euenire opportunius, nihil dominæ optatius, quàm vt hæc ad eiusmodi causæ patrocinium vocaretur, cuius voluntate mox nobis traditus est erudiendus admodum rudis Tiro, sed qui discendi cupiditate vinceret incredibilem naturæ tarditatem. Bis ad nos quotidie ventitabat ardenti disciplinæ studio, atque tametsi parum proficeret, mirabili constantia seipse ad condiscendum vrgebat: cumque singulis diebus, multa contentione, vix singula verba memoriæ commendaret, ingentem vim stupidissimo inferebat ingenio, vt fidei rudimenta in animum subirent. Ex tam supina mentis tarditate ansam illico arripuit Erebi latebra erumpens insidiator, impor

importunissimi tædij in tenebricosum pectus infundendi, si qua satietate durissimæ palæstræ, hominem eius maximè insolentem, ad eamque omnino minimè idoneum, à cura salubrium commentationum possèt auocare. Sed contrà, quàm funestus interpellator obiiceret, fecit ea oppugnatio Tironem nostræ consuetudinis disciplinæque cupidiorem, quòd deprehenderet, intolerabiles illas delusæ inquietæque mentis molestias tranquillari penitùs, simulatque se ad ędium nostrarũ fores appulerat. Polonici Regni Senator quidam, inter eius Ordinis viros auctoritatis summæ, probitatis verò non disparis, ex quo apud nos Diuina piè meditandi rationem hausit, numquam illius formulæ codicem è sinu dimittit, nulla vel occupationum multitudine, vel difficultate itinerum horariæ meditationis secessum patitur sibi vmquam detrahi: quin ad quotidianum eiusmodi pensum sui comitatus honorarios ephebos idẽtidem cohortatur, frequenterque argumentum pię commentationis excipientibus ipse suppeditat. Comitiali morbo absolutus est annorum septem puer, viri Nobilis filius, huiusmodi affectu antè habitus grauissimè, vbi primùm eius pater, nostra in æde, Beato Martyri Valentino ea causa supplicauit, ad eumque sistendi pueri voto se obligauit: idéque Iaroslauiensi puello trienni, & in eiusdèm vitij calamitate accidit. Penetratum est à nostris in fines Vngariæ, ac in eo confinio prædonibus, montes latrociniis infestos habentibus, inïecta est mens melior, & latrocinandi est adhibita religio:

Hæc

Hæreticis persuasum, vt extemplo decederent Ecclesiasticorum fundorum possessione, quos per vim annos multos occupauerant; coniugatis Sacerdotibus incestarum nuptiarum est illata verecundia, atque pœnitudo. Principis Ostrogianæ filia, natu minima, inanium curarum nuper æstu concitatior, ex quo nostra in scena Beati Crispi res gestas spectauit, eum sibi patronum legit, & perpetuum conformandæ vitæ archetypum, cuius vitam libello descriptam numquã ponit de manibus, & viuendi tenet institutum, quod omnes noti demirentur, probissimi quique mirificè prædicent. Martino Ploski, strenuo rei familiaris administro, vita plerisque in Collegiis religiosè trãsacta, ineunte anno posteriore, felicem occasum peperit, spemque melioris æui fruendi attulit. Grauioris noxæ vicenos annos rea mulier, &, quod vulgo creditum est, vindice Numine Comitialem affectum diutissimè passa, nostrorum cuiusdam frequenti hortatu permota vouit Beato Valentino, se ad eius nostro in templo aras supplicem adituram, & quidem precario viatico, quò vbi primùm aduentauit, detersam sibi sensit fœdi morbi molestiam, incolumísque in hunc diem perseuerat.

LVCEORIENSE COLLEGIVM.

ADAMO Bakonski, ætatis anno vicesimo sexto, è puluere Grammaticæ palæstræ ad perenne cælestis vitæ gloriæque stadium obtigit

feli

feliciſſima tranſitio, [illegible] ſeptenarium æſtuuorum in noſtra militia expleuerat, ſumma diſciplinæ obſeruantia. Moſchorum in Polonia numeroſiſſimi verſantur greges, poſt vaſtatam à Polono exercitu Moſchouiam, quorum vix vllus Romanum agnoſcit Pontificem, Græcanicis præterea erroribus inquinati ſunt eorum plerique, frequentes tamen ad nos adeunt, & Sacramentorum ſibi copiam fieri, vel noſtro more, poſtulant ita, vt ſi ſuo merito repulſam ferant, velut affecti grauiore iniuria, offendantur. Euicimus tamen rationibus, & quoties etiã res tulit aperta & ſeria denunciatione religionis, qua prohiberemur, vt, ægre licèt, æquo tamen animo, ſuis excluſi poſtulatis, abſcederent. Foris vicenos ſenos à Schiſmatis ſtudio auocauimus: Principem Græcanici ritus, ſua ſponte in nos bene animatum, officiis ita demeruimus Societati, vt eius cauſa ſe nihil non cupere oſtendat. Vocatu ipſius Chriſti Natalibus cum adiuimus, & in templo Græcanico per eos dies defuncti ſumus omni munere Catholici ritus, ſtupentibus Popis, ac etiam rationem noſtram collaudantibus, ſiue non aduerterent, ſiue diſſimularent, ſe à Principe, præ Romanarum partium Sacerdotibus, eſſe neglectos. Præterquam quòd in Societatem hic eſt liberaliſſimus; quos ei caros eſſe nouit, in eos quoque beneficentiam confert amantiſſimè, quo nomine, nuper Contubernio egentium diſcipulorum aream percommodam emit, eidem annua vectigalia parat conſtituere.

Altero anno deceſſit Albertus Baltrouici, hoc eſt, decimo ſeptimo quàm familiares operas fideliſſimè

fortissimeque Societati d[illegible]t, cuius virtute Calissiense Collegium bis olim conseruatum est, cùm, pestilenti tempestate dilapsis pęne omnibus Sociis, ipse animi plenus residuorum, qui diro afflatu exstinguerentur, funera suis manibus procuraret, familiæque rem omnem sartam & tectam custodiret. Slauonicæ linguæ scholam excitauimus, in gratiam Russianæ iuuentutis, gymnasium nostrum frequentantis, quòd illi genti hæc lingua fermè sollemnis est in Sacrorum procuratione: cui nostro instituto Iosephus Rustki, Catholicorum Russorum ritus Græcanici Archiepiscopus, omnem suam opem detulit, destinata nobis in eam rem librorum copia, magnopere delectatus multiplici Slauonico carmine, quo eum nostræ Scholæ ad nos visentem consalutarunt.

TVRONIENSE COLLEGIVM.

NIHIL sibi reliqui faciunt Turonienses Magistratus Hæretici, quo possint nostris incōmodare scholis, ac eò magis, quòd eas numero auctas vident, adiecta hoc anno Humanitate, discipulisque quàm olim frequentiores. Nihil porrò sua consuetudine alienum tentauere proximis Comitiis, cùm, largitionibus & multo ambitu cōparata factione potentium virorum, eas publico Prouinciæ decreto dissolutum iri, falso tamen, crediderunt; vt minùs mirum sit, quòd duos discipulorum nostrorum bimestri captiuitate vexarunt

in car

in carcere, quaſi vnum Hæretici ritus adoleſcentem, cui conſueſſent familiariter, ad noſtras Poſnauienſes Scholas induxiſſent. In multa peruicacia indigenarum deerrantium in rectæ Fidei capitibus, ingenti compendio apponendum eſt, quod ab erroribus paſſi ſint auocari ſe quattuordecim. Hæretica puella, in grauiore morbo, vnde poſteà interiit, duas horas omnibus ſenſibus abalienata iacuit, vt animam exhalaſſe putaretur, quo ex ſopore cùm ad ſe rediiſſet, vnum de noſtris Sacerdotem, quo vteretur ad procurandam animi ſanitatem, frequenter appellauit, cui properè accurrenti Hæreticorum manus fores obdidit, planeque prohibuit aditu: cùm ægra interim non deſiſteret adſiſtentem ſectariorum turbam commonefacere ſui periculi, ac vehementer hortari, vt dãnato abſtinerent fano ſuo, Sancti Ioannis ædem, id eſt noſtram, ſtudiosè inirent. Per viſum ſibi oſtenſos memorabat de ſuo conciliabulo numeroſos greges, quos decliuis, & laxiſſima via, confertos ad horrendos flammarum cruciatus deuoluerer, ac nomine deſignabat non paucos: Catholicorum verò exiguos manipulos anguſta ſemita euehi ſurſum ad gloriam. Sed neque narranti eſt habita fides, neque obſecranti conceſſum, vt ſibi adhiberent Sacerdotem; vt iis ſubſidiis deſtituta triduo vita defungeretur. De primoribus Hęreticorum ſæpe deprehenduntur orantes in ædis noſtræ angulis, quos Romani ritus cupidos prohibet metus Magiſtratuum, ne ſuo animo faciant ſatis. Extraneus Miniſter arentes multa ſiti fauces, & vacuum

cuum ventrem huc attulerat, qui vt hunc ingenti opſoniorum mole ſaburrauerat, illas verò frequentibus ſextariis meraciùs perfuderat, impotens degrauantis ſaginæ, pronus decidit è feneſtra, effuſoque cerebro, ſubſtratum pauimentum cruentauit: cuius tamen occaſum de Adſcriptitiorũ Patrum decuria neſcio quis laudauit pro concione: indignum forte, qui, niſi Heroum alicuius auſpicata manu, occumberet, ac Liberi Patris maximè ſopitus lagena.

POSTERIOR annus Rhetoricam, Germanicæque linguæ publicas exercitationes, Gymnaſio noſtro adiecit, vnde ipſi conciliauit è Nobilitate caſtellana multò frequentiores auditores, ideoque apud Hæreticos Magiſtratus tantò acriorem inuidiam, quam ſollemnium Rogationum ſtatis ſupplicationibus, manifeſtò præ ſe tulerunt, interpoſito edicto, ne quis publicè ſupplicaret, cui cùm neque nos, appetiti nominatim eo decreto, neque de Clero vllus obſequeretur, intercludendo ſupplicantibus itineri, vias paſſim catenis obtenderunt, ad quæ repagula ordinatos prodeuntes obuium armatorum agmen telis, & aduerſariis inſeſſa ſumma ædium, lapidibus nos prohibuerè tranſitu. Ingentes factioſorum armatæ copiæ, quæ ſibi Fœderatorum nomen adſciuere, tota pæne Polonia prædonum ritu graſſantur, omnibus agris oppidiſque infeſtiſſimę, dũ neſcio quid legitimorũ ſtipendiorum, quibus ſe fraudatos aiunt, dependatur; quibus prædatoriis legionibus, vt hoc Regnum abſolueretur, multum pridem, ſed fuſtrà laboratum

laboratũ eſt.Cũ ad eiuſmodi exercitũ,ſuis auctoratũ auſpiciis,legationẽ adornaret Torunienſis Epiſcopus, ſuo comitatui vnum de noſtris adiunxit, quo apud illos graſſatores trimeſtri concionatore vſus quàm opportunè, corraſæ latrociniis pecuniæ vim magnam ex eis redegit, quæ in commune farciẽdis popularium iacturis redhiberetur. Eorum etiã pleroſque inceſſit cupiditas Sacramẽta participandi apud noſtros, ſed Sacrorum communio eis præcisè à nobis negata eſt, quoad legitimè dirimeretur perduellium ſcelerata factio,quę nefariè adſcito fœderis titulo, contra ius faſque coiuerat. Vndeuiginti ab inſania hæreſeon reſipuerunt, vnus à Mahometiſmo, quem puerum hunc ad Turcas abductum, & inter eos diu Mahometis ſacrificulum, pœnitudo flagitij tandem in auitam patriam, religionemque redintegrauit. Catholicarum partium mulier in lucem editum recèns infantem, ſpe lucelli cuiuſpiam, ab Hæretico luſtrari paſſa, eueſtigiò acerbis cruciatibus, qui octo dierum perpetuam inediam inſomniamque parerẽt,horrendis adiunctã vociferationibus, in quibus omnium Sacrorum expers interiret. Aſſumtæ in cælum Virgini ſacro die Hæreticus Catholici operam eruendæ argillæ conduxerat, quibus, ſub meridiem, ad os effoſſi ſpecus cibum ſumentibus, imminens vtriuſque capiti velut quidam fornix terreus,repentina ruina occupatos oppreſſit, mox exſtincto Hæretico, altero ſeminece, cui, poſt procuratam apud nos conſcientiam, nihil ſãctius fuit,quã ex Catholici ritus formula actiones

nes omnes dirigere : mœrore intereà defixis grauiter Hæreticis , quòd infausto eo euentu diuinitus damnatam ipsorum fidem infidam vulgò iactaretur.

SENDOMIRIENSE COLLEGIVM.

TRIVM & sexaginta annorum valentissimus Athleta , Pater Gaspar Nahauis , vota quattuor professus , tricesimum primum iam emeritus stipendium in nostris castris , non nisi laboribus attritus arma posuit , & tumultuosiùs irrumpenti leto concessit. Trans Russiam in Scythis seu Tartaris natus , in Russorum fines populatum irruentibus eius gentilibus , cum patre puerulus venerat , cui tenera ætas , suáque innocentia saluti fuit, cùm Scythicus exercitus, præda onustus, intercluso sibi reditu ab Russis , internecione deletus est. Eo prælio feliciter defunctis Russis , cùm apud exercitus Prætorem miles capta de hostibus spolia profiteretur , captiuus quoque productus est puer , cuius eximia indole mirificè delectatis omnibus , qui aderant in Prætorio, eum sibi à milite , cuius esset captiuus , Imperator ipse depoposcit , & deinceps perbenignè apud se habuit. Prætor autem post annos aliquot aduersa tentatus valetudine accersitum ad se medicum excepit , atque semper habuit perhonorificè , quamdiu apud eum diuersatus est, eam venerationem demirante puero Scytha , eiusque causam ab domesticis curiosiùs

riosius sciscitante. Vt verò ex eorum sermonibus didicit, insignis eruditionis, & experientiæ singularis opinione tantam medico conciliatam esse gratiam, auctoritatemque apud viros principes, sensit generosi pectoris puer, paris celebritatis sibi conciliandæ stimulis, animum suum haud mediocriter commoueri. Opportunè itaque vsus heri perspecta erga se beneuolentia, rogare instituit, vti erudiendum se litteris ad scholas amādaret, quod ab homine facilè impetrauit, cui summa in puero modestia, morumque grauitas, vt magnopere probabatur, ita mirabilis cuiusdam virtutis antegredientia ætatem documēta præmonstrabat. Beneuolentissimi ergo heri liberalitate versatus est in Gymnasijs vsque eò, dum emensus Philosophiæ stadium, ad Theologicas disciplinas animum appelleret, quas vt Romæ apud nos cognosceret, eius instituto peroppottunè cecidit, vt per idem tempus è gente Kostka vir primarius liberis suis Romam studiorum causa deducendis, regendisque, moderatorem sibi quęreret, consuleret autem ea de re Gasparis Scythæ patronum, cui nihil visum est congruentius, quàm vt Gasparem, expertæ probitatis adolescentem, præficeret muneri. Per eam studiorum quietem seriò cogitare Gaspar instituit, quid se deinde futurum esset, nec dubium ipso etiam initio ei esse potuit, quin se Religiosæ militiæ deberet addicere, futurum sibi olim, alijsque non paucis fructuosum: cumque ad Dominicanos aliquādiu propendisset, aliò se postea vocari apertè sensit, ac se Ordini nostro adiungen

iungendum dedit. Quo de suo instituto cùm anteà per litteras commonefecisset heros vtrosque, Comitem Tarnouium, patronum optimum, & Dynastam Kostkam, cuius filiis tum præesset, ille nuncius mirificè ambos oblectauit, vt profiterentur, nihil sibi iucundius, nihil etiam honorificentius potuisse contingere, quàm suis sumtibus in eam spem educatum esse Gasparem, vt in Societatis membrum coalesceret, cuius deinde auspiciis fieret vniuerso Polonico imperio salutaris. Neque ipsos sua fefellit opinio, Roma enim transmissus in Poloniam, eius plerasque prouincias, & Podoliam, VVoliniam, ac Russiam denique vniuersam, tricenaria propemodum opera, sic excoluit, vt, quidquid ferè Catholicorum iis regionibus nunc censetur, suum ad Ecclesiæ castra felicem regressum Patri Gaspari, animo perquàm liberali, acceptum ferre soleant. Animum scilicet ad Societatem attulerat non nisi grandium facinorum cogitationibus plenum, cuius integritatem cùm in momẽta exaggeraret seuerissima disciplina, procliuius erat nihil, quàm vt eius omnes conatus Deus beneuolentissimè promoueret. Qui verò suæ salutis, in densissima grauium discriminũ turba, rationem prorsus nullam duceret, vbi Diuini cultus prouehendi vel minima se aperiret occasio, eum Numinis prouidentia peculiari quodam studio sibi tuendum sumserat. Apud gentiles suos Scythas grauissimè offenderat, discessione facta in ritum alienum, studioque plurium pertrahẽdorum ex popularibus ad easdem partes: quamobrem

ob rem infensissimis animis frequẽtes periculosásque ipsi struxere insidias, designatis etiam acerbioribus suppliciis, quibus eum comprehensum diuexarent: sed miris eum rationibus ipsorum fraudi sæuitiæque Deus perpetuò eripuit. Quos non facilè poterat abducere ab adamatis pudendarum noxarum illecebris, inusitata iis aliquando adhibuit remedia, quorum vim fortasse inutilem, adeoque noxiã, si eis alius vteretur, malè tamẽ affectę mentes salutarem sibi experirentur, peculiari quadam aura propitij Numinis eius omnibus institutis obsecundante. Quod genus fuit illud mulieri aliquando intentatum æterni cruciatus experimẽtum, cùm in nobilem matronam incidisset, impuris adeò irretitam amoribus, vt, vsu peccandi animum obcæcante, paratas flagitiis in altera vita pœnas in fabulosis commentis, atque insomniis, haberet; eiusque opinionis obtentu omnes salubria monentium sermones eluderet. In eius colloquium cùm venisset Pater Gaspar, & contumacissimam experiretur, vel inuitam adegit, immisso digito flammam propinqui funalis tantisper probare, dum ardoris infestam vim non posset sustinere: cuius documenti exitus is fuit, vt non modò illa inuitanti Patri ad pœnitudinem mox obsequeretur, sed ex eo etiam momento fœdæ libidinis omni titillatione absolueretur. Acumẽ, & neruos eius disputantis Hæretici reformidabant summopere, ac Ministri quidem in primis, tametsi non quærebat id, vt vicisse videretur, sed vt victi veritatem agnoscerent & amplecterentur, quod

eius optatum frequenter cedebat ex sententia. Dux Ostrogiensis, ac idem Kiouiensis Palatinus, studio vexandarum Catholici nominis partium, ex Lipsiensi Academia subtilem Caluinianum, & argutandi peritum, amantemque, accessiuerat, cuius fraudulenta loquacitate, tamquam ariete, Dux omnem Catholicæ arcis aggerem sibi disturbaturus triduo videretur. Duci familiariter notus erat Pater Gaspar, Patrem igitur Aulici nostrarum partium hortabantur, Ducem veniret salutatum, vt si quà se daret inde occasio congressus cum Ministello Sophista ineundi, eam ne pateretur elabi. Acceptus mensa Ducis Pater, cui argutulus Sycophanta etiam accumberet, idonea quæstione posita, disputationis aliàs cupidiorem, nunc tamen reluctantem, ad conferendas manus cum pertraxit, atque tametsi primùm acriter in tuenda Caluini causa velitantem, deinde tergiuersationibus se tegentem, obstructis captionum exceptionumque cuniculis omnibus, cum breui ad infantiam redegit. Caluinianis accidit luctuosa hæc dimicatio, sed Ministro in primis, qui suas de Catholicis victorias manubiasque gloriabundus solereт recensere: cui iam elingui aliud superabat nihil, quo suos gregales solaretur, quàm vt frigide sponderet, paratiorem se instauraturum suis partibus gloriosa lucutidaque prælia: sed diem ex die ducentibus Caluinianis, quo suum athletam denuò producerent, Catholicos eius spectaculi auidos afficiebant permolestè, donec liquidò constitit, nullam eis horam posse illucescere, quæ
con

contractam superiore pugna infamiam detergeret. Enimuerò validis lacertis vibrata veritatis fax, tametsi obluctanti, Hæretico pectori vim potentior intulerat, multaque radians luce penetrarat intima præcordia, vt vel inuito Sophistæ confessionẽ suæ infirmitatis exprimeret, quam tamen dissimulauit in præsentia. Satis quidpe suum ad institutum esse ratus, si clam conuento Patri se aperiret, apud eum ingenuè professus est, Catholici dogmatis solida fundamenta se agnoscere, ac venerari: quosdam tamen residuos sibi esse scrupulos, quos condicta die Patri proponeret euellendos, in nulla deinde futurus mora, quò minùs ad Romanum ritum rationes suas, seque ipsum totum apertè transduceret: neque plùs triduo expediendis dubitationibus consumto, hæresin interposita repudiatione procul ab se adspernatur. Inde Academiæ Vilnensi prolixè commendatus epistola Patris Gasparis, in Seminariumque Pontificium admissus, seriò ad superiores disciplinas adiecit animum, quibus excultus, luculento edito commentario, sectariorum falsitatem multa cum sua laude, ac voluptate Catholicorum refutauit. Sed pæne quotidiana fuerunt Patri Gaspari spolia decoráque huiusmodi præliorum; quibus aut hæresibus, aut moribus mortalium deprauatis, diras clades inueheret; sed eos triumphos, vt ne diuturniores Ecclesiæ Dei conciliaret, immodicis concussa laboribus senecta eum præpropero stratum occasu abstinuit.

ALTER quoque annus vnum de Familia de-

cerpſit, Matthiá Ianoroïci, gente Lituanum, quinquagenario grandiorem, cuius ætatis partem alteram ex æquo Societati fideliſſimè impenderat, perpetuis coquinariis operis, vnde ſe aliquando leuandis laboribus exemtum à Præſide, præ demiſſionis, & caritatis in Socios ſtudio, doluit magnopere, nec precib. vrgere deſtitit, ſua vt ei Sparta redderetur, cui ſtrenuè procurandæ immortuus tandem eſt, plenus meritis, celeberque inter ſuos Religioſiſſimi viri præconiis. Iudaiſmum deteſtandi exuendique cauſam habuit vnus inquietę mẽtis perpetuos angores, quibus derepẽte abſolutus eſt, cum ad Chriſtianos ſincero animo tranſiſſet: cuius tranſitioni acceſſere decem Hæretici, atque in his Iudæa, quæ olim Chriſtiana, cui Ariana hera deſertionem Fidei fraudulenter induxerat.

CAMENECENSE COLLEGIVM.

RVSSI quattuor & triginta in Romani Pontificis iuriſdictionem conceſſere, ac præter hos, Græcæ ſeceſſionis Macedo, & Armena mulier. Viri principes duo Hæretici, nobiſcum congrediendi finem non faciebant, conferendique de Fidei capitibus, quòd eis noſtræ ſententiæ ratio maximoperè arridebat, ſic tamen vt in luto hęrerent nihilominùs: ſed eorum alteri apud Moldauos legationem gerenti, Patris Scargæ per otiũ lectæ conciones hæreſin auellerunt ex animo: huius exemplum, & auctoritas, errores veteres damnantis

nantis, pertraxerunt sociũ quoque in rectè sentientiũ gregem. Quaternis Sociis in Vkraïna, regione latissima, perpetuò degentibus, ab omni pæne Christiano subsidio deserta ora, negotij multùm, exiguam in præsentia sui laboris messem, attulit, spem tamen fecit post diuturniorem culturam frugis vberrimæ. Quæcumque cogitari possunt in Christiano populo, præter ipsum nomen, ea omnia deerant istis hominibus, & eapropter supplenda, pro præsentibus copiis, fuerunt. Quòd autem nec Sacerdos vllus, nec conuentus habendi locus suppetebat, viginti totis oppidis, quæ, ab ineunte Quadragesima Octobrem ad mensem, noster Sacerdos semel iterumque decurrit, ædes amplæ cogendo cœtui; & ciuium religiosissimi, regendis sacris conuentibus, & piæ lectioni per festos dies habendæ, ab nostro destinati sunt. Data est insuper opera, vti Procerum sumtibus cuicuimodi octona sacella excitarētur ad tempus, ne plebs sacrarum ædium penuria omnem memoriā Christiani exueret, à quo iam erat iusto ampliùs aliena: quibus procurandis effectum est, vt sensim & Sacramentorum & Cærimoniarum vsus abolitus reuocaretur, & quidem apparatu, quàm fieri potuit splendidissimo, vt hic Diuinæ rei splendor in gente incultissima augustiorem venerationem concitaret. Vinnicæ, in eius oræ oppido primario, duo Socij sedem nunc habent perpetuam, vbi Catholicis sua est ædes, & ab assidua nostrorum cura Christiani ritus paullò splendidior species, quàm in regione reliqua: cui oppido cum iuris-

dictione imperioque, more ac nomēclatione gentis, præest Capitaneus. Ad hoc munus euchi contigit hoc anno Ruthenici Schismatis virum primarium, cuius alienior mens ab nostro, & Catholico nomine, nec iniuria metuebatur: vnde tantò studiosiùs eum suæ causæ nostri demerendum arbitrati, capessentem & magistratus & vrbis possessionem adierunt honorificè salutatum. Nulla comitas, nulla beneuolentiæ maior significatio exspectari poterat, & quidem ab iam noto & familiari, ea humanitate vultus & sermonis, quā nostris salutantibus prætulit, quos non tam inuitauit, quā secum abstulit ad conuiuium, vbi eos inter proceres cohortis honorificentissimè habuit, atque iucundissimè. Super mensam omnes eius cum nostris sermones fuerunt ab animo beneuolentissimo, cùm multa nostri Instituti commendatione, vnde id haberemus, vt in Catholicum ritum promouendum Sociorum industria vbiuis terrarum elaboraret quam strenuissimè: quam in rem ipse suam auctoritatē, operam, pecuniamque prolixissimè deferret, moxque aduocato rei familiaris Oeconomo nostris omnia de suo suppeditari affatim iuberet. Eodem porro tempore præstò cum muneribus ei adfuerunt sui Popi, quos nec sedere iussos, nec vlla omnino dignatione affectos, non sine contemtus nota quadam, breuissimo responso à se ablegauit, vt, ex illius in suos nostrósque præsenti studio, si rem æstimare liceat, non verendum sit, quin apud eū Catholici quàm Ruthenici corporis longè causa sit potior. In Tartaros, Capham

ad vrbem, vnum de nostris penetrasse, anno superiore scripsimus, cùm in Valachiensi clade à Scythis captus, & deinde abductus esset: cuius nunc assiduus labor confertur in Iacolidenses Catholicos excolendos tricesimo ab Capha milliari. Turcica sæuitia supra modum diuexatur ea omnis ora Scythica, Catholicorum plena, quorum durissimam seruitutem miseratus Deus, præsidij quiddam iis populis nuper excutiendo iugo videbatur subministrasse, cùm Pater inde ad nos litteras daret, quæ illum spes solabatur in ea rerum omnium vastitate, & futuræ aliquando vberioris messis viam, tametsi dubiam, aperiret.

ANDREAS Moraikouici, grandi natu, sedulus administer familiarium munium, secundo anno ex hac mortali vita in aliam tanto meliorem, cum multa virtutis laude, translatus est. Omnis Podolia, cuius Prouinciæ vrbs est Camenecum, vbi degimus, magnopere vtitur nostrorum opera, non modò Camenecensis populus, cui, beneuolentissimo erga nos, omnis Sociorum labor, vt hac tota ora iucundus, ita fructuosus esse consueuit, quod & ipse Camenecensis Antistes, cum hinc ad Leopoliensem Pontificatum transiret, vltro & palam, cum honorifica nostrorum mentione professus est. Triduo toto ante Cineralia ciuitas vniuersa, & vrbi circumiecta oppida pagique, splendidissimo ædis nostræ apparatu exciti, perpetua oratione apud nos supplicarunt, Armenis etiam, & Russis cateruatim eò confluentibus, vt Podolica nobilitas suum ex ea frequentia, pietateque gaudium

dium profuſis vbertim lacrymis palā teſtaretur. Ex Hæreticæ vaſtitatis deſerto agro rediit ad Chriſtũ manipulus capitum quindenũm, neç aberant Armeni ex eo numero, quod in hac regione ſit prodigio quàm ſimillimum. Inſani amoris œſtro percita mulier magica vi ſponſum procul agentem, properè ſiſtendum, ſibi pepigerat cum Saga, & iam Stygius emiſſarius pudicum iuuenem, & Marianæ diſciplinæ ſtudioſiſſimum inceſſebat: cuius vt acriores ſtimulos inpingi ſenſibus ſuis aduertit adoleſcens, ad nota Magnæ Matris ſubſidia illico animum adiecit, nec mora interceſſit, quin cælitus affuſa aura Tartaream flammam obrueret. Irritæ oppugnationis acerbas pœnas ſua cute dedit venefica Tyranno Acherontio, cui excandeſcenti videretur indigniſſimum, ab Mariano cliente opera tam facili, ſua eſſe reſtincta incendia. Fatuæ autem amatrici ſua libido impietaſque permagno ſtetit, cui per eos dies Turcica manu captæ, bienioque vix toto vndecies venditæ, dominorum totidem contigit in dura ſeruitute immanitatem experiri: vnde tandem elapſa poſt laceſſitos multis precibus ac votis Cælites, ſacræ Confeſſionis adhibito malagmate veſanis illis ardoribus continentiæ ſalubres aquas denique infudit.

GEDANENSE COLLEGIVM.

QVONIAM hîc rerum potitur Hæreticus, & procul abſumus ab Regia, tametſi noſtram

nostram in gratiam frequentia intercesserint & a Principe rescripta, & ab Comitiis Prouincialibus decreta, publicis Instituti nostri functionibus prohibemur Gedanensis Curiæ senatusconsulto; operis tamen erga ciues priuatis, & publicis extra pomœrium non arcemur. De Gedanensis plebis bene multos constat auctoritate Procerum, Magistratuumque metu teneri, quò minùs se dedoceri hæresim patiantur: nam in anxiis suis rebus nos priuatim adit quàm libentissimè, consiliis nostrorum vtitur, & ad suos ægros non admittit modò, sed euocat etiam, patiturque iis Catholicam Fidem persuaderi, quòd nostra remedia sibi salutaria multo vsu comprobarit. Quantum porro est otij ab ciuili procuratione; tantumdem nobis negotij apud extraneos quotidie nascitur, finitimis oppidis, vicis, Cœnobiis lustrandis, vbi ex continenti cultura lætissimus fructus redit, & is quidem cum vberi fenore. Vtroque loco, & in vrbe, & foris, permulti abducti ab Hæreticorum consortio, communioneque Sacrorum, ab hæreseon labe cõplures repurgati, quorum primo anno numerus non redditur, altero autem vndetriceni recensentur, in quibus fuere, qui ab suis paterentur acerbas vexationes assumti Romani dogmatis causa, inter alios æger adolescens lecto ædibusque à vitrico exactus, hanc iniuriam ignominiamque, studio initi cum Ecclesia fœderis, tulit patientissimè.

ANNO altero inter lustrandam Diœcesim Gedanum venit Antistes, vbi Socios amplexus quàm

aman

amantiſſimè, mirificè collaudauit eorum induſtriam excolendis omnibus agris Gedano circumiectis, ſed indoluit vehementer ſilere nobis gymnaſium & ædem ſacram, Magiſtratus decretò tribus iam fermè annis occluſa: & quacumque potuit ratione Gedanenſem Senatum ab eius decreti ſeueritate deducere, ſed fruſtra, conniſus eſt. Quę machina cũ ei non ſuccederet, eò delapſus eſt commiſeratione noſtri, piorumque ciuium, vt templum nobis ſuo in ſuburbano excitaret, quò & ciues & oppidanorum vicanorumque propiores Sacrorum gratia ventitarent, dum ſe meliorum temporum aliqua ratio aperiret.

RAVENSIS AC PRÆMISLIENſis Sedes.

QVO anno primùm Rauæ Sedem fiximus, hoc eodem deceſſit huius Familiæ Præſes, Pater Florianus Garlinski, vicenarius inter Socios, cùm vix triceſimum ſeptimum ætatis expleſſet annum, longiore dignus vitæ curſu, niſi eum Deus cælo maturum euocaret. Huic homini, omnem in occaſionem rectæ rei gerendæ intentiſſimo, dura tẽpeſtatis ratio ampliſſimũ argumentũ dedit multiplicis virtutis, interque cæteras eximiæ benignitatis in egenos exercendæ, cùm paſſim iacerent, vel in ipſis ſterquiliniis plebeiorum fame morboque confecti greges, in quos rariſſima exſtarent beneficorum ciuium ſubſidia. Horum curam cum ipſe ſi

ipsi sibi sumsisset Pater Florianus, cæteris Sociorum aliò delegatis, nihil omisit omnium officiorum, quibus egentium animis corporibusque meliùs fieret, subministrandis ex conquisita stipe, cibis, vestibus, tecto, ac lectica: sæpius etiam deiectis auribus ad semiuiua cadauera, putri stramento demersa, vt ne, inter bracchia humo tollentium, non procurati animam sponte fugientem exhalarent. Cui negotio studiosissimè instantem villatica paganaque Nobilitas, dum rei gerendæ gratia in vrbe versatur, frequenter obseruauit, eoque nomine ipsius virtutem suspexit, coluitque maximopere: ciues etiam ipsius exemplo inducti consilium inierunt mendicitatis plebeiorum publico sumtu subleuandæ. In hoc pietatis stadio ardentiùs currentem bonum Patrem, ne qua pars ciuitatis operæ tam officiosę non particeps ipsi elaberetur, grauius affecta valetudo citiùs, quàm vellent ciues, putarentque, ad fruēdam laborum coronam cælo inuexit. Præter paucos ab hæresi & schismate receptos, Statiui exercitus egregiè compressa est licentia omnis diurna nocturnaque, quà priuatis congressibus, quà concionibus nonnullis, eo argumento ad milites habitis, vt iam ipsi mirentur, quæ tandem ratio suam insolentiam adeò compescuerit.

PRÆMISLIENSIS Familia posteriore anno septenos dumtaxat ab Hæretica factione abiunxit, sed ampliores tanto Catholici nominis greges, quos, vel suum ingenium, vel assidua cum damnatæ opinionis hominibus commercia,

mercia, eò prouexerant, diuturnitate flagitiorum, vt corruptissimis Hæreticis essent peiores, diligentissimæ culturæ assiduitate ad bonitatem præsentis futuræque frugis denique compulerunt.

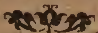

PROVIN

PROVINCIA LITVANIA.

LITVANORVM Sociorũ trecẽtena ſeptena capita primũ cenſa ſunt, illis deinde amplius quattuordena, Sedibus denis quaternis, in quibus Sacerdotes centum triginta tres, Magiſtri quadraginta, nonaginta Diſcipuli, Adiutores, Tironeſve reliqui, aucto ſuperiorum annorum numero acceſſione duorum ac viginti Nouitiorum, eodemque hoc diminuto denis ac ſeptenis huius biennij funeribus.

VARSAVIENSIS PROFESORVM Domus.

VIcenis quinis ſeu Hęreſin, ſeu Schiſma, tametſi altiſſimè defixũ, ex animo tandẽ auellimus, vnius quidem viri Nobilis annos decem totos obluctante contumacia, quam tandem expugnauit, ſuaſu noſtrorum ſtudioſè adhibita, veterum Pa-

 trum,

trum, de Fidei capitibus mirè consentientium, multa & diligens lectio. In quorumdam flagitiosissimos numerosa iam serie annorum mores, cùm frustra detonuissent intẽtatæ Diuini iudicij comminationes, horrendùm fremens de cælo fulmen, quasi surdarum aurium duritia prouocatum, ita refractariorum pectora concussit; ædibus propemodùm labefactatis, vt imminenti ad vltionẽ Numini reluctandum diutiùs non putarent. Nostram erga se beneuolentiam, fidemque habent eo loco ciues, vt in summis suis commodis ducere soleant, paribusque studiis nobiscum certare contendant, vt nonnullis, animi quadam propensione in nos immoderatiùs elatis, suus amor exitio pęnè vertat, cùm, in subitis & periculosis valetudinis aduersæ casibus alios, quàm nostros, animorum suorum medicos sibi non patiuntur adhiberi.

VILNENSIS PROFESSA DOMVS, atque Probationis.

SINGVLARI planè veneratione celebratur, hac omni regione, Beatus Casimirus, cuius nomine insignem ædem molimur, sed, dum reliquæ partes assurgunt, in operto iam ante ac circum intimam Cellam sacro Vestiario, rem Diuinam facere occœpimus, incredibili certè ciuium, cæterorumque frequentia, vt quotquot ferè aliis in templis Diuina mysteria obiuerunt, vix vllo die Christianis officiis se defunctos putent, nisi nostra

in ædi

in ædicula quoque suas preces de integro instaurarint, ac eius lucis patronum sibi adoptarint Sanctũ Casimirũ. Huius rei gratia viam septuagenûm millium emensi duo senes, propemodùm octogenarij, quam defatigationem grauiore ex itinere contraxerant, eam sibi videbantur penitùs abstersisse post adhibitam ei Sancto piam venerationem, multò autem magis vbi se sacro Epulo refecerant, vt iam, valentissimorum instar adolescentium, alacribus animis ad longinquioris viæ spatia iteratò decurrenda se mox compararent. Tam certi opis impetrandæ procul venere nonnulli, vt votiuas secum aduehérent tabellas: cùm essent vota in hac ipsa æde nuncupaturi, quo defunctis officio aliis subitò est restituta sanitas, aliis factum longè meliùs, vt integri beneficij lætum nuncium se accepisse neutiquam diffiderent. Anabaptistarum impietate prohibiti sunt pueri nonnulli, adhibendis salutaribus aquis aduersùs Hæreticam labem in tenerum pectus iam influentem: plerique item à cæteris damnatis dogmatibus, non sine multa contentione, auocati.

DECVRSO Probationis legitimo biennio Tironum vnus, Ioannes Bororesky, ægrotare ita cœpit, vt posteà numquam exsurgeret, quasi ad vnã condiscendam rectè moriendi rationem biennis piarum exercitationum ei concessa fuisset nominatim palæstra: & reuerà, toto ægrotationis tempore, omnis eius sermo, & actio fuit eiusmodi, vnde constaret, quæcumque sors, aut longioris vitæ, aut præproperæ mortis, ipsi obtingeret, in

vtramvis partem esse perbene comparatum. Illustris familiæ adolescens, Societatis cupidissimus, in missione impetranda parentem difficillimum, ac diutissimè quidem expertus, eo ipso telo paternã duritiam expugnauit, quod ad eius auertendum consilium intendebatur. Enimuerò parens, homo copiosus, nati animum suo ex sensu metiens, opimi patrimonij amittendi metu commoueri eum posse ratus, post diuturnam repulsam, graue sibi quidem esse affirmauit, ablegari ab se procul carissimum filium; quando tamen ipse vrgeat tam obstinatè, facturum abeundi, quò velit, copiam, sed non alia lege, quàm vt is apud Magistratum se abdicet spe omni hæreditatis in posterum. Itaque stipulãte patre bonorum patriorum in Iure cessionem, auctore stipulationis Prætore, filio contrà sibi restipulante liberalem manumissionem, & parente repromittente, concipitur legitimis verbis hæreditariæ abdicationis formula, scriptoque consignata in publicas tabulas refertur, quo, veluti commeatu domesticæ seruitutis iugo expeditus adolescens, & caducarum rerum omni absolutus cura, continuò in Tirocinij nostri stationem aduolauit, incredibili triumphans gaudio, tam longinquis ac incensis votis optatam ab se conditionem, tam nullo pretio sibi redemtam esse. Alteri adolescenti codex fortuitò apertus sententias aliquoties obiecerat, quibus ad Religiosum Statum inuitaretur, quæ sortes ne temere obtigisse viderentur, easdem sibi sæpe ac sæpius iterandas putauit, iterantique frequentiùs eiusdem semper argumen

gumenti acciderunt: quo velut cælesti oraculo admonitus votum Religiosæ vitæ nuncupauit, sed sponsionem sacram iuuenili leuitate posteà neglexit. Huic liberalibus ipsis genialia studia fidentiùs persequenti repentinus periculosusque morbus incidit, atque inter decumbendum tetra species immanium monstrorum oblata est, cuius vel aspectu ipso mirum quantum cruciaretur, vnde cùm declinaret lumina, grandioribus consignata litteris vox huiusmodi, VOTVM, ex conspicua tabula illius oculis importuniùs obtrudebatur, cui comes aderat seuerus promissorum exactor, his grauiter intonans verbis: *Redde quod debes:* quod & se facturum ægrotus spopondit. Siue autem religio dilati, aut neglecti Voti, siue spectrorum horrenda facies, responsum ab ægro expressit, sponsionemque fidei exsoluendæ; tametsi, adhibitis nostris, iteràto se deinde Voto adstrinxerat, conualueratque post triduum, visus est tamen rem minimè contemnendam haud magnopere curare. Ecce igitur tibi cælo iràto immissus idem planè morbus, nec ita multò pòst, quàm discussus erat, nec mitior, longè verò diuturnior, cùius vexatione ad officium reuocatus, instauratiua deuotione omnia sua Deo arctiùs addixit, exemploque Beati Stanislai perpetuam Castitatem vouit, vbi autem consanuerat, animum ad Societatem, adeóque seipsum totum studiosissimè appulit. Discipulorum cuidam inter Sodales Parthenios in menstruorum Tutelarium sortitione obtigit scheda eiusmodi, cuius omnes partes ad Religiosum

ſtadium inuitabant, ac nominatim Beati Ignatij Loiolæi patrocinium, & indicta pro eius Societate oratio, quorum omnium audienda lectione cohorruit, moxque ad vberes lacrymas delapſus, cœpit cogitare apertiorem vocantis ſe Numinis videri voluntatem, quàm vt vlli tergiuerſationi locus relinqueretur: quamobrem ex illo ipſo momento adeundæ noſtræ Societatis conſilium iniuit. Quod inſtitutum ſuum agitanti attentiùs periculoſa inceſſit ægrotatio, quam tamẽ Beati Ignatius, Staniſlauſque, in ſubſidium ab ægro, Patribuſque noſtris vocati, adeò feliciter depulere, vt ab ſanandi ratione miraculi ſpecies quædam non abeſſet, cuius ſanationis exitus adoleſcenti fuit initium noſtram ad Societatem appellendi.

VILNENSE COLLEGIVM.

VT ne in ampliſſimo apertoque vtilium laborum campo annuas operas integras darent tres Socij, morbus eorum, & ex morbo matura aliis, aliis immatura mors vetuit. Patri Iacobo Ienkievvikz, Lituano, ſex & quinquaginta annorum inter mortales, apud Societatem tricenûm ternûm operario bene gnauo, vna vis mortis eam palmam de manibus potuit extorquere, vt in hoc exercitu pilanorum aciem ſuo more non duceret. Eum multa illuſtriaque huius militiæ decora plurimos iam annos Sociis ac ciuibus valdè commẽdabant: duorum Aeſtiuorum incredibilis labor, indu

industria, & in omnes populares caritas, procurandis lue contactis ægris, ciuitati vniuersæ non bene fructuosum modò, sed salutarem quoque fecerat: quibus in cladibus vt ne occumberet, Diuina factum est Prouidentia, quæ illius necessariam operam aliis prętereà mortalibus destinabat. Hermannus Balster, Belga, post decimum quintum annum sedulæ contentionis in administranda re familiari, postque illustria documenta omnis Religiosæ virtutis, cursum vitæ feliciter expleuit. Neque Georgio Piekielevvikz, Lituano, annorum viginti quattuor, quorum partem ex æquo tertiam discendo docendoque multa cum probitatis significatione posuerat, secus in exitu vitæ accidit, quã decursu toto contigerat, vt qui piè admodùm vixisset, cum singulari pietate occumberet. Repudiatis tandem dissentientium dogmatum alienissimis à ratione ambagibus, septuagena capita vnã, & sibi constantem veræ Fidei normam amplexa. Sacrilego consilio adibat ad Confessarium vir quidam, suppressurus, quæ animum inquinarent maximè, cùm subitò linquentibus eum sensibus horas vicenas quaternas pro mortuo iacuit, horrendis intereà visis eum mirificè vexantibus, quorum aspectu, quæ suarum partium in Confessione forent, est admonitus, vt redeunte deinde animo iudicioque mox sacram Confessionem summa fide institueret.

SEQVENTI anno de variarum Hæreseon lustris pręda fuére septuageni quini homines, ad Romani moris Sacra transducti. Ex agresti turba,

Christianæ legis ignorantissima, reuocati nō pauci ab Idololatriæ insanis ritibus, quos stolida superstitio, rei familiaris tutandæ, augendæque cupiditas, Veneficorumque fraus, rudibus animis, ab Christiana disciplina destitutis, induxerat. Frequentis sacrilegij, inter sacram Confessionem admissi, mulier pœnas dabat atrocibus omnium mēbrorū tolerādis doloribus, suūque scelus vniuersæ circūstanti viciniæ vltro euulgabat, ad quam cùm adisset noster, eāque ad legitimæ Cōfessionis inuitaret munus, illa fanaticæ similis, suppressa voce, exertā productiùs linguam, atra pice nigriorē, Sacerdoti pro responso fœdè ostentabat. Biduum, eoque ampliùs, insanienti assedit noster, monendique constantia & dexteritate, consecutus demū est, vt dimidiatarum Confessionum integram seriem diligenter instauraret, cuius animo vt ea ratione factum est bene, corpori quoque firma valetudo rediit. Anus Festos dies seruilibus operis assueta violare, altera verò parte corporis capta inutilem pænè alteram sentiebat, vt ei dubium esse non posset, damnari, multarique in ea neglectæ Religionis flagitium: cui vt persuaserat noster, se iuberet asportari ad proximam Virginis Matris ædem, vbi Deum venerata, noxæ veniam postularet, nuncupatis eo loco votis, planè consanuit.

BRAVNS

BRAVNSBERGENSE COLLEGIUM.

PATRI Roberto Abocrombio, Scoto, octogenario, extrema vitæ clausula cupide præstolanti, priore anno exeunte, obtigit. Eum olim Pater Laïnes Romam Tridento ad Tirocinium ablegarat, dignum eius temporis Magistrorum in Religiosa disciplina discipulum futurum. Prima Colonia de Romano nostro conuentu in Polonicum regnum deducta, sedes ei obtigit Braunsbergæ in Prussia, Pontificiæ iurisdictionis vrbe primaria, in rebus Fidei grauiter nutante, qua in Familia tres & viginti annos industriam suam, & fidem, administrandis nostris muniis, maximè verò Tironum contubernio, fructuosissimè commodauit. Cracouiæ nostrorum Tirocinio initia dedit felicissimè, ac iis institutionibus informauit Nouitios, vt eorum disciplinam iam tum suspiceret vniuersa ciuitas, noster deinde Ordo vtilissimam omnibus suis gerendis muneribus experiretur. Vndeviginti annos posteà versatus in Scotica Missione, præter diuturnum carcerem, infinitum sit recensere, quàm grauibus ærumnis vexatus, quantum salutaris frugis coegerit ex oppressis dira tyrannide Catholicis. Edicto Regio pronunciatum librarum decies mille præmium ei, cuius opera Pater Robertus comprehensus Regi sisteretur, plurimorum animos ad eius conquisitionem prouocauit: quæ tamen denunciatio, &

secutura comprehensionem supplicia, hominem non abstinuerunt, quò minùs toto regno sacris animorum venandorum expeditionibus incumberet. De Scotica Nobilitate, Ordinibusque cæteris, numerosos greges, vel in Fide vacillantes affirmauit, vel iá deprauatos abduxit ab Hæresi. Certis indiciis cùm aliquando eum deprehendisset Minister Hugonoticus, in ædibus ciuis cuiusdam, & inuentæ prædæ indicium palam fecisset, maximo tumultu eò accurrêre Fraterculorum venaticæ cohortes, quasi ad votiuam Romani Sacerdotis viscerationem, illo intereà in cariosæ arcæ vacua per domesticam trepidationem abdito, cuius, seu non animaduersæ, seu sponte præteritæ, latebras nemo scrutatus est, cæteris ædium angulis omnibus perdiligenter exploratis. Ea porrò defunctum quàm laudabilissimè prouincia, ad tam arduos labores non suppetentibus deinceps viribus, Braunsberga cum recepit, clarumque rerum gestarum, & sanctimoniæ præconio in Cælitum choros, patronum sibi olim futurum, allegauit. Vicenis ternis, Hæreseos expresso veneno, salutarem sinceræ doctrinæ succum feliciter infudimus, vt eorum vni adolescenti, Lutheranis parentibus copiosis nato, nullæ suorum acerbitates, etiam trahenti animam, Romanæ Fidei studium, professionemque potuerint extorquere, aut vetare, quo minùs, Catholico more procuratus, piè defungeretur.

SECVNDVS annus pares prioris anni exuuias de Hæretica Hydra sibi decerpsit, tribus ac vicenis hominibus de Lerna illa traductis in amœnissimos hortos Matris Ecclesiæ;

PVLTOVIENSE COLLEGIVM.

QVOD Vilnenſibus ciuibus triennio antè acciderat, vt ſua vrbs tota funeſto incendio deflagraret, noſque in communi calamitate priuatam experiremur, idem Pultouienſibus, ac nobis etiam obtigit hoc anno, vnius horæ nó diuturniore flamma vniuerſæ vrbis in cinerem redactis ædificiis. Tam repentinus incendiariæ cladis impetus præripuit nobis, vel diligentiſſimis, ſubtrahendi ex ſubitario ædium buſto inſtrumenti domeſtici magna ex parte facultatem: quæ domus ſtrages ab medio Auguſto ad ineuntem Nouembrem tenuit, cùm, reuocatis frequentiſſimis diſcipulis, Gymnaſij ſollemnia munera inſtaurauimus. Quod vt poſſemus, alioqui viribus noſtris alieniſſimum, fecit propenſiſſima in nos Antiſtitis Pultouienſis beneuolentia, effuſaque liberalitas, aſſignatis Familiæ noſtræ in quadriennium Seminarij ſui vectigalibus, inſtauratoque hac cauſa ædificio: ad cumulum verò amoris & benignitatis, cùm inaudiit cogitare nos laxiores Collegij de integro ſtatuendi ſedes, vltro adiecit, ſi ſolido auro eſſent fundatæ ciuium ædes, perfecturum ſe tamen, vt opportuno nobis loco cederent: quamobrem libere inſpiceremus, referremuſque ad ſe, quæ vrbis regio noſtris vſibus eſſet maximè idonea. Vrbana hęc noſtra calamitas veterē, & cum ciuibus communē, ruſticanæ rei labem excepit, qua nos pridē multare

cœpit

cœpit coniuratarum cohortiũ violẽtia, quarũ tota regione grassãtium furore immanis infertur agris pagisque vastitas; vt eis quà prece, quà pretio demitigandis, quæ prædiis nostris villicisque infestæ solent esse, omnes ferè Collegæ possint occupari.

POLOCIENSE COLLEGIVM.

TRẼS Polocia Socios hoc anno absumsit, eorumque primum Patrem Gregoriũ Tolsczíik, quadraginta & sex annorũ, viginti quinque apud nos Aestiuorum valentissimum militem, cui summa oris, omnisque actionis modestia venerationem, gratiamque bene multam conciliaret apud exteros, domesticosque in primis, quibus virtus eius intima, cum ea compositione consentiens, esset perspectior. Blasio Iodovvicz, vndetricenario in Societate inter mortales duodesexagenario, tãto exploratior probatiorque fuit Religiosę vitę ratio, quòd vna fermè in Familia laboriosissimè sẽper exercuit pensũ Oeconomicę procurationis, cũ pari pietatis ardore, vt eum immodicæ contentionis diuturnitas ad semestrem Paralysin, extremamque vitæ metam adegerit, qui eadem seu patiendi seu agendi alacritate perpetuò vigeret. E Tironibus N. Kraïeroskij excessit, recèns è Rhetorico Gymnasio, sed paucorum mensium consuetudine nobis cognitus iis virtutum eximiarum argumentis, quæ spem facerent insignis suo tempore sanctitatis. Ab Schismate nouem, tres ab Caluinismo recepti.

Foris

Foris ab incursante Moscho, ab indigena milite domi grauiter turbatum est, altera parte biennij,atque hoc militari tumultu prohibiti sunt nostri plerumque suis muneribus fructuosè obeũdis. Octo Caluiniani poculi propinatum olim toxicum cum horrore despuêre, inter quos censeri quoque voluit Ministelli filia, & altera claro genere, grandique natu mulier, cui ab infantia diuinitus subiiciebantur stimuli ad veritatem Fidei capessendam, ea tamen contumaciùs obnitente, quoad grauiter affectæ valetudinis telum potentius eius duritiam perfregit. Ruthenici Schismatis inanitatem edocti sexaginta, caput & interpretem Religionum eum agnouere, quem vnicum in terris Christus esse voluit.

NIESVISIENSE COLLEGIVM.

Qvattvor ægrotis repentinam sanitatem ex diuturna ægrotatione peperit, magno cõsciorum omnium stupore, adhibitum sacræ Confessionis pharmacum. Veneficiorum vsu, inter agrestes homines longè familiarissimo, graui religione iniecta, prohibiti plus ducenteni homines, atque in his veneficij docendi magister ipse, exercendíque auctor, quem in genua nixum apud Sacerdotem, Confessionis gratia, Erebo allegatus interpellator inde abduxit, noster tamen deinde in priore instituto confirmatum Pœnitentiæ piaculo pristinis sceleribus absterfit. Græcanico ab

diuor

diuortio abstracti sexaginta Romani Pontificis iurisdictionem subiuere: concessere autem in Catholicorum castra sententiámque magno numero Hæretici, sed quod mirum sit pro insita obstinatione, quattuor Caluiniani eis se comites addidere. Religioso die cùm nescio quid operis faceret mulier, leuiter digitum conuulnerauit, quam plagam tanti esse non censuit, vt curationem posceret; verumtamen cùm ad plagulam dexteræ Sacer Ignis accessisset, occupata mox tota scelerata manu, feminam impiam, stupentibus familiaribus & notis, triduo ipso enecauit.

VELOCIVS fuit, altera parte biennij, Diuinæ animaduersionis telum, acerbiúsque pro tempore, in virum Nobilem, Christiani negotij malè gerentem, iniquum prætereà omnis religiosi moris, pietatísque censorem. Is post pocula inuitatus in templum ab amico, illico excandscit, amicúmque ac sacram ipsam ædem, iubet ire in malam rem: dein cœpit tantum probrorum ore impurissimo effundere in res pias, vt audientium animi exhorrescerent. Salubris vindictæ calamitatem Deus non distulit, vnde hic aliíque Numen vereri condiscerent suo periculo. Illa ipsa luce flagitiosi hominis caput inuadit tam acerbus dolor, vt eum de statu mentis pænè deiiceret: cuius doloris accessio longè etiam infestior, immane vlcus erumpit illico è maxilla, indéque momento proserpit in fauces, earumque intima sic obstruit, vt esculenti poculentíque nihil transmearet. Sensit præsentem vim Numinis, & reformidauit, homo

mo procacis linguæ, ingeniíque proterui, qui paullò antè, intempeſtiuæ libertatis æſtu prouectus, cælum, ſuperóſque conuiciis laceſſeret: extemplo vocat noſtrum Sacerdotem, & altè concepti doloris luculenta teſtificatione, multorum annorum noxas per ſacram Confeſſionem retegit, certus vitæ religioſiùs componendæ in poſterum; neque Diuina Bonitas corporis ſupplicium vltra protulit, quàm vt animo rediret ſanitas: nam ſubitò ab Confeſſionis obito munere omnis remiſit ægroti dolor, poſtque paullò ipſum etiam apoſtema planè diſcuſſum eſt. Alteri cuidam oculos inſederat ignotus morbus, & ex eo deinde orta cæcitas hominem, grauium culparum ſibi conſcium, ſic luminibus orbauerat corporis, vt mentis aperiret lumina, vnde diſpiceret, huiuſmodi tenebris infligendis, repeti ab ſe pœnas criminum diuinitus. Eapropter init conſilium ædis noſtræ adeundæ, vnam verò leucam aberat, vt; accuratiſſima Confeſſione obeunda; Deum animo ſuo propitiet, quam inter deliberationem, needum iter ingreſſo, quod cogitauerat, offuſa eſt cælitus orbis ipſius oculis, non tantum animo, clariſſima lux: quod tantum beneficium, vt eò illuſtriùs Deo ſibique gratularetur, gaudio exſiliens, ad nos eueſtigiò properauit, fœdáſque ac veteres ſceleratæ mentis exuuias, multa cum priſtinæ vitæ deteſtatione, poſuit. Ducentos & duodetriginta ſectarios Caluinianis Miniſtris, Ruthenicis Popis viginti & quattuor ſubtraximus.

RIGENSE COLLEGIVM.

QVA domi, quà foris de Caluini ac cæterorum loliaria ſegete frumentariæ ſpicæ decerptus eſt centenarius vrcenarius manipulus. Coniugum centena quadragena ſeptena paria, ritu nullo, non legitimo ſociata, ad ſollemnes Eccleſiæ cęrimonias reuocata denuo, & ritè coaluerunt. Lutherano Catholicæ puellæ nuptias ambienti erat facile polliceri, copulatam ſibi Romanis moribus. & Sacris ſponſam, in auita Fide profitendæ ſuæ ſpontis apud ſe futuram: ſed facilius itidem fuit, datam fidem Deo, & affinibus, fallere, vt Luthero Caluinoque ſua religio eſt in partes omnes verſatilis, quà ſe aperiunt commoda. Recens nimirum ab eius pactionis dicto ſacramento, auſpice auctoreque Prędicāte, nuptiarum ſollemnia celebrat, ſecurus infortunij, quod imminebat negligenti fortaſſe in tuendo Catholico ritu coniugi ſuæ, quam, per idem fermè tempus, meſſoribus in agro adſtantem, vehemens turbo ſublimem abripuit dimidiatoque inde milliari exportatam in paluſtres lacunas abiecit ſemimortuam, vbi ſolidum triduum ſenſibus defecta iacuit. Eam paludis accolæ cũ extractā è cœno, velut è ſepulcro, detuliſſent domũ, noſterque aduolaſſet curriculo, deprehendit viribus imbecillimam, maximeque perturbatam, cui vt perſuaſerat Sacramētorum vſum, & ei volenti adhibuerat, mox ei roboris quantum vnquam habuerat, & animi liquida tran

da tranquillitas est restituta. Suadebat noster Sacerdos mulieri, vt suppleri pateretur in sua prole sollemnes Baptismi cærimonias, quibus eam Minister Hæreticus non affecisset, perperam à matre adhibitus ad lustrandum infantem: quibus verbis offensa iræ impotens mulier, iactatis in Sacros ritus scommatis, ac maledictis in Sacerdotem, cum malam in crucem cum suis cærimoniis adsciticiis abire iussit: nec triduo tardior insecuta est impietatis pœna, eodem puero, adhuc trimo, collabente in puteum, vnde non emersit.

ANNO altero sex & quinquaginta Hæresin dedidicêre, lubentesque posuere. Ministro parente nata mulier, in acerbissimis puerperij doloribus, passa est ab nostro Sacerdote sibi virus Hæreticum detrahi, spe felicis partus, quem & confestim est consecuta: sed pactorum conuentorum posteà immemor, non modò ad veteres sordes rediit, sed coniugi, Catholica Sacra iam capessenti, propemodùm auctor fuit, vt ab præclarè cœptis desisceret. Sed feminæ ingratæ, contumaci, ac impiæ sub illud tempus improuisa iuxta & acerba incessit ægrotatio, quæ refractariam ad extrema vitæ malorumque deduceret; quibus meritò conterrita eumdem Patrem exciuit, professa, sibi nunc certum esse ad Romanam Ecclesiam sincero animo redire, in eius sententia viuere perpetuò, ac emori, cui, triduò quàm noster Catholica Sacra fuerat impertitus, est reddita sanitas, quam vt Numini luculentiùs acceptam referret, proximo Palmarum die, publicè in æde sacra cum suo coniu-

ge, cæleſtis epuli menſæ accubuit. Magicorum maleficiorum comperti ciues quinque de ſuis nocturnis conuentibus horrenda prodidêre: ſed de eo, quem habere conſueſſent Rigæ, ipſo in Caluinianorum fano, quod olim ſacrum erat Beatæ Virgini, nunc impietate Hæretica exauguratum, enunciarunt eius generis non pauca, vt tam familiari, frequentique communione templi ſacrorũque, ſecum ab Veneficorum vniuerſa tribu, eiuſque antiſtite Diabolo, tam ſtudioſè affectata, vehementer attonitos eos ſuæ conditionis maximoperè pœniteret, puderetque. Regium ſolum ſublimis inſidens, humana ſpecie, frequenti circumſiſtente ephebôrum corona, ſerico pulloque Regis regiorumque puerorum veſtitu, Erebi germanus ſeuum inibi exercebat imperium in deuota ſibi diro ſacramento capita, iuſſa quippe ſingulatim, & palam recenſere quot, quamque diras peſtes in corpora, familias, pecora, ſata, & reliquas fortunas quorumque mortalium intuliſſent. Referentibus autem ſingulis plura grauioraque de ſe facinora, quàm potuiſſent edere, nihilò tamen minùs erant de toto conciliabulo acerbiores Tyranni querimoniæ, quòd Liuoniæ leuiorem, quàm pro eius odio, intuliſſent vaſtitatem; quam ſi acriter exaggerare deinceps pergerent, apud Inferos pollicebatur delicias infinitis partibus cumulatiores iis, quas cælo affingere ſolent Chriſtiani. Interrogati porrò veneficiorum rei, quidni conuentus agerent in Catholicorum templis, reſpondebant eorum ſe ingreſſu prohiberi Diuinæ Hoſtiæ

poten

potentissima virtute ac, respectu aquæ lustricæ: quarum rerum cum ne vmbram quidem haberent Hugonoti, non arceri posse ipsorum fanis, sed ad ea potiùs allici multa similitudine ingenij, rituum, ac doctrinæ, qua vtriusque partis valdè conciliarentur animi. Hæc, aliaque huiusmodi, publicè à veneficis, & secundùm ipsum supplicium, Hugonotorum plurimis sui suæque sectæ pudorem, ac Caluinismi horrorem incussere; vt eo deinceps abstinerent.

DERPATENSE COLLEGIVM.

IN præteritarum cladium bustis, fermè adhuc fumantibus, septem de nostris, exigua manus, pro commissi agri vastitate, incolimus, multamque in eo ponimus operam, vt ciues exterique se ab nobis volentes patiantur iuuari. Toto certè hoc tractu diuturna Hæreticorum consuetudo ingenerauit in Catholica plebe incredibilem Diuini cultus, Christianæque disciplinæ contemtum, sed duritiam animi, cæcitatem, stuporemque incomparabilem, vt vix eam possit afficere cælestium præmiorum, aut æternorum suppliciorum cogitatio. Ea scilicet vis est prauæ consuetudinis, vt pessima quæque, longo tandem vsu, boni speciem quamdam induant, quæ assuetudine sui adeò fallat incautos, vt recti prauique seu confuso, seu sublato discrimine, faciendi de apertis rebus iudicij eis adimat facultatem. Præter insitam plebeijs

stuporem: Curionumque vel paucitatem, vel in rudium instituendis animis inertiam, quòd Caluinianis pronunciatis eiusmodi pridem personarét omnium aures, quibus suaderentur, cuique mortalium suo in dogmate certæ salutis rationem esse constitutam: non fuit mirum in eam opiniorem rudes homines esse delapsos, vt promiscuè Catholicum Hæreticumque ritum vsurpare se iure arbitrarentur. Huic rituum, sacrorum confusioni, seu rerum Diuinarum potiùs sacrilegio abolendo, nostri, & in vrbe, & extra vrbem, singulorum familias sibi lustrandas sumserunt, & reipsa lustrarunt, vt dissimilium rituum discretis vbicumque capitibus, sui muneris quemlibet de familia seriò admonerent: Catholicorum nempe singulos, ne vlla ex causa in sacris rebus, cum alieni dogmatis hominibus communione vel leuissima illigarentur: Patres verò familiæ Hæreticos sui iuris esse paterentur quemlibet de suis Catholicum, in profitenda fide. Feliciter cessit plerumque nostrorum hæc diligentia, vt herorum in famulos, parentum in liberos seueritas remitteretur, & eos deinde suis sinerent viuere ritibus, persuasi Patrum nostrorum ratione, qui dicerent, non vi, sed persuasionibus, res Fidei esse tractandas. Anteà certè seu filij seu famuli Hæreticorum, tametsi Romani ritus essent, ad Ministrum adigebantur nuptiarum iungendarum gratia: iam verò præcisè negant, se Pastoris Hæretici vsuros opera, qua constantia euincunt, vt suæ coniuges, rituum nostrorũ sanctitate delinitæ, & adactæ occulta vi, ad eorum

rum professionem voluntariam transeant. Lutherana mulier libenter audiebat conciones nostrorum, cui magnopere arrisit, quod aliquando exceperat de colendo ieiunio, vt mox consilium caperet eius adhibendæ medicinæ ad sedandos alui cruciatus intolerabiles, quibus frequentissimè vexaretur: ea igitur causa vouet perpetuū dierum Veneris ieiunium, quo nihil ad cibum esset additura præter panem, & frigidam, raphanum & salem, quo medicamento vsa, primo ipso die ventris illos immanes dolores penitùs exstinxit, ac deinceps ieiunij religionem colit diligentissimè.

Quantum malignæ cæcitatis, præfractæque obstinationis eorum pectoribus infundat Caluinismus, quos semel insederit, superiorum annorum, sed secundi huius experientia maximè didicimus. Oëstonum animi, quorum in finibus est Derpata, natura sunt ad pietatem propensissimi, sacrarum rerum indigenæ cupidi, ac reuerentes quàm maximè, vix vt cogitari possit, non tota modò Polonia, sed Europa etiam, religiosior populus Oëstonum gente vniuersa; quibus id accidit, quod sapiens quisque facilè coniiciat, vt naturali hac inductione mentis erga Diuinū cultum occupati, quidquid religionis specie aliquando combiberint, in eo tenacissimè adhærescant. Derpatensium ergo ciuium plerique Caluinismi tetris erroribus implicati, tametsi proximorū annorum iis vexati calamitatibus, quas nemo, nisi sponte cæcutiens, dubitarit, Hæreticorum vlciscendis immanibus sacrilegiis è cælo inflictas, perstant tamen in Hæ-

resi, vana illa sanctioris adepti Euangelij opinione ipsos illudente, nostrosque labores in se colendis, ferè irritos in hunc diem esse sinunt. Quãobrem, ad rusticanæ plebis institutionem traductis operis, villas, agros, siluas obimus continenter, ingenti agrestis multitudinis ad solidam pietatem progressu. Nostris gregatim prodeunt obuiã, ac velut cælitus missos ad se nuncios, summa excipiunt veneratione, mox verò, antiqua gentis consuetudine, poscunt sibi Apostolos designari, hoc est, Tutelarem è Cælitibus aliquem, cuius se custodia septos velint, cuique honorem solent habere singularem, ac nominatim, pridie Natalis eius, domesticos accipiant cœna lautiore, ipsum autem Natalem colant sanctissimè. Secundùm hanc petitionem sunt & alia religiosarum rerum postulata, vt sacrorum Agnorum, & huiusmodi, quorũ apud eos est veneratio suprà quã credi potest: tum prolatis sale, aqua, & variis frugibus, poscunt in hæc omnia Sacerdotum ex Ecclesiæ ritu faustas precationes, quibus impetratis, nihil sibi, rebusve suis, funesti verà mortalium quoquã, vel ipso ab Orco solent metuere. Ac eorũ quidem religiosę Fidei, Deo propitiõ, respondẽ euentus felicissimi, vt quidquid morborũ, quidquid aduersorũ casuum ab Cacodæmone, ac Veneficis, ingruat, his amuletis instructi ab se nullo negotio amoliantur. Sacerdotes omnes, & in iis nostros præsertim, vt aliquem Cælitum, pro ea muneris dignitate, qua norunt eos fungi, Christi obeunda vice in Sacrorum procuratione, reuerentur, & res quaslibet,

ipso

ipsorum contactu, Sacræ dignationis quiddam sortitas esse autumant. Fenum quidem, nostris Sacerdotibus apud se cubantibus substratum, studiosè à reliquo secernunt, &, æquis per singula capita portionibus, pecori suo sospitando diuidunt, quoniam, inquiunt, Sacerdos super id pabuli & quieuit, & orationes fudit. Erga Diuinam Hostiam Oëstones feruntur religione incredibili, qua vna illecebra reuocantur ab Hæresi, maximè vbi deprehenderint, in Hæreticorum frigida Cœna, præter profani panis buccellam, nihil subesse, aut subesse posse. Eiusmodi turundæ gustatu, quòd nemini vmquam mortalium ab ægrotatione factũ sit meliùs; Romani verò moris Eucharistia piè vsis, quòd suorum plerisque restitui quotidie amissam valetudinem obseruant, id verò argumenti habẽt instar omnium, cur dubitare neutiquã possint, stare ab suis partibus veritatem: Caluinianosque, ad edendum Diuinæ alicuius efficacitatis quidpiam ex suo arcano panariolo, audacter, & cum ludibrio, prouocent. Sanctos, cælo fruentes, Catholicorum omnes Curiæ, secundùm Deum, piè colunt, suique cultus vberes vsuras à Beatis solent accipere: quamobrem, qui sunt in potestate Hæreticorum Satraparum, studiosè ipsorum gratiam demerentur, vt iis lubentibus Beatorum sibi liceat Natales feriatos ducere. Eius autem ritus Dynastarum vnus, cum rusticani conuentus postulata in eo genere auersatus, veniam non daret Beato Laurentio festum diem religiosè traducendi, prætereaque cum stomacho subiungeret, fe-

tiarum nihil deberi Laurentio, cuius dignitate sua dignitas esset vtique augustior sanctiorque. Sub idem verò tempus, intimis in horreis impij Satrapæ, ignis, occulto casu conceptus, paucis horis frumentariam eius annonam plane corrupit: vnde rustici didicere, quem Cælitum auertendis incendiis piè solerent appellare, Diuinæ ipsorum atque suæ iniuriæ vindicandæ, vltricibus flammis aduersùm barbaram impietatem iustissimè fuisse grassatum.

LOMZENSIS SEDES.

LIGNEO adhuc temporarioque facello vtimur Lomzæ, dum opportunius ædificium Deo colendo, nobisque collocandis, apparatur, religione tamen floret nostra ædicula quàm maximè, vt quotidiana ferè votorum nuncupatione ac solutione celebretur à ciuibus. Quattuor matronæ nobiles, partus acerbissimis cruciatibus triduum vexatæ, concepto Eucharistiæ in ea ædicula sumendæ voto, mox omni dolore absolutæ peperere feliciter: totidem aliæ item primariæ feminæ, in grauibus morbis, eodem vsæ remedio, pari euentu consanuerunt. Ciuitatis porrò vniuersæ tam propensum est in nos, & nostra omnia studium, vt sperare liceat, in tam bene affectos homines nostram operam vtilissimè collocatũ iri.

ALTER annus initium dedit Lomzensi Collegio, felicibus vtique auspiciis Premetensis nu-

per

per Abbatis, eiusdemque nunc Episcopi Camenecensis, cuius munificentia huic familiæ attributo prædio annuorum florenorum plus vicenûm millium, iusta nobis vectigalia in perpetuum sunt cõstituta. Ineunte Quadragesima tridui supplicationem instituentes nostro in sacello, admirationem concitauimus rei nouitate, nihilque prætereà primo die; altero autem vnus dumtaxat, sed è primaria nobilitate vir, se palam omnibus Diuinis imbuendum mysteriis obtulit, cuius auctoritas ad id valuit, vt paris conditionis homines aliena suis moribus & officio facturos se putarent, nisi Christiani facinoris locupletem auctorem imitarentur: tertia igitur die, principes viri frequentes apud nos Sacra obiuere. In plebeios quoque peruasit horum dierum religio, vbi rem perpenderant attentiùs, vt fuerit caupo, qui è taberna sua potantium greges exigeret, seuerè in hæc verba præfatus: Alias fortasse, sacris etiam diebus, apud me vobis fiat vini copia: nunc verò Lomzæ id sollemnium mysteriorum genus institutum est, quod nefas sit vestri moris potationibus inquinare. Religiosa autem Parasceues luce, & Parentis nostri Natalibus, ciuium bene longus ordo ex æde nostra prodiit in gemina vrbis templa, totóque itineris productiore tractu flagellis terga mulcauit.

ORSSENSIS ET PLOCENsis Sedes.

HARVM Sedium prior Hæretico gregi septenos de suis, Schismatico denos his plures abstulit. Matronæ Catholicæ stolidus in coniugem amor suaserat, vti cum eo secessionis fieret particeps, cùm secundùm hanc impietatem in eius oculos eiusmodi lippitudo inuolauit, vnde ipsa cęcitas fermè nasceretur: grauitas porrò tanta pedum, ac deinde imbecillitas secuta est, quæ statum gressumque inhiberet. Nihil alio admonitore fuit opus, vt imprudens femina intelligeret, se Diuina vltione sacrilegij ream peragi: cui calamitati ab se depellendæ, vouet reditum in Romanam Ecclesiam, eóque nomine adit nostram ædem, vbi, Sacramentis expiata, vtrique morbo amoliendo efficax accersiuit amuletum. Altero anno triceni vel ab Hæresi, vel ab Schismate nostris hortatoribus desciuere. Absente Duce, in geminam factionem discesserat exercitus, iam iamque concursuris tubarum tympanorumque cantus animos iramque acuebat, cùm è propinquo nostri aduolant, in medias irrumpunt acies, dereptisque tubis & tympanis è canentium manibus, ac interposita ea oratione, cuius copiam faceret tumultus, reconciliant gratiam pugnantium factionum. Constabat exercitus cohortibus Catholicis Hæreticisque promiscuè, æquè tamen vtrisque partibus gratissima opera nostrorum accidit, vt omnium

nium centuriarum suffragiis, ac Hæreticarum nominatim, postularentur de nostris Patribus, qui fouendæ militari Christianæque disciplinæ, in castris essent assidui.

PLOCENSES nostræ operæ suã prouinciã gerũt eo minore molestia, lætiore ac vberiore fructu, quòd Hæreticum semen eo in agro raras stirpes egit, qua de paucitate nouem etiam reuellerunt, vt infirmæ iam factæ sint reliquarum fibræ. In excolendos igitur Catholicorum animos strenuè incumbitur, & constat pretium operæ, in optimæ indolis populo, & Instituti nostri amantissimo, quorum piis studiis, vt ne faciamus satis, prohibemur Sociorum infrequentia.

KROZENSIS, SMOLENSCENSIS, ac Vendensis Sedes.

SAMOGITIAM vniuersam animo complexi, totum iam sexennium Krozis in assidua statione fumus, vnde, pro tenui copia operarum, excurrimus longè lateque, opportuniorem intereà sedem explorantes, quam huius oræ Antistes nobis assignat Verniis, apud Aulam Pontificiam, alij locis aliis, pro suo quisque ingenio. Caluinismi laqueis tres ac triginta, Arianismi vnus sacrilegio expediti: Hæreticæ mulieri, ad nos simulato studio Confessionis adeunti, vt eius ritum in suorum conciliabulo posteà illuderet, Diuina benignitas animum derepentè sic immutauit, vt

praui

praui consilij noxiã complurium horarum vberrimis lacrymis, in ipsa æde, omnibus palã, expiaret. Infamis Idololatriæ altè adhuc impressa vestigia, in agresti, & ignorãtissima Christiani ritus, multitudine, locis aliquot aboleuimus, demirante primùm rudi plebe, receptum pridem suis in pagis Sacrorum morem à nobis tantopere condemnari, ac deinde, cùm errorem dedocta esset, sanioris disciplinæ ritum sibi nobisque vehementer gratulante. Fuit vbi, maiore vi fugatis agrestibus Sacrificulis, sacrilegiis inquinatissima esset ara funditus conuellenda, prohibendis anniuersariis cruentarum pecudum victimis, quibus se numerosæ Deorum decuriæ barbara plebs litare crederet, vbi laniati viuentis agni lacera membra concremasset. Viri nobiles quindecim à Caluini strophis vindicati, Catholicorum animum ritumque induêre.

SMOLENSCVM anno huius sæculi duodecimo sibi Regiis armis ereptum Moschi doluêre grauiter, biennio igitur pòst amissum recepturi, acerba obsidione nos vexauere, vt cùm ciuis milesque diuturna iam fame pressi commeatu vndique intercluderentur, deditionem denique cogitarent, vbi cibariorũ nulla spes ampliùs affulgebat. Quod in eiusmodi ciuiũ angustiis nostratum erat partiũ nihil publicè vel priuatim est omissum. Ardentium verò precum machina, qua potentior nulla est, aduersùm calamitates vltimas, intentata est constantissimè, vt ea se victum Deus videri voluerit. Enimuerò res ciuilis militarisque ad desperationis extrema pænè redierat, cùm Regij exerci

exercitus summus Prætor per medios hostium cuneos, deiectis ipsorum munitionibus, valida manu ad nos penetrauit, amplissimoque ciuitatem refecit commeatu. Per eas etiam obsidionis asperitates, duodecim passi sunt Hæresim sibi auelli ex animo, Schisma autem viginti: ciues porrò vniuersi, præsidiariique, ac in his clarissimi quique, cum aliàs semper, tum præsertim ab egregiè nauata ipsis obsessis opera, nos amant, coluntque magnopere, ac in oculis ferunt.

VENDÆ inter Lotauos, populum mirè factum ad pietatis studia, fructuosissimè operam collocamus, longè fructuosiùs posituri, si plurium Sociorum adesset copia: frequenti tantùm doctore opus est, ingeniis ad disciplinæ flexum cera mollioribus, quibus hoc ardentior fit ad condiscendum sollicitudo, quòd decenni bellico tumultu se fraudatos pia institutione, ingenti suo damno, agnoscunt. Centeni & quinquageni, detersis fœdis Hæreseon maculis, eamdem religionum palæstram cum cætero Catholicorum grege ingressi. Ter huius sæculi anno decimo quarto, istius gentis aliquot hominum millia peregrè duximus supplicatum, quorum ea fuit toto itinere ad eximiam modestiam pietatemque compositio, vt castellanis, vicanisque passim prodeuntibus, peramanterque excipientibus, ad idem sacræ exercitationis studium exemplo inflammatis gratissimi gaudij lacrymas eliceret. Fuere in triplici ea peregrinatione obeundorum Sacramen

cramen

cramentorum cupidissimi, tolerantissimique aduersarum tempestatum, vt siue in oppidis, siue in agris, sub dio cubuerint ternis quaternisque continuatis noctibus, & cælo interdum maximè pluuio. Cùm ad Beatæ Virginis precantium acie ordinata iissemus, omnis supplicantium ordo religionem animi sui erga Magnam Matrem, luculento documento declarauit, qui nefas sibi putauit sacram ædem subire, quin ipso genuũ nisu, ardente in manibus cereo, ter eam, venerationis gratia, circumiuisset, vbi & concionem exciperet auidè, & Sacramentis sanctissimè defungeretur. Fatigationis penitùs expers genus hominum putares, obeundis huiusmodi cultus Diuini muneribus, quos longa & difficilis via, cantus, inedia, nocturnus diuturnusque imber, insomnia, non sic afficerent, vt non accuratè otioséque omnia pietatis officia obirent in templo, suum in oppidum regressi, priùs quàm curandi corporis, aut lustrandæ familiæ, vel cogitationem dumtaxat admitterent.

***

PROVIN

PROVINCIA FRANCIA.

FAMILIIS decem & octo, Sociorum capita sexcentena octona censuimus, hoc medio biennio; eodem exeunte, illis ampliùs vicena terna, vndeuiginti domiciliis: quorũ toto biennio interiere quattuordecim, centum & tres ad nos aliunde aduenére.

PARISIENSIS PROFESSA Domus.

INSIGNES Missiones duas prior annus peperit, quarum alteram Statiuis, vrbanisque castris contra ignorantiam impietatemque positis, campestribus excursionibus frequentem alteram administrauimus: vtramque affirmandæ Religioni ac disciplinæ Christianæ, Caluinismoque & corruptelæ morum infirmandis fructuosissimã. Duos Patrum Cardinalis Perronius lustrãdæ Senonẽsi diœcesi, cui iurisdictione Pontificia præest, destinauit,

qua obeunda trecentos pagos supra vrbem, Archiepiscopi sede illustrem, Euangelica semente conseuerunt, incolarum omnium singulari fructu gaudioque. Sacerdotum vnus, Lingonas euocatus, Caluinianæ perfidiæ arcem ipso statim initio cum inuasisset, deiecissetque, cætera omnia deinceps habuit longè procliuiora. Errorum fautorem doctoremque, Minstrum scilicet, disputatione aggressus, spectãtibus primariis viris, ita exagitauit, abiecit, fregitque, tam luculentis probationibus Romanæ Fidei veritatem demonstrauit, vt ex assessorum corona vir nobilis exclamaret, ea doctrina, quam noster explicaret, nihil esse, nihil fingi posse liquidius, cuius ad tam apertam lucem hauriendam, si quo suo fato in Hæresim esset delapsus, videatur sibi necessariò fuisse accursurus. Illustri loco perpetrata falsitatis conuictio, Caluinismi hinc supinam fatuitatem, inde malignitatem incredibilem, longè lateque prodidit, & afflixit: Lingonensium quosdam, Hæresis clandestina labe contactos, occultæ pestis exitio absoluit: vacillantium in Fide animos confirmauit: ex cõtumacissimæ peruicaciæ adolescentis animo Caluinianum toxicum, intimis conceptum visceribus, cũ priuato congressu doceri se non pateretur, tandem aliquando expressit. Alter quoque tetrum Hæreseos spolium excussit, quod ei adhuc puero inductũ fuerat, cuius probri damnique grauis accessio facta erat perpetua Stygij monstri per importunissimas illusiones vexatio, qua eius animo illata fax sinceri dogmatis eum derepentè vindicauit. Tre

tur. Tertius, pretio conductus Caluini discipulis sacraméto dixerat, octauumque iam annum, atrociter cum torquente proditoris animi conscientia, diram seruitutem seruiebat, vnde assertus est in suauissimam tranquillitatem mentis, simulatque postliminio in Ecclesiam rediit. Is posteà, cùm prælato Crucis labaro, quod munus sibi ardentissimè depopoścerat, transvehenda publicè Sacrosancta Hostia, in prima magnificentissima pompæ acie, & Catholicum palam, & Catholici agminis vexilliferum cœpit agere; mirum quàm exhilarauit ciuium animos, quàm honorificis præconiis suo se facto cohonestauit. Seprenos domi Concionatores habuimus, quorum dictione frequentissimus auditor fructuosissimè distineretur, totidem vrbis templis celeberrimis, per quadragenarium Ieiunium, Eucharisticasque ferias. Liberalium sollemni apud nos triduo, tametsi, ad cæteram eius temporis licentiam, accesserant Fráciscorum Principum, exquisito nouoque apparatu, equestres decursiones, saltationesque, delectum ciuitatis florem rebus Diuinis nostra in æde assiduissimum habuimus, etiam per ea interualla, quibus tympanorum cantu vndique nostra perstrepebant atria. Caluinianæ lepræ intimum vlcus exsecuimus primario viro, quem impotentia iracundiæ ad erroris magistros appulerat, præter quê, in aliis quinque parem animi labem abstersimus.

VIX interquieueramus annum totum superiorem, tantulum interuallum, à continêtibus fœdisque priorum annorum tempestatibus, cùm bre-

uium Alcedoniorum pacem immanis ſæuorum Aquilonum turbo nobis interpellauit. Pontificiæ auctoritatis defenſionem, à Patre Soario Franciç finibus procul editam, aduersùs Britannicum illum commentarium, Summo Pontifici omnia ferme ſua iura detrahentem, maleuoli homines, compluribus accerſitis exemplaribus, paſſim legendá diſſeminarant, ac pæne inuitis obtruſerant, vnde in nos inuidiosè captarentur ſpecioſæ anſæ maledicendi, nocendique. Ipſum codicis argumentum, in Francia, iis temporibus, eo maleuolorum numero, ingenio, ea arte, audacia, auctoritate, non potuit non multiplicem ſuppeditare cauillandi, carpendi, lædendique materiam. Primùm igitur argutuli alienæ conmmentationis interpretes, ac, ſi Superis placet, ſtrenui Regiæ maieſtatis vindices, propugnatoreſque publicæ tranquillitatis, palam iactare Ieſuiticum ingeniũ odioſis, nouis, regno pernicioſis edendis in momenta ſingula commentariis natum eſſe: inſanam hanc, peſtiferamque peſſimo publico ſcribendi pruriginem, inuſtis acerbioribus pœnis, eſſe in perpetuũ exſcindendam. Vt autẽ eius criminationis inuidia latiùs funeſtiúſque ſerperet, inuento ad calumniam fraudulentiùs potẽtiusque conflandam peridoneo, & ad ingenij ſui rationem maximè appoſito, vniuerſa ex ſcriptione malitioſiùs decerpunt quoſdam ſingulares locos, quibus ſuo ex corpore auulſis, quaſi genuina membrorũ ſede, adeoque anima ipſa, deſtitutis, ab maligno interprete affingi ſententia quã odioſiſſima poterat.

Trun

Truncis istiusmodi capitibus ad arbitrium digestis, totaque Francia vulgatis ad colligendam consiliis suis existimationem summæ æquitatis, nobis verò tantò acerbiorem concitandã maleuolentiã, de Senatu quidam, pessimè in nos animati, pridemque publicis honoribus, & iurisdictionis fastigio in Societatis perniciem iniquissimè abutentes, de Soarij commentario atrocissimam relationem apud consilium Patrum instituunt, vrgentque vti de illius voluminis toto argumento, nominatimque de exscriptis ab se capitibus, consilij sententiæ rogentur. Eò igitur cúm ventum esset, vt Senatorius ordo singulatim interrogaretur, variatum quidem est sententiis, nullæ tamen dictæ nisi & in codicem, & in eius scriptorem, & in nos omnes, admodum seueræ, asperæque, vt varietate dicendi quæsita videretur nouitas, grauitasque acerbitatis. Biduum tenuit ea opinionum disquisitio, inusitata contentione animorum rem disceptantibus, pro suo quisque sensu, Patribus, aliis, vt nobis omni nostra functione interdiceretur; aliis, vt, quàm latè patet Senatus ditio, ea extruderemur: aliis tendentibus, vti commentarius, Carnificis manu discerptus, palam, ad imas Basilicæ scalas, infamibus flammis vstularetur, quam in sententiam denique discessit bene frequens Curia. Rege Reginaque Matre auctoribus Secretioris Consilij decretum intercesserat, ante habitam in Senatu rei huiusce relationem, quo decreto de hac causa referri à quoquam, cognoscique vetabatur: sed dissimulata huius Interdicti

auctoritate, seuerum in nos pronunciatur Senatusconsultũ, cui pronunciando in Iure palam quaterni de nostris adsistere iussi, audireque de huius causæ argumento duriora Senatus monita. Ibi, de Præpositi Nostri Generalis decreto aduersùs alienas in Tyrãnicidij materia disputationes, præfatus eius Quæstionis Præses, ex consilij sententia edicit, quando illo decreto rectè atque ex ordine de tam odiosi argumenti commẽtariis exceptum est, vti eius omnia capita religiosè seruentur in posterum, ac ipsius decreti sanctio proximo semestri diligenter instauretur: caueant porrò nostri, cuius disputationis, pessimo Regum Regnorúmque bono, inuentores ipsi fuerint, vt ne vsquam gentium, vllum iis conſciis vestigium prodeat, si saluam in Gallia Societatem esse velint. Durissima omnia exspectantibus, tametsi reipsa peracerbus, at suauis visus est, multa indignatione in nos collectus, capitibúsque nostris asperè intentatus huius procellæ impetus, quòd omnes colonias nostras in terrarum vltima non eiecit. Scipsá sponte suppresserat odiorum acerbitas, cogendis ex mora viribus ingentioribus, quarum tota simul erumpens moles, funestiore ruina, proximis vniuersæ Galliæ Comitiis, omnium Ordinum decreto, nos obrueret. Comparandis igitur Francorum omnium volũtatibus ad meditati facinoris secum ineundam societatem, ad eius verò approbationem, cæterarum nationum animis, per emissarios diuulgant geminum commentarium; alterum Latinogallicum, vt exteris quoque venenum propinetur, quo docent

docent nostri Ordinis pridem corruisse omnem disciplinam, ad quam erigendam Clerici Laicique nominis Principes quosque cohortantur: alterum, qui eius disciplinæ restituendæ rationem ex ipsorum ingenio explicet. His duobus coniurationis initæ Prodromis vadabantur omnium mortalium animos, & tacita veluti sponsione conflandi nobis exitij, quasi aliud agentes, implicabant. Hac prolusione feliciter exorsi diram, & nobis inauspicati exitus, tragœdiam, immanibus criminationum voluminibus aduersùm nos instructi, prodeunt in Gallicani conuentus theatrum illustrissimum, expromturi palam, & summo conatu in nos, quidquid complurium annorum implacabilis ipsorum maleuolentia, sceleratissima iniquitas, fraus exquisitissima, perfidia inaudita, sæuissima crudelitas, in calumniarum infinitũ aceruum potuit congerere. Qui hominum in nostrum caput coniurantium multitudinem, odium, artes, audaciam, potestatem, gratiamque haberet perspectam, nosset etiam ab eis tam ardentibus animis nostri peruertendi consilium esse initum, is haudquaquam posset ambigere, quin Societatis nomen in vniuersa Francia, paucis diebus, interiret. Ita scilicet mortales, humanis inducti argumentis, de nostra caussa existimarent, nisi eodem tempore propitij Numinis longè alia intercederent consilia, quibus periclitantis nostræ causæ omnis ratio derepentè conuersa, optimo loco poneretur. Enimuerò trium Gallici nominis Ordinum duo principes Ordines, Clerus atque Nobi-

litas in postulatorum suorum commentariolis, inter cætera capita, nominatim ac impense ab Rege flagitabant, vti non modò restitueretur Claromontanum Societatis Collegium Lutetiæ, sed vniuerso planè Regno nobis liceret nouas ducere Sociorum colonias, omne genus nostrarum functionum liberè obituras: subiiciebant porro studiosissimas preces eo nomine, vti aduersùm infensissimas aduersariorum petitiones Regia benignitate nobis præstaretur incolumitas, eaque propter Rex humanissimus Societatem Franciæ finibus comprehensam, in tutelæ suæ portum sinumque interiorem acciperet. Tam illustribus consignata monumentis, eius vtriusque Ordinis adeò propensa in Socios voluntas coniuratæ in nostrā perniciē factionis animos conatusque, tametsi viriū suarum fiducia, nostrique nominis odio, vehementer incensos, non repressit dūtaxat ab cogitato scelere, sed penitùs quoque in præsentia exstinxit: reputātibus apud se nostris inimicis, post eā Nobilitatis & Cleri professionē, in quā instructā aduersariorum impares viribus & auctoritate incursuri essent, si porrò pergerent eo nos genere pugnæ lacessere. Decē & octo Caluiniani auctoramenti sacrilegū ius detestati, ab insanę damnatęque militię signis ad Ecclesiæ vexilla transiere. Ad remum damnatis, triplici, ac bene numeroso grege, ter, nostra in æde, vinctis adhibita sunt Sacrorum subsidia, & deinde in atrio domus inducta vestis necessaria, & prandium copiosè appositum. Franciscus Motus, grandi natu, familiaris operæ nauus

admini

administer, ad tricenarij laboris, fideliter constanterque in Societatis negotio positi, præmia fruenda demigrauit.

PARISIENSE COLLEGIVM, & Pontisarensis Sedes.

ILLVSTRIS Marchionis piam coniugem viri aduersus quidam casus inauditus sic conturbauerat, vt, trium mensium prægnantem, tristis nuncius, animi corporisque grauiter ægram, mox lecto affligeret. Vehemens illa commotio immaturum fetum sollicitauit adeò, vt iamiam erupturus putaretur, sed, nequidquam allaborantibus contrà obstretrice ac medicis, abortionis cruciatus iacentem diuexabant atrociter, & loco suo aliquantulum dimotus infans in angustiis adhærescebat. Noster Sacerdos per eam trepidationem aduocatus, cùm periclitanti suggessisset Beati Parẽtis vulgò propitiam parturientibus opem, ipsa ei votum facit, subitóque fetus, medicamẽtis sua sede anteà depulsus, in eam spõte redit, paulloque pòst, parẽte incolumi, ac doloris experte, suauiter effluxit ex vtero. Pontisaræ, septima à Parisiis leuca, Ioïusæi Cardinalis sumtibus anno altero constituta nobis est demum Sociorũ perpetua Sedes, & Collegij Parisiensis Colonia, valdè lubentibus oppidanis, nostrorumque præsentiam & operam mirificè sibi gratulantibus.

FLEXIENSE COLLEGIVM.

NOVITATEM Caluiniani Euangelij mendacio & ſcelere nixam noſtris admonitoribus agnouère tres hoc anno, ſex inſequente, ab illiuſque peſte deſciuère. Cogitatas à filio nuptias ſe inconſulto inuitóque parens tam impatienter ferebat, vt natum fugientem inſequeretur ad necem, iamque miſero armatus imminebat, cùm æſtuans iracundia in noſtrum Sacerdotem incurrit, cui tam idonea verba iram lenienti, tam potentia contumaciam retundenti Deus ſubiecit, vt, ſuppreſſo primùm furore, compoſito deinde ad noxæ pœnitudinem animo, planè ſibi reſtitueretur, ſanguinem filij paullò antè ſitiens, continuoque ad pedes noſtri ſe demitteret, iuſſis ipſius obſecuturus. Impetratum eſt ab homine, vti quantum ſuperiora vitæ meminiſſet, ſacra Confeſſione admiſſorum omnium rationem ederet, quod ei conſilium ad ſalutem profuit maximopere, vt cui triduo vltimus ætatis dies illuxit.

INSEQVENTE anno, Flexienſes Scholas Rege Reginaque, cũ ſuo comitatu viſendi cauſa ineũtibus, non commiſère noſtri, quoad humana ratione prouideri potuit, vt excipiendis tam beneficis Principibus ſuo muneri viderentur defuiſſe: cecidit autem omnis noſter apparatus eis adeò iucundus, vt cùm auribus, oculis, animiſque multam ac variam hauſiſſent voluptatem, Reginæ iudicium teſtimoniumque fuerit, quidquid artis, elegan

elegantię, dignitatis, magnificentięque in eo pompæ genere posset optari, cumulatissime accuratum fuisse à nostris, vt nihil à quoquam meritò desideraretur. Vestibulum, atriumque Collegij, propinquum arboretum, Conuictorum impluuium, & huiusmodi loca, amplioris structuræ accipiendæ capacia, suis quæque insignita spectaculis, argumento & ratione inter se aptis & connexis, commissam seriem varietatemque suauissimæ voluptatis intuentibus ostentabant: eò maximè collata industria, vt Rex & Regina, in Musarum sacrario, ab earum alumnis se, vt ipsorum Apollinem Pallademque, intelligerent excipi. Præter erectos in vestibulo fornices: structam in Gymnasij atrio porticum, Borboniæ, Mediceæque gentium scriptis, pictisque præconiis magnificè illustres: inibique sublimem, ac bicipitem Parnasum, Musarum choris frequentem: nemus conuentu Siluestrium Deorum nobile: præter hæc, inquam, aliaque infinita oculorum auriumque iucundissima lenocinia, & eruditę mentis singularia oblectamenta, in primis affecere audientium animos septemdecim lectissimi oratores, linguis totidē Regi exponentes capita suæ legationis: &, secundùm hæc, progredientibus oblatus inusitata proceritate, augustissimóque ornatu visendus Obeliscus. Huius molis ingeniosa conformatio lumina & mentes intuentium admiratione artificij magnitudinisque continuò defixit, quòd, interrogata, occulto ex ore diserta responsa funderet; tacita verò, pænè spirantis picturæ quodam sermone lo-

queretur. Atque hæc quidem fuit, per matutinum otium, labyrinthei velut Circi vaga quædam decursio: pomeridianis autem horis sedentariam spectationem præbuit theatrum, incredibili adstantium voluptate, argumenti dignitatem, industriam poëtæ, actorum venustaté, mirifico plausu celebrantium. Patri Iacobo Furnerio hic annus feliciter fatalis ad religiosissimum obitum fuit, cum sortito vitæ finem, quem summa, perpetuaque alacritas in exsequendis Instituti sui muneribus polliceri videbatur. Raphaël des Mœurs dignum item præmium pia morte tulit eius operæ, quam decimum quartum mensem in Tirocinio, multa cum approbatione, nauauerat.

MVSSIPONTANVM COLlegium.

SOLLEMNE suum tenuêre nostri, anno vtroque Pontamussij, altero Metis, pueritiæ vrbanæ, surburbanæque, sedulò instituendæ, ad Sacrosanctæ Eucharistiæ primùm libanda mysteria, vt teneris mentibus de diuino epulo eæ religiones ingenerentur, quas nulla temporis longinquitas, vel morum corruptela possit abolere. Quingentorum impuberum ordinatissima, & linteata cohors Pontamussij, Metis haud multò infrequentior, processit in sacram ædem epulatura cum Cælitibus, religiosissimoque spectaculo mirabilem in omnibus ciuibus motum pietatis concitauit. Vi-

cini

cini oppidi rem omnem ita conturbauerant principum ciuium duo, funestis simultatibus diuisa in factiones duas infestissimas ciuitate, vt quoniam aduersę partes in aduersas perpetuis insidiis eruptionibusque grassabantur, latronum præsidium eo pomœrio veriùs, quam iure sociatorum oppidanorum conuentus claudi putaretur. Eam verò pacis & amicitiæ inter partium duces reconciliandæ felicitatem Deus Sacerdoti nostro impertitam esse voluit, vt vtrosque ad templi valuas perductos, stupente ac exsultante ciuitate vniuersa, inter se amicissimis congredientes verbis animisque committeret, iteratisque amplexibus firmata concordia, eosdem adhiberet suæ quemque partis cũ aduersa factione pacificatores, quorum opera in multam animorum consensionem reuocatis oppidanis omnibus, publicæ asserendæ in posterum tranquillitati, religiosè obeundis Sacramentis, pax Numinis postulata est, ac secundùm Sacra in communes epulas passim discessum est, ingentibus perpetuandæ beneuolentiæ studiis. Inibi claro genere matrona Hæretica, vno contumacissimæ peruicaciæ telo nostrorum congressum retundebat, quos vt inauspicati aduentus nuncios auersabatur maximoperè, vt, cùm proximè redituros ad se arbitraretur, Metas properè, simul abducta familia, se auferret. Acerbissimè ferebat tantum honoris haberi ab Catholicis Virgini Matri, cui vt venerationem detraheret, quantum poterat, ipso Diuini Conceptus, Mariæ nunciati, Festo die, lanei linteive operis nescio quid acu pingere petulan

tulanter occœpit, quasi contribulium suorum insigni quodam operæpretio litatura manibus; at ecce, obstinati sacrilegij vindex stupor maleficio suo contumaciùs instantis animum membraque occupat desubitò, & vi tanta, vt voce ac sensibus momento suppressis, ore turpiter fluente, pænè dimotis sua sede oculis, furenti similem, in eodem vestigio, exstingueret.

MVSSIPONTEM curriculò aduolauit, anno posteriore, supremæ Parisiensis Curiæ causidicus, impenséque rogauit, vti secundò allegeretur in Marianum Sodalitium, vnde sua graui culpa pridem exciderat, suique huius postulati rationem hanc afferebat. Per affectam grauissimè valetudinem, vnde nullus sibi esset respectus ad vitam, cùm, exsoluendæ omni noxa conscientiæ, admissa toto æuo attentiùs excuteret, animo succurrit neglectæ desertæque Virginis piaculũ, cuius ex memoria tam acerbus hæsit in mente aculeus, vt cũ deinceps nullus assiduarum precum ardor, nulla Confessionis iteratæ vis, nullum damnatæ desertionis odium, ex intimo pectore auelleret. Quouis sæuissimæ necis cruciatu illa mentis carnificina crudelior, hoc miserum torquebat atrociùs, quòd & erat assiduissima, &, alioqui iamiam morituri, perpetuando supplicio, animam videbatur distinere. Post adhibita nequidquam insanabili dolorum acerbitati quæcumque alia fomenta, tandem perditè afflicto venit in mentem vouere Magnæ Matri reditum in eius Parthenium gymnasium, qua sponsione vbi se deuinxerat, continuò agnouit

agnouit æger ex remissione doloris vim morbi suppressam esse diuinitus, idque liquidiùs, quòd sæuus ille angor animi simul omnis absterfus est. Vt igitur ei virium tantum est redditum, vt sedere posset in equo, citus ad nos accurrit, amissumque sua culpa ius Sodalitij, precariò sibi postulauit restitui, eis legibus, quas in officij sui negligentes iure nosset esse sancitas. Non potuit videri sua petitione meritò excludendus, cui Præses ipsa, Materque sacri conuentus, manifesto prodigio eius repetendi auctor fuisse proderetur: quare, admissus ad formulam sollemni ritu pronunciandam, eo sensu pietatis, suaui lætitia conditæ, legendo eam decurrit, qui etiam in audientes refunderetur. Alteri, eiusdem cœtus desertori, mox vltrices flagitij tedas tam diras assiduasque admouit consciẽtia, vt, non die, non nocte, vsquam mente acquiesceret: circũsideri se ratus perpetuò Stygiorũ monstrorum infestissimis globis, ab eisque in barathrum suppliciorum abripi, quoad rediit ad legitimum Sodalis officium, Magnæque Matri supplex aduolutus, eam sibi placauit.

VIRODVNENSE COLLEGIVM.

I

VENEFICII damnatos quinque, ac eodem absumendos rogo, ad supplicium felicissimo euentu deduximus, vt si abesset flagitiosæ vitæ infamia, præ religiosa ipsorum morte optabilior nulla possit existimari. Eorum vni sagarum

veriùs

veriùs inuidia, quàm suum scelus, perniciem attulit, sed, quam iure posset, innocentiam nullam accusationi prætexuit, ratus sibi conducibilius fore, imprudentiæ suæ noxam vel ipso interitu expiari Pascenti gregem in solitudine Acherontius Fenerator improuisò adstitit purpuratus, compluriúmque aureorum gratuitam stipem ab se iubet accipere, beneficium haud iniucundum homini egentissimo, & aduersùm veteratoris insidias ab ingenij tarditate imparato, cui nec venit in mentem fraudes suspicari, cùm abstrusos in sinum adulterinos nummos pòst paullò deprehendit esse mera aridorum foliorum ludibria. Ad irretitum primo illo congressu agrestis indolis hominem redit post dies aliquot sycophanta Stygius, iubétque sibi comitem adesse aliquò properanti, abiicere verò procul sacro ritu lustrati panis buccellā, quā apud se haberet, cui non obsequenti multas ingerit plagas, vique adacto sacri panis amuletum excutere, subsequendi necessitatem tantò liberiùs imprimit, eumque in propinqui montis latebras, magicum ad conciliabulum, abripuit. Ibi acceptus liberaliter ab epulantium, deinde saltantium frequenti cœtu, posteà inuitabatur ad horrendi moris sacrificia, quorum fœditatem animo auersatus, IESV ac MARIÆ nomen appellat, quibus enunciatis, quasi flantibus Aquilonibus, instar frumentariæ glumæ omnis ille sacrificantium difflatus est globus, horrorísque plenissimus pastor ad gregem è colle degressus est. Detestatus est homo idiota hunc ignauiæ imprudentiæque suæ lapsum

tantope

tantopere, vt cùm se veneficarum odio proditum eius maleficij quæsitoribus inaudisset, ideóque capessiuisset fugam, ipse vltro ex fuga se reuocaret, sponte luiturus, quod se commeruisse arbitraretur, impia stoliditate, supplicium, vt & posteà luit, inaudita tranquillitate animi, singularique significatione pietatis. Alterum, ab incunabulis mater inauguratum sacris magicis, feralis carminis cærimonia Orco desponderat, quem, longè post ea Tartarea initia, immanium maleficiorum compertum, formidolosorum spectrorum quotidianis terroribus à Pœnitentiæ instituto Cacodæmon auocare conatus est, cuius grauissimas impressiones cùm iugis orationis clypeo retudisset, ad extremum cælestis visi iucundissima specie recreatus, acerbissimorum cruciatuum incredibilem cupiditatem animo induit, quibus alacriter excipiendis, Christo pro virili paria rependit. In equuleum tolli sæpius expetiit, eoque nomine, comperta crimina infitiatus aliquando est, vt sui denuo torquendi necessitatem iudicibus afferret: Damnationis seuerissimam formulá lętissima exceptam gratulatione, prouolutus in genua postulauit exaggerari eo pœnarum corollario; vt sibi circum fori vacua, lictoris manu sæuissima verbera tertiò priùs ingererentur, quàm rogi vltimum supplicium iniret: quod vbi non concedebatur, ipse suis humeris acerbissima flagella in carcere admouit. De illo reorum quinario vetula incubonem ex Erebo diutissimè, ac intolerandis quidem vexationibus, passa, tyrannidem eius abs se tandem

dem vexationibus, passa, tyrannidem eius ab iis tandem solido anno prohibuit, cum instituisset quotidie aliquantum lustralis aquæ ante opus manè haurire.

BITVRIGENSE COLLEGIVM.

SOCIORVM vnus à Præside suauiter officij sui monitus, cùm pòst paullò eamdem in noxam impegisset, ratus Cacodæmon eius animo ad defectionem impellendo patere sibi aditum, Patris Ministri effigie, ad varios affectus conciendos, fraudulenter composito vultu ac sermone, ipsi se sistit, & eum sermonem adhibet, vnde ille intelligat, omnia sibi naturæ gratiæque præsidia deesse, quæ ad Religiosum Institutum sint necessaria, paucósque sibi dies apud nos concessum iri. Miratur quidem, tam præcisè, tamque præter consuetudinem, ab vno Præsidum ea sibi denunciari: suo tamen merito arbitratus dura sibi verba ingeri, omnia tacitus & lubens accipit: eoque in primis nomine, quòd suam probari patientiam existimaret. Exiguum excesserat temporis, cùm idem redit, docet adesse à Prouinciali epistolam, quæ eum missum faceret ab Societate; vt amicus hortatur, ignominiosæ missioni præuertat honestam commeatus petitionem, huius anteoccupationis gloriosum futurum sibi & ingressum & exitum: intereà iubet eum deinceps administratione certi muneris abstinere, ad quod, lapsus memoria, cùm rediisset,

rediisset nihilominùs, & ille monitor ex eo cogeret, esse huic misero ad Religiosa officia ineptum penitùs ingenium, hac denunciatione perturbatus adolescens, quid secum agatur, Spiritalium rerum Præfectum admonet, & hic vicissim Patri Rectori significat. Præses Patrem Ministrum percontatus discit, nihil eorum ab se contigisse, quæ in illum Fratrem commissa essent, vt iam nemini dubium fieret, quin illis in præstigiis fraudulentæ laterent Stygij quadruplatoris insidię: quamobrem Socio toties iterata impressione perculso Rector animos facit, hortatur aduersùs tenebrioné, nihil nisi ex occulto molientem, strenuè audeat omnia, & si quidem in conspectum venerit, per summum despicatum, eius vultum liberaliter despuat. Hic tametsi egregiè animatus discessit, ad insidiatoré procul exigendum, nihilò tamen minùs ferè totus obriguit, vbi se ille vafer obtruserat, vt aliud nihil, quàm stuporem sensuum, & animi caliginē præferret, dum insimulatur nimiæ facilitatis in re aperienda, quam vulgari vtile non esset. Debellatum esse postremo illo conflictu putauerat impius carnifex, vltimam ergo adhibet machinam, vt sua opinione fractum fusumque procul etiam Familia exterminet. Instauratiuis Votis dies prodicta erat, eoque omnium domesticorum se studia conuerterant, vnde ansam arripit Acherontius parricida nostri hominis peruertendi: dicit Pater Rector, inquit, tu vnus absis à conuentu Sociorum Vota iterantium: vide, quid consilij tibi capiendum putes: tui periclitandi hæc perquàm

idonea, postremaque captatur occasio: si sapies, cogitabis obsequij liberalis sacrificium Deo futurum iucundius reliquorum Sociorum consecratis per Votorum sollemne victimis. Compos hîc sui fuit noster, quia præsentis Numinis præsidium aderat: nihil itaque cunctatus, lustricæ aquæ vrceolum, quem Fors obtulit, validè impingit in os sacrilegi, seque hac vna petitione diro monstri congressu, & impugnationibus absoluit in perpetuum. Discipulorum quidam tetrum in flagitiū ferebatur tanto impetu, & ita inueterauerat in eius animo sensuque peccandi libido, quæ in ceteram quoque adolescentiam contagione serperet, vt humano consilio reliqui nihil fieret, ad eam pestem eluendam. Itaque ad preces studiosè descenditur, quibus sollicitato dies aliquot Numine, adolescenti decumbenti per nocturnam vigiliam immanis monstri species offertur, & illa quidem tam truculento & horrendo aspectu, vt ea vel animaduersa miser, repentè defectus viribus animisque, fermè contabesceret. Vbi vero funesta bellua, dirùm fremens, horrificis vocibus atrocium minarum ferale carmen cœpit infringere, quorum illud vnum caput erat: Pergeret porro sceleratus in flagitiorum sentina volutari, breui adfuturam horam, quæ ambos ipsos æternorum suppliciorum societate coniūgeret: tùm hic dehiscentem terram sentire visus, inauditis terroribus æstuabat: neque aliud frenum nefario iuueni deinceps opus fuit, quo inhiberetur ab sceleris inueterata consuetudine. Parthenius Sodalis & alter,

eius

eius condiſcipulus dum neſcio quid Philoſophicæ cómentationis eorũ alij ſcribenti dictat alius, turbidiore iam cælo, intendentibus ſe deinde maioribus tenebris, aëre verò tumultuoſiùs concrepante ab ingeminatis tonitribus, accurrunt ſpectaturi ad feneſtras, vbi eos horrenda obiectæ regionis facies ad precationis officium inuitat, qua piè defuncti aſſurgunt, ſeque ad penſum reuocant. Vix vnum aut alterum verſum ſcribendo promouerant, cùm eueſtigiò Parthenius cælo delapſa flamma totus circumfunditur, ſed impunè, ac poſt eum ille alter puer, cuius globo circumuoluente ſe, ſine vulneris veſtigio exſtinguitur. Creditum eſt, inopinanti licèt, haud imparato tamen, infauſtum letum obtigiſſe: nam eius ad feneſtram ſpectantis audita eiuſmodi vox erat: Prô, quàm formidoloſus nunc terror incutitur mortiferę culpæ ſibi conſciis! cuius ſentẽtiam hemiſtichio ſubſecutus Sodalis adiecerat: Quamque ad omnia fulmina pallent: ſecundùm quæ verba vterque Deo ſupplex procubuerat in genua. Parthenius certè ad collabentis ſocij extrema ſuſpiria nihil antiquius habuit, quàm vt humi accidens declinati periculi beneficium religiosè agnoſceret, ſeque ſoſpitanti Patronæ tantò impenſiùs perpetuum clientem denuò addiceret. Eiuſdem Sodalitatis alumnus alius ad res Philoſophicas percipiendas Bœotica quadam ſtupiditate ſuffuſus, &, plumbeo velut ingenio, cùm penitùs hebeſceret, votis Virgini Matri nuncupatis, huic duritiæ mentis amoliendæ, tantum poſteà perſpicacitatis nactus eſt, affuſo

ipsi, Virginis opera, clarissimo lumine, vt de Philosophicis ęnigmatis abstrusissima quęque liquidò peruideret.

Insequentis anni haudquaquam læta nobis, adeoque vniuersæ Franciæ, tempestas fuit, importuno leto præcellentissimi pace bellóque viri, Claudij de la Chastre, Galliæ Mareschalci, rebus gestis florentissimi, meritissimique Biturigensium & Aureliensum Gubernatoris, cui, quamdiu stabit, Francia plurimum debebit nomine auitæ Fidei sanctè acriterque propugnatæ. Incensum eius in nos perpetuò fuit studium, vt non modò, propè sublatam in humeros suos Societatem reuexerit Biturigas, sed in omnes de nobis bene merendi occasiones iugiter excubarit, cuius liberalitate iam aliquot annos ducenteni aurei huic Familiæ numerabantur: cuius aucti benefactis, & auctoritate gratiaque, qua multũ valuit, cũ egregiè tecti, quoad vixit, fuerimus, haud abs re patrẽ appellauerimus. Ei viuenti frequens in ore ille sermo fuit, optare se id modò vnum de nobis, vti ne morienti vmquam deessemus, cuius officij haud illo cupidiore, quam nos essemus, cecidit euentus planè vtrisque ex sententia, vt is inter nostrorũ manus vita religiosissimè defungeretur. Terni Concionatores de nostra Familia fructuosissimas operas ciuibus dederunt, sed qui dixit in æde principe, præconium tulit omnium suffragiis, ante vicesimum annum tam claro plausu, tamque vberi fruge hic habitas non esse conciones.

NIVER

NIVERNENSE COLLEGIVM, & Augense.

NIVERNIS, vtroque anno, & in ipsa vrbe & foris, pestis intestinæ nauseam vomitũque ciĕtibus nostris, aliquot Caluinianũ toxicum eiecerunt. Accersito hinc Concionatore Aurelias, eruditissimæ honoratissimęque cócionis ea perpetuò frequentia fuit, vt incunti suggestum Sacerdoti sæpenumerò aditus præcluderetur: quo ex audiendi studio, & illud secutum est, vt ad perpetuandam adeò fructuosæ dictionis copiam, omnium ciuium animi accenderentur cupiditate Societatis suam in vrbem inducendæ, quòd iam olim cogitauerant, nunc autem reuocatis ardentiùs primis eorum studiis, domicilium deinde nobis est apud eos constitutum. Mulieri, perpetua sterilitate medicorum pronunciatis damnatæ, certis códitionibus factum Beato Parenti nostro votum, nono mense, quàm conceptum id fuerat, prolem feliciter impetrauit.

AVGENSIS ciuis, à pietatis commendatione nobilissimus, & fabrilis ferrariæ, horologiorũque in primis, scientissimus artifex, exarsit in studiũ expeditionis Canadicæ, vbi audiuit eò proficisci vnum de nostris, notum sibi Sacerdotem, cuius in comitatu vt decederet, ægrè licèt, ab sua coniuge impetrauit, vtilissimas scilicet operas Christianæ Coloniæ in peregrina ora nauaturus exi-

mio artificio, neque minùs vtiles ab insita probitate religioni daturus. Nauta Lemurum assiduis molestiis vexatus, sacri Agni plagulam, ab nostro acceptam, cùm sibi adhibuisset, importunis spectrorum intemperiis subitò exsolutus est: sed vbi verecundia Hæreticorum, apud quos degebat, potens amuletum excussérat, exarsere tantò acerbiùs in eum diurnæ nocturnæque Furiæ, atque ad veteres terrores, etiam verberum sæuitiam adiunxere, quibus se numquam exemit, quoad rediret ad sacræ ceræ præsidia.

ROTHOMAGENSE COLLEGIVM, & Rhedonense.

QVARTVM annum inter nos egerat Pater Antonius du Thot, Rothomagensis, cùm animam egit, in ipso ætatis flore, atque robore confirmatarum in eius mente multiplicium nobilissimarumque virtutum, quarum splendor vsu nobis exterisque iam cognitus, triste huius viri desiderium reliquit. Expugnata contumacia octo Caluinianorum, sed mulierculæ vnius inusitata peruicacia negotij plus peperit, quàm obstinatissimorum soleant multiplices decuriæ. Amplum patrimonium, ingenium, multam industriam, ac malitiam, caput deniquè ipsa suum deuouerat diuexandis quacumque ratione Catholicis, quo nomine coniugem sibi adsciuerat Typographum, & atrocissimis in Ecclesiæ Romanæ, ac Iesuitarum

 nomen

nomen,commentariis conquirendis,edendis, tota Gallia disseminandis,perpetuam acerbissimamque calumniam ingenti ardore factitabat. Eam multæ fraudes in vincula tandem compegerunt, vbi, seu quia iam decoxerat,seu quia laborabat causæ infamia,sui sectarij eam omni destituere subsidio,vt ea in solitudine, rerumque angustiis,sensim multũ de veteri ferocitate remitteret, nec ea deinde pigeret aurẽ nostro accommodare, Catechismũ in custodia explicanti,nisi cæterorũ captiuorum conuiciis, vt sacrilega, eo cœtu excluderetur. Admittenti benignæ orationis solatia, & mentionem quoque de Fidei capitibus, studiosè sunt adhibita ea omnia, quæ viderentur personæ temporique idonea; sed irrito complurium dierum labore; posteà verò sua sponte professa est, certum decretumque sibi esse ad Catholicos transire, atque huius consilij sui ex eo ipso die testẽ habere cupere vniuersã vinctorum multitudinem, adeoque ipsam totam ciuitatem, cuius suæ denunciationis, & promissi formulam,scripto consignari mox postulauit, cui suum chirographum adscripsit,nostroque seruandũ tradidit.Data sedulò opera, vt eximeretur vinculis, quibus absoluta,nihil non molientibus,quo iure, quaue iniuria Hæreticis, vt ne à suorum grege desciscerer: publicè,summaque alacritate,apud Antistitis Vicarium, hæresin exsecrata est.

Altera parte huius biennij fluctibus Parisiensis tempestatis nos quoque non parum vexati sumus, vt in hanc Familiam infesta odia, maledictaque atrocia Ordinum omnium erumperent apertissi-

mè: fuere tamen de ciuibus viri principes, qui hoc ſtudioſiùs, luculentiúſque publicè ac priuatim, beneuolentiam erga nos ſuam oſtenderent, profeſſi hanc nobiſcum inuidiæ ſocietatem ſibi iucũdam accidere, paratis fortunarum omnium, ipſiuſque vitæ periculo pro Sociorum incolumitate certare. Horum ſingularis alacritas cônſtantiaque in tuendo noſtro iure, prætereáque manifeſtum in nos ſtudium huius Prouinciæ Præſidis, & Sacrorum Adiutoris, ab Ioïuſæo Cardinale ſummiſſi, nubem illam calumniarum maleuolentiæque paullatim diſcuſſam abſterſerunt.

RHEDONIBVS Patri Ioanni Dalbino aditum ad æternitatem aperuere Religioſæ diſciplinæ ſtudioſiſſimâ obſeruantia, obitique multo Diuini cultus ardore labores nec pauci nec modici, quorum in ſtadio ſibi ac ciuibus fructuoſiſſimè verſantem prior huius biennij annus ad præmia emiſit. Maclouienſem diœceſim rogatu Antiſtitis duo Sacerdotes noſtri vberrimo indigenarum cõpendio luſtrauere, ſummaque Pontificis voluptate. Architectum Catholicum, pretio redemtum, Hæretici fano ſibi exſtruendo admouerant, reclamante Antiſtite, ac in operis redemtorem Eccleſiaſticas ſtringente Cenſuras: quarũ ſeueritaté, reuerentiamque nihil moratus ſacrilegus, fanum pænè ad faſtigium perduxerat. Diu cum eo noſtri operam luſerant, ſed non perinde cum eius operis, quæ, iniecta ſibi religione impietatis admiſſæ, in ſceleratum delubrum ſic iracundia exarſere, vt maxima tecti parte, ac eo, quòd recentis ſtructuræ fuit,

ræ fuit, deiecto, suam noxam detestantes, excederent ab opere: eius loci Dynasta, & toto Hæretico nomine, in tanta sui ritus contumelia, nequidquam frendentibus. Effectum denique vt damnatæ fabricæ præfectus, agnita grauissimæ offensionis toto eo tractu culpa, ipso in vestibulo ædis Pontificiæ, ex veteri Ecclesiæ ritu, publica defunctus pœna, illatam Catholico nomini infamiam abstergeret.

ALTER annus Patri Nicolao de Martigny prosperè fatalis fuit, cùm altero mense, quàm huc venerat, Rhetor in annum sequentem designatus, sanctè interiit, congruenter anteactæ vitæ, ab eximiarum virtutum ornamentis valdè illustri: cuius, supra cæterum decus, Religiosa humanitas ciuium animos ei iam magnoperè conciliauerat. Quadragenûm horarum supplicatio, nostra in æde his primùm Liberalibus instituta, concursu omniũ omnino ciuitatis Ordinũ, celebritatis, religionisque habuit quã plurimũ, vt vicena millia hominũ apud nos cælesti mensæ accubuerint, silente per illud triduum, publicè priuatimque, omni bacchantium licentia.

MOLINENSE COLLEGIVM, atque Ambianense.

TRES ac sexaginta natum annos, Patrem Frãciscum Bonaldum, singularis moderationis, prudentiæ, pietatis, obsequiique virum, huius

ſæculi decimus quartus annus è conſortio noſtro & è viuis ſuſtulit: cuius funus, pro ea ſanctimoniæ opinione, qua valuit apud omnes exteros, tota ciuitas eſt honorificentiſſimè comitata, eique priuatis ſermonibus celebres dixit panegyricos, collaudanda, in complurium magnarumque virtutum nexu, eius animi demiſſione incredibili.

ANNO priore Ambianenſibus ſcholis nata eſt Parthenia Sodalitas, eodemque illi exſtinctus eſt totius Mariani chori flos delibatus, annorum duodecim, Peronenſis puer, quem iam inde ab incunabulis Magna Mater ſibi delegerat, inuſitatæ cuiuſdam ſapientiæ, innocentiæque futurum pueris ac viris exemplum ſingulare. Eius indoles ad omnem religionem egregiè comparata, octauo ætatis anno, ardentiſſima cæleſtis epuli fame cœpit concitari, cuius vſu aliquamdiu prohibitus, vt æſtimandæ tantæ rei minùs idoneus, vt tandem frueretur, rationibus haudquaquam puerilibus impetrauit. Vt autem inaudiit de noſtrarum ſcholarum diſciplina, incenſo rerum diuinarum ſtudio, quarum ibi fieret vberior copia, precibus expreſſit, vti ad nos mitteretur. Diſcipulorum noſtrorum cœtum ingreſſus, quaſi nouus, & inſito ſplendens lumine Sol, inter minora ſidera exortus, eueſtigiò cũctos in admirationẽ ſui rapuit, beneuolentiámque: ſuauiſſima nempe ipſius erat conſuetudo, mores compoſitiſſimi, ſermo totidem pænè oraculis, quot conceptus verbis, erga res Diuinas ardor incomparabilis: quibus ſe abſorbendũ ſumma ſua voluptate magnam temporis partem dabar.

bat. Sed vel tã sancti pueri præsentia indigni erãt mortales, vel Cælites non digni diuturna vtique eiusdem absentia, vt paucis mensibus ei propemodum viuenti suauissimè animus euelleretur è corpore, beatorum choris mox inuehendus. Symphoniæ Præfectus rupta in pectore vena multum inde cruoris vomuerat, liberaliore prætereà sanguinis missione iussu medicorum exhaustus propemodũ viribus, certissimam mortem exspectabat, vna ei reliqua spe in patrocinio Beati Parẽtis Nostri, quẽ musicis cãticis celebraret lubentissimè, ac piè coleret: qua in cogitatione cepit eum cupido reliquiarum ipsius, quibus allatis derepentè venæ solutio suppressa est, robur restitutum, ac deinde secuta sanitas.

RHEMENSE AC CADOMENSE
Collegia, & Caropolitana Sedes.

PERDITÆ valetudinis trienni continenter vexatus ærumna Pater Ioannes Du Bois, æquitatem animi, & alacritatem, serenitatemque vultus eam iugiter ostendit, quæ altis radicibus affirmatæ virtutis argumenta præberet illustrissima, vnde salutaris disciplinæ documenta vniuersi hauriremus, ac tantò cupidiùs, quòd, iis tranquillæ patientiæ calcandis ad extremum gradibus, aditum in cælum sibi tandem aperuit. Sacerdotes duo, missu Antistitis Suessionensis, partem non minimam eius diœcesis obiuere, vberrimo Catholi

tholicæ Religionis, diſciplinęque Chriſtianæ prouentû, abolita ſacrorum rituum; proborumque morum corruptela, quam paſſim ignorantia vel negligentia officij vulgauerat.

Cadomenſis agri ſolum, Caluiniano lolio multis locis obſitum, ipſo runcando, paſtinandoque negotioſiſſimas noſtras habere ſolet operas, neque ſemper inani labore, quando, priore anno quadragenas binas, poſteriore quinquagenas illius ingenij ſtirpes explantatas, feliciorique ſulco immiſſas, generoſi frumenti clara ingenuitate donauimus. Retegenda porrò nouarum ſectarum infamia, exponendoque Romani ritus genuino ſplendore, adiiciunt Hæreticorum ſimpliciſsimi oculos ad lucem veritatis quàm lubentiſsimi, vt & ipſi pueri, vel inuitis, vel ignaris parentibus, vulgo Catholici nominis, & Sacrorum communionem ambiant.

CAROLOPOLITÆ Socij Sedanenſibus ſectariis, omnium tota Gallia peruicaciſsimis, plurimum per frequentes excurſiones faceſſunt negotij, quòd non modò eorum fœdè laruatam doctrinam per aures indigenarum ignominioſè traducunt, ſed fama ſui nominis plurimos quoque de Caluini ſchola pelliciunt, trahuntque ſuas ad conciones, quibus, vt non interſint frequentes, nequeunt edictorum ſeueritate deterreri. Monacho ingenioſo eruditoque, tranſitionem ad ſectarios moliéti, opportunè interueniere noſtri, ſuaque opera tanto flagitio inhibitum in ſacro Inſtituto confirmarunt. Vndecim annorum puerum Stygius mango-

mango ſibi manciparat, fraude mulieris veneficæ, impreſſiſque vnguibus ſiniſtro eius humero, velut ſui gregis pecudem, familiari conſignauerat ſymbolo: ſed exitialis mancipationis vinculo eum exſoluimus, adhibitis Sacramentis, Agnoque cereo.

NANCEIANA, ROTHOMAGENſis, Pariſienſiſque Probationis Domus.

VNo Tirone, Veterano vno, vtriſque ſuo in ordine clariſſimis militibus, minuta eſt, priore anno, Nanceïana Familia. Nicolaus VVapy, annorum duodeuiginti, paucorum menſium Nouitius, vti ab incunabulis vixerat integerrimè, ita ſanctiſſimè occubuit, Beati Aloïſij noſtri proximè conſecutus ſacra veſtigia, quem ſibi olim ſumſerat omni contentione animi exprimendum: quibus ſtudiis defixum eum complexus cæleſtium donorum copioſus imber, mirabilem exquiſitæ cuiuſque virtutis vbertatem in eo ſuſcitauit, promouit, perfecitque. Iam ante initum Tirocinium ea vitæ ſanctimonia floruit, vt teſtatus ſit Sacerdos, omnium eius arcanorum conſcius, infuſam ipſi per Baptiſmum luſtrato integritatem animi, nullius mortiferæ labis acceſſione inquinatam, perſeueraſſe puriſſimam vſque ad obitum: quam, inter quotidiana perfectæ vitæ incitamenta, exaggeratam in Tirocinio maximopere fuiſſe oportuit.

tuit. Patri Innocentio Piquet, septuagenario, dimidium fermè vitæ in Societate versato quàm religiosissimè, par ætatis exitus obtigit, quem sperari fas erat ex anteacti temporis glorioso curriculo. In Tirocinij Statiuis complures iam annos fructuosissima merebat stipendia sacri belli miles experientissimus, cuius assiduo exemplo ad omne genus armorũ, bellorumque salubriter informaretur, iuuẽtus, quæ rudimenta ibi ponebat. Ea senecta vir non sineret quemquã iuniorũ sibi aut alacritate, aut perseuerantia in vllo genere laboris præire, cui omnis profestus dies, ab aurora ad vesperam, in templo domi: festus verò in agris, rustica plebe instituenda transigeretur, summa virium contentione, in qua interdum validi adolescentes ei non responderent. Secũdo annó vnius quoque Tironis funere multati sumus, Anneti Aymardi scilicet, cui longinquæ febris diuturna molestia vt multam præbuit patiendi materiam, ita ille oblatam cupidè arripuit, eaque exercenda multarum ei comitum virtutũ illustria documenta continenter dedit.

ROTHOMAGENSI Domui videbatur grauiter incommodaturus vir potens opibus, dolore amissi, vt interpretabatur, filij, qui, postulata impensis diuturnisque à parente precibus nostri Ordinis ineundi copia, repulsamque passus immeritò, receptum apud nos sibi tandem parauerat. Irato in nos ac in filium animo venerat, iudicio, & vi etiam, eum repeciturus, si vel obstinatè retineremus, vel ipse patriæ auctoritatis rationem non habe

haberet : ſed admiſſus liberaliſſimè ad nati congreſſum, cum ſibi priùs ſumſit ſuam in ſententiã rationibus perducendum, quibus niſi vinceretur, aliorsùm oppugnationem conuerteret. Qua verò parte ſe inſtructiorem fore putauerat, ea fuit imbecillior : adoleſcentis enim defenſio accuſatione ſenis, vt potior iure, ita pondere argumentorum validior, aduerſarium loco facilè deiecit: quam ad vim rationum cùm accederet dicentis ſumma venuſtas, &, in aperta cauſæ victoria, moderatio animi verborũque ſingularis, ratiocinatione ac vrbanitate filij parens victum ſe palam profeſſus eſt, moxque ad illius conſilia & vota paternæ auctoritatis ſuffragium adiunxit, & eodem tempore animum ad noſtras rationes egregiè affectum, cuius in hunc diem argumenta exiſtunt cum primis illuſtria. Rothomagenſis Curiæ Senator, filiorum duobus ad Religioſum Inſtitutum iam tranſgreſſis, duorum reliquorum altero Societatem appetenti miſſionem præcisè negauerat, poſtque adhibitas eo nomine frequentes Deo preces, recuſaturus etiam erat in poſterum ; ſed per nocturnam eius rei meditationem ſubortæ vberes lacrymæ, mentiſque anxietas, permouere hominem, vt ſuper eo negotio Diuinam mentem diligentiùs exquireret. Vbi ergo ſe lectulo eiecerat, religiosè anteà fuſis precibus, rem Diuinæ Prouidentiæ, ductis ex Dauidis pſalterio ſortibus, permittere conſtituit: bis autem de filij miſſione ſortienti exiit accommodatiſſimus ad cauſam pſalmi verſiculus, prior hic, Nonne Deo ſubiecta erit anima?

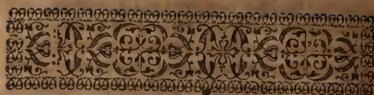
iſte

iſte poſterior, Beatus quem elegiſti, & aſſumſiſti: quo vtroque cęleſti oraculo demum acquieſcens, aduocatum mox filium ſua manu libens emiſit. Poſtera verò luce eumdem adducit in noſtram Probationis Domum, vbi piè conteſtatus ducere ſe in ſummis ſuis bonis eã filij ad nos tranſitionẽ, eoque nomine religiosè Numen veneratus, natorum ſibi cariſſimum ei conſecrauit. Adoleſcentis acerbiſſimam herniam conquiſiti vndique præcellentes medici aliquot annos curauerant irrito conatu, cùm ægro ſubiit conſilium vouendæ Caſtitatis, & noſtri Ordinis amplectendi, quaſi poſita in eo certa ſpe ſanitatis; quam inter deliberationem ſolidum tamen biennium effluit, laxati porro ventris plaga in dies ingraueſcebat. Vrgente igitur malo acerbiùs, Beati Parentis noſtri opẽ expoſcere cœpit ardentiùs, eoque in ſtudio complures dies perſeuerare, voti ab ſe concepti inferre mentionem, quaſique ex ſponſu cum Beato agere, quod dum facit contentiùs, & pendentes è collo reliquias Beati reuerenter ſuauiatur, deſubitò perſanatum ſe animaduertit, qui, deinde factus Societatis compos, inter nos viuit valetque.

Parisiensium Tironum ſpectata in triclinio ab Cardinale Ioïuſæo eximia modeſtia & ſobrietas multã ei admirationem cum pari voluptate peperit, vt inter ſuos deinde, quod iucundiſſimè ſpectauerat, ſummopere prædicaret: quæ tamen animi commotio, vt in tam pio Antiſtite minimè noua, ita ſingularis non fuit, pro ea, quam eadem morum oriſque compoſitio in militari viro

conci

concitauit. Noſtro in horto fortè ambulabat vnus aliquis, bellica laude clarus, gratioſuſque apud Dynaſtas, & incurrit in Tironem, aliquid mandati operis exſequentem, cuius aſpectu, ore ac membris totis meram modeſtiam innocentiamque ſpirantis, mirificè captus, congreſſionem eius priuatúmque colloquium illico cœpit, vt ſibi frugiferum, expetere vehementer; eoque quærit de ianitore, num eius Tironis conueniendi futura ſit copia. Poſtridie itaque redit, & ſæpius deinceps, cumque ſibi Chriſtianæ diſciplinæ doctorem adhibet, hauritque quàm auidiſſimè promta è Nouitij pectore de omni vitę ratione ſalubria documēta: & cecidit quàm belliſſimè in militare pectus ea pucrilis inſtitutio: eo enim magiſterio inductus bellator ad ſeriæ Confeſſionis ſtudium, compoſitionemque vitæ reliquæ, nunc, in mediis Aulicæ conſuetudinis fluctibus, pacatam piamque vitam viuit, magiſtrique ſui recolens idemtidem magna voluptate memoriam, cognomine grati animi perpetuo indice, ſolet eum ſuum appellare velut ſeruatorem. Ignatius Cottonus, annorum duodeuiginti adoleſcens, octo menſium continēti, grauique vexatus morbo, Niuerni, quò venerat hauriendi mitioris cæli gratia, occubuit, Tiro multiplicium præcellentiumque virtutum clarus iam athleta, cui ſi euadere in virum liceret, expleturus videbatur eximię Religionis numeros, ita eū natura expreſſerat, finxerat cultura paucorū menſium ad Inſtituti noſtri maxima quæque decora.

PROVINCIA AQVITANIA.

SENIS Familiis, ducentenis ternis aut quaternis Sociis, ad operas emissis, hanc Prouinciam toto biennio coluimus, in culturæ partem venientibus pro virili duobus & octoginta Sacerdotibus, Magistris quadraginta, septuaginta Discipulis, Adiutoribus sexaginta, Tironibus cæteris, quorum tredecim priore anno, posteriore sex & viginti adscripti sunt, vtroque anno ex omnibus Sociis nouem decessere.

BVRDIGALENSE COLLEGIVM.

QVATERNIS huius domicilij funeribus initium dedit Franciscus des Barres, Senatoria familia natus Burdigalæ, in patientiæ schola diu exercitus, multa cum sua laude, nec dissimili meritorum prouentu, dum quotidiana & longa veluti morte illum phthisis conficit, donec penitùs ex

rùs exstinguat. Patri Ioanni Hauuræo & viuenti & morienti longè fuit acerbiùs inter diuturnos iugesque calculi cruciatus, quem, atrocissimorum dolorum alto veluti mersum pelago, aut tacitum perpetuò vidimus, aut in sacris Iesu & Mariæ nominibus leuiter ingemiscentem audiuimus. Tertius locus inter obeuntes obtigit Ignatio Torreto, adolescenti eximia spe rerum magnarum inclyto, sed quem Deo visum sit ad maiora fruenda euocari. Quarta sors Ioannem Barin, Adiutorem septuagenarium è viuis exemit, cùm in eo feruerent pietatis & laborum studia non secus quàm in florentis ætatis ardoribus. Lutetia huc euocatus ab Cardinale Sourdisio, concionum gratia, Pater Gonterius, principum virorum frequentissima perpetuò concione auditus est; cui, sollemne illud suum Hæreseos exagitandæ obseruanti, accidit, vt Caluinianorum scriptorum imbelli manu peteretur, in quos ille stricto validiùs stylo luculentas plagas intulit, & intulêre alij, eius studiosissimi, eruditique viri, quibus iustam bilem mouerat Hæreticorum petulantia. His errorem suum obstinatè tuentibus, de eorum gregalibus omninò quinquaginta oblatam ab nostris lucem dispexêre, neque causati sunt quidpiam, quò minùs perspectam in animum admitterent, Catholicum ritum publicè professi. Monachus, Superiorum grauibus Censuris adactus, Præsidis sui flagitia retexerat, cuius indicij mercedem deinde tulit ab domesticis vexationes acerbissimas, quarum grauitate in desperationem actus, Rupellam, in Hæreticorum ca-

 stra

ſtra transfugit, vbi annos decem totos ſcortatorem egit, congruentiſſimo Caluinianæ militiæ auctoramento. Adoleſcens Burdigalenſis, decurſo apud nos politioris litteraturæ ſtadio, ad compendiariæ Philoſophiæ aliud quoddam Lyceum commigrauit, neque multum inde abiit temporis, quin gregales inter homicidio adfuerit, cuius noxę cauſa cùm ignominioſam mulctam commiſiſſet, eaque iam irrogaretur, qui altos ſpiritus gereret, nouitate infamiæ factus ſui mox impotens, in iudices, ipſumque Deum, ore ſpurco & impio, cœpit horrenda maledicta vomere. Huius impietatis vindicandæ retruditur in cuſtodiam, conſilioque iudicum reuocato ad dicendas ſententias, impius adoleſcens infelici arbori addicitur ſtrangulandus. Perierat miſer, niſi funeſtiore ſibi exitu pereundum ſenſiſſet: enimuerò ita fracta eſt contumaciȩ animi duritia, denunciata ſuſpendij neceſſitate, vt totus in lacrymas & pœnitudinem ſolueretur, tamque piam obiret mortem, vt ea damnatio plurimi redimenda fuiſſe videretur.

ANNVS alter ex diſſipatis Caluini mapalibus quadragenos homines in vnũ ac legitimum Chriſti conuentum redegit. Anus octogenaria, filiæ victa continuis precibus Sacerdotem noſtrum acceſſiuit, Catholici dogmatis amplectendi gratia, nec ampliùs tres horas ab eo adepto ſuperfuit. Ad demortuæ cadauer, ſacra inſtructum cruce, mox aduolauit examen Caluinianorum, cui horrorem quidem incuſſit ſignum Crucifixi mortuæ impoſitum, non vetuit tamen, quin, veluti pro ſuo iure graſ

re grassantes, corpus auferrent suo more humaturi. Homines scilicet ingeniosi occupabant, Caluinici ritus sepultura, sicut cadauer, ita veritatem rei gestæ obruere, vt ne crederetur ad Catholicos viua transisse, quæ mortua Caluinianum nacta esset tumulum. Noster igitur aduersariorum vi deiectus sua possessione, adit ad Cardinalem, eumdemque Burdigalensium Antistitem, eius auctoritate ius suum vindicaturus, qua factum est, vt, inuitis cedentibus Hæreticis, res sua rediret ad Catholicos. Patri Matthæo Morello, septuagenarium supergresso, mors videri non potuit immatura obrepsisse, seu eius ætatem spectanti, seu mores probissimos, cui semper comparato nihil improuisum, seni nihil præproperum accidit. Fratres duo adolescentes maximam sui exspectationē, in virtutis, ac litterarum stadio, concitauerant: sed visum Deo est, non exspectatis eorum maturis fructibus, crudos adhuc flores sibi legere.

AGINNENSE COLLEGIVM.

MVLIERI emorienti in diuturnissimis acerbissimisque partus doloribus, cùm eam obstetrices ac medici destituisset, desperatione remedij, & ea Sacramentis ad extremam luctam se comparasset, prosperitatem partus & valetudinis attulit Beatus Ignatius, cui per sacrum Votum ipsa prolem seque commendauerat, auctore Sacerdote nostro, vbi eam defecerant humana præsidia. Hæ-

reticus cum vno de noſtris ſecundo flumine vehebatur Aginnum versùs, & ſumta forſitan occaſione cauillandi ex Ieſuitæ præſentia, in Pontificiam Sedem, adeoque in eius Principem Beatum Petrũ, cœpit aliquando atrociſſima quæque dicere, neque deſtitit ſuo ſcelere, ab noſtro ſemel iterumque amanter admonitus, contra, inde factus procacior, adiecit etiam acerbiora. Non terruêre ſacrilegum intentatæ verborum minæ, offenſi Numinis vltionem denunciantes, ſed coërcuit ipſamet vltio, derepentè inflicta, quam diſſimulauit aliquamdiu miſer, vt occultam, ſed cum vis mali, vt ſe proderet, adegit. Acutiſſima pleuritide affectum peſſimè latus tam grauiter ei condoluit, vt vrgente Dei vindice manu, impotens ſui, ad noſtri Sacerdotis opẽ, quẽ modò exhorruerat, ſupplex confugeret, inque ipſius ſinum perlibẽter deuolutus ſuã ſalutem in eius beneuolẽtia collocaret. Hũc terrorem alius conſecutus eſt caſus, vnde colligeretur, funeſtiore plaga iram Dei fuiſſe graſſaturam aduersùs impiam linguæ procacitatem, niſi ea priore ſupplicio compeſceretur. Enimuerò cõmodùm vectores omnes exſcenderant, cũ in oculis ipſorum, cælo aquiſque placidiſſimis, quo vecti erant nauigium, pondere nullo degrauatum, ſua ſponte ſubſidit, nec poſteà emerſit. Condomij, quæ vrbs eſt Nouempopuloniæ, vir quidam, cæteroqui honeſtiſſimus, pridem cœperat de nobis ſentire ac loqui quàm inuidioſiſſimè, omnemque in nos malè dicendi occaſionem occupare: ſed in noſtrum Parentem odio erat ſingulari, cuius res

ius res gestas carpendi studio curiosè ac malignè lectitabat, quódque cómentitium arbitraretur totum illud argumentum, famam hominis ignominiosissimè traduceret ad populum, & perpetua probrorum acerbitate laceraret. Huic nocte quadam suo in strato decumbenti, per somnum an vigiliã incertum est, multa coruscans luce Beatus Ignatius noster est oblatus, quẽ Angelorũ circumstans chorus religiosa veneratione acciperet; quod visum postquã tenuerat paullò ampliùs horę quadrãte, Beatus Ignatius suauiter coniectis in iacentẽ oculis, mox euanuit. Sed blandissimus ille oculorũ coniectus tanta vi penetrauit infensi ante hominis pectus intimum, vt cum impetu exsiliret è lectulo, perque ipsas tenebras arrepta è propinquo Beati Patris factorũ historia, vt inde venerationis exordia sumeret, appresso ad pectus codice, prouoluitur in genua, & ardentissimam Beato precationem adhibet, illi se impenso studio commendat deuouetque, nominatim verò postulat, vti sibi à Deo impetret propensiorem ad pietatis studia voluntatem. Patronum in ea causa nactus officiosissimum, accepit longè plura, quàm popoſcerat, & cumulatiora singula, quàm esset ausus expetere: nam ab illo ipso momento erga genus omne religiosarum actionum cœpit mirabiliter affici, crescitque illius ardor in dies magis magisque, quo nomine sit in omnium popularium ore ac sermone, maximaque celebritate famæ. Indidem quoque illi est importata rei familiaris tanta felicitas, vt subita quotidianaque fortunarum incrementa

ipſe demiraretur, vnde largitionibus magnis in templa & egentes exercendis, cùm eumdem in fontem cumulatè refunderet, ex quo beneficia in ipſum manauerant, aperiebat ſibi beneficiorum longè copioſiores alucos, vt numquam ſinit Deus ſuperari ſe cuiuſquam liberalitate. Ex eo porro die, quo in gratiam rediit cum Parente noſtro, Societatem ſic animo eſt amplexus, ſic deinde coluit, vt in oculis eam ferre dici poſſit: cuius tamen euenti annus iam tertius agitur, ſed de quo nobis nunciatum eſt, anno dumtaxat huius ſæculi decimo tertio, quo hæc ſcribimus. Altero anno ab Hæreticorum partibus octo deſciuerunt.

PETROCORIENSE, AC LEMOVICENSE Collegia.

PETROCORÆ Caluiniana ex Hydra ſex decidimus capita, & radicitus quidem, vt non eadem pullulatura denuo eſſe videantur, quorum in cenſionem venire minimè puduit claro genere ortum virum, cùm ſeptuageſimum annum excederet, vt fateretur ſe tot annis ignoraſſe, quod eum noſter docuerat, quam confeſſionem à pleriſque Caluinianorum perarduum ſit exprimere. Beati Patris Noſtri effigie inſignis ęrea bulla, Gymnaſij noſtri alumno puero admota, periculoſam febrem depulit, eiuſque euentus felicitas præſentibus aliquot matronis earum bullarum vim commendauit maximopere, quarum eis fides ſuo bono fa

no facta eſt luculentior, cùm eis deinde adhibitis puerperiorum omnem aleam defugerunt.

LEMOVICI, alioque finitimo in loco, nouem Hæreſeon vinculis exſoluendos ſe tradiderũt. Infelicitate partus compluribus iam annis laborantes aliquot matronæ, votis Beato Ignatio factis, eam ab ſe calamitatem in poſterum amouerunt. Duabus ex ſcholis noſtris eximiæ notæ adoleſcentes duodequinquaginta in vnum Recollectorum Ordinem non toto biennio commigrarunt. Rupefocaldij, diœceſis Inculiſmenſis oppido, ſacri Aduentus Ieiuniique Maioris diebus, celebres conciones habuimus, & Hæreticis auditoribus frequentes, quorum cupiditati vt fieret ſatis, medio ſæpiſſimè foro de rebus Fidei controuerſis verba fecimus, quòd eò ipſis erat aditus liberior opportuniorque. Aperuere nonnulli oculos pectuſque illuceſcenti veritati, eamque admiſere penitùs: pleriſque illius dogmatis eſt iniecta grauis religio, cuius tandem didicerant, aut nulla eſſe prorſus, aut ſolo mendacio nixa fundamenta: quæ ſi pergamus concutere, haud dubium quin, eis proſtratis, ad eorum ruinas deinceps nolint adhæreſcere.

PICTAVIENSE, AC SANTONENSE Collegia.

VNA Pictonum gens, de Franciæ Prouinciis, Caluiniſmum antè complexa eſt, admiratione ſtudio

ne studioque nouitatis, quàm vllus ferme Francorum deprehenderet, quis esset Caluinus, quodque ipsius institutum, quam pestem tota ea regione aluerunt complurium annorum bella ciuilia, impensè adnitentibus Euangelij noui sectatoribus, vt ne flagitio parta possessione pellerentur. Ex quo autem Pictauium, in principem Prouinciæ vrbem, Sociorum ducta est Colonia, & strenuò impugnari cœpta est Hæresis, & concitari animus Catholicorum ad auitæ Religionis reuocandum tuendumque decus, cum in vrbe primaria, tum totis circa oppidis, rediêre probis vires ad instaurandam pietatem, improborum validè repressa est audacia, spes Hæreticorum minutæ sunt non mediocriter. Facit porro nobis maiores animos, ad persequendum opus institutum, Pictauiēsis populi singularis alacritas, incensumque studium, Catholici ritus in antiquum splendorem reducendi: qua in palæstra hoc libentiùs nos sequitur & hortatores & duces, quòd manifestò deprehendit, se in hunc diem non mediocriter profecisse nobis auctoribus. Rediere ad Ecclesiæ Statiua ex volaticis & erronibus Caluini manipulis nobiles viri aliquot, & ex iis quibusdam ea transitio profuit ad salutis æternæ commeatū, cùm, sub ipsam Hæreseos detestationem, vita defungerentur. Iulio mense cùm in Pictonibus essent Rex, Regina mater, Regisque soror, Hispaniensi desponsa Principi, visêre ad nos summa significatione beneuolentiæ, quorum honorificentissimum aduentum, quanta maxima curari potuit, pompa celebra

celebrauimus. In multiplici splendidoque apparatu, cùm placerent omnia, toti Aulæ iucundissimum fuit theatrale spectaculum, in quo Pictonicæ Nobilitatis se maximè probauit industria. Pastoritia munera in theatro sibi oblata Rex partitus est inter Rhetoricæ alumnos, in Scena primarum partium actores, quos postridie accitos ad se, perhumaniter est percontatus de singulorum gradu & honoribus in schola, iterumque hesternæ Scenæ munus priuatim apud se obire voluit.

KALENDIS Ianuariis anni insequentis Sacrorum primitias Deo dicauimus in recenti æde, quo die aperuimus aditum inusitatę ciuiū & peregrinorum frequentiæ, loci amplitudine, ac venustate sacri apparatus, ad obeunda religionis munia inuitante. Gratulantur sibi priuatis publicisque sermonibus ciues nostram octo annorum fructuosissimam operam, in Fidei morumque suscitanda, promouenda integritate: cuius vtriusque longè illustriores processus sibi pollicentur, nobis in eodem stadio alacriter persistentibus.

SANTONENSES Socij præter habitas toto ferè anno conciones, duobus locis celeberrimis, magno audientium concursu plausuque quadragenaria Liberalium supplicatione vniuersam ciuitatem ad se aduocarunt, nominatim verò Cleri Curias, & Familias Cœnobitarum, cum sui quæque corporis ordinata precantium acie prodeuntes. De Caluini obstinatissima secta quaternì modò contumaciam sibi deteri euellique passi sunt, sed primæ notæ homines, qui eo in genere com-
plurium

plurium inſtar habendi ſint, tantum momenti habet eorum auctoritas, ad alios eodem incitandos. Patri Iacobo Burdæo, vndequadragenario, Profeſſo Votorum quattuor, Santonenſis Familiæ omnium primo Rectori, extremus dies vitæ obtigit anno priore, cùm vnum & viginti annos fuiſſet in Societate, vbi cum cætera omnia munera, tum concionatorium multa cum celebritate, audientiumque fruge ſuſtinuerat. Indoluêre ciues vniuerſi nunciata ipſius periculoſa ægrotatione, ac pro ſe quiſque incubuêre in conquirenda difficili morbo remedia: & à pleriſque incenſo ſtudio decursũ eſt, ad vota Deo nuncupanda pro eius ſalute: cuius deinde interitum luxerunt, vt hominis, quẽ ciuitati ſuæ ornamento emolumentoque ſummo eſſe intelligerent, ab multa experientia eius virtutis, & haud dubia opinione ſanctitatis. Ei ſepeliendo non erat locus apud nos idoneus, quare principis ædis ſacrum Collegium eius ſepulturam ſtudioſè ambiuit, vbi ei funus honorificentiſſimè procuratum eſt ab omnibus ciuitatis Ordinibus, indicto per exſequiarum diem iuſtitio: inſequentibus porro diebus parentauêre ipſi quoque vrbanæ ſuburbanæque complures ædes ſacræ, ac ſplendido quidem apparatu. Hæreticis aliquot perſuaſimus veritatem, atque auctores fuimus, vt agnitam amplecterentur.

BENEA

BENEARNENSIS, CANTABRICA, & aliæ Missiones.

IN Benearnensium finibus Concionatores nostri duo versati sunt, alius Eloroni, Lascurræ alius, scilicet ante Nascentis & Resurgentis Christi sollemnia, nunc menstrua, nunc bimestri opera erudiendo populo negotiosissimi, vt ternæ in dies frequenter essent conciones. Simul exorta est Hæresis in Francia, simul Benearnensis ager totus hoc Tartareo lolio est consitus Nauarræ Reginæ imperio, manu que, vt cui gloriosum visum est, per immanes illius temporis nebulas, si Caluiniani dogmatis patronam, adeóque magistram ageret. Ab illa Fidei clade in hac vniuersa Prouincia, infrequentissimos religionum sinceros interpretes & doctores habuit vniuersus ille tractus, qui palam eloqui auderent: vnde coniici potest, quantum resideret ignorantiæ in iis Catholicorum reliquiis, quas sibi Deus in sæuo illo Hæresis principatu reseruarat; quam rerum Fidei altam inscitiam vt nostri detergerent, assiduo intentóque studio elaborandũ fuit. Vt Caluinismus recta est ad Atheismum via, ita necesse est in eo valere abundareque omnium flagitiorum colluuiem, qua gradatim scandatur ad impietatis sublime fastigium. Et reuerà deprehensum, vbicumque fixa sint Caluini vexilla, horrendis superstitionibus veneficiisque plebem esse addictissimã. In Boïatum, seu Baïonensium finibus, Diuini cultus

tus regnum quoddam Orcus sibi constituerat, inter barbari cuiusdam moris homines, quibus se fœdissima Capri figura adorandum præbebat, cuius sacrilegis cærimoniis abolendis haud leuiter tamen desudauimus. Ex vltima Cantabria venere ad nos Catholici postulatum auxilia contra Tartareas laruas, quarum manibus eiicerentur suis cunis infantes, singulis fermè noctibus, & asportarentur ad tempus, quo genere intemperiarum infestissima est tota illa regio: aduersùm quas nostrorum admonitu, adhibiti Ecclesiæ ritu Exorcismi omnem deinceps Lemurum molestiam depulerunt. Eius oræ Ministellos datis litteris Burdigala ipsorum Archimagirus vetuerat congredi cum Iesuitis, non se tamen cohibere potuit vnus de tribulibus, suo iudicio & aliorum opinione, non imperitus, quin velitatis prolusionis quiddam cum Sacerdote nostro institueret, prolatis in medium centonibus aliquot de Rabbinica commentatione, quibus vt ex tempore satisfactum vidit, & plura his, Hebraico de fonte, atque abstrusiora sibi à nostro ingesta, mox cecinit receptui, nec posteà comparuit. Hanc suam temeritatem, in Fraterculorum sanctiore conciliabulo acerbè primùm increpitus, luit deinde irrogata multa trimestris abdicationis à suo munere. Cùm Eloroni, nostris diligenter satagentibus, ducenti ciuium Christi Natalibus Sacræ Mensæ accubuissent, instar prodigij tota vrbe habitum est, id vsurpari à tam multis: quod nemo meminisset eo tempore à quoquam factitatum: neque minor

admi

admiratio ſubiit animos, quòd quinto & quadrageſimo pòſt anno intermiſſum ſollemme pſalmorum canticum videbant renocari, præmittique Noctis Sanctiſſimæ myſteriis. Diſpexêre lucem veritatis Hæreticorum pleríque, amplexi ſunt pauci, cæterùm, vt perſpectam non profiterentur, aliæ rationes alios tenuère: hæc vna plurimos, quòd, potentiorum factione, nondum in ea Prouincia eſt facta optio vtriuſvis dogmatis, ſicut in reliqua Gallia: qui tamen Catholicè ſentiunt, audent iam de conſtituenda ibi Societatis colonia mentionem interponere. Albæ Terræ noſtris Caluinianam falſitatem dedocentibus, vndecim, Rupifocaldiæ tres, Romanæ Fidei veritatem in animos admiſere.

ALTERO anno Eloroni certam Sedem nacti ſunt tres noſtri Sacerdotes, & Fratrum Diſcipulorum vnus, qui tamen numerus ſemeſtre modò tenuit, duobus poſteà excluſis annonæ caritate. Inibi ſtamus egregiè, beneuolentiſſimo freti præſidio D. Arnaldi de Maytia, Elotonenſis Epiſcopi, quo auctore ac duce Inſtituti noſtri muñia exercemus publicè, refragante licèt Palenſi tota Caluiniana Curia, cuius ſeueris Interdictis vetiti eramus aures præbere Confitentibus, ſed auctoritatem ſuam contrà interponente Antiſtite, nec in illum, nec in nos quidquam auſi ſunt eo nomine decernere. Oſſaltenſem vallem luſtraturus Epiſcopus noſtrum Sacerdotem ſibi adiunxit ſociū, eiuſque aſſidua opera vſus eſt, & quidem binis ferè quotidie habendis concionibus. Indicto publicè tridui

tridui ieiunio, vti Deus vniuersæ Galliæ conuentus prosperaret, sollemnis postmodùm eo quoque nomine instituta est supplicatio, quam, præter religiosissimā Diuinæ Hostiæ circumuectionē, celeberrimam fecêre agmina Scholasticæ iuuentutis, omnisque Catholicæ pueritiæ, atque Collegia & Sodalitates opificum, vt suum ipsi numerum Catholici demirarentur, Hæreticique obstupescerent. Vix dici potest quantum alacritatis adiiciant Romani dogmatis populo restituta longo interuallo hæc argumenta religionis antiquæ, quibus instaurandis, iterum sibi videntur Ecclesiæ nasci, vt tantò fidentiùs ad spem veteris vindicandæ libertatis adspirent. Ea lustratione vallis vnius, præter puerorum magnos greges, plus centenis viris, ex iisque primariis aliquot, ac septuagenario Dynastæ, impertitum est Confirmationis Sacramentum. Illustris feminæ filio duodecim annorum, propemodum exspiranti, nostri Sacerdotis suasu adhibitus cum cautione Baptismus, cum mater ambigeret, cóne tinctus esset, repentinam attulit sanitatem. Puerum, iam triduo, aspectu, sermone, motu defectum, simul atque commendatus est Beatæ Virgini Saranziensi, ea regione miraculis inclytæ, atque nostri hortatu nonnihil lustricæ aquæ ori eius instillatum est, repentè oculos aperuit, & fari cœpit incolumis. Vocatus Sacerdos noster ab vicini oppidi Parochis ad maleficorum pertinaciam antè debellandam, quàm legibus irrogatam necem obirent, eorum non paucos ab vltima pueritia noxis omnibus expiauit.

piauit. Ibi frequentissimę fuerunt, vt aliis pluribus locis, parentum apud nos querimoniæ, veneficarum violentia, cui non possent obsistere, rapi sibi de sinu per noctem suos pueros, & in Magicum Bacchanal auferri Orco initiandos: cui malo cùm alias remedium Exorcismos indixissent nostri Patres, & salutare illud esset permultis, non tamen omnibus, huius rei caussam à capite arcessentes, diligentiùs inuestigando tandem edocti sunt. Enimuerò comperiebant indigenarum sermonibus, fuisse de Clero, ac etiamnum esse, homines sacrilegos, impietati Magicæ, ac ipsi Erebo addictos, qui ex nefandæ coniurationis disciplina infantium Baptismum auidè aucuparentur, eoque impertiendo formulam conciperent, non Dei, sed Beelzebub appellatione interposita, vt iam tùm illam ætatulam Tartaro, quoad possent, inaugurarent. Inde fiebat, vt Sacramenti præsidio destituta plerisque locis pueritia, veneficiorum sæuitiæ tam obnoxia pateret, nec eam illorum vexatione eximerent Exorcismorum subsidia, in animos collata Diuina gratia vacuos. Vnum de pueris, quos ad nocturna Orgia impuræ Mænades consuescent rapere, Sacerdos noster sibi sumsit percontandum de nefariorum sacrorũ impio ritu, ex quo audiebat, pueris eò per vim illatis cereos Agnos, reliquaque amuleta priùs à sagis detrahi, quàm cœtum ineant, Cacodæmonis imperio, eademque iis egressis restitui: cuius conciliabuli præsidem Dæmonem, gentis vernaculo idiomate, *Iaunam Gorriam* soleant appellare, hoc est, Ru-

 brum

brum Dominum, quòd ea coloris ſpecie nocturnis ſacris colendum ſe clientibus præbeat. Non impunè tulit puer indicij facti noxiam, inſequentis noctis conuentu Præſidis decreto acceptus verberibus, quorum impreſſa ſcapulis veſtigia eidem Sacerdoti, qui ſe interrogauerat, poſtridie oſtendit. Porrò aduerſùs nocturnos puerorum raptus, iuſſit noſter eos clam Baptiſmate muniri, adiecta conditione ipſius nondum fortaſſe adhibiti, vti diximus, eoque velut interiecto vallo, excluſæ ſunt veneficæ puerorum cubilibus, ſacrilegiſque conatibus prohibitæ. Eccleſiaſticum prædium, inædificatamque ipſi ædem vſurpauerat Hæreticus, cuius ædis parietes cùm in profanos vſus conuerteret, ſectores adhibuit quadrato lapidi ſuis rationibus conformando, quorum vni, fruſtra eluctanti iampridem in dolando ſaxo, è propinqui altaris ruinis vulpecula improuisò erumpens tantum terroris incuſſit, vt, ſilueſtribus feris alioqui aſſuetus homo, ex ea trepidatione, decubuerit periculoſiſſimè. Sementis Euangelicæ faciendæ gratia in Aſpenſem vallem deſcendit noſter Sacerdos, leucas ab Elorono quattuor, vbi ex vetuſtiſſimis membranis hauſit planè memorabilem hiſtoriam rei anno trecenteſimo duodequinquageſimo ſupra milleſimum geſtæ, quæ vehementer faciat ad euincendam & illuſtrandam Romanę Eccleſiæ aduersùm Hæreticos huius ætatis diuinitus conceſſam iuriſdictionem, efficacitate inſignem. Diuturnum de finibus paſcuorum interceſſerat certamen inter Aſpenſes & Lauedanenſes, finitimorum

oppido

oppidorum incolas, in quo isti viribus impares, cùm cedere cogerentur, fraude ac maleficio se instruunt aduersùm Aspenses, pecuniis scilicet redemto Beati Sauini Cœnobiarcha, magicis artibus homine infami formidolosissimoque, cuius præsentia freti prodeunt contrà aduersarios in prælium. Vbi venêre in conspectum vtræque acies armatæ, dirum illud Tartari mancipium, cum Stygiis membranis sambucũ arborẽ cõscendit, indeque tetri maleficij carmen ex codice in aduersos Aspenses immurmurat, qui ferali fascino derepentè sunt ita dementati, vt in risum soluerentur, moxque sua sponte in Lauedanensium manus inermi concederent. Abbas ille Sauinianus, sceleratæ fraudis architectus, ante concipiendum exitiale fascinum, ab Lauedanensibus Aspensium vitam salutemque stipulatione ac sacramento sibi diligenter pactus erat, & stipulanti iureiurando spoponderant Lauedanenses, sed captiuos domũ abductos coniugibus suis dedunt trucidandos, quarum immanitate omnes sunt iugulati, ratis interim ipsarum maritis, se religiosè fide sua exsolutos, quòd manus ipsi ab funesta cæde temperassent. Ecclesiastico autem Interdicto, & Anathemate irrogato in omnes impiæ fraudis, & barbaræ crudelitatis conscios, ratas habuit Numen inflictas meritissimò in scelestisima capita Ecclesiæ censuras, & pœnarum insuper durisimum corollarium nefariis adiecit, cum ad Pontificij iudicij auctoritatem vehementiùs apud mortales sanciendam, tum ad perfidam hominum illorum

barbariam iusto supplicio vindicandam. Nam ab inflicta percussoribus Pontificiæ sanctionis plaga, vniuersis Lauedanensium finibus, nulla mulier deinceps vterum tulit, cæterarum animantium nullius generis femina vel peperit, vel concepit, nihil omnium stirpe vel fibra nitentium aut folio tenuissimo, aut gemma etiam fruticauit, quoad septenni iam elapsa naturæ, cælesti imperio suppressæ, orbitate, cùm æterna sterilitas illi solo inusta videretur, vt ex se nihil penitus effunderet, Romam ad Pontificium tribunal damnatæ atrocitatis rei supplices adiuerunt. Acerbitatem quidem Censurarum supplicibus, cæléstique plaga seuerè multatis, condonauit Pontifex Romanus, pecuniariæ tamen pœnæ perpetuitate Leuadanensibus admissi flagitij tristem memoriam, sensumque ignominiosum irrogauit, Aspensium siquidem internecione deletorum posteris eos iussit æternùm esse tributarios, quo tributi nomine viginti ac tres pagi etiamnum Aspensibus vectigales sunt, & annuam multam hodieque dependunt. Harum omnium rerum, illo ipso quo gerebantur tempore, perscripta publicè auctoritas in Aspensium tabulario diligenter asseruatur, vnde sibi exscriptum exsignatumque exemplum, oppidano magistratu auctore, noster Sacerdos curauit, quo in stabilienda Romani Episcopi iurisdictione, ac censurarum efficacia, vteretur aduersùs Hæreticos. Nostra porro ætate bis venit in disceptationem earũ tabularum fides, apud Palensem Curiam Hæreticam, rei gestæ admirabilitate stupentibus disceptatori

toribus, cuius integritas ſcripti quia & antiquitatis iure, & vniuerſæ gentis teſtimonio egregiè ſe tuebatur, non ſunt auſi Caluiniani iudices ei derogare, tametſi ſuo dogmati conuellendo firmiſſima inde argumenta petebātur. Viſum itaque eſt, perplexis ſuper ea controuerſia totius Senatus iudiciis, ſacroſancto Miniſtrorum accerſito Collegio, fatidicorum Patrum conſulere Pythicam facultatem, & omnis oraculi conſultiſſimam potentiſſimamque intelligentiam percontari, cenſerentne Pontificiis exſecrationibus in Lauedanenſes tantum ſuppliciorum importari potuiſſe, quanta illæ commemorarent tabulæ. Ea quæſtione poſita, velut immiſſo diſſidiorum fatali pomo, totum Synedrion mox abiit in maximè diſſentanea iudicia: ſeu quod verius eſt, & hominum ingeniis congruentius, multum ibi rixarum fuit, nugarum plurimum, nihil diſceptationis legitimæ, ſolidæ ſententiæ nihil. Vnus tandem aliquis, maiorum gentium Pater, ac illius Delphici conſilij fortaſſe princeps, vbi promiſſam barbam Socraticè demulſerat, ita eſt effatus: Illum Pontificem, cuius ſententiam in Lauedanenſes tam acerba de cælo ſupplicia fuerint conſecuta, quàm ſint huius ſæculi Pontifices, longè ſanctiorem videri: atque hæc ſumma fuit reſponſorum ad illam conſultationem. Porro non Aſpenſis modò vallis, ſed omni circà regione, auidè noſtri expetuntur, vel ad perpetuas, vel ad Quadrageſimæ Aduentuſque conciones: quò minùs autem valeat eis fieri ſatis, prohibet Palenſe Caluinianum totum Tribunal, cuius decreto

creto nostrorum numerus vno dumtaxat quaternario definitus est apud Benearnes vniuersos, cum tamen plus sexaginta Ministri Caluiniani ritus ibidem censeantur. Sed ea est conditio Catholici nominis in hac Prouincia, cuius vix quintam populi partem efficiunt Hæretici, sunt tamen eo iure, vt rerum potiantur, & ea quidem iniquitate, vt exclusis vbique Romani dogmatis hominibus, Caluini sectatores continuent sibi perpetuos magistratus, vel iis in oppidis ac pagis, vbi duo tresve degant modò Caluini asseclæ in reliqua Catholicorum ciuium multitudine. Hac dominatus inescati dulcedine, quibus alioqui sua secta erroris est suspecta, nostrumque dogma probatur, volentes hæsitant in luto, ne, Romano ritu assumto, ex sua felicitate transeant in communem Catholicorum miseriam. Frequentes tamen sunt ex illorum castris in nostra Religionis studio commeatus, sed quorum nequeat à nobis numerus censeri, quòd omnibus ibi Sacerdotibus facultas est Hæreticos admittendi ad iura Ecclesiæ. Cascigothi apud Benearnes sunt veterum Gothorum reliquiæ, regione, moribus, omni penitùs commercio discreti ab indigenarum corpore, quibus nefas videatur cum ea gente connubij ius communicare. Sub eorum olim principatu Benearnes durissimam seruiere seruitutem, quorum excutiendo iugo, quòd diuturnam fortemque operam publico nauarit Nobilitas, præmium olim, de Cleri & Monachorum sacro patrimonio, tulit vniuersa ferè; ac valdè opima prædia, iure primitiarum

rum dumtaxat Parochis ad tolerandam vitam relicto: neque illius possessionis nomine defugiunt hodie viri nobiles Abbatum appellationem. Quòd autem acerbæ illius dominationis Gothicæ memoria, petita ex vetustis monumẽtis, hæret adhuc in Benearnum animis, innato ipsis studio quodam asserendæ libertatis prouecti etiam longiùs, quàm par sit, qui ex eis nacti sunt publicæ rei gubernacula, obtento metu sui iuris amittendi, grassantur in alienum iusto impotentiùs acerbiusque. Nobis intereà in magna difficultate fungendi sollemnis nostri muneris, magno solatio esse consueuit Eloronensis Episcopi ac Cleri propensissima erga nos voluntas. Ipse quidem Antistes huiusmodi suæ beneuolentiæ ampliùs testificandæ, Beati nostri Parentis sacro Natali, nostro in sacello perpetrata re Diuina, impertitóque Confirmationis charactere, cum primoribus ciuium prandere apud nos priuatim & familiariter voluit.

Cantabriæ partem alteram, obuersam Septemtrionibus, Francicæ vtique ditionis, ab Hispaniensi Cantabria intercurrentibus disclusam Pyrenæis, anno huius sæculi decimo quarto lustrauimus, iteratis interdum vicenûm leucarum excursionibus. Et insito genti vitio, & rectæ institutionis diuturna penuria, horrendorum veneficiorum infamia laborat vniuersa hæc regio, etiam ad prodigiũ: cuius flagitij compertos damnatosque hominum numerosos ex ea Prouincia greges, Burdigalæ sæpenumerò flammis exustos meminimus. Sed lentius videbatur negotium, quàm pro illius

pestis latissimè patētis finibus & atrocitate, si Burdigalæ procul exercerentur huius maleficij quæstiones, eò pertractis exsecrandorum scelerum tam frequentibus reis; eam ob rem consilium captum est, adeò perniciosæ fraudis indagandæ in ipsis eius cubilibus, & inibi opprimendę. Hoc fuerat nuper Henrici Quarti consilium, cuius missu eò profecti ex Burdigalensi Curia Præses vnus cum assessore Senatore, quattuor aut quinque mensium perpetuis in facinorosa illius gentis capita quæstionibus, immanem reorum stragem ediderunt, quibus penitùs exterminandis cùm nullæ cruces, nulla busta satis esse possent, molestissima aliquamdiu defuncti prouincia Burdigalam regressi sunt. Experientia scilicet didicere prudentes viri, tam latè fusum, diuturnoque tempore corroboratum magnopere incendium, non exstingui iudiciorum seueritate, sed occultari dumtaxat eius flammam ad tempus, intereaque ex ipsis latebris inualescere, ac grassari deinde violentiùs: eapropter eorum admonitu Regina Mater aliam viam tantæ cladis persanandæ instituendam sibi censuit, perque Patrem Cotonum iussit suo nomine moneri nostrū Aquitanicæ Prouinciæ Præsidem, vt eò Concionatores allegarentur, se verò sumtus in eas expeditiones præbituram. Ea re nunciata exarsit continuò plurimorum ardor in eiusmodi procurationis labores ambiendos, sed omnibus moram illius profectionis iniecit Cantabricæ linguæ inscientia, donec Patrum vnus Cantaber tandem repertus est in Tolosana Prouincia, vnde Burdigalam

galam euocatus, ad gentiles suos iuuandos missus est alteri Patri socius. Itaque, à Boiatum Episcopo impetrata legatione, Cantabriæ fines mox ingressi sunt, egregiè animati ad superandas operis difficultates, quod arduum fore præsagierant: non tamen orta est laborum materia, vnde ipsi principio exspectauerant: nam si se doctum, iuuatumque iri, sperarent indigenæ, vltro sua vulnera patefacturi accurrerent, vt postea exitus negotij docuit. Verùm nostris aduentantibus incessit omniū animos grauis consternatio, quasi Capitalibus Duumviris ad se iterum adeuntibus, veneficiorum quæstiones, & damnatorum integrarentur incendia: vt non mediocriter Patribus fuerit laborandum in eiusmodi refellenda vulgi opinione; quæ postquàm rationibus, experientiaque vtilis operæ in aliquos collatæ, penitùs discussa est, tùm tota se regio in eorum sinum effudit studiosissimè, animique sui morbis curàndis medicos vltro adhibuit. In ipso Prouinciæ aditu substiterunt Patres habendis cócionibus ad oppidanos Sancti Ioannis de Luz, & Moralis Theologiæ prælectionibus ad ipsos Sacerdotes, vbi apertè inuecti sunt de loco superiore aduersùs omne genus commercij cum Cacodæmone, quod argumentum attingere anteà Concionatores omnino verebātur: nostros tamen illius exagitari nequaquam pœnituit. Inde progressis longiùs ad interiora Cantabrię occurrebant passim hominum greges, qui nec interrogati, nec aliunde proditi, se vltro veneficiis addictos patefacerent, de se deque suis consortibus dictu au-

dituque tetra profiterentur. De Sacerdotibus autẽ exſecrandam illam factionem profeſſis infanda narrabantur, vt illi nimirum, ore ſacrilego, panegyricos honoris gratia dicerent ipſorum præſidi Cacodæmoni, cui multæ venerationis inter concionandum titulos affingerent, atque vt tantò ampliùs gratificarentur, Diuinæ contrà maieſtati, flagitiosè ludificando, acerbiùs derogarent, in teterrima illa omnis impuritatis ganea, ſacroſanctũ Miſſæ ſacrificium ementirentur, ac loco cœleſtis Hoſtiæ, neſcio quid picei & atri orbiculi adorandum obtruderent. Adultis porrò ad grauiora perpetranda flagitia deſtinatis, pueritiæ, recèns Tartaro initiatæ, id muneris demandari ferebatur, velut ſceleris tirocinium in eo poſituræ, vt bufonum curent greges, ad rei veneficæ noxios vſus ſtudiosè comparatos, vnde in ipſo interdum conuentu in lebetibus ad ignem venena conflantur, ad peſtem deinde inferendam ſatis, pecori, atque hominibus. Numeroſæ puerorum cateruæ ab ſexto ad decimum ſeptimum ætatis annum ad nos confluebant, qui ſe tenellos, & doli neſcios, quererentur abreptos à ſagis in nocturna magorum Orgia, plagiſque adactos ad Stygiorum ſacrorum profeſſionem, vnde nulla ſe arte aut vi deinceps potuerint eximere, in ea verò impietatis officina, tam acerbam ſeruitutem ſeruire, vt fando non poſſet explicari: magnopere itaque rogare, vt eius declinandæ ſubſidia ſibi præberentur. Expromta cùm eſſent idonea in ſingulos ſanandos remedia, proderat compluribus ad integram ſanitatem

nitatem vna curatio, aliis eadem erat iteranda diligentiùs, ipsique sedulò admonendi, vt animum intenderent studiosè ad id, quod agebatur, qua cautione tandem fiebat, vt planè absoluerentur potestate Cacodæmonum. Atque siquando perbene curati sanatique fraude aut vi nefariis cœtibus implicarentur, ipsi sua sponte redibant ad Patres, nunciabantque quid sibi accidisset, quibus Pœnitentia lustratis, cæteróque instructis præsidio, deinceps omnia tranquilla à veneficorum vexatione fiebant. Præter puerilem ætatem, deuexæ senectutis non pauci, qui etiam quadragenariam aut quinquagenariã operã Orco sceleſtiſſimè nauaſſent, se nobis planè reficiendos renouandosque obtulere, atque in eorum numerum venit Magus, qui, cum multorum certa pernicie, inibi Magica vulgò profitebatur, cuius id documentum fuit abiudicatæ ab se artis, quòd suos commentarios nobis vstulandos tradidit. Posteà verò quàm plerique nostris bene vsi remediis incursatione Dæmonum, & sagarum maleficiis se immunes multis iam diebus senserant, & certa vtilitate passim vulgabatur curationis efficacitas, haud exspectato, qui nunciaretur, nostro ad se aduentu, quinis & senis procul leucis ad nos aduolabant Cantabri, & quidem concursu tanto, vt templo & cibo prohiberemur totos sæpe dies, ac nonagenos vno interdum die procuraremus, eo sanè, fauentibus Superis, euentu, vt, minùs senis mensibus, sexcentos indigenas, Tartareis sacris exauguratos, cum Christo & Ecclesia in gratiam poneremus. Vnum nobis

nobis dolebat maximè quòd duo cum essemus dumtaxat, vndequaque accersentibus nostram operam oppidanis paganisque, per primarios ciues, & ipsorum oppidorum Consules, plerisque non poteramus obsequi, etiam cùm cuperemus maximè. Certè adierunt ad nos permulti etiam ex Hispaniensi Cantabria trans Pyrenen, adeoque ab inferiore Nauarra superioreque, inde vsque ab ipsa Pompeiopoli, qui se postularent absolui necessitate factitandi veneficij, quam tyrannica vis Erebi sibi vel maximè repugnantibus imponeret. Patres porrò temporis ac loci opportunitate vsi perlibenter, Beati parentis Nostri Natalem in ipso Loïolæo sacello agitarunt, quàm fieri potuit, celeberrimum, duobus totis diebus, vnde digressi habuerunt obuios ex incolis, qui ad ipsos Loïolam contenderent, diri maleficij ab se auerruncandi gratia, quorum studio vt fieret satis, ex equis exscendendum fuit, vt in ipso vestigio adhiberetur curatio. Inde per inferiorem Nauarram instituto regressu, fanaticorum ea regione, canino more latrantium, magnus est oblatus numerus, quibus ad valetudinem acciderũt salubria in eos collata per nostros amuleta. Inter cæteram verò turbam, vndeuiginti annorum puella, nuper inaugurata nefandis Orci Bacchanalibus, eorum Decuriæ est exemta, quæ indicaret omnibus Stygiam sodalitatem ineuntibus, per ipsa initiorum sollemnia, medicati liquoris quidpiam sinistri oculi albo ita infundi, vt inde pes bufonis figuretur, quæ sit germana tessera, & velut syngrapha capi-

tis Tartaro ſacrati. Eam verò maculam ipſa in ſe de ſpeculo vt ſæpe obſeruaſſet, ita tùm in puella nondum ſanata nobis coram oſtendebat: illud inſuper vſu aiebat ſe deprehendiſſe, oculo inuſtam labem in eis omnibus ſenſim obliterari, quos Patres perſanaſſent, in cæteris iugiter perſeuerare. Porrò iter agentibus, toto eo tractu Nauarræo, pagorum oppidorumque ſeu Parochi ſeu viri principes ſtudiosè occurſabāt, qui facturos nos ſuis medicinam ſupplices ad ſe inuitarent. Sanctus Pellaïus, ſeu Palladius, Nauarrę noſtrę primariū eſt oppidū, vbi Supremus conſidet eius ditionis Senatus Hęreticus, Catholici quoque habitant nō pauci, ad quos habitę ſunt nōnullę cōciones, & catechiſmus explicatus, reſponſum de multis grauibuſque rebus, ad Fidem vel mores ſpectantibus, & cum illius iuriſdictionis Procancellario Caluiniano, erudito alioquin viro, de controuerſis Fidei capitibus diſputatum eſt: permultis autem venefica labe inquinatis admota eſt medicina mentibus eorum ſalutaris. Seriò tandem actum eſt cum toto Senatu, vt quotcumque ſcelerato fœdere conſortium cum Dæmone olim contraxiſſent, ſi vltro ſe ad curationem animi proderent, ab eis omnibus ſeueritatem iudiciorum abſtinerent: hac ſcilicet ratione longè plures, & multò efficaciùs ſalubriuſque auocatum iri à flagitio, quàm acerbitate pœnarum irroganda: quam noſtrorū ſententiam viſus eſt Senatus comprobaſſe, ratamque habiturus poſteà. Inde rectà Burdigalam, quò aduocabantur, properantibus prodibant vndique obuiam

uiam paganorum vicanorumque cum ſuis Parochis & Magiſtratibus copioſi greges, ſalutem ſuis tribulibus collatam gratulantes, reliquis idem poſtulantes beneficium, quibus grauiſſimum accidebat, quòd Patres ſpem reditus faciebant nonnullam, præcisè verò denunciabant ſibi, tametſi cupientibus, longioris procurationis otium non ſuppetere.

BVRDIGALENSE TIROCINIVM.

ADOLESCENS Pictauienſis ciuis, copioſæ viduæ filius, toto biennio noſtris Præſidibus ſupplex, aditum ſibi ad Inſtituti noſtri communionem patefecerat, matre tùm agente Lutetiæ, cuius rei ea admonita, queritur apud Supremam Curiam raptum ſibi à Ieſuitis filium, ſed id modò reſponſi aufert, vt ſuæ prolis vindicias ab Pictauienſi repetat Magiſtratu, cuius decretum mox interceſſit, vti liberali cauſſa puer vndecumque matris aſſereretur manu, erat autem in noſtra Probationis Domo, Burdigalæ. Itaque venit eò parens, petit ab Senatu, liceat ſibi bona ipſius venia, in eiuſdem ditione, Pictauienſis Interdicti iure ac auctoritate agere, ex eoque ſuum ſibi filium ab occupantibus Ieſuitis vindicare: Curia, declinato petitionis argumento, eius libello reſcribit, conſulat ſibi ex Forenſi formula in Iure, vbi iam ipſa verſetur. Ex hoc reſcripto mulier cùm intelligeret, in ea cauſa non facilè ſuperiorem ſe futuram Burdigalæ

galæ, Parisios regreditur, ab Summa Curia Senatusconsultum aufert, quo secundùm matrem vindiciæ filij pro libertate darentur, & is sisti iuberetur Pictauij, neque huic sententiæ intercedendum nostri putauerunt. Adolescens apud honestam familiam Pictauiensem, vt sequestram, deponitur, ex Senatus sententia, vnde illum sua mater alterius filij opera per vim abripit, multaque vexatione toto itinere fatigatum tridui via, in castellum vicenis ab Pictauio leucis, procul ablegat, ternis custodibus appositis, qui interdiu noctuque, domi ac foris, eius latera cingerent. Inde post octo dies Pictauium propiùs, in aliud prædium est abductus, quò parens, minore suo incommodo, cum comitatu esset vétura, vbi nihil eorum omissum est, quę idonea putarentur, ad euellendam ex adolescentis animo Religiosæ vitæ voluntatem: sed omnibus eam palæstram ingressis suus conatus cecidit irritus. Clandestinæ verò fugæ consilia cùm agitari sensisset, in omnem euentorum aleam mirè intenta, mulier sollertissima, sollicitæ custodiæ illam init rationem, qua videri possent obsepti omnes exitus adolescentis: qui vt aliquando maternas suspiciones minueret, segnioresque faceret excubitorum, vigilias, simulare cœpit remissiores in suo instituto impetus, paullóque licentiùs velle genio indulgere. Allatam ex Tirocinio tunicā tres iam hebdomadas non die nō nocte posuerat, sed eam sibi tandem eximi passus est, antè stipulatus eam sibi redditum iri: deuictus quoque asperitate detraxit nonnihil, adhibitis etiam ad colloquium

loquiũ domesticis libentiùs,quàm erat solitus: qua ludificatione incautis cùm imponeret,omnes præstabat sibi minùs iniquos,& in obseruãdo negligẽtiores. Quà se demitteret, perfoderat anteà conclauis tabulatum, condicta cum fideli amico die; super cœnã, causatus nescio quid necessarij, bona discũbentiũ venia, deuertit in conclaue,vnde mox suspenso fune deuoluitur ad Sacerdotem infernè sibi præstolantem, quo duce in tutum & abditum perfugium curriculò deuolat, vbi dies aliquot lateret, dum summissi à matre conquisitores procul excessissent, post quas latebras, eiusdem Sacerdotis ductu, itineri se commisit,secundoque Numinis auspicio in expetitum Tirocinij portum aliquando euasit. Alter item Pictauij natus puer, triennium totum Diuinis motionibus continenter agebatur, quæ modò blandiùs oblectarent, modò pænè obruerent animum copia dulcedinis, vt pro vario suo statu aut eis assentiretur, aut obtentu valetudinis, & tenuis corpusculi,reuocaret assensionem, donec explendi voti causa veniret ad Beatę Virginis Ardellanæ,vbi cælo missus solito validior instinctus adegit ferè renitentẽ ad virginitatis votum Magnæ Matri nuncupandum. Ex æde Virginis, vbi, voto exsolutus, arctiore aliò se obstrinxerat, domum rediit valens & vegetus, qui aliàs imbecillus semper vixerat, & æger, quo ex die robur animi longè auctius sibi quoque accessisse deprehendit; quare, passis velis spirantem de cælo auram copiosam cùm excepisset, ex procelloso humanarum curarum oceano, directa breuique

uique nauigatione, in Societatis portum inuectus est. Duos menses transegerat in Tirocinio, cùm eum suus pater ex insidiis obseruatum in publico capere, vísque auferre conatus est, sed ea violentia Magistratus auctoritate prohibitus, se conuertit ad Principis Condæi gratiam demerendam, cuius litteris ad tres huius Prouinciæ potentissimos viros impetratis, ad Cardinalem scilicet, ad Aquitaniæ Rectorem, & primarium Senatus Præsidem, omnia tentauit, vti eorum vel gratia, vel viribus filius sibi redderetur. Roquelauræus, Regio nomine Prouinciæ Præses, sibi sumsit vt pueri voluntarium sequestrum ageret, à quò tamen eum triduo pòst recepimus, hortatu parentis rogatúque, quem filij alacris virilisque constantia non placauerat modò, sed mira quoque voluptate affecerat, vt hoc nomine haberet multò cariorem. Ex Aulica nobilitate plerique, ac in his quidem Hugonotti nonnulli, puerum variè lacessiuerant, siue animi gratia, siue vt abducerent à consilio, apud quos ille contrà seriò dicere ac agere omnia: magistri morum Fideique grauem personam induere, singulos hortari, monere, docere, quæ Christiani, quæ Catholici essent muneris, commendare ipsis magnopere; vt in ea ætatula tantum prudentiæ animique omnes vehementer suspicerent. Quamobrem, cùm Tirocinij Rector Dynastæ Roquelauræi vocatu venisset ad suum reducendum Tironem, apud eum facetè querebatur Nobilitas, cur suum sibi Doctorem adimeret, cuius magisterio multùm iam profecerant,

optimis deinceps informandi moribus, si eo præceptore diutiùs vterentur. Tertium Pictauiensem semestris & assidua cum vtroque parente, ac cæteris consanguineis, dimicatio, exprimendæ missionis gratia, hoc pluribus & illustrioribus palmis clarum ad nos victorem adduxit, quòd vti minùs hostiliter, ita magis periculosè, ac diutissimè quidem est impugnatus, & ab iis aduersariis, quibus repugnare pænè impium, quos profligare sacrilegum videretur. Virilis sexus erat parentibus vnicus, vtrique, ac suo quidem merito carissimus, quorum canitiem hoc faceret tristiorem miseriorem que quòd æternum esset absfuturus, hocque acerbiùs videndi fruendíque accenderetur cupiditas, perexigua tamen exspectatione solatij. Duplici genere prælij adolescens appetebatur validissimè, ac suis quidem armis non periculosè minùs, quam alienis, infestissimis sanequàm vtrisque; nimirum inter quotidianas obtestationes obsecrationesque pater effetis iam viribus tabescebat ploratu assiduo, mater, in acerbis filij abeuntis amplexibus, animo deficiebatur sensibusque, vt identidem mœrore fugientis animæ iure timeretur interitus: cùm filius intereà, vt suum dolorem premeret sollicitè, lacrymis tamen colliquefiebat. Fuit enimuerò excelsi cuiusdam, exaggeratique summa fortitudine pectoris, non superiorem modò, sed incruentũ quoque ac integrum ex tam formidolosa aciediscedere. Alium, apud Petrocorios natum, parentis, cui erat vnicus, libellis interpellatus Senatus suo rescripto eduxit è Tironumfamilia, & ad se vocatum, in frequenti Patrum consessu, interrogauit Præses, cur

parentem deſereret; vt Chriſtum ait, vocantem ſequar: ſed quid ſperaret ex Religioſo Inſtituto; crucem inquit ille: quid eſſet autem crux, an ſatis liquidò intelligeret; eò veni, retulit, vti præceptis vſuque condiſcerem. Acumine, celeritate, ac breuitate reſponſorum cùm defixiſſet Patrum coronam, non potuit euincere Tiro, quin ſuo parenti addiceretur, ſolido ſemeſtri apud eum periclitandus. Qua decreti acerbitate conſternatus, corruit in genua, & precibus ac lacrymis demitigare iudices vehementer inſiſtit, ac lenioris in ſe arbitrij gratiam poſtulare; ſed Patribus iudicij ſui auctoritatem rigidè tuentibus, adoleſcens nihil impetrauit. Porro interfatus præſes, & multiplicis æquitatis illi decreto prætenta ſpecie, pueri querimoniis cumulatè ſibi facere ſatis videbatur, cùm ita ſpondebat: haud illi abfuturam in patriis ædibus Diuinam opem, ſi quidem è cælo conſilium illud iniectum eſſet: atqui ſpe cæleſtis auxilij nemini ſunt, ait, ſponte ac temerè incurrenda pericula, & grauia præſertim, in quibus circumſpectiſſimi & fortiſſimi quique opprimuntur quotidie: vt ſi in eo peream, quò me præcipitem agitis, periturus non ſim, niſi veſtro grauiſſimo ſcelere: vno igitur fretus Deo puer patrem ſecutus ab eo ad Tirones ſocios ſui reditus auctorem Deum habuit. Alteri cuidam, clari generis, ſed Hæretico parente ortus cùm eſſet, ab incunabulis varij euentus obtigere, quibus deinde cognitum eſt, eum cultui Diuino, tantò antè, data opera comparari. Ei nato Catholica mater Baptiſmum Romano,

pater Hugonottico ritu destinabat,eóq; nomine famulum miserat,qui Ministrum accerseret,sed equũ aliàs maximè mansuetũ ac docilem, famulus nulla vi aut arte potuerat in viã inducere,sed ingenti pauore plenus redierat,heris suis euentum rei nunciaturus. Puer interim propinquæ mortis aperta præferebat argumenta, quem mater Deo antè deuouerat, si posset euincere, vt Catholicis imbueretur cærimoniis:quare vehemẽter instat apud virum, vt ab Sacerdote lustrari eum patiatur,quãdo Ministri non sit copia: cui cùm victus precibus coniux annuisset, eumdem famulum eodem equo properare iubet ad Parochum:cuius equi numquam facilior, promtior, fideliorq; fuerat opera, quàm tum fuit, quo celeriter aducto Sacerdote,matri,religiosissimæ feminæ, Catholicis aquis expiato infante, cumulatissimi gaudij est allata materia. Bimus cũ adhuc esset puer insedit eius renes, calculus tã atrox, vt in momenta doloribus tantũnon exspiraret:cui calamitati amoliẽdæ, mater eum iteratò consecrat Numini,& eam dedicationẽ breui secuta est exitialis calculi sine infantis noxa.eiectio. Vototum maternorum ignarus pater grandiorem factum filium iã initiaturus credebatur Caluinianis ritibus, eumque,suę tuendæ augendæque factioni,fortem olim pilanum,mente prædestinabat, sed intercessit eius cogitationibus celerior occasus,quam putaret, qui adolescentis conditionem in libertatem asseruit. Inde missus in nostra Gymnasia, vbi primùm Societatem vidit,cœpit adamare,in quam posteà seriò adiecit animum,& seipsum studiosissimè contulit.

PROVINCIA LVGDVNENSIS.

EXeunte biennio ſuas operas profitebantur Socij quadringenti ſeptuaginta ſex, id eſt, plures ſedecim, quàm priore parte biennij; quo toto in partem laborum adſciti quadrageni quaterni; octoni deceſſere; familiis quattuordecim meruêre Sacerdotes centum ſexaginta; Magiſtri participes aut expertes Sacerdotij centum circiter: Diſcipuli ferme totidem; Adiutores, nunc pauciores iis decem, nunc decem plures: Tirones quinquaginta, vel iis paullò infrequentiores.

LVGDVNENSE COLLEGIVM.

IOannes Marquæus duobus iam annis Theologica merens ſtipendia, cum vicenarium ætatis triennio exceſſiſſet, maximo Sociorum mœrore occubuit. Placidiſſimum ingenium, & cum ſingulari actionis ſermoniſque lepore conſuetudo ſuauiſſima, in quibus innocentia quam eximia

emicaret, huic adolescenti domesticorum exterorumque summam beneuolentiam conciliauerat vt nemo non eius commodo, incommodóve perinde afficeretur ac suo. Hic aduersus eum animus egregiè se prodidit in molesta ipsius ægrotatione, quam suo quisque redemtam vellet periculo, vnde illa precum existebat incensa vis, qua eius interitum omnes deprecabantur assiduè, si superis ita videretur: sed septimo anno ab inita, & fortiter decursa virtutis palæstra, Cœlestium ille palmarum Designator coronam ei decreuerat. Morbi acerbitas in aliquo alio rerum diuinarum sensum, & vim animi ad illustria pietatis facinora oppressisset: sed in hoc visa est tanto magis acuere, incenderéque: vt scilicet præclaro vsu generosis mentibus insita virtutum semina nullis aduersis casibus se sinunt obrui, sed acrium flammarum instar coactæ se exerunt vehementiùs. Vt morbi graues molestiæ multiplicem ingemque ipsi sufficerent Religiosarum actionum materiam, aliunde tamen accersebat omnes earum ansas quàm diligentissimè, ne quod breue sentiebat superesse tempus ad obitum, sine fenore præteriret. Pueritiam omnem, &, ad id ætatis, flexum adolescentiæ lapsui maximè obnoxium, tametsi sine labe transegerat: concipiendæ tamen sensibus intimis pœnitudini, per frequentes gemitus, hoc carmen, ipse sibi occinebat identidem: *Heu fallax adolescentia, quàm præposterè sum vsus annis tuis, & viribus!* Humanis momentis si rem æstimares, lectissimo adolescenti multa inerant

rant, quibus longioris æui cupiditate tangi posse videretur, nec immeritò: ab eius tamen animo nihil visum est alienius; vt contrà suauiter simul & auidè sublatis in cælum oculis, cogitatione vitæ melioris, quasi iam prægustatæ, totus inardesceret, quas inter incensas sanctè concitati animi adspirationes placidissimè occubuit. Virginum cœnobio, ex duplici labe, propinqua imminere videbatur ruina, quòd votiuæ paupertatis integritas iam pænè obsoleuerat, & solutior in plerisque labebatur. Vtrique incommodo est salubriter occursum expolitis, per Diuinorum sedulas commentationes, Virginum principibus, ipsaque inter primas Antistita; quibus factum est, vt instituti Religiosi memoria vsusque reuiuisceret, vnáque de cœtu, paupertatis studio, referret in commune de suo peculio argenti facti, pretiosæque supellectilis bene magnum modum, stupentibus reliquis sororibus, laudantibus Ecclesiasticis Censuris decem & octo annos irretitus ad nos adiit, vt eis tandem expediretur vinculis, sed eorum fuit ea conditio, vt vsque ab Roma necessariò esset euocanda solutio; quo vt eo nomine missum erat, ille graui morbo decubuit, vnde non excitaretur postea: sed cuius animus in momenta euolaturus putaretur, supra naturæ vim, occultis illigatus nexibus hæsit in statione, quoad allati Pontificij diplomatis cum auctoritas, multa exemtum, honesta quoque missione corporis ergastulo mox absoluit. Hæreticorum ex Albo expuncti viginti duo, in iisque Sacerdotij

desertores tres, quorum vnus duodetriginta Sacerdotibus sacrilegæ defectionis auctorem se fuisse multo cum gemitu secum ipse querebatur.

Sequentis anni de Caluiniana præda manubiæ ad nos vberiores peruenere, duodequadraginta eius transfugis auspicatiore sacramento in nostro exercitu dicentibus, cuius transitionis nomen auctoritatemque non defugerunt Ministri filius, & alius inter suos nuper Diaconus. Adolescens, aliàs Discipulus noster, & Marianus Sodalis, prohibitus assiduitate negotii status Sodalitii non obibat conuentus, animo tamen studium erga Patronam fouebat, cuius ei copiosam mercedem Magna Mater repēdit in tempore. Is enim cùm operis nescio quid curaret ardentiùs, maioris modi acum altè defixit in sinistro oculo, cuius plagam vt periclitati sunt medici, decernunt reuocandi luminis spem esse ablatam penitùs, in id vnum maturè conferendam artis industriam, vt oris deformitas abstergeretur, cæteram omnem operam planè inanem fore. Per eas angustias humanæ artis opisque, adolescens summo conatu mentem erigit ad extraordinaria subsidia è cælo accersenda, Magnæque Matri supplicat ardentissimè, interpositis triplicium votorum velut obsidibus, vt clienti suo manum admoueat salutarem. Sub illam precationem chirurgos obtestatur, amoliendæ luminis orbitati curationē adhibeant sollertissimè, tantisperque sustineant petitum ab naturæ & artis experientia iudicium, nam magnopere confidere se, ab Dei parente suffectum iri manibus ipsorum
inusitatam

inusitatam vim sanationis, eius ductum modò sequerentur, quæ remedia & operam esset prosperatura extra ordinem. Medicis ei tantopere roganti obsecutis, paucorum dierum curatione oculus aciem integram, speciemque recepit, tenui dumtaxat vulneris macula residente, quæ Diuinæ manus admotæ vestigium præferret, identidemque refricaret memoriam beneficentiæ. Amico accepti hospitio in agris Patres cereis Agnis armauerant familiam aduersùm infestos Lemures, cæteraque pietatis institutione munierant. Ab eorum digressu, cubantibus in eodem lecto famulis duobus, obdito foribus pessulo, ante somnum ad lecti spondam, se obiicit proteruissimæ feminæ species, prælato dextera lumine, cuius splendore fit spectrum vtrique conspicuum. Alteri cubantium ex repétina trepidatione fertur animus ad sacri amuleti nuper accepti cogitationem, cuius ope fretus iubet laruam eloqui, atque sitne à Deo, an à dæmone, profiteri. Ab neutro missam se affirmanti, sed volaticum esse genium, nulli noxium, ille, fraudem iure suspicatus, manum bracchio iniicit, in oculos deinde inuolaturus, sed, inter eam prehensionem, simulacrum elabitur, & ad ostium regreditur. Ibi mox induit armati squamatique pumilionis effigiem, adunco naso, villosis manibus pedibusque, densioris flammæ circumfusam globo, quibus prestigiis, vt vidit hominem nihil commoueri, pòst paullò in fumum euanuit. Triduo ab illa nocturna ludificatione, alterum ex iis famulis, qui, seu obliuione, seu contemtu, sacri amu-

leti nihil ſibi petierat, vis quædam vehemens & occulta renitentem maximè,ac vociferantem, eodem de cubili, à capite detrahit, & aſportat ad feneſtram, aut deiectura præcipitem, aut longius in perniciem auctura. Magnitudo periculi excitat in miſero Numinis memoriam, ac Beatæ Virginis, quorum precatus opem, huic votum concipit, eueſtigióque is funeſto raptore abſoluitur, & ſomno ſocius, qui ad id momenti mirè ſopitus, eum tumultum non aduerterat. Dies deinde aliquot ingens hominem horror tenuit, & ad omnes domus fores infeſta ei fuere dira ſimulacra, donec ad nos perductus anteactam ætatem vniuerſam vna Confeſſione recognouit.

AVENIONENSE COLLEGIVM.

CAtholici nomen & ſpeciem ementitus Miniſter dolo malo Auenione verſabatur, quem ſui demum ſermones, tametſi callidiſſimè ad fallendum compoſiti, prodidere, ac compegêre in vincula, vbi, auditis noſtrorum ad vinctos crebris adhortationibus, ſic affici tandem cœpit, vt colloquium vnius Sociorum ambiret, quocum ſæpius congreſſus errorem dedoctus eſt, eaque ratione ab Hæreſi & carcere abſolutus. Tetrorum criminum reus vir quidam, multos iam annos Deo illudebat, dicis tantùm gratia vſurpato Confeſſionis officio, diſſimulatis in eo videlicet teterrimis immanium flagitiorum vlceribus: cui Deus,

leuiore inurenda plaga, horrendi tandem sacrilegii salubrem religionem inussit. Sacrosanctis Paschæ diebus ore animoque impurissimo ad Cælestes dapes se appulerat, reclamante, vt semper scelerum infandorum conscientia, cùm, demisso in stomachum Diuino ferculo, ei derepente pectus intumescit, viscera exitiali torrentur ardore, vt lymphato similis, omnibus concuteretur artubus, inauspicatum nescio quid dentibus infringens, ac mox linquentibus animo & viribus, collabefieret nisi exceptum amici domum inter manus asportarent. Post aliquantum temporis sui compos factus, liquidò intellexit, reum se Maiestatis Diuinæ vadari, ob sceleſtiſſimè irrogatas Numini diuturnas immanesque contumelias: quo nomine, quem vnum conscium haberet teterrimarum fraudium, Deo tacitus se adstringit vitæ melioris sponsione. Inde certum de Patribus nostris aduocat, cuius ad aures superioris æui noxias singulas, & horrenda sacrilegia, intimo doloris sensu exsecratur: neque mora intercedit, quin omni cruciatu eximatur. Ei miserè laboranti præsto aderat amicorum vnus intimæ necessitudinis, qui ad eum diem Catholici pectoris vmbram Caluinianæ fraudi obtendisset, cui æger cùm tam repentinæ acerbæque calamitatis rationem familiariter indicasset, is veritus, ac meritò quidem, vltionis Diuinæ iam intentatam fortasse capiti suo machinam, posito infami simulatæ religionis velo, germanum Catholicum sincera mente professus est. Ex adolescentium Sodalium decuria vnum

proiectæ

proiectæ libidinis muliercula, occupatum in ſtrato, laceſſebat ad communionem flagitii, cui ab ſe depellendæ ſetoſum cilicium pectori prætentum cùm oſtendiſſet, nec illa reprimeretur, hic ad validiora tela conuerſus, promtum è puluinari flagellum acerrime cœpit nudatis incutere humeris, dum ſpectaculi horrore funeſtum proſtibulum ab ſe procul abigeret. In ſenioribus Sodalibus cuipiam vel à natura, vel prauo ab vſu inceſſerat effrenatus ad omnem libidinem impetus, quo vrgente per obſceniſſima quæque diu fuerat volutatus, vnde veteres animi clades recogitanti acerba indignatio, & ſui horror ingenerabatur. Efferueſcente igitur vehementiùs hoc doloris æſtu, proſtratus in ardentes preces intentiùs ab Deo efflagitat, vt quoties impuræ cogitationis ſtimulus métem laceſſeret, de firmitate membrorũ, oculorumque acie, ſibi quidpiam decerperetur. Iuſto ſui refrenandi ſtudio concepta obſecratio iucunda Numini cecidit, & habuit exitum, qui optabatur: enimuerò cùm poſteà vehemens libidinis titillatio corripuiſſet hominem, & is ad facinus accingeretur, repentina eius oculos cæcitas inuoluit, qua non eximeretur, quoad veſanus ille motus planè concidiſſet. Nemauſi Arecomicorum decem Hęretici, obducto Catholici moris ſimulacro, in latebris deinde Caluinum pro numine reuerebantur multos iam annos, quibus adſcititia perſona detracta eſt, & Catholicorum germana inducta. In Hugonotis vndecim, ad Romanas leges adductis, poſt longam tergiuerſationem, emicuit mu-
lieris

lieris ægrotæ alacritas & animi fortitudo, in profitenda ratione assumti ab se Catholici dogmatis, Caluinici conciliabuli Patribus summis quibusque palam, atque inexspectatæ huius mutationis causas anxiè sciscitantibus. Quod serò tandem ausa est, id ei pridem erat decretum, nisi vanus quidam matris metus, feminæ Caluino addictissimæ, professione Catholici nominis auocaret: nunc verò quod sui consilij esset apertè enunciantem, rebantur, aut se ratos simulabant Caluiniani, à coniuge fuisse blanditiis metúve adductam ad eum sermonem, qui non esset ex ipsius animi sententia. Eius voluntatis haud dubiis conjecturis explorandæ gratia, eò accesserat Capitalium rerum Duumvir Nemausensis, præter Caluinianæ scholæ proceres, apud quos primùm questa est, cum multa sua iniuria, vocari ab Hugonottis in dubium, suone, an alieno ex sensu asseruisset, nuncium Caluino se remittere, quasi mulier id ætatis, conditionisque, ipso pænè in articulo subeundi iudicij Diuini, de re omnium maxima, videri voluisset in cuiusquam gratiam ambiguè locuta: deinde grauiter, & contenta vòce, pronunciauit certum sibi esse in Catholici dogmatis sententia viuere, atque pro eo tuendo sanguinem profundere, si se Deus hoc beneficio dignaretur. Ab tam luculento edito suæ Fidei testimonio rerum caducarum mentionem non admisit, nec cogitationem; de coniuge ac liberis omnes sermones aliò auertit, vni Diuinarum rerum commentationi affixa penitùs, quo cælestia meditandi accenso studio ad decimum

mum producto diem, ipsa religiosissimè occubuit. Omnium qui ad hunc diem Caluiniani Euangelij præconium fecere in Gallia, intelligendi ac dicendi sine controuersia Princeps, Ieremias Ferrierus, cuius vnius viribus Hugonotica sententia maximè tota Francia nitebatur, vt eorum partes magnoperè sua destitutione affligeret, si ad nostras traduceretur, ita, qui de Patribus cum eo congressi momentum illud habebant exploratum, cupidè adiecerant animum studiumque suum ad eius periclitandam, & eo concitandam voluntatem. Quod vt maiore fiducia molirentur, suadebat hominis liberale ingenium, & non modica eruditio, quæ duo si adhiberentur, summoto antegressarum opinionum præiudicio, ad dispiciendam veritatis lucem, abesse non poterat, quin vt ea ipsi copioso splendore affulgeret, is eam agnosceret, ingenuéque amplecteretur. Neque secus accidit, quàm illi ex hominis persp[illegible]cta indole prudenter coniecerant, nam vbi secum agi deprehendit liberaliter & amicè, eò quoque non grauatè mentem appulit, quò inuitabatur, & quod suasus erat, semota omni peruicacia, cum otio, & animi quiete, vim rationũ à Caluinismo reuocantium accuratiùs expendit, neque illis cogentibus id quo de agebatur, suum assensum negauit. Exinde per aliorum negotiorum causam, Nemauso Lutetiam eunti redeuntique multiplex cum nostris eo de argumento, locis idoneis, sermo fuit, vt demum eius ad Catholicos transitio decerneretur. Eo certè animo studia sua conferebat in partes Romani dogmatis, vt explodendi

dendi sollemni exsecratione Caluinismi theatrum deligeret Nemausum ipsam, vbi Heresis propagandæ, ardore incredibili, & summa dicendi gloria, permultos annos florentissimum nomen, inter perpetuos suorum plausus, sibi conciliauerat: fuere tamen amicorum graues sententiæ, cur eo tempore, ac loco, ad tantam celebritatem res non adduceretur. Homo id ætatis, experientiæ, auctoritatis, eruditionis, consilij, & grauitatis, cum ab veteri sententia rituque post multam deliberationem, discederet, potuerat secum pertrahere in idem cõsilium quidquid est Caluinianorum in vniuersa Gallia, si quidem res iusta rationum trutina penderetur: sed ea vulgo non sunt Hugonotorum ingenia, quibns tam facilè receptum ab errore persuadeas, quàm liquidò ipsos errare peruincas, adeò præfractè tuentur, quod semel animo combiberint, ne non satis acuti, & intelligentes in iudicando fuisse videantur. Tantum verò abfuit, vt Nemausensis populus sanum & maximè prudens doctoris sui reuereretur iudicium, cuius in verba velut in sacra Pythici oraculi effata, pridie fuerat iuraturus; vt simnl ac obscuris sermonibus dissipatum est, iam alia omnia cum de Fide sentire, cæco impetu rei omnium grauissimæ abstrusissimæque diiudicandæ temerarium insanumque sibi vindicaret arbitrium: quia scilicet apud Caluinianos audacia & ferro potentioris partis est decernere, quid cætera pars in Fide sequatur. Tota igitur Nemausensi vrbe plebeiorum cietur tumultus, animos clam facientibus Hugonotorum proceribus, &

passim

passim audiuntur acerbæ voces proditorem sinceri dogmatis Ferrierum ex mortalium numero exscindendum; ferro ac igne piandum scelus, quod impius in sacram Christi familiam consciuisset; occupandam priùs vesani capitis amentiam, quam turpi labe suos nuper consortes inquinaret;& acerbitate supplicij obstruendum, cæteris de suo corpore, ad hoc genus impietatis exitum. Ferrierus, cui plus satis multo ex vsu notum esset suorum nuper tribulium ac collegarum ingenium, cùm inaudisset concitatos in se plebis animos, furentemque sua sponte procellam occultis maleuolorum flabris vehementiùs accendi, clam in potentis & Catholici viri ædes perfugij causa demigrauit, diro alioqui membrorum laniatu satiaturus truculentæ plebis, hostili sæuitia ferro & igne grassantis, immanitatem. Ferina rabie instincti homines vbi herum suis ædibus abesse audiunt, ipsas in ædes innoxias, & earum instrumentum acerbi odij tetrum virus exonerant, penuariam cellam, vel corrumpunt, vel cum supellectili eiiciunt per fenestras; heram ipsam, puerperio proximam ex lecto contumeliosè deturbant; geminam eius prolem, teneram adhuc,cum matre incendio communi domus ipsius destinant; inde malleolo & facibus in suburbanam eius villam,infestis omnia deleturi flammis, prouolant;quos nisi villicus supplex inhiberet precibus, eam labem suo futuram periculo denuncians, eodem tempore vrbana & rustica res omnis Ferriero deflagraret. Verumtamen ne sanctæ religionis æstus ipsos nequidquam
cò

cò prouexiſſet, proculcandis latè frugibus, petulanter defringendis vitibus, arborumque tum ſurculis tum ramis, non modicam conſumunt operam, ſui ſemper, ac veterum facinorum memores; vt qui ferro ac igne noui ſui Euangelij ſementem nuper fecerint, cæde ac incendio eiuſdem augenda carbunculatione graſſentur. Is interea, cuius vnius maximè petebatur iugulum, ſuam ſalutem Catholicorũ ſeptus clauſtris, & præſidio vallatus, non ſine trepidatione, tegebatur, ſic animatus tamen, vt ſi maior vis inde ſe abigeret, vt incolumis non poſſet euadere, quacumque pateret exitus, in Patrum noſtrorum eniteretur contubernium, vti eorum in oculis, & ad ipſorum, vt aiebat, pedes, pro Catholica Fide mactandum ſe, Deo victimam, conſecraret. Vbi verò furentis plebis nonnihil ardor deferbuerat, opera Catholicorum ciuium, veſte mutata, Nemauſo elapſus eſt, tutumque ac honorificum receptum habuit apud Belliquadrenſes, ad Rhodani ripam, itidem in Aremicorum Volcarum finibus. Fratri tamen ipſius, clariſſimo medico, non adeò feliciter aliquot inde diebus ceſſit alieno veſtitu tentatus exitus, cui nempe, inter effugiendum agnito, intentata ſicariorum manibus atrox lapidatio perniciem propemodum vltimam attulit, ſed Deo propitio tandem inter diram ſaxorum procellam euaſit. Ea defunctus clade Ferrierus, qua Chriſti Crucem, germanam vtique Catholicorum teſſeram, per ipſa rudimenta Chriſtianæ profeſſionis ſibi deſponderat, operam eueſtigiò contulit ad lucubrationem dignam eo verita-

tis studio, quod per acerba illa initia prętulisset. Breui ergo ex ipsius officina prodiit luculentus huiusmodi commentarius, quo facti sui eam rationem reddit, quam necesse sit probari ab sapientissimo & æquissimo quoque arbitro, vbi etiam refutatissimè ac validissimè certa quædam Caluiniani dogmatis pronunciata, quibus asserendis olim se intemperátius ipse iactauerat. Massiliésibus & concionaria in primis, & reliqua omnis opera diu, ac vtilissimè nauata est: neque minùs frugifera Rhodani vtriusque ripæ accolis, Cauaribus & Volcis, per frequentia oppida, & pagos non pauciores. In Monbrunensi ora Caluinianus Minister, præsente eius loci Dynasta, nostrum ausus lacessere, vbi ad ignominiosam infantiam paucis adactus erat, præmium temeritatis tulit Satrapæ indignationem, suique abdicationem ministerii, noster autem præter eruditionis elogium ab ipso Dynasta Hæretico, eiusdem beneuolentiam, conuiuium, atque hospitium promeruit.

Parte altera biennii vni Discipulorũ nostrorum ad sacrã mensã prouoluto, & segniùs rem gerenti, occursabant frigidæ Caluinianorum cauillationes aduersùm Eucharistiæ veritatem, quas nuper ex illis audiuerat, quarum inanitatem quòd maturè non reiecisset, ipsæ sę insinuabant in eius animum, & fermè assensionem iam exprimebant. Interim Sacerdos cum sacrosancta Hostia ei iam adstabat, eam porrecturus in ipsius os, sed infelici labra & dentes tam obstinatè occludebantur, vt is omni licèt conatu enisus tãtillum non diduceret, quo ca-

ſui impietatis ſuæ admonitus, in Deum; & in Euchariſtiam, quam poteſt religioſiſſimè, Fidem excitat, eiuſque ſuo ſcelere nunc eo ipſo loco violatæ ſupplex poſtulat veniam: neque fit mora, quin ei recludetur os, multaque mox religionis erga illud Sacrum diuinitus infundatur. Adoleſcens grauioris flagitij reus pudore prohibebatur, quò minùs fœdo vlceri medicinam Confeſſione accerſeret, iamque menſes aliquot hoc pacto illi ceſſerant, cùm Stygio inſeſſus hoſpite ruſticus, omnis litteraturæ ignarus, ei ſeducto de via, & æqualium cœtu, commemorat occultum illud facinus, & aliquot expreſſum idiomatis acerbiùs exprobrat. Grauiter attonitus tam inexſpectato euentu puer, hærere primùm ac pauere; dein culpam agnoſcere, ac recipere pœnitentia expiaturum; ſed quæcumque illum cauſa tam ſalubri conſilio abſtinuit, deinceps hærebat in luto, cùm ille idem ſeuerus monitor, in adoleſcentis conclaue inſinuat, clam omnibus occupat ſolitarium, & increpitum aſperrimè, Deo ſe auctore denunciare ait, diuturnæ contumaciæ iuſtiſſimam pœnam, durũ & propinquum ipſi è cælo imminere letum, exindeque apud Orcum æterna ſupplicia, niſi deſubitò animum adiiceret ad conceptũ pridem ſcelus eluendũ. Puero vix vnquã alioquin auſuro expromere flagitii turpitudinẽ, neceſſaria fuerat intẽtatà potentiùs à Deo machina. quæ ſe adigeret ad Chriſtiani officium, quo religioſiſſimè defunctus eſt, poſteà quàm ei tam præciſe fuit edita Diuinæ iuſſionis formula. Septenis Miſſionibus vicina oppida exculta ſollemnibus

concionum diebus ante Christi Nascentis Resurgentisque ferias;interque cætera illius operæ compendia,octo Hęreticis fax veritatis illata est,quam & volentes adspexerunt, præsertim verò mulier octogenaria, in qua pridem Theologi non parum tempus oleumque perdiderant. Inusitato prodigio vnus aliquis, immanium scelerum sibi conscius, inductus ad idoneam homine Christiano religionem,cùm participare Sacramenta vel inquinatissimo animo neutiquam vereretur. Ipso sacro Paschæ die ab cælesti Epulo domum redierat, & aduertit vxor ex illius femore cruorem defluere, quo spectaculo attonita exclamat, rata maritum ferro grauiter saucium,quod ille cùm negaret, sanguine tamen coxendix & crus manare pergerent, vterque mirari summopere, ac diligenter scrutari fluxionis originem, quam deprehendunt ad summa femoris,inter vestes, in concreti sanguinis grumo mediocris pomi magnitudine,vnde eminula quinque tubercula, totidem papillarum instar, cruento fluore manarent. Adhibiti medicorum experientissimi, ad eius liquoris periclitandam naturam, iurati asseuerarunt, illum sanguinem ab humano neutiquam discrepare:quo miser ille ostento permotus, rationes cum animo suo, ex conscientiæ pridem reclamantis formula,diligenter sibi putandas sumsit. Apud Belliquadrenses Rhodani accolas, in Volcis,viceni,terni apud Salonos, in Salyis, Caluini lepram exuerunt.

TVRNO

TVRNONENSE COLLEGIVM.

VALENTIÆ Cauarum vnus de nostris, inter obeunda sollemnium concionum munera, tricenos septenos Caluinianorum cum Romana Ecclesia & sentire & viuere docuit: denos alius alibi eodem volentes adduxit. Matrona nobili genere, nonagenaria; primùm nascentibus nouis Caluini mysteriis infans imbuta, Catholicum non modò institutum, sed nomen quoque, in primis verò Sacerdotum, oderat implacabiliter, vt ad eorum ipsam appellationem exhorresceret. Ad eam, haud procul Turnono, vnum de nostris Sacerdotibus euocant, ex itinere, viri nobiles, qui moribundæ aderant, cuius ad adspectum recreata mirificè, stupentibus omnibus, desubitò erūpit in ardentissima desideria Caluiniani dogmatis explodendi, neque vrgendi finem fecit, quoad noster, vix horæ quadrante quàm aduentarat, ei ex sollemni formula Caluinismum exsecranti, aures accommodaret. Se verò Dominici corporis summa incensam auiditate, non est passa in lectulo, tametsi grauissimè affectam, Diuinis mysterijs imbui, ne quid secus fieret, quàm ipsa dignum putaret reuerentia præsentis Numinis: iussit itaque se deportari ad familiare sacellum, vbi, velut proximè vita functuræ, sacri viatici nomine Diuina Hostia ei porrecta cùm esset, contra opinionem omnium, ex morbo incolumitatem impertiuit. Non diu superstes deinde fuit, sed, quod vitæ

concessum est reliquum, id sanctissime agnoscendo inusitato erga se Dei beneficio transegit. Idem Pater ad moribundum Hæreticum, grandem etiam ætate senem & ægrotum, introductus suadendo tantum valuit, vt Hæresin ei extorqueret, quem Numinis benignitas Sacramentis ritè procuratum sanitate donauit, qua nūc fructuosissimè vtitur redigendis ad Christi gregem tota vi Caluini errantibus assectis. Feminæ primariæ, in laboriosissimi partus angustijs ad extrema deuolutæ, Sacerdos noster accersitus, opis ferendæ causa, tradidit in manus tenuem assulam ex Spōda B. Patris Ignatij, qua accepta derepente felicissimo functa est puerperio. Admotis eiusdem Patris reliquijs, depulso vitę haud dubio periculo, facillimè peperit coniux nostri medici, cuius testimonio didicimus nullis humanis viribus matris incolumitatē in eo partu potuisse asseri. Hoc demum anno ab Socijs Turnonensibus recepta sunt ossa Patris Iacobi Salesij & Guillelmi Saltamochij, ex sua olim familia, quos prioris sæculi annus nonagesimus tertius illustres Martyrij laurea cælo inuexit. Eorum reliquias Caluinianæ sæuitiæ Albenacensis Matrona religiosissima subtractas, diúque asseruatas domi occulta in latebra, deinde Patribus nostris Auenionensibus, clam admonitis, summiserat, à quibus sacrum depositum demique acceptum, sacro loco abdidimus.

Secundo anno apud Gratianopolitas seducti de Caluini Schola discipuli amplius viginti, moreque Catholica inaugurati disciplina, in quibus pri-

principes matronæ duæ hoc laudis amplius tulêre, quòd, præter Ministros, eas exagitarunt magnoperè propinqui de Caluiniana decuria, sed non alio compendio, quàm sui dedecoris. Noster porro Delphinates pæne omnes exciuit Gratianopolin, vt eo nomine nouis præsidiis regiones vrbis firmarentur: concursum verò concitauit fama quadragenariæ orationis, cuius apparatus fuit magnificentissimus, & apparatui fructus haud absimilis. Processit supplicantium acies numerosissima ordinatissimaque, Christi patientis religiosè instructa symbolis; cuius multo maxima pars de nobilitate fuit virginum matronarumque, velata fronte, pedibus nudis, virorum retectis ad flagellorum ictus humeris; quo spectaculo nihil meminerant, quotquot interfuêre, ad incutiendam religionem se vidisse potentius; quæ confessio non Catholicorum modò erat, sed ipsius Lesdiguierij, quem curiositas visa est ad spectandum pellexisse, sed tenuisse deinde ipsa rei summa dignitas, res Catholicorum ex eo vno argumento maximè intereà stupentem. Is toto triênio concionatorem nostrum, Gratianopoli versantem, illustri semper & honoris & amoris loco habuit, & eius illa vox frequenter excepta est, beneuolentia & veneratione aduersùs eum Patrem nemini planè se nostrorum concedere. Nostrum Institutum ex eodem Sacerdote cognoscere voluit, cuius rationem cùm inde habuisset perspectam, ostendit illud sibi placere vehementer, & clarissimè pronunciauit, Societatem ab omnibus Francis, qui verè Franci es-

ſent adamandam eſſe meritò, & vndequaquè expetendam. Vt conſtaret autem quanti faceret Patris eruditionem, & rerum grauium tractandarum induſtriam, ei vni duodenos Caluinianos Gymnoſophiſtas ſe obiecturum denunciauit, diſceptaturos de igne purgante, & conuerſione panis vinique in Chriſti corpus ac Sanguinem; ſed aliæ res ex aliis hanc cógreſſionem auerterunt. Eodem Patre arbitro diremtæ lites, quæ futuræ immortales videbantur, Epiſcopum inter & Clerum Gratianopoliten: ſopita item in Virginum cœnobio, duas in factiones diſtracto, funeſtiſſima diſcordia, cuius eò difficilior erat reconciliatio, quòd vtrique factioni aderant firma & manifeſta principum virorum ſubſidia, & ex Senatu, & ex Clero, Antiſtibuſque domeſticis atque extraneis. Præſidem de ſuo corpore vtraque Virginum decuria ſibi legerat, fautores verò ſui cuilibet ſuffragabantur Antiſtitæ, quaſi legitimæ: Pater tamen ex ſacrorum Canonum formula demonſtrauit, vtramque vitio creatam, ideoque magiſtratu abdicādam. Quod vbi perſuaſerat, ardenter cohortatus eſt vniuerſas ſingulaſque ad gratiam reconciliandam, ac inde vnam ſibi Præſidem communi ſuffragio legendam, quod vtrumque ſumma omnium conſenſione impetrauit, Virginibus deinde ſuum præ magnitudine gaudium non capientibus, cùm certatim aliæ ad aliarum exoſculandos pedes prouoluerentur. Turnoni ſex de Caluinianis copiis detracti manipulares, qui Catholicis in caſtris ſalubriora ſtipendia mererent, quorum vnus prope-
diem

diem infulis sacri ministerij destinabatur. Turonensis olim ciuis, vndetricesimum abhinc annum mortuus, tanto ex interuallo, villicæ spectandum se præbuit, qui esset multis probauit argumentis, & ad hæredem filium dedit mandata, vti suo nomine salis frumentique certum modum erogaret in egentes, & Sacra procuraret. Consulti ea de re nostri Patres, aliquid etiam copiosiùs, quàm postularat, ei tribuendum censent; quod & factum est magno defuncti solatio, qui exinde villicam admonuit satis superque sibi factum esse, iisque adiutum præsidiis iam in cælum abire, futurum perpetuò memorem beneficij apud se in tempore collocati.

CAMBERIENSE COLLEGIVM.

Binis locis in vrbe, ternis extra vrbem Concionatores dedimus, per sollemnes ante aduenientem & resurgentem Christum dies; ac in vrbe quidem Rectori huius Familiæ verba facienti vtraque iudiciorum rationumque Curia perpetuò cupidissiméque adfuit, pérque illud tempus eiusdem Rectoris studiosissima cura ingêtis molis negotium quoddam feliciter perpetratum est, cuius secundo exitu, qui eius nossent conditionem, vehementer obstupescerent. In Iuniorum Sodalium cœtu detineri se Causidicus indignum sua conditione credebat, ea propter habebat se negligentiùs in omnibus, & multa infrequentia nauseam suam

ostentabat apertiùs. Ei ergo quiescenti oblatum est visum Magnæ Matris, in puerorum conuentu, eorum singulos amantissimè amplectentis, & nullo non blanditiarum genere singularē omnibus signi-ficantis beneuolentiam, vno inter omnes præteri-to neglectoque Causidico, quem nec aspectu di-gnaretur, nisi vt, tristioris frontis incussa seueri-tate, hominis animum eo suæ indignationis per-celleret admonitu; quod equidem satis ei fuit, vt suam culpam agnosceret, elueretque in posterum. Huius Sodalitij tanto impetu exarserat studium macerandi corporis, vt nisi maturè cohiberentur elatiùs iam prouecti, certam sibi perniciem crea-rent, lecti, victus, cilicij, verberum asperitate as-sidua & immodica. Adolescens deprauatis mori-bus matri, religiosæ admodum feminæ, hoc nomi-ne inuisus erat, quòd velut infensus Numini quo-tidianis sceleribus bonitatē ipsius irritaret; quam-obrem pia mulier post diuturnam irritamque cu-rationem refractario adhibitam, supplex Deum rogare insistit, vt perdito adolescenti eam corpo-ris infligat vexationem, ex qua redeat saucio ani-mo salus; neque multum abijt temporis, cùm vo-ti compos facta est. Intempesta nocte redibat ne-bulo ex ganea, iamque transgressus erat limen do-mus, cùm exorto foris tumultu regredi ad rixan-tes gregales voluit, manu & precibus retinente ipsum matre, cuius auctoritatem nihil moratus, se ab ea excutit, & in publicum redit ipsoque in egressu inmane vulnus dorso excipit, cuius ictu inaudito pia parens exclamat: Quod animo meo

felic

felix faustumque sit, mihi ac tibi gratulor eam pla-
gam incussam membris, vnde ad animi procuran-
dam sanitatem auspicata sint nobis futura exordia.
Quatuor menses ex vulnere decubuit, ex eoque
posteà interiit, sed, optima satagente matre, per-
petuis exercitationibus pietatis omne illud tepus
sanctissimè illi traductum est, vt vnum illud in-
fortunium ei deesse videretur ad salutem eius as-
ferendam, cuius religiosa mors spem bonæ matri
iure fecit maximam. Anno quoque altero peregrè
itum ab nostris Concionatoribus, & opera omni-
bus locis posita est fructuosissimè. Alicubi de
Christi patientis erga percussores suos clementia
dixerat ardenter Sacerdos noster, atque ad eam
imitandam virtutem, Christiani hominis pro-
priam, vehementer cohortatus fuerat auditores,
quorum de numero militiam nuper professus, &
in ea ductorem ordinum, sensit dictione huiusmo-
di se affici magnopere. Huic discedenti e templo
fit obuiam plebeius homo, cum primis ipsi pridem
inimicus, ex memoria illatæ sibi olim ab eo grauis
contumeliæ, quo peramanter appellato, quæ mo-
do, inquit, ab Concionatore accepi de Iesu beni-
gnissimi Seruatoris mei erga parricidas Iudæos
indulgentia, prohibent meminisse tuæ aduersùm
me quondam iniuriæ, quare iungēdis dextris per-
petuam reconciliemus gratiam. Procidit ille ad
istius genua, duplicem suam professus culpam, &
quòd iniurius olim fuerat, & quòd per summam
ignauiam in officio abolendæ suæ noxiæ aliena di-
ligentia se passus esset præueniri, quo nomine tam
clementi

clementi viro studiosissimam volútatem, fidelemque operam deferebat in perpetuum.

DIVIONENSE COLLEGIVM.

Geneuensis mulier, capite luitura supplicium, tametsi aliàs non admitteret vllam Catholicæ rei mentionem, denunciata pœnæ vltimæ necessitate, antiquius nihil habuit, quàm vt nostris mysteriis vellet imbui, rata in Caluinismo morientibus nullã esse spem salutis. Adolescens annorum viginti quattuor, patre natus Geneuensi, copioso, eodem propè tempore ad Catholicos etiam transgressus est. Narrabat hic Geneuæ recenseri ampliùs mille ac ducentos ab Dæmonibus infessos, & veneficiorum inibi esse vsum frequentissimum: se verò quadrimum cœpisse vexari horrendis intemperiis, opera Stygij prædonis, suum corpus occupantis, cuius tyrannide paucis ab hinc diebus esset liberatus. Olim autem cùm iam factus esset grandior, & in dies sæuior fieret suus ille hospes; vel miseratione, vel cupiditate ductus gloriæ, Geneuensium Ministrorum primarius sibi sumit infestum aduenam ex aliena possessione deturbandũ. Eo nomine ab ipso vocantur ad cœnam puer, eius parentes, & propinquorum nonnulli, spectatores ac testes futuri eius facinoris, quod licèt in Luthero & Caluino, reconcinnati Euangelij auspicatis principibus, nec faustum nec honestum habuisset exitum, nunc demum tantò sanctioribus ac

effica

efficacioribus Ministerij, quàm nuper, infulis, omni faustitate locupletandum esset. Mox à cœna, liberaliter curato corpore, collectis ad pugnam ingentibus vtrique viribus & animis, ad Hugonottici ritus nouos Exorcismos magno fastu descenditur, eóque vultu ac voce, quibus & Tartari, & Cælorum etiam imperium concreditum putare facilè potueris, iubetur satelles Orci ex statione decedere. Risit primam iussionem Acherontius ludio, alterã procaciùs illusit, cùm nescio quid prætereà ingeminaretur ab Caluiniano Archimandrita, ne quid vnquam huius generis in se auderet vllus Ministellorum, sibi prouidendum ratus ille veteratorius bellator, ab ludicro ad sæuitiam derepente conuersus, inuolat in malè auspicatum Exorcisten, & nequidquam obnitentibus domesticis hospitibusque, pugnorum & calcium durissima velut grandine contundit, augustúmque illud caput, nulla Caluinicæ inaugurationis reuerẽtia, immanibus concisum plagis vndique cruentat, vt miser, post eam cladem, quasi taurus laniena elapsus, sanie totus diffflueret. Sed hanc, licèt acerbam, tetrior secuta est procella; mox enim per saxeas scalas præceps deiectus, caluariam, & reliquum corpus allisit quàm grauissimè, dilaniandus omnino ab sæuiente Tartarea bellua, nisi, adhibito quàm maximo ab adstantibus conatu, eius crudelitati subtractus esset. Ex tam infausti certaminis alea Minister, suæ gentis Heroum maximè inclytus, quasi auulsis Erebo cornibus, excussóque diademate, quæ vtraque suo adstruxisset capiti, fasciatus, &

cornuta

cornuta fronte conſpicuus, triduo pòſt, in concionem prodiit. Parentibus natus erat adoleſcens ille perbene affectis in dogma Catholicum, a quo nec erat ipſe alienus; ſed illa tam imbellis Miniſtri manus aduersùs Stygium Canem, ac Miniſtri quidem, magni quondam Bezæ ſucceſſoris, quo tamquam ſenea larua, eſſet abuſus, ad ludibrium Caluiniani apicis, qua iam exigua ſpe pridẽ erat, ſanitatis & ſalutis apud eos Popos aſſequendæ, ipſi omnino eam præcidit. Conſilium ergo init tacitus adſciſcendæ Catholicæ Religionis, perque occaſionem viſendi ruris paterni, Geneuenſibus clauſtris ſe eiicit, opportunéque in Capuccinos Patres incidit. Horum ſermonibus magis etiam inflammatur ad ſtudium Catholicarum partiũ, quorum in propinquas ædes inuitatus cùm veniſſet, iis auctoribus Beatæ Virginis patrocinium, diuturnæ calamitati ſuæ depellendæ, adoptat, eoque ipſo loco, ad patronæ imaginem prouolutus in genua, orat quàm ardentiſſimè, ſpondetque tranſitionem in Romana Caſtra, ſi eius ope Dæmonum abſoluatur tyrannide. Incenſas fuiſſe preces, & pronas Virginis aures in vota ſui clientis, documento id fuit, quòd ab ipſo ſponſionis momento infeſta Tyranni vexatione liber penitùs in hunc diem viuit. Ex eo quoque audiebamus de Monacho, quem impuræ vitæ licentia ex Sequanis Geneuam appulerat; quò cùm aduentaſſet, Caluinianæ ſanctitatis exordia duxit ab ſacrilego coniugio, atque vt inter profani verticis Miniſtellos velut rediuiuam abiecti Sacerdotij ſui facultatem nonnullam venditaret,

ditaret, cœpit Energumeno adhibere Catholici moris Exorcismos, & sacris quondam digitis obducti oris hiatum moliri, & inde disertum sermonem ab Dæmone postulare. Sed Hæresis & incontinentia exaugurauerat digitos, vt eorum dignationem pristinam nihil moratus canis ille Stygius, eos mordicus apprehensos tantumnon amputaret, probro huiusmodi adiuncto; Monache articulorum veterem sanctitatem ardentibus tedis commutasti, quibus apud nos æternùm deflagrabis. Quodam in oppido, vbi noster haberet conciones, pueri duo, septem alter, alter vndecim, nati hæretico patre, matre Catholica, nuper mortua, huius piam institutionem ita combiberant, & nostris Catechesibus confirmarant, vt diuturna verberum acerbitate, cæteraque omni sæuitia, pater eos tantillum de sententia Romani ritus numquam potuerit dimouere; quibus denique, victus eorum constantia, fecit sui dogmatis profitendi liberam potestatem.

Insequenti anno pænè exeunte cessit è viuis Pater Gabriel Voiretius, vir mitis, si quis alius, quam virtuté eius vultus, & sermo spirauerant totis duodequadraginta annis, quibus in Societate vixerat religiosissimè. Plerisque missionibus multa cum laude functus, egregiè prouexerat Catholici ritus, & Christianæ pietatis studia, quà priuatis quà publicis congressibus validè cõfutata Hæresi. Dicendi eximiam facilitatem, multumq; leporem & suauitatem ab natura consecutus, naturales dotes doctrina & arte vehementer expoliuerat, accedentibus

bus eò eximiarum litterarum ornamentis:& quamquam ſuaue illud dictionis lenocinium ſemper ad pietatem ſuadendam diligenter perpetuò contulerat, tamen,aliquot annis ante obitum, abſtinendum eo ſibi penitus putauit, ne qua fuci vmbra ſacræ veritati ſic miſta videretur. Ei ægrotanti votum, impetrandæ per Dei Matrem ſanitatis, cùm ſuaderetur, præcisè negauit ſe facturum, ratus indignum ſua conditione, vt in re, ſuo iudicio tam leui, adeò venerandi patrocinij auctoritas interponeretur;ſuis contrà, & Patrum Fratrumque omnium precibus contendendum à Magna Matre, vti propitiato ipſi filio facilem in cælos aditum aperiret. Pridiè quàm deceſſit, ſancto quodam huius vitæ faſtidio, dolebat ſibi ſupereſſe in ſenſibus facultatem capiendæ voluptatis ex edulio,quod eſſet appoſitum; ex illis autem ingeminatis magno animi ſenſu verbis; Panem Angelorum manducabit homo, ſolidioris oblectationis argumenta captabat. Ad extremum vſque ſpiritum præſentis animi adfuit ei vis maximè vegeta, qua vſus opportuniſſimè, pia cum Sociis colloquia perpetuabat, interque amplexandos ſingulos domeſticorum, quaſi qui eſſet profecturus peregrè, animo tranquilliſſimo dicebat, quæ in rem conuenirent; neminem verò ab ſe dimiſit, quin pro re nata vtili quopiam documento in futuram vitam impertiuerit. Traducti ad Fidem Hæretici ſeptem, ex iis Carthuſianus vnus octauum annum poſtquàm maxima Diuionenſium ciuium offenſione, proculcato publicè cucullo, ad Caluinianos tranſierat. Cauſidicus

cus primariis ferè quibuſque Diuionenſium affinitate iunctus, viceſimo ab hinc anno ſacrorum & ſententiæ fœdus inierat cũ Hugonottis, omniũq; pertinaciſſimè dogma illud tuebatur, vt eius inde abducendi ſpes nulla ſe oſtenderet. Ei autem ægrotanti eo morbo, qui poſtremus ipſi accidit, diutiſſimè adſtiterunt ad fores Caluiniani, ſed aditu prohibiti à pia ægroti coniuge, irrito conatu tandem retrogreſſi ſunt; optima interim vxore iugibus apud Deum lacrymis, apud virum quibuſcumque blanditiis nihil non moliente, vt is ſalutares de Catholicis rebus ſermones admitteret, quod incredibili denique conſtantia euicit, noſtroque Sacerdote admiſſo, fructuoſiſſimi congreſſus aperuit exordia. Octo dies ſolidi abiuere in ſedula collatione multorum capitum Fidei, cuius demum is fuit exitus, vt æger ſupra omniũ exſpectationẽ in Catholicas partes remigraret, vnde ſuo ſcelere pridem diſceſſerat, quo nuncio tota ciuitate increpuere plauſus ingenti ſignificatione lætitiæ. Hugonottis verò hanc ægro voluptatem interpellantibus, quaſi ſua maximè intereſſet, vt ille deſiperet perpetuò, poſtulatis codicillis ſcripſit, ſe iis ipſorumque dogmati nuncium remittere, ſaperent autem & ipſi, ſi eò quidem animum poſſent adijcere; ad ſe præterea ne redirent, cui deliberatum eſſet, quod nunc denique decreuerat. Secundùm hæc, in celeberrima principum virorum corona, maximè ſollemni ritu, quoad procurari potuit intra priuatos parietes, Caluinum, Hugonottica pronunciata omnia eiurauit; ſumtoque idoneo ſpatio eluendæ per Con-

 feſſionem

fessionem vitæ vniuersæ,se comparauit diligentissimè,quo deinde munere defunctus quàm accuratissimè, familiam fructuosissimis præceptis imbuit ad studium Catholicæ Fidei, generumque à Caluinismo ante obitum vindicauit, luculento commentario errores Hugonotticos refutaturus, si vita suppeteret.

HACTENVS res alienas nostris verbis reddidimus; deinceps sua cuique gesta, suo etiam dicendi more, cum fide reponemus, quando Annalium editio tam acriter à nobis exigitur, vt quæ comparaueramus, recognoscere non possimus.

DOLANVM COLLEGIVM.

E Magistris vnus, Dionysius Iulinus, Sequanus, nobis ereptus est. Erat is Grammaticæ Professor, annos natus viginti quinque, è quibus septem egerat in Societate, magno patientiæ documento, nam dolorem capitis subinde vehementiorem, quem nimia, in meditandis Diuinis, contentione creatum ex Nouitiatu detulerat, ad vltimum vsque spiritum constanter semper ferre visus est. Silentij obseruantissimus; temporis parcissimus: Religiosæ simplicitatis specimen, in regendis Scholasticis admodum industrius, & disciplinæ retinens quos sæpenumero ad saluberrimam mortis memoriam excitabat. Quidam cum Beati Ignatii meritis, & subscriptione manus, pristinæ sanitati iterum

restitutus

restitutus fuisset, ac in iis exsequendis, quæ piè decreuerat, esset remissior, subtrahente opem Numine, factum est, vt delapsa paullatim valetudo, vna cum vita hominem defecerit. Ille tamen ad extrema perductus, culpam agnouit, palamque confessus, Deumque sibi Beato Patre deprecatore propitium reddere conatus est. Sacerdos noster in via Lugduno Dolam versus, iam sera nocte incertus viarum per agros errabat cum socio, cùm ecce è vicino loco excitos villaticos canes oblatrantes audit, quorum admonitu villani ipsi excitati nostris occurrunt, eosque benignè salutatos domum inuitant, vbi æger maturæ ætatis graui morbo implicitus iacebat, Parochi diu exspectatam opem desperans. Hunc Sacerdos noster cupidè peccata confitentem audit & absoluit, atque eius deinde famulum viç ducem admisit, qui in se diuersorium longinquius deduceret. Surregij in Sebusianis, & Laudonæ in Aeduis, Aduentu & Quadragesima, fructuosissimè ab nostris opera est posita concionibus habendis atque Catechesibus. Laudonæ non paucorum est ciuium Hæreticorum pestifera congressio, qui Hæreticum Ministrum habent, Catholicorum pariter Fidem moresque labefactant. Huc præter consuetudinem, & Consulum inuitatu, ad Festa Natalitia concionibus celebranda euocatus vnus è nostris, simulatque pedem intra portas intulit, vbi Iesuitam Ecclesiasten adesse viderunt, plerique ciuium, etiam præcipuorum, nullam eius concionem sese audituros vna voce contestati sunt. Sed Consules vrbis blandis sermonibus primariis

Nn 2 quibusque

quibusque persuaserunt, vt Ecclesiastæ nostri conciones tã sollemni tempore suâ præsẽtia cohonestarent, vel delibarent saltem, & experirentur. Itaque vbi eas multi vel tentandi gratia degustarunt, incredibile est, quanto studio vrbs vniuersa ad nostrum audiendum confluxerit. Cum igitur noster præter matutinas conciones, pomeridianis etiam horis aliquot serias Catecheses de Fidei mysteriis, ac potissimum de confessionis Sacramento habuisset, multi totius vitæ Confessiones sua sponte retexere cœperunt. Ipse Hæreticorum princeps & patronus, ciuis opulentus, cuius in primis sumtibus Hæreticus Minister fouetur, in familiare colloquium cum nostro Sacerdote vltro in eius hospitio venit, nosterque vicissim illum domi eius de Fidei negotio semel conuenit, Ministro ad fores nutritij sui cum strepitu furentis in modum obambulante; sed has eius minas nihili ducere se ipse patronus etiam palam est professus, nostroque priuatim dixit, sibi in animo esse ipsum Patrem aliquando Dolæ conuenire.

VESONTIONENSE COLLEGIVM.

FEmina primaria molestissimum mamillarum dolorem, cuius curationem ars medica non pręstabat, clementissimæ Dei matris imploratione, cuius Sichemiensis imago apud nos religiosè colitur, facilè depulit, & factam ex argento mamillam, accepti beneficij, gratique animi monumentum

suæ

ſuæ liberatrici dedicauit. E ciuibus vnus duos ex ſuis liberis eodem tempore deſperatos à medicis, ſingulari erga ſanctiſſimam Dei parentem fiducia eripuit ex mortis faucibus, ac priſtinæ redditos ſanitati ad templum noſtrum adduxit, vt gratiarum actiones perſoluerent, & ſuam vterque argenteam ſtatuam è tholo ſuſpenderent. Ianuario menſe virgines duæ & anus ſedebant ad ignem, quo tempore adeò vehemens repentè ventus inhorruit, vt tecta, parietes, tabulata validè concuterentur, quare trepidæ ad cubiculi angulum, in quo habebant orandi conſuetudinem, ſe recipiunt, quaſi iam morituræ peccatorum veniam à Deo expoſcunt, recordantur munificentiſſimæ Dei parentis erga pios ſuæ imaginis noſtra in æde cultores, illam inde venerantur. Haud vanæ fuere preces, corruente tecto, camino, parietibus domus, perfractoque cubiculi tabulato, angulus tantum ille, in quo orabant, obſiſtit ruinæ, non tam vi ſua, quàm præſidio Virginis, ſupplicum virginum de vita periclitantium preces audientis, & ſuccurrentis, quæ vicinorum deinde ope, remotis ruderibus, ſaluæ & incolumes quaſi è ſepulcro eductæ ſunt. Conflagrabant amplæ ædes maximo totius viciniæ periculo, Agni particulæ obuolutæ panniculis in ardentes flammas coniiciuntur, continuit ſe ignis omnino ab aliis ædibus, repertæque poſteà illæſæ omnes Agni particulæ inter fauillas & cineres, non ſine ſtupore intuentium. Simile quiddam alibi accidit, cùm nobilis cuiuſdam nocturno incendio ſtabula deflagraſſent.

Anno secundo adolescens vsque adeò aleæ se addixerat, vt quo damnosiorem experiebatur, hoc impotentiùs in eam exardesceret, nimirum sua damna lucro ducebat; dilapidatis itaque attritisque rebus suis, qua via ægrè vitam traheret ignaro fluctuantique iniectum tandem consilium est vitæ abrumpendæ, nec fuit arduum Dæmoni, vaferrimo consultori, iuuenem ad desperationis barathrum abripere. Tumulum igitur quemdam, ex quo se in profluentem agat præcipitem, conscendit, vestes exuit, & in vndas mox secuturus præmittit, sed inopinatò adfuere nonnulli, qui hominē ad melioris spem vitæ studiumque traducerent, ad nos in vrbem pertraherent, quorum opera à tanta mentis ægritudine conualuit. Vidua egentissima nostrorum hortatu ad spem Diuinæ opis erecta pupillos filios incœnatos cùm aliquando cubitum mitteret, iubebat à Deo bene omnia sperare: ipsa interim in preces se dat, pium obtestatur Nomen, suam vt releuet tenuitatem, pupillorum incolumitati prouideat, & suæ quà pudicitiæ, quà saluti, consueta liberalitate indultum velit. Postridie auditas preces comperit, nam vix illuxerat, cùm variis è locis, tametsi suarum nec essitatum participem fecerat neminem, modii aliquot tritici, panum coctorum vis non modica, carnes, aliaque id genus plurima, affatim transmissa sunt. Alicubi cùm in templo magna pompa daretur Catechesis, & is qui Catechismi partes agebat, loqueretur, quidam, perfractis modestæ pietatis repagulis, nescio quid malo multorum exemplo insolentiùs in-

ibi

ibi egerat, cùm eidem, hoc ipso sub vesperam die, manus, qua Catechistis insultarat, truncata est, multisque vulneribus transuerberato vita infeliciter erepta est. Mulier exulceratæ conscientiæ morsiunculis lancinata importuno quærebat malo remedium, cum obiecta est dormienti cuiusdam imago; qui nostrum monstraret Sacerdotem, apud quem grauissimum tetrò actę vitæ onus, si bene sibi consultum velit, humillimè deponeret; audijt bene monentem illa; & replicata superioris ætatis recordatione, omne præteritorum scelerum virus salubriter euomuit. Sacerdos ab Ecclesiæ castris transfuga, se ad Caluini vexilla contulerat, iam sub Diabolo stipendia annos circiter triginta fecerat, non tamen erga Deiparam pietatem ab animo expunxerat suo, vtpote qui sacram illius coronam circumferret, & idemtidem clam relegeret. Ea vero piissimæ Virginis corona inter infinitas bellicorum tumultuum procellas, quibus in Gallia iactatuus est, illi semper ancora, illi Hæresibus circumvallato Palladium fuit. Resipuit tandem, & ab scelerato auctoramento resiliens, ad Fidem Catholicam, repetito veteri sacramento remigrauit.

VIENNENSE COLLEGIVM.

Decessit Magister Petrus Raimondus, qui Diuione, vbi professorem agebat Eloquentiæ, Biterras, in natale solum, ægrotus proficiscebatur, at ingrauescente in dies morbo, id est, longa iam

phthisi cogitur inuitus in media profectione ad nos diuersari, si periculosus forsitã morbus remitteret aliquantulum. Simul ac Collegium iniit, ea patientis animi documẽta dedit, vt missus à Deo videretur, qui suo in tã molesta afflictatione ad constantiam & moderationem exemplo cæteros prouocaret. Nam ex quo tẽpore defixus lectulo iacuit moribundus, nihil habuit antiquius, quàm vt sese ad felicem ex hac vita discessum compararet. Ergo dum totus in eo est, vt de rebus Diuinis varios sermones misceat, de discessione monetur pænè diuinitus, extremo Decembri scilicet per menstruam Tutelaris schedam, quæ denunciaret, moriendum sibi, Deo viuendum. Sacramentis itaque procuratus pridie, ipso Natali Beati Sebastiani, quem tota vita vnicè coluerat, placidissimè conquieuit. Gallicanorum Antistitum lumen singulare Petrus de Villars, Viennensium olim Archiepiscopus, cùm decederet è vita, sepulturã inter nostros sibi cupidissimè optauit nostra in ædicula, cui de hac familia optimè semper merito, vt & de Societate vniuersa, parentauimus quàm officiosissimè, & studiosissimè debere videbamur. Vxoris ex priore marito filiam constuprarat homo incestus, cuius flagitium, quoniam tegebant propinqui, vt puellæ honos seruaretur, ille nefarius susque dèque habebat, nostris porro ex eo erat infensissimus, quòd suam turpitudinem ad eos delatam esse cognouerat. Negotiorum autem causa cùm deinde secundo Rhodano Massiliam veheretur, adiit fœdissimam tempestatem, & exinde certum exitij periculum, qui sibi

ſibi,præter vota, nihil tuti ſupereſſe ſentiens, vouet ad noſtros ſe acceſſurum Confeſſionis gratia, ſi ſaluus euaderet, fitque voti compos, ac poſteà eius religione ſe abſoluit. Hæretici quindecim ex errorum pelago, diu iactati, ad Fidei pharum aliquando conuerſi, tenuere portum Eccleſiæ, quorum de numero fuit adoleſcens Anabaptiſta, Vltrajectenſis Belga, pingendi ſcientia, & indolis bonitate clariſſimus.

EBREDVNENSE COLLEGIVM.

DVODEVIGINTI ſunt inducti ad Catholicam Fidem, ad quam venturos optimates quidam, non vanam, vt ſperamus, ſpem dederunt. Mulier primaria, parentum & viri metu, non audet palam profiteri Catholicam, quotannis tamen ter aut quater clam nos adit Confeſſionis & Euchariſtiæ gratia, quoad Deus viam aperiat Romani ritus liberiorem facultatem. Cultelli fragmentum in genu defixum adoleſcens decem & octo menſes, incredibili dolorum carnificina, gerebat, cùm Societatem noſtram appeteret, eoque nomine cruciatus ſuos, & claudicationem diſſimularet, ingentis doloris acceſſione, quod eius ſupplicium Sacerdos noſter aliquando ex quibuſdam ſignis ſuſpicatus, rogando elicit genuinam rei confeſſionem. Iuſſo itaque genu retegere clam imprimit ſignum Crucis, ad ipſam cicatricem, hortaturque ſibi adhibeat Patronum mali depellendi Beatum Ignatium, cui

& ipse Sacerdos ardenter ea causa supplicare instituit. Triduo pòst supra genu, & ad latus in femine, sentit adolescens doloris morsum, & ex repentino vlcere pus emergens, quod cùm detergeret, emicuit in genu nuper demersa cuspis, cui educendæ quia non sufficiebat animus, adhibitus Chirurgus extraxit facillimè. Res multis de causis apud homines admirationis tantum habuit, vt qui eliciendo ferro non interfuerant, plerique huius narrationi fidem derogarent, quibus non persuadebatur, & tamdiu delituisse ferreum mucronem in adolescentis corpore, sine illius pernicie, & tam altè ab plaga primùm inflicta sua sponte conscendisse. Lupi, qui superioribus annis, diuinæ vltionis administri, multis mulierum præcipuè, & puerorum funeribus, atque adeo plus quingentis, circumfusos circa Ebredunum pagos funestarunt, exacto proximè anno, in Ebredunensi etiam solo, in multos mortales grassati sunt, maximus mulierum paganarum terror fuere, quæ malo vicinarum doctæ, maturè sese ad vitæ omni ratione consulendum compararunt. Domo vix excedere audent, nisi exeundi necessitas imponatur grauis; quibus infertur coactio, illæ non nisi verutis instructæ, hastis oblongis, stipitibus ferro præfixis, nec sine comitatu proficiscuntur; quædam animũ magis pietate, sanctisque Sacramentis, quàm corpus ferro tegunt, nos adeunt, mentem peccatis exonerant, aliaque huius generis idonea procurant. Puella cæteroqui admodum pauida, cùm cereo Agno armata esset, non dubitauit cuiuscumque

solita

solitarij loci viam inire, tanta erat sacri amuleti fides, tantum noui roboris, in puellari pectore; in tres ergo lupos cùm sola incidisset, sumto in manus sacro Agno hiantibus feris opponit, iis armis diu propulsatur bestiarum impetus. Sed diutina fames, dulcis & solita præda humana, ferociores facit, vna de tribus in fauces puellæ furenter inuolat, dentes infigere conatur, aliæ ad laniatum accurrunt, sed hebescentibus ferarum dentibus, intacta perstat puella, vt belluæ sua spe frustratæ in furorem agerentur, mutuisque morsibus inter se defæuirent.

Altero anno sex ab Caluinianæ hæresis extracti sunt laqueis, quibus haud scio an intricatius adstricti fuerint, quàm alius quispiam obscenæ voluptatis illecebris implicitus, qui annos quattuordecim ab vxore mortua in cōcubinæ societate traduxerat, cuius vinculis non nisi ægerrimè se absolui passus est. Anceps nobis causa cùm esset in Aquensi Senatu, suadentibus amicis, triennium iam silebamus, ne ambigui iudicij subiremus aleam; sed aduersario vrgente ad causæ dictionem veniendum tandem fuit; tum verò humanæ opis damnatis subsidiis Beatæ Virgini Ebredunensi supplices fuimus. Ad rem vbi ventum est, cùm è multis vnus causæ patronus vix reperiretur, qui suam operam nobis commodaret, accepimus quem potuimus, iuuenem quemdam, non imparatum illum quidem à doctrina, sed quem fori subsellia vixdum cognitum, semel aut iterum dicentem audierant: sed Deus neruorum & facundiæ ad rem nostram contulit,

tulit, vt obmutescentibus pænè aduersariis, & cunctis admirantibus, qui præter morem frequentissimi accurrerant, & vicerit luculenter, & celebri sermone vulgatum sit, nihil in hoc genere vmquam auditum eloquentius.

CARPENTORACTENSE COLlegium.

PAter Ioannes Clauerius, diœcesis Carpentoractensis, huc missus æger, patrij cæli hauriendi gratia, diem suum obiit, sexto mēse ab suo aduentu, anno ab adita Societate octauo, ætatis duodetricesimo, longa tandē confectus tabe, in qua ferenda suam omnibus patientiam ita probauit, nihil vt, exhaustus pridē morbi diuturnitate, vmquā questus sit, ne tū quidem, cùm lecto affixus mortem in horas exspectabat imminentem, cuius ictum vt numquam reformidauit, ita perlubēter excepit; & huius rei argumentum fuit, tum singularis illa mentis intrepidæ quies, quam semper prætulit, tum sermo habitus ad parentem suum, qui per illud tempus aderat. Hortabatur pater filium ad ineundam curam recipiendæ valetudinis, & ad id suam operam & preces deferebat; Nolo inquit æger, cuiusquam precibus longiorem mihi vitam postulari, sed id vnum dumtaxat, quod è re mea fuerit. Eius obitus incidit in ipsum Natalem Beati Bartolomæi Abbatis, quē eo mense sortitus erat suum tutelarē. Eius inusitata pietatis magnitudo ab iis semper obseruata est,

ta est, qui aderant Sacris operanti, vt eo audiendo spectandóque ipsi non parum commouerentur: cùm verò Diuinam Hostiam sumturis porrigeret, incredibili quodam efferebatur gaudio, quod vix ipse caperet, cuiusque non modicam partem in alios deriuabat. Quoties eum confitentem audiit Pater arcanorum eius conscius, demiratus est in homine incensum de leuissimis noxis dolorem, tanta Diuini honoris sollicitudo, & amoris flamma in eo pectore iugiter æstuabat. Puella quindecim annorum, honestis parentibus orta, stomacho diu fuerat ita languenti, nihil vt ciborum sumere sine grauissimo dolore posset, quem dolorem violenta neruorum contractio medicis formidandum fecerat. Hinc propè iam deploratæ sunt ad collum suspensæ Beati Patris Nostri reliquiæ, illiusque auxilium imploratum, quod nulla planè mora impetratum est, laxatis mox & neruis & pectoris angustiis, ac postmodum integra valetudine restituta. Nioni apud Delphinates montanos, præter primæ notæ Caluinianos quattuor, in quibus Conciliabuli Hugonottici Diaconus, & eius filius, integra familia, quæ olim ad eos defecerat, ad Romanum Institutum reuocata est felicissimè.

ROANNENSE COLLEGIVM, ET Vesulanum.

ROANNÆ obiit Ioannes Dechampfeu, adolescens quà morum facilitate, quà mentis candore

dore nemini non acceptus. Paullò ante exitum vitæ, cum nobis tam prope abesse à morte non videretur, ab inuitis ferme, ridenti vultu, expedita voce, summis precibus obtinuit, vt inunctus sacro oleo fortiùs cum morte confligeret, quæ post quattuor horas interueniens, aditũ ipsi fecit ad immortalitatem. Cardinalis Ioïusæus, Maïennæus & Niuernensis Duces, pro sua in Societatem singulari beneuolentia, cùm hic aliquamdiu subsisterent, humaniter familiariterque viserunt ad nos, multisque argumentis egregiam in nos voluntatem sunt testati; Niuernensis autem nominatim, cuius in ditione sumus, affirmauit se sibi ac suis hanc nostram Roannensem sedem vehementer gratulari. Quindecim dies totos cum hic versaretur, ferè quotidie ad nos deuertit, primariumque ex suo comitatu virum Caluinianum ab Hæresi reuocandum dedit, quo ex cœno, cum Deo fauente, ipsum extractum Ecclesiæ reconciliauimus.

Vesulij obiit Pater Claudius Courtot, exeunte Nouembri, quo die Beatus Andreas Apostolus, idemque Burgundorum parens migrarat in cęlum, quam diem vltimam sibi fore designarat, & quidem cùm sanus esset, vt dubium non esset, quin aliunde quàm conjecturis, eam habuisset præcognitam.

LVGDVNENSIS ET AVENIONENsis probationis Domus.

LVGDVNENSIS Tirocinij alumnus Nouitius patri erat vnicus, ariete pietatis omnibus

cornibus

cornibus instructo, precibus, lacrymis, argumentis, etiam ex domesticis depromtis rationibus, acerrimè concussus, inter quam dimicationem, dato Sacri signo, ad id audiendum patrem inuitat filius, perducit, totisque viribus animi cæleste sibi deposcit auxilium, nec repulsam passus est: domum quippe vt reuersi sunt, de proposito interrogat pater, firmius vt illud accepit, genua flectere filium iubet, extempore filio bene precatus, ei potestatem abeundi facit. Nobilis matrona, Hæresi abiurata, cælesti cibo recreari, & Confirmationis muniri Sacramento, nostro in sacello expetiit, vbi etiam vir doctus, magni apud Caluinianos nominis, Hæreticam perfidiam abiurare ac detestari voluit, se in Fide Nouitium dictitans, in domo Nouitiorum Catholicam profiteri Fidem decere; quibus duobus eodem studio & tres alij accessere.

Apud Auenionenses Tirones obiit Ioannes Farineau, domesticorum operum antiquus Adiutor, singulari in Deum pietate, eximia in Societatem fide, & amore conspicuus, Instituti sui obseruantissimus. Septimum & quadragesimum egerat annum inter Socios, multis quà domi in re iuuanda familiari exantlatis laboribus, quà foris peragrandis variis Prouinciis. Opsonatorem egerat diutissimè, quo in munere, ac cæteris omnibus, mirificè sibi ac Societati deuinxerat externorum animos, inusitato quodã genere comitatis. Inter socios festiui erat cõuictus, hilarisq;, sed operis tam studiosus, in eo tam assiduus, vt exhaustis senio & laborum

rum longinquitate viribus, vix momentum cessare sit animaduersus. Adolescens, Societatis antè candidatus, inter æqualium malè feriatos greges, passus erat sibi exstingui missos è cælo ignes, sed incursantes eum eodem tempore multiplices funesti casus, cùm in concursatione nocturna necis periculum adiisset frequentiùs, ad salutis portum, vnde se auerterat, reuocato priore consilio, rediit.

NEMAVSENSIS ET DIENSIS *Missiones.*

NEmausi, anno huius sæculi decimo quarto, vndeseptuaginta sollemni sacramento Hæresim eiurarunt. Non in postremis locum habet Minister, litteris humanis ac Diuinis, & peruicaci contumacia nobilis. Is olim cum sancti Augustini teneretur legibus, effractis mox votorum vinculis, Nemausi, totos quadraginta annos, in omne flagitiorum genus, arrodente semper conscientia, se ingurgitauit. Cupiebat interdum è tam lutulento cœno emergere, verùm multis magnisque reuocatus difficultatibus iactum calculum subducebat, vxore, magna liberorum multitudine, inueterata vitæ licentia, eum reuocantibus ab instituto. Anceps hæsit in deliberando, quoad eum vires & sanitas defecerunt, denique tamen superioris vitę rationem & Caluinianum dogma, iis pœnitentiæ argumentis, palam detestatus est, vt cumularentur gaudio Catholici, Hæretici mœrore tabescerent, secun

ſecundùm quam exſecrationem multa demiſsione animi,& ingentibus lacrymis,Sacroſanctæ Euchariſtiæ copiam ſibi fieri poſtulauit. Qua ad ægrotum eximio apparatu delata, is egregiam orationem, animi ſeriò reſipiſcentis indicem Latinè habuit, vbi vir doctus noſtræ huius ætatis Hæreſes Lutheri, Caluini,& iis affines, damnauit ac deteſtatus eſt; coram deinde profeſſus, quàm ſuæ ſe defectionis pœniteret, quàm cuperet pœnitentia publica ſuum ſcelus expiare, quanta animi voluptate, ſi liceret per valetudinẽ,ſanctiſsima quæque loca pedes & mendicatò inuiſeret, libros tum demum ſummo ſtudio & induſtria de Sacramentis omnibus ab ſe elaboratos, in lucem proferendos tradidit.Benignè prætereà omnes ſalutans, veniam dans omnibus, & ſibi deprecans, omnes exorans, vt ſibi Deum propitium facerent; manu ſummo animi dolore pectus tundens,ita ſe verè pœnitentis modo geſſit, vt omnibus lacrymas cieret, nec ita multò pòſt piè defunctus, plaudente tota Catholicorum cohorte celeberrimo funere eſt elatus. Inde talis exitus tali homini conceſſus credi debet, quòd immenſam Beatiſſimæ Virginis in ſe miſericordiam ſit expertus, vna enim domeſticorum omnium voce Patri noſtro confirmatum eſt,hominem multis iam annis ſummo ſtudio & obſeruantia Deiparã coluiſſe,non roſarium tantùm frequentiſſimè percurrẽdo,ſed ipſa etiam nocte precum recitandarum cauſa ſurgendo.Quod vt magis omnibus ſit indubitatum, germanam ab illo habemus ſententiam, ſuæ in Deiparam voluntatis obſidem,

quam de immaculata eiusdem Conceptione in ore & oculis omnium Ministrorum longè aliter sentientium propugnauit acerrimè. Franciscanus nobili ortus loco Monspellium cùm venisset, praeeunte verba Ministro, Catholicam exsecratus Fidem, subornata mox puella mittitur, quæ ad nuptias eum inuitaret, quam tamen ab se repulit, quòd de coniugio nondum se cogitare diceret. Id tamen sceleris auso, quod diximus, adfuit illico, quæ animum exagitaret atrociter Furia intestina, quamobrem mœroris plenus contubernalium se coronæ subducit animi leuādi per ambulationem, cui domum egredienti larua occurrit humana specie, quæ quinquagenos in quemlibet mensem defert nummos, si perstare velit in instituto Hugonottico, quod esset amplexus. His eius dictis perculsus miser, fraudem iure suspicatus, pectori Crucem imprimit frequentiùs, nam manū ad frontem non est ausus attollere; quo telo insidiatorem ab se propulsauit, sed qui aliò deflectenti, breuiore tempori spatio, septies cum iisdem conditionum inuitamentis importunè occursaret, semperque impresso Crucis signo fugaretur. Hærenti magnopere, ac consternato grauiter homini venit denique in mentem, vt iniret ædem Beatæ Virginis, vbi concionanti aures tantisper dedit: tum flexo genu Numen de more veneratus, facti petiuit veniam, & saniora promittens, opportunamque nactus occasionem ad Patrem nostrum adiit, recta Nemausum, vbi meliorem in spem erectus, libelatiquē donatus viatico, Auenionem conscientiæ causa processit,

processit, vnde Nemausum mox reuersus, spei plenus & animi, ad suos se Superiores contulit. Nemausensis adolescens annorum viginti duorum circiter cùm nostra opera Caluinismo renũciasset, à parentibus, nisi à cœpto desisteret, & deuouebatur diris omnibus, & Quæstura exuebatur; sed maluit infensos habere parentes, & honore Quæstorio excidere, quàm Catholica prærogatiua, quam rebus omnibus anteponeret. Vrbe igitur excesserat, ne quid suæ libertati officeret, in quem cum familiarium amicissimus incidisset, sciscitabatur ex eo, qui factum esset, vt Quæstura volens se abdicaret; Non essem, inquit, ego, nisi ea mihi periisset, vt periit. At patriam & parentes, infert ille, vt tibi perpetuò assereres, æquum sanè fuerat, non vt procul exsulares. Tum hic intento in cælum digito, patria mihi curæ est, eritque dum viuam; patri autem æterno iam me fouendum regendumque commisi. Quin tu, si sapis, si me amas, vt ego quidem non dubito, mea sequeris vestigia, fruiturus mecum iis deliciis, quibus in Catholicorum cœtu mihi animus suauiter perfunditur: quibus amicè inter amplexus & vberes lacrymas inculcandis, animum multa sibi iunctum necessitudine non mediocriter commouit, vt cùm deinde Montmorancii Ducis auctoritate inter patrem filiumque reconciliata esset gratia, ille Nemausum redeunti amico lætus occurreret, quosque nosset fore iucundissimos, decretæ sibi ad Catholicos proximæ transitionis nuncios attulit.

Diam, supra Cauares Rhodani accolas, in Del-

phinatibus montanis, Augustam Vocontiorum plerique, nec immerito, esse putant. Diensis vrbis, agrique finitimi principatum obtinent, Pōtificiamque illius diœcesim simul cum sua gerunt, Valentinensium in Cauaribus Antistites annis amplius iam quadringentis ac triginta septem, vt constat ex iis Federici primi ac secundi Imperatorum, quas aureas bullas adhuc vocant Dienses. Caluiniani iis bullis, cum vniuerso Ecclesiastico instrumento, pro templi foribus spectante annuentéque sacri Collegij Decano, in ardentem pyram coniectis, non crediderant Diensem iurisdictionem ad Catholicos vmquam redituram, adeò furenter vniuersa ciuitas concepto Caluini dogmate in Catholicum nomen communi sententia coniurarat. Octauo huius sæculi anno missi eò sumus ab Valentino Episcopo, eodemque Diensi Comite habendis Aduentu & Quadragesima concionibus, deinde ab eodem stabilis sedes nobis est ibidem constituta, inuitis maximè Caluinianis, quibus nihil antiquius fuit, Henrico quarto vita functo, quàm vt ab Regina & Consilio missionem causariam Sociorum Diensium impetrarent, & reuerà impetratam ab se prætulerunt. Sed viris sua opinione perquàm acutis & lynceis, inani quadam specie singularis prouisionis & calliditatis, egregiè ipsis imposuit præceps in causa ardor & odium in Iesuitas. In supplice libello narrauerant nos hominum nostri Ordinis statum domicilium Diæ iniussu Regis collocasse, aperuisse gymnasium, reipsa docere iuuentutem, & ad ipsa vrbis mœnia sedem delegisse

delegiſſe, quaſi arce poſita, cuius velut clauſtris ciuitatem oppreſſam olim teneremus; quarum rerum vſu & poſſeſſione nobis interdictum eſſe poſtularent. Reſcriptum eſt à Conſilio, vt earum rerum nobis facultas non eſſet; quo reſponſo exſultantes rumorem tota Prouincia diſſiparunt, Regij Conſilij decreto Dia funditus arceri Ieſuitas, quod vt cæteris multis, ita nobis quoque perſuaſum eſt, quando tam aſſeueranter id vulgabatur, eoque nomine à Præſide noſtro Prouinciali aſſignatæ iam nobis erant certæ Collegiorum ſedes, in quas nos reciperemus. Per illud verò tempus Quattuorviri Regiorum Edictorum ſanctionibus ex formula exigendis, inhibendiſque, Prouinciam obeuntes, exſpectabantur ab Dienſibus, quorum auctoritate Ieſuitas exactum iri ſperabant, & adfuerunt haud ita multò poſt; dixit autem apud eos arbitros pro Caluinianis Cauſidicus eiuſdem dogmatis, ſed ita aduersùm nos, vt meliorem cauſam noſtram faceret, cùm aſſeueraret, nihil eſſe in quo iure poſſemus repreĥédi, laudaret autem multis ex capitibus non mediocriter; nobis interim domi reſidentibus, quia nihil erat cur ei iudicio adeſſemus. In Quattuorviris erãt pro cauſa Catholica Præſes Sanctandreanus, & Libellorum Magiſter Frereus, qui audita dictione Hugonottorum, ad Leſdiguierium, & Crozium, Caluinianarum partium Quattuorviros, conuerſi familiariter eos percontabantur; potuiſſetne dici accommodatiùs, non ad exigendos, ſed ad introducendos, Diam Ieſuitas, quàm dixiſſet ille ipſorum aduerſarius Cauſidicus; iis autem, po-

tuiſſe nihil, reſpondentibus, cauſa noſtra eo ex capite egregiè iam ſtare videbatur; & planè ſtatura erat, ſi vis abeſſet, quando Conſilii reſcripto aduersùm nos decernebatur nihil, qui nec domum, nec ſcholas, nec Collegium Diæ haberemus. Ne qua verò fraude nobis officeretur, quibus iure non poterat, obeũtibus Prouinciam Quattuorviris Epiſcopus Valentinus & Dienſis adfuerat perpetuò ad eum diem, qui tum maximè præ ſe tulit, quo animo eſſet in Catholicam cauſam & noſtram, cùm apertè diſertéque denunciauit, quouis ſui capitis periculo, ſe rem noſtrã in tuto collocaturum. Poſt nonnullam itaque diſceptationem, quia nulla cauſa erat vllius decreti perſcribendi, nihil decernunt, niſi vt ne fruſtra viderentur Diam conueniſſe, ac in ea quidem verba decretum perſcribunt, quibus nos voluimus, atque concepimus. Sub diſceſſum ipſorum cùm Sacerdos noſter ad ſalutationis officium prodiiſſet, vt Miniſtrorum illuderet ignauiæ, quibus plus eſt in aggeribus præſidij aduersùs vim veritatis, quàm in æquitate ſuæ cauſæ; facetè admonet Quattuorviros, vti Miniſtrorum animos ab ſuo Breuiario ſecuros eſſe iubeant, à quo vtique periculi nihil immineat in Dienſes aggeres, & murorum propugnacula. Tum Leſdiguierius, ego verò, inquit, in hac cauſa me tibi locupletem vadem fero, tam ſcilicet te improbum iudico. Quæſo, inquit Noſter, docete, qua ratione me cum Dienſibus gerere debeam. Id verò tu probè noſti, refert ille idem, eóque minimè noſtra eges diſciplina. Is denique fuit totius diſceptationis exitus, vt ipſi eius

eius arbitri hoc vnum maximè curare viderentur, vt nihil statuerent, nisi quod nostris maximè probaretur. Porro ludimagistri Caluiniani Dienses, qui sibi ac suis tantopere metuissent ab Iesuitarum præsentia, tam fœdis dissensionibus post paullò laborarunt, vt in ipsorum caput vertisse Deus videatur conflatum nobis eorum opera discrimen; indeque oblato documento iis ostendisse, quàm non aliunde ab iis captari causas oporteret, cur suis metuerent scholis, sed earum originem in seipsis ingenuè agnoscere.

Ab eius periculi ergo declinata feliciter alea, mox conuersi sunt nostrorum animi ad Diensem diœcesin studiosissimè obeundam, cuius describenda sibi geographica tabula deprehenderunt quaternis Archipresbyteriis, vt principibus membris, eam contineri; olim verò in ea censa fuisse, supra minores ædiculas, ducentena tricenaque templa, quorum supersint vndeuiginti dumtaxat, immunia sacrilegis Caluinianorum manibus, cætera funditus euersa. Multa inibi oppida omni destituta Sacerdote; pleraque Caluinianis frequentissima, nullo reliquo capite Catholici dogmatis: aliquot templis Diuina res ab nostro facta Sacerdote, vbi quadragenis annis Sacrorum nihil erat vsurpatum, quot verò, & quàm graues calamitates sint eis consectariæ, quas indicamus, facile sit coniicere. Egentium certè Catholicorum, & Hæreticorum ingens est tota regione numerus, quibus, ex Missionis tenui peculio contendimus, vt benignè faciamus, vt molliore via subeamus in eorum animos. Diésium

quoque mendicorum habita est ratio diligentissimè, ac quinta quidem Feria Sanctioris hebdomadæ, in àtrio domestico duodecim ex iis, & inter eos Caluinianis nonnullis eluti pedes, & osculo impertiti, postéaque appositum prandium, oppidanis Hæreticis eo spectaculo vehementer attonitis, mendicis verò ipsis ea dignatione affectis, quòd se vilissimos è plebe agnoscerent, inter se mussitantibus, haud quaquam Ministri nostri ad nostros pedes se demitterent: meliùs omnino consultum rebus nostris fuit, quamdiu omnes Catholici fuimus. Inter hæc quadraginta errabundæ oues in Christi gregẽ sunt receptæ: in his adolescens cum ipso Paschæ die Catholicam Fidem publicè professus esset in Pontificia Diésis vrbis æde, Caluiniana mulier odio religiosi facinoris contumeliosè in eius vultum despuit, quam ille iniuriam nec verbo nec signo questus est, eius, vt aiebat, reuerentia, quem in Eucharistia ipso eo tempore sumsisset. Habitæ quinæ Disputationes publicæ cum Ministris, optato atque vtili exitu; nam prima, cùm eorum Professor poneret, omnia per Scripturam decidi, & quosdam à nobis pro Canonicis receptos libris non esse Canonicos, rogatus, quo Scripturæ loco decideretur, non esse Canonicos, illico comprehensus est, suomet occumbens gladio. Secunda disputatione, oblatæ à nostro tres conclusiones Ministris: Extra Romanam Ecclesiam, neque quòd Deus sit, neque quòd Christus sit, quempiam credere: Generationem Abrahæ, cui soli Iustitia per Fidem competit, extra eamdem Ecclesiam non reperiri:

periri: Ab eadem Ecclesia omnem veritatem teneri, neque esse vllam veritatem ad salutem, præter eam, quam ipsa doceret. Quibus positionibus nullo pacto, vllave conditione adduci potuerunt, vt se opponerent. Tertiæ disputationi ipse Mareschalcus Lesdiguierius interfuit, cum primario Pręside Delphinatis Senatus; in qua cum Minister premeretur, vt fidem sine testimonio esse non posse fateretur, nec testimonio communicare inter se, atque propagari fideles posse, nisi sensibile esset, vnde fateri cogebatur, contradictionem inuolui in assertione inuisibilis Ecclesiæ, omnium tam Hæreticorum quàm Catholicorum calculis damnatus est Minister, solutáque est disputatio lepido dicto Præsidis, cùm diceret Mareschalco Lesdiguierio, maximum Cacodæmonum non soluturum argumentum Iesuitæ. Quarta fuit acrior cæteris, & auditorum multitudine celebris, cum Ministro Monspelliensi, qui fortè Diam ad natale solum suum venerat, is est Daniel Peyrollus, qui priùs Societatis nostræ transfuga, deinde vt coniugij nomen & vmbram culpæ prætexeret, à Catholica extorris Fide Caluino adhæsit, sed non antè quàm Ordinis nostri desertor, fratrem suum natu minorem Catholica doctrina imbuisset; tanta vis est Diuinæ gratiæ, vt non patiatur vnum excidere, nisi alium longe meliorem antè suffecerit. Hic enim minor natu pietate ac prudentia, vitæque integritate ac constantia claret nunc inter Catholicos, fratris perpetuam leuitatem, lucis inimicam conscientiam, animumque nusquam quietum incusans

ſæpe apud Sacerdotem noſtrum, quem etiam rogauerat, vt ſi ad diſputationem cum lucifuga illo veniretur, quod ſine dubio procuraturi erant Caluiniani, plus de iſtius vnius, quàm de aliorum Miniſtrorum omnium eruditione confiſi, ſpiritus hominis omnino frangeret, & in vno multos contunderet, in quo ei noſter eſt obſecutus. Peyrollus Miniſtrum Dienſem coarguerat, quòd ſuo ſcripto & chirographo confeſſus eſſet, vti diſputando adactus erat, Productionem totius vnius ſubſtantiæ ad alterius totius deſitionem, ac proinde Tranſſubſtantiationem, nihil repugnans includere; quo nomine Peyrollus ab noſtro notatus cùm eſſet, quia Miniſterij ſocio contradixerat. Ad eam animaduerſionem continuò efferbuit, & relicto cœptæ diſputationis curſu, Patrem Gallicè interrogat, vrgetque, quid intelligeret eo pronomine, quo in panis conſecratione vtimur: quod eo faciebat conſilio, vt noſtrum Gallicè interpretantem, exponeret imperitæ ac procacis plebis ludibrio, quæ ex Caluiniana indole petulanter ſolet irridere, quæ de Myſteriis Fidei aduersùm ſe prolata non capit. Sed incidit in caſſes, quos alteri poſuerat, intelligo, ait noſter, idipſum quod tute intelligis per idem pronomen in hac poſitione, Hoc eſt vinum, ſi ea propoſitione aquam in vinum Chriſtus mutaſſet; ſi potes explicare, dic ſodes, ſin minùs, docebo. Hîc Miniſter, qui ſummopere, quod eſt hominis ingenium, caueret, ne ſi fateretur id explicare ſe non poſſe, ipſius coram populo marceſſeret exiſtimatio, vt vulgo loquuntur Miniſtri; materiam dixit ſe illo prono

pronomine intelligere determinaram accidentibus vino & aquæ communibus. Premit noster, sub qua forma sit ea materia in pũcto prolationis illius syllabæ, *Hoc*; si enim sub forma vini, falsum fore Euãgelium, quo constat aquam dumtaxat fuisse in hydriis, illo ipso puncto temporis, de quo disputabatur. Hîc verò Minister astutiam exclamare, insidias quiritari, de sella exsurgere, in nostrum Sacerdotem pænè inuolare, vt de moderatione quam alias tenuisset, fuerit ab eo palam monendus. Cùm autem pergeret, & se circumueniri clamitaret; Tuis artibus, inquit noster, caperis, & incidisti in laqueum, quem mihi tetendisti, extrica te, si potes: sed cùm responsum negaret, etiam maximè vrgentibus Caluinianis, vt afferret aliquid, & Senator Gratianopolitanus, qui intererat, enixè flagitaret: hîc omnium ora ad Sacerdotem nostrum conuersa rogantium, vt nodum ipse solueret, quem agnoscebant. Fecit noster, quia de Ministri confusione nullus erat ampliùs ambigendi locus, & ita rem in aperto posuit, vt ipsis etiam satisfaceret Hugonottis. Quinta & vltima disputatio coarguit Ministrũ, negantem Missæ Sacrificium esse diuinę institutionis, ex eo quòd idem fateretur, institutũ esse à Christo idipsum, quod Missæ nomine sumunt Catholici: qua redargutione in eas angustias redactus est Minister, vt negaret Catholicos, id intelligere Missæ nomine, quòd se intelligere profitebantur. His disputationibus attrita est Ministrorum arrogantia non mediocriter, vt quamuis eò minus visi sint persuaderi, quò apertiùs conuincebantur, tamen

inde

inde nobis conciliati sunt animi Caluinianorum, & minuta valdè est eorum ab nostris Sacris alienatio. Multa item inter disputandum leniendis odiis, & inducendis animis audientium, vt moderatè de se sentirent, intercessere salubria monita ab nostro Sacerdote, vt non tam quæsisse videretur eiusmodi aduersarios sibi subiici, quàm ipsorum nomina cælo transcribi. Siquidem vsu ipso didicimus, meliùs solidarum virtutum, humilitatis præsertim, caritatis, & patientiæ armis, quàm disputationibus, licèt interdum necessariis, Hæreses expugnari. Itum etiam est ad confinia vicinarum Diœceseon, maximè Grationopolitanæ, permissu Episcopi, vt in Synodo Prouinciali Hugonotica, omnibus simul Ministris noster se opponeret. Ibi antè coactum conuentum noster auditor fuit Ministri concionantis, cui exscendenti ex suggesto salutandi causa occurrit, inter cætera placidè interrogat de iis ædibus, vbi concionem habuisset, cum vbinam esset oppidi Ecclesia: Minister, qui se humanitate occupatum videret, inurbanus censeri noluit, comiterque ducit nostrum, confertim sequentibus Hugonottis, ad fores vsque templi Catholici, & indicat illam esse oppidi Ecclesiam. Hîc noster ad Caluinianos conuersus, audistis, inquit, testimonium Ministri vestri; si hæc est Ecclesia, vt dicit, ad illam vos inuito, vt mecum veniatis, audietis refutantem, quæ malè vos docuit. Ad hæc Minister nescio quid submurmurans, quòd præter mentem respondisset, cum parte assectarum aliò se recepit, aliis cum nostro in templum ingredien

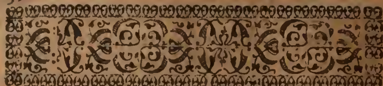
ingredientibus, qui audita per concionem multa, animo dicta beneuolo, suis deinde retulerunt, & fuit ex principibus earum partium vnus, qui asseuerarit, libentissimè de suo collaturum pecuniam illi fouendo concionatori, si eum sibi retinerent oppidani Catholici. Ibi traductæ ad Catholicos nobili ex familia sorores duæ, quarum altera peruicaciam insignem in Caluinismo prætulerat, vt aliquando cogitantes transitionem ad Catholicos pugnandi obstinatione ab sententia deduceret. Hęc autem, deprehensa impudentia calumniarum Ministri aduersùm nos, erubuit, studióque in odium conuerso, & improbitatis detestationem, Ministro descendenti ex concione scriptam à Sacerdote nostro refutationem antecedentis alterius concionis Caluinicæ, palam obtulit, obtestata vt siquando putasset sibi tuendam suam doctrinam, eius propugnandæ hanc occasionem ne prætermitteret, alioquin ipsam ad Catholicos transituram illico, vt quæ iure crederet, Ministrum conuictum esse mendacij. Excanduit Minister, quòd eas cogeretur in angustias, conditionemque præcisè recusauit, Virgo igitur publicè in templo Catholicum ritum est professa, & exemplo eius idem posteà fecere non pauci. Synodus autem Ministrorum viginti ac duorum deinde coiit, qui ad suos concionarentur, quorum dicta Hæretica noster aut extempore, in concione ad Catholicos, refelleret; aut sub vesperam eiusdem diei; scripto etiam notatis ipsorum erroribus, & ad vicinas vrbes transmissis, ita perculit totum conuentum, vt suæ causæ diffiden

diffidentes Miniſtri contrà hiſcere non ſunt auſi; non enim aberat voluntas repugnandi, ſed facultas. Nam qui Synodo præfuit Miniſter, prima concione, ſpiritu eo ſcilicet prophetiæ plenus, qui prænunciat ea tantùm, quæ facere decreuit, omnino prædixit, quod ſexto poſteà menſe Pariſiis contigit: Iam Galliæ Comitia ſudare, vt aiebat, in explicanda illa difficultate, quam parit doctrina Ieſuitarum, de poteſtate Pontificis in Reges, qua regna euertũtur. Per eos verò dies allatũ eſt Pariſienſis Curiæ Senatuſconſultum, Soarij in Pontificia contra Anglum tuenda poteſtate damnati, cuius decreti formulam, cùm affixiſſent publicè, ac in concione pronunciaſſent, procaciter quærebant ab noſtro Sacerdote, ecquid haberet, quod poſſet obiicere; quibus ille, adeſte mihi dicenti, cùm ego reſpondebo. Frequentes adfuerunt, & in cæteris, de nobilitate is, qui, exritu Synodorum eiuſmodi, Miniſtro principi ſocius deſtinari ſolet. Noſter verò, qui necdum ſciret, quid decreſſet Pariſienſis ſenatus, id ſatis habuit, vt Miniſtris, eius decreti buccinatoribus importunis, illuderet liberaliſſimè. Explicandum igitur ſibi ſumit, vt coacto manè Hugonotorum concilio, Miniſtri ſuæ vocationis pertæſi, ad nouum decretorum in Synodo genus appulerint animum, vt conſtituerint apud ſe creandos deinceps Apparitores, qui Arreſta Pariſienſis Curiæ promulgarent, & exſequerentur ſedulò: ſed hodiernos Apparitores, vt adhuc nouitios, ignaros fuiſſe ſui muneris, qui in finibus Gratianopolitanæ Curiæ, ſine auctoritate, & earum litterarum

præſidio,

præsidio, quas, Pareatis, appellant vulgo, Arresta Curiæ alterius exsequi auderent, quorum vim non caperent. Valuit ea ludificatio ad comprimendos in præsentia Ministrorum tumidos spiritus, quibus acerbum fuit rideri suos triumphos, in re quam ipsi maximè seriam putarent, noster verò ita eleuaret; id verò prætereà nacti sunt, vt Apparitores à plebe deinceps cum ludibrio appellarentur. Extremus porrò Synodi actus Caluiniano dignissimus fuit ingenio, & Ministrorum arrogantia, cùm aliquis de augusto illo synedrio, sub finem ineptæ declamationis ad plebem, vbi se legitimum Pastorem venditauerat, pronunciauit, potestate de cælò sibi tradita excommunicare se Papam, & omnes Iesuitas. Alius antè multò acerbiùs exarserat in Patrem, sibi ac tribulibus suis fortasse importuniorem, in quem pro concione inuehens, non est veritus affirmare, si quid animi ac studij erga communem causam, & Dei cultum, sui auditores vmquam prætulissent, id reipsa ostensuros, cùm illum importunum Iesuitam viuum comburerent. Aderat ad valuas fani Hugonottici Sacerdos noster, cùm illæ seditionis faces in se iactarentur, & præsenti animo, serenoque vultu, cuius constantia & tranquillitate Ministri, qui eum obseruabant, rumpebantur, cæteri Hugonottorum, certatim coniectis in eum oculis, velut miraculo attoniti, petrarum similes obstupescebant.

PRÓ

PROVINCIA TOLOSANA.

DVCENTI nonaginta Socij, decem Domiciliis, gesserunt hanc Prouinciam, adscitis toto biennio, qui aliquando veniant in partem laborum, triginta & vno Tironibus, amissis contrà de suo corpore nouem commilitonibus.

TOLOSANVM COLLEGIVM.

PERIIT nobis hoc anno Pater Carolus Plateanus, trium Votorum Professus, magnarum virtutum homo, sed obedientiæ præsertim, & Religiosæ demissionis cultor attentissimus, nondum quadragenario maior; quod decus virtutum, in singulari eius eruditione, & laude & litteris dignum est. Nam & omni Humaniore scientia insigniter doctus Græcarum litterarum arcem supra cæteros tenuit. Quadrante horæ ante obitum, adhuc integris sensibus, adesse sibi Superiorem cùm rogasset, monuit, post quadrantem se non vltra futurum, itaque

itaque Sacramentis se munire curaret, nec dicto veritas abfuit. Tolosani Senatus summum in nos eluxit studium cum aliàs frequentissimè, tum priore hoc anno, in vniuersæ Societatis tuenda fama. Famosi libelli cuiusdam nomine consultationis ventilatione fama Societatis labefiebat, tum Senatus decreuit contra Remp. videri facere, qui talem librum aut distraheret, aut legeret; ideóque conquisita exempla per tabernas, publicata concerperentur; Religionis enim rem agi, vbi Societatis bonum nomen sine causa periret. Quod Senatusconsultum, quamquam reclamantibus quibusdam primoribus, perscriptum est, iussique sunt ex eius auctoritate agere, quorum id muneris fuit.

Altero anno viginti & quinque à Caluino discesserunt, vt in Ecclesiam Catholicam, nobis ducibus, commigrarent. Reis adfuimus, cùm ducerentur, ingenti certè multorum emolumento, quos inter vnus flagitiorum multitudine & grauitate insignis, illustri in Beatam Virginem semper claruit pietate; annum & amplius, ante decretoriam diem, sacros globulos & litanias in illius memoriam percurrebat, semel, iterum, & crebriùs non raro in dies singulos, ardentiusque multo octauum diem ante mortem. Constitit operæ fructus, tantùm enim mœroris anteactæ vitæ recordatio iniecit, vt in summis numeraret beneficiis non posse diutius vitam prorogare. Duo ciuium affecta valetudine, luculenter significarunt, quid de Societate sentirent. Vnus accito ad se Patri de nomine & veste tantum sibi noto, voluit sine arbitris, quas asserua-

bat plurimas pecunias in manum tradere, nobis accessuras, si quid ei humanitus accideret, sibi restituendas si eualesceret. Alter Senator, non opimum modò patrimonium, sed & liberos, in Societatis fidem, si annueremus, studuit deriuare.

BILLOMENSE COLLEGIVM.

OPTAVERANT Aruerni, vt in Collegio Billomensi Philosophiæ schola poneretur. Hoc opus nondum patratum perillustris femina, Comes Ludensis, libenter confecit, & Lucalibus proximis lepido dramate excepta nouum Philosophum audire voluit perorantem, quo tempore cœpit exponi Theologia Moralis ad Sacerdotes, aliosque Sacris initiandos. In certo pago quidam nostro Sacerdoti infensus, quòd in deprauatos mores diceret acriter, ei maledicebat publicè, & ad se adeuntem respuebat, eiusque odio abiturus aliò ad Confessionem, iumentum conscenderat, quod post duo milliaria sibi sensit adeò hærere, vt calcaribus incitatum non moueretur. Obstupuit vir impius, tarditatemque ac stuporem equi suspicatus esse maledicæ linguæ suæ petulantiam. Itaque nostrum adire decernit, culpam deprecari: atque illico mouit equus; ipse postridie apud eumdem Patrem generali confessione expiatus, idem vt facerent, obtrectationis sociis persuasit. Cuidam Patrum grauiter iam quattuor annos condoluerat articulari affectu sinistrum bracchium, quo morbo derepente sana

te sanatus est, cùm adhibitis Beati Dominici reliquiis huic Sancto quidpiam vouisset.

Insequenti anno diem clausit Petrus Leschelle, Coadiutor temporalis formatus, exactis in hac mortali vita annis nonaginta tribus, quorum maximam partem in Societate vixit: sedulus fuit in officio, sine litteris quietus. Cæterùm, excepto continuo ferè tibiæ dolore, integris ad summam senectutem sensibus ac iudicio vsus, tandem Sacramentis ritè munitus in pace conquieuit. Riomi, in prænobili Aruernorum vrbe, Aduentu & Quadragesima concionatus Patrum vnus, mirabiles tota vrbe, ac circumjecta regione motus concitauit, vt summittẽdi fuerint Sacerdotes præterea duo Confessionibus audiendis. Egregiè itaque affectis ad omnem religionem animis, quantum cuique Patres voluerunt præcipere tantum impetrarunt. Ibi quoque sanati ab Hæretica lepra nonnulli.

MAVRIACENSE COLLEGIVM.

RHETORICA votis omnium dudum expetita his Lucalibus accessit, ad quam confluxére auditores Eloquentiæ candidati ferè quinquaginta. Aliquot ab Caluino trãslati ad vnam veramque Ecclesiam. Quinque annorum puer audita, per Catechismum, quæ dicerentur in temere deierantes, cùm altè demisisset in pectus, sorori aduersùs ea liberiore iureiurando delinquenti colaphum infregit, simulque adiecit verborum animaduersionem

nem hanc, Tibíne tam citò excidit, quod audieras ab Catechiſte? Atqui ſcito imminere à me idẽ tuis malis ſupplicium, quoties in hæc verba erumpes. Obſtupuere domeſtici, & laudata pueri religione, ab ſororis iratæ manibus eum prohibuere. Vtroque anno creberrimæ in vicina oppida & pagos expeditiones ſuſceptæ, eæque magno animorum compendio feliciter adminiſtratæ. Altero anno vulgatis popularibus tota vrbe morbis diffluxere ſcholarum alumni ferme vniuerſi, donec ſub aduentum Veris, ſalubrioris cæli amœnitate recreata ſunt corpora, morborumque vis remiſit, & ſcholis ſua frequentia rediit.

ANICIENSE COLLEGIVM.

OBIIT non domi, ſed in proximo Sancti Germàni caſtello, Pater Antonius Morgues, qui lenta phthiſi tabeſcens ex Prouincia Lugdunenſi miſſus ad cælum natale, medicorum decreto, venerat. Is die decimo ſeptimo Ianuarij menſis, ipſo Natali Beati Antonij, ſui Tutelaris, litaturus in vicinum templum ſe contulit, quo ex die cœpit febris ingraueſcere, vt & purulentum pulmonum vlcus, ad decimum Aprilis, quo ſenſit ſibi vltimum adeſſe diem. Tunc domeſticos obnixè aſſiduéque orare, vt è ſpecula proſpicerent, num aliquis de Societate aduentaret; quas voces identidem repetebat, donec moribundo renunciatum eſt, apparere procul duos de noſtris. Ingreſſo Patri,

tri, clarè maturóque iudicio ſummariam totius vitæ Confeſſionem exorſus eſt, ſacróque inunctus oleo, eadem hora, piè in Domino Crucifixum amplexatus obdormiuit. Vixerat in Societate annos octodecim, quod omne tempus aut abſoluendis ſtudiis, aut docendis Humanioribus & Philoſophicis fructuosè traduxerat. Domi verò extulimus Patrem Arnaldum Feuga, Vaſconem, Philoſophiæ Profeſſorem, virum ad magna natum, de quo multa Societas acceperat, plura ſperabat. Erat ei animus comis, humanitas ſingularis, ingenium omni natum culturæ, ſcientia eximia, magna pietas. Phthiſi eius intima depaſcente, medicorum iudicio Albenacum miſſus, mitioris cæli gratia, incidit in Apoſtatam, ad Caluinianos adſpirantem, quem rationibus adegit, vt facti apud Epiſcopum pœnitens, ad Patres Recollectos tranſiret. Inde, augeſcente malignitate morbi, ad hoc Collegium reuectus Pater, vbi domus limen attigit, lætus, inquit, nunc moriar. Procurato igitur diligenter animo per multos dies, effundente ſe tandem multa ſanguinis copia ex eius pectore, cùm minimè adhuc obitus eius exſpectaretur, placidè obdormiuit. Optauit hoc ſibi bonum, & obtinuit Societatis cupidus adoleſcens, conditione Sutor, quam domi artem factitabat, qui ſe cupiit admitti ad vota Societatis ante obitum, quo bono eum Prouincialis abſentia prohibuit aliquamdiu, cũ cætera omnia fauerent; ſed adueniente demũ Prouinciali, & eius permiſſu ille votis noſtris adſtringeretur, lætitia plenus deinde occubuit.

BITERRENSE COLLEGIVM.

DVO fupra viginti Ecclefiæ Catholicæ reconciliati. Fuit vir primæ notæ, qui dum valeret, intemperantiùs vitã agens, & fœdis libidinibus, exfecrandæque Diuini nominis vfurpationi addictus, omnia pro fuo genio exerceret, ipfos etiam monentes dicteriis refpergeret. Is dum poftremum fibi morbi & vitæ diem imminere fentiret, acriter monitus de falute à noftro Sacerdote, mentem faniorem induit, riteque procuratus Sacris omnibus animum inter noftri amplexus emifit, omnibus ad rei nouitatem ftupore defixis.

ALTERA parte biennij huius, graffante febrium lue, multorum de noftris, toto ferè anno, grauiffimè afflicta eft valetudo, & vnus demum eo morbo confectus, Hugo Regagnacus, Cadurcenfis, annos duodetriginta natus, vir ingenuæ, liberalis, & ad pietatem natæ indolis, qui olim Caufidicum in Cadurcenfi Curia egerat. Cùm animum ad Societatem appelleret, paffus eft grauiffimas animi perturbationes, quo nomine pias peregrinationes inftituit, ad Beatam Magdalenam in Salyos montanos, & ad Dei Matrem, in Serratum Montem, quibus defunctus fe Societati adiunxit. Quinquennium, nec omnino integrum, egit in Societate, magno fanè exemplo fingularis erga fuum Inftitutum voluntatis, modeftiæ, obedientiæ, caritatis, pietatifque. Harum virtutum exercitatione vt hominibus, ità Deo videtur fuiffe gra-

tiofif

tiosissimus, vnde plerisque mirum visum est, quòd alij lógè imbecilliores, & diutiùs ægroti euaserint, ipse integerrimis supra cæteros viribus, & quasi in summo efflorescétis ætatis feruore, tam breui tempore fuerit exstinctus. Septemdecim, eiurata Hæreseó prauitate, Catholicam Fidem sunt professi. Mariani Sodalitij Præfectus, cùm abiret eo honore, postulauit in se reuocari vetus Sodalitatis institutum, vt mox ab sua Præfectura iniret munus Ianitoris; quoniam verò suus successor, Pontificiis infulis designatus, atque ex Valesiorum gente Regia, non fortasse videretur post gestum magistratum ei muneri addicendus, petebat vt sibi eius loco ianuam liceret administrare. Non ægrè impetrauit prius postulatum; de posteriore cùm referretur ad nouos magistratus, ipsumque in primis designatum Præfectum, Ludouicum Valesium, ei petitioni vehementer intercesserunt, quòd ea de suo iure derogaret, qui vilitatem munerum in Beatæ Virginis familia summo sibi ducerent honori.

AVSCITANVM COLLEGIVM.

CENTESIMVM annum excesserat senex paralyticus, pessimè toto corpore habitus, ad quem solandi gratia noster adiit, &, inter cæterum sermonem, Confessionis Eucharistiæque mẽtionem intulit. Negauit senex auricularis Confessionis sibi curam aut scrupulum esse; soli enim Deo aperienda omnia; cætera mysteria sibi religioni esse, que

ſe, quæ iuberet per Parochum ſæpe offerri. Obſtupuere domeſtici ad fictas Hæretici, aut perſonati Catholici voces. Pater omnem lapidem mouet, & principio quidem fruſtra, donec, interpoſitis Diuini iudicij minis, hominem demum permouit, ſed de Confeſſione reſpondit in tanta atrocium peccatorum multitudine ſe non poſſe omnia vel per memoriam dicere, vel per pudorem ſibi non licere. Diu pugnandum fuit, vt ille pudor expugnaretur, quo tamen denique profligato, ille grauem ſarcinam noxarum ab ſe eiecit, ad deinde protulit ex latebra Hæretici dogmatis ſcripta impia, quæ ſe in eam mentis caliginem induxiſſent. Matrona ſeptem annos ſterilis in coniugio poſt conceptum Beato Ignatio votum liberis donata eſt.

E noſtris Sacerdotes duo mortis falce fuere demeſſi anno poſteriore, ac vt credimus in horrcũ cæleſte tranſportati. Pater Iacobus le Preuoſt, Pariſienſis, quattuor Vota profeſſus, quintum ſupra ſexageſimum agens annum, vir egregius ſui corporis domitor, & ſpectatiſſimæ planè cum domi tum foris ædificationis. Is luſtrata olim magna ex parte orientali plaga, & ex ea magno deſiderio terræ viuentium contemplandæ aducto, noſtram Societatem amplexus erat, in qua Superioris, Concionatoris, & Theologi Doctoris munera ſanctè obiit, quæ ſancta etiam concluſiit morte; cuius in morbo nullum doloris ſignum edidit, nihil omnino poſtulauit, præter breuiarium, cuius ad preces exſoluendas, vt valenti ſic ægroto ſumma & perpetua ſollicitudo fuit. Pater Ioannes la

Com

Combe Aruernus diuturna consumtus tabe animum Deo reddidit, qui vt erat ad Humaniores artes in primis eruditus, & per alias versatus scientias, multa promittebat, si eius ingenio firma valetudo respondisset. Cùm valeret, ita æternitatis consideratione mouebatur, vt hac cogitatione defixus somnum capere non posset. Alicubi, extra vrbem, formata & adulta iam in quattuordecim hominum pectoribus Hæretica pestis exstincta est.

CADVRCENSE COLLEGIVM.

OBIIT Pater Guillelmus Roquanus, in quo mirabilis virtus, & comitas, omnium approbatione planè singularis elucebat. Decē à Caluiniano veneno exemti. Altero anno Pater Ludouicus Tatoatus, Procurator Collegij, vir pius, & eximiè mansuetus, ex vndecim Sociis, qui grauissimè decubuerint, vnus vita excessit. In communi totius ciuitatis calamitate, sibi sumserunt duo Sacerdotes obeundam quotidie vniuersam vrbem, regionibus partitam, qua in procuratione vtilissimam ciuibus operam nauarunt, iuuandis ægrotis omni ope, vt eo nomine publicè grates agerentur Præsidi nostro Prouinciali. Adolescens, anno superiore, valetudine ad desperationem infirmissima, ad Beatum Ignatium confugiens, periculo defunctus fuerat. Hic parem ab eo gratiam hoc anno recepit; nam prima nocte, qua febri iactari coepit, visum sibi ait non dormienti Beatum Ignatium

propiùs accedere, ac bono esse animo præcipere, ab ista febri non moriturum. Morbus tamen ingrauescebat, iamque de ipsius salute medicus desperarat; ipse contrà præsenti semper animo non moriturum affirmabat. Nec eum fefellit animus, nam post diuturnum lectum, diramque membrorum carnificinam, pristinas vires recuperauit. Seniorum Sodalitas coaluit ex quadraginta primùm honoratis viris, Episcopo, nostri amantissimo, ad Præfecturam delecto, Assessoribus ei destinatis Archidiacono, & Cancellario. Præscindendæ autem omnis ambitus materiæ, cùm ex omnium sententia decerneretur, vt nullo discrimine seruato primæ sedes occupantium essent, ipse Episcopus sua sponte ad ima subsellia se demisit, sed intercessit omnis conuentus, & inuitum adegit, vt seorsum in principe loco sederet, vt qui ea lege non teneretur. Tam multa nihilominùs summæ demissionis argumenta edere captareque perseuerauit, vt stupori esset Sodalibus, quo in genere viri principes cæteri eius vestigia studiosè affectati sunt. Hæretici decem & nouem conceptam à prima ætate prauitatem Hugonotici dogmatis eiurarunt.

RVTHENENSE COLLEGIVM, & Alberiacensis Sedes.

RVTHENIS Caluiniani septem exsecrantes Hæresin amplexi sunt Catholicam Fidē priore anno, posteriore verò quattuordecim. Cuiusdam è nostris

è noſtris ſalus à medicis deſperata fuerat, pro cuius proſpera valetudine Pater Rector in Magnæ Matris ara ſalutare ſacrificium obtulit, votoque Anicianæ Virgini ægrum obſtrinxit, ſi periculo emergeret, iſque poſt paullo emerſit, cuius ſanationem miraculo affinem medicus aſſeruit. Primarius Ruthenenſium Conſul, eloquentia & prudentia Iuris clariſſimus vir, ilium cruciatu periculosè torquebatur, vixque certas pecunias Beato Ignatio, templóque noſtro vouerat, cùm ſenſit tormina remitti, nec ita multò pòſt in eodem templo, ad participanda ſuo more Sacra, incolumis eſt viſus.

Albenacenſis Familia ſummittit operarios toti Viuarienſi Prouinciæ, quam noſtri obeuntes pedibus, humaniter accipiuntur vel ab ipſis Hæreticis, quos afficiunt illæ pedeſtres ſine apparatu & cultu expeditiones. Vnius è noſtris opera Dominicanis Patribus inſtauratum ab indigenis deiectum olim templum, magna Patrum illorum approbatione, ac ſignificatione beneuolentiæ. Religioſæ profeſſionis homo inter viam cœpit rixari cum comite, & abiecto cucullo ab eo diſcedere ad Hæreticos voluit, & contumax euicit, vt abiret ad eiuſdem Ordinis deſertorem, vxore iam & liberis præpeditum. Cùm non procul hoc ille diuertiſſet, euocatur, & clam adhibetur ad colloquium, ſed alia omnia auditurus, quàm cogitauerat. Nam vetus ille transfuga, inſanum ait eum eſſe, qui hanc defectionis viam ineat; neſcire quas in pedicas ſe induat, qui ſibi vxorem quærat, vnde liberorum grauem familiam debeat exſpectare: omnium malorum

ſentinam

fentinam eſſe Hæreſin; deſciſcat à propoſito dum ei ſunt omnia integra: miſerrimum ſe qui loquatur eſſe omnium mortalium,quòd magis loqui verbo quàm exemplo poſſit, atque vtinam, inquit, mihi iam vt ſana ſunt conſilia, ita liberum eſſet inſtitutum, oſtenderem quàm ſtultum ſit, quod ambo tentauimus.Potens ea fuit machina,vt defectionem ingreſſo reditus ad ſua caſtra ſuaderetur.Euocatur vnus è noſtris, qui emendicatis pecuniis, & idonea veſte inſtructum hominem Epiſcopo ſiſteret, à quo in ſuum Clauſtrum remitteretur, vbi nunc veterem noxam ardentibus pietatis ſtudiis detergit.Anno poſteriore triginta Hęreticos afflante opem Deo ad veram fidem adduximus.

TOLOSANA PROBATIONIS Domus.

TOLOSANI Senatoris filius iniens Societatem, ius ei attribuit Eccleſiaſtici prædij apud Cemmenos montes, quo ipſe anteà fruebatur. Eò miſſus Sacerdos cùm eſſet, deprehendit indigenas Sacerdotes impatientia vexationis Caluinianæ tota pænè regione ceſſiſſe; Catholicos in omnibus Miniſtello promiſcuè cum Hæreticis vti pro Parocho; à quo vt auellerentur, ipſe Parochi partes omnes neceſſario inſtituit obire; ideóque præter cætera, mortuorum efferre cadauera, ſuis ipſe manibus humare, ac eius generis omnia multo labore exſequi, ſed vberi Catholici dogmatis compen

compendio. Paucis diebus rei bene gerendæ aſſiduitas & fama etiam apud Hæreticos auctoritatem ei parauit, vt eius opera libenter vterentur. Certè mulier Caluiniana ipſo Pentecoſtes die, ſub veſperam, ad eum ſimplici animo fidentique adit, & obſecrat, vt illa ipſa hora Miſſam Deo ne grauetur offerre pro ſalute filij grauiter decumbẽtis. Pater mirabatur mulierẽ tam ignâram moris Eccleſię, ſed vt accepit Hæreticam eſſe, opportunè retulit, facturum ſe quod illa peteret, niſi ſciret, non facilè rem ex voto ceſſuram, nam matris Hæreticæ perfidiam filij licet innocentis ſanitati officere; ideo eſſet ipſa Fidei Catholicæ morigera, precibuſque orantis Deũ non defuturum. Hæſit aliquantulum eo reſponſo perculſa, ſed manus paullò poſt dedit, & exſecrata Hæreſin, noxis expiata, Sacræ menſæ admota eſt; deinde, noſtro ſacrum faciente, incolumem filium cum ſingulari voluptate animi recepit: inde puer ac tota familia Fidem amplexa eſt. Diſtribuerat noſter Agnos cereos, interque cæteras eorum dotes, commemorat vim parientibus ſalutiferam; & accidit per eos dies mulierem Caluinianam partus doloribus duos iam dies horribiliter cruciari, cui adeſſet Catholicus ſacro Agno inſtructus, qui memor dictorum Patris enunciauit adſtantibus, habere ſe præſentẽ eius morbi medicinam, ſi puerpera eſſet ritus Catholici. Nihilominùs poſt multa euincunt ac pænè inuitum adigunt, vt amuletum adhibeat, quod vt parientis collo appendit, eueſtigio ea feliciter peperit. Cauerat in ſponſione Catholicus vt puerperæ fetus ritu Romano luſtraretur ab Sacerdote,

cerdote, quod haud repugnantes Caluiniani parentes admiserunt. Arnaldus Borctus, in Tolosanæ Curiæ Senatoribus, antiquitate, splendore, integritate clarissimus, postquàm Tolosano Collegio nostro annuos reditus fouendis Theologiæ auditoribus attribuerat, eidem rustica prædia duo, vrbanamque domum condonarat, & Tirocinio, præter cæteram liberalitatem, quaterna librarum millia, semetipsum quoque ipsi dicauit, anno decimo quarto huius sæculi, ætatis suæ quarto & quinquagesimo, & in hac domo velut vnus Tironum versatur.

PRO

PROVINCIA TOLETANA.

OCcvpavit hæc Prouincia Socios primùm quingentos octoginta tres, deinde duodesexcentenos: biennio toto amisit de suis viginti quattuor, duodequinquaginta sibi adsciuit ex candidatis aduenis.

TOLETANA PROFESSORVM DOmus, & Collegium.

PErditis moribus homo vagabatur oppidatim, agentibus eum conscientiæ stimulis, cui regiones cuiusdam vrbis otiosè lustranti cupiditas incessit visendæ Domus Hopitalis, in quam ingressus, vidit hominem morientem, accessit, & ad bene moriendum cœpit adiuuare. Aegrotus caligátes oculos in ipsum immisit, protentaque manu designauit his verbis; En Dæmonem, dæmonem, videte Cacodæmonem. Qui præsentes aderant, insanire præ morbo ægrum existimârunt, nec deinde cura-runt,

runt, quæ ab eo dicerentur. Ille homo nequam mente perculſus exſpectauit tantiſper dum arbitri diſcederent, ac deinde ſolus cum ægroto cœpit loqui de rebus Diuinis, & arripiens imaginem Crucifixi, adorandam morienti propoſuit. Aegrotus tametſi animam ageret, viribus omnino deſtitutus, lecto inſedit, illiuſque hominis prehenſa manu, ita dixit; Tune verò ſic audes coram tanto Deo apparere, eiuſque nomen ſanctiſſimum ore ſpurciſſimo pronunciare, cum ſis nefarius, & vitam agas ſceleratiſſimam? Vide, quid agas, qui Deum grauiter offenderis; animum expia ſacra Confeſſione, age pœnitentiam, niſi velis iratum Deum experiri. His dictis recubuit moribũdus, & vt paullò antè, ſic agebat animam. Perditus ille agnouit Diuinam bonitatem erga ſe, cum ſic admoneretur: narrauit puero ſocio ſuo, quid ſibi accidiſſet; addidit ſe velle anteacta peccata deflere, pœnitentiaque diluere; abiret proinde quò vellet; iurauit prætereà ſe neque comeſturum neque bibiturum, niſi priùs apud Sacerdotem noſtræ Societatis peccatorum ſarcinam deponeret. Aberat à nobis leucas duodecim, neque tamen propterea deſpondit animum, ſed defeſſus venit ad nos, & quia meridiè venerat, neque de ipſius ieiunio quidquam erat notum, iuſſus eſt ad veſperam exſpectare. Aperuit ſcelera lacrymabundus ſummo cum dolore, peractaque pœnitentia ſalutari ad patriam rediit.

Ineunte Vere inſequentis anni obiit Pater Gabriel Ordonnez, quatuor profeſſus Vota, ætatis anno ſeptuageſimo, quorũ duos & quinquaginta egerat in

rat in Societate. Vir planè religiosus, qui cum summa laude quinque Collegiis præfuerat, ac denium ante annos triginta, in hanc Domum venit, in qua diligentissimum egit operarium. Cunctos ad se alliciebat hominis sanctitas, & inusitatæ prudentiæ fama, vt grauioris nihil priuatim aut publicè gereretur eo inconsulto. Excursum vtroque anno in remota oppida & pagos, missu Archiepiscopi, Concionibus & Confessionibus apud agrestem & maximè rudem plebem obeundis, quam longe studiosiorem sui muneris fecêre largæ pecuniæ in egenos liberalitate Archiepiscopi per nostros distributæ.

In Collegio sollemnia litterarum & pietatis curata sunt quàm diligentissimè.

COMPLVTENSE COLLEGIVM.

AD Tordelagunam, & vndecim finitimos populos, Missiones à nostris susceptæ iussu Cardinalis Toletani Archiepiscopi, ad eius largitiones diuidendas, & Iubilæum promulgandum. Alicubi principiò non satis placidè accipiebantur nostri; sed vtilitate Concionum Confessionumque perspecta, excitatum omnium studium ad eas participandas; vt vicinorum oppidorum Parochi ac Magistratus inuitatum ad se venirent, etiam cum lacrymis, & vno die pleræque huiusmodi legationes aliquando exceptæ sunt. Aduentantibus nostris in oppida & vicos, plebes occurrebant confertissimæ, in genua interdum prouolutæ, ac cymbalorum pulsu lætitiam præferentes. Instituta vbi-

que à nostris Sodalitas Seruorum Beatæ Mariæ, cum consuetudine confitendi & communicandi singulis mensibus, & quidem tam feliciter, vt Monachorum, & ex Nobilitate plerique adscribi se in eos cœtus cupidè postularent. Mulieres tres erga Dei Matrem religiosè affectæ, illius ope præsenti exitio subtractæ sunt, quod ipsæ sibi desperatione consciuerant, duæ hausto veneno, vna earum item voluntario suspendio, & tertia lapsu in puteum. Instituta item altera Missio ad quattuordecim alios populos, eiusdem Cardinalis auctoritate, parique aduersùs egentes munificentia. Quacumque hora diei oppida inirent nostri, coacto in ædem populo, legationis ratio exponebatur, & vulgò accidebat tam grata, vt Concionibus, Catechesibus, & cæteris exercitationibus adessent perpetuò frequētissimi oppidani. Excitati Parochi ad studium vsurpandæ Catechesis in suis templis per dies Festos, & eius vsum amplexi sunt plerique cupidissimè, vt fuerit Parochorum vnus, qui, publicè apud suam plebem nuncupato Voto, eius tradendæ necessitate sese deuinxerit in singulos Dominicos dies. Earum Missionum opera in consequentem annum continuata, fructus omni opinione maiores attulit.

ALTERO anno decessit Pater Bartolomæus N. huius Collegij Rector, sexaginta sex annos natus, de cuius virtutibus tacere præstat, quàm pauca dicere, præsertim cū sit vniuersæ Societati cognitus. Litteratissimus fuit, Abulæ cursum Philosophiæ prælegit, Theologiæ Vallisoleti ac Neapoli, vbi res nostras apud Proreges magnopere iuuit, maximè apud

mè apud Ducem Ossunæ, cui fuit à Cófessionibus. Bæticam Prouincialis administrauit, inde Patri Generali Assessor, ac postmodum huius Prouinciæ Præses, omnium Sociorum animos vehementer sibi deuinxit. Neque minorem laudem Madritij obediendo inter priuatos eius Familiæ Socios, quàm Prouinciali iure præsidendo est consecutus. Decem & octo menses præfuit huic Collegio, multis imbecillæ valetudinis pressus incommodis, vbi copiosos virtutum thesauros patientia egregia tolerandi patefecit. Eius funus omnes Religiosæ Familiæ, Academia tota, Nobilitas, & plebs, sua cohonestarunt præsentia. Officium Missæ fecit Prior calceatorum Carmelitarum, eique ministrarunt Theologiæ lectores duo. Frater quoque Ioannes Merchante defunctus est, qui tertium annum operam dabat addiscendæ Theologiæ, annos natus viginti septem, de quibus septem in Societate vixit. Hic ingenio valuit, gradumque primum in litterariis licentiis assecutus erat, sed hæc omnia pro nihilo habuit, vt Christum in Societate lucrifaceret. In hecticam febrim cùm incidisset, decreto Medicorum ad patrij cæli amœnitatem hauriendam remissus est perinuitus, affirmauitque se properare ad certissimam mortem, enixéq; petiit & obtinuit vetustam sotanam, & detritam, in qua sepeliretur. Itaque longo morbo diutissimè dispositus, gratias Deo agens maximas, quòd in Societate moreretur, obdormiuit in Domino.

MADRIDIANVM COLLEGIVM.

AMPLIVS millenos Diſcipulos cenſemus in noſtro Gymnaſio,& eos pietati egregiè addictos, quorum plus ſexaginta Religioſam vitam inierunt. Seniorum Sodalitas vna, quæ ciuibus conſtat,millenos Sodales numerat; altera quæ Sacerdotum eſt, centenis & quinquagenis continetur, quorum omnium vita eſt exemplo virtutum inſignis. Obiit Pater Ioannes de Cetina, quattuor Votorum Profeſſus, annos natus ſeptuaginta, cùm ageret in Societate quartum & quadrageſimum, quibus totis miniſterium audiendi Confeſſiones exercuit, quo munere perfunctus eſt egregiè Romæ, in Hiſpania,Sicilia, & locis aliis. Sex totas horas quotidie dabat manè audiendis pœnitentibus, paullóque minus à meridie, cuius aſſiduæ occupationes de ſomno & recreatione quotidie detraherent non parum, vt recitandis ſacris precibus ſatisfaceret.

Poſteriore anno ſexaginta quattuor ex Gymnaſij noſtri alumnis in diuerſa conceſſere Monaſteria. Rex Calendis Ianuariis Sacra obiuit apud nos, amoris ſumma teſtificatione in noſtrum Ordinem. Sex Sacerdotes miſſi ad oppida & pagos concionaturi, ac diuiſuri magnam pecuniæ vim munere Cardinalis Archiepiſcopi, quarum Miſſionum nomine ſtudij & gratiarum pleniſſimas litteras Cardinalis ad Prouincialem dedit, voluitque nunciari Patribus vniuerſis earum Miſſionum fructum ſibi

iucun

iucūdiſſimū accidiſſe. Obiit Pater Ioannes Baptiſta Paciecus, annorū ſexaginta quinque, quorum duos & quadraginta in Societate vixerat, Votorum quatuor Profeſſus, Miſſionum obeundarum ſtrenuus athleta. Tam raro ad eas talento erat præditus, vt quocumque veniret, omnem omnino ætatem & ſexum ad Confeſſionis ſtudium adduceret, etiam pauciſſimis ibi diebus futurus, cuius opera ex mutatione morū in oppidanis mox ſentiebatur. Confraternitates quas vbicumque inſtituit, poſt multos etiam annos, pietate, ac integritate morum vigent, vt eo ipſo die, quo cœperunt: Spartariam totam, quam Mancham vocant, percurrit, annos multos in Miſſionibus exegit, magno populi bono. Mortuus item eſt Pater Guillelmus Vachius, Hibernus, qui Salmanticam venerat, vt ſuæ gentis negotia quædam ageret; cuius de virtutibus Salmanticenſes præclara quæque poſſunt recenſere: nos affirmaſſe poſſumus, quamdiu hîc fuit, & domeſticis & extraneis virtutum omnium exemplis præluxiſſe.

MVRCIANVM COLLEGIVM.

LATRO quidam inſignis, vt ſe periculo eriperet, accuſauit Nobilis familiæ adoleſcentem, qui torquendus cùm eſſet, reiecta res eſt à Prætore in diem tertium, eò quòd eſſet peruigilium Aſſumtionis Beatæ Virginis. Adoleſcentis mater rogauit Sodales Congregationis, vt tùm Sacro adeſſent

communicaturi, filij causam Deiparæ commendarent. Res mira; necdum omnes Sodales sacram Eucharistiam acceperant, cùm latro ille festinè iudicem aduocauit, ad eius genua supplex se abiecit, suum confessus esse crimen, & illius adolescentis protestatus innocentiam. Ita adolescens ereptus è carcere, magno ciuitatis applausu, enixè petiit, vt in Sodalium cœtum adscriberetur perpetuus Beatæ Virginis famulus futurus.

Insequente anno, cùm Ricotenses Mauri exigerentur ex Hispania, duo de nostris eò missi sunt, qui calamitosis solatium afferrent. Adhibitis aliquot concionibus excitati sunt ad expianda peccata cò euentu, vt nemo de tota multitudine abierit sine Confessione, adulti verò omnes Eucharistia pasti sint. Manauit hæc quoque vtilitas ad classiarios milites, & ipsos Saracenos captiuos, ex quibus cœperunt bene affici ad Christi fidem, nonnulli etiam baptizati. Obiit Frater Franciscus de Espinosa, Coadiutor Formatus, annos natus quinquaginta, è quibus in Societate viginti egerat. Obseruantissimus fuit silentij, obedientiæque deditissimus, vt numquam auditus sit de Superioribus conqueri, etiam si quid asperum iuberetur: neque de Officialibus, tametsi necessaria sibi deessent. Vltimam ęgritudinem satis molestam tres ferè annos patientissimè tulit. Alij quoque duo Fratres Nouitij decessere, qui Villaregio venerant, Hectica febre correpti, vt patriam cæli temperiem experirentur. Illi tamen cum raro exemplo patientiæ, reliquarumque virtutum nos multum ædificarunt.

ORO

OROPESANVM, HVETENSE, CAravacense, Belmontense, ac Placentinum Collegia.

ORopesa profecti duo de Sociis, rogatu Cardinalis Archiepiscopi Toletani, cum eleemosyna pauperibus diuidenda, in Pontem Archiepiscopi, quod est oppidum satis celebre:& primò quidem satis arduus fuit introitus, vt apud homines minùs affectos, & quia Parochus parum fauere videbatur Missioni. Vicit tamen difficultatem vis verbi Dei concionante nostro, & eò vsque progressum est, vt manè sex horas totas oporteret adesse, ad audiendos pœnitentes, ac ferè totidem vesperi, præter tempus, quod dabatur Catechesi puerorum & rudium. Itaque concursu ingenti ad nostros, populóque ad pietatem inflammato, Confessiones generales auditæ plurimæ, conciliationes gratiarum perpetratæ, quam vtilissimè & frequentissimè. Ab cæteris item Collegiis frequentes obitæ Missiones & cum fructu, maximè Antistitum auctoritate, in suas diœceses studiosè delegantium aliquot ex Patribus.

SEGVRENSE, TALABRICENSE, Conchense, Almagrense Collegia.

SEgvræ obiit Frater noster Antonius Ruizius, Coadiutor Formatus, triginta octo annos

natus, cùm in Societate vixisset octonos denos, vir sanè in officio Sacristæ multum exactus, & in agendo cum sæcularibus valdè modestus, ac circumspectus, omnibusque tam domesticis quàm externis prælucebat virtutis exemplo. In febrim Hecticam incidit quam anno integro patientissimè sustinuit. Talabricæ duæ Missiones susceptæ iussu Cardinalis Archiepiscopi Toletani, cum eleemosyna, quam ipsius nomine nostri distribuerent, Iubilæo pronunciato, populi summo ardore ad Confessionem accurrerunt; Conchenses nostri eadem ex causa destinati ab eodem Cardinali, septemdecim oppida ingenti bono indigenarum lustrarunt. Eodem quoque genere vtilium excursionum nostri Almagrẽses missu eiusdem Cardinalis feliciter occupati sunt. Talabricensium Sociorum vni dum versatur in pagana Missione accidit quiddã singulare. In via ei occurrit indigena gratulabũdus, quòd Sacerdotem de nostra Societate cerneret, & significauit suam vxorem, graui morbo decumbentem, toto manè institisse, vt Pater aliquis de Societate Iesu vocaretur. Ingressus noster hominis tuguriolum, feminam inuenit humi cubantem sub lodice, quattuor iam menses in eo situ exigentem, apostematis toto corpore refertam, & membris contractam, sed cælestibus consolationibus plenissimam. Viso Sacerdote exsultauit, suprà quam credi potest, & lacrymans Deo Sacerdotique gratias agebat. Assedit Pater in putri scabello, cui illa dixit; Nocte superiore se vidisse Angelorum Reginam, cælitibus comitatam, quæ sibi tota nocte ad auro-

ram

ram vſque adſtiterat,in eo ipſo ſcabello,in quo Sacerdos ſedebat. Affirmabat auté non fuiſſe ſomniũ illud, quia ſatis aduerterat ſe vigilare, ac recordabatur omnium,quæ Beata Virgo dixiſſet: nimirum collaudare mulieris deuotionem, quòd ſingulis diebus recitaſſet roſarium,Confeſſionem frequentaſſet, & ſacram Synaxin, labores ſuſtinuiſſet patienter,ac tandem monuiſſe, vt cum aliquo de Societate rem certã tractaret, cuius in Confeſſione oblita eſſet annis ſuperioribus. Perſeueraret porrò in ſua deuotione, ſeque apud Ieſum filium ei patronam futuram: inter quæ verba cùm ægra cõplecti præ amore Dei Matrem cupiuiſſet, ipſa Virgo derepentè ſublimis abiuiſſet in cælum, multa pompa eam comitante. Pater perfecit, vt in Noſodochium delata mulier ſedulò curaretur, quæ deinde conualuit, erga Dei Matrem deuotiſſima, & multum erga Societatem noſtram. Veram fuiſſe viſionem apparet ex eius vitæ innocentia, & eximio animi candore.

SANCTI CLEMENTIS, ET ALMOnaciria Sedes.

MISSI duo Sacerdotes in oppidum Sanctum Clementem, excepti ſunt amantiſſimè à Senatu, Populo, ac Parocho, cuius poſtulatu venerant, vt ageretur de inſtituendo Collegio,moxque miniſteria Societatis exercere cœperunt fructuoſiſſimè. Don Andreas Pacheco, Epiſcopus Conchen-

ſis;excitauerat Parochum, vt id faceret; ſtatim ergo atque reſciuit aduentaſſe Patres, aduenit ipſe quoque, & magno ardore de fundatione Collegij pertractauit. Parocho igitur iam pridem optanti perſuaſit, vt donationem faceret inter viuos prædij cuiuſdam, ex quo pluſquàm tres mille aurei in annos ſingulos colliguntur. Senatui verò expoſuit quanti ipſorum intereſſet, ne Societas ab oppido diſcederet: proinde animos caperent, & quiſque liberaliter offerret, quo noſtri alerentur tantiſper donec Parochus fundator moreretur. Ipſe in primis Epiſcopus obtulit bis mille aureos, totamque materiam templo exſtruendo neceſſariam: Parochus annuam tritici & vini ſatis amplam copiam. Senatus etiam de ſuo benignè contribuit, itaque accepta fundatione, Lucalibus apertæ ſunt duæ ſcholæ Grammaticæ, ac lectio Caſuum conſcientiæ.

Doctor Ioannes Eſcudero, Almonacirij Parochus, ſæpius cogitauerat ex amplo patrimonio aliquid inſtituere perpetui, quod popularibus prodeſſet, terque confectis teſtamenti tabulis, varia in eam rem decreuerat, in quorum nullo eius animus acquieſceret deinde; ſed anno ſeptimo huius ſæculi teſtamentum condidit, quod ratum poſteà eſſe voluit, ac ſeptimo poſt anno mortuus obſignatum reliquit. Id ab Senatu & populo cùm publicè inſpiceretur, ingentem omnibus peperit admirationem, quòd Societas hæres ex aſſe creabatur, ea lege, vt Almonacirij Collegium excitaretur, cuius rei ab eo numquam illata mentio fuiſſet, qui ſe auſterum potiùs erga noſtros ſemper oſtenderet

deret, siquando ex occasione eò diuerterent. Ferunt eum viuentem legere consueuisse librum de Missionibus Indiæ Orientalis, & Iaponiis Insulis, quem Pater de Gusman composuit, eaque lectione permotum, vt Collegij instituendi consilium caperet. Eo defuncto Magistratus missis litteris admonuit Patrem Rectorem Collegij Complutensis huius testamenti, missique sunt Sacerdotes duo, qui auctoritate Senatus hæreditatem adirent, moxque exordium caperent munerum sollemnium Societatis in ea vrbe. Propinquorum defuncti animaduersæ sunt principiò quædam à nobis abalienationes, quod exciderant hæreditatis exspectatione; sed illis ipsis ita placere cœpit opera Sociorum, vt breui euanesceret omnis simultas; & fuerit ex eis, qui audita Patris nostri concione affirmaret, pluris sibi videri eam concionem, quàm vniuersas Doctoris Escuderij possessiones. Plerique de oppidanis, post explicationem Catechesis, & sedulam puerorum in ea exercitationem, cum applausu exclamabant in hæc verba, Nunc apparet nos omnes Escuderij hęredes fuisse, ad quos tantum boni ex eo peruenit. Præter frequentem Sacramentorum inductum vsum, sublatam morum corruptelam, plerique de Clero, populo, & Sacris Virginibus, exculti sunt priuatis rerum Diuinarum meditationibus, summo omnium emolumento & gaudio.

VILLAREGIENSIS, ET MADRIdiana probationis Domus.

VILLAREGIENSIS Domus Sacerdoti versāti apud Oretanos in Missione res accidit memoranda, quæ faciat ad Pœnitentiæ captandam omnem opportunitatem. Multa de nocte audiebat alicuius Confessionem, qui magna edidisset signa pœnitudinis; quo defunctus munere Pater ad meditandam sequentis diei concionem se collegerat. Cum fores ac fenestræ vndique essent clausæ, irrupit tamen ventus vehemens, qui Sacerdotis nostri vestem magna vi commoueret; moxque insecuta est vox valdè lugubris, quæ horribili gemitu, *Væ*, tertiò iterauit. Qua voce consternatus primùm Sacerdos grauiter, vbi animum receperat, adiurauit eum, à quo vox flebilis esset emissa, & iussit edere, quis esset, & quid vellet. Tum ille; Tua nihil refert nosse, qui ego sim; aliò propero; sed huc in transcursu deductus sum, vt viderem quemadmodum iste pœnitentiæ locum nactus est, à quo ego excidi. Quæ res opportuno tempore pro suggestu narrata, vehementer concussit auditorum animos, neque vulgaris ex ea fructus perceptus est. Alio loco Monachus ex honorata familia culpam admiserat, cum graui multorum offensione, quo nomine publica illi erat inurenda, & acerba infamia; sed elaborarunt nostri vt ea ipsi remissa, offensio tolleretur, ingenti populi totius lætitia.

Quod

Quod officium fuit tam gratum illius Ordinis Superioribus, vt ea causa gratias numquam nobis agere desinant.

Madridiani Tirocinij alumnus, Ioannes Garcia Gallego, Nouitius, feliciſſimè obiit. Innocentiſſimè vixerat extra Societatem ad annum vicesimū ætatis, interque cætera argumenta virtutis eximiæ, puerulus adhuc, voto se Castitatis adſtrinxerat. Vixit in Tirocinio tres modò menſes, ſed quorum ſingula momenta religioſiſſimæ vitæ inſignibus monumentis illuſtrauit.

DE CASTELLANA Prouincia nihil venit in noſtras manus.

PRO

PROVINCIA ARAGONIA.

TRECENTOS nonaginta ſeptem Socios anno priore, poſteriore quadringentos & quattuor cenſuimus in Familiis quattuordecim, de quibus recentes in Societatem venêre toto biennio quadraginta quinque, dimiſſi ab Societate ſeptemdecim, viginti morte ſublati.

VALENTINA PROFESSA DOMVS, & Collegium.

DIEM ſuum obiit Pater Ferdinandus Almaraz, annos natus duodetriginta, poſtquàm magna æquitate animi aliquot annos morbũ perpeſſus eſſet. Fuit amabili morum ſuauitate, animique demiſſione iuſto ardore temperata, ne in remiſſionem degeneraſſet nimiam; quo pacto multorum ſibi voluntates lucrabatur, & Deo.Principe in æde Valentina magno ciuium concurſu fructuque noſtri conciones habuerunt, nec minore, bi-

nis

nis excurſionibus in oppida varia. Setabin vocati ſunt noſtri, ſummo Cleri ac ciuium conſenſu, & pari vtrorumque bono, vnde rediit ſingularis omnium erga Societatem beneuolentia. Ibi noſter à Patribus Dominicanis eſt adhibitus laudando Beato Thomæ Aquinati, eius natali die, ac prandio exceptus in ipſorum cœnaculo, deinde à prandio, cùm ſollemnis ſupplicatio eſſet, Cœnobiarcha ipſe noſtrum hominem, vel pertinaciter recuſantem, compulit, vt locum in ſupplicatione quàm honorificentiſſimum occuparet, magna ciuitatis, quæ tota conuenerat, approbatione. In quattuor item alia oppida expeditiones ſuſceptæ, Concionum & Catecheſeon fruge quàm vberrima, vt alicubi fuerit, qui vnius concionis auditione decem & octo annorũ pellicatus cõſuetudinem aboleuerit, eóque ſtudio exarſerit verbi diuini, vt vno die quinquaginta millia decurreret, ne ſub veſperam Concioni deeſſet. Valentina Seniorum Sodalitas hoc anno liberauit è carcere ac vinculis cẽtum & ſeptuaginta captiuos, diſſoluto ipſorum ære alieno. Oppida ſedecim Valentiæ circumiecta noſtri luſtrarunt, prima de tribus miſſione. Eorum oppidorum in aliquo diſſipatus erat rumor, tam auſteram eſſe noſtrorum in Confeſſionibus rationem, vt omnes oppidani eorum aditu abſtinerẽt. Venit autem vni ciuium in mentem explorandæ rei cauſa noſtrum Sacerdotem adire, cum ab eo hilari vultu, & amoris magna ſignificatione, de peccatis eſſet auditus, ac deinde palam, & clara voce profeſſus, mentiri, quî contrà ſentirent ac loquerentur, animum adeundi

cæteris

cæteris fecit omnibus, & mox illi rumores sunt dissipati. Aliquot locis viri ac puellæ, grauibus implicitì noxis, cùm adiissent ad nostros Confessionis gratia, senserunt sibi adstringi fauces, occulta vi Dæmonis scilicet, vt diu connitentes eloqui non possent, perstantes tamen in consilio expiandæ conscientiæ, tandem euicerunt, quod contenderant.

Collegium Valentinum, superiorum facultatum totius Prouinciæ Seminarium celeberrimum, litterarum, & pietatis exercitationibus floruit, vt cùm maximè, hoc toto biennio. Transierunt ex his litterariis castris in Religiosorum Cœnobia egregiæ spei adolescentes: Sodalium verò se maximè probauit in omnibus, & in tuenda Castitate nominatim, cum magnis artibus appeteretur, etiam à principibus feminis: fuit autem ex hoc conuentu adolescens, qui afferret ad Præsidem Sodalitatis amatoriorum codicillorum magnam vim, manu primariæ mulieris ad se scriptam, flammis vstulandam. Misit hoc Collegium ad Superos vnum è nostris Theologiæ discipulis, egregię indolis & exempli, quo mirum quantum accenderet ad pietatem omnes, qui secum agebant. Alterum emisit quoque Coadiutorem Formatum, legum nostrarum valdè obseruantem, & laboris ita sitientem, vt ne recreationis quidem tempore de summa contentione quidquam remitteret.

GANDIENSE COLLEGIVM.

PATREM Franciſcum Caſtillo, Gandiæ natum, hoc idem Gandienſe Collegium cælo tranſmiſit, quattuor Votorum Profeſſum, ætatis anno quadrageſimo quinto, Societatis aditæ viceſimo ſexto: ætate quidem non maturum omnino, ſed vitæ ſanctimonia, & laborib. pro ſalute animorum ſuſceptis, bene maturum. Erat laboris indefeſſi, alienæ ſalutis ſitientiſſimus, amantiſſimus excurſionum noſtrarum, quas cum ingenti proximorum fructu obibat. Reliquit apud exteros magnum ſui deſiderium, & eximiam ſanctitatis opinionem, vt plerique contenderent enixiùs eius reliquiarum aliquid ſibi concedi.

ALTERO anno præſentem Beati Patris Noſtri opem ſenſit vnus Fratrum, qui nono die, quàm eam ad ipſius ſacellum implorauerat, pedem alterum fœdis vlceribus ſaucium, vt eo non vteretur, perſanatum deprehendit. Quadriennio antè Madridij defunctum Ioannem Borgiam, Equitem præcellentibus virtutibus in Aula florentem, germanam ſobolem & exemplum magni quondam Ducis Gandienſis, hoc anno huc tranſmiſſum, noſtra in æde, magnificentiſſimo apparatu, condidimus. Lectiſſimam Conuictorum Familiam, ex principe Nobilitate Valentina & regni totius, pietatis & litterarum diſciplina hic informamus, euentu feliciſſimo. Prorex Valentinus, cùm hac iter haberet, apud nos pernoctare voluit.

CÆSARAVGVSTANVM COLlegium.

QVADRAGENARIÆ apud nos orationis celebritatem planè inusitatam ex eo sit facilè deprehendi, quòd omnis omnino & Sacer & Profanus Magistratus, multis distinctus Decuriis, vno tempore interfuit, quod aliàs visum erat numquã, eiusmodi concursum studiosè declinantibus eorum singulis, propter sessionis prærogatiuam, quã, alij alio iure, singuli tamen sibi vindicant, cuius tamen nomine dissensionis nihil hoc conuentu intercessit. Seniorum Sodalitas centenos vinctos è carcere sua pecunia hoc anno exemit: opulentus mercator, huic propagandæ benignitati, millenos aureos Sodalitio legauit. Monteregienses, quorum in agro luculentum nacti sumus prædium, vulgo commemorant, & cum multa grati animi significatione, Beati Patris Nostri meritis toti suo territorio concessam immunitatem à grandine & locustis, quibus erat infestissimum antè, quàm nobis in eo fuisset prædium; qua calamitate circumiectus vicinorum ager etiamnum, & grauiùs etiam, quàm olim, vexatur. Quodam in oppido ad singulare certamen nonnulli vocabantur, libellis in foro publicè affixis; prouocationem incendia sunt consecuta, iamque aliò cogitabant nonnulli, vexationibus ferẽdis impares, nec oppidi Satrapa excitatum tumultum poterat compescere. Eius tamen auctor incendij cùm interfuisset nostrorum concionibus, pœnitentia

nitentia ductus, & se criminum suorum atrocitate, & populum sollicitudine liberauit. Exeunte anno Pater Antonius Hurtado, Bæticus, duodetriginta natus annos obiit, dum magna cum laude Humanitatis litteris tradendis occupatur, vixdum studiorum omnium absoluto curriculo. Ludouicus item Sora, Cæsaraugustanus, vndeuigesimo ætatis anno, magnæ spei adolescens, decessit.

SECVNDO anno Patres duo peragrarunt oppida septemdecim huius diœcesis, quorum opera Sacramentis imbuti sunt oppidanorum plus dena millia vix toto trimestri, quo tempore priuatim & publicè omni ludorum genere, ac saltationum abstinebatur: auditæ sunt iis excursionibus generales Confessiones voluntariæ mille, ac quingentæ, præter has aliæ quingentæ omnino necessariæ.

BILBILITANVM COLLEGIVM.

MIGRAVIT ad Superos Pater Antonius Belloc, Valentinus, trium Votorum Professus, in Collegium Valentinum valdè beneficus, cùm vixisset annos duos & sexaginta, in Societate viginti. Degerat ille priùs in matrimonio & honestè & splendidè, in Diuinis incedens mandatis sine querela: sed ad vlteriorem Consiliorum perfectionem accitus, coniuge ad Virgines transeunte, se Christo, & rem suam, quæ annuorum sexcentorum erat aureorum, in eiusdem Societate donauit. Homo in deliciis habitus diu, ægrè dein-

de tulit inter nos, si quidpiam singulare videretur ipsi tribui, aut si mentio inferretur eorum, quæ Societati donauerat. In sola fuit animi demissione singularis; nam exacto biennio Probationis, cùm necesse haberet præcepta Grammaticæ repetere, vltroque Superiores deferrent, vt priuatim doceretur, maluit publicam nostrorum discipulorum scholam frequentare, vbi cum ipsis discipulis & Grammatica præcepta repetebat, & vicissim disputabat. Fuit ei perpetuus sermo de morte, ac eo quidem eius fructu, vt Sacrum facienti Deus instantis obitus diem denunciarit, quo ipso die complexus eũ est affectus Apoplecticus, qui quadragesima hora ipsum exstingueret: quo in stupore liber ei relictus est linguæ vsus, vt ex eo auditum sit, singulari Dei beneficio sibi patere in cælos aditũ. Lustrata oppida quædam summo incolarum bono vbi sopitæ grauissimæ seditiones, & ex cædibus ortæ inter oppidanorum summa capita, exitiales futuræ non paucis simultates.

Insequente anno mortuus est Michaël Valpicesta, Coadiutor rei familiaris, anno ætatis quinquagesimo secundo, & vicesimo quarto ab Societatis ingressu, in quo emicuit omnium virtutum decus, ac obedientiæ in primis studium singulare. Ianitoris & Aeditui munus obiit pari pietatis, & boni exempli laude, in quo cùm suis partibus egregiè defunctus esset, suam operam Sociis liberaliter deferebat.

TVRIASONENSE, OSCENSE, ET Barcinonenſe Collegium.

VNius è noſtris, Quadrageſima in primaria Oſcenſi æde concionãtis, opera Mauritanus, Mahometanę ſectæ alumnus, ad Chriſtianã veritatẽ ſe conuertit, qui Baptiſmo deinde magno mortalium concurſu initiatus, Diuinæ vocationis beneficium prudenter expendens pietatem egregiè colit. Turiaſonenſis Sodalis Marianus letali vulnere acceptus cùm exiret è templo, id primùm cauit per Sacerdotem noſtrum, qui ad eius Confeſſionem accurrerat, vt omnes intelligerent, ſe percuſſori condonare, quod & apud propinquos ratum eſſe voluit: neque caruit mercede illa manſuetudo, nam Deipara, cui erat cliens addictiſſimus, ei ſanitatem, præter multorum ſpem, impetrauit. Barcinone quidam multos iam annos peccatum celabat in confeſſione, qui acceptam ore ſacrilego Diuinã Hoſtiam non potuit deglutire, vel adhibito frequenti aquæ hauſtu, quo caſu ſui ſceleris admonitus, accidit ad pedes Confeſſarij, expiatuſque, dum Abſolutionis formula pronunciatur, fauces ſibi mox diſſolutas ſenſit, quæ priùs veluti duro laqueo ſtringebantur. Beati Patris Noſtri patrocinio adiutus quidam conualuit letali ex vulnere, cùm eius ſalus iam eſſet palam conclamata. Gotthalaniæ Prorex dyſenterico ex morbo periculoſiſſimè laborabat, & poſtulauit ſibi afferri quidpiam reli-

quiarum ab eodem Patre, quibus admotis derepente ſanatus eſt, neque ſe ingratum tanti beneficij præbuit, cuius magnitudinem deinde non deſinebat prædicare.

Secundo anno viuere deſiit Pater Melchior Miralles, Profeſſus quattuor Votorum, anno ætatis quadrageſimo tertio, Societatis initæ viceſimo quarto, indefeſſus operarius, Miſſionum in primis ſtudioſus, frequens in Noſocomio, & Cuſtodiis, capite damnatorum comes aſſiduus. Is excepta in carcere Confeſſione multarum horarum, non ſine ſuſpicione peſtiferi halitus contracti, febri ardenti paucis diebus eſt confectus. Petrus item Macipe Theologicæ ſcholæ auditor, annorum vicenûm quinûm, & inter Socios nouem verſatus, graui & moleſto ex morbo occubuit, cuius patientia in eo tolerando mirificè ſe probauit omnibus. Ipſo Circumciſionis diè venit ad nos Illuſtriſſimus Princeps Philibertus, feſto corporis cultu, ſtipatus ſatellitibus & pediſſequis purpuratis, magnaque Nobilium multitudine: qui, re Diuina peracta, vnus prandere voluit apud nos, in communi triclinio, excluſis ceteris omnibus, parato ſuis impenſis lauto conuiuio.

GERVNDENSE COLLEGIVM.

PVER cùm ageret animam, & à parente ſuo numeraretur in mortuis, accenſa candela iacentis naribus applicita, extremum ſpiritum explorante, noſter Sacerdos accurrit cum Beati Patris

tris chirographo. Is vbi pedem in moribundi cubiculum intulit, antè quàm sacra lipsana promeret, sensit morbus præsentem Ignatij manum: nam subitò puer, stupentibns adstantibus, lecto exsiliens, Sanctumque Ignatium ingeminans, ad nostrum rectà tetendit; & in lectum à suis coniectus, mox ex eo sanus descendit. Eius deinde mater, repentino confecta morbo, humi iacebat exanimis, rigentibus membris omnibus, marito exstinctam eam conclamante, vbi rigor ille corporis aliquot horas perseuerarat. Tum puer à Parente nostro sanatus haud ita pridem, matris calamitate permotus, procidit in genua, sublatisque in cælum manibus, hæc verba fidenter, constantique vultu iterabat: Sancte Ignati, ego volo vt matri meæ opem feras; age, Sancte, ego volo: quæ ingeminare diutiùs perseuerauit. Annuit pueri tam ingenuæ precationi Beatus Ignatius, moxque matrem filio reddidit, qui ante matri filium restituerat. Virgo castitatis Deo seruandæ studiosissima ægerrimè ferebat, sibi sponsum hominem destinari, quæ Christum legisset coniugem; quamobrem ipso Natali Beati Parentis Nostri, in eius sacello, post Diuinas epulas, postulabat à Beato, vt sibi morbum impetraret, qui vel tuendæ Castitatis facultatem, vel mortem afferret; quæ ipsomet die morbum contraxit, ex quo breui occubuit. In eius mortuæ mundo reperta sunt flagella multo cruore conspersa, quibus bis terve in hebdomade se acriter exciperet; adhæc gemina vestis cilicina, & earũ vna rigida admodum, quam indueret sollemnium saltationum diebus.

Altera parte biennij Vrgeliam missus Gabriel Baijle, vt Humaniores litteras doceret, decubuit in via apud oppidum, & deinde occubuit. Ea fuit eius modestia, religio, & patientia, vt eum oppidani certatim viserent, animaduersaque ipsius omni actione, Sanctum vulgò appellarent, ita omnium rapiebat animos, non ipsius tantum pietatis & sapientiæ plenissima oratio, sed ex eius vultu emicans incensus quidam religionis, & Diuini amoris ardor. Renidenti ore, vt semper erat, & ad modestiam compositissimo, intuentes summopere oblectabat, accendebat autem studio rerum cælestium, quas ipsis oculis spirabat. Morti proximo oblata est Deipara, Cælitum frequentissimo septa comitatu, ac deinde Christus ipse, manibus texens corollam, quibus spectandis incredibiles animo iam prægustaret delicias. Certatum est pia æmulatione Clerum inter atque Religiosos, vtri sepulturæ ipsius & exsequiarum ius obtinerent: sed vicit meritò eius hospes, vir primarius, apud quem decesserat, & Cœnobio Benedictino eum attribuit. Omnis Clerus atque Magistratus perhonorificè ipsius funus duxit, & rapuit sibi de ipsius vestibus quilibet, quod potuit. Rogati ab nostro Sacerdote num eorum bona venia nos eius ossa inde auferremus: negarunt præcisè cuiquam se condonaturos tam sacrum depositum, quando id sibi Deus commisisset.

VRGELITANVM, ET ILERDENSE Collegium.

VRgeliæ Concionatoris noſtri dictione permoti plus quàm viginti homines, grauium iniuriarum ſuarum condonationem voluntariam publicis tabulis conſignatam eſſe voluerunt, vt ſe perſequendarum omni iure in poſterum exſortes eſſe teſtarentur, qui voluntatem nunc abieciſſent. Eodem inter dicendum vehemētiùs efferueſcente, ſublato in manus patientis Chriſti ſimulacro, mulier, quæ triginta annos Eccleſiaſtico viro turpiter cōſueuiſſet, fuſis lacrymis, ductiſque ab intimo pectore ſuſpiriis, à Deo culparum, & à populo veniam præbitæ offenſionis poſtulare cœpit. Eius facto tātus in concione animorū motus erupit, vt vniuerſus populus exclamaret, ſe quoque grauium eſſe flagitiorum reum, & alius iniuriarum gratiam hoſtibus faceret, alius admiſſorum poſceret veniam. Defecta porrò viribus mulier, humi decidit, velut exanimis, nec ſe patiebatur erigi, quia diceret, ſe Dei nunc factam, quæ fuiſſet Diaboli, Deo humi operam nauare debere: cibum verò non admiſit, donec poſtera die legitimè eſſet expiata. Sacerdos autem eius feminæ concubinarius, ſub veſperam aduocatis publicè reliquis Sacerdotibus & Magiſtratu, prouolutus in genua, Númini factus ſupplex, anteactæ vitæ pacem precatus eſt, & ab adſtantibus offenſionum gratiam; ac deinde omni

præterita turpitudine Sacerdoti ſe præbuit expiandum. Diem ſuum Ilerdæ obiit Pater Ioannes Oliua, anno quinquageſimo primo ætatis, & duodecimo ex quo venit in Societatem, Spiritalis Coadiutor ſtrenuus, qui octauo ante die obitum ſuum prænunciarat, cùm bene valeret. Anno decimo quarto huius ſæculi Sociis Ilerdenſibus datus eſt aditus in nouas ædes, quò Euchariſtiā ſollemni ritu intulit ipſe Antiſtes, Magiſtratibus, & ciuiū Ordinibus vniuerſis pompam cohoneſtantibus. Eodem anno Pater Coſmus Maïquez, Collegij Rector, ingenij ac virtutis præſtans laudibus, exſtinctus eſt quinque dierum pleuritide. Mirificè conſenſit in omnibus eius voluntas cum Diuina voluntate, ac ſub obitum maximè. Nam audito pulſu campanæ, qua Patres vocabantur ad Sacram eius vnctionem, ſublatis in cęlum manibus exclamauit, Te Deum laudamus.

BALEARICVM, ET PERPINIANenſe Collegia.

IN Balearium maiore oppidum eſt Petra, quod in duas ruptum factiones ad exitium properabat, duobus oppidanis iam occiſis, aliis non paucis malè multatis, pluribus fugitiuis, aliis in vincula coniectis. Pridie quàm eò venirent noſtri alterū ſeditionis caput in templi aſylum ſe receperat, vbi iam verſabantur conttariæ factionis duo, vt iis, quod timebant vulgo, concurrentibus, redundatura huma

ra humano cruore ſacra ædes putaretur. Noſter Sacerdos in eadem æde concionatus nihil omiſit & publicè & priuatim, quod valere videretur, ad conciliandam eorum gratiam, ſed irrita opera. Igitur poſtridie inter concionem, in ipſo dicendi ardore geminam caluariam humanam profert in medium, & quaſi eſſent duo factioſorum capita, eleganti idolopœïa ſuum ſtatum deflentia, lugubriter induxit, quantum malorum apud Inferos ex ſimultatibus excepiſſent, quàm ſeuerus inibi Deus odiorum vltor eſſet. Quo ſpectaculo & lamento ingens animorum commotio in auditoribus facta eſt, quá vt vehementiùs incitaret, Chriſti de cruce pendentis ſignum eduxit, atque factionum principes publicè appellãs, quàm humaniſſimè poteſt per Chriſtum cruci affixum obteſtatur, vt in concordiam ſe patiantur adduci; qua tandem oratione molliti nuper immiti pectore homines concedunt in mutuos amplexus, & horum exemplum mox cæteræ factionum manus reconciliatis animis ad oſculũ certatim decurrerunt. Illa verò ipſa die omnes ad noſtri Sacerdotis genua prouoluti ſalutari Cõfeſſione ſunt expiati, poſtridiéque ſacro paſti epulo, inter quam dapem, Chriſtianæ amicitiæ notam, & pacis effectricem, noſter monuit ſedulò vniuerſos beneuolentiæ perpetuò fouendę. Eos oppidi Rector omnes conuiuio accepit eodem die, vbi mutuò & officiosè alij aliis miniſtrabant, eamdemque menſæ communionem in ſuis poſteà domibus ſæpius vſurparunt. Poſt eiuſmodi argumenta reconciliatæ penitus gratiæ, noſter Sacerdos vniuerſos

ſos ſecum duxit ad Proregem, cuius auctoritate pacificationis ratio publicè in tabulas eſt relata, renouatis apud ipſum inſtauratę beneuolentię omnibus argumentis, ſecundùm quæ Prorex omnium, quæ in leges ac Principem commiſiſſent, gratiam fecit humaniſſimè.

Poſteriore anno in Balearibus obiit Dominicus Iriarte, Formatus Adiutor, Nauarræus, anno ætatis ſexageſimo quarto, Societatis adeptæ vndetriceſimo. Humilitatem, paupertatem, obedientiam coluit ex animo vſque ad extremum diem, ſilentij tenaciſſimus, vbi res ſermonem non exigeret, domandi corporis ſtudioſiſſimus, cuius indices erãt inflicta humeris quotidie verbera. Magno cultu Deiparam proſecutus, caſtitatis, & religionis erga res Diuinas egregiam laudem, ab ea promeruit. Tunetanus Maurus captus ab noſtris, ex Inſulãriũ conuictu cœpit erga res Chriſtianas affici, ac tanto magis cùm reuerſus in patriam ſuorũ gentiliũ barbaros mores cum Chriſtianorũ humanitate ac probitate conferret. Igitur hoc anno vectus prædatorio nauigio cum viginti quattuor ſociis ad Balearicum littus, ſe deiicit in continentem, inque propinquam turrim confugit, ſuumque animum aperuit, vnde ad nos adductus, iam Fidei rudimenta capeſſit ardentiſſimo Baptiſmi ſtudio. Vitæ ſanctitate præſtans femina, noctes ſolidas orationibus tranſigebat, in magna copia deliciarum cæleſtium, magna Cacodæmonis inuidia, qui eam hoc nomine grauiſſimè diuexaret. Oblatam igitur ab Sacerdote noſtro imaginem Beati Patris Ignatij, cùm

fiduciæ

fiduciæ plena ad cellæ suæ parietem affixisset, omni molestia Dæmonis se sensit continuò liberam. Post annum verò, imagine refixa ad purgandum cubiculum, passa iterum est vexationes à Diabolo acerbissimas, donec requisitam cum cura imaginem parieti denuo alligasset.

TARRACONENSE TIROCINIVM.

EXCVRRERE in duo oppida totidem Sacerdotes ex Tirocinio, quorum ex opera insignia emolumenta in oppidanos redierunt, vt instaurata morum probitate, ac in res Diuinas religione exaggerata vehementer, alia facies oppidorum cerneretur. Tironum vnus vrgentibus propinquis nobis ereptus, & in carcerem coniectus, vt ea vexatio excuteret Religiosæ vitæ studium, quod & simulauit se abiecisse, vt imponeret cognatis, à quibus domum suam abductus, ac deinde missus in Academiam ad Iuris Ciuilis studia, mox vt sui cōpos factus est, ad nos reuolauit, iamque perseuerat singulari omnium approbatione & animi sui voluptate. Missi duo Patrum ad longinqua oppida, quò nondum Societas peruaserat, vbi primùm respondere oppidani eorum se opera nihil egere; mox verò consilij factique sui pœnitentes ad se vltro ad miserunt. Omnes omnino ad Concionē Confessionémque accurrebant, etiā ipso ex aratro agricolæ, qui ante lucem ad templi fores nostris præstolarentur. Quasi ergo discussis tenebris lucem obortam

auidè adſpexerunt, cognita fœditate ſui peccati, altè concepto Dei timore, odioque temerarij iuriſiurandi, exſecrationum, detractionis, quibus aſſueuerant. Quidam poſt obitam Confeſſionem, & ſumtam Euchariſtiam, dubitare cœpit an ritè fuiſſet expiatus, adhibuitque ſibi Beatam Virginem, vt eius ope doceretur, ſi quid omiſiſſet; cui per ſomnum indicata ſunt ei certa quædam peccata, quæ iubebatur recolere apud Sacerdotem. Rediit ergo ad nos, ac multo cum fletu iterum confeſſus, animo deinceps acquieuit, egregiè memor accepti à Magna Matre beneficij.

PROVINCIA BÆTICA.

VNDEVICINTI domicilia, & Sociorum capita quingenta ſeptuaginta ſeptem anno priore numerauimus, ex iiſque Sociis Sacerdotes centum nonaginta octo; Diſcipulos nonaginta; ducentos octoginta duos Coadiutores; Nouitios quattuor & ſeptuaginta: anno autem poſteriore Socios quingentos octoginta ſex, Sacerdotes centum nonaginta ſex: Diſcipulos centum quadraginta ſeptem; Adiutores ducentos quadraginta vnum. Nec admiſſorum nec mortuorum certus numerus perſcribitur.

HISPALENSIS PROFESSA Domus.

ANNO priore deceſſit Pater Aloïſius Alcazar, Hiſpalenſis, ſeptuagenarius, Votorum quattuor Profeſſus, eximium huius Prouinciæ lumen, ac Societatis vniuerſæ decus, quem multæ ac exquiſitæ

quisitæ ornabant litteræ, sed quarum esset in eo illud ornamentum longè splēdidissimum, quòd rem litterariam animi demissione sic obruebat, quasi eam non attigisse plane videretur; qua quoque arte vsus est cætero omni opprimendo decore, quo maximè clarescgeret. Abstrusæ eruditionis, & incomparabilis industriæ monumentum illud in Apocalypsin Ioannis; fuit eius multorum annorum fructuosissimus labor, & luculentissimum pretium operæ, cuius paucissima vidit mandata typis folia, de quibus verò excepta est moribundi vox illa memorabilis: Gaudeo, inquit priùs me animam, quàm illum meum codicem edere. Absolutam reliquit secundam huius operis partem, quam inscripsit Apocalyptica, quòd loca Scripturæ Sacræ contineat, quæ Apocalypseos obscuritati pleniorem lucem afferat. Integrum scilicet Canticorum Canticum, Psalmos complures, multaque alia Bibliorum capita complectitur hic commentarius, cui edendo diligens datur opera. Sed non ita hæc magna summi viri facinora, quàm maxima in eo homine sui despicientia. Erat certè popularis auræ ac humani plausus auidissimè, ac interdum perquàm facetè contemnens, despiciens ac illudens in quauis mole, vbi Diuinus honos appetebatur. De bonis, quæ nobis peperit Christus, alto quodam animi sensu frequens loquebatur, in quo, aut simili quopiam sermone, non sibi à lacrymis temperaret. Prosecuta est hæc ciuitas eius mortem eximio doloris sensu; ad funus hominis Religiosi conuenerunt sua sponte variarū Familiarum plerique, multi etiam

etiam de Clero, & maximo templo nominatim, & honoratiores quidem, alij aliis per interualla succedentes efferendo humeris cadauere. Expeditiones menstruæ susceptæ ad aliquot oppida, vbi opera ingens, sed optimè collocata, cùm admotis vehementissimè ad auditorum animos dicendi facibus, continuò à concione certatim se abijcerent ad Sacerdotum nostrorum pedes Confessionis gratia; & ij quidem homines, ac iis de rebus, quibus explicandis fructuosissimè quiuis labor adhiberetur. Inuitantibus ad se oppidanorum primariis quàm humanissimè officiosissimeque, diuerterunt tamen nostri ad Xenodochium, quò inferebantur esculenta & poculenta copiosissimè, vnde nostri & ægrotis & vinctis benè facerent, & quidem abundantissimè.

Altero anno variis excursionibus ampliùs triginta oppida,& pleraque montana, lustrauimus incredibili oppidanorum bono. Sæpe contigit desertos montes obeuntibus nobis,vt diem vnum dimidiatumque aquæ nihil libaremus, tantum abest,vt cibo refici possemus: erat autem in summis deliciis panis ater ex alliato, si quando eius fieret copia. In pagos & oppida egentissimæ plebis cum ventũ esset, dilabebantur alij aliò, ne si nos acciperent, cibum sufficere aduenis cogerentur; posteà verò quàm audierant nos vtcumque viatico instructos, non futuros eis graues impensarum nomine; tum vndique concurrere in templa,& occasione sua bene vti. Fuêre non pauci, quos vel noxarum vrgeret pondus, vel metus ne multitudine prohiberentur

à Confessario, ideoque palam omnibus sua peccata vulgarent, vt ea necessitate adigeremur ad absolutionem eis impertiēdam. Neque potuêre ab hoc instituto abduci, etiam grauium virorum suasionibus, quòd assererent, malle se apud mortales existimationis iacturam facere, quàm ea tuenda non expiari suis flagitiis, & æternis ignibus addici. Qui superiore anno in Fortunatas Insulas excurrerunt, dum Superiorum iussu reditum parant, ab Insularibus præ amore sunt ita reuersione interdicti, vt flagella in baiulos, si eorum vestes; ducétos aureos in quemlibet nauclerū, si nostros exportassent, Prętor edicto sanciret; itaque iis interclusis manendi Prouincialis fecit potestatem. Quare Lanzarotem, & Fortem-venturam, quæ solæ de septem Insulis supererant, lustrare sunt aggressi. Hæ duæ sunt Fortunaturum littori Africano propinquissimæ, vt duodecim non plùs horis transfretetur: sunt tamen egentissimæ, vt quæ pluuia vix vmquam imbuantur. Vna sola planities est arenosa, quæ, si opportunus affluxerit imber, quinquagesimum, ac centesimum etiam referat suis aratoribus. Extra tritici, hordei, cæterique frumenti culmos, in Lanzarote vix aliam stirpem, aut arbusculæ stipitem deprehendas. Quadraginta ampliùs passuum millia in longum porrigitur, in latum decem millia, & eò magis, vbi ficum vnam dumtaxat, puteo pæne immersam, obseruare licuit. Fortis-ventura Fortunatarum maxima, longa est octoginta millibus, lata viginti, & eò amplius, pauculis hortis consita, aquis plurimùm salsis vtitur, alendis gregibus maximè

ximè idonea. Incolæ ſunt indigenæ partim, partim Africani aduenæ, Chriſtiani omnes; indigenis ferme omnibus intercedit ſanguinis cognatio eiuſmodi, quæ matrimonia prohibeat, niſi Eccleſiæ ſoluantur legibus, aut Afris Neophytis copulentur, quod genus affinitatis exhorrent. Deſtituti ſunt pæne omni procuratione, vt vix quarto quoque anno concionatorem audiant, & vnico quidem in templo tota ea Inſula, quod olim Beatus Diego ſuis propemodum manibus integrum exædificauit; quo ex templo exſpirare videtur adhuc neſcio quid cæleſtis ſuauitatis, cuius illecebra in ea gente ſenſus pietatis fouetur. Qui ab templo abſunt,manipulatim incolunt montes valleſque in ſumma rerum omnium inopia, vt vix decenti amictu tegantur,cuius penuriæ verecundia templo & Sacris plerumque abſtinent, alij verò viæ longitudine, quæ viginti millium eſt in pleriſque locis. Hanc ſiluam tam horridam aggreſſuri duo de noſtris, duobus aliis in Canaria verſantibus, dum Fortem-venturam occupare tentant,ea nebulis excipitur, perque imprudentiam nautarum ad Lanzerotæ littus appelluntur.Ibi dum onerariæ duæ ſe parant ad nauigandum, omnes Epibatæ expiantur: inde, tota luſtrata Inſula, in Fortem-venturam traiiciunt, eamque vniuerſam percurrunt. In multa ignorantia Chriſtiani officij, & tanta deſtitutione ſubſidiorum, facilè ſit coniicere quàm locuples materia exercendæ induſtriæ nobis ſit oblata, inſularibus certè rem ſuam nauiter gerentibus, vt ne breui diſceſſuris noſtris excluderentur Sacro-

rum opportunitate; quibus deinde abeuntibus omnium indigenarum fletus sunt consecuti. Inde traiecere in Canariam, vbi Natalem Beati Patris Nostri celebrarunt incolæ apparatu ac frequentia Confessionũ, quanta in maximis Hispaniæ vrbibus posset exspectari. Ad hunc modum perlustrandis septem Fortunatis Insulis, res indigenarum ea felicitate procurata est, vt vulgo dictitarent, suas Insulas eo nomine verè dici posse Fortunatas. Pater Stephanus De Hogeda per illud tempus è viuis excessit in Professa Domo Hispalensi, cui vita obtigerat in Societate annorum duorum & quadraginta, septuagesimum & sextum nato cùm mortuus est inter Professos Votorum quattuor. Cùm adiit Societatem, eo nomine in Salmanticensi Academia erat, vt ad summos magistratus apertum iam sibi videret aditum; cuius auctoritatem & exemplũ secuti plerique Academicorũ, in nostram militiam se adscribendos dedere. Professus annos aliquot Theologiam, mox deinde ad regendum adhibitus, reliqua fere vita in eo munere summa cum laude versatus, eximiæ prudentiæ fama concitauit viros quosque principes in grauissimis negotiis ad suum consilium exquirendum. Vt tutandæ Societatis fuit perpetuò studiosissimus, ita eam defendit strenuissimè sua gratia, auctoritate, consilioque in rebus sæpenumero grauissimis. Comitate, summissione, religione in Deum, Instituti sui obseruantia, orationis studio, asperitate victus, vestisque in paucis excelluit, vt meritò visus sit apud externos etiam clarere opinione sanctimoniæ.

HIS

HISPALENSE COLLEGIVM, Probationis Domus, & Anglicanum Seminarium.

SCHOLARVM noſtrarum Diſcipulus, Hiſpalenſis ciuis, Comitiali morbo laborabat infeſtiſſimè, cui Pater vnus de noſtris cùm aſſeucraret habere ſe potentiſſimũ ei malo pellendo amuletum, & eueſtigiò promeret æreum ſigillum, effigie Parentis noſtri cælatum, & acceptum puer religiosè oſcularetur, repentè illo moleſtiſſimo affectu exſolutus eſt, iamque decem menſes eo immunis perſeuerat. Idem puer Quartana pridem peſſimè habitus, eidem Sacerdoti aliquando occurrit, poſtulatque ecquod haberet aduersùs febrim præſidium. Quidni poteſt, inquit Pater, qui te abſoluit Comitiali moleſtia, febrim quoque abigere, ſi quidẽ tu eadem Fide vales, qua tum valuiſti? Excitauit in ſe Fidem puer vt potuit, & preces adhibuit Parẽti Noſtro, mox; iuſſa Quartana exceſſit. Eius pueri amita, quinquaginta iam annos Comitiali vexata, vbi de puero ſanato inaudiit, miſit ad eumdem Sacerdotem, qui exprimeret iconem, ſalutifera impreſſam effigie; quam miſit Pater, ſed, iuſſa muliere, rem Diuinam præmittere, tum malè affecto cordi admouere ſigillum; quo appreſſo mox fugatus eſt vetuſtiſſimi morbi contumax affectus, iamque quattuor menſes intactam relinquit mulierem.

Altera parte biennij vita functi duo; alter Scholaris, Gaspar de Velasco, cùm ætatis annum vigesimum, Societatis quintum, Philosophiæ secundum perageret: alter Bartolomæus Gonzales, temporalis Adiutor Formatus, ætatis anno tricesimo quinto, Societatis decimo sexto, ambo Granatenses, disciplinæ Religiosæ studiosi ambo. Tirones admissi ad Probationem quadraginta duo. Ex Seminario duo Sacerdotes missi ad populares Anglos, in Fidei negotio studiosè iuuandos: duo item ex eis alumnis in Benedictinam Familiam commigrarunt. Ex Anglia porro tribus his annis Hispalim venere alumni omnino sex & triginta, quibus tredecim eôdem rediere ad Fidem propagandam: sed hoc postremo anno accepimus inde tredecim, septem eò dimisimus, qui operæ hic positę pretium apud suos facerent. Habitæ sunt ab alumnis ad Britannos Hæreticos & Catholicos Aduentu & Quadragesima conciones, & plerique reuocati sunt ab Hæresi ad Catholicam fidem.

CORDVBENSE, ET GRANATENSE Collegia.

PRODIERE duo Sacerdotes ad menstruam operam in celebri oppido ponendam, vbi aliàs instituerarnus Sodalitium ex oppidanis, cuius ea sunt incrementa iam & frequentiæ & pietatis, vt vno die Sacram Mensam adierint plus trecenteni Sodales. Anno secundo migrauit è vita Pater Fernandus Rodriguez, Votorum quatuor Professus, Lusita

Lusitanus, clarus quidem cæteris virtutibus, sed paupertate, meditandique vsu valdè conspicuus. Egerat multis annis concionatorem magno audientium fructu, quos quotidianis etiam sermonibus pietate singulari conditis ita in Deum afficiebat, & sibi demerebatur, vt eum amarent, & venerarentur maximopere. Ad egentium excipiẽdas Confessiones ferebatur ingenti ardore, in quibus Christum suspiceret veriùs ac suauiùs. Hic denique vir omnino magnus eximiam multarum virtutum decuriam purissimo flore virginitatis ad mortem vsque coronauit, quam vitæ apprimè similem excepit valdè alacriter.

Granatæ valet ac viget quàm maximè ciuium pietas in Beatum Ignatium, quam prodigia frequẽtia exaggerant non parum. Quemdam iliacus dolor vexabat acerbissimè, qui sibi visus est videre ac audire Beatum ita loquentem: Ades animo, nam tuo in me studio hunc à te dolorem statim abire Deo placitum est. Verba continuò sequitur sanitatis fides, quæ suspicionem somnij amoueret. Multa sanguinis copia coëuntis ad fauces pueri vitam ita dubiam fecerat, vt desperarent medici: sed appensa collo ægroti Lipsana Beati Patris causam morbi morbumque ipsum momento discussêre. Alius aciem oculorum tantumnon amiserat, orat confidenter Beatum, quasi vnus de Familia, quòd Scholarum nostrarum esset alumnus, continuoque vim luminum integram recepit. In huius regni quadam vrbe viri primarij degebant procul ab vxoribus, inductis earum loco concubinis, & manabat res exẽ-

plo virórum dignitate præcellentium, nemoque serpenti malo medebatur, tametsi grauissima erat omnium offensio. Noster concionator fœdum illud vlcus tam acriter agitandum sibi sumsit, dum fœtore permotus excitaretur aliquis, qui penitùs exscinderet. Egit itaque toties, tam vehementer, tam multis locis aduersùs eā gangrenam, vt ad supremum Consilium Regium deueniret fama, vnde mox missa est syngrapha ad Prætorem, vti concubinas exterminaret, quibus confestim exactis, gratulatum est publicè primatimque Sacerdoti nostro, cuius acri expostulatione illa pestis esset excisa. Excursum in summota viginti oppidula, quæ Iesuitas numquam viderant, raró alios animorum procuratores, vbi operæ plurimum fuit in summa indigenarum ignorātia, & peccandi consuetudine, sed acuebat animos nostris, viresque sufficiebat in rudi admodum plebe summum proficiendi studiū, vbi admonita fuerat, quæ suarum essent partium, & procul quotidie accurrebant nūcij ex aliis oppidis longinquioribus, qui ad suos inuitarent, ad quos cùm iter intenderetur, prodibant certatim obuiam primarij quique oppidanorum, suam nobis & sibi gratulantes faustitatem. Quodam in oppido passim iacebant, & exstinguebantur populari morbo, copia fœtidi sanguinis obstruente fauces & strangulante; quod in oppidum vt pedem nostri miserunt, nemo eorum qui iacerent periit, nemo etiam affectum contraxit, vt mox tota regione vulgaretur nos omnibus morbis facere medicinam, & reuera fecere sigilla Beati Patris, cæteraque huiusmodi.

MON

MONTELLANVM, ET BAEZANVM Collegia.

EXCESSIT è viuis Pater Alphonsus De-Siuanez, Latinæ linguæ Professor eximius, cuius singularis ea fuit virtus, vt cum ad superiores Disciplinas esset non parum idoneus, in quibus præclarum dederat sui specimen, cum & in alio genere posset plurimum, maluit multorum magno emolumento ei se totum dedere. Virtutis autem reliquæ vt erat studiosissimus, docendo instillabat suis Discipulis per litterarum suaues illecebras solida documenta omnis religionis. Quo in studio dũ prouehitur ardentiùs, cupiditate communicandæ suis auditoribus doctrinæ accuratioris, præmaturũ sibi obitum accersiuit. Inuocati vocatique perreximus Montella in propinquos summotosque pagos & oppida, mirabili mutatione morum Conciones & Catecheses consequente, alicubi verò institutam rectè viuendi disciplinam Magistratus pœna sanciuit, vt qui nostris legibus mores non direxerit, plectatur, vt assuetudine rectè agendi virtus condiscatur. Secundo anno decessit Franciscus Ferrer, sexagenarius, rei domesticæ Procurator egregius, cui muneri præfuit annos plus triginta, singulari sollicitudine, ac magno virtutis exemplo. Coluit studiosissimè tranquillam in aduersis patiẽtiam, ac in diuturnis præsertim, molestisque morborum vexationibus: Feminarum allocutionem sic perpetuò vitauit, vt neminem admitteret, ac si quid

opus esset dicto, per interpretem id curaret.

Baëzanis Sociis sua vetus manet apud ciues, & vrbis accolas existimatio reuerentiaque, vt nihil operosi negotij cuiquam vel consultandum vel decidendum sumatur, cuius consultatio & arbitrium apud nos & per nos non transigatur. Nostra etiam opera multum est vsus Cardinalis Archiepiscopus Toletanus, suæ diœcescos obeundis oppidis & pagis, & diuidendis in egenos copiosis pecuniis, quarum excursionum vt laboriosissima fuit ratio, ita laboris seges amplissima lætissimaque. Descendenti ex concione Sacerdoti nostro processit obuiam mulier, & enixè rogare institit, vt se mox audiret confitentẽ. Narrabat autem cum multo fletu gemituque se pridem somniare solere, sibi demersæ in luto vnum de nostris funem porrigere, quo apprehenso ipsa emergat, sed multa conanti nihil succedere, quin altiùs mergi: se autem sæpe miratã, ac sæpissimè quid sibi vellet somnium illud, capere nõ potuisse, donec concionem Patris audierit. Nunc autem intelligere versatam se annos decem in luto inquinatissimæ cõsuetudinis, vnde sit eam educturus Pater. Aggressura deinde Confessionem, mox oppressa est velut torrente quodam lacrymarum, vt reiicienda fuerit in pomeridianum tempus, quo procurata est quã opportunissimè. Degebant nostri die quodã in egentissimo oppidulo, vbi post multũ laboris nihil eis cibi aderat, quo reficerentur: sed eodem tempore Diuina Prouidentia rem eorum sedulò procurabat. Nam in vicino pago vir probus & opulentus occulto instinctu sentiebat se vehementer

menter impelli vt noſtris Patribus ferret eſculenta, quam motionem vt aſſiduam eſſe aduertit, e veſtigiò paruit, copioſamque annonam attulit Dei militibus, labore ac inedia exhauſtis.

MARCENENSE, ET MALACENSE Collegia.

BEati Parentis Natalibus edita domi ſingulari arte ſimulacra, quibus illius res geſtæ ſymbolico emblemate proponerentur cogitandæ ſpectatoribus, magna ipſorum vel voluptate animi, vel vtilitate. Marcenæ contrà laboratum ſeriò, vt quædam abolerentur, prauo inducta vſu, quorum eſſet publicè ac priuatim exemplum pernicioſum in primis. Sodalitium Sancti Spiritus vt numero frequentiſſimum, quadringentos enim & ſeptuaginta Sodales excedit, ita rebus præclarè gerendis clariſſimum, ciuitatique fructuoſiſſimum eſſe perſeuerat: nam quot eius Collegij capita, tot morum Cenſores in plebe ſunt, vt nemini liceat iis conſciis dicto aut facto delinquere, quin ex tempore Cenſoria nota, ſed perquàm ſuaui & amica multetur.

Malacæ quattuor Hæretici, quorum duo annos triginta, duo non minùs quattuordecim, ſuos errores in animo fouerant, ab Sacerdote noſtro Anglo ad Catholicos traducti ſunt. Nonnulli etiam ab impietate Mahumetana tranſiere ad Chriſtianos. Altero anno Pater Guillelmus Ionſonius, Anglus, Vota

Vota quattuor professus, decessit, vir omni virtute, ac religione in primis clarus, cuius caritas non ad Anglos solùm, ac alienigenas,quos ex professo tractabat, sed ad indigenas etiam porrigebatur. Tredecim ipsos annos id munus obierat, magno cum nostrorum, tum externorum exemplo; quibus amori pariter & admirationi erat, & eius cum Deo familiaritas, cui magnam diei partem tribuebat, in tractandis hominibus, faciendisque percursionibus industria. Viget eius memoria non in animis solùm Malacensium, quos arctè sibi deuinxerat, nec in Anglorum, quorum plurimos attraxerat ad fidem,sed in multis etiam congregationibus, quas variis in oppidis coëgit. Impetratum à nostris vt Indos viginti quinque, bello captos, Angli libertate donarent, nostrisque in Fide instituendos relinquerent.

GADITANVM, ET XERIENSE, ac Triguerense Collegia.

GADIBVS summa est habita ratio aduenarũ, commeatus aut commercij causa in portum perpetuò appellentium, vt eorum animis bene fieret, quæ nostra sedulitas felicem vsque eò exitum habuit, vt Hæreticis quoque nonnullis studiũ cultusque Catholicę Fidei sit persuasus. Vtroque autẽ anno susceptis in vicina & lõginqua oppida expeditionibus,nostrę operę copiosis onustæ manipulis reuerterunt.Nostra in æde Xeriensi colitur religio-

sissimè

ſiſſimè ab indigenis Beata Virgo, quam de Papulo vocant, cuius ſuæ religionis opimam plerumque referunt mercedem. Mulieris mammas teter exedebat cancer, quæ, à medicorum auxiliis prorſus deſtituta, confugit ad Beatæ Virginis præſidium: cuius lampadis oleo vnctam aciculam cancro ter ſignum crucis exprimens admouet, ſtatimque illius Fidei reſpondet euentus; nam ſeſe habere bene cœpit, paulliſperque omnino nullo morbi veſtigio manente ſanata eſt. Puella in ſcalas delapſa caput atrociter labefactauerat, quæ à medicis & chirurgis pro mortua derelinquebatur; accurritur ad eamdem Virginem; cùm igitur nocte caput ſic malè habens medico oleo inungeretur, apparuit puella ſequenti die, rei peritis ſtupore maximo attonitis, reddita omnino ſanitati. Haud aliter accidit famulo aſſiduis febribus laboranti, & præ imbecillitate rationis experti, qui hoc ipſo oleo perunctus conualuit.

Anno ſequente Hiſpanienſis Claſſis in reditu ex India non procul Gadibus adiit præſentiſſimum naufragij diſcrimen, vt iam naucleri ſalutem deſperarent, quos noſter Sacerdos ad Beati Ignatij opem implorandam adhortatus, protulit eius imaginem, quæ malo affigeretur. Mox circum eam omnes in genua prouoluti voto ſe adſtringunt nudis pedibus adituros ad illius aram, ſi ſe naufragio eximeret; quo concepto deferueſcere primùm fluctus, mox ſedari, & deinde amœniſſima redire tranquillitas. Xerienſis noſtra Virgo fecit & hoc anno variis ægrotis medicinam ex eius lampade Sacro

perun

perunctis oleo. Apud Triguerienses Socios Beatus Parens Noster suam opem exposcentibus non paucis à Febrium vexatione quietem impertiuit.

ASTIGIENSE, CAZORLANVM, ET *Vvedense Collegia.*

EX Cazorlanis Sociis Pater Paullus De Villa alta feliciter cursum vitę, anno tricesimo quarto ætatis, absoluit, Vota quattuor Professus, vir quidem propter indolis bonitatem, quam admodum vtiliter ad Societatis referebat functiones, omnibus amabilis. Quemdam collectum multis annis scelerum pondus grauissimè premebat, dum exonerare cupit, molesta eum desperationis incursat cogitatio. Implorat ille Dei Matrem, interim grato sopore corripitur, videre sibi visus est Angelum, qui ad bene sperandum hortaretur, & vt adiret ad nostrum Collegium, erat autem aduena, vbi apud Ministrum Collegij sarcinam deponeret. Tũ expergiscitur cum pauore, sine mora venit ad nos, Ministrum offendit, eiq́ue magna sua voluptate patefacit omnem conscientiam. Vvedenses nostri vicina oppida obierunt cum singulari eorum fructu, sed præcipua excursio complexa est Obulcum, vetus oppidum, & bene frequens, cuius operæ maxima pars ad eius oppidi vniuersum Clerum pertinuit, cuius bene multi generali Confessione lustrati sunt. Quòd nossent in se non pauca nec leuia reprehendi, cupierunt eorum mentionem

non

non inferri publicè, ſed de iis haberi ad ſe ſimul coactos priuatas allocutiones; quæ ratio noſtris viſa eſt æquiſſima, quam & amplexi ſunt magno Clericorum gaudio, & ipſorum ingenti emolumento. Altero deinde anno Cazorlenſis Familiæ Sacerdos Illiturgim adiit exercendarum functionũ noſtrarum gratia, vbi tantò fructuoſior nauata eſt opera, quòd Illiturgenſes pridem ſunt noſtræ Societatis adſciſcendæ ſtudioſiſſimi.

FREGENALENSE, GVADIGENSE, Antiquarienſe, Accitanumque Collegia.

FREGENALIM venerat flagitij perpetrãdi vir Nobilis ab ſexageſimo inde millario, cùm vidit adeuntem ad ſe puellam, mira venuſtate & modeſtia inſignem, quæ ipſum ſeuerè increpans, triſti vultu hæc diceret; Tune iſtud ſceleris, cùm, in foro tibi cognito, Patrem N. vnum de noſtris appellabat, exhortantem audieris, audeas committere? Perterritus homo, & grauiter dolens conceptum à ſe facinus, cum magna celeritate ad nos venit imminente iam nocte, Sacerdotem eumdem accerſit, euentum aperiens ab eo ſummiſsè ac enixè petit, vt ſtatim totius anteactæ vitæ Confeſſionem ſuam audiat; res in craſtinum differtur, vt opportuniùs curaretur, confeſſus eſt, ac deinceps homo in noua vitæ inſtitutione, haud vulgari exemplo, perſeuerat. Oppidi cuiuſdam princeps fœmina, Gubernatoris vxor, Societatis haudquaquam amans,

amans, incredibiles partus dolores triduo iam ferebat, cùm votum Sancto Francisco nuncupatum sui fetus eidem deuouendi per angustias instaurasset, nihilque promoueret, Beati tandem Parentis Ignatij effigiem à nobis petitam sibi applicans puerum incolumem edidit. Parens omnésque propinqui euentum admirati, Beatum Ignatium votiuis donis ornandum, eiusque nomine appellandum infantem decernunt. Antiquarienses Socij duos Agarenos, domi studiosè institutos, Christianis documentis Ecclesiæ lustrandos Baptismo tradiderunt. Sequenti anno Mahumetanæ sectæ terna capita iidem Socij Christo adiunxerunt. Apud Accitanos Sacerdotem eò impulit inopia & auaritia, vt se totum Dæmoni mancipandum offerret, si eius opera ducentos aureos acciperet. Dæmon ad hæc, cùm primùm Sacerdos per schedam sibi erit deuotus pecuniam numeraturum respondet. Stat fœderi Sacerdos, Dæmon verò accepta schedula, nec pecuniam soluit, nec ei visus est ampliùs. Ad hunc Sacerdotem, triennium iam Dæmoni adstrictum, accedit ignara Latinæ linguæ pia femina, eique rē vti gesta erat explanans Latinis verbis, suadet, vt ab eo statu receptum sibi quærat. Rei nouitate perculsus in nostrum se Collegium statim recepit, vbi, re tota vni ex Sociis patefacta, per totius anteactæ vitæ Confessionem animum expiauit.

MISSIO IN FORTVNATAS Insulas.

SACERDOTES tres de Societate, assumto Fratre vno Adiutore, in Fortunatas Insulas designatum ipsarum Episcopum, eius rogatu, sunt consecuti, qui anno huius sæculi decimo tertio ab Hispali soluentes, Aprili mense, die septimo in Canariam, Insularum maximam, ad eiusque Insulæ vrbem principem Palmariã, à palmarum frequentia dictam, appulsi sunt. Numerantur Insulæ septem, Magna Canaria, Ferraria, Fortisventura, Gomera, Teneriffe, Palma, Lanzarotte, quarum situs is occurrit ex Hispania venientibus, vt prima omnium sit, quam postremam nominauimus, & vltima quam primã: cæteræ aut mediæ sint inter has duas, aut ad dextrum latus. Prouinciam lustrandarum Insularum ita sunt partiti Patres, vt qui cæteris præesset, in Canaria subsisteret cũ Adiutore Fratre, reliqui duo sex alias insulas, aliam ex alia, obeundas susciperent. Ratio excolendæ Canariæ fuit, vt matutinæ vespertinæque conciones aut continuarentur, aut essent admodum frequentes, nec omitterentur pueriles Catecheses; certæ diei horæ tribuebantur grauium difficultatum explicandis nodis, cuiusmodi multa incidebant in vrbe principibus de Clero, Nobilitate, ac Foro, frequentissima: instituta recens Mariana Sodalitas, præceptis imbuebatur, quique in eam allegendi essent, comparabantur idoneis ad eius normam institutis: eã

verò cùm paucis diebus centum & quinquaginta facta esset capitum, in quibus censeretur ipse summus Insularis Prouinciæ Prætor, omniumque Ordinum primarij plerique viri, non poterat ea procuratio nō valdè occupatum habere Patrem. Principibus huiusmodi hominibus, quorum ex recta disciplina penderet publicæ rei status, affirmandæ solidiùs ipsorum religioni erga Deum, informandisque sanctiùs moribus, commentationes Diuinarum rerum tradere aggressus Pater, quòd res bellè procederet, eo contentiùs, & assiduitate maiore negotium vrgebat, cuius fructus vberiùs posteà in multos funderentur. Muneribus porrò quæ multa & ampla mitterentur penitùs abstinuit noster, vt nec esculenti nec poculenti quidpiam vmquam admitteret. Lautius quiddam vir præpotens cùm aliquando misisset, vitandæ offensionis gratia noluit remittere; sed nunciari iussit, vt eius bona venia, opsonium delicatius ferretur ad Nosodochiū, quod libenter ille annuit, abstinentiam nostri demiratus, quam deinde tota vrbe, multo cum præconio, euulgauit. Narrabant intereà Patri Canarienses quamplurimi, se pridem ardentibus precibus, ieiunio, lacrymis, clementiam Numinis obtestatos, summitteret aliquem facturum pessimè affectis animis suis medicinam, quo cum trāquilla mente ac fidenter intima pectoris communicarent: fuere autem, qui sexaginta ipsos annos continentes, alij quinquaginta, triginta, viginti in eiusmodi votis transegerint; quorum facti compotes, incredibili lætitia Deo, Patribus, ac ipsis sibi gratulabantur.

labantur. Optimatum nonnullus admirandam mutationem morum in tota vna Insula obseruauerat, cuius rei mentio cùm incideret, inusitatis exsultabat gaudiis, & mera se prodigia vidisse multis cum lacrymis affirmabat. Is autem erat vulgo sermo in ore omnium, hactenus se nesciisse quænam essent Fortunatæ Insulæ, nunc verò se opera nostrorum, ingentibus suis commodis, eius appellationis didicisse rationem, experimentóque comprobasse. Visi sunt sæpenumero grandi natu, & canis venerandi senes, prouoluti ad nostrorum pedes, multo cum fletu & lacrymis, per Deum, & sacra quæque obtestantes, si salutem sitirent animorum, si laborum asperitatem in Dei causa consectarentur, ne alibi Iaponios & Sinas, Peruanos & Brasilos, quàm in Fortunatarum agro malè fortunato exquirerent: videte per Deum, ne nos vestra præsentia & cura destitutos coniiciatis in tristem illam omnium præsidiorum solitudinem, in qua tamdiu obtorpuimus; possumus de nobis hoc nobis polliceri, & vobis recipere, dum aderitis, facilè nos leuioribus etiam noxis vacaturos, absentibus autem vobis sperare nihil possumus. Æthiopum ingens est numerus totis his Insulis, quorum pueritiá Frater noster Catechesi cùm imbuisset, habebat valdè docilem, & ad omne genus virtutis propensam, quam iubebat obuios Sacerdotes impensè venerari, & postulare ab eis osculandam manum, in quo ei simplex illa ætas parebat diligenter, cúmque per illud officium ab nonnullis Ecclesiasticis parum vrbanis pueri alapis cæderen-

tur, & magiſter præciperet alteram malam obuertere, obuertebant tranquillis animis magno ſtupore ſpectantium. Exſtitere in omni genere profligandi flagitij exempla pæne infinita, ſed illuſtria nonnulla ponemus dumtaxat, vnde fiat coniectura cæterorum. De primaria Nobilitate vir perditiſſimis moribus, ad cæteram vitæ turpitudinem id adiecerat, vt repudiata vxore pellicem adſciſceret, publicéque domi iam haberet multos annos, Epiſcopo, & cæteris proceribus annitentibus omni conatu, vt eum à flagitio & offenſione deducerent, ſed irrita omnium opera. Noſter igitur hunc hominem omni officiorum genere ita ſibi conciliat, multis vt hebdomadis mentionem non iniiceret concubinæ; quódam verò díe ſub veſperam, eum inducit ſecum in conuentum piorum hominũ flagellis terga cædentium, in ipſo autem verberum ardore, contenta voce Pater exclamat, Breuis vita, certa mors, æternum ſupplicium. Præterquam quòd immanis plagarum tergo incuſſarum crepitus audientis ferum licèt animum emollierat, horrenda Patris vox, quam is deinde aſſeruit prætuliſſe ſibi extremi iudicij ferale carmen, ſic hominem conterruit, vt ſui compos non eſſet. Adiit ad eum poſteà Pater; iam apertè loquitur, hortatur ad Confeſſionem; facit optionẽ Sacerdotis quem maximè velit; dat ille manus, expiatur, exigit pellicem, coniugem recipit, viuit cum ea concordiſſimè, totus eſt in religioſarum actionum muneribus. Mulier obſtinauerat animum non aperire flagitium in Confeſſione, & quidem iam ter vt deſperata

ſperata eius vita ſacro inuncta oleo, atque ipſo etiam ſceleris conſcio ſummittente ad eam Confeſſarium, cui mulieris crimen retexiſſet, quod ipſa obtegere inſtitit præfractiſſimè. Intereà enixè ſupplex erat Dei Matri, vt eius opera mitteretur alicunde quiſpiam, minimè ſibi notus, cui ea nihil eſſet celatura: quæ vt nouit noſtros ad Inſulas applicuiſſe nauem, ingeminauit preces, vt eos ſuum in oppidum Deus deſtinaret, quibus eò appulſis, vnum eorum mox adit, ſimul dolore, ſimul gaudio tota lacrymis colliqueſcens, ſummóque ſtudio animum Confeſſione procurat, nec deinde finem facit Beatæ Virginis benignitatem prædicare, quã ſibi magnis quidem officiis demeruerat, non iis tamen quibus tantum boni ſe ſperaret impertaturam.

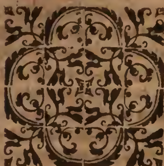
Alij duo Patres, cæteras Inſulas percurrentes, deprehendere primùm de Fortunatis Inſulis fabuloſiſſima eſſe quondam prodita Græcorum Scriptorum vaniſſimis commentariis: nam earum Inſularum pleriſque nihil eſt infecundius, nihil deſertius, nihil aridius; quibus autem ineſt ſoli bonitas quædam non prorſus aliena Fortunatarũ nomine, eædem quoque ſparſæ ſunt quibuſdam regionum tractibus planè incultis, vaſtis, & aſperis. Inſularium fermè victus ac veſtitus, tectum, & res familiaris eſt, quæ eſſe ſolet egentiſſimorũ hominũ, niſi ſicubi vrbium frequentia, negotiatio, ſoli amœnitas lautiora præbet incolis cultus & vitæ ſubſidia. Ipſi certè Palmariæ, non Inſulæ modò Canarienſis, ſed Inſularum omnium vrbi nobiliſ-

 ſimæ,

ſimæ, circumiecta ſunt oppidula plurima omnibus humanæ vitæ præſidiis propemodum deſtituta. Deinde Sacerdotum incredibilis paucitas, eorum ſaltem, quibus cordi ſit aliena ſalus, indigenis affert incomparabilem ſacrarum rerum ignorātiam; vt ſi noſtri ſibi nollent indulgere, patentiſſimum nacti eſſent campum induſtriæ in multos annos negotioſiſſimè exercendæ. Cæterùm eſt indigenarum Canarinorum indoles ad diſciplinam idonea; cuius ab Inſulæ oppidanis initium fecere ſementis Diuinæ iaciendæ duo Patres, duobus aliis Palmariæ reſidentibus. Antè verò quàm Canaria egrederentur, tentarunt aditum cuiuſdam oppidi, eorum inſtituto valdè opportuni, de quorum aduentu cùm eſſet nunciatum, Inſtituti Religioſi vir pro concione in noſtros eſt inuectus aſperè; alius quidam in circulis cœpit nobis crebriùs & acerbiùs maledicere. Hic cùm perſeueraret, in ipſo flagitio grauiter in capite læſus eſt imprudentia pueri ſaxum emittentis temerè, quam Diuinæ vltionis eſſe animaduerſionem omnes conſcij aſſeuerarunt. Inde Cœnobita ille factus cautior, aſſumto teſte vno ex oppidanorum proceribus, procubuit deinde ad Patrum genua, & popoſcit contumeliosè dictorum veniam, multamque poſteà ſemper erga nos adhibuit beneuolentiam. Tamen quoniam hæſerant in oppidanorum animis iactata in nos petulantiùs, inde ad Epiſcopum miſſa eſt legatio ciuiū honoratorum, qui peterent, ne Antiſtes in ſuum oppidū deſtinaret alterius inſtituti Religioſos homines, quàm cuiuſmodi iam haberent. Hærente,
pro

proptereà Episcopo, vrgent nostri vt sinantur eo venire suo periculo, expressaque tandem venia, eò deducuntur à Palmariensi primario viro. Telde oppidi nomen est in Canaria, solo amœnissimo, hortis & vinetis vndique obsitum, pulcherrimis conditum ædificiis: vbi nostri quattuor dies pænè siluerunt, sed habitis Dominico die concionibus manè ac vesperi, mox Senatum vniuersum ita sibi demeruere, vt totus ille conuentus cum familiis ad Confessionis officium vltro se offerret, quem illico reliqui oppidani consequerentur in eodem munere. Ex oppido posteà proficiscentibus nostris, quantumuis repugnantibus, dedere se longinquæ viæ comites Prætor ac triginta equites, Patrum discessum, vt suam orbitatem, multo fletu prosequentes. Sed vt paucis multa complectamur in re prope infinita, hi duo Patres septem mensibus totis, non die non nocte vacationem ab contento labore nacti sunt, nisi quantum necesse modico cibo ac somno esset, Diuinisque perpetrandis. Qua operæ assiduitate ac contentione peragratis omnibus Insulis, omnium indigenarum animis erga nos ingeneratum est studium eiusmodi, vt nostro decessu dolerent acerbissimè, cupidissimè reditum postularent: Palmarienses autem seriò inirent rationem instituendi sua in vrbe Collegij Societatis. Quòd verò Patribus præfinitum esset expeditionis tempus, & Præsidum eos litteræ ad se aduocabant, proficiscendum eis fuit, de quorum egregia virtute, fructuosissimisque laboribus perscripsere Magistratus earum Insularum, virique pri-

marij, non litteras modò commendationis honorificentissimæ, sed integros propemodum rerum bene gestarum commentarios: & actiones gratiarum luculentissimas ad Societatis in Bætica Præsides.

PRO

PROVINCIA SARDINIA.

DOMICILIA quinque, ipsisque circumiectum agrum, coluere primo anno Socij centum septuaginta quattuor, altero tres iis ampliùs; hoc transcripti in cælum decem, adscripti ad nostrum numerum quattuordecim; illo admissi vndecim, vnus amissus.

SASSARITANVM COLLEGIVM.

CAROLVS Falconerius, Lyciensis, rei domesticæ Adiutor, annos natus quadraginta obiit, quorum dimidiũ egerat inter nos in assiduis vigiliis ac laboribus. Illud in eo admirabile & imitabile spectabatur; otij declinatio tam exacta, vt priore quandoque fractus labore, pro quiete ad alium statim accingeretur, sollicitato ad id enixiùs Superiore, vt alteri negotio adhiberetur, gemina palma, & obedientiæ, & fortis operæ simul insignis. Missionum continentes ferè labores fuerunt,

& messis non modica, quibusdam verò locis prodigia concionum vtilitatem comprobarunt. Quidam audita concione, consilium inierat vitæ sanctioris, cui noctu in lecto vigilanti oblatus est eleganti forma iuuenis, multo splendore radians, qui se ita compellaret; Heus tu, audistin' Sacerdotis illius nuper concionem; quòd si audieris, ne quæso patiare iactum semen tuo in pectore, vt hactenus, interire. An forte illius criminis, id autem disertè designabat, oblitus es, quod quindecim abhinc annis admissum, Confessione tamen, ô miser, expiasti numquam. Quin tu nunc posito alieno pudore Sacerdotis pedibus aduolutus, veniam à Deo efflagitas? quid cunctaris? Nec plura cælo missus adolescens: tum verò dolens ille vir neglectũ ab se officium in re tanta, vix orto sole ad Sacerdotem nostrum expiaturus animum aduolat. Vir primarius à plebeio homine violatus colapho ante biennium, alebat odium, & aduersarij aspectum declinabat; ex auditis tamen Concionibus eo vsque profecit, vt procurato animo per Sacramenta, festo die, sub concionem in æde sacra, spectantibus ciuibus hominem ad se aduocat, suauiter amplectitur, testatus Christi caussa pro veteri simultate omnem in posterum beneuolentiam.

Altero anno Pater Ioannes Barba, Sassarensis, ætate ac ingenio florens, concionator egregius, ab recondita doctrina, & oratoria facultate, quam editis scriptis celebrarat, in primis clarus, ætatis anno tricesimo & altero, sic occubuit, vt omnes huiusmodi dotes vna plaga exstinctas eius ciues

non

non mediocriter ingemuerint. Neque enim Pater speciosa quædam, ad magni nominis vmbram, sed vtilia, & ad mores potiùs attinentia in Concionem afferebat, vt meritò illius obitus tam externis quàm domesticis fuerit luctuosus. Federicus Vitalis, in Apulia natus, domesticæ rei Adiutor, vnum & quinquaginta natus annos, quorum alteram ex æquo partem in Societate vixerat, in munere præsertim Æditui summo cum studio ac diligentia: Cosmus Maringius, Sardus, item Adiutor, Fabrilis lapidariæ peritissimus, positis annis viginti exstruendo nobis ædificio: ac Marcus denique Pugionius, sexaginta & sex annorum, operæ domesticæ gnauus administer, felici clausula vitam terminarunt. Oppidi cuiusdam ciues in geminas factiones distraxerant vetera procerum quorumdam odia, & quidem annos iam quattuordecim; contigit autem, vti per Bacchanaliorum licentiam eorum nonnulli prodirent armati, quibus animaduersis vniuersum oppidum velut dato signo ad arma conuolauit, & iam stabat vtraque acies ad conflictum parata sub vesperam. Intereà Sacerdos noster ignarus seditionis, eò properabat, quem ex itinere multi retrahere conati sunt in suas ædes hospitij nomine, quòd via longior videretur, quàm eò posset pertingere. Vrgente tamen occulto quodam instinctu Numinis, quod aliàs facturus non esset, beneuolentissimis hominibus oblatum hospitium præcisè admodum renunciauit, suumque iter instituit vehementiùs concitare. Vt pagum attigit, omnes regiones armatorum globis obsessas depre

deprehendit, obuerſas contrarias acies ad prælium expeditas & inſtructas, vt præſentiſſimum exitium oppido immineret. Irruit ergo in conferta agmina eques, ſeque inter infeſta tela, auſu non humano, medium inſerit; cuius repentino aſpectu, verbis, & præſentia perculſi animi eueſtigiò, ſumma quiete ac ſilentio domos repetunt, muſſitante nemine. Arma quidem, non odia tamen, exuunt, vt poſtera die ſemel iterumque ad arma concurſaretur, ſed interueniente Patre omnia mox ſedata, cuius opera pænè iam compoſitis rebus, tertiò concurritur, ſed priùs intercedentibus noſtris, quàm vulnus cuiquam intentaretur, vbi obiurgatione accepti liberaliùs, patiuntur ſe tandem in templum induci, ad quos facta verba pro conditione rei, feros animos ita demitigarunt, vt, ipſo in loco poſitis ſimultatibus, ad reconciliatæ gratiæ indices amplexus derepente omnes conuolarent, tanta voluptate Cleri ac reliquorum oppidanorum, vt feſto æris Campani crepitu, & ſollemni cantico Numini haberetur gratulatio.

SASSARITANVM SEMINARIVM.

ARBORENSIS Archiepiſcopus, præter vicena librarum millia, Saſſarenſi Collegio augendo attributa, Seminario conſtituto ter mille librarum annuis vectigalibus, eius nobis adminiſtrationem, pro ſua in Societatem beneuolentia, concredidit, quam vt illuſtriùs proderet, ſplendidum

dum Gymnasium iam pænè affectum, veteribus benefactis adiunxit. Alumnorum bene amplam copiam Seminario suo destinauit, quoque suum beneficium latiùs pateat, ex variis Sardiniæ locis, ac nonnullos etiam ex Corsica legendos edixit. Ei regendo Seminario septem de nostris præfecti sunt, Rector, Procurator, Confessarius, quaternique alij disciplinam & litteras curaturi. Huius instituti vberem lætamque frugem sibi gratulantur omnes Insulares Sardi, & cò adspirant vehementiùs, vt tam salubri educatione sui impertiantur liberi; &, fuit Eques Nobilis Sassarensis, qui aureorum sex millia legarit Seminario, vt de suis propinquis sex pueri deinceps perpetuò educentur in eius alumnorum contubernio.

CALARITANVM COLLEGIVM, ET Probationis Domus.

MONSERRATVS Rouello, Musei Satrapa, Societatis amantissimus, eiusdémque firmissimum præsidium, singularis in eam beneuolentiæ geminum in morte documentum hoc anno, cùm popularium suorum Sardorum res præclarè gestas, quas accuratissimo complexus esset commentario, edendas, si nobis ita videretur, huic Collegio tradidit, insuper sex millium voluminum exquisitissimorum Bibliothecam, grandi pretio ab se conflatam, testamenti tabulis eidem huic Familiæ legauit. Puellam decem annorum, quæ

præceps

præceps è feneſtris in ſubſtratum pauimentū delapſa, caput propemodum comminuerat, cùm chirurgi grauitate vulnerum territi non auderent curationi manum admouere, Beatus Ignatius incolumem præſtitit. Eius puellæ hera, religioſa in primis mulier, medicorum ope deſtituta, primò ſigillum Beati Patris effigie impreſſum, capiti peſſimè affecto alligat; deinde ſibi oleum ex eiuſdem Patris lucente lampade afferri iubet, quo magna fide, adiunctis etiam precibus, ſemimortuæ caput & pectus inungit, tum derepentè fluxus ſupprimitur cruoris, puella redit ad ſeipſam, heramque atque adſtantes incipit agnoſcere: poſtridie aduocati medici iubentur inſpicere, ecquis reliquus ſit curationi locus; caluariam attrectant, quam pridie nulla parte cohærentem ſenſerant, nunc verò ſanam integramque deprehendunt; quo euentu obſtupefacti, prodigium adeſſe pronunciant, heræ ſuam ſaluam gratantur ancillam, ac mirè læti abeunt.

Inſequente anno ad Concionum munus in Pōtificio templo gerendum ſumus reuocati, vnde proximo biennio quorumdam maleuolentia & calumniis excideramus, quorum ingenio perſpecto Antiſtes ab eorum ſententia ſibi putauit eſſe diſcedendum, noſtroſque Aduentus & Quadrageſimæ ſollemnibus Concionibus in ſua æde præfecit, tota nobis plauſum dante ciuitate. Iulianus Serra, Saſſarenſis, de hac Familia vnus deceſsit, ingenio, pietate, Inſtituti ſui accuratiſsima obſeruatione inſignis adoleſcens, vndarum impetu abreptus, dum, Sacerdoti datus viæ comes, obuium flumen trai-

ceret,

ceret, graui oppidanorum mœrore, quos congressus comitate deuinctos egregiè ad pietatem informabat: sed Clericis in primis carus, quibus nocturnam in æde sacra diuerberationem hebdomadariam persuaserat. Summopere semper abhorruit ab iis sermonibus, vbi Sociorum existimatio tantillum perstringeretur, vt mox rubore suffusus è corona loquentium se subtraheret, si quæ huius generis verba cuipiam exciderent. Hunc secutus Sacerdos, item iuuenis, Pater Iulianus Fadda, quem tantisper ab studiorum contentione vacantẽ, Quadragesimæ diebus, excolendis paganis adhibitum, incitatissimus alienæ salutis procurandæ ardor eò prouexit, vt letalem sibi morbum accerseret, qui annua vexatione hominem conficeret, multipliciumque virtutum ei præbita materia, meritis clarissimum in cælos eueheret. Leonardus Pŏducius, Sardus, hunc excepit, lenta consumtus phthisi, ingentibus relictis, per diuturnam ægrotationem, animi planè Religiosi argumentis. Quartus & postremus excessit è viuis Pater Gabriel de Campo, Hispanus, Vota quattuor professus, in concionibus habendis versatus diutissimè, in Societate verò annis vndequadraginta. Æstuabat Diuinæ gloriæ promouendæ flagrantissimo studio. Amor in B. Virginẽ spirabat singulari iunctus pietate, in eius Concionibus, scriptione, sermone familiari, cuius ardorem iis, quibuscum ageret, instillabat. Aliquot menses ante obitum phrenitide occupatus, sæpe animaduersus veluti cum Dæmone contendere de animi sui statu; sed remisit deinde illa

mentis

mentis alienatio, vt quàm tranquillissimè morte defungeretur.

Expeditionum susceptarum ab Tirocinij Patribus in varia oppida constitit & præsens fructus singularis, & eius in posterum continuandi spes haud vulgaris. Apud Galtellinenses nostro Conciones habente, in Crucifixo, prodigiis iampridem perillustri, se ostendit inusitati moris portentum. Sub ipsam rem sacrã, die Inuentæ Cruci sacro, cœpit illud Christi Domini simulacrum multo cruore diffluere membris totis, vt obstupescerent, qui spectaculo intererant. Noster vbi primùm de re prodigiosa nuncium accepit, dedit operam, vt interposita Magistratus auctoritate, qui miraculo adfuerant, iurati profiterentur, quod eis esset compertum, eorumque testimonium in publicas tabulas referretur. Hoc & sequenti quoque anno variis excursionibus initis instituta sunt frequentissima Sodalitia totis pagis, oppidisque, quorum ex rectissima disciplina, & multo virtutum vsu, in reliquos indigenarum conuentus, vt ex sanctitatis seminariis, rectè viuendi præcepta deriuarentur.

ECCLESIENSE COLLEGIVM, & Alguerense.

ECCLESIENSIVM Sociorum opera extra vrbem fuit multorum animis perquàm opportuna fructuosáque. Quodam loco in fratris vxorem tam

tam iniquo erat animo aliquis, vt nec fratrem etiã alloqueretur, aut videret. Sed Patris nostri hortatu ita vehementer ad inuisæ nuper mulieris amorem est accensus, vt eius impetu quodam actus, ne salute quidem dicta nostris, ab eorum colloquio digressus, ad fratris & coniugis pedes aduolueretur, ac veniã postularet præteritæ simultatis. Inde gloriosum per eos pagos, Societatis nomen euulgatum est, & laborũ fructus exstitit tam illustris, vt Parochus, homo haud vulgaris, asserere non dubitaret, binas sibi singulis annis sufficere nostrorum conciones, ad rectam pacatamque sui gregis gubernationem. Sequens annus infestus propemodum vniuersæ Familiæ fuit, Sociis aduersa valetudine tẽtatis, quibus deinde recreatis de morbo, vnus Rector, Pater Baltasar Saquello, Sardus, morbo concessit, eodem planè recurrente die, quo tricesimo quinto ab hinc anno, in Societatem venerat. Erat vir miræ suauitatis, qua subditorum sibi animos conciliaret magnopere. Eclesienses homines ita sibi deuinxerat, vt eius præsentia gestire tota ciuitas videretur.

Alguerenses Patres concionibus habendis suæ contentionis illustria tulerunt nec pauca præmia. Sex annos vnus expers confessionis excubabat in occasionem inimici occupandi, quem è medio tolleret, mox deinde ad Confessarij prouoluturus pedes: sed audita de hoc argumento Sacerdotis nostri concione, ab scelerato consilio desciuit. Alius inimicos ad ianuam intento arcu præstolabatùr, quos de sua nece agẽtes audiebat: tum verò redeũ-

tibus in mētem quibuſdam Concionatoris noſtri verbis,detento arcu inde abſceſſit.Inimicitias mutuas duo exercentes, fortuitò alter alteri occurrunt in aperto loco,conſerendis manibus, vbi hic illius impetum occupaturus videbatur; ſed dexteram vterque continuit, & in mitiſſima erumpens verba,ad demitigandum aduerſarium compoſita, præſens periculum in concordiæ, ac beneuolentiæ ſuſcitandæ occaſionem conuerterunt. Rogatus poſteà vterque, quodnam frenum tam ferocibus animis iniectum eſſet, nullum aliud reſpondent,quàm ab Concionatore intentatas minas, & incuſſa iacula, in ſimultatum auctores, & iniuriarum memores. Altero anno interiit Pater Ioannes Baptiſta Stephaninus,anno ætatis triceſimo quarto,decimo ſeptimo ab inita Societate, qui principes huius inſulæ vrbes concionibus excoluerat, non minùs exemplo,quàm verbo potens. Nefandum ſcelus quidam animo agitabat, eodemque tempore ingreſſus noſtram ædem,incidit in Sacerdotem,qui Diuinam Hoſtiam ſupra caput adorandam attolleret, in qua vidit Chriſtum affixum cruci,&denſa obtectum nube.Horruit viſo tam inuſitato perculſus, & ſuum deteſtatus conſilium, vix abſoluto ſacro,accidit ad pedes Confeſſarij.

PROVINCIA PERVANA.

VNC octoginta ſeptem, nunc ſeptuaginta octo Socij ſupra trecentos occupauerunt ſedes quindecim in hac tota Prouincia : vndecim priùs deſiderati ſunt, decem &octo poſteriùs;vtroque anno vndeſexaginta in Socios adſcripti ſunt.

LIMANVM COLLEGIVM.

IOannes de Bazco,rei domeſticæ adminiſter,raro humilitatis exemplo , culinam cùm exercuiſſet annis viginti,&alia inſuper munera,feliciter obiit. Peruuianus Prorex, cùm domum noſtram vniuerſam ſumma humanitate luſtraret, miratus eſt maximopere coquinarij inſtrumenti nitorem incredibilem, multò verò magis Fratris illius ſapiens & pium reſponſum , quòd percontanti ſibi , quò ſpectaret tanta mundities in culinaria ſupellectile, is retuliſſet, vt ſibi ex ea opera quæreretur tanto maior cum Deo familiaritas. Ex eo reſponſo

cœpit Prorex ita virtutis desiderio commoueri, vt longè aliam vitæ rationem inire statuerit. Deinceps verò quoties Frater ille ipsi venisset in conspectum dicebat, augustum nescio quid sibi ante oculos obuersatum. Ianitoris munus exercuit non approbatione modò, sed summa quoque omnium admiratione, vt cæterorum ministeriorum curatoribus imitandum Præsides perpetuò proponerent. Res difficillimas, quas attigissent alij, effecisset nemo, precibus ille ad Deum fusis, corporisque macerationibus, ingenti omnium stupore perfectas sæpissimè reddidit. Huius obitum mox est consecutus decessus Patris Stephani Paëz, Hispani, quadraginta quinque annos in Societate versati, quibus pæne totis Præsidem in ea egit summa cũ laude, nam aut certæ Familiæ, aut Prouinciæ alicui cum ordinario extraordinariove imperio præfuit. Eius in gubernatione grauis suauitas mirum quàm ei obnoxios omnium Sociorum animos reddiderit, quàm felicem eius omnem administrationem fecerit. Apud omnes viros cuiuscumque Ordinis principes sapientiæ ac virtutis inusitatæ commendatio eum posuerat in summa gratia, qua non vteretur, nisi vel ipsorũ res, vel Diuinus cultus exigeret, veluti cũ alicuius imminẽs lapsus illorũ occupatus beneficẽtia prohiberi poterat. Ei mortuo cùm parentaretur, femina sanctitatis opinione celebris supra ipsam aram à Beato Ignatio processum obuiam, & summa exceptum gratulatione posteà narrauit, illudque visum ab se præsente, spectanteque liquidò obseruatum

ñatum asseruit. Eodem die iusta soluta sunt Fratri nostro Petro Vrdambra, Limensi, ætatis anno vicesimo secundo, quinto ex quo factus erat Socius; qui sex menses febri iactatus, doloribus, quos summa constantia toleraret, defunctus maximis, de vitæ huius statione decessit. Iuuenis hic naturæ concessit, verùm Pater Antonius Gonzalez, Zamorensis: Pater Ioannes de Leon, Salmanticensis: Consaluus Bellomontanus: Petrus de Salazar, Cordubensis, naturam satietate viuendi expleuisse videntur, qui octogenarij obiere, omnes insigni florentes laude pietatis. Salazario illud mirandum obtigit, vt cùm priuatim oraret, animoque cogitaret beatorũ sedes, Angelos audierit fidibus canentes, quos augusta specie secutæ Virgines, quæ rogarẽt: Numquid vellet, Estné cordi, inquit Barbara, quam de facie ac nomine illicò nouit, in cælum proficisci, vbi placidissima quies, & vita viget sempiterna? Est sanè cordi, respondit, vt nihil magis: tantis scilicet huius ærumnosæ vitæ defungi periculis. Paullò pòst in morbum incidit, satis vehementer, diuque ægrotauit, deinde vrgente malo, die Barbaræ Virgini sacro, vt ipsa promiserat, feliciter occubuit. Chinchacochanis populis, qui à fide defecerant, ad Christiana sacra reuocandis, diutissimè occupati Patres quattuor eulcerunt, vt ab sacrilegio suo desciscerent. Qua in procuratione Pater Benedictus Arroio laborum magnitudine, ac pestilenti afflatu confectus, interiit. In oram Quibi duo de Sociis missi vim Barbarorum ingentem ad Christum

traduxere, vbi acres aduersarios habuerunt Religionū Antistites, qui Dæmonis instinctu nefariæ eius gentis sacra ijs maximè diebus celebrāt, quos Ecclesia in primis sollemnes habet. Præbent aures confitenti populo, quem adeò dementant, vt is eos loco parentum habeat, & omnem eis adhibeat venerationem.

Anno insequente Hispanus genere nobilis, de cuius salute conclamatum erat medicis, cùm Congregationi nomen dare, si conualesceret, apud se firmiter decreuisset, statim & ex insperato conualuit. Alter nobilitate non inferior, sed parum Religiosus ac pius, vt Sodalibus se adscribi permitteret semel & iterum rogatus, Dominica quadam die concionem auditurus ædes nostras adiuit, quo tempore Sodales ingredientes sacellum nomina notabant in tabella. Quod illorum studium irridere, vt superuacaneum, cœpit, & ineptissimum Theatinorum inuentum appellare, cum petulanti oris sono, motuque corporis inurbano: ac deinde quasi merito offensus pedem referre, ac discedere. Sed non abiuit impunè hominis intempestiua procacitas: nam insequenti nocte in manifesto adulterio deprehensus, traiectus ense, nullis procuratus Sacris, infelicem animam exhalauit. Sub auspiciis Pueri Iesu excitata est Sodalitas Pusionum, quæ iam censeat plures quingentis, quorum plerique vix cunis excesserunt, eo fructu illius ætatis, ea voluptate & approbatione vniuersorum ordinū huius ciuitatis, vt nihil pridem eis ab Societatis industria fuerit iucūdius. Vnum de Fratribus

tribus nostris tam peritum & sedulum huius disciplinæ curatorem & artificem nacta est pueritia, vt quàm ardenter & sollicitè suum munus obeat, admirationeque sui instituti, ac iucundissimarum exercitationum totam ciuitatem rapiat in sua spectacula. Florentissimarum Academiarum dignitates & sollemnia omnia munerum Academicorum non modò sibi adsciuit, sed imitatur etiam tam scienter, venustè, ac grauiter, vt stupore compleat suos auditores: neque sibi potuerit temperare ipse Prorex, quin quasi supplex rogarit, vt ad id spectaculum adhiberetur, vnde tantum solidæ voluptatis hausit, vt magnopere nostris Patribus, ac toti Peruuio gratularetur tam salutare institutum Religionis Christianæ puerilibus animis penitùs inculcandæ. Quinis expeditionibus non modica illata est ruina vel palam vel occultè reuiuiscenti Idololatriæ, sed apud Checranos maximè, in Prouincia Limano Antistiti obnoxia, vbi Guacarum mirè luxuriabat adhuc soboles exsecranda. Guacæ huius gentis vocabulo sunt excelsissima montium, vbi asseruantur Idola, & coluntur, hoc est lapilli, figura hominum, quadrupedum, volatilium, vel arte, vel natura efformati, quos habent Penatium Deorum loco. In eorum Numinum Religionibus hæc inter cæteras vigent cærimoniæ: gemelli fetus tonitruo geniti putantur: eorum parentes sale, pipere, vsu coniugij totum annum iubentur abstinere: eo vero ritu ipsi gemelli tonitruo, vt germano parenti, consecrantur, quibus eo nomine Iacobi nomen ambitiosiùs af-

fectatur: Confessionis apud eos mentio vsusque multiplex animaduertitur, & eius ineundæ ritus impendio ridiculus, qui est huiusmodi. Ante lucem conueniunt frequentissimi vastissimam in conuallem, vbi aduersum contuentibus montem obuersatur Antistes Sacrorum, qui mystici cuiusdam lapilli ostentatione Confessionis inchoandæ tempus indicit: hic autem lapillus herbaceo inspersus puluere mox abolendarum noxarum symbolon exprimit. Expleto Confessionum longiore circuitu, procedit Rex Sacrorum cum suo symbolico lapide ad profluentem, in quã simul lapillum, simul coactum noxarum aceruũ demergit, sollemni præfatus carmine, abolitas perinde animorum sordes per confessionem fuisse, vti puluis aspersus lapillo, quem demersum eat, vento difflandus sit, vt penitùs euanescat. Eo defunctis piaculo traiectus est in patentissimã planiciem, vbi cantu, saltu, potu, crapula, libidine omnis generis, Deis suis, ac ipsis sibi expiationis gratulationem liberaliter faciant. Persuadentur hæ gentes Erebo Doctore Confessionis vsum, qui sit Hispanis communis, alteri hominum generi non esse necessarium, Hispanis autem politica quadam necessitate esse impositum: humanum genus non ab Adamo & Eua originem ducere, sed à Guacis, & riuorum capitibus, aut saxis eductos, quibus eo nomine Religiosus cultus debeatur: Mortuorum animos nec Cælo nec Inferis destinari, sed Vpaïmarcam, hoc est vmbrosum locum petere, per traiectum flumen crinali contex-

tu, vt sublicio ponte, iunctum, vbi sint cumulandi voluptate omnium iucundissima. Sexcentæ sunt aliæ Tartarei eius ritus ineptiæ quàm fatuissimæ, quas recensere pretium non est operæ. In eos immissi anteà fuerant, qui ex legum sanctionibus seuerè agerent in Christiani dogmatis olim suscepti violatores, tetrorum scilicet veneficiorum, ac Idololatriæ compertos, ferro ac flamma grassati, haud mediocriter perculerãt animos reliquæ multitudinis. Quæ consternatio eam nobis aduenientibus multò mitiorem obsequentioremque; immò & beneuolentiorem fecit, quòd nossent nostram agendi rationem illius seueritatis nihil secum inuehere. Nostrum ergo aduentũ cantu, saltatu, plausuque accipientes illius tractus indigenæ, obuiam processere multa cum significatione gaudij. Proximi oppidi incolæ plùs milleni trecenteni omnis ætatis sceleribus expiati, publica diuerberatione, & huiusmodi aliis argumentis non paucis, prætulerunt ingentem interioris animi pœnitudinem. Qui prauis moribus corrupissent multitudinem, qui sacrilegi cultus ei se magistros præbuissent, priorem pertæsi vitam, sponte, ac palam populo, exsecrati sua culpa inuectam corruptelam morum ac Religionis, profitebantur eò se adductos auaritiæ studio, auctoresque fiebant adspernandi ab se flagitij, quod malè adsciuissent: quæ res docilitatem nobis conciliabat in populo longè maximam. Dùm hæc fructuosè ac tranquillè curamus apud Checranos, Quæsitor ille Capitalis, qui ante nos obiuerat Checranensem agrum,

versabatur apud Andaxenses, vbi Guacarum, ariolorum, sacrificulorum, cadauerum pro Diis habitorum, infinitam vim deprehenderat: nondum tamē idoli omnium sacratissimi. LLiuiecancarchi latebram diu scrutatus explorauerat, donec à sacrificulis in equuleum sublatis expressum est, in summo vertice cadauer eius in sacrario delitescere, magnifico cultu corporis insigne. Inde promtum illud, & alia virorum insignium in ea gente cadauera, ducētenorum ferme annorum, Limam adsportata cùm essent visendi gratiâ, reportari placuit ad Andaxenses, vt, Numinibus suis carnificis manu in pyra deflagrantibus in foro medio, ipsi condiscerent, quanti momenti esset in ea Diuinitatis inanissima vmbra, quæ se flammarum iniuriæ non subtraheret. Centum ac septem arioli ex vna tantum parœcia pœnitentium habitu adducti ad excelsum theatrum, spectante indigenarum aut Hispanorum corona ferè quater millenum capitum, quò & nos ex Checris sumus accersiti, iussique ipsi Quæsitori assidêre. Dixit ad eam concionem vnus ex Patribus Checrensis Missionis, oratione tam varia, vehemente, plena animi, plena spiritus, vt audientes oculos pænè corrumperent lacrymarum vbertate. Quo ex spectaculo alios videres toto animo ad Christianam Religionem sese applicare: alios Guacis addictissimos, ne Christi quidem nomen ad aurem admittentes, toto vultu iram & contumaciam spirantes, dirissima quæque suis capitibus imprecari, nisi Guacæ acceptas ab Hispanis

iniurias acerbissimis ac perpetuis suppliciis vlciscerentur. Vanitate porro ariolandi nimio plùs confisi, denunciare non verebantur iis, qui ad Christianos transirent, toto anno obductum iri cælorum cataractas, vt omnis perfidorum ager ariditate marcesceret, quod esset pœnarum exordium, quas Guacæ Religionum violatoribus inurerent. Sed ariolorum inanitate luculentiùs patefaciendæ in vulgus, & Andaxarum seu vetustis seu nouitiis Christianis ad alacritatem Fidei maioré erigendis, Deus per eos dies misit largissimũ imbrem ipsorum regioni, quo agri copiosissimè irrigarentur. Ad eos verò nostri cupidissimos cum transire per illud tempus non possemus, quoniam tamen nostros flagitabant auidissimè, iniecta est nonnulla spes futuræ propediem apud ipsos missionis. Intereà foris decesserunt de nostris aliquot, non leui Prouinciæ huius incommodo: quorum primus Pater Christophorus Ouandus Gerez, in veteri Lusitania ortus, qui Romam Procurator missus, apud Carthaginem Indicam in continenti tentatus periculoso morbo, adhuc æger denuo conscendit, ne occasionem nauigationis amitteret, dumque fœda tempestate laborat classis, febris æstu flagrans, ac ferè siti exstinctus, vbi de Auanæ portu cœpit cogitare, triduo quàm Carthagine soluerat, longiore traiectu in cælum trãsfretauit. Vir fuit excellẽtibus dotibus, & ad Societatis tractanda munia cœlesti quodã dono expressus: quod eius in Societate triginta & sex annorum labores eximij apertè ostendunt, quem

amisimus

am isimus quinquagenarium. Eugenius Sanctius, patria Toletanus; Formatus adiutor rei domesticæ, ac comes peregrinationis, comitem se illi præbuit in reditu ad cælestem patriam. Carthagine relictus valetudini firmandæ, nactus deinde nauigandi occasionem, Hispaniam versus transmisit ad Sacrum promontorium, in ora Lusitaniæ; vbi cum nautis in scapham desilirit ad terram applicaturus: sed vix ingressi erant; cùm resupinata scapha in profundum omnes effudit, quorum nemo exstitit deinde. Erat annorum quadraginta & sex, & quindecim Procuratorem egerat Professarum Domuum summa Religione. Peregrè quoque cōtigit funus Patris Francisci Berlini; nati Mantuæ Carpetanorum in Hispania, anno quarto & quadragesimo ætatis, & vicesimo sexto ab adepta Societate. Philosophicis, Theologicisque tradendis disciplinis, administrandis Collegiis, expeditionibusque obeundis illustre documentū suæ virtutis dederat. Michael Romenge, Paraquaviensis, adolescens trium annorum in Societate, phthisi correptus dum versatur in stadio Logico, peregrè missus salubrioris aëris gratia, feliciter apud montanos occubuit. Domi decêssere, Pater Ludouicus Stella, Cantaber, qui septuaginta è Professorum numero duorum duos supra septuaginta posuerat in Societate. Franciscus Fernandez Nauarræus, externorum operum Formatus Administer, anno vitæ suæ sexagesimo octauo, ætatis actæ in Societate vicesimo sexto. Ille multis ad frugi vitæ rationem traductis, & morbis, doloribusque molestis

Iestis patienter latis: Hic sui abnegatione, extremæ pleuritidis, aliorumque laborum tolerantia nobilis. Patris quoque Martini Pelaez, huius Collegii Rectoris, obitus incidit in hoc tempus, domesticis externisque tristissimus. In Hispania natus, in agro Laminitano, Societatem Toleti amplexus est, Diuino quodam viso ad eam, decem annorum puer, antè aduocatus. Quam vocationem ex animo cùm aboleuisset æstus adolescentiæ, vicesimum primum deindè annum agenti bis oblata in somnis Pueri Iesu species eadem suasit, quæ olim, atque nisi suadenti obsequatur, grauissima salutis discrimina ex ætatis conditione ostendit. Gerit morem imperanti, & in Societatem ingressus, silentij, & alienationis à rebus mundanis spirantem imaginem cunctis se præbet. In Mexicana deinde Prouincia Rectorem, Magistrum Nouitiorum, Prouincialem, Procuratorē Congregationis Romam summa egit cum laude. Ante annos sex in Peruuium remissus, Cusquensi ac Limensi posteà Collegio præfuit cum omnium approbatione, atque in hoc vltimo quidem, quattuor modò mensibus, quibus præsedit, omnium domesticorum voluntates sibi magnopere deuinxit. Per morbum se Christus ei visendum dedit pueri habitu, vnde intellexit sibi migrandum è vita, quo ex tempore non admisit vllam cogitationem prorogandæ vitæ, ad quam si quis hortaretur, seipse insimulabat, quòd eam ad diem & se & sua omnia Diuinæ Prouidentiæ non penitus permisisset. Eius funus cohonestarunt optimi quique

quique, ac Ordines Religiosi nominatim, ipseque Limanus Antistes magna beneuolentiæ ac doloris significatione.

LIMANVM TIROCINIVM.

NOmen Societati dedit Hispanus adolescens, cuius animo idemtidem obuersabatur cogitatio, num satius esset supplicio Crucis affectum Christum sequi, quàm hominum vitia imitando consectari: sed ille, vt hæc recurrerent frequentiùs, animumque haud leuiter afficerent, aliò tamen curas auertit, iuuenilis ætatis inconstantia. Cùm verò posteà in lecto conclamatus iaceret, secundùm quietem videre visus est strata passim mortuorum corpora, ex iis autem, qui ad lectum ipsi aderant numerosa multitudine, subinde non paucos occũbere: audire verò vocẽ hominis ignoti, qui ex se percontaretur: Ecquid causæ haberet adolescens, cur salutaria suadenti nollet acquiescere. Quo viso, quibusque verbis, adeò est permotus, vt simul atque meliùs paullò habuit, Societatem studiosissimè appetiuerit, ad quam admissus, congruenter illi primo ardori cursum suscepti stadij promouet.

Sequente anno commutauit vitam cum morte Nouitius ille, cuius sinceræ mentis, & ad omnem pietatem propensionis exemplo commilitones reliqui accendebantur, Alphonsus Ouandus, Mesellinensis, in Beturia. Fuit hic octo mensium Tiro,

Tiro, in magna ſpe frugis lætiſſimæ repente ſucciſus, ſeptemdecim annos natus, qui ante vnum & alterum ex Hiſpania aduentarat, & in Beati Martini Collegio apud noſtros Latinitatis poſuerat Tirocinium. Ibi erat animi, ſenſuum, ac motuum cuſtodiæ ita imminens, vt eum Collegæ non ſuſpicerent modò, ſed vnicum bonarum artium exemplum clamitarent. Eius illud erat indicio, quòd ſi quando ea lege domum egreſſuris ſocium eligendi daretur optio, vt in virtute clariorem eligerent; Ouandum vnum, ſuppreſſo nomine, ſibi comitem dari iudicabant. Huius adoleſcentis eximias virtutes in Tirocinio demiratus Pater veteranus, ſatis expertus, ita de eo ad domeſticos loquebatur, vt eum nobis breui ereptum iri oſtenderet, & maturum cæleſti menſæ pomum ſponte caſurum. Alter adoleſcens de anteacta vita eum ſtimulante moleſta religione, Deum ſæpius cum lacrymis precabatur, vt quid ſe vellet fieri, declararet: nec diu factum eſt, cùm nocte per quietẽ, ſe Chriſto è cruce pẽdenti à Magna matre præſentem ſiſti ſenſit, & eius clientelæ commendari: ac eiuſdem Virginis hortatu ad noſtrum Ordinem impelli, ſi quidem abſolui cuperet animi anguſtiis, & humanæ vitæ periculis. Cuius audito conſilio, ita inſtitit apud noſtros Præſides, vt admitteretur, & eius ratio ea eſſe perſeuerat, quæ ſit affirmatura immiſſam ab Dei parente vocationem.

SEMINARIVM S. MARTINI, ET Sedes B. Iacobi ad Limam.

EX Martinianis alumnis centenis ac quinquagenis, ſeu Philoſophiæ, ſeu Theologiæ dant operam quinquaginta. Emeriti decem in Theatro Philoſophico ſuam eruditionem explorantibus probauerunt. Horum vnus de Academiæ vacua Cathedra dimicantibus ſex aduerſariis palmam eripuit, ampliùs quingentis ſuffragiis ſupra eos ablatis, cum inſigni commendatione noſtri Seminarij. Tredecim annos huius Collegij alumnus fuerat, cui perquàm grato animo cum ſua omnia retuliſſet accepta, egregiæ voluntatis in illud, ampliùs teſtificandæ, quidquid ſibi mortuo vſquam eſſet fortunarum, publicis tabulis declarauit ei Collegio ſe iam tum deſtinare. Ad Beati Iacobi Sedem non leuiter laboratum, vt indigenis ſua Fides ſarta, tectáque conſeruaretur, cui occultas inſidias collocari à perfidæ mentis hominibus noſtri ſentiebant: effectum autem eſt Dei ſummo beneficio, vt nemo vnus ſit adhuc viſus ab integritate Chriſtiana defeciſſe.

CVSCHIENSE, AC POTOſinum Collegia.

E CVSCHIENSI Familia profecti Socij ad propinqua oppida non modicum terrórem æterno

æternorum suppliciorum inuexere, quod sit maximè potens telum sceleribus ex hominum mente depellendis. Sollemne nostris est in expeditiones prodeuntibus æternos Inferorum cruciatus in tabella depictos circumferre; quibus picturæ explicandis emblematis capiuntur Indi vehementer, & vt abducuntur à vitio per eas descriptiones, ita facilè ad virtutem concitantur. Inda Virgo, extra vrbem, via deserta, obuium habuit virum deprauatissimis moribus, cuius nequitias olim experta, nunc se destitutam omni humana ope, valdè cœpit horrere, tum implorato Numine, inducit animum fortiter pro castimoniæ laude propugnare. Ille autem barbarus, vbi precibus ab castissimo pectore nihil extorquet, tam crudeliter eam habet, vt semimortuam relinqueret: cuius allatæ in vrbem purissimus animus postquàm Sacramentis est studiosè procuratus, integer hilarúsque ad sponsum Christum euolauit. Altero anno crudelissimè grassata pestis est in Cuschienses, quorum non pauciores millibus duobus exstinxit, è Dominicanis autem sedecim, è Franciscanis quattuordecim; nostris reliquis decumbentibus, quattuor integri perstiterunt, qui suam operam in domesticos & externos partirentur quàm opportunissimè. Nihil ab eis prætermissum, quod in ciuium animos corporáque conferri posset auxilij, quod non sedulò adhibuerint, toto oppido à prima aurora diligentissimè lustrando, vt non minùs inuocati, quàm vocati subsidio venirent egentibus. Quattuor denique de nostris sęua lue sublati sunt,

quorum nobis opera perquàm vtilis futura fuerat, nisi aliud Numini visum esset. Pater Ioannes de Alua, Hispanus Metinensis, ab naturæ gratiæque dotibus vir planè insignis, Quamangani Collegij propemodum auctor, cui deinde præsedit summa cum laude. Indigenarum idiomatum, vt Aymaræ & Quichüi, fuit peritissimus, vt eorum ipse disciplinam institueret, aliósque commodè doceret: Sanctorum verò res gestas eadem lingua complexus, quibus indigenæ iuuarentur, propediē prælo destinabat: sed præpropera mors ætatis anno vndequinquagesimo, quarto & tricesimo quàm strenuè laborabat in Societate, illum præclarè cœptis auocauit. Pater Petrus de Vedoya, Bæticus Baezanus, proximè secutus est, cùm ageret quadragesimum quartum vitæ, adeptæque Societatis vicesimum octauum annum. Fuit & hic scientissimus Chiquuani sermonis, vt in eo nemini mortalium cederet, quem solandis ægrotis hilarissime occupatum pestilens afflatus inuasit confecitque. Ioannes de Alua, quem hic Pater socium habuerat in ægrotis procurandis, eumdem honestæ mortis & æternorum præmiorum sibi Collegam quoque adiunxit. Antonius de Cardenas, externorum operum industrius exsecutor septimo anno supra octogesimum, postquàm septem ac viginti traduxerat, è viuorum numero sublatus est. Extra Familiam mortuus est etiam ex halitu pestifero Christophorus Placa, in ipso itinere, quod iussus iniuerat Cuschio in Iulidem. Hoc eodem anno Chuschiensis Antistes Seminarii ab se re-

cens instituti curam nobis commisit. Potosij homo Hispanus, genere iuxta ac vitiis nobilis, cui stupri ganeæque lubido incesserat, multa nocte Collegii Rectorem compellabat, velle se æs alienum grande legitimis dominis restituere, Rectoris adit cubile, quò vbi peruenit,eius pedibus aduolutus Christi Domini exspirantis in cruce simulacrum ostentans, cura sedulò, inquit, ô Pater, hanc animam tot peccatis irretitam Christo vindici per pœnitentiam reddere, quando Societatis præsertim viris animarum cura est commissa. Metus principiò Rectori obiicitur, qui hominem cerneret ferreis catenis arctè constrictum;sed cùm sese collegisset,consolantis officio diligenter functus,per Sacramentum Pœnitentiæ hominem in pristinam gratiæ dignitatem vindicauit. Alterum tum inopia, tum deprauati mores sæpius induxerant ad diuitiorum compilandas domos, cui per quietem oblatum est extremi iudicij tribunal, vbi summa frequentia Cælitum Dæmonumque ingentium furtorum conuincebatur,vnus autem de nostris proximè Iudicis tribunal assistens redhibendæ omnis interuersæ pecuniæ obsidem se ipsi præbebat. Non citiùs homo perditus euigilauit, quàm horrendi tribunalis euanuit ipsius ex animo memoria. Redintegratur nocturnum illud somnium haud multis inde diebus,& adsunt ei Custos Angelus, & idem ille de nostris, quorum vehemens fuit adhortatio ad meliorem frugem:quamobrem nihil amplius cunctatus ad nos adit in ædem sacram, Sacerdotem illum inter reliquos

facile internoscit, ad eius pedes aduoluitur, & rite expiatus nouum vitæ genus instituit. In excursionibus vtiliter cum multis est opera posita, cum aliis non item: sed nonnullorum contumaciam excepit præsens Numinis vltio. Pellicatu fœdè implicitos Hispanos seriò iampridem admonebat noster Sacerdos, flagitium ab se depellerent, eiusque apud vulgus non minùs turpem offensionem: sed surdis canebat. Adfuit tandem Numinis vindicta, quæ alterum in agresti casa iacentem fulmine plane conficeret, quo iudicio supplicioque territus alter mox se pellicatus labe absoluit. Inauditam post homines natos deierandi licentiam in Hispano coercere potuerat nostrorum nemo, cum ei Fratrum Adiutorum vnus intrepidè ita comminatus est: Futurum sanè auguror, mi homo, repentina te morte à Deo esse multandum. Planè vera fuit præsagitio: incedit enim ferina quædam rabies nequam hominem, vt ipse se multo cum eiulatu vnguibus dentibusque concerperet, cúmque duraret aliquantum ea laniena, nemo interim vnus adesset, à quo impii animus posset iuuari.

AREQVIPANVM ET CHVquiabense Collegia.

INiere à ciuibus non vulgarem gratiam Arequipani Socij, sublatis per eos inter Religiosos viros seditionibus, quæ ita exarserant, vt, multis frustra

frustra tentatis ,vix locus tranquillitati reliquus putaretur. Desideratus ex nostris Frater vnus, Andreas Amadosius,cum aliis virtutibus insignis, tum paupertatis maxime laudibus, quem Deo visum est non procuratum Sacramentis, delapsum in altam terræ labem, & oppressum terrena subsequente mole, interire. Chuquiabi auxilium nostri Sacerdotis deposcebat homo Hispanus, ad eius prouolutus genua, vti suas noxias aperiret, quas multo nitens conatu non posset exprimere. Diu dubitatum est ab nostro num vir ille ab Cacodæmone insideretur, qui tanto in nisu eloqui nihil posset, & rictu præferret insanientis speciē. Suasus demùm à Sacerdote, Mariam inuocaret, & erogaret in pauperes tot aureos, quot Maria litteras in suo nomine censeret. Nihil ille cunctatus, promit áureos quinos, & diuidit, moxque illi adfuit expeditissima facultas sua enunciandi peccata. Secundus annus Arequipanis ciuibus pestilens, nostris valdè operosus fuit, inter perpetua funera versantibus, quorum vt esset ad ægros, inopes præsertim, aditus suauior, copiosè suppeditauit nostris pius Canonicus, quidquid esculenti, poculenti, ac medicamentorum necesse fuit. Eodem anno Chuquiabi pestilentia nobis abstulit Ildefonsum De Lucera,quattuor mensium Nouitium ; florenti ætate, nondum enim quartum vicesimumque annum egressus erat, sed qui amore virtutum inter cæteros domesticos emicaret, vt non parum pudoris veteranis afferret. Dum autem vis morborum ciuitatem vrgeret ;

mirificè probata est ab omnibus eius in solandis, & iuuandis ægris industria, pietas, constantiaque.

CHVQVISACANVM, ET *Guamanguense Collegia.*

CHuquisacæ indigena, vir coniugatus, decem annos totos Confessionis officium defugerat, ac fere tantumdem vxori esse iniquus perseuerarat, pellici turpiter addictus, cuius hominis statum Sacerdos noster cùm resciuisset, eum ad Confessionem inuitat, eiusque obeundæ diem indicit. Stipulanti Patri certæ diei Confessionem ille quidem spoponderat sibi destinatam, sed promissi deinde pœnitens eam non obseruauit, quin tota vrbe otiosus cùm ad satietatem vagatus esset, domum regreditur, cui occurrunt derepentè sex ingentes simij teterrimo aspectu ac minaci, quos ponè sequens ageret squalidus homo, facie horrenda, ardentibus oculis, meram spirans crudelitatem, quem Ingarum aliquem esse sibi persuasit, qui olim dominarentur in Peruuios. Euestigio autem iubentur simij ab illo suo magistro pallentem & contabescentem pauore hominem vinculis constringere, adstrictóque acerba flagella incutere, quod liberaliùs etiam faciunt, quàm iussi esse viderentur, pessiméque affectum pro deposito miserum relinquunt. Forte vxor abfuerat, quæ domum repetens coniugem humi iacentem, im-

mo emorientem offendit, mox domum nostram reuertitur, Confessarium euocat, qui adsit animam exhalanti. Accurrit noster, & sensibus defectum cùm inuenisset, exspectat dùm se qua via ostendat, qua iuuari miser valeat, cui cùm sensus redisset, tumescenti atræque linguæ vis defuit ad eloquendum, oculis dumtaxat emissitiis circumlustrabat omnia tacitus, valdéque attonito similis, ignarus vbi esset, & simiorum integrato aspectu perculsus supra modũ, quò se verteret, planè non habebat. Consilium erat Stygiarum simiarum homini terroris ac desperationis tantum iniicere, vt eo statu inquinatissimum animum rectà in Tartarum abripiendum emitteret: quare siquando intenderet in Crucifixum oculos, circummissæ belluæ atrocissima quæque infelici minabantur. Noster idemtidem lustrali aqua cubiculum adspergebat: at eò grauioribus terriculamentis infestabant ægrum furiæ: donec Sacerdos promtas è theca Beati Patris nostri reliquias ita eius ori applicuit, vt linguam quoque contingeret, Beati suffragium adstantibus interim suppliciter postulantibus, secundùm quas preces æger flatum vehementem exspirat ex pectore, cuius graueolentia, omni tetrior Mephiti, circumstantes procul abegit. Spiritus ille teter eduxerat secum vim animum occupantis Stygij tyranni, sed non vniuersam: detumuerat lingua, vox redierat, rigebãt tamen lurida immodicis plagis bracchia, vt nec erigi, nec colligi ad Crucis signum efformandum valerent: verumtamen ei admota Beati Patris Lipsana suum

mox calorem, ac deinde vigorem omnem accipiút. Satis superque documentorum in hac calamitate hauserat, vnde disceret miser, Numini nequaquá illudendum esse: agnouit ingenuè temeritatis impietatisque suæ magnitudinem, cuestigióque purgauit animum ea flagitiorum sentina, quam tota vita collegerat, multa cum detestatione superioris ætatis, sponsioneque melioris frugis in posterum. Chuquisacensi populo ad Religionem ac frequentiam Sacramenti piacularis vehementes stimuli accessere, tum ab contagiosi morbi periculo, circumiectis oppidis ac pagis lue passim laborantibus; tum ab fulgetrorum frequentia & acerbitate, quibus interiere paucis horis quinque hominum capita.

Guamanguæ Hispanus scriba sæpius ab nostro Sacerdote inuitatus, vt vel in vita semel Sodalitium Marianum ingredi ne grauaretur, vt se tandem eius rei mentione omni absolueret, respondit, scire se ingeniosis hominibus periculi nihil esse ab Tartareis incendiis: ideò sibi, qui esset ingeniosissimus, vt non periclitaretur ex eo capite, ita nihil opus eorum subsidiorum esse, quibus ille casus declinaretur: has ergo nænias reliquo mortalium vulgo esse concinendas, eas verò se iure suo habere habuisseque semper despicatui: posse quidem se culpa pollui, quæ animum suum Orco addicat, sed prouisas habere animo rationes, quibus, vel sub ipsum exitum è vita, se hoc expediat discrimine. Tam vesanam ac tumidam arrogantiam Deus multam esse noluit, cùm enim de

via

via domum rediret, quinque annorum puer contenta voce ipsum inclamabat, caueret sibi ab immanissimo tauro cornibus infestis imminente, ac mox impetituro; quam vocem, vt ab irridente missam, accepit, nec aliud pensi habuit, ea tamen fuit vltimi fati denunciatio, si nequam ille intelligeret, desubitò namque in eum morbus inuasit, qui nec opinantem, & imparatissimum exstinxit. Idololatrarum vis ingens ab Sociis Guamanguensibus Christo adiuncta, idoneo & constanti adhibito labore, vt ijs etiam locis, quibus insita est maior obstinatio erga cultus impietatem, fuerint numerosissimi Neophytorum manipuli.

IVLIDENSIS, ORVRENSIS, & Sanctæ Crucis sedes.

IVlidensium Sociorum fructuosissima opera enituit in aduocandis ad Christum ab Ethnica impietate Neophytis, quorum hoc anno salutaribus aquis tincti trecenteni quinquageni, præter tricenos ternos ætatis iam prouectæ. Orurensium quoque labor feliciter cecidit erga Indigenas, Hispanosque, sed in eo felicissimè, quòd ipsorum hortatu Hispaniensis excellens pietate vir, vt claritudine generis, ac copiis instructissimus, animum liberalissimè adiecit ad exædificandum Xenodochium, quod & sumtibus longè maximis absoluit.

In Iulide ſequente anno ſæuijt admodum peſtilentia, vt plus mille capitum vnus menſis exhauſerit, qua in procuratione non potuit otioſa eſſe noſtra Familia, quæ, ſupra cæteram munerum turbam, Parochorum quoque ſubit omnem adminiſtrationem, & ea fuit ipſius ſedulitas, vt tanto ex numero nullus non expiatus obiuerit, vna dũtaxat excepta muliere, ad quã maturè non ſumus vocati. Sed huic mulieri, cùm ſe vrgeri morbo ſentiret, ſingulare adfuit Confeſſionis deſiderium; quando enim, inquit, abeſt Sacerdos domeſticorum ignauia, deponam apud Sanctiſſimum Ignatium noxarum ſarcinam. Faceſſere domo iubet totam Familiam, & ex ſuo ſtrato exſiliẽs, Ignatij papyraceam imaginem deripit è pariete, procumbenſque in genua, dat ſe totam in lacrymas, Beatoque Ignatio, quaſi præſenti, audientique, quantum ab vltima pueritia commeminiſſe poteſt, noxias omnes exponit. Tum ad eum oratione conuerſa, impetra quæſo, ait, peccatorum veniam, & mox impertire: hæc tantum venere in mentem; occurriſſent plura, non ſuppreſſiſſem. Sub hæc verba inclinauit caput, quaſi exceptura formulam abſolutionis, in eoque corporis poſitu placidiſſimè animam exhalauit: quo ipſo articulo temporis Sacerdos noſter ingreſſus nitentem adhuc genibus inuenit, remque, vti geſta erat, ab domeſticis, ex occulto explorantibus, accepit. De noſtris audierant Virgines duæ, genere quodam defungi Martyrij, qui peſte affectis miniſtrantes tetro halitu exſtinguerentur, quare in-

gen-

gentibus animis ad illud officium tam Christianum se,& ardẽtibus studiis accingunt, præter alias non paucas studiosas eiusdem muneris. Harum vna, nomine Catherina, contracto pestilenti halitu, vnde posteà occubuit, Beatæ Virginis, puerum Iesum vlna gestantis, dignari meruit suauissima præsentia, & alloquio officiosissimo, quæ instante obitus ipso articulo audita est his verbis Dei Matrem affari: Domina mea, vnde mihi tantum dignationis, vt hac vilitate muliercula tuis pascar vberibus? Quæ cùm diceret, hiatum oris aperuit, velut papillam acceptura, & in ijs verbis animam efflauit, insignis virtutum omnium laude, ac Virginitate præsertim, quam penè ab incunabulis sacratam Deo, integerrimam ad extremum conseruauit. Anna, Virgo altera, dimidia antè hora, quàm excederet e viuis, vt nemo sociæ obitum nunciasset, ipsa tamen e cælo significatum agnouit: nam, quorsum, inquit, mihi celastis sororis meæ decessum: ecce adest cum Beata Agnete, ac duabus aliis, aut tribus Virginibus. Conopeon demitti iussit, vt Cælitum chorus commodiùs ad se adiret, quem suauibus exceptum verbis rogabat accedere, tùm ad Virgines, exspectate me Dominæ, iamiam vos sequor. Deiecta deinde in solum nudum, sublatisque in cælum bracchiis, ait, malle se inde ad sponsum transire, quibus dictis tranquillissimè decessit. Diro hoc halitu domestici contacti fermè omnes exstincti duo, Pater Ioannes Ponsalius, & Pater Diegus Majera, ætate fere pares, pares studiis ac-

sell-

ſollicitudine in ægris adiuuandis. Ille quidem trigeſimum ſextum ætatis, in Societate dimidium vitæ omnino ex æquo; hic nobiſcum vixerat annos ſeptemdecim, alterum tantum fuerat inter mortales: vterque Noſodochiis præfectus, perpetuò ægris aſſederat, indeque letalem auram contraxerat. Orurenſes operæ, præterquàm quòd funeribus ſuorum exemti ſunt, omnia fecerunt paria cum reliquis Collegiis, nam, procurandis peſtilenti vlcere ſauciis, laboratum eſt apud eos diutiſſimè, periculoſiſſimè, ſed fructuoſiſſimè nihilominùs. Ad Sanctæ Crucis, omnes Socij verſati quoque in pari alea, in qua cùm etiam Ethnici iactarentur, & noſtri eis auctores fierent, vti hac occaſione ſalutem animi gratis emerent, grandi natu viri mulieresque Baptiſmo abluti mox in Chriſti gregem, ac cæleſtem quoque ſocietatem ſunt tranſlati. Numerus omnium, quos Baptiſmus Chriſto adiunxit, ad ducentenos quinquagenos peruenit, adultorum verò ex ea turba fuit ſexaginta & duorum lectus manipulus.

PROVINCIA
MEXICANA.

EGVNT in hac Prouincia quinque ac viginti ſupra trecentos, diſtributi viginti domiciliis, quorum ſeptemdecim ad nos recens è mundo adſcripti ſunt, ſex felici obitu deceſſerunt, anno huius ſęculi decimotertio: nam inſequentis anni litteras non accepimus.

MEXICANA DOMVS Profeſſa, Collegium, & Seminarium.

IN ſollemnibus erga domeſticos, ciues, extraneóſque muneribus, hæc Domus ita tenuit ſuum vetus inſtitutum, vt quoniam hoc anno ſplendor quidam in ſingulis eorum eluxit ſingularis, ſeipſam & ſuperiores annos rectè factorum magnitudine ſuperaſſe videatur. In Collegio Sociorum tres, Pater vnus, duo Fratres in vitam meliorem

liorem demigrarunt. Omnium primus decessit Pater Ioannes Adamus, Coadiutor spiritalis, Instituti Religiosi, Obedientiæ in primis, patientiæ, orationisque studiosissimus vir: sed sui in omnibus altissimè deiiciendi perpetua sollicitudine clarissimus. Numquam visus in alium culpæ cuiusquam causam deriuare, sed sibi omnia errata tribuere: tanta mansuetudine in ceteros, seueritate in se tam insigni, vt ferè modum excederet. Obitus nuncium admirabili accepit alacritate, qui eius vitæ maximè consentaneus, placidissimo somno simillimus fuit. Hunc est subsecutus Franciscus Ximenez, ætatis anno vicesimotertio, dum Logicæ studia decurrit, quem, tametsi firmis viribus, repentinus insidens morbus, octauo vix absoluto die consumsit. Singulos domesticos sibi demeruerat, cùm cetera virtus, tum singularis in obsequendo alacritas, vt omnium vel iussa, vel rogatus propensissima gratificandi voluntate præueniret. Purissimus eius animus se ab omni culpa pridem ita abalienauerat, vt vel tenuissimæ noxiarum vmbræ illum anxium mirè haberent, si quid earum aliquando sibi accidisset nec opinanti. Præsagiit diem horamque decessus, & se cum germano Fratre, qui proximè obiuerat, futurum prænunciauit, nec temerè; nam ea nocte, quæ occasum præcessit, auditus est colloqui cum illo suo germano, velut qui attulisset mortis propinquæ nuncios, ad quos mirificè exsultauit, postridieq; inter suauissima Crucifixo impressa oscula lætissimus accubuit. Petrum Perez tertio loco beata sors excepit,

cepit,cùm viginti annos egisset in Societate, rei domesticæ Adiutor Formatus, in summis perpetuò versatus occupationibus, & summa cum religione ac fide, quarum obtentum numquam interponeret, vt se priuatis exercitationibus familiæ subtraheret, quibus tribueret constantissimè, quidquid à grauioribus suppeteret otioli. Seminarium Mexicanum ex centum sexaginta egregiè moratis alumnis sex & viginti produxit in publicum, suo merito laureæ prærogatiua donatos, cum honorifico testimonio industriæ in disciplinis vtiliter collocatæ. Huius Seminarij Rector, Pater Emmanuel de Sandoual, cùm decederet, non mediocriter eius statum conturbauit, quem sanus egregiè anteà tuebatur. Vixerat omnino annos duodequadraginta, in Societate autem duos ac viginti, quattuor Vota professus, vir planè omni genere virtutum eximius, quarum vim singularem hauriret ex intima illa, & perpetua cum Numine coniunctione, cuius assidua familiaritas sic animum hominis componeret, vt non sit animaduersus commotæ mentis signum edidisse. Iliosus pridem erat, acerbissimis, frequentibusque doloribus obnoxius, quorum tamen sæuitiam ferendo silendoque premeret: quo eum affectu exstinctum sit credibile, cùm eum tres dumtaxat ægrotationis horæ confecerint. Eum Nobilitas Hispana, Mexicanus populus, sed Alumnorum conuentus, cœtusque Sociorum, multis grauissimisque de causis luxit, lugetque.

SEDES

SEDES SANCTI GREGORII.

QVaterni Socij, duo Sacerdotes, Adiutores duo, popularis linguæ periti, agunt in hac Sede, adiuuandis indigenis, maxime instituenda suburbana, & vicinorum pagorum pueritia, quæ huc confluit ad Christianæ doctrinæ, litterarum, ac Musicæ haurienda rudimenta; grandiores verò festis diebus ibidem Sacramentis imbuuntur. Egestate laboranti plebi, aut morbis malè affectæ, non modica subsidia, iis leniendis incommodis, ex hac itidem Domo subministrantur. Gemina quoque piorum virorum Sodalitia in hac Sede coire solent, haud sanè vulgari pietatis incremento, cuius in dies existunt argumenta singularia. Eduntur quoque diuinitùs exempla seueritatis in contumaces, ac pœnitudinis opportunæ contemtores. Adolescens pridem turpiter mulieri consueuerat, ægrotare autem cœpit, dum nefaria intercederet consuetudo, perque ægrotationem, instante morbo, Sacramentis procuratus, velut vsurpandæ modò consuetudinis gratia, infelicissimè defungitur, & detruditur in Tartara. Concubina morte inopinata sui amasij perculsa, vt demortui animo faceret bene, insistit ei preces & sacrificiorum vim adhibere: sed is de nocte mulieri decumbenti assistit, multo cum gemitu & lamentis monet sua supplicia non minui, sed augeri orationum accessione, quæ sibi destinarentur: quare iis deinceps abstineat mulier, se namque addictum

æter

æternis Erebi cruciatibus:ipſa verò ſuis rebus caueat maturè,alioqui in ſocietatem ſupplicij deuoluturam.Intereà tumultus ex propinquo auditus, velut aliò vocantium, moxq̃ue horrendus catenarum increpuit fragor, & miſer ille abreptus eueſtigio, miſerabili eiulatu complens omnia, deuolutus eſt in barathrum, cuius flagitiorum conſors mulier,tam acerbo illius caſu territa,mentem appulit ſeriò ad res ſuas conſtituendas, ſtatimq̃ue ſe generali Confeſſione noſtris expiandam præbuit.

ANGELOPOLITANVM COLLEgium,& Tepotzotlanum.

ANgelopoli adoleſcens Gymnaſij noſtri alumnus, cùm ingenij vel imbecillitate, vel ſtupore, inter æquales non poſſet emergere, Beatum Gonzagam, vnius è noſtris ſuaſu, ſibi patronum delegit, eiq̃ue certum precationum penſum cœpit perſoluere; atque ita ſe adiutum ſenſit, vt deinceps,in ſtudiorum curſu, multos eorum, quibus natura benignè fauerat, facilè anteceſſerit. Indus ebrietati maximè deditus, noſtrorum conſuetudinem, Congregationemq̃ue vitabat, ne cogeretur domeſticum amicumq̃ue vitium deponere, cui vxor numquam ſuadere potuit, vt nos adiret Confeſſionis gratia. Nocte igitur intempeſta eum adiit Æthiops neſcio quis,à quo vehementer primùm territus, acerbiſſimè deinde ver-

beratur, quoad blanda pulcherrimi pueri species terrorem abstersit, Æthiopíque imperauit, vt faceret verberandi modum: Deum enim, nefarij hominis miseratione commotum, concedere ipsi tempus pœnitentiæ, quem mox iubet adire ad vnum de nostro Collegio Confessionis gratia. Venit ille quidem plagarum adactus seueritate, ac perterritus summoperè, casum suum aperit, plagas recentes ostendit, exsequitur quod iussus fuerat, & mores mutauit in melius. Michaël Bolignaga, Formatus Adiutor negotij domestici, ætatis duodesexagesimo, aditæ Societatis quinto ac tricesimo anno, strenuus in sua conditione operarius, nobis decessit, cùm diu ægrotasset, eiúsque morbus talem eum ostendisset erga Instituti obseruationem, cuiusmodi semper valentem noueramus.

Tepotzotlanis morbidus fuit hic annus, contagiosa quadam febri, quam Ceocolistli populares appellant, indigenis ferme pestilenti, quæ dum regionem omnem peruagatur, infinitá hominum multitudinem lecto affixit, nostrósque omnes iis iuuandis magnopere occupauit, & exercuit, dum animis remedia, egentiúmque corporibus medicamenta & cibi adhibentur. Iam prætereunte faciendæ sementis tempore, nullo pridem rigata imbre terra culturam respuebat, marcescebat verò quidquid iam esset terræ commissum; quare ad preces ac vota descendendum sibi esse statuit vniuersa ciuitas. Supplicatio maximè sollemnis indicitur ad Parentis nostri effigiem, vbi publicè seuera diuerberatione certatum est à frequentissi-
mis

mis ciuibus, neque ſine præmio: mox enim denſatum nubibus cælum, tamque opportuna & copioſa expreſſa eſt pluuia, vt nemo benigniorem exoptaret.

GVAXACENSE, GVADALAXENſe, Valliſoletanum Collegia.

EXCVRRERE Guaxacenſes Socij Xalatlacum, in remotum oppidum, ſuæ clientelæ ac fidei commiſſum, vbi Ieiunio Quadragenario habitæ ſunt Conciones Catecheſéſque fructuoſiſſimæ. Iuuat in primis labores noſtros indigenarum in Socios beneuolentia reuerentiáque, vt eorum reſpectu multum remittant de barbaris moribus, quia ſe nobis probare cupiunt, quales cupere nos pridem oſtendimus.

Guadalaxæ Indus in populares peſtiferum virus eiuſmodi effuderat, vt eis perſuaderet, Crucem Indis eſſe in primis pernicioſam, tametſi Hiſpanis valdè ſalutarem, cuius ſermonibus dementati homines idiotæ Crucis ſignum quacumque regione obuium maledictis exſecrationibúſque inſectabantur, obruebant lapidibus, donec adfuit Deus vltor iniuriæ, nam auctor ſacrilegij loco præcipiti delapſus, fœdè in ipſo caſu, interiit. Noſter autem pro concione grauiter inuectus in flagitij principem & conſcios, nefarij ruina iam magnopere attonitos, omnes redegit ad mentis ſanitatem, qui vt damnatæ culpæ ſuæ monumen-

tum præſentibus poſteriſque ſtatuerēt, altiſſimam Crucem multa teſtificatione religionis erexerunt, Cacodæmon Indigenis quibuſdam impoſuerat, vt vana ſpe fretos exponeret inermes vulneribus necique, intereáque ſacræ Crucis ludibrium crearet. Si vellent, vel ipſa cute corporis obiecta, quantacumque vi libratum telum retundere, iubebat eos quotidie læua manu ſignum Crucis ſibi imprimere, ſic fore cuiuis ferro impenetrabiles: quod eatenus à barbaris creditum eſt, dum omnium maximè temerarius ſe nudum obiecit armatis, quorum mucronibus tranſuerberatus ſuá deinde amentiam noſtro Sacerdoti, ad Confeſſionem vocato, explicauit.

Valliſoletanorum Sociorum vnus repentè conualuit, implorata Dei Matris ope, & eius ſacri Conceptus imagine capiti adhibita, cùm anteà ſalutem ipſius medici conclamaſſent.

PASQVARENSE COLLEGIVM, veræ Crucis, Zacatecana, Guatimalenſis, S. Ludouici, & Guadiana Sedes.

PAROCHI duo, Regij Magiſtratus totidem, & alij duo viri primarij, temporibus alij aliis eò diſcordiarum proceſſerant, vt explendis paucorum odiis multorum manus ferro armarentur, alterutrius partis, aut etiam vtriuſque futuro exitio: ſed noſtrorum Paſquarenſium ea felicitas fuit,

fuit, vt, Diuina ope, auctores dissensionum inter se reconciliarent, ac deinde factionis vtriusque asseclas. Ad veræ Crucis portum classibus, seu Mexicanis, seu Hispaniensibus, vtroque vel euntium, vel redeuntium commeatu, fructuosissima semper annis superioribus, sed hoc anno etiam fructuosior opera est nauata, quoniam ita tulit occasio. Apud Zacatecanos serua mœrore oppressa statuit laqueo vitam finire, aptatóque fune corpus suspendit è trabe, in quam iam mortuam, aut mortuæ similem, casu incidit hera, quæ spectaculo perculsa grauiter restim abscindit, & quoniam indicium vitæ nullum apparebat, apponit iacenti Beati nostri Patris imaginem, eiusque opem enixè deposcit, móxque illi miseræ aut vita, aut interclusus spiritus restituitur, vt valida exsurgeret. Fratrum vnus è Guadiana Sede peregrè missus pij negotij causa, in diuersorio viri Nobilis incidit in puellā tabido capite, ac cæteris membris affectam pessimè, vt ex corruptissimo eius corpore teterrimus fœtor exhalaret. Eius miseratione ductus Frater, spei plenus, effigiem Beati Patris nostri admouet, euestigióque vitiatorum ossium, dentium putridorum, & corrupti sanguinis vim non modicam emittit; simúlque plenissimam sanitatem assequitur. Inde aduocatur idem ad aliam conclamatam ægram, cui repente præsidio eodem eamdem medicinam facit. Alius quidam ab feroci & indomito equo humi diu raptatus, triduum iacuerat velut exanimis, & vndeuiginti posteà dies in acerbissimis doloribus egerat, cuius collo ap-

pensum sigillum Beati Patris ab eodem quoque fratre repentinam contulit sanitatem.

TOPIENSIS, S. ANDREAE, CInaloensis, Tepehuana, Parraliensis Missiones.

SAcerdote nostro Topiensibus fructuosissimè concionanti visus est Orcus ferre impatientiùs se veteri exactum statione, nostrísque ac indigenis extremam moliri perniciem, commouendis ventorum turbinibus, imbrium, fulminúmque tam horrendis tempestatibus, vix vt ab orbe condito quidquam adeò fœdum potuerit accidisse. Post multorum dierum immanes Austros ac procellas, die quodam tanta vis aquarum è proximis montibus cœpit exundare, vt oppido subiecto, nobísque omnibus præsentissimum exitium immineret, nisi Deus extraordinaria nos ope tueretur: & reuerà nouo quodam genere molis ac munitionis auertit Deus ab oppidi excidio immanis torrentis formidabiles aquas, cùm vicina è rupe vastior petra, eo impellente, delapsa est in grassantis torrentis alueum, diuortiísque aquarum inductis periclitantem vrbem exemit certissimo exitio. Confugerant nostrum in templum oppidani, è nostris audituri quid opus facto videretur, quos Sacerdos ad Fidem excitandam, ardentésque concipiendas preces cohortatus cùm esset, ij non defuerunt officio, neque Deus auxilium negauit

pe

petentibus. Aurifodinas loco periculosissimo habebat vir Nobilis poténsque, in quibus ne periclitarentur domestici, rapiebat vi ex oppidanis, qui suo periculo eius familiæ incolumitatem præstarent, de quo scelere vt inaudiit huius nostræ Familiæ Præses, intrepidè ac palàm viri factum coarguit: non esse vtique parandas diuitias certa Christianorum, ac liberorum hominum pernicie, quibus ipse Christus non vteretur vt mancipiis. Cùm neque sic hominis auaritia & crudelitas desineret, Deus arefecit ipsum fontem insanæ cupiditatis, nam repentè omnis auri vena vertit in merum silicem, illéque Midas vel inuitus miseros oppidanos subterraneo eduxit ergastulo. Cinaloensis populi siluestris ferinúsque victus in montibus ac speluncis adeò animos efferauit, vt traducti licèt in pagos maximo nostro labore, atque ad societatem vitæ ciuilis, tamen inter eos etiam hoc anno quidam fuerint, qui nostri Sacerdotis, qui frequens apud eos versatur, de medio tollendi agitarint consilia. Ex ea gente Tehucci latam regionem occupant, nuper translati ad Christianum ritum, qui hoc anno Euangelij, & Hispanorum pertæsi, sumtis armis templum suæ regionis euerterunt succenderúntque, quibus cùm arma excuti de manibus non possent, ferro omnes mactandi fuerunt. In hac Missione interiit hoc anno Pater Ioannes Baptista Velasco, Professus Votorum quattuor, qui nouo hoc in orbe natus, adhuc puer Societati adscriptus est. Simul ac morbum sensit, sibi moriendum esse iudicauit, quare Sacramen-

torum frequentia se ad profectionem diligentissimè comparauit. Iam duos ac viginti annos agrestes horum barbarorum mores tractabat summis laboribus, quos moderatione ac patientia sic mitigabat, vt in eis vix feritatis vestigium appareret. Summa assiduitate vrgebat creditæ sibi plebis institutionem, ac rudibus erudiendis oblectabatur maximoperè: vnde omnium existebat in eum summa beneuolentia, quòd suam salutem auidè appeti ab eo, séque amari facilè intelligerent. Sub exitum vitæ aduocatis ad se indigenarum proceribus, Caziquas vocant, documenta saluberrima deposuit apud eos, quæ in populum vulgarentur, ex quibus cùm animaduerterent, quanti eos ipse fecisset, faceretque, dici vix potest quàm acerbus dolor Zinaloensem gentem vniuersam in eius funere occuparit, quàm studiosè ipsius exsequias celebrauerint. Tepehuanensibus haud absimile ingenium est iis, quos nunc memorauimus, sed sedulitate ac longinquitate culturæ sumus assecuti, vt iis æquis docilibúsque ac beneuolis vtamur. Indigenarum quidam, generis nobilitate & prudentia reliquis suæ gentis longè anteibat, sed omnem hanc latè regionem crudelissima vexatione infestabat, cæde, incendiis complebat omnia. Risu, scommatis, plagarum etiam comminatione accipiebat nostros, si quis Christiani ritus adsciscendi mentionem iniiceret: mansuefecit tamen Deus sua manu immanitatem incomparabilem tam crudelis feræ, ac leuiori quadam plaga, sed quæ mox indomitum illud pectus

demi

demitigaret. Inuasit in hominem pectoris inusitatus dolor, quo derepentè sic fractus est; vti ad Sacerdotem nostrum iret, séque in illius futurum potestate asseueraret. Data sedulò est opera per nostros, vt homini, multorum atrociúmque flagitiorum comperto, ab summo Magistratu admissorum condonatio impetraretur, quod vt factum erat, & hic mox adhibitus est conciliandis cum Neophytorum corpore, suis nuper commilitonibus & emissariis, quorum pridem atroces vexationes in Neophytos exstitissent, cuius illi auctoritate se passi sunt eò adduci, quò maximè vellemus.

*

PROVINCIA PHILIPPINA.

N hac Prouincia Socij versantur nonagintaduo, decem domiciliis diremti, quorum decessere duo, quinque ad Tirocinium adlecti sunt.

MANILLANVM COLLEGIVM.

BAttauorum nonnulli capti nuper nauali prælio, dum hîc attinerentur, ex Hæretica perfidia traducti sunt à nostris ad Catholicam Fidem, quorum tres vt ægrè se debellari permiserint, manus tamen denique dederunt, duóque ex iis mox vita functi salutem tuto loco posuerunt, tertius omnium nuper obstinatissimus, nunc docilitatem, probósque mores cum recta Fide induit. Mense Octobri Molucis insulis ex hac ferebant subsidium ad sustentationem & bellum onerariæ quinque naues, & duæ triremes, onustæ rebus ad bellum conducentibus, ac, præter alia, saccorum

ory

oryzæ octo millibus,& ponderum argenti viginti millibus, acie duplici militum, cum Capitaneis, armis,tormentis,puluere,ac globis. Sed quinque naues, ita Deo dispohente, ac triremis primaria, sæuissimis iactatæ fluctibus, atque summersæ sunt prope insulam Mindorum: hominum pars periit, pars confisi tabulis & natatui proximum Mindori littus appulerunt:tantùm salua nauigauit triremis secunda, Sancto Patre Ignatio eam liberante, cuius auxilium præcipuè militum Præfectus, Don Petrus de Almazan, deprecatus est. Is à periculo ereptus, missis ad Manillam litteris, miraculi permultos fecit certiores,in litteris verò ad sorores sic habet: Refer,ô germana,incessanter gratias Sancto Patri Ignatio, qui me in tanto periculo cum manifesto miraculo liberauit, quando vis remigum omnino defecerat; præclarum habemus Aduocatum, eritque mihi, dum vixero. Inter naufragos proximum introierunt montem nonnulli, arborum fructus ad esum quæsituri, quorum Capitaneus Oribe, ac tres milites inciderunt in remiges ac fugitiuos seruos, numero ac viribus potiores,à quibus pulsi deiectíque sunt ex celsa rupe in subiectum littus, & ipso casu conquassati obtritíque, quartus tamen eorum Franciscus Lopezius,cùm restitisset aliquantulum,grauibúsque plagis esset confossus, præcipitatus tandem est, non tamen interiit. Tredecim totos dies pænè exanimis iacuit in littore, computrescente humi corpore, omníque meatu corporis erumpentibus vermibus, eo interim suppliciter Deum ob

obſtanti, ne ſe Confeſſionis expertem pateretur occumbere,quod & impetrauit.Ea enim triremis, quam diximus euaſiſſe naufragium, ſedata licèt tempeſtate, nullo remigum conatu tres dies totos potuit deduci ex eo littore, vbi Lopezius moribundus iacebat, cuius aliquando auditi gemitus è triremi,& vox indigenæ de illius caſu admonentis, exciuere Fratrem Petrum de los Cobos, Religioſum Franciſcanum, vt eò ſcapha traiiceret,qui deinde narrabat, viſum ſibi velut alterum Iobum iacentem in ſterquilinio, ac totis membris tetra ſanie manantem. Is hominem affatus, quæſiit, an cuperet expiari Confeſſione; annuit ille factóque ſigno Crucis cum parte digiti, quæ in dextra ſupererat, diſtinctè, ac integrè, magna doloris ſignificatione confeſſus, & poſt puſillum in aliam vitam feliciter tranſiit. Eſt autem obſeruatum,à Confeſſione illam corporis horridam ſpeciem trãſiiſſe in aliam amœniorem, quæ ſpectantibus deinde deuotionis ſenſum & lacrymas cõcitaret.Obiit diem ſuũ Februario menſe,huius ſęculi anno quarto & decimo, Ioannes Camillus Salim, Neapolitanus, Adiutor Formatus rei familiaris, annos natus quinquaginta,quorum ferè dimidiam partem in Societate poſuerat, qui eis virtutibus maximè excelluit, quæ Fratres noſtros ſpectant. Mira in eo ſinceritas effulgebat ſimul cum intelligentia rerum agendarum,quæ illi per Obedientiam committebantur. Humilitatis & ſilentij virtute pollebat. Artis ſuæ lignariæ vſum ad extremum vſque vitæ tempus in Societate retinuit.

Aſſi

Assiduus fuit deuotionis exercitiis, vnde ortum habuit singulare patientiæ documentum, quod nobis reliquit.

Missionum prima fuit ad Quiapum, cuius tria sunt oppida prope Manillam: sub cura Sæcularium Clericorum. Ibi promulgato nostrarum missionum Iubilæo, auditæ sunt Confessiones mille & octingentorum hominum, atque multis locis excisæ veteres Ethnici moris reliquiæ. Inde ventum est ad Balaïanos, quibus insita viuendi licentia, & inopia Christianæ culturæ grauem intulerat labem. Aggressus Sacerdos Missionem hanc ab rudimentis Fidei, in tabella descriptis, & ad ædis valuas affixis, indigenarum plerisque occasionem præbuit ea sibi describendi vnde magnopere proficerent, cum in cæteris tum ad instituendum serio Confessionem. Portum Cauite, incolis & aduenis celebrem exinde lustrauimus, vbi tanto plus corruptelæ deprehensum est, quòd eò affluit, & diuersari solet ex omni conditione hominum fœda colluuies: eò missi Sacerdotes duo, quorum Tagales, seu indigenas vnus, vnus Hispanos curaret, quorum omnium fuit insignis sedulitas suis animis procurandis, tametsi per eos nauibus profectionem adornantibus, vniuersi valdè occuparentur conuehendis in ipsas suis mercibus. Magnus fuit omnino animorum motus, vel ab ipsa prima concione, cùm est animaduersa vndique audientium comploratio, & perseuerauit deinceps incrementis maioribus, vt etiam sua sponte milites triginta suas pellices Iudici tradiderint,

derunt, vt eius auctoritate diuellerentur in perpetuum. De breuitate vitæ, mortisque incerta hora & conditione agebat in Concione Sacerdos, in qua tandem ardore dicendi prorupit in hæc verba: Quid? scitisne vtrum obstinatus, qui me audit peccator, die crastina Deo de factis rationem reddet? atque ita contigit. Miles famæ non bonæ proximo manè prope nauim, quæ fabricabatur in littore, leui occasione iratus cùm transiret, ac verbis pessimis eiuraret, fortè decidit à summo proræ lignum, quod subitò hominem, iuramenta repetentem, interfecit. Secundus etiam fuit, in cuius periculo alij sapierunt, qui peruicaci animo amicorum consilia repudiabat, qui à pellicatu eum educere conabantur: stulto autem homini pro responso fuit hæc fatuitas: longum restat Quadragesimæ tempus. Verùm statim ac verba dedit, breuiati sunt dies ei, qui longos sibi restare ad pœnitentiam putabat: nam statim concidit exanimato similis; paruoque temporis interuallo caput, manus, ac pedes motare cœpit, ac si epilepsiam pateretur. Huc & illuc circumspectabat tam rabido aspectu, vt ijs qui aderant magnum terrorem incuteret: ita enim faciem cum timida voce aliò auertere absconderéque conabatur, vt qui terrentem se Dæmonem adspiceret, quæ rabies, absque vllo pœnitentiæ signo, durauit horas circiter duodecim, donec abscissam dentibus linguam pariter & animam exspuit.

ANTIPOLANA SEDES, ET *Silanenſis.*

MVlier Antipolana, cuius fetus in vtero exanimatus, magno parturientis detrimento, expelli non poterat, Sanctum Ignatium inuocans ſtatim ac eius imaginem piè coluit, ſui & eorum, qui aderant, admiratione, putridum eiecit cadauer, dolore ſimul & periculo liberata. Alius cuius agrum & oryzam, circumiecta ſepe nihil prohibente, apri & cerui deuaſtabant, Crucis ſanctæ imaginem in medio conſtituit, & ex tunc hæc animalia pij hominis ſata fugiunt, vicinioraque depaſcuntur. Silanenſi domicilio attributi ſunt populi Maragondones & Indani, cuius ſedis occaſione vſi ſilueſtres & montani mira feritate homines Itæ, ad nos interdum deuoluuntur è iugis montium ad animæ ſalutem exquirendam. Senem quemdam amici hortabantur, vt filiam mortuam loco ſacro ſepeliret; quibus ille barbaro more; prope, inquit, flumē eſt, cuius aquis eam mandabo. Ei poſt paullò mortui ſunt fratres, quorum funera potationibus, ritu ethnico celebrauit, quod factum deinde in templo Sacerdos noſter acerbè reprehēdit, adſtantéſque preces iuſſit fundere pro defunctis duobus fratribus, quod cū facerent reliqui, ſenex ille vnus furenti ſimilis inde exceſſit, ambulatumque conceſſit ad ripam profundi fluminis, qua in deambulatione aquis hauſtus interijt, eodem ſepulcro, quod proximis diebus filiæ ſuæ deſtinauerat,

uerat. Quidam noctu nauiculam plenam mercibus aliunde portabat, quas tamen tempestate suborta in mare mersit: sæuire autem cùm pergeret oceanus, aduersis ventis abreptus est, quò nollet portitor: inter enim spissos scopulos, & fluctus exaltatos in manifesto fuit periculo. At ille Christum Dominum, quo potuit affectu, inuocans, clarè inter noctis obscuritatem vidit nauiculæ proram ducentem puerum, alba ac præfulgenti veste, & pulchritudine inexplicabili, deduxitque hominem cum filiolo, & complusculis, citissimè in portum, ad quem tranquillo etiam mari peruenire experti nautæ impossibile iudicabant.

ZEBVANVM COLLEGIVM.

HVius Collegij Rectorem, Patrem Franciscum Gonzalez morbus nobis sustulit, natum apud Aragonios, in vrbe Tarraconensi, Vota quattuor professum, ætatis anno quadragesimo sexto, vicesimo quarto impetratæ Societatis. Fuit insignis animarum zelo, ijs præsertim temporibus, quibus Bisaïarum ministerio vacauit, & Otonensis Missionis superior fuit, vnde cùm ad hoc regendum Collegium vocatus est, magnus exstitit incolis illius loci animorum sensus atque dolor, Zebuanis verò ad quos veniebat, hilaritas & lætitia. Humilitatem & paupertatem maximè coluit, mirumque in modum gloriabatur, quòd nullus

lus esset in Societate proprietati & ambitioni locus. Finitis exercitiis spiritalibus, quæ clausus plus solito, habuerat, mortifero fuit morbo correptus, & cùm aduersus febris violentiam nulla remedia efficaciam haberent, denique rite dispositus, & ad Dei voluntatem conformatus decessit. Ad prosequendam Missionem in Butuanos Sacerdos ijt, magno indigenarum bono: tristis enim illos morbus inuaserat, qui senes crebro ac debiliores absumebat: quorum alij recens baptizati, alij Pœnitentiæ Sacramento parati, decesserunt. Itum quoque est in vicinum montem, ad Manabas, ferinum genus hominum, qui, vno arcu & sagittis freti, solo venatu vitam tolerant, qui, vbi non succedit, in proximum littus, ad piscatum deuoluuntur. Incidit in littore Sacerdos noster in triginta natu grandi, ac viginti pueros Monabos, qui rectà ad ipsum profecti reuerentiæ causa ei manum deosculati sunt, & risu lætitiam indicante familiarem sermonem conferebant. Pater offerens munuscula, vt hamos, & acus, eorũ voluntates Christo capiebat; hæc enim suscipientibus Sacerdos Sapientiæ Dei thesauros aperuit: quibus rebus attentas aures præstiterunt, magnam Christianæ legis concipientes existimationem. Manobos sola carnis certis diebus apud Christianos abstinentia deterrebat à Fide suscipienda, non enim se idolis seruire, sed Deum omnium conditorem, Christum Redemtorem reuereri aiebant: illam tamen abstinentiæ difficultatem superaturum iri dicebant: ideoque desiderabant, vt ad

 eos

eos Pater aliquando rediret, quem honoris gratia ad nauim comitati sunt.

SEDES APVD PICTOS Insulares.

MIndanaüs Mahometanus Pictis Insularibus triplicem calamitatem, eamque acerbissimam, proxime intulit, & prima contigit quidem Augusto mense, in Leite insula aduersùm Dulachianam sedem, & duo oppida Abugo ac Vito altera in Balanguigan, vbi Turcica immanitas in Christi Domini, eius Matris, ac Cælitum reliquorum imagines gladiis transverberatas, humique raptatas, sæuiit atrocissimè: domos & sata combussit: & quidquid occurrit furenter est demolita: quadringentos è primariis homines, Datos vulgò appellant, in captiuitatem abduxit: cæteræ multitudinis magnum numerum trucidauit. Tertia incursio hostilis magnum nobis, supra cæteras, vulnus inflixit, nam præter oppida Leitæ Insulæ rapinis exhausta, sexcentos homines in seruitutem redegit, & triginta septem biremes spoliis nostrorum oneratas Mindanaum retulit. Huius piraticæ classis præfectus fuit Hispani nominis antiquus hostis Pagdalanus, qui sæpe ex Mindanao insulà ad Pictos debellandos erupit. Cùm Dulachianos primos expilasset, audebat vlteriùs tendere ad interiora insulæ, versùs oppida

da Tambucum, & Ruraguen, ſed Ruraguenſi obuiam prodeuntes, vias arundineis muricibus abũde conſperſerunt, quibus confixi hoſtes reſtiterunt. Hinc flexere viam ad inſularum vnam, cui Samar, id eſt infima, nomen eſt, vbi eſt Tinagobenſis noſtra Sedes, ſed cùm flumen Palo ſalutaſſet, a quo flumine nomen eſt oppido, ſcapham Paloenſium piſcatorum deprædatus, ex eis didicit noſtrum Sacerdotem, & eius ſocium in oppido tum verſari, quo lætus nuncio, flumen ingreſſus in imparatos incolas irrumpit. Mulierum in aperto deprehenſarum ingens fuit captiuitas, cuius in manus quoque venit Pater Paſcalis De Acugna, Dulachianæ Sedis Rector, necdum à periculoſiſſimo confirmatus morbo, cuius vis eò ægrotum deduxerat, vt ſacro oleo inungeretur. Paloenſis & Dulachiani oppidi templis, ac cæteris ædificiis manus abſtinuere Mahometani, vt eorũ opportunitate allecti oppidani, denuo ad incolendum redirent, ſicque nouæ paterent populationi atque iniuriæ. Remigrabat interim cum claſſis parte Pagdanus, cuius deprædationum conſcius, dux ſtrenuus, Franciſcus Hernandez, Nauarreta, qui in Leite Prætorem Regium agebat, zelo concitus, tribus Hiſpanis militibus comitatus, in ſcapha mari celeriter ſe commiſit, hoſtemque ſecutus, ſaltem Patrem Rectorem de illius manibus eripiendum, vel ſibi moriendum eſſe decreuit. Pagdanus in mare concluſum inſulis ſe receperat cum decem biremibus: exploratores præmiſſi ei renunciabant duas apparere na-

uiculas, quæ in portum proximiorem introiiſſent: mox nauiculam ad ſe venientem obſeruat, & eius marginem plenam multi fomitis igniarij, ſtatim ſtratagemate cognito, pauciſſimi ſunt, inquit, Hiſpani numero, plures ignes. Tunc biremem ſuam expediri ad pugnam, tormenta parari voluit: altera biremis huic modò adiuncta præ metu diſceſſerat. At verò Hiſpani inimicam biremem ſua nauićula circumeuntes bombardis quattuor, tot erant pugnantium capita, Duce Prætore Hernandez, ſemel iterumque diſploſis, aliquos ex præcipuis occiderunt, & primum Ternatenſem vnum, rei tormentariæ bene peritum, qui tormenta ibi curabat. Mùltis Hiſpanorum ſpiculis immiſsis frequentes in biremi vulnerabantur, & ipſe Pagdanus in dextro bracchio læſus eſt grauiter. Nec ſolùm hic fuit Hiſpanorum animus, ſed, cognita in hoſtibus multa turbatione, duo cum Mindanaiis manus conſerere auſi ſunt, biremem que ingreſſi ea fortitudine, ac dexteritate enſem hac illac circumferentes, vt hoſtem ad fugam coegerint, quem omnis animus & induſtria, præterquàm ad fugiendum, defecerat. Similiter & nouem aliæ biremes, qua potuerunt feſtinatione, ſe fugæ commiſerunt. Patri vero de Acugna, in biremi Archipiratæ captiuo, periculum necis non defuit, cuius mortem Mindanaij decreuerant, ſed, acinace an lancea eum tollerent, ambigebant: quemque relictum medium prætericrant Hiſpanorum manu miſſæ glandes, confoſſis illius dextra ſiniſtraque duobus Mindanaenſibus, quorum cruor

ciuor eum aſperſerat. Et cùm Pagdani ſeruus dominum ſpiculo percuſſum videret, cucurrit properè, vt Patrem appeteret ad necem, nequiuit tamen etiam manibus ambabus admotis Campilanem, genus eſt grandioris acinacis, ad vulnus attollere. In ea captiuitate didicit idem Pater ex Mindanaenſibus, quòd quando SANGILES, ſunt inſulares populi Mindanaenſibus finitimi, annis ſuperioribus Carigaranæ Reſidentiæ oppida diripuerunt, ſecum inter ſpolia paruam Ieſu pueri deferebant imaginem, quæ in nauigatione barbaris Mahometanis Sangilibus ludibrio erat, ipſam enim ad aquam ſuſpendebant, flagris diuerberabant, & deſpiciebant omni irriſionis genere. Sed ſtatim pœnas dedere tantæ impietatis, nam ſuborta tempeſtas naues & homines perfidos vndis obruit,&malè perdidit,ſaluis pauculis,qui nũc dicunt illã fuiſſe pœnã ſacri pueri,qua ſe vehemẽter in Sangiles vindicauit. Huc caſu deuenit præcipuus quidam Caragenſis, Gumaras nomine, notus Capitaneo Alfonſo de Pedraza,Zebuano Prætori,in cuius amicitiam ſe inſinuare deſiderabat. Hic vt Patrem à ſeruitute in libertatem reſtitueret,putans hoc facto Prætoris amicitiam contrahendam, non modicam diligentiam adhibuit:tandem pretio quadraginta ponderum eum redemit, & parata nauicula, donatumque duabus campanis, quæ illi genti in æſtimatione ſunt, in ciuitatem Zebuanam liberum redire permiſit. Verſabantur Zebuani in magnis metus anguſtiis, ſi ad eos veniret Mindanaïus pirata, qui bonis auda-

cior euentibus ſuperbierat, cum præſertim milites, qui in huius ciuitatis cuſtodia ſunt, & commendatarij ciues, ad Manillam vocati eſſent, vt inde ad Molucas contra Hollādenſes expeditionem facerent. Rem hanc, & Biſaïenſium calamitatem, vt cum Domino Inſularum Gubernatore tractarent, miſſi ſunt ad vrbem Manillam, Reuerendiſſimi Epiſcopi, quem infirmitas ad eundum impediit, & totius ciuitatis nomine, Pater Franciſcus Vincentius in Pictis Inſulis Superintendens, & Pater Paſcalis de Acugna, qui ab hoſtibus recens venerat. Ibi egerunt, vt milites, & ciues commendatarij in ſua ciuitate permanerent, addita denuo acie militari duplici, vt vrbem illam, & Inſulas pictas, quæ Biſaïenſium, ſeu Pictorum ſunt, à quocumque impetu tueantur, dum ad Mindanaenſes expugnandos parantur neceſſaria.

BOHOLANA, DVLACHIANA, & Tinagobenſis Sedes.

BOholanis hoc anno tranquillitas fuit ab hoſtium incurſionibus, tantoque maior Patribus noſtris facultas ſalutis indigenarum procurandæ. In Dulachiano agro, in oppido Dagami, quod caput eſt reliquorum, baptiſmo luſtrati ſunt adulti omnes, qui adhuc in infidelitate perſtabant, ſed eorum numerum non aſſignant; ante Baptiſmum autem moniti, ſeruis, qui leui ex cauſa ſerui erant

liber

libertatem reddiderunt. Arescebant Dagami, quæ creuerant, oryzæ sata, defectu pluuiæ, quæ multis iam diebus in desiderio erat. Indicta supplicatione publica, longo se flagellantium ordine, sanctissima Virgo, cuius imaginem præferebant, ita deprecantibus præsto fuit, vt tribus diebus continuis imbrem non cessantem habuerint. Horum exemplo, & miraculoso euentu commoti sunt Paloenses, qui pluuijs etiam indigebant, itaque simili supplicatione vix, qui flagris terga verberarunt, domum redierant, cùm copiosus imber è cælo decidit, qui abũdantem dedit fructuum perceptionem. Conscius Sacerdos, quod senex antiquitatis suæ tenebris adhuc obscuratus, pro salute filij Dijs sacrificium obtulerat, eum grauiter reprehendit, & ad pœnitentiam adducere conatus est: senex inueteratam sacrificandi consuetudinem occultauit, ac negauit factum: Deus autem supplicium de ipso manifestum, in aliorum animaduersionem sumsit: simul enim senex & filius, cuius salutem nefario sacrificio quæsierat, impœnitentes interierunt. Tinagobensi Residentiæ, quæ subijciuntur Insulæ, à SAMAR, vt suprà diximus, nomen habent, quod idem valet, atque Infimæ Insulæ. Vix in hoc toto tractu veteris infidelitatis vlla indicia reperiuntur: idololatria funditus eradicata est, & aucta Fides cum deuotionis & pœnitentiæ operibus. Ferè semper, sed in Quadragesima præcipuè, per noctem in templis diuerberationis causa conueniunt: & multi per calles, tunica induta Europæorum more, vsque ad

ſanguinis effuſionem funibus ſe flagellant: Cruces alij portant ſuper humeros, alij aliis pœnitentiæ modis ſe exercent, & communiter omnibus inſedit amor pietates ſimiles frequentandi. Quidam per incuriam die Feſto ſacris non interfuit, ferebatque aliò nauiculam ſale plenam, & cùm longiùs iam eſſet à littore parum abfuit quin in vndis vento concitatis ſummergeretur. Tunc ille omiſſionis ſuæ pœnam pertimeſcens Diuinam miſericordiam implorauit, ſedatur tempeſtas, ſed cùm portum appelleret, quietum mare cernentibus omnibus, & ipſo in terram exſiliente, nauiculam hauſit.

Ex captiuis, quos Mindanaenſes piratæ tulerant, Luſitanus quidam & indigenæ quinque redierunt, qui ita glorioſè loquuntur de aliquibus huius Reſidentiæ mulieribus, quæ in captiuitate ſunt, vt rectè de ipſis illud dici poſſit: Cuſtodierunt animam ſuam, & non ſunt contaminatæ in eſcis Gentilium, & memores ſunt Domini in toto corde ſuo. Præit illis exemplo probatæ virtutis mulier, quæ in oppido eſt Piratæ HINVC, quæ antiquam recitandi roſarij conſuetudinem ita retinet, vt ſphærulæ precatoriæ numquam ferè de illius manu decidant: mane & veſperè vnius horæ aut duarum ſpatio, flexis genibus, & leuatis ad cælum manibus, orationi vacat; dies Dominicas, & Sanctorum feſta ſibi nota ſanctificat, idque ipſum concaptiuas admonet, & præcipuè in Fide perſeuerantiam, & in virtute conſeruanda conſtantiam crebro ſuadet. Vna earum mulierum,

adolescens, & egregiæ venustatis, statuit apud se potius morti tradendam, quàm turpitudine candorem Christiani animi maculandum, persistitque in suscepta constantia, quæ inhumaniter à Domino suo tractata nec minis nec verberibus adduci potuit, vt non contemnat illecebras. Altera ab ipso Hinuc Pirata, cuius domi est, improbe sollicitata, vt repudiato coniuge, qui in hac Residentia ex nobilioribus est, ipsi inter concubinas sit, conata est monitis tam peruersi hominis intemperantiam corrigere: quod cùm non sufficeret, vt eum ab intenta nequitia auerteret, magna constantia ab se procul abegit, & hac de causa eam flagellis quotidie, pugnis, & virgis ita malè afficit, vt sæpe pro mortua relinquatur, faciesque ipsa pallida vulneribus & vibicibus rem demonstrant. In noctibus lucta est maior, sed pia mulier in tanto discrimine noctes agit pænè integras, sedés, plorans, & castissimæ Matris Virginis opem implorans, sicque firmatur Diuina gratia. Semel Hinuc ira percitus & furore, quòd à muliercula ita despiceretur, acinacem arripuit, quo illam obtruncaret; illa statim maxima alacritate genua flectens, iunctisque ante pectus manibus, & sublatis oculis, percute, inquit, pro Christo morior. Hinuc speculum istud admiratus, mutauit animum, priuauitque Christi famulam corona Martyrij, quod in votis habebat, fortè vt maioribus meritis, & longiori patientia pulcriori laureola perfruatur.

SPIRITVS SANCTI, ET Carigana Sedes.

IN Sancti Spiritus, siue Palapagi, administri sunt nostri Patres oppidorum decem, quæ amplæ insulæ Zabao, & duabus minoribus circumiecta sunt, regioque hæc satis ampla Sancti Spiritus nomen habet, sed quoniam in oppido Palapag primum fuit Fidei præconium, hinc est, Vt Residentia Palapagana dici soleat, non aliter ac aliæ Residentiæ, quibus multi ad ministeria assignati sunt populi, à præcipuo appellationem sortiuntur. Numquam ad hanc regionem Mindanaenses peruenêre, tum quia magis distat, quàm aliæ, tum quia maris nauigatio est perdifficilis per angustum fretum, & velut ostium, per quod mare ad insulas istas funditur, & refunditur, refluuntque vndæ in seipsas ea velocitate ac impetu, vt certum sit ignaris illac nauigandi periculum. Rebus itaque pacatis huius Residentiæ, fructus etiam pacatissimi percipiuntur, vt hoc anno ad Baptismum mille ducenti sexdecim adducti sint: trecenti paruuli, vnde nonnulli paullò post feliciter defuncti sunt: ex adultis quadringenti & octoginta duo consuetis Ecclesiæ cærimoniis matrimonio coniuncti. Indigenæ quidam venationis causa montem ingressi, gurgustia quædam idolorum cultui dicata videntes, ancipites ac dubij esse cœperunt, an vera essent, quæ de idolorum inanitate nostri

prædi

prædicauerant, & ſtatuto ad ianuam idolo, comperiamus, aiunt, vtrum proauis noſtris, an Euangelij prædicatoribus adhibenda ſit fides: ſi ceruum ceperimus, ſtandum erit antiquæ doctrinæ. Tunc exeuntes, hac illac perueſtigantes, ſub veſperum nihil venati redierunt: & Crucẽ ſanctã idoli loco ſtatuentes, addiderunt, vera fatebimur, quæ Patres de Chriſto nos docent, ſi ceruũ venati fuerimus & ad venationẽ exeũtes ante horam ceruũ magnitudinis ingentis deprædati ſunt, quod ipſi admirati, multis aliis & noſtris etiam retulerunt, & errorem edocti ſunt. Carigaræ bellici quidem rumores terroris nonnihil pepererunt, non ita tamen, vt miniſteria noſtra prætermitterentur, quãquam populi frequentia minor aliquando fuit, ſed ipſe tandem timoris turbo indigenarum ardorem pietatis excitauit, maior enim deinde fuit ad Sacramenta concurſus. Indigena quidam multo auro & mancipiis opulentus, ab amico pietatis cultore admonitus eſt, vt depoſita auaritia, tandem Deo ſe dederet: memineris, inquit, quod in concione audiuimus, qualiter Deus peccatores punit, quos diluuio quondam perdidit; cui reſpondit auarus iocator: Aurum habeo, quo ſcalam fabricabo ita ſublimem, vt ſi mundus iterum aquis obruatur, ad æthercam regionem poſſim aſcendere. Non multò pòſt cum riuulum pertranſiret, in paucalas lapſus aquas interiit.

PRO

PROVINCIA LVSITANIA.

Anno priore fuimus sexcenti septuagintasex Socij, posteriore decem & nouem illis pauciores; Sacerdotes ducenti triginta, Scholastici centum nonaginta circiter, Coadiutores centum septuagintaseptem, octoginta Nouitij, Familiæ decem & octo.

OLYSSIPONENSIS PROFESsorum, ac Tironum Domus.

IN Professa Domo tres occubuere, omnium primus Nicolaus Pereira, rei familiaris iactura insigni, cui se vltrò, Musis valere iussis manciparat, cui primas operas debet succrescens Nouitiorum Domus, quam valdè iuuit, visurus propediem absolutam, nisi dura illa manus vnro

tra

traxiſſet in Libitinam, meritis grauem, natum annis ſexagintaquinque, nobis iunctum triginta ſex. Crudum adhuc vulnus infricuit Alfonſi de Proença proximus diſceſſus, eodem vitæ genere, & fide, quibus ille ſuperior, quo mortuo magnum nobis reuixit magni illius Ignatij Martinez deſiderium, cuius lateri viginti ipſos annos tractandis pueris adhæſerat: plures etiam colligenda nobis ſtipe poſuerat: mite ac mãſuetum ingeniũ: cõpoſiti ad modeſtiam oculi, animorũ illices & amici, cæleſtium rerum commercio viam muniebant; viuum amauit, mortuum ſuſpirat Olyſſipo, cælo inuectum poſt ætatis annum primum ſupra quinquageſimum, Societatis ſecundum ſupra triceſimum. In ipſo ætatis flore nobis præreptus eſt Guillelmus Moniſius, primo adhuc Tirocinio multus victoria. Conimbrica Olyſſiponem miſſus morbo corripitur, nec inter morbi deliria omnino deſipuit, quin duriora quæque Obedientiæ nomine proſequeretur; de cętero ſumma innocentia, & quæ in illa ætatula parum negotij ad Superos faceſſat. Annis vixerat ſeptemdecim, primo Societatis defunctus. Sacro fonte luſtrati ad ſeptuaginta Hebræi, Turcæ, Mauri, Hæretici vitio emuncti. Duo inſigniores, alter Maurus Dynaſta, alter Morabitus Caciſius: copiis ille, & potentia Nobilis: iſte litteratura, & Alcorani commentis ſuperbus: luſtralem aquam apud nos ſuſcepere: Epiſcopus Septenſis luſtrauit: de fonte ſuſcepere primates Luſitani ſollemni cęrimonia. Indica nauis ad bonæ Spei promontorium horrendo aquarum

pro

procursu ad Syrtes & breuia impegit, in summo discrimine mox omnes cælum ac Superos fatigare: pendet, nutat, & mole sua stat oneraria, dubia quà ruinam trahat: tum qui aderant Virgini, cui à fine religio, haud illepidè in fine vitæ votum nuncupant: ædiculæ id nomen est, haud procul Olyssipone, fastigiato promontorij isthmo, & in Oceani prospectum pharus altera. Resilit subitò inter vadosa nauigium, ac velut cælesti manu ductum viam tenet, & portum; dissimulare interim solutionem debitores: noster vnumquemque adire, aurem vellere, insimulare voti damnatos, donec collatis symbolis lychnus aureorum ducentorum & quinquaginta confletur & affigatur. Ridebat adolescens omnem rationem Sodalitij petulantiùs, cuius flagitij cùm à Sodalium vno seueriùs argueretur, Age, inquit ille, schedulam mihi vná, hoc mense, Rhadamantus aliquis ex vrna moueat apud vos, & si quidem Sancti tutelaris mihi nomen obtigerit, ea syngrapha sit, me nomen daturum vestro albo. Ergo dies aderat, demittuntur in vrnam nomina, sortitò educuntur, eo ipso, quo optauerat, nomine schedulá illi exiit, perculit animum adolescentis oracúlum, & homines, qui se tam ritè inaugurarent, dato nomine, persequitur, ad virtutem impigrè æmulatur. Lectulo affixum, Sodalem grauis morbus opprimebat, sed enecabat maximè nausea, cùm deplorata valetudine cælestis Mater adblanditur, visendam se ægro cum puellulo per speciem obtulit, puer calathum gestabat pomis grauem, tum ad irritamentum gulæ offerre

offerre homini fastidioso. Leuat ipse impiger corpusculum, dat se in genua venerabundus, & in puerum ruere capit impetum, subitò autem inter manus tantum delicium elabitur, mox autem nausea depulsa cum morbo est.

Insequente anno ademtus est è numero Fratrum in Professa Domo Bartolomæus Aluarus, Formatus in re domestica. Adiutor, in Deum & rem sacram pronus, vnde illa ad augendam templi supellectilem industria, cuius manu si partum dixerim princeps totius sacrarij instrumentum, à vero procul non erit. Vt tamen cum manu animum intenderet, nullam Aluarus diem à psallendi officio duxit vacuam, Sacerdotibus, quotquot posset, facientibus ministrare, & pietatis occasionem, quantulacumque se daret, premere solitus. Ceterùm quàm piè in Deum affectus foret, apud externos planè docuit; quæ enim ægrotus post Eucharistiam vomuerat, nixus genibus Aluarus exhausit, tactus metu, ne si quid sacri subesset, minùs castè haberetur. Mira eius in ægrotos caritas, quos annis ferè quadragenis apud nos procurauit, & quidem aperto capite, vultu placido, vt in eo negotio nullius opem operámve exigeret, tametsi liceret per ætatem, & labores. Iaponiis laboribus destinatus, & ab Antistite Sebastiano Moralio in Sacerdotem selectus, amplexus laborem, honorem constantissimè remisit. Morbo tandem afflictatur, quo pressus morbo, sacrum Beato Bartolomæo diem confecit vltimum. Ex Hæretica licentia quinquageni Christi se Fidei credidere: ex

M2

Mahometano & Hebræo luto quini viceni ſacra vnda luſtrati: terni tamen, eiurata clàm Hæreſi, Chriſto ac Fidei reſtituti: & in iis natione ac vita domeſtica Maurus vnus, licèt quadriennio iam publicus Theologiæ auditor. Vnus aliquis inter reos capitis damnatus, cauſam à prophano Senatu ad ſacrum vertit, quòd ſe familiarem Religioſi Ordinis, & Sacerdotem aſſereret, idque firmaret teſtibus. Hinc exorta inter vtrumque Senatum pugna acerrima, vt iam propè ad manus & ferrum veniretur, dum vtraque pars reum ac eius indicium ſibi vindicat. Verùm vbi patuit paratos ab reo teſtes, quibus cauſa niteretur, ducitur ad ſupplicium, eoque mittuntur cum lictoribus inſtructi ſecuribus Magiſtratuum apparitores, ne quid tumultus oriretur. Coëunt etiam populares relictis operibus officiniſque, pro ſacroSenatu pugnaturi, ſi quid moueretur, tanto mortalium concurſu, vt dena millia in armis eſſent. Quid fieri oporteret in tanto rerum motu ægrè ſuccurrebat: à noſtro tamen homine factum, vt reus ſuas artes cum fide referret: quo dicto omnes diſcuſſi motus eueſtigiò, & reus iniecto laqueo ſuſpenſus dignum moribus exitum inuenit, non tamen leui ſalutis argumento. Similis pænè noſtrorum induſtria in altero, ac ſimilis euentus. Nobilem peculatus reum indicia & iudicia oppreſſerant, vt res ad reſtim pertineret, qua parata, commotus grauiter, vel doloris puniendi, vel leuandi criminis gratia, multa in libello nomina conſcribit, quibus ſceleris affines ex ipſo ſupplicij loco nominaret, &

iudicio committeret. Res multorum famam offendebat grauissimè, ciuium animos turbabat, quos ad spectaculum viri Nobilis pœna exciuerat. Hominem vt ab ea mente demoueret, è nostris vnus aggreditur, & reus licèt primùm non respondet, ad extremum tamen precibus vincitur, libellum rescindit, nihil de sociis agit, à piaculo purgat animum, & crucem subit pientissimo in posterum exemplo. Hisce rebus permoti ciues prædicant homines Societatis publico natos bono. Pater Ignatius Martinez nuper vita functus, is qui totam ætatem in pueritia instituenda collocauerat, his diebus oculos cæco puero restituit. Puer annorum duorum, Emmanuelis Lacerdæ ac Franciscæ Aragoniæ filius, in morbum incidit, ex quo perdidit oculos. Deploratam filij salutem pater à Deo parandam censet, petit ab nostris, quos obuios primos habuit, ecquid reliqui ab Ignatio Martinio habeant, cuius sub vexillis puer Lacerda adoleuerat, cuiusque sanctitati multum & nobilissima & deuotissima Domus tribuit. Affertur schedula ex Ignatij manu, quam Lacerda excepit nixus genibus, nec sine lacrymis in magnam spem erectus, puerique oculis admouet; mirum dictu, admota schedula cæco repentè oculos restituit. In Seminario Hibernico decessit anno priore Pater Eduardus à Costa, in primaria nobilitate natus, magnisque ditatus redditibus, cœlibem vitam ad quadragesimum secundum vitæ annum magna laude egerat, inde Societatem ingreditur, & quoniam ætate grandior, effetis

viribus, nequibat quibus volebat copiis Deum demereri, eis statuit, quibus posset. Quare in Collegij fundationem fortunas omnes corrasit, fortunatissimus vel maximè hoc nomine, quòd Fundatoris encomio viuus & mortuus breui interuallo potitus est. Cùm enim de loco ac sede Collegij consultaretur; sedem ipse mutauit, & egregios viri conatus inexorata illa necessitas intercepit, postumamque feturam Societati reliquit, posteris documentum insigne pietatis. Memorant, in summa illa facultatum licentia, vsque adeò alienos oculos præcauisse, vt etiam famulorum conspectu in corporis adminiculatione sit verecundatus. Inde morti accinctus, ingeniosus pudoris Athleta, sacro oleo perüngendus, vnum enixè petiit; tum se prolixiori gaudio delibutum fore, si sacra ea litura, inuiso corpusculo, nullo pudoris dispendio, admoueretur: ita mortem, placidissimo somno similem, eluctatus est, anno ætatis quadragesimo, Societatis septimo. Secundum ibi amisimus Patrem Andream Aluarez, emeritum totius Prouinciæ Procuratorem, eumdemque dexterrimum, & virtutis studio spectatissimum. Quamuis graui confectoque corpore præcipitaret ad senium, viarum difficultates crudus viridisque superabat. Mortem mira animi voluptate excepit, ætatis suæ quinquagesimo sexto, nostræ Societatis sexto supra tricesimum. Tertius discessit Pater Dominicus Pirez, annis natus quadraginta duobus, egerat in Societate duodecim, Spiritualium Adiutor minimè malus. Morbi impro-

bitate laborum Iliadem exſorbuit. Quartum mors abſtulit Antonium Emmanuelem, bonæ indolis adoleſcentem, qui phthiſim obfirmato ad mortem animo ita pertulit, vt vitam præ illa ſibi iam moleſtam fore dictitaret. Obiit anno ætatis viceſimo ſexto, nobiſcum nonum abſoluerat. Quinto loco deſideratus eſt Franciſcus Aluarez, rei domeſticæ Adiutor, Diuinæ etiam cupidiſſimus, cui vnius ſuauiſſimè inhiauit, longo ſenio aſſecutus eſt. Vltimus numerum expleuit Alfonſus de Boim, eodem vitæ genere, iiſdem morbi moleſtiis diuexatus, ſed breuiori curſum tenuit, triginta annis natus, quorum octo apud nos ſumma laude traduxerat.

CONIMBRICENSE COLLEGIVM.

PHTHISIS vnum & alterum nobis exſtinxit: Primum Antonium Ferreiram, læuo an læto anni auſpicio dubium: primo ſcilicet anni die vltimum habuit in humanis, in Diuinis prorogaturus. Rerum domeſticarum Adiutor fuit ſanè ſtrenuus, ſed vitæ compendio vires fregit, cùm expleſſet viceſimum ſextum ætatis annum, Societatis quintum, & virtutum omnes numeros. Secundus Emmanuel Correa fato acerbo extabuit, ſed hilari vultu in pertinaci laniatu dolorum: Philoſophum agebat bonæ ſpei; Religioſum minimè malum: ætatis annum viceſimum ſecundum: in Societate ſextum. Sodales, elaturi fune-

re aliquem ex Collegis, albati coëunt in commune sacellum, vnde postea ordine procedunt ad exsequias. Quòd igitur Sodalium vnus insigni tectus amictu non venerat, Sodalitij Censor ceream faculam ei negauit multæ nomine. Animaduersio huiusmodi hominis animum adeò exacerbauit, vt in verba licentiùs prolaberetur. Cæterum ab eo stomacho vbi deferbuit, tanti piaculi luendi optimam iniit rationem, nam cùm Sodales coiissent, frequentésque omnes nullo vestis insigni assiderent, ipse alba iam penula insignitus ingreditur, tum defixis solo genibus temerariam linguæ procacitatem palam profitetur, multísque incusat: optare se à Censore illo duriùs obiurgari: cæterum veniam illo habitu & poscere, & sperare, nec immeritò assecutus est, & ingenui pudoris amatorem omnes mutuo amplexu exceperunt. Femina triginta ipsos annos libidinum cœno volutabatur, neque satis fidebat Confessariis: inde sacris passim temeratis in desperationem adducitur, & iam infernates vmbræ prætendebantur, miseram vt portentis ludificarent, cùm supernates affulsere splendores. Pernox cùm ea semel facinorum conscientia discruciaretur, somno occupatam Virgo cum Puellulo IESV circumuenit, oculis & vultu seuerioribus obiurgat: tum Puellus, eia, inquit, hosce vide minimè suspectos; duos ille nostros Sacerdotes digitulo commonstrabat, quibus peccata tutò credas: nec plura Puer, sed cum amica quadam indignatione discedit. Euigilat mulier cum eiulatu, & reliquum noctis producit
insom

insomnis: vixque illuxerat; cùm in ædem nostram properat: ibi lacrymabunda ante Virginis & IESV aram supplicabat: & ecce tibi duo illi nostri, tùm primùm ad oppidum prouecti, templum ingrediuntur. Hæsit diu stupore defixa mulier, ob rei insolentiam, quod videt, non satis credit: vbi tamen recognouit, domum repetit, mox totius vitæ inita ratione, peccatorum turpitudinem expendere, in comperendinum dictura parare: nec multò pòst ad pedes nostri Sacerdotis mandata facessit: tum & illa animi turbatio penitùs facessiuit. Nostris peregrè versantibus concionum gratia nuncius est allatus, luporum cateruam saltu degressam in homines inuadere; septem iam mortales eorum laniena interiisse, plures etiam commorsos contagio laborare; sed illud stupendum inter cætera. In vicino oppido Germello famosam feminam vulgato corpore lasciuire; quam lupi omnium primam confecerint; nam ipso meridie lupi cateruatim lupam in lupanari inuadunt, & inuerecundum illud os ore vesano, fœdóque laniatum relinquunt.

Anno altero aliquot Sociorum exstincti febre: in iis primus Emmanuel Pinarius, nec Philosophiæ curriculum, nec octauum in Societate annum, bonus sui hostis peregit. Post hunc Antonius Godinius, religiosè viuendi, & meditandi amans, decurso Philosophiæ spatio; & nonum Societatis, & supremum vitæ annum expleuit.

Tertio loco elatus est, Angelus Borgius, Italus; curandæ rei domesticæ ita deditus, vt ex pulmone

ſanguinem labor excuſſerit, laboris ita amicum, vt imminente fati die adhuc non ceſſaret.

Quartus exceſſit Ludouicus Rebellus, Humanitatis ſtudioſus, in humanis tamen decimum nonum, in Societate tertium annum vixit, totius virtutis cura notus, verum pietatis & pœnitentiæ ardore notiſſimus. Præcipuam duxit curam, ſe premere & deprimere: atque ita ad occaſiones intentus, viliſſima quæque exercebat. Cognatorum tam piè abhorrens, vt è noſtris vnum, auctoritate & gratia non modicum, minùs curauerit, quem ſibi cognatum nouerat. Quidquid temporis à reliquo negotio ſuppeteret, in contemplandi otio collocabat, eáque erat inter Socios de Ludouico opinatio, vt quæſitum nemo niſi nixum genibus, & meditantem inueniret. De obitu monitus nihil mouetur: tam lætus de eo diſſerit, vt nihil in votis aliud habere videatur, ita de patriæ bonis certus, vt cùm Sacerdos vnus illa Iobi ederet oracula: In carne mea videbo Deum ſaluatorem meũ: ſemel & bis adderet Ludouicus: Quem viſurus ſum ego ipſe, ego ipſe: atque ita cùm paullatim deficeret, inter piorum preces tranquilliſſimè exſpirauit, tam læto oris habitu, vt cùm efferretur, viuus videretur. Suam quoque in Tirones manum iniecit mors acerba: Emmanuel enim Foïus, Olyſſiponenſis, genu exulcerato decubuit, & occubuit. Is quidem erat, quem morbi vis ſatis moleſta commendauit, ſpe & patientia probatum. Foïum ſequitur Sebaſtianus Aluarus, Adiutor optimo patientiæ nomine; cùm perpetuo totius

cor

corporis dolore vexaretur: laboris patientissimus, quem non exiguum in prædiorum cultu posuit. Ex Patribus tres & morbus & mors abstulit; vnum in primis Emmanuelem Tauarium, Eborensem, anno Societatis quarto & vicesimo, morbi causam ab ægro iam quadragenarius contraxit, quem audierat confitentem. In Insularum stationibus Theologiam de Moribus docuit, & Concionatorem egit bona totius Societatis fama. Alterum rapuit Franciscum de Faria, quattuor Votorum Professum, & quadragenarium, duos & viginti annos in Societate agentem, totius vitæ cursu totius etiam virtutis nomine prædicandus. Paupertatis ita studiosus, vt eam in paruis æquè ac in magnis amaret. Caritatis & pacis adeò amans, vt pro odio gratiam redderet. Meditationibus ita mancipatus, vt Deum semper versaret animo.

Postremò obiit ille totius Prouinciæ magister Sociorum parens, & nouum sanctimoniæ exemplum Georgius Rigius, quem tamen beatorum sedibus adscriptum vitæ benefacta, & præclara omnium dicta probant. Eius ætas ad annum octogesimum septimum processerat, cuius in Societate septimum & sexagesimum expleuit, trium Votorum Professus. Ab inito Sacerdotio in Collegij Ministrum cooptatus, eam potestatem ad prouectam iam ætatem tolerauit: quænam verò ibi sanctitatis signa fecerit, supremus Professorum gradus monet, quem sibi decretum obstinatissimè recusauit, illud iteratò dictitans, satis sibi suóque nomini quæsitum, si in secundis consiste-

ret. Diuinis rebus ita vacabat, vt nec morbus, nec vlla rerum cura meditandi curam solueret. Nam cùm grauiter affectus decumberet, rogatus de valetudine, reddidit bene se valere, dictum ex eo firmatum arbitratus, quòd stata meditandi hora, licèt lecto affixus, meditaretur. Quo in studio quàm intenderet animum, significauit, miratus in quodam Socio mentis in oratione vagationem; nam, inquit, qui fieri potest, vt aliena Deo cogitet, qui Deum orat? Paupertatem matrem professus toto corporis cultu & habitu: vestes sua manu resarcire solitus: caligis quinquennium, pileo vltra decennium vsus. Poscenti dederat cęlestis Agni cerulas, ea facultate, qua Minister, ea dona dabat. Ex facto subit animum facti pœnitentia, atque in multorum aspectu nullum sibi aliud in ea re factum, hoc vno excepto, pœnitendum retulit, nec sine lacrymis. Sensuum licentiam ita seuerè habuit, vt in vltimo vitæ die pedem subtraxerit tentanti an frigeret. Linguam ita premebat, vt numquam sine magno verborum pondere & pudore loqueretur. Hunc ab vno Obedientiæ cognomento Sanctum Pater Iacobus Myronius nominabat, cùm Prouinciam recognosceret. Certum illud & peruagatissimum à Ministro morem Rectorum moribus ita gestum, vt ex eorum dicto dictum, ex vultu vultum, ex animo animum formaret; ac vel eos etiam, quorum pueritiam instruxerat, Christi loco Præfectos pueri more & modo senior obseruabat & colebat. De suo ministerio ita ratiocinari erat solitus: inuisam obtemperantibus Ministri

po

poteſtatem cur ambirem? Moleſtam miniſtrantibus cur pertinaciter detrectarem? Nónne id obedienti homini abſurdum fuerit? Mulcendæ Sociorum valetudini, morbiſque leniendis nullam vmquam opem & operam non adhibuit, quibus ſe rebus natum & prouiſum à Deo dictitabat. Quo in genere illius quoddam facinus memoratur, quod Petrus Fonſeca magnæ vir auctoritatis, miraculum, non miraculo dixit ſimile. Ægrotum nactus vlcerofum Rigius, non auerſatur, quamuis delicati animi ſollertia à curando auertat: quin potiùs cùm ex hominis vlcere manet ſanies, manantem ex vlcere ſaniem ſemel & bis exſugit, vt oſtendat arduum eſſe nihil, & nihil horridum, quod caritatis virtus non efficiat, non exhauriat. Vno verbo eius ſanctimoniam clariſſimorum virorum teſtimonia oſtendunt apertiſſimè. Ignatius Martinius Rigij ſententiam in negotio, quod inciderat, publicè in conuentu Patrum laudauit aliquando, tamquam hominis, cuius auctoritati nemo deberet refragari. Venerat idem Ignatius Conimbricam, cuius manum vt oſcularetur Rigius omni conatu eniſus eſt, ſed præcisè negauit Ignatius, atque cùm Rigius inde exceſſiſſet, de illo ſic locutus eſt: Ea pollet Rigius ſanctitate, vt mihi ſit dubium, an iuſtè à nobis curetur, & pro meritorum gratia ametur: ego certè non ſatis haberem, quem ille tangit pedibus, locum oſculari. Æqua de Rigio Pater Petrus Fonſeca, qui à Rigio non facta facinora, ſed miracula patrata aſſerebat. Idem cenſuere Pater Hieronymus Caruallius &

Pater Franciſcus Soarius, Conimbricenſis Antiſtes, Academiæ Rector, ex Academia litteratiſſimus quiſque, ac ſacro è Senatu Patricij, quibus Rigij ſanctitas & grata & nota erat. Neque minùs reuerenter de eo iudicauit Princeps Catharina Ducis Brigantini mater, neptis Regis Emmanuelis, quæ de nullo potiùs, quàm de Rigio ſciſcitabatur, nullius æquè ac Rigij ſanctitatem celebrabat, quem etiam ex matris præſcripto, dum Conimbricæ vixit, Alexander eius filius parentis loco & habuit & coluit.

EBORENSE COLLEGIVM.

AVſa etiam eſt Eborenſes contemerare moleſta illa phthiſis, vt pari ac Conimbricæ iactura, duos afflauerit, ætate, ſtudio, virtute pari, dolore etiam noſtro pari. Primo contactu emarcuit floſculus ætatis Michaël de Alcaceua, abſoluto vixdum Tirocinio; ſed in illa ætatis teneritudine, annoſa & adulta virtus conſenuerat. Cùm paullulum morbo recreatus corpuſculum leuaret, rogatus à ſuis eſt, vellétne Societate exauctorari, quod ſe impetraturos, vitæ cauſa, non diffidebant. Mihi verò, inquit ille, viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum. Igitur quam vitam deuouerat, mira dolorum patientia incorruptiſſimè traduxit. Eum ſecutus eſt Franciſcus Rotericus, ab operis Formatus Adiutor, Societatis amore inſigniter laudandus. Huius parentibus dum homines

nes nequam obesse infamia student, Roterico grauissimè incommodarunt, nam cùm Societatis illud esset impedimentum, dimissus ab ea est; ceterùm eam calumniam adeò ipse eluit, vt vel ipsi impostores turpissimi mendacij conuicti fuerint. Ergo comperta veritate ire iterum in Societatem Rotericus pergit, rediitque, qui noster fuerat, sed breui fuit, nam comes Procuratori Romam eunti phthisim contraxit, vnde absumtus est.

Et altera quoque biennij parte obiere duo, primus Pater Rodericus Barrius, Spiritalis Adiutor, lenta corruptus febri, molestias morbi patienter pertulit, & bono virtutum omnium exemplo, quem pietati deuotissimum probat frequentior ad augustissimum Sacramentum obsecratio. Sub Patris Roderici excessu Frater Thomas Fernandius, in re familiari Adiutor, dum vixit & valuit, piè & diligenter sua munera obiit. A Tudertania missus Eboram, mortis causam habuit eiectum ore sanguinem, quam ille iacturam pro Christo factam in magno habebat lucro. Muliercula cum marito vitam manu tolerabat, eáque industria pecuniam coëgerat, vt vicena in numerato sestertia haberet, quin de summa virum moneret. Nec succurrebat, quo in opere tantam pecuniæ vim pulchrè locaret, nec opportunitatem ad id captabat, eam tamen Deus obtulit. Cùm enim puella genere Nobilis in Sacro Virginum loco foret, & periculum esset, ne, ob rerum angustias, profiteri non posset, néve loco moueretur, rerum fortunam, puellæ nobilitatem, naturæ dotes simul cum inopia

pia

pia in vrbem fama distulit, in forum distraxit, quo in loco muliercula suas curabat opes. Iniqua ergo puellæ fortuna pulsatur mulieris animus, nostrum exemplò conuenit; quam pararat summam in puellæ dotem libēter attribuit. Docet noster viri assensionem in id munus; & pium opus esse, conciliandam, quam mulier & pollicita est, & à viro non inuito expressit, cuius tam prolixa voluntas erga alienam penuriam ita Virginum Collegium ipsi demeruit, vt tametsi oblata summa rationem consuetæ dotis non æquaret, pro legitima tamen dote sumeretur.

BRACARENSE ET BRIGANTINUM Collegia.

BRacaræ Lutheri discipulus, nostris Doctoribus, fœdæ scholæ errores dedidicit. Vnus diro anathemate exsecrandus, post viginti annos tremendæ deuotionis; æris abalienati condonatione, absolutus. Hominum tria millia Ceneralium peruigilio Christi corpus participauerunt: eum tenorem pietatis per anni spatia plures seruauerunt.

Altero anno ex Patribus obiit Antonius Dinysius, Conimbricensis, anno ætatis tricesimo octauo, Votorum quattuor Professus, cùm Theologiam de Moribus exponeret, quo in officio versatus septennium patientia nobili; cùm enim minùs valeret commodè; morbi vim tacitus sustentabat,

tabat: nec tamen ex valetudine in socordiam defecerat, Confessionibus & Concionibus paratus, Obtrectandi cupidos solo vultu coercebat: eaque erat de homine opinio, vt verbo neminem vel leuiter offendisse putaretur. Post hunc Odoardus Cerueria, Portuensis, obiit, qui annum ætatis quinquagesimum tertium, tricesimum nonum Societatis expleuerat, ad quattuor Votorum professionem promotus, vir laboris patiens, nam decies in diuersa missus præclarè egerat, Confessionibus continuus, Concionibus assiduus, ingenio ita placido, vt ne verbo quidem læderet, & si facto læderetur, ex quo magnam domi forisque gratiam coëgerat.

Brigantiæ Iubilæi Religio profanum ieiunij præludium fausta acclamatione consecrauit. Pari auspicio Parthenonis Sodalitium artifices, & agricolæ nuncuparunt. Ad celebriora oppida susceptæ tres expeditiones, quibus momenti magni merces exportatæ sunt. Vnius infelix casus, qui cùm salutares admonitiones summo despicatui haberet, maiores etiam odij flammas eructaret, in pontis traiectu, cum multi præissent innoxij, ipse depontanus labente subitò sublicio deiicitur, amneque abreptus, haud dubio Diuinæ vindictæ ostento, præfocatur.

POR

PORTVENSE COLLEGIVM, *& domus Professa Villavicosæ.*

REctorem in Portu amisimus, Patrem Ioannem Pintum, cum desiderio nostro ingenti. Carum omnibus & amicum sincera hominis fides commendabat, gratum ac facilem morum suauitas, & cum venustate coniuncta pietas. Commentariolos propriis notis exaratos reliquit, in quibus rerum series, altera expiandi animi curam indefessam, altera cælestes Christi delicias, quibus precando fruebatur, commonstrabat. Illa septemdecim vitæ totius confessiones notatiunculis significabat: ista nectareos Christi amores, multiplici cælesti afflatu, complectebatur. Cum hac vitæ cura nulla vitæ discordia fuit: talem vitam apud nos triginta octo annis posuit, talem mortem quinquagesimo sexto inuenit. Opportunè nostri vinctis, fame oppressis cibos conuexere, strauere mensam, res Diuinas inter vescendum tradidere: sed opportuniùs paullò pòst aduenis, vrgente fame in vrbem confluentibus ea multitudine, vt quatena millia capita censerentur, operam dedêre, vt Magistratus & ciuitas eorum egestatem leuaret. Coacto apud nos vtroque vrbis Senatu, decretum, vt domus extra vrbem pararentur, quæ multitudinem acciperent, pecunia de publico in cibos attributa, creati annonæ Præfecti, qui negotium sedulò curarent. Per eos dies potentio

tentiorum domus patuere, cibi & fomenta egenis passim præbita. Puer fuit, qui sibi à parentibus pacisceretur omnes mensæ reliquias, sua manu mendicis diuidendas; pactum tametsi gratis non impetrat, studio & patientiâ extorquet, cogit vndecumque munuscula, ad ægros adit, cibum in os infert, è lectulo tollit, culcitam versat, ægrotò grauiùs affecto ad latus adest, nocturnas agit excubias, nec humilitate ægrotantis, nec vllis lecti sordibus deterretur, vt significet quid incensa vis pietatis valeat, vel in ea ætatula.

Villavicosæ nobilis femina molesto morbo infestata longos medendo protriuerat annos, Superos omnes precibus ac votis, homines fortunis ac donis sollicitauerat, nec hilum tamen profecerat. Ea domo semel egressa in vicinum templum properabat, in nostrum tamen ab amica introducitur, vbi Beati Patris Ignatij effigiem animaduertit, & percontata cuius esset, audit de illa altera muliere, quod eius animum commoueret; mox igitur, manantibus vbertim lacrymis, O Ignati sanctissime, ait, fer opem quæso miseræ: per has ego te lacrymas, per sæuissimos corporis cruciatus obtestor, fer opem miseræ, Pater, iterum rogo, fer opem. Hæc ferme precabatur cùm deprauati corporis emendationem sensit, domum regressa corporis vitium explorat, nullum apparet morbi vestigium. Tum laudatissima familiæ testificatione acceptam Ignatij beneficio valetudinem prædicat.

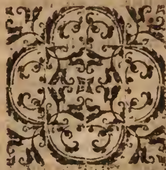
PHARENSE, PORTALEGRIVM, *Funchalense, Angrense, sancti Michaelis Collegia.*

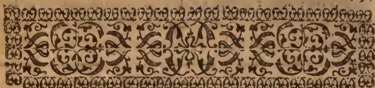
PHarensium Sociorum diem suum obiit Baltasar Monteiro, in re familiari Adiutor, minimè piger, & qui breui, Societatis nostræ commercio, magnas cælo merces intulit. Septimum in ea agebat annum, vitæ mortalis insuper vicesimum. Veneficarum portenta regionem infestabant, auitum malum Turdetaniæ, sed quod nunc licentiùs etiam grassabatur, Antistitem eius pestis commonuimus, in eam eius auctoritate seueriùs quæsitum est, & exportatum procul malum pecus extra regni confinia. In Madera Insula, qui rem animorum procurarunt, felicibus auspiciis sua omnes Prouincia sunt defuncti. Alicubi honesta Virgo in Cœnobium propediem concessura, luxati articuli curationem cùm neglexisset, ex tumore vlcus natum est, exque vlcere gangræna, vt iam de cæsura pedis ageretur. Dum igitur Chirurgi sæuam apparant lanienam, Ignatium appellat, olei guttulam ex eius lychno deposcit, sperare se hoc subsidio multos angores redemturam, nec falsa animi est, vna liturà serpentis mali furorem deliniuit, cadit tumor, constat articulus, virgo insistit pedibus,

dibus, & cui se deuouerat Sacro, ad ipsam Beati arã, cũ funali cereo assistit. Oppidi familias pæne vniuersas turpi infamia nequam homo asperserat per iracundiæ impotentiam, quòd is vulgo venefi cus haberetur, vnde exstiterant toto oppido grauissimæ offensiones. Hunc hominem Confessionis ad nostrum Sacerdotem cùm adiisset, & inuectam ab se malorum segetem in ciuitatem explicaret, ei fuit auctor noster, vt publicam iniuriam publica elueret pœnitentia. Ergo noster pro suggesto pronunciat, adesse quempiam, qui de se pauca loqui velit: tum ille maledicus in genua prouolutus: en, inquit, monstrum, non hominem: en exitium, opprobriumque totius pagi. Ferte, amabo vos, istas in me manus, & infaustum caput oraque fœdate. Hæc ille, aliaque huiusmodi non pauca dixit in se acerbissimè. Tum passis ad cælum manibus, manantibus vbertim lacrymis veniam obtestatur. Expressere adstantium fletus tam piæ voces, dimissaque omnes iniuria, laudatissimum remiserunt. Funchalæ pu[illegible]cis malè redemtis quidam planè decoxerat, & desperatione actus, parata resti, cogitabat suspendium. Loco solitario cùm manus sibi esset illaturus, incidit in Anachoretam, multa confectum macie, qui de via & negotio eum percontatus, restim clam ei surripit, statimque euanescit. Inde diuersis vocibus se in diuersa trahi sentit, altera in præruptam rupem inuitabat, inde reuocabat altera, & addebat, peristi, si sequeris, verte ad littus iter. Obsecutus monenti ad

BBb littus

littus descendit, feminam offendit, habitu specieque virginem, cuius monitu conscendit nauim, eaque vectus Funchalam in vrbem appellitur. Ad nostros deinde adductus, pestem ex animo, & corpore abigit.

ANNALIVM PROVINCIÆ LVGDVNENSIS, SOC. IESV.

ANNVS CIƆ IƆC. VI.

TAMETSI Romam suo tempore misseramus, rerum tota Prouincia hoc anno gestarum, diligenter scriptos commentarios, tamen Moguntini Socii, qui eiusdem anni litteras vniuersæ Societatis edidérunt, de Lugdunensi Prouincia siluêre penitùs, siue apud ipsos aut Romæ scriptum nostrum interciderit, siue obliuione modò fuerit prætentum: Eapropter Præsidibus nostris visum est, vt istius biennij litteris hanc huius Prouinciæ appendiculam attexeremus, vnde peteretur; quod quadraret in Societatis vniuersam Historiam. Totidem porro verbis, quot accepimus, res gestas cuique Collegio reddimus, vt agnoscat sua quisque facilius,

liùs, nisi vbi capita quædam vernaculè traditæ sunt, quæ nostra dictione necessariò expressimus.

LVGDVNENSE COLLEGIVM.

HÆretici satis multi nostros de rebus Fidei cœperunt consulere, ac de ijs in vrbe quindecim ad Fidem Catholicam traducti sunt: in Missionibus verò aliquot alij, quorum tamen non est initus numerus: nonnulli prætereà eamdem viam ingrediuntur, quos speramus propediem nostræ Fidei Sacramento obstrictum iri. Ex eis vnus, nouemdecim annis animo Lutheranus, Catholicum simulabat, adeundo Missam, rarò tamen, idque semel aut iterum quotannis, per multos annos simulatè communicando, qui Concionibus vnius è nostris perculsus, Confessionem de tota vita, magno sensu pietatis instituit, Fidemque professus est. Alter mercator Lutheranismum ab ineunte ætate in Germania puer hauserat, dein spreto Lutheranismo ad Caluinismum defecerat, ijsque sectis alternis distractus, ad sexdecim aut septemdecim annos indormierat. Tandem nihil ibi solidi nactus Catholicam Romanam tentauit. Cœpit eam cæteris minùs pestilentem, & Hæreticam, Hæreticam tamen existimare. Ad extremum vno toto anno planè in Atheismi barathrum demersus, statuere cœpit nihil istos Diuinos cultus, nihil Deum ipsum esse, nisi in opinio-

ne hominum. Illo anno in summa despetatione exacto, permotus fama Concionatoris vnius è nostris, destinatò apud se proposuit tota Quadragesima, indefessò studio, eius audire Conciones; eo animo, vt ex eius dictis aliquam aliam gratam Religionem sibi formaret, in eaque ad extremum spiritum iam aliquando de minimè certis viueret. Stetit constanter in proposito, & ad dimidiam ferè Quadragesimam quædam pro sua Religione noua notabat separatim, iamque sibi nescio quid nouæ lucis, ad nouum quemdam ritum illuxisse putauerat, cùm placuit Diuinæ maiestati illam erraticam mentem in rectum iter Fidei Catholicæ inflectere: cui ille dicto audiens, ad nos accurrit, omnium scelerum mole oppressus; egregieque confessus, ac Ecclesiæ reconciliatus, deinceps magna pietate in Sacramentorum frequenti vsu sedulus insistit. Vnus Caluinista miles, in Hæresi natus ad Fidem vtroque fremente parente conuersus, cùm ad Confessionem de peccatis exalbesceret, vixque hanc partem posset deuorare, persuasus vt, Sacramenti effectum, summam animi tranquillitatē, simplici Fide exspectaret ac speraret, vix deuolutus in genua coram Sacerdote, totus solutus in lacrymas, inusitata prorsus contritione & suauitate confessus; absolutione percepta, tantum intimæ pacis sensum expertus est, vt seipse, velut miraculum quoddam nouum, miraretur. Confessiones ab pridem celatis culpis ampliùs centum apud vnum Concionatorem habitæ, cùm ante illud tempus animæ illæ numquã pudorem peruincere

potuissent: ex quibus vnus plùs quàm quadraginta annos in horrendis sceleribus perdurans, sine Confessione communicabat, audiendis tamen Concionibus bene affectus, toto eo tempore ne leuiter quidem est commotus, vt desperatam vitam relinqueret. Is tandem, Diuina bonitate sub finem Quadragesimæ, ab cælesti gratia potentissimè compulsus planè resipuit, & ad officium rediit. Discipulorum quidam cupidus Societatis veritus ne à patre veniam impetrare non posset, litteris ab eo orauit & exorauit. Pater cum facultate & benedictione amplissimè litteris suis impertiuit, easque per adolescentis ipsum fratrem deferri voluit, cum quo venit mater, & gratulata sibi, familiæque, ipsique adolescenti tantam felicitatem, confessa est nostris, quod numquam fecerat, & cum eodem in ipsomet Nouitiatu communicauit, deinde maternam benedictionem impertita, dedit dicauitque filium Societati, cum omnium, qui aderant, gratulatione.

AVENIONENSE COLLEGIVM.

HÆretici cum Ecclesia reconciliati quadraginta nouem: Apostatæ duo reuocati ad suum Ordinem, atque Cœnobium. Vir nobilis, cum ab annis triginta peccata sua Confessione non expiasset, audita vnius de nostris Concione, quasi de cælo tactus, Sacerdotem subito Confessionis

ergo

ergo adiit. Alij quinquaginta, ab hoc Sacramento vsque eo alieni, vt nulli vmquam Sacerdoti sua crimina aperuissent, totius vitæ scelera confessi sunt. Vnus è Fratribus nostris scapha præangusta & ruinosa vectus, adhibendis precibus, & frequenti signo Crucis, præsentissimum naufragij discrimen euasit, ad periculosi pontis traiectum: vt etiam Hæreticus palam fateretur se, ac reliquos vectores illius Fratris orationibus, & nominatim edito sæpius Crucis signo ereptos periculo fuisse. Decessit de nostra Familia Martinus Ianson, Formatus Adiutor rei familiaris, vir magna cum Deo coniunctione, eximia mansuetudine, sui abiectione non vulgari, animi tranquillitate tanta, vt vix vmquam in eo commoti animi signum deprehenderetur. Modestia morum, viuida in sermone lenitas, interioris hominis compositio, in eo fuère singularia ornamenta. Conuictoribus nostris, apud quos fuit annum integrum, maximum reliquit desiderium sui. Hunc paucis post mensibus excepit Nicolaus Vvarrj, vir, ob egregiam pietatem, insignésque virtutes, adeò illustris, vt in omnibus visus sit excelluisse. In Nouitiatu magnam partem ætatis vixit, vbi ardua quæque officia cum omnium laude ac Superiorum approbatione maxima administrauit, quibus gerendis conciliauit etiam magnopere animos externorum. Nemo est de tota Prouincia, qui vel eum modò de facie norit, cui eius non sit iucundissima memoria. Prudentia, vigilantia, fortitudo rebus agendis fuit in eo eximia, vt vnus totius Nouitiatus

externa opera oneráque aggrederetur,cõstantíque animo exhauriret. Castitaté apprimè coluit,vsque adeò, vt vel ipsius libidinis nomen timeret, constat autem ex eo, qui conscientiam eius annos septem tractauerit,tametsi calidæ biliosǽque constitutionis esset, nullos nec stimulos libidinis, nec cogitationes etiam impuras tot annis in eo deprehensas. Animi candorem, morum simplicitatem,comitatem, & sinceram humilitatem,mitissimámque obedientiam coluit studiosissimè, & perseuerantissimè exercuit. In Societate versatus est cum tanto humanarum rerum tædio, vt vix alia re,quàm obedientiæ nomine,moueretur. Nemausensis Missionis Concionator noster cùm Geneuensium Constitutiones de pulpito refutasset, eamque maximè inter omnes, qua Ministris mentiendi, detrahendi, otio atque auaritia diffluendi, ac denique subdolè, ac fraudulenter agendi libera sit potestas, derepentè Caluinista insignis ad Episcopum Nemausensem adiit, & Fidem nostrã,vel etiam eo nomine professus est. Excursum ab eodem Concionatore in oppida duo vicina; & in iis, post primam eius concionem, quattuor Hæresin abiurarunt. Aditi sæpe ab eodem carceres, nec sine fructu: nam infamis quidam, improbúsque Hæreticus, iamque ob plurima malefacta damnatus ad triremes, non modò in veræ Ecclesiæ gyrum adductus est, sed & apud Sacerdotem nostrum confessus est, & ab eo Angelico pane refectus. Proposito ab nostris apud Nemausenses Iubilæo, maxima pars vrbis, ac Clerici fermè omnes,

omnes, salutari Sacramento totius vitæ maculas eluerunt. Concionatoris eiusdem hortatu sanctæ Mariæ templum, ab Hæreticis olim dirutum, ab ruinis & ruderibus mundari denique cœptum est, magno piorum omnium gaudio. Regius quidam Consiliarius, sed Clericus, pariter cum Patre nostro, tres sportulas ruderibus plenas, magno circumstantis populi exemplo, extra Ecclesiam adsportarunt. Patrem socius suus, socium Catholici plurimi secuti sunt: Hæretici non pauci & opus probarunt, & suam operam, immò, si opus esset, pecuniam quoque promiserunt. Non defuerunt Caluinistæ operarij, qui nulla mercede conducti, in eam rem sedulò insudarent. Locus erat omnium sordium genere confertissimus; eò enim Hæretici immunda omnia coniiciebant. Monspellij, altera in vrbe Hæretica, Concionator intra annum hoc assecutus est, vt centum ac triginta viri, non infimæ notæ, sint ab Hæresi ad Ecclesiam reuocati, & in iis Apostatæ duo, proximè ad Ministerium promouendi. Nobilis Aduocatus, qui à tenero Hæresis suæ valdè tenax, eò maximè conuictus est, quòd Caluinistæ Christo & Spiritui Sancto, suo in libello precum, minimè supplicarent: in cæteris Fidei sententiis ita essent distracti, vt, quot capita, tot sensus, cum Catholici omnes in idem penitus conspirent. Agni Dei sacta cera adhibita, septem febribus, vnum comitiali morbo derepentè persanauit. Malè habitæ sunt inscriptiones quædã Nouatorum, qui, sublatis omnibus antiquorum monumentis, in cœmeterij

terij sui vestibulo maiusculis litteris inscripsere; MORI LVCRVM. Hortus moris arboribus consitus, ipsis est pro cœmeterio, vnde æquiuocum ducebatur ab nostro Concionatore, quasi ex foliis mori lucrum esset Ministris, vt ex feno, quod inde colligunt, ideóque non, vt aliis in locis, more majorum, corpora in diuersis tumulis sepeliunt, sed permistim omnia, ne herba sua eis concutiatur. Postquàm ergò se irrideri ex eo senserunt Ministri, sublata & paullatim erasa est illa inscriptio. Huic tamen alia audacior pro templi valuis successit hæc: *Deo optimo maximo, & veræ Religioni:* in quam inuectus noster Concionator cùm esset, cumque Magistratu egisset seriò, vt, velut Catholicæ Fidei iniuriosa, deleretur, Regis tandem imperio, ab ipsismet Ministris noctu sublata est. Neque tamen non sunt tumultuati Hæretici, qui enim prius Patri mortem intentauerant, in suos Ministros furiosè conuersi sunt, cum hoc dilemmate: Si religio quam prædicatis, falsa & fictitia est, cur veram inscripseratis? sin vera, cur huiusmodi titulum sustulistis? Reposita, tertiò ingens tabula, in hunc modū litteris aureis Hebraicè & Græcè exarata: *Domus Dei, porta cæli, Pekouel, Τεϑεαγία sacrum.* Quod scriptum multò magis, quam primum noster exagitauit: Primò, quòd more Nouatorum inciperent Hebraicè loqui, cum Caluiniani vernacula omnia velint, vt à populo percipiantur: Secundò, quòd vltima vox, Pekouel, nihil significaret aliud, quàm lecythum, aut lenticulam olei Diuini: Tertiò,

tiò, quòd Τεισαγίω Deo dedicarent, idque in duali numero, iota scilicet non subscripto, in quo non longè ab Arianismo abludere visi sunt. Quibus eius dictis, cùm non esset, quod responderent, æstuabant Ministri, doloremque suum premebant silentio,

TVRNONENSE COLLEGIVM.

Romanæ Ecclesiæ additi sunt ex Hæreticis centum & quattuor. Sodalis, vacationum tempore, cùm domi ageret, incidit in periculosissimam ægrotationem, ex qua nulla vis Medicorum eum posset reuocare; quibus in angustiis, & Sodalitij, & Aniciensis Virginis memor, voto adeundi eius templi se obstringit, ac repentè conualescit. Tum pater ad filium, Annon, inquit, fili mi, tibi supra modum mea profuit sollicitudo? Profuit verò, ait, mi pater; sed displicet mihi grauiter, quòd cùm essem tanto in vitæ discrimine, nullus mihi vel piam vocem in aures insufflarit, nullus Sacerdotem, qui animæ meæ periclitanti opem ferret, aduocauerit. Hæc postmodum noster Sacerdos à patre adolescentis, Nobili Iurisperito, iisdem pænè verbis resciit, qui & fassus est non semel, ac palàm, huius ætatis homines, per liberos suos, nostris Patribus pietatem, & internum animi sensum, acceptum referre. Fuit & vnus tam acer Parthenij Instituti defensor, cùm aliquos seriùs ad Sodalitium venire animaduerteret, vocatus vt

Con

Consultor esset, petierit Ianitoris officium, vt quam, in deferendis tardiorum nominibus, inuidiam alij ægrè subeant, ipse liberali animo subiret, ipsósque ad imperatas à Patre pœnitentias, pro negligentia ad ianuam persoluendas, commonefaceret. Apud Romonenses decem omnino è paucis palabundis fuere, quibus euulso vesaniæ lolio orthodoxæ Fidei semen impertiretur noster Concionator: in his fuit tum Sacerdos desertor, tum qui scholæ Humanitatis præfuerat Ludimagister, ac prætereà Lutheranus quidam. Ibi puella Hæresim fouebat obstinatissimè, quæ vbi primùm nostrum audiit, non modò ad Catholicos, sed in Virginum quoque Cœnobium concessit, tanto Ministrorum dolore, vt ea causa Sacerdoti nostro necem machinati sint. Vir nobilis, scientia rei militaris clarissimus, eóque nomine apud Regem gratiosissimus, singulari prætereà humanitate, ac moderatione animi, qua inductus militares suas copias omni petulantia in res sacras perpetuò prohibuisset, ab incunabulis Caluinianus, cùm à bellicis muneribus ei factum esset otium, domi scriptionem aduersus Catholicam Fidem texere est aggressus. Sed inter legendum scribendúmque deprehendit Fidem nostram pluribus fulciri sacræ Scripturæ locis, quàm Caluinismum, vt miraretur, & moueret admiratio scrupulum, scrupulus dubium, & cognoscendæ veritatis desiderium. Quapropter conuocatis, quot potuit, Ministris, magno in consessu obiecit fortiter quidquid interiùs dictabat spiritus, cui cùm non satis facerent

Ministelli, fecit sibi ipse, & Deo satis: nam conuocato clàm bis terve vno ex nostris Sacerdotibus, arcanorum Fidei veritatem agnoscit, & rationum ponderibus ad idem desiderium sex sui oppidi ciues pellicit, sed eiurandi erroris tempus idoneum præstolatur. Intereà Sacerdos alius de nostris ad eum diuertit, perhonorificè accipitur, quibus diebus ægrotabat grauissimè hospitis filiola, cui, matris rogatu, dum noster bene precatur, derepentè sanitas est restituta: qui euentus non mediocriter hominem in suo consilio confirmauit. Eorum porrò qui ad Catholicos transierunt, plerique vel apud parentes & propinquos, vel apud amicos & tribules offenderunt grauissimè, vt nonnulli ex eo plagas acerbissimas, alij vitæ ac fortunarum periculum incurrerint: nulli tamen harum rerum, quàm suæ salutis potior fuit cogitatio. Alicubi duo de nostris aduersus quinque Ministros triduo toto acerrimè pro veritate depugnarunt, & ea felicitate, vt cum multa sua infamia Ministri clàm se subduxerint; vnde inducti Caluinianorum quidam ad Romanum ritum amplectendum, plurimi verò de Catholica Nobilitate maioribus studiis incitati erga Fidem, & Sacramentorum vsurpationem, quibus eodem loco se nostris expiandos præbuerunt. Annonæensibus Ministris tam infestæ suis castris visæ sunt nostrorum excursiones, vt ipsis in Synodis decernendum censuerint, Caluiniano planè nefas esse cum Iesuita colloqui. Catholicis verò adeò salutaris

cre

creditus est noster eò aduentus, vt vnius Societatis opem se Catholicos esse prædicent.

BILLOMENSE COLLEGIVM.

IVcundissimus ille fructus excursionum exstitit, quòd sacrarum Deo Virginum Cœnobia primigeniæ disciplinæ restituimus. Non iam religiosum Parthenona, sed otiosarum mulierculárum conuenticulum appellasses, quod in molli situ non lubricum tantùm, sed præceps est. Circumforaneæ non in suis veriùs peristyliis, quàm in affinium Nobilium castris colebant: in hemicyclis, quàm choro larariísque frequentiores. Ingressus omnium ad illas in obuio, omnia publica. Enimverò vt in hanc vitæ solutionem se compositi Patres intulerunt, recipere se omnia, & quasi verecundiam traherent, ipsa silere claustra. Sed cùm censoriæ vocis auctoritas nutantes animos aggressa est, oppidò composuere sese. Pergit opus, nostérque ita flectit, vt summa voluntate tractas ex longinquo mentis labes per Confessionem apud Patrem emacularent. Certè hospitalibus illis hominibus, qui meritoriam salutem in claustra circumferebant, palàm edixerunt, premerent gradum, iam Monasterium vestigia non habere, obesse summi Pontificis antiquum diploma, quod, ignauum adhuc, & longo archiui domitum carcere, in actus efficaciámque palàm cælo proclamarunt. Iam itaque sub claustro virginitas, sub censura san

ſanctitas florent. Miſſionem, auſpiciis Epiſcopi, duo ſuſcepere Patres Gergouiam, quæ octo admodum millibus Billomo abeſt, Aruerniæ facilè caput, atque Metropolis. In hanc, pomœrio tantúmnon attiguam noſtro, clauſi adhuc erant aditus Societati IESV, cui in Indiam maria, ſolitudines, arduáque montium prona ſunt. Eniſum eſt ad vltimum, curatúmque, ne qua tellus progreſſibus noſtris negata ſit. Sed vt eſt populus ille in Aruernis præferox & imputator, ſimul noſtros adſpexit, ſiniſtra omnia interpretari: deſtinaſſe nos oculis opimam quamuis prædam, ſed ſuſpenſis veſtigiis vt intercipiamus: hi, nos ambire communis Eccleſiaſtæ exedram: illi, cuniculis nos graſſari ad occupandum Gergouienſe Collegium venali diſciplina: deniquè arbitrio peſſimo, quæ quilibet in deterrima pronior, omnia in peius præſumere. Vix ſub initia ſuſtentatum eſt, donec veteranus Sacerdos noſter ſubſidia Deiparæ noſtris admouit: cùm templum indidem ſit magnæ religionis, rem ibi ritè Diuinam peregit, vt æquiora veritati & iuſtitiæ ciuium corda redderentur. Litatum profectò eſt; vix enim Canonici in medium conſulere admiſerant, cùm variatis quidem, ſed enucleatis ſuffragiis, etiam honore Concionatoris, & vel reluctantem dignati ſunt. Nec verò facti pœnituit, cùm exitus orationis ad omnium exſpectationem reſpondit. Sed in Catecheſi habenda maximè elaboratum. Faſtis nefaſtiſque diebus frequentiſſima concio, ætas promiſcua, ſenes audiendis rudimentis pueraſcere, audiendis con-

discendísque pueri senescere, hos imaginum sancta crepundia, illos libelli, & officij Christiani breuiaria, mirum quantum incitabant. Cúmque prope fidem esset, positurum audientis feruorem, & cum die inclinaturum; ecce tibi nouum à Collegio nostro Catechistam, hinc nouum accurrere auditorem, frequentia tamen Collegæ prorsus indeminuta. Horum geminatus labor multitudinem tantæ religionis implebat, vt vix superfluenti sit lætitiæ temperatum. Auxit fructum & admirationem pertinax ille labor, cùm eruptione in oppida facta, concionibus semel & iterum habitis, effuso cursu se ad doctrinam nihilominùs nostri propè exanimati sisterent, & viscebantur interim celeberrima pompa, cùm quasi per triumphum pomœria ingredientem, ad duo millia sequerentur, qui Confirmationis Sacramentum sub Episcopo acciperent. Idem Episcopus lustrum diœceseos ex parte fecit, comitem itineris, oneris verò insigne subsidium, sibi applicuit Patrem è nostris, cuius opera in illa procuratione singularis constitit. Degebat in oppido Aruernorum vulpecula quædam, superstitione & diris incantationibus olim Geneuæ sic instructa, vt iam annos non paucos mediis Catholicorum cœtibus simulationum tecta cuniculis, bonorum virorum honoribus, licentia Hæretica frueretur. Venit cum cęteris ad eas conciones, quibus Pater Confirmationis Sacramentum aperiebat; nec mora sic animum suum religionis impleri sensit, vt obito primùm ritè Sacramento, Pœnitentia perendie

magno

magno animi sensu vsurpata, nulla interiori lucta, nullo renisu, in religionis auitæ professionem descenderit. Exegit ex eadem silua par pænè fulgor vnius cum illa doli sociam. Coniux, qui iam decem ante annos coniugis societatem abiecerat, in rapina oppidi, manu tantùm non Dæmonis, sed quàm illius aliquanto fortassis exustulatiore, intra pomœrium Orthodoxorum delubri sanctioris, pro rata, textili stragulo Dominicam cælestem in terris mensam exspoliarat. Ex tam apto scelestus constuprati templi manupretio, perpetrato scelere interulam filiolo destinarat animo duplicem: domum vt redux fuit homo sacrilegus, secum ferens auspicium, sacrum profert spolium: experitur temerare, ad antegressam mariti opinationem, augustum religione pannum coniux: dissilit primùm opus comminutum, nouit, exit textum sartum, interiorem induit blanda parens nato vestem, apprimit corpusculo, sed Diuinæ vltionis pestem illigauit: ecce enim tibi derepentè, facem excipit toto corpore puer, fero pastu tenellos artus absumentem, conceptum in intestinis bustum gerit, & vindex sensim ardor in visceribus catenus sanguinem adulat, quoad animum immortaliter vindicante manu, pressam expuat ambusta proles, & edentulo Dæmoni viuens ac videns mactata cadat. Quis hæc tam esse credat, quàm audit, se nisi prodat repetita vecors Deianira in fetu fructuque vteri sui? Inde igitur nisa & progressa ratio, ad pietatis saltem aliquam speciem, viuum vanitatis simulacrum peruellit, vt commissum ex-

piet ſcelus,& parem eblandiatur pœnam. Ad onomaſten initialem quemdam ſuum iam adit, virum rectum, & in auito cultu integrum, furtum illi inquinatiſſimum euulgat, quod ſic eluere ſe velle apud eum commemorat, vt ſimili mantelo Beati Auſtremonij aram principem velit opinioſiſſima mulier inſterni, eam ſic inſequitur vltor à tergo Deus. Alicubi vir Deo ſacer numquam in gemma, niſi cùm in œnopolio, bibebat: nec ſe poſſe delicatè alibi, niſi cùm popinæ oleret nidorem, videbatur profiteri: illic natum, fictum, factum, & in manibus œnopolæ educatum crederes. Verbo ita diſcinctus, & nepos erat, vt, ad pudendum propudium cæterorum in ſacris illius loci Pontificum, princeps eſſet oſtentui tenuiſſimæ plebi. Cum noſtro ab eis, apud quos offendebat, eſt eidem menſæ adhibitus, multi vltro citróque habiti ſermones pro conuiuarum more, ſed non adipalis is ſanè fuit, quem inſtituit choragus noſter, ex cuius ore affuſus pendebat circulus, quo appetiti ſunt tam commodè, támque non faſtidioſè ganearum fumos ſectantes, vt malè ſibi conſcius ſacer popa damnarit luſtrorum ſuam ſuperiorum eiuſmodi conſuetudinem, quam vt abiiceret, per ea lucida menſæ interualla, ſollemni voto ſeſe in mancipio popinas numquam habiturum immortali Deo palàm ſpopondit.

CAMBE

CAMBERIENSE, COLLEGIVM.

PAtris Alexandri Hunnæi obitus in hunc planè annum incidit, non in consequentem, quò reiectus est, manifesto errore, scribentis annuas litteras Camberiensis Collegii, cuius Patris mentionem huc reuocamus libentissimè, non modò quia temporis ratio nos admonet, sed hoc etiam magis, quòd ius commune Societatis, nostrumque priuatim officium, maximè volentes inuitant, vt tanti viri res gestas ab obliuione vindicemus, de cuius laudibus ieiuniùs, quàm pro eius meritis, posteriore Annali est traditum. Ortus clarissima Hunnæorum gente in Scotis, matrem nactus erat feminam religiosissimam, cuius sancta disciplina institutus, ad omne virtutum decus facta indole, mox combibit ea probitatis pietatisque initia, quibus suo deinde studio excolendis ipse tandem in sanctum virum euaderet. Puer adhuc in Galliam litterarum gratia transmisit, quas eximio ingenio, felicissimaque memoria sic complexus est, vt breui Latinis Græcisque doctrinis excelleret, ad quas adiunxit etiam prudentiam Iuris tanta cum eruditionis laude, vt eius docendi magistrum apud Biturigenses publicè profiteretur. Per illud verò tempus, cum se Deo in Societate addixisset, paucis mensibus eos habuit in Religioso instituto processus, vt de Societate viri graues, & nostrarum rerum experientissimi, quibus adolescentis

virtus erat perſpecta, de eo pronunciarent, germani Ieſuitæ in eius vita expreſſam eſſe penitùs effigiem. Ad docendum poſteà vbi eſt adhibitus, perfecti præceptoris omnes numeros expleuit cumulatiſſimè, vt cum ſingulas officij partes in eo ſuſpiceres, non tibi conſtaret in tanta copia excellentiaque virtutum, quam omnium maximè demirareris. Poſſunt omni aſſeueratione affirmare, qui annos non paucos eo magiſtro vſi ſunt, non ei periiſſe vnum temporis momentum in ſcholá, non dictum, non factum vllum alienius excidiſſe, ad ea, quæ auditoribus traderet, tanta voluptate ſemper viſum affici, vt magno ſecum ardore diſcipulos in idem ſtudium raperet vel inuitos, quos haberet aſſiduiſſimos etiam cùm vniuerſa Francia inteſtinis bellis flagraret, adeóque ipſæ Gymnaſij exedræ pænè quotidie claſſico perſonarent. Auditorum ſingulos amabat vt germanos totidem, quorum compendia, vt pro cuiuſque ingenio inquirebat ſollertiſſimè, ita vbi conſtaret, quid in cuiuſque rem eſſet congruentius, id verò ſtudebat ardentiſſimè, vt maximè incenſa in omnes caritate, ſingulorum, ac deprauatiſſimi cuiuſque, beneuolentiam ſibi adiungeret. Multos annos quibus Rhetorem egit publicè, nec inter docendum, nec inter priuata cum diſcipulis colloquia, vmquam auditus eſt loqui vernaculè, qui tamen eſſet Gallicæ linguæ ſcientiſſimus, ſed adeò imbiberat animo rectam accurati Magiſtri rationem, vt perfectæ Latinitatis ſe non doctorem magis, quàm perpetuum præberet exem-

plum

plum,& reuerà eius hæc laudatiſſima conſuetudo, quòd & Latinè, & elegantiſſimè perpetuo loquebatur, multos diſcipulorum incendebat fructuoſiſſimo ipſius imitandi ſtudio. Quidquid vmquam legiſſet, eius æternùm hærebat in illius animo memoria, vnde ſelectarum rerum varia illa exiſtebat copia, qua docentis ſermo mirificè ornabatur, vt Demoſthenis & Homeri, Tullij & Maronis, & aliorum eius generis, nullus inſignis locus exponendus occurreret, quem affines loci plurimi, ex eodem ſcriptore, totidem pronunciati verbis, & quidem ſumma cum venuſtate, non continuò illuſtrarent. Si quid porro in audientium animis altè defixum eſſe cuperet, incenſo mentis ardore, qui etiam emicaret ex oculis, & vocis ſuauitate tanta ſuadebat, vt eius ſtudio diſcipulos inflammaret maximopere. De iuuentute, ſuæ diſciplinæ commiſſa, mortalium nemo illum audiit ſecus loqui, quàm de ſanctiſſimis adoleſcentibus; immo, ne venit quidem illi in mentem, vt, quàm diceret, aliud exiſtimaret, ita vir integerrimæ vitæ, ſi quid minùs rectum animaduerteret, corrigebat quidem ſollertiſſimè, apud alios tamen arbitros, quidquid illud eſſet, vertebat in bonum. Ab Gymnaſiorum pulpitis traductus deinde ad ſacra Templorum ſuggeſta, omnium fortaſſe Scotorum primus dicere ad populum Gallicanum cœpit & diſertiſſimè, & eloquentiſſimè, vt Diuionenſes, apud quos tum agebat, adituri ad eum concionantem vulgo ita loqui conſueſſent: adeamus ad oratorem. Sed tota eius oratione ſparſi erant appoſitè ad argu-

mentum acres aculei, quibus caperetur iucundiùs, vehementiúsque commoueretur auditor, quàm venustate verborum, figurarum lepore, voluptate numeri, & totius splendore orationis. Principiò namque illius initi muneris studuerat, vt cum sé non illepidum oratorem posset ostendere, se tamen vbique fructuosum concionatorem praberet: quare congestis in memoriæ thesaurum idoneis ad quoduis argumentum tractandum ex sedulá Patrum lectione locis, se Præsidibus suis obtulit ad obeundas quascumque missiones, eo commeatu & instructu, qui sola memoria niteretur, quàm paratissimum, non quò cæterum apparatum aut negligeret, aut in aliis damnaret, sed ne qua librorum sarcina moram subitariis excursionibus iniiceret. Sacri Aduentus ac Ieiunij sollemnes habiturus conciones missus aliquando ad Episcopum eruditissimum, eundemque nostri amantissimum, cum expeditus ex equo descendisset sine sacculis, vno duntaxat instructus Breuiario, quod manu præferret, suspicionem mouit hominis non satis abunde comparati ad futurarum concionum munus: cùm tamen diebus aliquot dixisset copiosissimè fructuosissiméque, nullis sumtis ab Antistite libris, sed in conclaui priuatim meditatus, mirari vehementer Episcopus hominis rationem, & eum de illa studiosè percontari. Interrogando comperit quidquid ex Euangelio totum in annum populo exponeretur, & quæ ex Patrum commentariis in eam rem quadrarent, tam eius animo esse præsentia, quèm quæ oculis cerneret, tam altè

impressa, vt probè commeminisset omnium, & apud hospitem expeditè pronunciaret; tum verò Episcopus mirari, amare, amplecti, collaudare hominem, & omnia illi, vt meritissimo, deferre, atque ad Collegij Camberiensis Præsidem scribere, se impensè gloriari eo Concionatore; qui ad se delegatus esset, quem putaret germanissimum esse Societatis Concionatorem. Hoc quidem tam expedito copiosoque genere commeatus Euangelici suo in Ecclesiaste oppidò delectabatur Antistes; cùm tamen, eo vibrante incensas pietatis faces in audientium pectora, concionem vehementissimè commoueri sentiret, eóque totam incumbere, quò Ecclesiastes cuperet: iam sanè hunc sibi hospitem, ac plebi suæ doctorem destinatum ampliùs tantò gaudebat. His vtilissimarum concionum piis vestigiis perpetuò insistentem Patrem Alexandrum, luculento populi audientis compendio, aliæ multæ expeditiones excepere; pari semper gratia, similique plausu principum virorum suis pulpitis adhibentium, vbi egregia multa eius claruere facinora, quorum illic viget memoria, sed apud nos, leui dumtaxat nixa rumore, intercidit. Versatus aliquando est in castris Caroli Emmanuelis, Allobrogum Ducis, in quibus quàm graues, quámque assiduos labores exantlarit, quanta cum alacritate, industria, fortitudine, & ipse Princeps Carolus, & Tribuni militum, & miles etiam summa cum hominis prædicatione commemorarunt frequentissimè. Ex quo primùm in Castrensia septa immisit pedem, Diuinarum rerum
 religio

religione vniuersos manipulos compleuit, vt non manè, non vesperi, non vlla diei hora, miles quidquam de Christiani hominis officio intermitteret; concionanti, facientique adesset frequentissimus; & suprà quàm exspectari posset ab bellici moris multitudine, moderatus atque compositus sua obiret deinceps munia. Castrorum regiones quædam iniquiore hoc erant conditione, quòd, obnoxiæ hostium prospectui, tormentorum infestis patebant emissionibus; vnde frequentium contuberniorum existebant fœdæ sæpenumero vexationes. In omnia pietatis officia semper intentus Pater, sedulò præsertim cauebat, ne cui mors improuiso imparatóve obreperet; quamcumque igitur in partem increpuisset tormentorum fragor, nisi posset eò tectus accurrere, humi toto corpore stratus, longissimo frequenter intercapedinis ductu, sollicitus adrepebat, vt sauciorum corpus animumque procuraret: qua officiosissima sollicitudine plerisque manipularium vitam animique salutem asseruit. Inde fuit omnis exercitus in eum venerationis studium tantum, vt ad se adeuntem militares homines, velut Apostolorum aliquem honorificentissimè acciperent: tanta eius dictorum fides & auctoritas, vt in oraculis haberentur: tantus Ducum militumque aduersus eumdem amor, vt incensa studiorum æmulatione certaret quilibet, qua ratione cæteris in optimum Patrem officiosior euaderet. Animaduersi sunt plerumque non in Castris modò, sed aliquot deinceps annis post illud profligatum bellum, frequentes milites,
etiam

etiam ex deprauatissimis, cùm procul Patrem obseruassent, humi procumbentes, aut eo statu præstolari dum is ad se aduenisset, aut geniculis nixi ad eum reuerenter adrepere religionis gratia, quos ille suauissimè complecteretur, vt totidem carissimos filios, nec ab se amitteret, nisi salutari præcepto imbutos. Neque verendum fuit, vt salubria monenti obsequerentur, qui eum & in sanctis ducerent hominibus, & nossent ab eo se magnoperè diligi, eaquepropter iussa eius non secus acciperent, atque velut ab ipso profecta Numine. Quotquot hominum vmquam in vita nouerat, eorum meminerat nomina, cognominaque, sed quos suis noxis expiarat, aut ab Hæresi ad Fidem traduxerat, maximè omnium, quorum vt studiosissimè foueret animo memoriam, tamen vel omnes, vel plerosque habebat descriptos in codice, & eorum legendis crebrò nominibus, ad preces ipsorum gratia fundendas seipse perlibenter excitabat: ac sentiebant ij, quos Deo commendaret, vim precationum ipsius, nec ambigebent vnde sibi tantum boni accideret. Probauerat quidem se hominis virtus eximia illustribus planè documentis, in componenda Christiano ex instituto militarium hominum vita, vt modò diximus: sed haud obscurioribus indiciis eadem se prodidit reuocanda ad Romanum ritum infinita propemodum Hæreticorum multitudine, in Geneuensium finibus, vbi quinque sexve annorum fructuosissimam gloriosissimamque operam collocauit. Geneuensium à Fide, atque ab legitimis Allobrogicorum

corum Ducum imperiis defectio, quòd tum Principes transalpinis bellis distinerentur, abripuerat secum Antuatium Veragrorumque vniuersum illum tractum, qui toti Lemano obtenditur, quadraginta circiter milliaribus, ad Sedunensium fauces, ipsumque ingressum Alpium: quibus populis ab Emmanuele Philiberto deinde receptis, Hæresis tamen occupabat omnem fermè regionem, quoad Carolus Emmanuel eam sibi sumsit exigendam. Eò igitur missi ab eodem Principe sex de nostris, qui Clementis Octaui, Pontificis Maximi, sumtibus fouerentur, ad illud Augiæ stabulum repurgandum. In partem eius laboris, eamque maximam, venit Pater Alexander, ijs cumulatè instructus dotibus, quæ omnium essent ad illud munus opportunissimæ, quibus euestigiò indigenarum animos sibi demereretur, vt eò confestim impelleret, quò cuperet maximè. Mirificus animi candor, quem omnia eius dicta factaque præferrent apertissimè, iucundissima morum & sermonis suauitas: vitæ probitas integerrima: incensus ardor animos iuuandi, quem ardorem eius verba, oculi, frons, vultus totus, & omnis corporis habitus liquidò spirarent: laborum assiduitas incredibilis, sollicitudo, vigilantia, parsimonia; singularis pietas, & quæ aliæ istis comitari solent virtutes, in ea existimatione ac gratia hominem subitò posuerunt apud populum, sua sponte candidum docilemque, vt totam gentem, puerorum instar, haberet dicto in omnibus audientem. Si quando autem Hugonotorum quispiam ab eo

ab eo posceret inducias, vt de transitione ampliùs deliberaret, prouolutus in genua, per sanctissima quæque hominem obtestabatur, vti ne deliberando ambiguam faceret salutis suæ rationem, quam nunc Deus certam esse vellet: cuiusmodi obsecrationibus, quod quæreret, facilè impetrabat. Millena omnino capita Hæreticorum paucis mensibus ab eo translata constat ad Ecclesiam, præter eos, de quibus non est relatum, atque eius institutione sic deinde informata ad pietatem, vt de Catholicis, toto eo tractu, ij deinde fuerint & constantissimi, & religiosissimi. In Ministellos Caluinianos per eam excursionem frequentiùs incidit, tametsi animantium genus illud venaticis canibus, ac validis præsertim molossis, haud libenter se præbet obuium: sed, vt venandorum hominum cupidus supra modum, omnes viarum anfractus explorabat, vel aliud agens ferebatur in eiusmodi ferarum latibula: in quas cùm incurrisset, tractabat eas liberalissimè, atque vel inuitas humanitate singulari pertrahebat ad disputationem, paucisque ad infantiam adigebat. Noui Testamenti ac veteris locos omnes, quibus Caluiniani dogmatis liquidò reuincitur falsitas, habebat in numerato, quibus pronunciatis, si Minister auctoritatem citantis negando infirmaret, ipse promto ex perula Latino Græcóve Testamento, testimoniis hominem mox obrueret. Singulare porro id in hoc Patre fuit, vt quibus codicibus aliquo tempore vsus esset, is eorum non paginas modò, sed versiculos singulos haberet ita compertos,

pertos,

pertos, vt primo digitorum coniectu eam planè destinaret paginam, quam vellet indicare, euestigióque versum certum intento digito ostenderet; cuius rei periculum fecimus frequentissimè, qui nuper Rhetorica stipendia illo duce meruimus, propositis ex Tullio, Marone, Homero, & aliis scriptoribus, ijs locis, qui venissent in mentem nostrûm cuilibet. In sacrorum verò Bibliorum vsu, ac Noui máximè Testamenti, hanc facultatem exercuit tantò studiosiùs sollertiúsque, quòd sanctæ veritatis, ac Diuini cultus agebatur ratio: quamobrem Hugonotticis Ministellis hanc ipsius celeritatem probandi confutandique expertis, tota illa congressio erat formidabilis, quòd nossent nullum ab se dictum posse proficisci, quod non ex indicato Testamenti loco mox ille refelleret. Ab inita Societate huius hominis mentem insederat ardentissima cupiditas profundendi sanguinis pro salute mortalium, Diuinaque gloria, cuius explendæ sitis oblatas occasiones non paucas flagrantissimo studio arripuit, sed ei non fortasse mitius quoddam aliud Martyrij genus Deus destinarat, acerbos calculi dolores, quibus, sexto die quàm ægrotare cœperat, est confectus. Purissimæ Castimoniæ, Paupertatis exquisitissimæ, excellentissimæ Obedientiæ, cæterarumque virtutum singulares in eo laudes non persequimur, veriti ne ipsarum illustrissimis luminibus dicendo obstruamus veriùs, quàm vllum earum decus, vel mediocriter exprimamus: sic enim persuasum ijs omnibus est, qui hominem nouerant, imparem esse

cuiusuis

cuiusuis scriptoris facultatem, eius pro merito explicandis facinoribus. Iacobo Danthono, recenti ex Tironum stadio, & hic annus in eadem familia postremus. Maximæ spei adolescens fuit, seu virtutem, seu litteras velis in eo æstimare, quas ad vtrasque nactus eximiam indolem, incredibile studium contulerat, vt in ambabus mirabiles processus mox habiturus spararetur. Castius eo fingi nihil poterat, nihil religiosius, Instituti Religiosi obseruantius nihil, vt qui exarsisset in eum amorem nostrarum Constitutionum, vnde oculos vel per morbi angustias non posset auellere, atque cùm eum iam manuum vis defecisset, ipse tamen labris eius libelli folia moliretur.

ANICIENSE COLLEGIVM, & Biterrense.

ANICII vnus ex Scholasticorum Sodalitio Cruces locis illustrioribus iam diminutas, quà aduersariorum iniquitate, quà attritu vetustatis, erigendas curauit, pretio quod sua frugalitate ac parsimonia confecerat. Ita fabris mandarat, negotium vt maturarent, non proderent auctorem: sed illi, cæterorum omnium, quàm silentii, magis memores, adolescentis pietatem euulgarunt. Adolescentes duo fratres ad Catholicam Fidem accessere. Alter ex eis, familiæ suæ princeps, patris Hæretici quà blanditiis, quà minis, ab Sacris nostris atque scholis fuerat abstra-

ctus:

ctus: sed cùm constantia eius & precibus fatigatus parens flecti non posset, optione data, de tribus Hæreticorum Collegiis iret ad quod mallet, euicit tamen deinde precibus, vt ad nos huc remitteretur cum minore fratre, quem non ita molestè ferebat Catholicum amplecti ritum, quod videbat facilè futurum ex procliui eius indole: quorum vterque iam Catholico more inter nos agit, patre haud ita repugnante. Ille quidem prior statim voluit restitui in statum Fidei pristinum, vnde per minas & preces exciderat. Alter minor post perceptam magno pietatis sensu, Catholicam Fidem, absolutus ab Hæresi, & fratris vestigiis insistit, in nostris Scholasticis diligentiæ ac pietatis par egregium.

Biterræ Ioannes Iaquetanus annorum trium & quadraginta, rei domesticæ Adiutor, cùm aliquamdiu tabida febre hic laborasset, ex medicorum præscripto Billomum, cæli mutandi gratia profectus, intra paucos menses diem ibi clausit, nec leuia superstitibus vbique reliquit patientiæ, paupertatis, obedientiæ, ac deuotionis exempla. Non pauci Caluinianam pestem euomuerunt, ex quibus Scholastici duo, qui licèt eo nomine à parentibus asperrimè tractarentur, constantes tamen in recta Fide perstiterunt. Mulier Hæresi abiurata cùm obiisset, atque Hæretici contenderent, vt quandoquidem ante diem postremum, toto vitæ tempore ab illis stetisset; suo more sepeliretur; confictísque calumniis verba Magistratui dedissent; tamen effectum est, vt eiusdem Magistratus

aucto

auctoritate, qui ad postulata nostrorum, de re tota inquisiuit, funebri pompa, ritu Catholico, mandaretur sepulturæ. Puella rustica, Catholicis præceptis apud nos erudita, cum ad Hæreticam matrem rediisset, vexata est crudelissimè, sed tolerando fortiter, precibúsque ad Deum fusis continenter duritiem matris tandem emolliuit. Doctor Biterrensis Caluinismo infectus æquè, atque Veneris facibus incensus, impium carmen in Beatam Virginem scripserat, qui deinde cum vicina muliere, moribus corruptissima, turpiter versatus, tantum sanguinis emisit ex flagitij contentione, vt simul animam effunderet, penderétque pœnas violatæ Deiparæ. In agris Hæreticus, magnæ apud suos auctoritatis, audita Patris vnius concione de peccatorum fœditate, resipuit, &, fremente licet malignantium Synagoga, Caluinianam perfidiam sincera fide commutauit. Alibi alius quattuor pestilenti Hæresis lue sanatos Catholicæ matri reddidit. Coërcita quoque Fraterculorum licentia, nocturno tempore, in Catholicorum odium, Marotti rythmos per compita cantantium. Sacerdotem nostrum, in cohortando famoso quodam Hæretico, de reconciliatione cum inimico facienda, occupatum, aggressus est sectæ Caluinianæ Præco, adiunctis sibi asseclis, qui, Caluini codice mensæ superiecto, Patrem ad coarguendum Caluinum erroris prouocabat, se paratum scilicet, quæcumque ille ac Dominus Lutherus asseruissent, propugnare. Vt Hermaphroditum derisit noster, & contrariorum assertorem perpetuum,

atque obiectis statim nonnullis ex ipso Caluino, impudenti homini facilè occlusit os, vt cùm eum rationes & verba deficerent, mox è medio se tacitus subduceret. Luteuani, vernaculè LODEVE, ciuitas est Episcopalis, apud Arecomicos montanos, quæ cùm iampridem esset destituta pastore, Ducis Ventadorei rogatu, ad ciues iuuandos Pater Prouincialis vnum ex nostris eò destinauit. Ante aliquot annos ea vrbs, duce Fougierio, nobili Caluiniano, proditoriè capta est, direpta, vastatáque ab Hæreticis, ciues Catholici trucidati, euersa templa, cœnobiáque, Sanctorum ossa suis monumentis euulsa, & flammis tradita. Nominatim verò corpus Beati Fulcrani, eius vrbis, ante octingentos annos Episcopi, quod ad eam diem planè integrum visebatur, funibus alligatum in publicam plateam raptarunt, rogóque comburendum iniecerunt: sed veritus ignis sacrum pignus, id fouit in flammis; nullâque ex parte læsit; tametsi ad excitandam vim ignis, adipis, olei, sulfuris fomitem iniicerent, & ipsa flamma domorum tecta superaret. Illæsum igitur sacrum corpus ex rogo eruitur, atque districto ense Dux ipse fremens ac frēdens ei caput amputat, quo deinde, tamquā folle, per summum ludibrium carnifex vtebatur: ad cuius exemplum milites reliquum sancti Episcopi corpus mēbratim conscciderunt, & in vrbis cloacas abiecerunt. Tantam verò impietatem Deus inultā esse noluit, nam paullò pòst scelerato Duci caput amputauit quidam Catholicus, idémque per forum & compita iactatum diu; in easdem cloacas ab ie

abiecit: reliqui etiam sacrilegi satellites merita donati mercede, vt in suo quisque corpore iisdem membris mutilaretur, quæ in Sanctissimi Fulcrani corpore abscidisset. Occupata porrò ab Hæreticis ciuitate, ejectis Episcopo & Clero, Catholicis ciuibus aut cæsis, aut pulsis, aut carcere conclusis, triennio toto res Catholica pessimo loco fuit, neque valdè bono fuerat anteà, Antistitum summa negligentia, quorum nemo totos sexaginta annos Diœcesin lustrauerat. Concionator igitur noster frequentissimus esse cœpit in erudiendo quotidie populo, quocumque genere familiaris ac fructuosæ institutionis. Sub finem verò Aduentus cùm studiosissimè cohortatus esset ad obeundam Confessionem per Christi Natales, quod ciues antè non consueuerant, se quidem passi sunt persuaderi, nemo tamen vllum de vrbis Clero adire voluit ad expianda peccata, quo factum est, vt Concionator senio iam grauis, & laboribus fractus, pænè obrueretur ab concurrentium multitudine: ac salutaris quidem plurimis fuit eius opera, qui vel noxarũ atrocitate, vel neglecto quadraginta ipsos annos Sacramento, pessimè habebant. Inter cætera porrò eius excursionis compendia, & ea quidem maxima, vnum illud fuit, quòd Ecclesiæ Catholicæ facta est accessio duarum familiarum, quæ à Caluino steterant. Plures erant transituri ad Romanum ritum, sed clam intromissus Minister in vrbem, cùm se cuniculis insinuaret in domos, auertit eorum salubria consilia. Hic autem nebulo, vt nomen sibi conciliaret apud suos, ausus est

publicè ad certamen prouocare nostrum Sacerdotem, prolatísque vernacula lingua Bibliis, pronunciatum ponere, quo asseueraret: Solo scripto Verbo Diuino Ecclesiam niti debere, cui Sacerdos noster cùm, pauca præfatus, suam inanitatem ostendisset, breui syllogismo proposito ita os occlusit, vt pudefactus se subduxerit è consessu, postridiéque oppido excesserit.

***

LVGDVNI,

Ex Typographia CLAVDII CAYNE,

M. DC XIX.

ERRATA.

PAg. 192, *verſ.* 13, auſpicata illa ſchedula: *lege*, auſpicatam illam ſchedulam.

Pag. 208, *verſ.* 11, perinde quaſi fuit: *lege*, perinde ferè fuit.

Pag. 270, *verſ.* 16, non dextantario: *lege*, non ſextantario.

Pag. 399, *verſ.* 17, plurimos ann. *lege*, plur. annos.